REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: (01) 369 5342
F: (01)369 5783
E: gp.mp@gov.si
www.mp.gov.si

EVA 2013-2030-0093
Predlog 7. 9. 2016

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O PRAVDNEM POSTOPKU

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

1.1 Ocena stanja

Zakon o pravdnem postopku (v nadaljnjem besedilu: ZPP[1]) določa pravila postopka, po katerih sodišče obravnava in odloča v sporih iz osebnih in družinskih razmerij ter v sporih iz premoženjskih in drugih civilnopravnih razmerij fizičnih in pravnih oseb, razen če so kateri od navedenih sporov po posebnem zakonu v pristojnosti specializiranega sodišča ali drugega organa[2].

ZPP je bil sprejet leta 1999. Zakon vsebinsko ni pomembneje posegel v ureditev civilnega pravdnega postopka, ki je bil v veljavi po Zakonu o pravdnem postopku iz leta 1976[3]. ZPP torej konceptualno ni bil nov zakon, temveč je pomenil nadaljevanje našega civilnega spora po vzoru civilnih procesnih ureditev Nemčije in Avstrije. Z zakonom iz leta 1999[4] so bile uvedene nekatere novosti kot na primer: večji poudarek na načelu pospešitve in koncentracije postopka ter razpravnem načelu, na novo ali drugače urejeni pomembni procesni instituti, zlasti pravica navajanja novih dejstev in predlaganja novih dokazov, odgovora na tožbo, obvezno zastopanje, poravnalni narok in možnost za uveljavitev alternativnih oblik reševanja sodnih sporov.

ZPP iz leta 1999 je bil do danes noveliran štirikrat in sicer leta 2002 (v nadaljnjem besedilu: ZPP-A[5]), leta 2004 (v nadaljnjem besedilu: ZPP-B[6]), leta 2007 (v nadaljnjem besedilu: ZPP-C[7]) in leta 2008 (v nadaljnjem besedilu: ZPP-D[8]). Zadnja novela je začela veljati 1. oktobra 2008.

Z novelo ZPP-A so se z namenom razširiti možnost alternativnega reševanja sporov spremenile določbe o sodni poravnavi, polega tega pa je bil uveden poravnalni narok. Novelirane so bile

---

[1] Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US in 48/15 – odl. US.
[2] 1. člen ZPP.
[3] Uradni list SFRJ 4-37/1977.
[4] Uradni list RS, št. 26/99 z dne 15. 4. 1999.
[5] Uradni list RS, št. 96/02.
[6] Uradni list RS, št. 2/04.
[7] Uradni list RS, št. 52/07.
[8] Uradni list RS, št. 45/08.

tudi nekatere določbe o vročanju, stroških postopka, zamudni sodbi in pravnih sredstvih ter v postopku o sporih iz družinsko pravnih razmerij ter v gospodarskih sporih.

Z novelo ZPP-B je bila usklajena ureditev z odločbami Ustavnega sodišča Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Ustavno sodišče), ki je ugotovilo, da nekatere določbe ZPP niso v skladu z Ustavo Republike Slovenije[9] (v nadaljnjem besedilu: Ustava). Nanašale so se na uskladitev z novelo Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih[10] (v nadaljnjem besedilu: ZZZDR), s katero se je odpravila neskladnost ZZZDR z Ustavo glede pristojnosti za odločanje o varstvu in vzgoji otrok v primerih, ko starša ne živita skupaj, in o izvrševanju roditeljske pravice. Navedeno je zahtevalo tudi ustrezno uskladitev določb drugega in sedemindvajsetega poglavja ZPP, ki urejajo stvarno pristojnost in postopek v zakonskih sporih ter sporih iz razmerij med starši in otroki. Nadalje je Ustavno sodišče z odločbo št. U-I-32/02[11] z dne 10. 7. 2003 razveljavilo prvi odstavek 8. člena takrat veljavnega Zakona o sodnih taksah[12], s čimer je odpadlo tudi pravno podlago za določitev plačila takse kot splošne procesne predpostavke za vloge po ZPP. Zato je novela ZPP-B na novo določila vloge po ZPP, za katere je plačilo sodne takse procesna predpostavka. Ustavno sodišče je z odločbo št. U-I-225/99[13] z dne 5. junija 2003 razveljavilo šesti odstavek 168. čelna ZPP v zvezi s sodnimi taksami za vložitev tožbe. Novela ZPP-B je natančneje opredelila institut oprostitve plačila sodnih taks za podjetnika in pravno osebo.

Z naslednjo novelo, ZPP-C, je bila uzakonjena informatizacijo pravdnega postopka oziroma elektronsko poslovanje (elektronske vloge, elektronske odločbe, elektronsko vročanje, možnost elektronskega vpogleda v stanje vloge v pravdnem postopku). Novela je vzpostavila tudi pravno podlago za zvočno in slikovno snemanje naroka v pravdnem postopku.

Zadnja novela, ZPP-D, je prinesla reformo izrednega pravnega sredstva revizije. Poleg tega so se z novelirano ureditvijo razširile sankcije za neaktivnost strank v postopku, glede vročanja in glede pritožbenega postopka. Tudi ta novela ni posegla v takrat veljavni sistem pravdnega postopka, ampak pomeni njegovo nadgradnjo in s tem kontinuiteto obstoječe ureditve z izjemo, da je bolj, kot je to veljalo do tedaj, poudarila načelo odgovornosti strank za koncentracijo in pospešitev postopka ter kakovost sodnega varstva.

Iz zgoraj zapisanega izhaja, da je bil večinski namen sprejetih zakonskih novel takšna ureditev pravdnega postopka, ki bi pospešila postopke. Kakšno pa je trenutno dejansko stanje glede trajanja sodnih postopkov?

Trenutno Slovenija po podatkih Svetovne banke (Doing Business 2016)[14] sodi med države, kjer sodni postopki v zvezi z uveljavitvijo zahtevkov iz gospodarskih pogodb trajajo najdlje (1160 dni), saj po tem kriteriju v Evropi za Slovenijo zaostaja le še Grčija. Slovenija je v svetovnem merilu uvrščena na 117. mesto med 189 državami. Res je sicer, da raziskava Doing Business 2016 temelji zgolj na subjektivnem dojemanju nacionalnih poročevalcev (večinoma gre za slovenske odvetnike) o trajanju gospodarskih postopkov pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani in o trajanju izvršilnega postopka pred Okrajnim sodiščem v Ljubljani, ne pa na objektivnih

[9] Uradni list RS, št. 33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04 in 68/06.
[10] Uradni list RS, št. 69/04.
[11] Uradni list, št. 74/2003.
[12] Uradni list SRS, št. 30/78.
[13] Uradni list RS, št. 58/03.
[14] Dosegljivo na http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/slovenia/enforcing-contracts/ (vpogled dne 5.5.2016).

statističnih podatkih vseh slovenskih sodišč.[15] Vendar je navedeni podatek zelo zaskrbljujoč, ker vpliva na obseg tujih vlaganj v državo. Omenjena raziskava je v svetu namreč zelo odmevna in se nanjo sklicujejo vodilni svetovni mediji (na primer The Economist[16]). Tuje vlagatelje podatki o počasnem in neučinkovitem sodnem sistemu odvračajo od vlaganj v Slovenijo. Zaradi povečanja tujih vlaganj, podpore gospodarstvu in povečanju blaginje ljudi je izjemno pomembno, da Slovenija izboljša uvrstitev na lestvici Doing Business ter znova pridobi sloves države, ki je vesela reform, spreminjanja, novega življenja ter odpiranja (namesto zapiranja).[17]

Poleg lestvice Doing Business, ki jo ureja Svetovna banka, obstajajo tudi druge lestvice merjenja uspešnosti sodstva, kjer se je Slovenija odrezala bistveno bolje. Tako je na primer raziskava Evropske Komisije «Justice Scoreboard 2016»[18] (Pregled stanja na področju pravosodja) pokazala, da se v Sloveniji v zadnjih letih opazno skrajšuje čas reševanja civilnih in gospodarskih pravd in da se po času reševanja teh sporov uvrščamo v zlato sredino v EU. Nadalje se je Slovenija še posebej dobro odrezala pri reševanju sodnih zaostankov na področju civilnih in gospodarskih sporov, kjer je na drugem mestu med vsemi državami članicami in reši na letni ravni skoraj petino več zadev, kot jih prejme. Te pozitivne dosežke slovenskega sodstva je treba ustrezno promovirati v domači in tuji laični ter strokovni javnosti, da predsodki o nedelujočem sodnem sistemu tujih vlagateljev ne bodo odvrnili od vlaganj v Slovenijo oziroma da jih ne bodo odgnali v druge države z ugodnejšim gospodarskim okoljem za podjetja.

Prav tako sodna statistika za leto 2015, ki jo vodi Vrhovno sodišče, kaže zelo spodbudne rezultate.[19] Skoraj 60 odstotkov gospodarskih pravdnih zadev (Pgd zadeve) in okoli 65 odstotkov civilnih pravdnih zadev (P zadeve) se reši na sodiščih na prvi stopnji prej kot v obdobju enega leta. Slovenska sodišča so različno obremenjena, zaradi česar nekatera sodišča rešijo v obdobju enega leta več kot 75 odstotkov gospodarskih pravdnih zadev, druga pa zgolj dobrih 50 odstotkov zadev. Najbolj obremenjeno je Okrožno sodišče v Ljubljani, na katerega odpade približno 40 odstotkov pripada vseh zadev na sodišča. Zato bo eden največjih izzivov pravosodne politike, kako doseči približno enakomerno obremenjenost sodišč v državi, da bi vsa sodišča dosegala približno iste časovne standarde pri reševanju zadev. Že obstoječa zakonodaja (105.a člen Zakona o sodiščih[20]) omogoča predsednikom sodišč, da odredijo, da se pristojnost za sojenje v določenem številu zadev iz sodišča, ki ima sodne zaostanke, prenese na drugo manj obremenjeno stvarno pristojno sodišče. Navedena določba se v praksi že s pridom in uspešno uporablja. Tako so npr. mariborski sodniki reševali sodne zaostanke v Kopru in celjski sodniki sodne zaostanke v Novi Gorici.

Novela ZPP-D je leta 2008 uvedla bistveno spremenjeno ureditev revizije v pravdnem postopku. Nova ureditev je bila sprejeta predvsem zaradi preobremenjenosti Vrhovnega sodišča Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vrhovno sodišče), ki jo je povzročil povečan pripad zadev[21]. Z novelo je bil zato po vzoru avstrijske in nemške ureditve zožen dostop do Vrhovnega

---

[15] Primer je dosegljiv na http://www.doingbusiness.org/methodology/enforcing-contracts (vpogled dne 5.5.2016).

[16] Dosegljivo na http://www.economist.com/news/europe/21693252-especially-southern-europe-not-exceedingly-fine-wheels-justice-grind-slow (vpogled dne 5.5.2016).

[17] Karel Smolle, Intervju, Večer, Sobotna priloga, 24.6.2016, str. 15.

[18] Dosegljivo na http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2016_en.pdf (vpogled dne 5.5.2016).

[19] Glej str. 85-94. Dne 24.6.2016 dosegljivo na: http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/stvarno_premozenje/zakonodaja/160411_BILTEN_SODNA_STATISTIKA_2015.pdf.

[20] Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13 in 17/15.

[21] Civilni oddelek Vrhovnega sodišča je v letu 1999 prejel v reševanje 637 zadev (pripad), v letu 2008 pa kar 1275 zadev; temu primerno se je povečalo tudi število nerešenih zadev. Med tem ko j bilo nerešenih

sodišča in sicer tako, da so bile pravnomočne sodne odločbe glede reverzibilnosti razdeljene na tri skupine po merilu vrednosti izpodbijanega dela odločbe:
- če vrednost izpodbijanega dela ne presega 2.000 evrov, revizija nikoli ni dovoljena
- če vrednost izpodbijanega dela presega 40.000 evrov (v gospodarskih sporih 200.000 evrov), je revizija vedno dovoljena
- če gre za vmesno vrednost izpodbijanega dela (med tistimi, ki presegajo 2.000 oziroma 4.000 evrov in ne presegajo 40.000 oziroma 200.000 evrov), veljajo pravila o dopuščeni reviziji.

V skladu s prvim odstavkom 367.a sodišče dopusti revizijo zlasti:
- če gre za pravno vprašanje, glede katerega odločitev sodišča druge stopnje odstopa od sodne prakse Vrhovnega sodišča, ali
- če gre za pravno vprašanje, glede katerega sodne prakse Vrhovnega sodišča ni, še zlasti, če sodna praksa višjih sodišč ni enotna, ali
- če gre za vprašanje, glede katerega sodna praksa Vrhovnega sodišča ni enotna.

Druga določba, ki je bila prav tako ključna za razbremenitev Vrhovnega sodišča, je bila določba drugega odstavka 367.c člena ZPP. V skladu z njo zadošča za obrazložitev sklepa, s katerim se predlog za dopustitev revizije zavrne, da se senat treh sodnikov splošno sklicuje na neobstoj pogojev iz 367.a člena ZPP. Če bi moralo na konkretiziran način pojasnjevati, zakaj je zavrnilo predlog glede vsakega ponujenega razloga, včasih ne bi bilo bistvene razlike med pisanjem odločbe o zavrnitvi revizije in pisanjem sklepa o zavrnitvi predloga za njeno dopustitev. Nekateri predlogi za dopustitev revizije vsebujejo tudi po deset vprašanj in bi bila obrazložitev sklepa v takih primerih precej obsežna. Tudi za Ustavno sodišče takšna ureditev ni sporna (glej njegove sklepe U-I-302/09, Up-1472/09, U-I-139/10, Up-748/10 z dne 12. maja 2011)[22].

Osnovni cilj novele ZPP-D, razbremenitev Vrhovnega sodišča, je bil nedvomno dosežen. Civilni oddelek Vrhovnega sodišča je na primer število nerešenih revizij, ki je konec leta 2009 znašalo 1794, znižal na 504 ob koncu leta 2014. Zmanjšuje se tudi število predlaganih revizij. Medtem ko je bilo na civilnem oddelku Vrhovnega sodišča v letu 2010 vloženih še 648 predlogov za dopustitev revizije, jih je bilo v letu 2014 le še 457. Sedanji pripad revizijskih zadev (v letu 2014 je znašal 332 zadev, v letu 2009 pa še 877) je bolj ali manj obvladljiv. Trenutno se Vrhovno sodišče lahko v primernem obsegu posveča funkciji »zagotavljanja razvoja prava skozi sodno prakso in poenotenja sodne prakse«.[23].

V postopku odločanja o dopuščeni reviziji Vrhovno sodišče ugotavlja vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe v skladu s petim odstavkom 367. člena ZPP in sicer s seštevkom vrednosti posameznih zahtevkov oziroma delov teh zahtevkov, ki so še sporni, če je odločitev o reviziji odvisna od rešitve pravnih vprašanj, ki so skupna za vse navedene zahtevke, ali če so posamezni zahtevki med seboj tako povezani, da je odločitev o posameznem zahtevku odvisna od odločitve o drugem zahtevku. Navedena določba pa odločanje o dopustnosti revizije v nasprotju z namenom, s katerim je bila sprejeta, zapleta (na primer, ni vedno jasno, kdaj so posamezni zahtevki med seboj tako povezani, da je odločitev o posameznem zahtevku odvisna od odločitve o drugem zahtevku). Statistični podatki kažejo, da je Vrhovno sodišče (civilni oddelek) lani zavrglo več kot tretjino vseh vloženih predlogov za dopustitev revizije, predvsem zaradi neizpolnjevanja kriterija *ratione valoris.* Delež pri direktnih revizijah je nekoliko nižji, a ne

---

zadev konec leta 1999 le 387 (polovica pripada), je njihovo število konec leta 2008 znašalo kar 1994 (enainpolkrat več, kot je znašal pripad).

[22] Glej tudi Dr. Mile Dolenc: Dostop do Vrhovnega sodišča v civilnih zadevah: izkušnje z dopuščeno revizijo in kako naprej, Podjetje in delo 6-7/2015/XLI, str. 949.

[23] Dr. Mile Dolenc: Dostop do Vrhovnega sodišča v civilnih zadevah: izkušnje z dopuščeno revizijo in kako naprej, Podjetje in delo 6-7/2015/XLI, str. 949.

bistveno. Ugotoviti je tudi mogoče, da stranke pogosto, iz previdnosti, zlasti v primerih, ko gre za subjektivno in/ali objektivno kumulirane zahtevke, sočasno vlagajo predloge za dopustitev revizije in direktno revizijo, saj ne vedo zanesljivo, ali se bodo vrednosti zahtevkov seštevale ali ne. Tako ravnanje ima za stranke tudi ne nepomembne finančne posledice[24]. Negotovost, ki spremlja delitev na dopuščeno in dovoljeno revizijo, torej ni zanemarljiv dejavnik pri odločanju o nadaljnjem razvoju ureditve revizije v pravdnem postopku.

1.2 Razlogi za sprejem predloga zakona

Ustavno sodišče je razveljavilo nekatere določbe ZPP, zato je treba oblikovati nove ustavno skladne zakonske rešitve. V predlog so vključene tudi nekatere spremembe in dopolnitve, ki so se ob uporabi veljavnega ZPP pokazale za potrebne. Podrobneje so predstavljene v predstavitvi poglavitnih rešitev predloga zakona.

Kljub izboljšanemu stanju na področju sodnih zaostankov veljavna ureditev pravdnega postopka še vedno omogoča nekatere izboljšave v smislu pospešitve postopka. Ministrstvo za pravosodje je v okviru priprave Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravdnem postopku z namenom opredeliti vzroke za zamude v civilnih sodnih postopkih v aprilu 2016 med sodniki, sodnim osebjem, odvetniki in pravobranilci opravilo spletno anketo. Z njo je ministrstvo pridobilo odgovore na vnaprej zastavljena vprašanja, povezana s potencialnimi razlogi za zamude, in dodatne predloge za izboljšave pravdnega postopka. Rezultati ankete so pokazali, da so po mnenju anketirancev najpomembnejši vzroki za dolgotrajnost pravdnih postopkov naslednji:
- razveljavitev sodb s strani višjih sodišč in vrnitev zadeve v novo sojenje na prvo stopnjo,
- neenotna sodna praksa,
- pozno vložene vloge strank, zaradi česar je treba preložiti naroke,
- neskrbno vodenje postopka s strani sodnikov,
- težave pri vročanju in
- nova Odvetniška tarifa, ki je začela veljati januarja 2015 in ki nagrajuje odvetnika za vsako vloženo vlogo in vsak pristop na narok, zaradi česar so odvetniki zainteresirani za kopičenje vlog in narokov, kar ne prispeva h koncentraciji postopka (to mnenje so večinoma zastopali sodniki in sodno osebje).

Nadalje, iz analize sodb Evropskega sodišča za človekove pravice izhaja, da je bila Slovenija pred omenjenim sodiščem najpogosteje obsojena zaradi kršitve pravice do sojenje v razumnem roku, ki so ji najpogosteje botrovali naslednji razlogi:
- zamude zaradi izjemno dolgega časa od vložitve tožbe do razpisa naroka za glavno obravnavo;
- zamude pri izdelavi izvedenskih mnenj,[25]
- neuspešne vročitve sodnih pisanj,
- večkratne razveljavitve sodb s strani pritožbenih sodišč in vrnitev zadev v novo sojenje na sodišče prve stopnje,
- pomanjkljiva skrbnost pri vodenju postopka v delovnih sporih.

Razlog za sprejetje nove novele ZPP ni le v potrebi po pospešitvi pravdnega postopka in s tem večji konkurenčnosti Slovenije v svetu, ampak tudi v odločbah Ustavnega sodišča, s katerimi je

[24] Maja Ovčak Kos, Žiga Razdrih: Dovoljenost revizije z vidika vrednostnega kriterija – civilnopravni spori, Odvetnik, 2015, št. 71, str. 11.
[25] Ta razlog za zamude ugotavlja tudi pravna teorija: «Zastoje v postopkih pogosto povzroča pritegnitev izvedencev, ki svojega dela ne opravijo v naročenem času.» (glej Vesna Rijavec, Dokaz z izvedenci, Podjetje in delo, 2012, št. 6-7, str. 1395).

delno ali v celoti razveljavilo nekatere določbe veljavnega ZPP. Nekatere odločitve Ustavnega sodišča zato zahtevajo spremembo ali dopolnitev določb veljavnega ZPP.

1.2.1. Ustavne odločbe

143. člen

Novela ZPP-D je v ureditev vročanja sodnih pisanj uvedla novost, po kateri je bila pod določenimi pogoji mogoča vročitev na naslovu, kjer je bil tisti, ki naj bi se mu pisanje vročilo, uradno prijavljen, čeprav tam dejansko ni živel.

Tako je v 143. členu ZPP določeno, da se ob ugotovitvi, da tisti, ki naj se mu vroči pisanje, dejansko ne prebiva na naslovu, na katerem naj bi se opravila vročitev, oziroma je naslovnik neznan ali se je preselil ali odselil v tujino za več kot tri mesece, pisanje vrne sodišču z navedbo, da naslovnik dejansko ne živi na naslovu, na katerem je bil opravljen poskus vročitve, oziroma da je neznan ali se je preselil ali odselil v tujino za več kot tri mesece (drugi odstavek 143. člena ZPP). V skladu s tretjim odstavkom 143. člena ZPP sodišče pridobi podatke o tem, ali je naslov, na katerem je bil opravljen poskus vročitve, enak naslovu za vročanje, ki je prijavljen v skladu z zakonom, ki ureja prijavo prebivališča (to je naslov za vročanje). Četrti in peti odstavek sta nadalje določala, da se v primeru, ko je bil naslov za vročanje enak, vročitev opravil tako, da se na naslovu za vročanje pusti obvestilo o vročitvi, ki je vključuje pouk o posledicah vročitve in o tem, da je pisanje možno dvigniti na sodišču. Vročitev se je štela za opravljeno 15. dan po tem, ko je bilo obvestilo puščeno na naslovu za vročanje. Če pa je bil naslov za vročanje drugačen, se je ponovna vročitev pisanja opravila na naslovu za vročanje v skladu s 140., 141. in 142. členom ZPP, pri čemer je pisanje vsebovalo pouk o posledicah vročitve na ta naslov. Če vročitev ni bila možna, ker tisti, ki naj bi se mu pisanje vročilo, dejansko ni prebival na naslovu, na katerem naj bi se opravila vročitev, oziroma je bil naslovnik neznan ali se je preselil ali odselil v tujino za več kot tri mesece, se je pisanje vrnilo sodišču z navedbo, da naslovnik dejansko ne živi na naslovu, na katerem je bil opravljen poskus vročitve, oziroma da je neznan ali se je preselil ali odselil v tujino za več kot tri mesece. V šestem odstavku je bilo določeno še, da vročitev na način iz četrtega in petega odstavka 143. člena ZPP ni veljavna, če je nasprotna stranka v postopku vedela za dejanski naslov naslovnika ali naslov, naa katerega bi po dogovoru med njo in naslovnikom bilo treba opraviti vročitev, ali če je vedela za razlog naslovnikove odsotnosti, pa tega ni sporočila sodišču.

Po opisani ureditvi je šlo v breme tožeče stranke, če tožena stranka ni prijavila oziroma odjavila prebivališča (naslova za vročanje). Do civilnopravnih posledic (zamudna sodba) je torej lahko prišlo zaradi opustitve dolžnosti na upravnopravnem področju.

Ustavno sodišče je z odločbo U-I-279/08 z dne 9.7.2009[26] (v nadaljnjem besedilu: odločba U-I-279/08), opisano ureditev razveljavilo. Ugotovilo je, da je zakonodajalec sicer zasledoval legitimen cilj in da je tudi uporabil nujno in primerno sredstvo, vendar pa omejitev ustavne pravice naslovnika do izjavljanja ni bila sorazmerna s pravico do učinkovitega sodnega varstva druge stranke.

Ustavno sodišče je z namenom, da bi bila v času do sprejema drugačne zakonske ureditve v primerih vročanja po 143. členu ZPP zagotovljena pravica do izjave, določilo način vročanja. To je način, ki je za tovrstne primere veljal pred uveljavitvijo ZPP □ D. To pomeni postopanje sodišč, kakršno se je v praksi uveljavilo glede na stališče Vrhovnega sodišča v sklepu št. II Ips 72/2002 z dne 27. 6. 2002: sodišče mora zahtevati sprožitev postopka ugotavljanja dejanskega

[26] Uradni list RS, št. 57/09

stalnega prebivališča (8. člen Zakona o prijavi prebivališča[27] oziroma 18. člen novega Zakona o prijavi prebivališča[28], ki je začel veljati 13. 8. 2016, ZPPreb-1). Če je v tem postopku ugotovljeno dejansko prebivališče tožene stranke, ji sodišče lahko sodno pisanje vroči na ta naslov. Če tožene stranke ni mogoče najti in bo zato izbrisana iz registra prebivalstva, ji bo sodišče na predlog tožeče stranke lahko postavilo začasnega zastopnika. Ustavno sodišče pa je ob tem zapisalo, da tako določen način izvršitve ne pomeni, da gre za edino ustavno skladno ureditev, in zakonodajalca ne omejuje pri tem, da vročanje za primere, na katere se nanaša odločba 143. člena ZPP, uredi na drugačen ustavno skladen način.

282. člen

Z novelo ZPP-D je bilo v ureditev pravdnega postopka na novo vključeno tudi sankcioniranje strank, ki se niso udeležile poravnalnega naroka ali prvega naroka za glavno obravnavo, če poravnalni narok ni bil razpisan (282. člen ZPP). Cilj nove ureditve je bil doseči udeležbo obeh strank na obravnavi in s tem povečati njuno aktivnost v postopku oziroma omogočiti zaključek postopka na prvi stopnji tudi v primerih neudeležbe strank. Ustavno sodišče je z odločbo U-I-164/09[29] z dne 4. 2. 2010 najprej razveljavilo drugi odstavek 282. člena ZPP[30]. Ustavno sodišče meni, da navedena določba posega v pravico do enakega varstva pravic tožene stranke iz 22. člena Ustave, ker zahteva od sodišč, da ne upoštevajo in se ne opredeljujejo do pravočasne in pravilno izražene procesne aktivnosti tožene stranke zaradi njene krivdne opustitve udeležbe pri drugem procesnem dejanju (poravnalnem naroku ali prvem naroku za glavno obravnavo), in ker posredno prisiljevanje toženih strank k udeležbi na prvem naroku za glavno obravnavo ali na poravnalnem naroku, ki izhaja iz obravnavane določbe, v obstoječem zakonskem kontekstu nima nobenega dodatnega koristnega učinka na doseganje zakonodajalčevih ciljev.

Ustavno sodišče je deset mesecev zatem z odločbo U-I-161/10 z dne 9. 12. 2010 razveljavilo tudi prvi odstavek 282. člena. Ustavno sodišče meni, da mehansko odločanje o zahtevkih, ne glede na dejansko in pravno stanje zadeve, z namenom doseganja sankcioniranja pomeni navidezno meritorno odločanje in poseg v človekovo pravico do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave.

Z odločbo U-I-290/12 z dne 25. 4. 2013 je Ustavno sodišče razveljavilo četrti odstavek 282. člena ZPP. Novedlo je, da ima fikcija umika tožbe iz četrtega odstavka 282. člena ZPP dejanske učinke posega v človekovo pravico do sodnega varstva, ker lahko v součinkovanju s prekluzivnimi in zastaralnimi roki pripelje do trajne izgube možnosti prave meritorne odločitve o tožnikovih pravicah, obveznostih in pravnih interesih. Pri zamudi zastaralnega roka je izdana zavrnilna sodba meritorna le "na videz", saj ni rezultat polne ter celovite presoje dejanskega in pravnega stanja zadeve.

Tajni podatki

Z odločbo U-I-134/10-28 (Uradni list RS, št. 92/13 z dne 8. 11. 2013) je Ustavno sodišče odločilo, da je ZPP v neskladju z Ustavo in sicer iz razloga protiustavne pravne praznine, ki se nanaša na odsotnost (specialne) ureditve dostopa in ravnanja z vlogami in listinami, ki vsebujejo tajne podatke. Prav tako je odločilo, da mora Državni zbor Republike Slovenije (v

[27] Uradni list RS, št. 59/06 – uradno prečiščeno besedilo in 111/07
[28] Uradni list RS, št. 52/2016
[29] Uradni list RS, št. 12/2010
[30] Če na poravnalni narok ali na prvi narok za glavno obravnavo, če poravnalni narok ni bil razpisan, ne pride tožena stranka, sodišče pod pogoji, ki jih določa ta zakon, izda zamudno sodbo, čeprav je tožena stranka odgovorila na tožbo. Če iz navedb tožeče stranke ne izhaja utemeljenost tožbenega zahtevka, na naroku pa tožeča stranka tožbe ustrezno ne popravi, sodišče tožbeni zahtevek zavrne.

nadaljnjem besedilu: Državni zbor) ugotovljeno neskladje odpraviti v roku enega leta po objavi te odločbe ter določilo način izvršitve svoje odločitve.

Bistvo sistema po Zakonu o tajnih podatkih[31] (v nadaljevanjem besedilu: ZTP) je, da lahko do tajnih podatkov določene stopnje tajnosti praviloma dostopajo le osebe, ki imajo dovoljenje za dostop do tajnih podatkov te stopnje tajnosti in se morajo s temi podatki seznaniti zaradi opravljanja funkcije ali delovnih nalog (prvi odstavek 31. člena ZTP). Osebam ali ustanovam, za katere ne obstaja pravna podlaga za seznanitev s tajnimi podatki, teh praviloma ni dopustno predložiti. Ustavno sodišče je odločilo, da obstoji protiustavna pravna praznina, saj sodnik zaradi učinkovanja ZTP in ob odsotnosti drugačne ureditve v ZPP nima pristojnosti za dokončno odločitev o tem, ali se bo in na kakšen način se bo stranka sodnega postopka seznanila z dokazi, ki jih je njen nasprotnik z oznako tajnosti predložil v sodni spis, in se opredelila do njih. Strankama se tako ne more zagotavljati pravice do izjave stranke kot emanacija načela zagotavljanja kontradiktornosti pravdnega postopka. Gre za opustitev dolžnosti zakonodajalca v primerih, ko je v sodnem postopku treba obravnavati tajne podatke, da se zagotovi učinkovito uveljavljanje človekove pravice iz prvega odstavka 23. člena Ustave. Tako stanje lahko sanira le nova in posebna zakonska podlaga, ki mora prilagoditi uporabo tajnih podatkov v sodnih postopkih, za katere se uporablja ZPP.

Ustavno sodišče je zakonodajalcu pustilo prosto presojo, v katerem zakonu bo s specialno ureditvijo protiustavno stanje ustrezno uredil, vendar je Ustavno sodišče z obrazložitvijo odločitve in vmesnim načinom izvršitve svoje odločbe jasno začrtalo smer pri urejanju te vsebine. Pravica do izjave v postopku kot temeljna človekova pravica iz 23. člena Ustave ne sme biti podvržena odločitvam drugih državnih organov, ampak mora o zagotavljanju te pravice v sodnem postopku odločati samo neodvisno in nepristransko sodišče.

Revizija

Iz prakse slovenskega Vrhovnega sodišča in drugih sodišč, ki so imela svoj čas »široko odprta vrata« za revizijo (predvsem iz postsocialističnih pravnih sistemov), izhaja, da Vrhovno sodišče ne more polno in enakovredno izpolnjevati hkrati zasebnega namena (pravilnost odločitve v korist stranke postopka) in javnega namena, ki je v razvoju precedensov (razvoj prava skozi sodno prakso, poenotenje sodne prakse in predvidljivost odločitve v bodočih primerih). To je razlog, zaradi katerega se s predlogom zakona predlaga črtanje dovoljene revizije, katere odločitev je v ozkem interesu stranke, ki je vložila revizijo, in usmeritev Vrhovnega sodišča v obravnavanje dopuščenih revizij. Pri tem razbremenitev Vrhovnega sodišča ni končni cilj, ampak le nujno sredstvo za omogočanje kakovostnega odločanja v splošnem interesu.[32]

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1. Cilji

Cilji predloga zakona so sledeči:
- modernizacija slovenskega pravdnega postopka in uskladitev z najnovejšimi svetovnimi trendi na področju razvoja civilnih postopkov,

[31] Uradni list RS, št. 50/06 – upb, 9/10 in 60/11
[32] Pirmerjaj Jan Zobec:Od individualnega do javnega (precedenčnega) namena Vrhovnega sodišča: ustavnopravni vidik, Podjetje in delo 6-7/2015, str. 919 in naslednje; Mile Dolenc, Dobre in slabe izkušnje z dopuščeno revizijo, Podjetje in delo 6-7/2015, str. 938 in naslednje; Aleš Galič, Ali mora biti sklep Vrhovnega sodišča o nedopustitvi revizije obrazložen, Podjetje in delo 6-7/2015, str. 950 in naslednje; Nina Betetto, Kako preprečiti, da Vrhovno sodišče postane vir neenotne sodne prakse, Podjetje in delo 6-7/2015, str. 973.

- koncentracija postopka na prvi stopnji, s tem da je strankam zagotovljena pravica do poštenega in javnega sojenja,
- poenostavitev in racionalizacija postopka,
- pospešitev postopka,
- večja prožnost, da lahko sodnik postopek prilagodi posebnostim posameznega primera (prožnost kot sredstvo za pospešitev),
- določnejša opredelitev zahtev sodišča do izvedencev in prič,
- manj formalizma in več vsebinskega odločanja (ravnotežje med formalizmom in doseganjem pravične rešitve),
- krepitev odprtega sojenja,
- večja kakovost sojenja in hkrati večja možnosti fleksibilnega vodenja postopka s strani sodnika,
- konkretiziran dokazni sklep,
- manj prelaganja narokov zaradi poznih navedb ali dokaznih predlogov strank;
- ustvarjanje zakonskih podlag, da se bo lahko spor končal s pravnomočno odločbo na drugi stopnji (krepitev reformatoričnih pooblastil sodišča druge stopnje),
- poenotenje sodne prakse,
- omejitev dostopa do Vrhovnega sodišča na tiste primere, ki zaslužijo pozornost in preverjanje najvišje sodne instance,[33]
- izboljšanje vročanja,
- varstvo potrošnikov;
- optimalna izraba kadrovskih virov na sodiščih (zapisnikar na naroku le izjemoma, večinoma naj prepisuje zvočne posnetke, s čemer je boljše izrabljen njegov delovni čas);
- povečanje zaupanja splošne in strokovne javnosti v sodstvo preko večje legitimnosti sodnih odločb.[34]

Na tem mestu velja poudariti, da je ugled sodstva v družbi odvisen od tega, ali se sodniki ukvarjajo s težkimi in zamudnimi zadevami ali rutinskimi in enostavnimi. Zato bo z odpravo dovoljene revizije Vrhovno sodišče razbremenjeno in se bo lahko ukvarjalo le z načelnimi in najpomembnejšimi pravnimi vprašanji, predvsem preko inštituta dopuščene revizije, ki ostaja edina oblika revizije v zakonu[35].

2.2 Načela predloga zakona

Prelog zakona temelji na naslednjih načelih pravdnega postopka:
- načelu ustnosti,
- načelu koncentracije in ekonomičnosti postopka;
- načelu resnicoljubnosti ter vestnosti in poštenja;
- načelu dispozitivnosti;
- razpravnem načelu in dolžnosti sodišča, da izvaja materialno procesno vodstvo;
- načelu neposrednosti;
- načelu kontradiktornosti.

Predloga zakona temeljnih načel pravdnega postopka ne spreminja, se pa s predlogom zakona še dodatno krepi načelo ustnosti, resnicoljubljanosti ter vestnosti in poštenja v postopku, ter načelo koncentracije in ekonomočnosti postopka. V okviru načela vestnosti in poštenja (pa tudi

[33] Primerjaj točko II.D.7. CEPEJ Guidelines, Guidelines for legislators and policy makers (http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/textes/Guidelines_en.pdf, vpogled 30.5.2016)..
[34] Primerjaj A. Uzelac v A. Uzelac (ed.), Goals of Civil Justice and Civil Procedure in the Contemporary World, Springer International Publishing, Switzerland 2014, str. 4.
[35] Ameriško Vrhovno sodišče na primer izda letno le okoli 100 odločb, njihova teža je dosti večja od 100.000 odločb, ki jih letno izda italijansko vrhovno sodišče (inflacija sodnih odločb).

v povezavi z načelom koncentracije in ekonomočnosti postopka) se dodaja novo (pod) načelo in sicer načelo skrbnega ravnanaja vseh udeležencev v postopku. Zato se v okviru sprememb 11. člena ZPP predlaga, da je vsaka stranka dolžna v postopku skrbno in pravočasno uresničevati svoje pravice, navajati dejstva in predlagati dokaze, da je mogoče postopek izvesti čim prej.

2.3 Poglavitne rešitve predloga zakona

2.3.1 Izhodišča, na katerih temelji predlog zakona

V preteklosti sta bili v evropskem pravnem okolju izvedeni dve zelo uspešni reformi pravdnega postopka. Prve je bila reforma Franza Kleina v 90-ih letih 19. stoletja v Avstriji (socialna funkcija) in reforma lorda Woolfa v Angliji (Civil Procedure Rules, 1999 – overrings objective) v 90-ih letih 20. stoletja. Predlog zakona se naslanja na idejne zasnove teh reform. Poleg primerjalnopravnih rešitev za modernizacijo pravdnega postopka (Nemčija, Avstrija, Švica – nov sodoben zakon o pravdnem postopku je stopil v veljavo 1.1.2011, Uredba (ES) št. 861/2007 o uvedbi evropskega postopka v sporih majhne vrednosti[36] in **Uredba (ES) št. 1896/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o uvedbi postopka za evropski plačilni nalog**[37] [38] – uredbi št. 1896/2006 in 861/2007), zakon upošteva tudi načela mednarodnih dokumentov in priporočil (npr. ALI / UNIDROIT Principles of Transnational Civil Procedure,[39] ELI / UNIDROIT European Rules of Civil Procedure;[40] CEPEJ Guidelines;[41]) ter rešitve za kakovostno odločanje in pospešitev postopka iz arbitražnega prava.[42] Predlagatelj je tudi ugotavljal, kaj se je v drugih državah v praksi obneslo in kaj ne (uvoz dobrih praks). V ta namen je bila delegacija Ministrstva za pravosodje RS v aprilu 2016 na delovnem obisku na Trgovinskem sodišču na Dunaju (Handelsgericht Wien) ter na avstrijskem Vrhovnem sodišču (Oberster Gerichtshof - OGH).

2.3.2 Povzetek poglavitnih rešitev predloga zakona

Z novelo ZPP-E bo predlagatelj moderniziral slovenski pravdni postopek in ga uskladil z najnovejšimi svetovnimi trendi. Novela bo ob upoštevanju strankine pravice do poštenega sojenja pospešila in poenostavila pravdne postopke. Od sodnika in strank se bo zahtevala večja skrbnost pri vodenju postopka, dobra pripravljenost na naroke pa bo doprinesla k višji kakovosti odločanja. H koncentraciji postopka bo prispeval program vodenja postopka in časovni načrt poteka postopka (proaktivno vodenje zadeve - case-management), zaradi česar bo stranka že na začetku izvedela datume vseh narokov in čas zaključka zadeve. Dobro pripravljen in ciljno usmerjen sodnik bo izvedel le tiste dokaze, ki bodo potrebni za ugotovitev resnice, zavlačevanje postopka bo sankcionirano, preložitev narokov bo manj. Sankcionirana bo tudi neskrbnost izvedencev in njihova prekoračitev rokov. Zaradi prožnosti ureditve bo lahko sodnik postopek prilagodil posebnostim posameznega primera (multiple-track procedure). Sodniki bodo razbremenjeni nepotrebnih in nesodniških opravil, stranke pa odvečnih formalizmov, zato bo

[36] OJ L 199, 31.7.2007, p. 1–22
[37] OJ L 399, 30.12.2006, p. 1–32

[39] Dne 9.6.2016 dosegljivo na: http://www.unidroit.org/english/principles/civilprocedure/ali-unidroitprinciples-e.pdf.
[40] Glej http://www.europeanlawinstitute.eu/projects/current-projects-contd/article/from-transnational-principles-to-european-rules-of-civil-procedure/?tx_ttnews[backPid]=179508&cHash=f55b9b03751e4ae4f928b654d7329d96 (vpogled dne 9.6.2016).
[41] Compilation of CEPEJ Guidelines, http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/textes/Guidelines_en.pdf.
[42] ICC Rules of Arbitration, dostopno na http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/ (vpogled dne 9.6.2016); Ljubljanska arbitražna pravila, dostopno na http://www.sloarbitration.eu/Portals/0/Novice/Arbitrazna_pravila_Stalne_arbitraze_pri_Gospodarski_zbornici_Slovenije_Ljubljanska_arbitrazna_pravila.pdf (vpogled dne 9.6.2016).

več hitrega vsebinskega odločanja (izboljšan dostop do sodnega varstva – access to justice). Reformirana ureditev vročanja bo pospešila postopke in izboljšana strankino pravico do izjave v postopku. V sporih majhne vrednosti pritožba ne bo zadržala izvršitve, zaradi česar bo upnik hitreje prišel do poplačila (kdor hitro da, dvakrat da). Spodbujanje mediacije bo povečalo število sodnih poravnav in s tem konsenzualnih rešitev sporov. Večje možnosti za pridobivanje listin od nasprotne stranke in tretjih oseb bodo olajšale iskanje resnice in zagotavljale učinkovitejše pravno varstvo. Spor se bo končal s pravnomočno odločbo na drugi stopnji, če bo postopek trajal nerazumno dolgo. Strankam prijazno sodstvo, ki ni vase zagledano, temveč je usmerjeno v zadovoljevanje potreb uporabnikov (servis strank), bo povečalo zaupanje javnosti v sodno vejo oblasti. Zaradi učinkovitejšega in hitrejšega sodnega varstva se bodo tuja vlaganja v Sloveniji povečala in prispevala k blaginji ljudi.

Reforma je namenjena temu, da bo glavnina pravdnih zadev hitreje rešenih in da se bo povprečni čas reševanja sporov skrajšal. Zapletene pravde, kjer je treba izvesti veliko dokazov, bodo zaradi narave stvari tudi po sprejetju novele dolgo trajale. Sliko o pravosodju si je treba ustvarjati na reševanju povprečnih primerov, ne pa na ekscesnih zadevah.

Za dober potek sodnih postopkov so nujni trije dejavniki: a) dobra zakonodaja; b) pripravljenost sodnikov in odvetnikov za udejanjanje zakonskih rešitev (t.j. pozitivna naravnanost uporabnikov do zakonskih sprememb); c) dobra organizacija dela na sodiščih (izboljšanje poslovnih procesov, vključno z uporabo orodij informacijske tehnologije – prenovljen PUND vpisnik bo v uporabi leta 2018).

2.3.3 Težišča poglavitnih rešitev predloga zakona

Novela ZPP-E ureja tri sklope vsebinskih področji in ciljev, ki jih predlagatelj zasleduje:

Avtoriteta pravne države se krepi skozi avtoriteto sodstva – avtoriteta posameznega sodnika izraža avtoriteto sodstva kot celote.

Z novelo zasledujemo zgornji cilj tako, da krepimo položaj prvostopenjskega sodnika, v osrednjo vlogo postavljamo sodnika, krepimo reformatorična in druga pooblastila višjih sodišč in Vrhovnemu sodišču dokončno priznavamo položaj, kot mu pripada v modernih pravnih ureditvah.

1.) Položaj prvostopenjskega sodnika se krepi tako, da se:

- poudarja sodnikova dolžnost po materialnoprocesnem vodstvu, ki se operacionalizira v pravnih pravilih, ki sodniku omogočajo in hkrati zahtevajo čim hitrejšo pravno opredelitev spornih vprašanj, kar posledično vodi v večjo in bolj koncentrirano obravnavanje teh vprašanj. Po avstrijskem vzoru se uzakonja program vodenja postopka, v katerem sodnik že v fazi pred izvajanjem dokazov opredeli relevantno pravno podlago glede na navedbe strank, sprejme dokazni sklep in določi datume narokov oziroma potek postopka in s tem pripomore k osredotočeni in hitrejši izvedbi dokaznega postopka.
- uvaja možnost pripravljalnega naroka, na katerem lahko sodnik s strankami razpravlja o pravnih in dejanskih vidikih spora (načelo odprtega sojenja), stranki lahko dopolnjujeta navedbe in predlagata nove dokaze v s ciljem, da se na glavni obravnavi izvajajo dokazi in ugotavljajo le dejstva, ki so med strankami nesporna.
- z novelo spodbuja ustna razglasitev sodbe. Javna razglasitev sodbe ima namreč močan simbolni pomen in krepi avtoriteto sodne veje oblasti. Zato se predlaga, da v primerih, ko sodnik ustno razglasi sodbo, ni dolžan izdati pisne sodbe z obrazložitvijo, ampak zadostuje samo pisni izrek sodbe. Sodba s polno obrazložitvijo pa se izda samo v primeru, če stranka v določenem roku napove pritožbo.

2.) Položaj višjega sodišča se krepi tako, da se:

- višje sodišče lahko v primerih, ko pritožba (že na prvi pogled) nima možnosti za uspeh in zadeva ni pomembna za razvoj prava, za poenotenje sodne prakse in prav tako nima načelnega pomena, stranko o tem obvesti in jo pozove, da se v določenem roku izjavi, ali vztraja pri vloženi pritožbi ali pritožbo umika. Če stranka umakne pritožbo, ji sodišče vrne del sodne takse za pritožbo v skladu z določbami zakona, ki ureja sodne takse. Sodišče druge stopnje stranko v pozivu opozori na vračilo sodne takse v primeru umika pritožbe. S tem se stranko lahko spodbudi, da ne vztraja pri očitno neutemeljeni pritožbi in s tem razbremeni višje sodišče glede pisanja obrazložitve sodne odločbe (ki je najzamudnejši del odločanja višjih sodišč), stranki pa se povrne del sodne takse za pritožbo;
- širi se možnost razpisa pritožbene obravnave višjega sodišča in posledično njegova reformatorična pooblastila (meritorna odločitev na drugi stopnji) v primerih, ko bi neizvedba pritožbene obravnave in vrnitev zadeve v novo sojenje prvostopenjskemu sodniku lahko pomenila kršenje strankine pravice do sojenja v razumnem roku;
- višjemu sodišču omogoča, da v primeru očitnih pisnih ali računskih napak sodbo sodišča prve stopnje vrne v popravo sodišču prve stopnje.

3.) Položaj Vrhovnega sodišča se krepi tako, da se:

- ukinja dovoljena revizija. Po predlagani ureditvi bo mogoča samo dopuščena revizija. Vrhovnemu sodišču se tako priznava položaj najvišjega sodišča, ki je zadolžen za enotnost sodne prakse in razvoj prava skozi sodno prakso in ne predstavlja več tretje stopnje v sporih, ki so večje vrednosti. Hkrati pa se dopuščena revizija omogoča tudi v sporih, katerih vrednost ne dosega 2.000 EUR, saj predlagatelj meni, da pomembnost pravnega vprašanja ni vedno povezana z višino spornega predmeta;
- Vrhovnemu sodišču omogoča, da v primerih, ko je odločitev pomembna za zagotovitev pravne varnosti ali za razvoj prava preko sodne prakse in ko oceni, da za izvedbo javne obravnave obstoji interes javnosti izvede javno glavno obravnavo in javno razglasi svojo odločbo;
- Vrhovnemu sodišču omogoča opravljati nadzor nad sklepi višjih sodišč, s katerimi razveljavijo sodbe sodišč prve stopnje in zadevo vrnejo v novo sojenje.

Sodni postopek mora slediti cilju ugotovitve materialne resnice, od strank pa je treba zahtevati, da se postopek opravi brez zavlačevanja in s čim manjšimi stroški, predvsem na ta način, da stranke skrbno in pravočasno uresničujejo svoje procesne pravice.

Z novelo se spreminjajo pravila, ki urejajo vloge strank in postopek dokazovanja:

- od strank se zahteva večja skrbnost pri pripravi vlog, novost pa je omejitev števila pripravljalnih vlog pred pripravljalnim narokom oziroma prvim narokom na glavno obravnavo ter določitev roka 14 dni pred narokom, ko je še dovoljeno vložiti pripravljalno vlogo;
- širi se obveznost razkritja poslovnih skrivnosti in listin, ki se nahajajo v sferi stranke, ki bi bile lahko zanjo obremenjujoče, vse z namenom ugotovitve materialne resnice;
- omogoča se možnost predpravdne izvedbe dokaza z izvedencem, da stranki že pred samim začetkom postopka pridobita čim več informacij, kar naj omogoči morebitno zunajsodno sporazumno razrešitev spora;
- uvaja se zaključna beseda strank, v kateri stranki po zaključku glavne obravnave predstavita svojo dokazno oceno in pogled na potek postopka.

Odpravlja se ugotovljena protiustavna pravna praznina v zvezi z odsotnostjo pravil glede ravnanja s procesnim gradivom, ki vsebuje tajne podatke, sodnika se razbremenjuje sodnih opravil, ki ne predstavljajo sojenja v materialnopravnem smislu, prav tako pa se spodbuja poravnavanje tako pred sodiščem prve stopnje kot druge stopnje.

Novela prinaša novo poglavje, ki določa postopanje sodišč v primerih, ko procesno gradivo vsebuje tajne podatke.

Z novelo se predlaga dodatna razbremenitev sodnikov v fazi priprave na glavno obravnavo, in sicer tako, da se dodatna opravila prenašajo na strokovne sodelavce in sodniške pomočnike. Sodnik se lahko tako osredotoči na priprave na vodenje glavne obravnave in na odločanje o glavni stvari (meritorno odločanje). Prav tako se z novelo predlaga, da sodba ne vsebuje odločitve o višini stroškov (ampak zgolj odločitev o stroških po temelju – torej kdo je dolžan stroške povrniti in v kolikšnem delu), ampak se lahko takšen sklep izda po pravnomočnosti odločitve, o tem vprašanju pa lahko odloči strokovni sodelavec ali sodniški pomočnik.

2.3.4 Ostale rešitve predloga zakona

Poleg navedenih novela prinaša še druge novosti, ki so usmerjene predvsem v doseganej večje kakovosti sojenja in hkrati večje možnosti fleksibilnega vodenja postopka s strani sodnika, in sicer:
- dopolnitev pripravljalne faze postopka s (ponovno) uvedbo pripravljalnega naroka (prožni sistem (two track procedure) po izbiri sodnika). Sodnik naj ima diskrecijo in odloči, ali bo po prejemu odgovora na tožbo razpisal poravnalni narok (305.a člen ZPP), pripravljalni narok, na katerem bi v soglasju s strankama naredil program postopka, ki bo vključeval tudi časovni načrt poteka postopka in izvajanju dokazov (število pripravljalnih vlog, okviren čas za razpis narokov in druga procesna dejanja), ali prvi narok za glavno obravnavo;
- povečanje pomena ustnosti postopka (prepoved vlaganja pisnih vlog v spis na naroku),
- omejitev števila pripravljalnih vlog,
- določitev 14 roka, do katerega lahko stranke pred pripravljalnih narokom vlagajo pisne pripravljalne vloge;
- stroškovne sankcije za nepristop na narok;
- spodbujanju strank k sklepanju poravnav v postopku mediacije (npr. opozorilo na nižjo sodno takso), čim prejšnje usmerjanje strank v mediacijo;
- izdajanje sodb brez obrazložitve, če je sodba razglašena ustno; sodba s polno obrazložitvijo le, če je napovedana pritožba,
- sodišče lahko s sodbo odloči le o glavni stvari in o tem, v kakšnem deležu nosi posamezna stranka stroške postopka, ne pa o njihovi višini. Sklep o višini stroškov lahko izda sodišče po pravnomočnosti odločitve o glavni stvari;
- izvršljivost sodbe pred njeno pravnomočnostjo v sporih majhne vrednosti;
- plačilo sodne takse ni procesna predpostavka za pritožbo, zato bo prišlo do pospešitve postopka;
- širitev reformatoričnih pooblastil pritožbenega sodišča: obvezno vročanje vseh pritožb v odgovor, da lahko sodišče druge stopnje spremeni tudi sklepe;
- v primeru kršitve 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP razveljavitev sodbe in vrnitev sodniku prve stopnje, da znova napiše sodbo (novo pisanje sodbe, ne novo sojenje v smislu oprave glavne obravnave);
- sklep sodišča druge stopnje s skrajšano obrazložitvijo, če pritožba nima izgledov za uspeh - v takem primeru se pritožniku ponudi možnost umika pritožbe in povrnitve 1/2 sodne takse;
- podaljšanje pritožbenega roka na 30 dni;
- nadzorni mehanizmi za preprečevanje neutemeljenih razveljavitev sodb in vračanj na prvo stopnjo ter omejitev števila vračanj v novo sojenje;
- ukinitev dovoljene revizije in ohranitev zgolj dopuščene revizije,
- predlaga se, da imajo sodne odločbe Vrhovnega sodišča , na podlagi zahteve za varstvo zakonitosti le deklaratorni učinek, a se hkrati širi možnost razlogov za vložitev zahteve za varstvo zakonitosti

- izboljšanje vročanja (širjenje elektronskega vročanja, ureditev vročanja v poštne predale, zagotavljanje pravice do izjave v primerih preselitev naslovnikov itd.);
- dopolnitev tistih določb ZPP, ki so bile razveljavljene z zadnjimi odločbami Ustavnega sodišča.[43]

Obširneje o posameznih novostih

Odprava dovoljene revizije[44]:

Stranke in sodstvo se vedno bolj zavedajo, da mora Vrhovno sodišče kot najvišje sodišče v državi odločati le o tistih vprašanjih, ki so pomembna za razvoj prava in poenotenje sodne prakse in torej presegajo pomen posameznega primera. Zato je smiselno pri reviziji ukiniti kriterij vrednosti spornega predmeta (odprava dovoljene revizije, ki preverja zakonitost sodne odločbe sodišča druge stopnje v posameznem sporu in zasleduje zasebni interes vlagatelja revizije) in ohraniti le kriterij dopustitve revizije glede na pomembnost pravnega vprašanja (dopuščena revizija). Na ta način bo lahko Vrhovno sodišče kot najvišje sodišče v državi dejavno uveljavljalo tisto vlogo, ki mu glede na status gre, t.j. s svojimi precedenčnimi odločitvami vplivalo na razvoj prava in poenotilo sodno prakso. Na ta način bo revizija zasledovala izključno javni interes.

Uvedba razširjenih senatov v primeru neenotne sodne prakse Vrhovnega sodišča:

Uvedba razširjenih senatov je smiselna iz dveh razlogov: sodna praksa Vrhovnega sodišča je večkrat neenotna in s tem postaja tudi vir neenotne sodne prakse nižjih sodišč, prav tako pa se

---

[43] Gre za naslednje odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije:
- Odločba o ugotovitvi, da je Zakon o pravdnem postopku v neskladju z Ustavo (Uradni list RS, št. 111/08 z dne 25. 11. 2008), ker ne ureja pravice slepih in slabovidnih oseb do dostopa do sodnih pisanj ter do pisnih vlog strank in drugih udeležencev v postopku v zanje zaznavni obliki. Tega vprašanja novela ZPP-E sicer ne ureja, ker je že bilo predmet urejanja v Zakonu o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI, Uradni list RS, št. 94/10 in 50/14);
- Odločba o razveljavitvi četrtega, petega in šestega odstavka 143. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 57/09 z dne 24. 7. 2009),
- Odločba o razveljavitvi drugega odstavka 282. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 12/10 z dne 19. 2. 2010),
- Odločba o razveljavitvi drugega odstavka 108. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 50/10 z dne 24. 6. 2010),
- Odločba o razveljavitvi prvega odstavka 282. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 107/10 z dne 29. 12. 2010),
- Odločba o delni razveljavitvi petega odstavka 98. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 75/12 z dne 5. 10. 2012),
- Odločba o razveljavitvi četrtega odstavka 282. člena Zakona o pravdnem postopku in o zavrženju zahteve za oceno ustavnosti petega odstavka 282. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 40/13 z dne 10. 5. 2013),
- Odločba o ugotovitvi, da je Zakon o pravdnem postopku v neskladju z Ustavo (Uradni list RS, št. 92/13 z dne 8. 11. 2013), ker ne ureja, na kakšen način se zagotovi seznanitev strank sodnega postopka s tajnimi podatki, ki so predloženi v postopek;
- Odločba o delni razveljavitvi petega odstavka 98. člena Zakona o pravdnem postopku in o razveljavitvi sklepa Višjega sodišča v Mariboru ter sklepa Okrajnega sodišča v Ljubljani (Uradni list RS, št. 10/14 z dne 7. 2. 2014),
- Odločba o razveljavitvi petega odstavka 98. člena in šestega odstavka 324. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 48/15 z dne 3. 7. 2015).

[44] Taka ureditev revizije tudi primerjalnopravno gledano ne bi bila nič izjemnega, nemški civilni procesni zakon (ZPO) je kriterij vrednosti spornega predmeta v celoti opustil z novelo iz leta 2002.

Vrhovno sodišče večkrat sreča z vprašanjem, ki zadeva več njegovih oddelkov. V Nemčiji, na primer, lahko ožji senat zadevo predloži v obravnavo razširjenemu senatu, če gre za vprašanje razvoja prava (Rechtsfortbildung). Podobno je v Avstriji, kjer razširjen senat 11 vrhovnih sodnikov odloča o pomembnih vprašanjih za razvoj prava ali o vprašanjih, ki odstopajo od ustaljene sodne prakse.

Odločitev glede zahteve za varstvo zakonitosti ima le ugotovitveni učinek:

Glede na to, da je zahteva za varstvo zakonitosti praviloma vložena v interesu poenotenja sodne prakse ali rešitve pomembnega pravnega vprašanja in torej zasleduje javni interes, je na novo določeno, da ima odločba le ugotovitveni učinek, enako kot v državah romanskega kroga. Takšno ureditev poznata, na primer, Francija in Nizozemska. Enako že velja v kazenskem postopku po Zakonu o kazenskem postopku[45].

Ponovna uvedba pripravljalnega naroka:

V pripravljalno fazo postopka se ponovno uvaja pripravljalni narok (two track procedure) in sicer po izbiri sodnika. Sodnik naj ima diskrecijo in odloči, ali bo po prejemu odgovora na tožbo razpisal poravnalni narok (305.a člen ZPP) ali pripravljalni narok, na katerem bi v soglasju s strankama naredil načrt (časovni plan) o poteku postopka in izvajanju dokazov (število pripravljalnih vlog, okviren čas za razpis narokov in druga procesna dejanja). Opisano predstavlja moderen pristop k vodenju civilnih postopkov. V Nemčiji ima sodnik že od uveljavitve tako imenovane poenostavitvene novele iz leta 1976 (Vereinfachungsnovelle) v skladu z drugim odstavkom 272. členom ZPO pred izvedbo glavne obravnave možnost izbire med izvedbo "zgodnjega prvega naroka" (früher erster Termin, 275. člen ZPO) in izvedbo predhodnega pisnega postopka (276. člen ZPO). Odločitev o tem, katero izmed ponujenih možnosti bo izbral, je prepuščena njegovi presoji in tudi ni predmet sodne (instančne) preveritve.[46]

Dosledno se uveljavlja kontradiktornost v postopku s pravnimi sredstvi, tudi takrat, ko gre za pritožbe zoper sklepe:

Po sodni praksi Ustavnega sodišča RS (glej npr. odločbo Ustavnega sodišča RS št. Up-653/15-9 z dne 5.11.2015) mora biti kontradiktornost postopka zagotovljena tudi v postopku s pravnimi sredstvi in da pravica do izjave v postopku narekuje dvostranskost pravnih sredstev (tj. ureditev, da se pravno sredstvo pred odločitvijo instančnega sodišča vroči nasprotni stranki, ki lahko nanj odgovori). Zato je treba spremeniti ZPP in tudi na ta način omogočiti, da bo lahko sodišče druge stopnje spremenilo odločbo sodišča prve stopnje in bo sodna odločba postala pravnomočna na drugi stopnji.

Uvedba t.i. stopnjaste tožbe:

Stopnjasta tožba je tožba, v kateri tožnik poda dva zahtevka, in sicer je prvi poziv o obvestilu oz. obračunu drug pa na plačilo določenega zneska - seveda je prvo obvestilo pogoj za določitev tega zneska iz drugega zahtevka. Ker stopnjaste tožbe ne poznamo več (stara zakonodaja v Jugoslaviji, prej pa še avstrijska, je bojda to omogočala, sicer pa imajo v Nemčiji dobro rešitev za ta primer - v Nemčiji je to urejeno s § 254 ZPO), sedaj to stranke rešujejo na

[45] Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14 in 8/16 – odl. US

[46] Glej Urška Grm, Izbrani procesnopravni vidiki sodnikove oblasti in odgovornosti v slovenski ter nemški procesnopravni ureditvi, Podjetje in delo, 2015, št. 1, str. 184 in naslednje.

različne načine, npr. da na pamet ocenijo vrednost zahtevka, kar je problematično, ker je običajno višji ta znesek, takse pa se plačajo glede na vrednost spornega predmeta.

Širitev pristojnosti strokovnih sodelavcev in sodniških pomočnikov

To velja po eni strani za fazo priprav na glavno obravnavo in sicer z namenom, da se sodnike razbremeni tistih opravil, ki jih lahko opravi sodno osebje (na nižji stopnji). Po drugi strani se omogoča, da sodniški pomočniki po novem odločajo o višini stroškov v pravdnih postopkih, saj lahko sodnik o stroških odloči le po temelju. S takšno ureditvijo se omogoča triažiranje na sodiščih še v večji meri.

Črtanje sankcije takojšnjega zavrženja vloge, če pooblaščenec ne predloži pooblastila:

Sodišče vloge, kateri ni priloženo odvetnikovo pooblastila, ne zavrže, temveč pozove na predložitev pooblastila.

Krčenje situacij, ko je plačilo sodne takse procesna predpostavka:

Če je plačilo sodne takse procesna predpostavka, prihaja do podaljševanja odločanja o tožnikovem zahtevku ali strankinem pravnem sredstvu. Zaradi tega je smiselno sodno takso ohraniti kot procesno predpostavko le v tistih situacijah, ko je taksni zavezanec zainteresiran za čimprejšnje plačilo sodne takse (npr. tožnik je zainteresiran za čimprejšnje plačilo sodne takse, da bo sodišče začelo čimprej odločati o njegovem tožbenem (pravovarstvenem) zahtevku, ali takrat, ko je vlagatelj revizije zainteresiran, da Vrhovno sodišče o njegovem pravnem sredstvu čimprej odloči, saj je sodna odločba sodišča druge stopnje že pravnomočna in se morda že izvršuje. V vseh tistih primerih, ko taksni zavezanec ni zainteresiran za hitro plačilo sodne takse (npr. toženec, ki vloži pritožbo zoper sodbo sodišča prve stopnje, je zainteresiran, da sodišče druge stopnje čim pozneje odloči, saj bo pravnomočnost sodbe nastopila pozno) je smiselno odpraviti sodno takso kot procesno predpostavko. Pravno sredstvo naj se obravnava vsebinsko in hkrati izterja sodna taksa (oziroma hkrati izda plačilni nalog za plačilo sodne takse), saj izterjava sodnih taks preko Finančne uprave Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: FURS) uspešno deluje. Sedaj ima neplačilo sodne takse za posledico, da se vloga stranke (npr. pravno sredstvo) šteje za umaknjeno, zaradi česar stranka ne dobi vsebinskega odgovora, zakaj v postopku ni uspela, temveč le formalni odgovor. Pretiran formalizem pa načenja legitimnost sodnih odločb v očeh strank. Za primerjavo, v Avstriji plačilo sodne takse ni procesna predpostavka, zato lahko avstrijska sodišča hitro vsebinsko odločajo o pravnih sredstvih, sodna taksa pa se izterja v davčnem postopku. Tudi zaradi tega so avstrijske statistike glede trajanja sodnih postopkov dobre.

2.4. Drugi ukrepi

Vzporedno s sprejemom novele ZPP-E je treba še:
- izboljševati poslovne procese na sodiščih (vzpodbujati triažo) in dobre prakse,
- usposabljati sodno osebje za uporabo orodij informacijske tehnologije,
- ustvariti spodbude za stranke, da bodo zainteresirane za koncentrirano in hitro vodenje postopkov;
- intenzivno in skrbno delati na promociji dosežkov sodstva in večanju legitimnosti sodnih odločb (spodbujanje vsebinskega odločanja, izogibanje nepotrebnemu formalizmu). Ni vseeno, kdo predstavlja Slovenijo pred mednarodnimi inštitucijami ali kaj pove v medijih. Promocija mora biti usmerjena tako v strokovno kot laično javnost. Poseben poudarek je treba dati navezovanju stikov z nacionalnimi poročevalci, ki mednarodnim inštitucijam podajajo podatke o stanju v

slovenskem sodstvu, da bodo posredovani podatki odražali dejansko sliko slovenskega pravosodja;

- dosledno objavljati vse odločbe sodišč druge stopnje in Vrhovnega sodišča ,. Argument sodnega precedensa, po katerem morajo sodišča v enakih primerih odločati enako, lahko velja le, če so vse sodne odločbe, ki oblikujejo ustaljeno sodno prakso, objavljene. Stranka ne more vedeti, kakšna je ustaljena sodna praksa, če niso objavljene vse sodne odločbe sodišč druge ali tretje stopnje;
- opraviti poglobljeno in široko razpravo glede strategije razvoja pravosodja;
- v zvezi s sodnimi taksami uveljaviti mehanizem, da je stranka oproščena plačila sodne takse v vseh postopkih, če je bila plačila sodne takse oproščena v enem;
- med sodnim osebjem širiti zavedanje, da je sodstvo servis strank in da učinkovito delovanje sodstva vpliva na gospodarske razmere in blaginjo ljudi.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNOFINANČNA SREDSTVA

Čeprav plačilo sodne takse sicer ne bo več procesna predpostavka za pritožbo (spremenjeni 105.a člen), ni pričakovati večjih izpadov v proračunu. Kajti, če po obstoječi ureditvi stanka sodne takse ne plača in se zato njena vloga šteje za umaknjeno, je treba izdati nov plačilni nalog za izterjavo 1/3 sodne takse. Takšnega 1/3 plačilnega naloga po predlagani ureditvi ne bo več treba izdati, temveč se bo v primeru neplačila sodne takse za pritožbo sodna taksa izterjala v celotnem znesku (ne zgolj v 1/3 deležu). Na ta način bodo tudi prihodki v proračun iz naslova sodnih taks višji. Po drugi strani se bodo prihodki iz naslova sodnih taks povečali tudi zato, ker bo treba sodno takso po novem obračunati tudi v primeru vložitve procesnega pobotnega ugovora.

Spremenjeni 114.a člen ZPP omogoča, da se z uporabo videokonference ne izvede le dokaz z zaslišanjem strank in prič ter dokaz z izvedencem, temveč tudi dokaz z ogledom ali z listinami. Ta sprememba bo omogočila bolj ekonomično in hitro izvedbo postopka.

Zaradi predlagane spremembe, ko zapisnikarjeva prisotnost na naroku ne bo več obvezna, bodo lahko optimalneje izrabljeni kadrovskih viri (zapisnikarji) na sodiščih. Zapisnikar pri zvočnem snemanju dosedaj praviloma sploh ni pisal zapisnika, glede na zakonsko zahtevo (tretji odstavek 122. člena sedaj veljavnega ZPP) pa je na naroku moral biti prisoten. Po novem zapisnikarju pri zvočnem snemanju naroka ali pri sodnikovem narekovanju v diktafon ne bo treba biti prisoten, če je sodnik dovolj tehnično usposobljen za zvočno snemanje. Prav tako bo lahko sodnik sam pisal zapisnik na krajših in enostavnejših narokih. Pri prepisovanju zvočnega posnetka narokov bo zapisnikarjev delovni čas skoraj 100 % izkoriščen. Zato bo črtanje zahteve po prisotnosti zapisnikarja na naroku prispevalo tudi k boljši izrabi kadrovskih virov na sodiščih.

Obvezno vročanje med odvetniki (spremenjen 139.a člen ZPP) bo prispevalo k prihranku časa in tudi zmanjšanje stroškov na sodiščih, saj sodišče ne bo zgolj posrednik za vročanje pripravljalnih vlog. Poleg tega pri neposrednem vročanju med odvetniki nasprotni stranki elektronskih vlog po elektronski poti ni treba vročati osebno, ker od vročitve vloge ne teče noben rok, temveč je med strankami možna le navadna elektronska vročitev. Zaradi tega na elektronsko vročilnico potencialno ne bo treba čakati dobrih 15 dni (141.a in 141.b člen ZPP), temveč bo prispela v nekaj dneh.

Dopolnjen četrti odstavek 163. člena ZPP omogoča sodniku, da v sodbi ali sklepu, s katerim se konča postopek, lahko odloči le, katera stranka nosi stroške postopka in v kakšnem deležu. V takem primeru se sklep o višini stroškov izda po pravnomočnosti odločitve o glavni stvari. Sklep

o višini stroškov lahko izda tudi strokovni sodelavec ali sodniški pomočnik. Na ta način bodo sodniki razbremeni opravljanja , nesodniških opravil in bo mogoče doseči njihovo hitrejše odločanje glede meritorne odločitve o glavni stvari ne le v posameznem postopku, temveč v vseh zadevah, o katerih odločajo.

Novelirana prvi odstavek 180. člena in četrti odstavek 277. člena ZPP sta namenjena zgodnjemu usmerjanju postopka postopka, ki se kaže v tem, da stranki v kar najzgodnejši fazi postopka izrazita željo po napotitvi na mediacijo, vsled česar ju lahko sodišče še pred razpisom naroka in brez posebnega povpraševanja napoti na mediacijo. S tem se prihrani čas, ki so ga sodišče doslej izgubljala s tem, da so po prejemu odgovora na tožbo obe stranki s posebnim pozivom povpraševala, ali bi se strinjali z napotitvijo na mediacijo.

Predlagatelj omejuje število pripravljanih vlog strank (spremenjeni 269. člen ZPP), zato bodo sodni postopki krajši in bolj ekonomični, kar pomeni, da se bodo posledično tudi zmanjšali stroški poslovanja sodišč. Določitev roka 14 dni pred pripravljanim narokom, ko lahko stranka še vloži pripravljano vlogo, bo prispevala k temu, da narokov ne bo treba prelagati zaradi zagotovitve pravice nasprotne stranke do izjave. Zaradi tega se bo število razpisanih narokov zmanjšalo in se bo povečala tudi stroškovna učinkovitost vodenja postopka.

V spremenjenem 270. členu se razširjajo pristojnosti strokovnih sodelavcev in sodniških pomočnikov v fazi priprav na glavno obravnavo, da se sodnike razbremeni tistih opravil, ki jih lahko opravi sodno osebje na nižji stopnji. Ta predlog v še večji meri omogoča triažiranje na sodiščih. S predlagano spremembo se tako sodnika dodatno razbremeni opravil, ki ne predstavljajo sojenja (sodnega odločanja) v klasičnem pomenu. Na ta način se uveljavlja upravljavsko načelo prenosa nalog na najnižjo kompetenčno raven, ki ga v Otvoritvi sodnega leta 2016 poudarja Vrhovno sodišče

Stranke se na zakonski ravni vzpodbuja k sklepanju mediacije tudi na ta način, da bodo za sklenitev sodne poravnave v postopku mediacije ali pa sicer v sodnem postopku tudi finančno motivirane. V ta namen je treba tožnika opozoriti, da se mu na podlagi tarifne številke 1112 ZST-1 vrne dve tretjini plačane sodne takse za tožbo, če je sodna poravnava sklenjena v postopku na prvi stopnji (glej nov 279.c člen in spremenjeni 305.a člen ZPP). Poleg tega je smiselno stranke opozarjati na to, da bodo finančno stimulirane za sklenitev mediacije tudi na drugi stopnji, s tem da se pritožniku na podlagi tarifne številke 1112 ZST-1 vrne polovica plačane sodne takse za pritožbo, ki ni zanemarljiva, če je sodna poravnava sklenjena v postopku mediacije na drugi stopnji ali sicer tudi izven postopka mediacije, če je bila opravljena pritožbena obravnava (glej spremenjen 349. člen v zvezi s 305.a členom ZPP). *Ratio* znižanega plačila sodne takse v primeru sklenitve sodne poravnave na prvi ali drugi stopnji oziroma vrnitve dela sodne takse je v tem, da bo imelo sodišče s pisanjem sodbe ali sklepa dosti manj dela, kot pa če bi stranki sklenili poravnavo. Tako bo sodišče prihranilo čas in energijo.

Nova določba 279.č člena zavezuje sodnika, da v razpravi s strankama pripravi program vodenja postopka, s katerim že v pripravljalni fazi postopka (pre-trial), t.j. pred izvajanjem dokazov, opredeli relevantno pravno podlago glede na navedbe strank, sprejme dokazni sklep, v katerem mora identificirati sporna dejstva med strankama in določiti dokazna sredstva, s katerimi se bodo sporna dejstva dokazovala, ter določi datume narokov oziroma potek postopka. Na ta način se bodo izvedli le tisti dokazi, ki so potrebni glede na pravno podlago tožbenega zahtevka in glede na to, katera dejstva so med strankama sporna. Če sodnik ne bo izvedel vseh dokazov, ki so jih stranke predlagale, temveč le tiste, ki so potrebni za ugotavljanje spornih dejstev, bodo stranke in sodišča prihranila čas in stroške, ki z razpisovanjem narokov in

nepotrebnim izvajanjem dokazov nastanejo. Program vodenja postopka bo torej pripomogle h koncentraciji in hitrejši izvedbi dokaznega postopka.

Spremenjena prvi in drugi odstavek 282. člena ZPP določata, da se v primeru, da na pripravljalni narok ali na prvi narok za glavno obravnavo, če pripravljalni narok ni bil razpisan, stranka ne pride, šteje, da je umaknila vse dokazne predloge, razen predlogov za izvedbo listinskih dokazov, ki so že v spisu ter izgubi pravico zahtevati povrnitev svojih stroškov postopka. Če na poravnalni narok ne pride ena od strank, izgubi pravico zahtevati povrnitev stroškov postopka. V takih primerih bodo sodišča torej razbremenjena odločanja o stroških tiste stranke, ki na narok ni pristopila. Poleg tega bodo sodišča razbremenjena izvajanja tistih dokazov, ki jih je stranka, ki na pripravljalni narok ali na prvi narok za glavno obravnavo, če pripravljalni narok ni bil razpisan, ni pristopila, predlagala, pa ne gre za listinske dokaze. Na ta način bo sodišče prihranilo čas za najbolj zamuden del postopka, t.j. zasliševanje prič in izvedencev, zaradi česar se bo marsikateri pravdni postopek pospešil.

Možnost izdaje vmesne sodbe o ugovoru zastaranja (nov 315.a člen ZPP) bo omogočila sodišču racionalno vodenje postopka v primerih, ko je sporno, ali je tožbeni zahtevek zastaral. Če v takih primerih sodišče meni, da tožbeni zahtevek ni zastaral, ni smotrno izvesti celotnega dokaznega postopka, saj obstaja nevarnost, da bo po vloženi pritožbi višje sodišče imelo drugačno pravno naziranje in štelo tožbeni zahtevek za zastaranega. Zato je ekonomično, da se najprej pravnomočno reši to vprašanje, da se ne bi v nadaljnjem teku postopka izkazalo izvajanje dokazov za nepotrebno.

Spremenjena 321. in 323. člen ZPP spodbujata sodnike k razglasitvi sodb takoj po zaključku ali pet delovnih dni po zaključku glavne obravnave. V takem primeru sodniku ne bo treba pisati obrazložitve sodbe, razen če bo katera od strank napovedala pritožbo. Na ta način se bo po eni strani povečala avtoriteta sodišč in legitimnost sodb, po drugi strani pa bodo sodniki v veliki meri razbremenjeni zamudnega pisanja obrazložitev sodb. Glede na to, da se stranke v mnogih primerih ne odločijo za vložitev pritožbe,[47] je pričakovati precejšnjo razbremenitev sodnikov (in zapisnikarjev) in s tem pospešitev odločanja. Predvsem se pričakuje skrajšanje časa od zaključka glavne obravnave do razglasitve sodbe, ker sodniku, ki bo sodbo razglasil, ne bo treba pisati obrazložitve, če pritožba ne bo napovedana.

Predlagatelj po nemškem zgledu (§ 522 nZPO) uvaja možnost poenostavljenega odločanja višjih sodišč. Če namreč senat pritožbenega sodišča soglasno meni, da pritožba nima nobenih možnosti za uspeh (je očitno neutemeljena), potem lahko pritožniku pošlje pisanje, v katerem ga opozori, da namerava zavrniti pritožbo. V pisanju pritožbeno sodišče zgolj kratko pojasni razloge za takšno odločitev. Opozori pa tudi na to, da bo pritožnik prihranil sodno takso, če bo pritožbo umaknil. Izkustveno pravilo iz nemške sodne prakse kaže na to, da razmeroma visok delež pritožnikov potem, ko prejme pisanje pritožbenega sodišča, pritožbo preprosto umakne in torej sledi pravnemu mnenju pritožbenega sodišča. S tem si višja sodišča prihranijo najbolj zamuden del opravil v zvezi s pritožbo, to je pisanje obrazložitve pritožbene odločbe, pritožnik pa z umikom prihrani del sodne takse, in sicer eno polovico. Slovenska pravna ureditev sodnih taks namreč umik pritožbe nagradi z znižano takso: namesto količnika 3 predpisuje količnik 1,5, če pritožnik pritožbo umakne, še preden je izdana pritožbena odločba (glej tarifni številki 1121 in 1122 ZST-1). Z umikom pritožbe torej pritožnik privarčuje polovico sodne takse, sodišče druge stopnje pa zamudno pisanje obrazložitve sodbe.

[47] Podatki Vrhovnega sodišča RS kažejo, da je bila v obdobju od leta 2011 do konca leta 2015 v sporih majhne vrednosti (SMV) pritožba bila vložena le v približno 14,5 % zadevah pred okrajnimi sodišči ter v 10 % zadevah pred okrožnimi sodišči. Tudi delež razveljavitev in sprememb vsled pritožb je bil zelo nizek. V SMV je bilo razveljavljnih približno 11,9% sodb okrajnih sodišč ter 13,7 % sodb okrožnih sodišč, spremenjenih pa 8,3% sodb okrajnih sodišč in 7,6 % sodb okrožnih sodišč.

Natančne ocene vseh tovrstnih prihrankov ni mogoče ugotoviti.

Zakon ne bo imel finančnih posledic za druga finančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Za izvajanje zakona niso potrebna dodatna finančna sredstva.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 Prilagojenost ureditve pravu Evropske unije

Pravo Evropske unije ne določa zahtev glede ureditve pravdnega postopka v ZPP. Pravni viri Evropske unije, ki urejajo postopanje sodišč v pravdnih postopkih s čezmejnim elementom, se uporabljajo neposredno. Zato jim ureditev v ZPP ne nasprotuje.

5.2 Prikaz ureditve v državah članicah Evropske unije

5.2.1 Avstrija

Uvod

V Avstriji je civilni pravdni postopek urejen v Zivilprozessordnung[48] (aZPO) iz leta 1895, ki temelji na idejah njegovega avtorja Franza Kleina. Zanj civilni postopek ni predstavljal spora dveh strank, temveč družbeno zlo (nem. soziales Übel), ki ga je treba čim prej spraviti s sveta, saj ima negativne učinke na družbo in gospodarstvo. Zaradi tega je naloga države, da je postopek hiter in poceni, obenem pa je pravicam materialnega prava najbolj zadoščeno, če je dejansko stanje pravilno ugotovljeno. Zaradi tega so za Kleinov aZPO značilna diskrecijska pooblastila sodnika pri zbiranju procesnega gradiva (preiskovalno načelo, ki so bila sčasoma omehčana na sodelovanje strank in sodišča pri zbiranju procesnega gradiva (sodelovalno načelo, nem. Kooperationsmaxime), načela ustnosti, javnosti, neposrednosti in proste presoje dokazov ter prepoved navajanja novot v pritožbi.[49] Vročanje sodnih pisanj je urejeno v Zakonu o vročanju (Zustellgesetz[50] - ZustG) in v aZPO (glej § 87 aZPO in naslednje). Civilno pravni postopnik (CPP) Kraljevine Jugoslavije iz leta 1929[51] je bil prilagojen prepis aZPO, zato ima tudi slovenski ZPP, ki temelji na CPP, korenine v aZPO.

Pristojnost v potrošniških sporih

[48] Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten, RGBl. Nr. 113/1895, nazadnje spremenjen z BGBl. I Nr. 94/2015 (NR: GP XXV IA 1210/A AB 721 S. 83. BR: AB 9424 S. 844.

[49] Walter H. Rechberger, Die Ideen Franz Kleins und ihre Bedeutung fur die Entwicklung des Zivilprozessrechts in Europa, Ritsumeikan Law Review 2008, str. 101–104.

[50] BGBl. Nr. 200/1982, nazadnje spremenjen BGBl. I Nr. 33/2013 (NR: GP XXIV RV 2009 AB 2112 S. 187. BR: 8882 AB 8891 S. 817).

[51] Službeni list Kraljevine SHS z dne 3. avgusta 1929, št. 179/LXXV/396.

V Avstriji v potrošniških sporih veljajo omejitve glede pristojnosti po kraju izpolnitve, plačilnem kraju in dogovora o pristojnosti. V skladu s prvim odstavkom § 14 Zakona o varstvu potrošnikov (Konsumentenschutzgesetz[52] - KSchG) je lahko potrošnik, ki ima v Avstriji prebivališče ali je tam zaposlen, tožen po določbah § 88 (pristojnost po kraju izpolnitve), § 89 (pristojnost po plačilnem kraju v menični sporih), drugem odstavku § 93 (pristojnost po plačilnem kraju v menični sporih v zvezi s sosporniki) in prvem odstavku § 104 (izrecen dogovor o pristojnosti) Zakona o pristojnosti (Jurisdiktionsnorm[53]- JN) le, če je na območju takega sodišča prebivališče ali zaposlitev toženca.

Tihi dogovor o pristojnosti je možen le, če se potrošnik spusti v obravnavanje glavne stvari brez ugovora o pristojnosti v primerih, ko je zastopan po odvetniku ali notarju ali v primerih, ko ga sodnik izrecno opozori, da lahko uveljavlja ugovor nepristojnosti (drugi odstavek § 14 KSchG v zvezi s tretjim odstavkom § 104 JN).

Proti potrošniku nima učinkov dogovor o pristojnosti, na podlagi katerega potrošnik ne bi smel vložiti tožbe pri sodišču, ki bi bilo pristojno, če dogovor o pristojnosti ne bi bil sklenjen (tretji odstavek § 14 KSchG).

Tožba

Tožba mora obsegati določen zahtevek, dejstva, na katera tožnik opira svoj zahtevek glede glavne stvari in stranskih terjatev, morajo biti na kratko in popolno navedena, enako velja za dokaze, s katerimi se ta dejstva ugotavljajo (§ 226 aZPO). Tožnik lahko že v tožbi predlaga, naj sodišče toženca v pozivu na odgovor na tožbo ali v vabilu na glavno obravnavo pozove, naj tožniku predloži določene listine, ki se nahajajo v njegovi posesti, ali jih prinese s seboj na obravnavo; naj sodišče pridobi uradne listine, ki jih tožnik sam ne more pridobiti; in naj na glavno obravnavo povabi določene priče, ki naj se zaslišijo (§ 229 aZPO). Popolno in dovoljeno tožbo vroči sodišče tožencu in ga pozove, naj nanjo odgovori v roku štirih tednov (§ 230 aZPO). V odgovoru na tožbo mora toženec izjaviti, ali nasprotuje tožbenemu zahtevku, navajati predloge in ugovore, navesti dejstva in dokaze, s katerimi svoje predloge in ugovore utemeljuje (§ 239 aZPO).

Vloge

Vloge strank morajo biti v zvezi s trditvami strank kratke in jedrnate ter pregledne ter morajo vsebovati ustrezna dokazna sredstva (§ 76 aZPO). Vloge, ki so namenjene pripravam na ustno obravnavo (pripravljalne vloge), morajo poleg sestavin, ki jih mora imeti vsaka vloga, vsebovati še: a) predloge, ki jih namerava na ustni obravnavi predstaviti stranka, b) navajanje dejstev, na katera se namerava stranka sklicevati pri utemeljevanju svojih predlogov ali izpodbijanju nasprotnikovih predlogov, kakor tudi navedbo dokaznih sredstev, c) zjasnitev, v kolikšni meri so resnične in popolne trditve nasprotne stranke in dopustnost dokaznih predlogov nasprotne stranke. V pripravljalnih vlogah niso dopustne razlage o verjetnostni ali verodostojnosti trditev nasprotne stranke in o dokazni vrednosti predlaganih dokazov. Prav tako so nedopustne vloge, v katerih stranka navaja zgolj svoja pravna naziranja (glej § 78/3 aZPO).

[52] Bundesgesetz vom 8. März 1979, mit dem Bestimmungen zum Schutz der Verbraucher getroffen werden (Konsumentenschutzgesetz - KSchG), BGBl. Nr. 140/1979 (NR: GP XIV RV 744 AB 1223 S. 122. BR: AB 2003 S. 385.), nazadnje spremenjen BGBl. I Nr. 35/2016 (NR: GP XXV RV 1059 AB 1095 S. 126. BR: AB 9579 S. 853.).

[53] Gesetz vom 1. August 1895, über die Ausübung der Gerichtsbarkeit und die Zuständigkeit der ordentlichen Gerichte in bürgerlichen Rechtssachen (Jurisdiktionsnorm - JN), RGBl. Nr. 111/1895, nazadnje spremenjen BGBl. I Nr. 87/2015 (NR: GP XXV RV 688 AB 718 S. 83. BR: AB 9419 S. 844.).

Vročanje

Vročanje sodnih pisanj je le delno urejeno v aZPO, glede ostalih vprašanje se uporabi Zakon o vročanju - ZustG (glej prvi odstavek § 87 aZPO in naslednje). Vročanje odredi predsednik senata. Proti odredbi o vročitvi ni pravnega sredstva (drugi in tretji odstavek § 87 aZPO).

Vročanje se praviloma opravi po pošti (§ 88 aZPO). Pošta pomeni vsakega ponudnika univerzalnih poštnih storitev (7. točka § 2 ZustG).

Predsednik senata lahko v določenih primerih odredi tudi vročitev po uslužbencu sodišča ali občine, še posebej, če naslov naslovnika ni natančno znan in ga mora vročevalec ugotoviti ali če je treba vročitev opraviti v času, ko pošta ne dela (glej npr. 3. in 4. točko prvega odstavka § 88 aZPO).

Način vročitve določi sodišče (§ 89 aZPO).

Če ima stranka procesnega pooblaščenca, se pisanja vročajo njemu. V sporih, ki se nanašajo na podjetja, je mogoče vročitev opraviti tudi prokuristu (§ 93 aZPO).

Če mora neko procesno dejanje opraviti več oseb skupaj, pa nimajo skupnega zakonitega zastopnika oziroma pooblaščenca, jim sodišče lahko naloži, naj imenujejo v določenem roku skupnega pooblaščenca za sprejemanje pisanj. Obenem jim sporoči, katerega izmed njih bo štelo za skupnega pooblaščenca za sprejemanje pisanj, če ga ti ne imenujejo sami (§ 97 aZPO). Skupni pooblaščenca za sprejemanje pisanj mora strankam nemudoma omogočiti vpogled v pisanje in jih dati na voljo prepise pisanja (§ 99 aZPO).

Čas vročanja. Vroča se od ponedeljka do petka, izjemoma ob sobotah, nedeljah in praznikih, če tako zaradi nevarnosti izgube pravice odredi sodišče (prvi odstavek § 100 aZPO).

Kraj vročanja. Naslovniku se vroča v stanovanju, na delovnem mestu, sedežu, poslovnih prostorih, pisarni ali na kraju, ki ga določi sodišče. Če naslovnik ni fizična oseba, se pisanje izroči osebi, ki je pooblaščena za sprejem pisanj (§ 13 ZustG). Naslovniku je mogoče pisanja vročiti tudi na sodišču (§ 24 ZustG). Naslovniku je mogoče kjerkoli vročiti pisanje v roke, če ga je pripravljen sprejeti, ali če v Avstriji nima stanovanja ali delovnega mesta (§ 24a ZustG).

Če izročitev v roke (na domu, delovnem mestu itd.) ni možna, je mogoče opraviti nadomestno vročitev v roke osebi, ki se na domu, delovnem mestu itd. nahaja, če lahko vročevalec domneva, da se naslovnika tam redno nahaja. Nadomestna vročitev se opravi v roke odraslega sostanovalca ali sodelavca, če je slednji pisanje voljan sprejeti (§ 16 ZustG).

Če nadomestna vročitev v roke sostanovalcu ali sodelavcu ni možna in vročevalec domneva, da se naslovnika v stanovanju ali delovnem mestu redno nahaja, se pisanje deponira pri ponudniku univerzalnih poštnih storitev ali pri pristojnem sodišču, naslovniku pa se v poštnem nabiralniku pusti pisno obvestilo o tem deponiranju. Naslovnik lahko pisanje dvigne v roku dveh tednov. Če naslovnik pisanja ne dvigne v roku dveh tednov dneh, se šteje, da je bila vročitev opravljena na dan, ko je bilo na vratih oziroma v hišnem ali izpostavljenem predalčniku puščeno obvestilo, razen če naslovnika v tem času ni bilo doma ali na delovnem mestu. Vročitev se šteje za opravljeno tudi, če je obvestilo o deponiranju pisanja poškodovano ali odstranjeno (§ 17 ZustG).

Če stranka spremeni svoj naslov, mora to takoj sporočiti sodišču. Če tega ne stori, odredi sodišče, da naj se vse nadaljnje vročitve v pravdi za to stranko opravljajo tako, da se pisanje

brez predhodnega poskusa vročitve deponira na pošti, na občini ali na sodišču, če naslova novega stanovanja ali delovnega mesta stranki ni mogoče ugotoviti brez težav (§ 8 ZustG). O deponiranju pisanja se naslovnik pisno obvesti ali ustno, če obstajajo osebe, pri katerih je mogoče domnevati, da lahko stopijo v stik z naslovnikom. Z deponiranjem pisanja se šteje vročitev za opravljeno (§ 23 ZustG).

Če se naslovnik v stanovanju ali delovnem mestu ne nahaja redno, mu je mogoče pisanje vročiti na drug naslov, če ga je mogoče zanesljivo ugotoviti (prepošiljanje, § 18 ZustG).

Kadar tisti, na katerega je pisanje naslovljeno, oziroma tisti, ki z njim živi, pisanja noče sprejeti pisanja, ga vročevalec pusti v stanovanju ali na delovnem mestu. Šteje se, da je s tem vročitev opravljena. Enako velja v primeru, ko vročevalec ne more vstopiti v stanovanje ali delovno mesto ali ko naslovnik taji svojo prisotnost oziroma kdo drug to zanj naredi (§ 20 ZustG).

Nadomestna vročitev ni dovoljena, ko je treba pisanje izročiti naslovniku v roku (§ 21 ZustG).

Vročevalec potrdilom o prejemu pisanja na vročilnici (§ 22 ZustG).

Pri nadomestni vročitvi ni dovoljeno pisanja vročiti drugi osebi, če je ta udeležena v pravdi kot nasprotnik tistega, ki naj se mu pisanje vroči (§ 103 aZPO).

Tožbe in druga pisanja, ki se vročajo kot tožbe, se morajo vročiti toženi stranki v roke. Izjemoma je možna namesto vročitve naslovniku vročitev tožbe njegovemu pooblaščencu, vključno s prokuristom (prvi odstavek § 106 aZPO). Vročitve v tujini se opravljajo po pravilih tujega prava, razen če bi takšna vročitev predstavljala kršitev pravice po poštenega sojenja iz 6. člena EKČP (drugi odstavek § 106 aZPO).

Če imata obe stranki odvetnika, mora odvetnik vlogo po kurirju, pošti, telefaksu ali elektronski pošti neposredno vročiti odvetniku nasprotne stranke, razen če gre za vloge, ki povzročijo tek zakonskih rokov ali vloge, ki jih je treba stranki vročiti v roke. Neposredno vročitev je treba zaznamovati na izvodu vloge za sodišče (§ 112 aZPO).

Poznajo tudi fiktivne vročitve. Če je stanovanje ali delovno mesto naslovnika neznano ali če gre za večje število oseb, ki sodišču niso znane (§ 25 ZustG), se vročitev opravi z nabitjem na sodno desko (§ 115 aZPO). V takem primeru sodišče naslovnikom postavi začasnega zastopnika – kuratorja (§ 116 aZPO). Stroške teh dveh vrst vročitev mora založiti stranka, ki je potrebno po navedenih vročitvah povzročila (drugi odstavek § 118 aZPO).

Pripravljalne vloge se lahko izmenjavajo med strankami (neposredno vročanje med strankama) in vložijo pri sodišču (§ 257, 180 a ZPO).

Če pride do kršitve pravil o vročanju, lahko vročitev konvalidira, ko se naslovnik s pisanjem dejansko seznani (§ 7 ZustG).

Elektronsko vročanje je urejeno v zakonu o vročanju in zakonu o organizaciji sodišč (§§ 89a ff Gerichtsorganisationsgesetz[54] – GOG). Vloge se lahko na sodišče vlagajo v pisni ali elektronski obliki. Če je stranka vlogo vložila v elektronski obliki, ji lahko tudi sodišče pisanja vroča v elektronski obliki (§ 89a GOG). Vloge se lahko elektronsko vlagajo tudi preko posrednika (Übermittlungsstelle), t.j. ponudnika storitev elektronskega vročanja (drugi odstavek § 89b GOG). Vloge je treba elektronsko podpisati in jim priložiti priloge v elektronski obliki (bodisi

[54] RGBl. Nr. 217/1896, nazadnje spremenjen BGBl. I Nr. 28/2016 (NR: GP XXV IA 1614/A AB 1083 S. 126. BR: AB 9564 S. 853.).

priloge, ki so izvorno nastale v elektronski obliki, bodisi priloge, ki so bile izvorno sestavljene v pisni obliki in so bile pretvorjene v elektronsko obliko; drugi odstavek § 89c GOG). Sodna pisanja je mogoče podpisati tudi elektronsko (odstavek 2a § 89c GOG). K elektronskemu vlaganju (in s tem k elektronskemu vročanju) so zavezani odvetniki, notarji, kreditne in finančne inštitucije, hranilnice, zavarovalnice, zavod za socialno zavarovanje, pokojninske zavarovalnice, finančna uprava in odvetniška zbornica (peti odstavek § 89c ZustG). Če te osebe vložijo vlogo v elektronski obliki, se vloga vrne v popravo in se lahko po neuspešnem poteku roka tudi zavrže (šesti odstavek § 89c ZustG).

Če se vloga vloži elektronsko, se šteje, da je vložena, ko jo prejme Zvezni računalniški center d.o.o. (Bundesrechenzentrum GmbH), ki je ponudnik storitev informacijske tehnologije in na trgu vodilni partner avstrijske uprave na področju e-poslovanja.[55] Če je predvideno, da se vloge vlagajo na sodišče preko posrednika (nem. Übermittlungsstelle, tj. ponudnika storitev elektronskega vročanja) in so te vloge na Zvezni računalniški center d.o.o. dejansko v celoti prispele preko posrednika, se šteje trenutek, ko je posrednik vlagatelja obvestil, da je elektronsko vlogo posredoval na Zvezni računalniški center d.o.o., za čas vložitve vloge pri sodišču (prvi odstavek § 89d GOG).

Ko sodišče elektronsko vroča pisanja se šteje za čas vročitve naslednji delovni dan (in delovni dan ni sobota), ko je elektronsko pisanje prispelo v elektronski razpolagalni prostor (elektronski predal) naslovnika (drugi odstavek § 89d GOG).

Država jamči za napake pri vlogah strank od trenutka, ko so prispele na Zvezni računalniški center d.o.o.. Pri pisanjih, ki se elektronsko vročajo, država jamči za napake do trenutka, ko elektronska pisanja prispejo v elektronski razpolagalni prostor (elektronski predal) naslovnika (drugi odstavek § 89e GOG).

Roki in naroki

Podaljšljivi roki se ne morejo podaljšati na podlagi sporazuma strank (temveč iz upravičenih razlogov), lahko pa se na podlagi sporazuma skrajšajo (§ 128 in 129 aZPO).

Naroke razpiše sodišče in nanje povabi stranke. Šteje se, da je stranka zamudila narok, če nanj ni pravočasno pristopila, ob oklicu zadeve ni vstopila v razpravno dvorano, v razpravni dvorani kljub pozivu sodnika ni hotela razpravljati ali je na narok pristopila brez odvetnika v zadevah, kjer je zastopanje po odvetniku obvezno (§ 133 aZPO). Naroki se lahko preložijo iz upravičenih razlogov ali na obrazložen predlog obeh strank (§ 134 in 135 aZPO).

Če je treba pripravljalno vlogo vročiti nasprotni stranki in zaradi pozne vročitve nasprotna stranka nima dovolj časa za pripravo na narok, je treba narok preložiti, če stranka ni kriva za pozno vložitev pripravljalne vloge (§ 139 aZPO). Stroški zaradi podaljšanja roka ali preložitve naroka, do katerih je prišlo zaradi ene stranke, se ne glede na uspeh v pravdi po uradni dolžnosti ali na predlog naložijo v plačilo tej stranki (separatni stroški). Če se povrnitev separatnih stroškov zahteva na naroku, je treba o tem nemudoma odločiti. Če se narok ne izvede, ker nanj ni pristopila nobena stranka, krije vsaka stranka polovico strokov razpisanega naroka (§ 142 aZPO). Zamude rokov in narokov imajo za posledico, da je stranka prekludirana z opravo določenih procesnih dejanj (§ 144 aZPO), vendar se lahko iz upravičenih razlogov na predlog stranke dovoli vrnitev v prejšnje stanje (§ 146 aZPO). Stranka, ki je predlagala vrnitev v prejšnje stanje, mora ne glede na to, ali sodišče njenemu predlogu ugodi ali ga zavrne, povrniti nasprotni stranki stroške, ki jih je s svojim predlogom povzročila nasprotni stranki (naključne

[55] Glej https://www.brz.gv.at/ (vpogled 21.6.2016).

stroške nosi torej predlagatelj, § 154 aZPO). Če na narok ne pristopi nobena stranka, pride do mirovanja postopka (§ 170 aZPO).

Listine, na katere se stranka pri svojih navajanjih sklicuje, je treba prebrati le, če niso znane sodišču ali nasprotni stranki ali če je poudarek na dobesednem zapisu (§ 177/2 aZPO, § 137 nZPO).

Na naroku sodnik s strankama razpravlja ustno (§ 176 aZPO). Stranke na naroku ustno navajajo dejstva in predlagajo dokaze. Branje listin in dokumentov ter diktiranje prebranega na zapisnik na naroku ni dovoljeno (§ 177 aZPO), sodnik pa lahko na naroku odredi, da poda stranka svoje navedbe v kratki pisni vlogi na samem naroku (§ 265 aZPO). Na naroku morajo stranke za obrazložitev svojih predlogov določno in popolno navajati dejstva in predlagati dokaze ter se določno opredeliti do navedb in predlaganih dokazov nasprotne stranke. Vsaka stranka je dolžna svoje trditve in predloge dokazov pravočasno in popolnoma navesti, da je mogoče postopek izvesti čim prej (Prozessfo□rderungspflicht, § 178 aZPO).

Stopenjska tožba

V Avstriji je stopničasta oziroma stopenjska tožba (Stufenklage) urejena v členu XLII Uvodnega zakona k ZPO[56] (EGZPO), ki določa: »Kdor je po pravilih civilnega prava dolžan nasprotni stranki podati seznam premoženja ali dolgov ali kdor ima vedenje o zatajitvi ali skrivanju premoženja, je lahko s sodbo obsojen, da mora predložiti seznam premoženja ali dolgov, sporočiti, kaj mu je o premoženju, dolgovih ali skrivanju premoženja znano, ter zapriseči, da so njegove navedbe resnične in popolne. Tožbo lahko vloži, kdor ima zasebnopravni interes na ugotovitev stanja premoženja ali stanja dolgov. Kdor tožbo na predložitev seznama premoženja poveže s tožbo na izročitev tistega, kar toženec dolguje na podlagi temeljnega posla, v drugem tožbenem zahtevku ni treba navesti natančne izpolnitve, ki jo tožnik zahteva, temveč si je mogoče določitev tožbenega zahtevka pridržati, dokler ni predložena zaprisežena izjava o seznamu premoženja.«

Pravna podlaga za razkritje informacij je v materialnem pravu (bodisi zakonska bodisi pogodbena, npr. pri mandatni pogodbi). Literatura podarja, da se zahtevek na razkritje informacij (prva točka tožbenega zahtevka pri stopenjski tožbi) v izvršbi prisilno izvrši na podlagi § 353 in 354 avstrijskega Zakona o izvršbi (Exekutionsordnung[57] - EO). Pri nas § 353 in 354 EO ustrezata 225. in 226. člen ZIZ.

Omejitev navajanja novot in koncentracija postopka

V Avstriji je vsaka stranka dolžna svoje trditve in predloge dokazov pravočasno in popolnoma navesti, da je mogoče postopek izvesti čim prej (*Prozessfo□rderungspflicht*, § 178 aZPO).

Dolžnost strank, da s skrbnim opravljanjem procesnih dejanj (tj. pravočasnim in popolnim podajanjem trditev in dokaznih predlogov) skrbijo, da se postopek hitro izvedbe (Prozessförderungspflicht, drugi odstavek § 178 aZPO) je treba brati skupaj z določbo § 179 aZPO, v skladu s katero lahko stranke vse do konca glavne obravnave navajajo nova dejstva in predlagajo nove dokaze, razen če so ravnale z veliko malomarnostjo in bi dopustitev novot zavlekla postopek (npr. če je treba razpisati še en narok). O hudi malomarnosti pri poznem navajanju novot govorim še posebej takrat, če je sodišče stranko v okviru materialnega

[56] Gesetz vom 1. August 1895 betreffend die Einführung des Gesetzes über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Civilprozessordnung), RGBl. Nr. 112/1895, nazadnje spremenjen BGBl. I Nr. 30/2009 (NR: GP XXIV RV 89 AB 114 S. 16. BR: 8073 AB 8087 S. 768.).
[57] Fucik, Rechberger v Rechberger, ZPO Kommentar, 3. izdaja, Springer, Dunaj, New York 2006, str. 469.

procesnega vodstva k temu posebej pozvalo (§ 179 aZPO). Na pripravljalnem naroku (§ 258 aZPO) sodnik s strankami razpravlja o pravnih in dejanskih vidikih spora ter izvaja materialno procesno vodstvo (§ 182 aZPO). Sodna praksa možnost prekluzije tolmači ozko in veže prekluzije glede navajanja novot na izvajanje materialnega procesnega vodstva na pripravljalnem naroku. Zaradi tega lahko na pripravljalnem naroku sodnik dovoli dokazni predlog, ki ga stranka poda na tem naroku, čeprav je stranka ravnala z veliko malomarnostjo in bi dokazni predlog lahko podala že prej (npr. v odgovoru na tožbo).[58] V Avstriji strožje prekluzije glede navajanja novot z reformo leta 2002 zaradi močnega odvetniškega lobija niso uspeli uveljaviti.[59] Navajanje novot je v postopku s pravnimi sredstvi prepovedano (drugi odstavek § 482 aZPO). Gre za enega od najučinkovitejših ukrepov za pospešitev postopka, saj spodbuja stranke k pravočasnemu navajanju dejstev in predlaganju dokazov in k skrajšanju postopka na drugi stopnji.[60]

Avstrijska logika glede prepovedi navajanja novot je naslednja. V pritožbenem postopku velja absolutna (t.j. stroga) prepoved navajanja novot, zaradi tega, je zakonodajalec dovolil strankam, da v postopku na prvi stopnji praktično vedno lahko navajajo novote (Franz Klein je sicer izhajal iz podmene, da bo postopek končan ne enem naroku za glavno obravnavo, zato prekluziji glede navajanja novot ni bil naklonjen). Zakon sicer govori, da morajo stranke novote navajati čimprej in da morajo si prizadevati za hiter potek postopka in da lahko v poznejših fazah postopka, to je po pripravljalnem naroku, sicer še navajajo novote, če jih brez velike malomarnosti niso prej in če to ne bi zavleklo postopka. Vendar praksa kaže, da se priznajo praktično vsakršne novote v postopku, postopku na prvi stopnji, ker je na drugi stopnji tako stroga prepoved navajanja novot.

Sodnik ne sme izdati sodbe presenečenja, zato mora pri izvajanju materialnega procesnega vodstva stranke opozoriti na pravno podlago, ki so jo spregledale, in jima dati možnost, da dopolnijo svoje navedbe (§ 182a aZPO). Sodnik lahko v okviru vodenja postopka stranke pred narokom ali na naroku pozove, da na narok osebno pristopijo (še posebej na pripravljalni narok zaradi možnosti sklenitve sodne poravnave), da predložijo določene listine, na katere se sklicujejo, vabi priče, odredi ogled ipd. (§ 183 aZPO).

Sodnik lahko izvajajo materialno procesno vodstvo tudi v pisni obliki. Če se stranke na poziv sodišča ne odzovejo, so v poznejših fazah postopka prekludirane z navajanje novot, ki bi jih lahko navedle po pozivu sodišča (drugi odstavek § 180 aZPO).

Po pravočasni vložitvi odgovora na tožbo ali ugovora zoper plačilni nalog določi sodnik ali predsednik senata pripravljalni narok. Vabilo na pripravljalni narok mora biti strankama vročeno vsaj tri tedne pred samim narokom. Pred pripravljalnim narokom lahko sodišče strankama odredi izmenjavo pripravljalnih vlog in izvaja pisno materialno procesno vodstvo pod sankcijo prekluzije. Stranke lahko vložijo pripravljalne vloge na sodišče in jih vročijo nasprotni stranki najmanj en teden pred pripravljalnim narokom (§ 257 in 180 aZPO). Avstrijski zakonodajalec je torej določil, da je en teden pred narokom (pripravljalnem narokom) skrajni rok, da še katera stranka vloži na sodišče vlogo, hkrati s tem pa mora izkazati tudi, da je bila ta ista vloga vročena tudi nasprotni stranki. Na ta način imajo stranke možnost, da v pisni fazi postopka, ki zajema vložitev tožbe in odgovor na tožbo ter vlaganje pripravljalnih vlog z neomejenim številom pisnih vlog navajajo vsa dejstva in predlagajo dokaze. Na samem naroku je strogo uveljavljena ustnost postopka.

[58] Glej OGH 7Ob253/04p, 12.01.2005.
[59] Paul Oberhammer, Speeding up civil litigation in Austria: past and present instruments, v C.H. van Rhee (ur.), The law's delay, Intersentia, Antwerp 2004, str. 227.
[60] Walter H. Rechberger, Die Ideen Franz Kleins und ihre Bedeutung fur die Entwicklung des Zivilprozessrechts in Europa, Ritsumeikan Law Review 2008, str. 104; Peter G. Mayr v de. Freitas (ur.), Beweisrecht in Der Europäischen Union, Kluwer Law International, 2004, str. 37-38; Oberhammer v van Rhee, str. 228.

Zapisnik

V Avstriji, kjer postopki potekajo hitro in učinkovito, so na narokih pogosto prisotni le sodnik in stranki, udeležba zapisnikarja je v praksi izjema (glej tretji odstavek § 207 aZPO). Sodnik sestavlja zapisnik na ta način, da si na papir zapisuje povzetek poteka naroka (glej prvi odstavek § 209 aZPO) ali da dogajanje na naroku diktira na diktafon v strnjeni obliki, t.j. v obliki povzetka (glej peti odstavek § 209 aZPO). Sodnik torej v Avstriji v zapisnik ne zapiše vsega dogajanja na naroku, niti dobesednega zapisa tistega, kar so stranke, priče in drugi udeleženci na naroku povedali, temveč le povzetek povedanega (glej prvi odstavek § 209 aZPO).

Umik tožbe

V Avstriji prvi odstavek § 237 aZPO določa, da lahko tožeča stranka brez privolitve tožene stranke tožbo umakne do odgovora na tožbo, pozneje pa brez privolitve tožene stranke vse do konca glavne obravnave, če se hkrati odpove tožbenemu zahtevku. S če tožena stranka v umik privoli, odpoved tožbenemu zahtevku ni potrebna. Tretji odstavek § 483 aZPO pa omogoča umik tožbe do konca pritožbene obravnave, če se tožena stranka s tem strinja ali če se tožeča stranka hkrati z umikom tudi odpove tožbenemu zahtevku. V obsegu umika tožbe postane izpodbijana sodba brez pravnih učinkov, kar ugotovi pritožbeno sodišče s sklepom.

Pripravljalni narok

Pripravljalni narok je del ustne obravnave in služi temu, da sodišče odloči o procesnih ugovorih; da stranke ustno zatrjujejo dejstva in predlagajo dokaze; da sodišče s strankama razpravlja o pravnih in dejanskih vidikih spora; da sodišče poskuša doseči sodno poravnavo oziroma načrtuje potek postopka (program postopka); po potrebi zasliši stranke in izvede nekatere druge dokaze. Stranke in njihovi zastopniki so dolžni poskrbeti, da se na pripravljalnem naroku celovito dejansko stanje celovito obravnava. V ta namen mora na narok pristopiti stranka sama ali oseba, ki je o dejanskih vidikih spora informirana (§ 258 aZPO).

Glede ustnosti na naroku velja, da je v Avstriji uveljavljena strogo in je zato prepovedano na samem naroku vlagati pisne vloge v spis (§ 177 aZPO). To ne pomeni, da je prepovedano vlagati dokaze v pisni obliki. V Avstriji ne poznajo niti zakonskega pravila, da bi lahko sodnik odvetniku ali stranki omejil čas razpravljanja na naroku oz. navajanja novih dejstev in dokazov na naroku, niti ne poznajo pravil, ki bi omejeval dolžino pripravljalnih vlog. Kljub temu so odvetniki in njihove organizacije zavezani k spoštljivemu izvrševanju procesnih pravic in v praksi praviloma ne zlorabljajo pooblastila, ki jih zakon daje, da lahko praktično neomejeno razpravljajo ustno na sodišču. V določenih primerih lahko stranko k omejitvi razpravljanja zaprosi tudi sodnik, ampak to v praksi ponavadi niti ni potrebno.

V Avstriji sodišče na pripravljalnem naroku določi program postopka (nem. Prozessprogram), kjer gre za opredelitev pravne podlage tožbenega zahtevka, ugotovitev nespornih in spornih dejstev med strankama in načrt izvedbe dokazov.[61] Reforma aZPO iz leta 2002 je namreč dokazni sklep odpravila in ga nadomestila s programom postopka.[62]

[61] W.H. Rechberger, D.A. Simotta, Zivilprozessrecht – Erkenntnisverfahren, 7. izdaja, Manz, Dunaj 2009, str. 309.
[62] W.H. Rechberger, D.A. Simotta, Zivilprozessrecht – Erkenntnisverfahren, 7. izdaja, Manz, Dunaj 2009, str. 439.

Zahteva po ustnosti pravdnega postopka po mnenju Franza Kleina[63] bistveno prispeva k pospešitvi postopka, pod pogojem, da sodnik pride na narok pripravljen in izvaja tam materialno procesno vodstvo.[64] Pisnost postopka je primerna predvsem v zadevah, kjer so stranke zastopane po kvalificiranih osebah (predvsem po odvetnikih ali pravnikih z opravljenim pravniškim državnim izpitom), ustnost postopka pa je primernejša tam, kjer stranke niso zastopane po odvetnikih ali kjer bi lahko sodišče z ustnim postavljanjem vprašanj in podajanjem svojih pravnih naziranj stranki lažje razložilo, kaj od nje hoče. Zaradi tega je smiselno razpis narokov in ustnost postopka vzpodbujati, saj ustnost postopka prispeva k pospešitvi in koncentraciji zadeve. Če stranka na primer nekega pisnega poziva sodišča ne razume, je ponavadi potrebno roke podaljševati ali še dodatno pisno pojasnjevati stranki, kaj sodišče od nje želi. Če stranka na samem naroku kakšnega poziva sodišča ne razume, lahko postavi vprašanje oziroma podvprašanje in na ta način lahko sodnik na samem naroku v neposredni komunikaciji s stranko takoj razreši določena sporna vprašanja.[65] Poleg tega je v primerih, ko na narok pristopita obe stranki, tudi večja možnost, da bo prišlo do poravnave med njima. Ustnost prispeva tudi k temu, da se takoj na pripravljalnem naroku identificirajo dejstva, ki so med strankama nesporna, in se na pripravljalnem naroku izvedejo listinski dokazi in zaslišita stranki (5. točka prvega odstavka § 258 aZPO).

Na naroku se razpravlja ustno. Sodnik lahko na naroku izjemoma odredi, da poda stranka svoje navedbe v kratki pisni vlogi na samem naroku (§ 265 aZPO).

Dokazovanje

Dokazovati ni treba dejstev, ki so med strankama nesporna (§ 266 aZPO), splošno znanih dejstev (§ 269 aZPO) in domnevanih dejstev (§ 270 aZPO). Velja načelo proste presoje dokazov (§ 272 aZPO). Če je izvedba dokaza povezana z nesorazmernimi težavami lahko v izjemnih primerih sodišče o denarni odškodnini odloči tudi po prosti presoji ali če tožbeni zahtevek ne presega 1.000 EUR (freie U□berzeugung, § 273 aZPO). Sodišče zavrne izvedbo dokaza, če ne prispeva k razjasnitvi pravno relevantnih dejstev. Sodišče tudi ne izvede dokaza, če je glede na okoliščine primera očitno, da je stranka predlagala izvedbo dokaza zaradi zavlačevanja postopka in bi izvedba dokaza v precejšnji meri zavlekla postopek (§ 275 aZPO). Sodišče izvede na glavni obravnavi tiste dokaze, ki so potrebni za razjasnitev pravno relevantnih dejstev (§ 276 aZPO). Sodišče lahko izvede dokaz tudi z uporabo videokonferenčne tehnologije (§ 277 aZPO). Če je izvedba dokaza negotova ali ovirana za obdobje, ki ga ni mogoče oceniti, sodišče določi rok, v katerem se naj dokaz izvede. Če rok preteče in se dokaz v tem času ne izvede, sodišče nadaljuje z glavno obravnavo. Po preteku roka se izvedba takšnega dokaza dovoli le, če ne zavleče postopka (§ 279 aZPO). Izvedba dokaza se lahko tudi stenografira (§ 280 aZPO).

Če je bil kakšen dokaz, ki ga predlaga stranka, že izveden v kakšnem drugem sodnem postopku, lahko sodišče kot dokazno sredstvo uporabi zapisnik ali izvedensko mnenje iz drugega sodnega postopka ter ni potrebno izvesti dokaza v predmetnem pravdnem postopku,

[63] Glej Franz Klein, Pro futuro: Betrachtungen über Probleme der Civilproceßreform in Österreich, Deuticke, Leipzig, Wien 1891, str. 82. Na podlagi te knjige je bil sprejet avstrijski Zakon o pravdnem postopku iz leta 1895 (Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten, RGBl. Nr. 113/1895, nazadnje spremenjen z BGBl. I Nr. 94/2015 (NR: GP XXV IA 1210/A AB 721 S. 83. BR: AB 9424 S. 844), ki velja za enega najuspešnejših procesnih zakonov na svetu. Glej tudi Walter H. Rechberger, Die Ideen Franz Kleins und ihre Bedeutung fur die Entwicklung des Zivilprozessrechts in Europa, Ritsumeikan Law Review 2008, str. 102.

[64] Glej Franz Klein, Pro futuro: Betrachtungen über Probleme der Civilproceßreform in Österreich, Deuticke, Leipzig, Wien 1891, str. 82.

[65] W.H. Rechberger, D.A. Simotta, Zivilprozessrecht – Erkenntnisverfahren, 7. izdaja, Manz, Dunaj 2009, str. 209.

če a) sta bili obe stranke udeleženi v drugem sodnem postopku ali dokaza v predmetnem sodnem postopku ni več mogoče izvesti (npr. smrt priče) ali b) stranki s tem izrecno soglašata, čeprav v drugem sodnem postopku nista sodelovali (§ 281a. aZPO).

Dokaz se lahko izvede tudi po zaprošenem sodniku (§ 282 aZPO). Sodišče določi narok za izvedbo dokazov in nanj povabi stranke, priče in izvedence. Stranka lahko tudi brez vabila sodišča na narok pripelje pričo ali izvedenca, ki ga je predlagala (§ 288 aZPO). Stranke so prisotne pri izvedbi dokazov in lahko pričam in izvedencem postavljajo vprašanja. Sodnik ne dovoli odgovora na vprašanje, ki ni primerno (§ 289 in 342 aZPO). Posebne omejitve veljajo glede zaslišanja prič, ki so bile žrtve kaznivih dejanj. Te priče so lahko zaslišane z uporabo informacijske tehnologije, da se jim ni treba soočiti s storilcem (§ 289a. aZPO). Zaslišanje mladoletnih lahko sodnik zaradi varovanja njihovih koristi omeji oziroma ga odredi preko izvedenca (§ 289a. aZPO). Zoper sklepe procesnega vodstva ni posebnega pravnega sredstva (§ 290 aZPO). Določba § 291a. aZPO ureja sodelovanje sodišča pri pridobivanje dokazov v tujini (aktivna in pasivna mednarodnopravna pomoč).

Javne listine dokazujejo dokazujeta resničnost tistega, kar se v njih potrjuje ali določa. Enako dokazno moč imajo tudi druge listine, ki so glede dokazne moči po posebnih predpisih izenačene z javnimi listinami (§ 292, 293 in 308 aZPO). Če se stranka v dokazne namene sklicuje na listine, mora označiti, kateri deli listine so pravno pomembni (npr. markiranje s flurescentnim flomastrom). Stranka mora sodišču listine preložiti na urejen in pregleden način (§ 297 aZPO). Listinski dokaz sodišču predloži tista stranka, ki se nanj sklicuje, nasprotni stranki pa mora biti omogočeno, da se o dokazu izjavi (§ 298 aZPO). Če je stranka predložila prepis listine, ji lahko sodišče na predlog nasprotne stranke ali po uradni dolžnosti naloži, da predloži izvirnik. Če se stranka na takšen poziv sodišča ne odzove, sodišče glede na okoliščine primera presodi verodostojnost listine (§ 299 aZPO). Če je predložitev listine povezana s posebnimi težavami, lahko sodišče odredi, da v listino vpogleda zaprošen sodnik (§ 300 aZPO).

Če se ena stranka sklicuje na listino in trdi, da je ta pri drugi stranki, lahko sodišče na predlog naloži nasprotni stranki, naj listino predloži. Predlagatelj mora sodišču predložiti prepis listine ali navesti vsebino listine, pojasniti, katera dejstva je mogoče z listino dokazati ter izkazati za verjetno, da se listina nahaja pri nasprotni stranki. Pred odločitvijo mora sodišče dati nasprotni stranki možnost, da se o dokaznem predlogu izjavi (§ 303 aZPO). Nasprotna stranka ne sme odreči predložitve listine, če se je v pravdi sama sklicevala nanjo v dokaz svojih navedb ali če gre za listino, ki jo mora po zakonu izročiti ali pokazati, ali če velja listina po vsebini za skupno za obe stranki (§ 304 aZPO). Nasprotna stranka lahko odreče predložitev listine, če se vsebina listine nanaša na družinska razmerja, če bi nasprotna stranka kršila svojo dolžnost molčečnosti (odvetnik, spovednik, zdravnik), če bi razkritje vsebine listine lahko nasprotno stranko ali tretje osebe spravilo v hudo sramoto ali pa v kazenski pregon, če bi nasprotna stranka kršila svojo dolžnost varovati tajne podatke (od katere ni bila odvezana) ali bi kršila umetniško ali poslovno skrivnost ali če obstajajo za to drugi enako pomembni razlogi (§ 305 aZPO). Če stranka, od katere je sodišče zahtevalo, naj predloži listino, zanika, da bi bila listina pri njej, lahko sodišče izvede dokaze za ugotovitev tega dejstva. Če stranka, ki ima listino, noče ugoditi sklepu, s katerim ji je naloženo, naj jo predloži, ali če proti prepričanju sodišča zanika, da bi bila listina pri njej, sodišče glede na vse okoliščine primera presodi kako ravnanje nasprotne stranke vpliva na ugotovitev dejanskega stanja (§ 307 aZPO).

Drugi osebi sme sodišče naložiti, naj predloži listino, če jo mora ta po zakonu pokazati ali predložiti ali če gre za listino, ki je po svoji vsebini skupna zanjo in za stranko, ki se sklicuje na listino. Stroške za preložitev listine mora založiti predlagatelj dokaza. Preden izda sodišče odločbo, s katero naloži drugi osebi, naj predloži listino, jo povabi, naj se o tem izjavi. Če druga oseba zanika, da bi morala predložiti listino, ki je pri njej, odloči pravdno sodišče, ali je druga

oseba dolžna predložiti listino. Če druga oseba zanika, da bi bila listina pri njej, lahko izvede sodišče dokaze za ugotovitev tega dejstva. Druga oseba ima pravico do povračila potrebnih stroškov, če sodišče dokazni predlog za predložitev listine zavrne (§ 308 aZPO).

Dejstva se lahko dokazujejo tudi s pričami. Kot priče se smejo zaslišati le osebe, ki so zmožne dati podatke o dejstvih, ki se dokazujejo. Kot priča ne sme biti zaslišan državni uradnik, ki bi s svojo izpovedbo prekršil dolžnost varovanja uradne skrivnosti, dokler ga pristojni organ ne odveže te dolžnosti, duhovniki o tistem, kar se je stranka ali druga oseba spovedal njemu kot verskemu spovedniku in mediatorji o tem, kar so izvedeli v okviru mediacije (§ 320 aZPO).

Priča lahko odreče odgovor na posamezna vprašanja, če bi s svojim odgovorom na taka vprašanja spravila v hudo sramoto, premoženjsko škodo ali v kazenski pregon sebe ali svoje bližnje sorodnike ali osebe v svaštvu; če bi s svojimi odgovori kršila državno tajnost, od katere ni bil odvezan; če bi kršil svojo dolžnost, da varuje tisto, kar mu je stranka zaupala kot odvetniku; če je kot funkcionar ali delavec interesnega združenja ali kolektivnega poklicnega združenja seznanjen s podatki, ki se nanašajo na delovne in socialne zadeve; če bi s svojim odgovorom na vprašanje kršil umetniško ali poslovno skrivnost; če bi s tem posegel v pravico do tajnosti glasovanja na volitvah (§ 321 aZPO). Če želi priča odreči odgovor na posamezno vprašanje, mora navesti za to razloge in jih izkazati za verjetne, če stranka razlogom nasprotuje. Sodišče s sklepom odloči o opravičenost razlogov za odklonitev pričanja ali odgovora na posamezna (§ 323 in 324 aZPO).

Priča ne sme zaradi nevarnosti pred kakšno premoženjsko škodo odreči pričanja o pravnih poslih, pri katerih je bila navzoča kot povabljena priča, o dejanjih, ki jih je glede spornega razmerja opravila kot pravni prednik ali zastopnik katere od strank, o dejstvih, ki se nanašajo na premoženjska razmerja, vezana na rodbinsko ali zakonsko zvezo oziroma drugo življenjsko skupnost, in o dejstvih, ki se nanašajo na rojstvo, sklenitev zakonske zveze ali smrt (§ 322 aZPO).

Če priča noče pričati ali odgovoriti na posamezna vprašanja, sodišče pa presodi, da so njeni razlogi za to neupravičeni, jo lahko sodišče z namenom, da jo prisili k pričanju, denarno kaznuje ali odredi uklonilni pripor, ki lahko traja do konca postopka, vendar ne dlje kot 6 tednov (§ 325 aZPO). Priča, ki noče pričati ali odgovoriti na posamezna vprašanja, mora strankama povrniti stroške in škodo, ki ju je povzročila s svojo neupravičeno odklonitvijo pričanja (§ 326 aZPO). Procesni sklepi sodišča v zvezi z zagotavljanjem pričanja niso predmet posebne pritožbe (§ 349 aZPO).

Priča se zasliši po zaprošenem sodniku, če je verjetno, da bo to prispevalo k odkrivanju resnice; če bi bilo izvajanje dokaza pred sodišče, ki vodi postopek, povezano s težavami; če bi prihod na sodišče, ki vodi postopek, povzročil nevšečnosti povezane z veliko porabo časa in nastankom visokih stroškov (razen če se zaveže te stroške kot separatne stroške nositi stranka, ki je izvedbo dokaza predlagala in založi predujem za stroške); če je stranka ovirana priti na sodišče, ki vodi postopek. Če priča ne more zapustiti stanovanja zaradi bolezni ali invalidnosti, jo lahko zaprošeni sodnik zasliši v stanovanju (§ 328 aZPO).

Priče povabi sodišče s pisnim vabilom, v katerem se navedejo: ime in priimek, strank, kdaj in kam naj pride, zadeva, zaradi katere je vabljen, in da se vabi kot priča. V vabilu se priča opozori na posledice neopravičenega izostanka in na pravico do povračila stroškov (§ 329 aZPO). Sodišče odredi, da mora stranka, ki je predlagala zaslišanje priče, založiti predujem za stroške priče. Če stranka predujma ne založi, sodišče nadaljuje s postopkom (§ 332 aZPO).

Če priča, ki je bila v redu povabljena, ne pride in svojega izostanka ne opraviči, sodišče s sklepom odredi, da je dolžna povrniti stroške, ki so nastali zaradi neupravičenega izostanka. Istočasno jo sodišče ponovno povabi na glavno obravnavo in jo kaznuje z denarno kaznijo. Če priča ponovno neupravičeno izostane, se denarna kazen podvoji, sodišče pa odredi njeno prisilno privedbo. Če priča pozneje opraviči svoj izostanek, prekliče sodišče svoj sklep o kazni, lahko pa jo tudi popolnoma ali deloma oprosti povrnitve stroškov. Priča, ki je neupravičeno izostala, jamči strankama za škodo, ki jo je s svojim neupravičenim izostankom povzročila (§ 333 aZPO). Če je sodišče neuspešno izvedlo ukrepe za zaslišanje priče in bi ponoven poskus zaslišanja priče povzročil zavlačevanje postopka, določi sodišče na predlog rok, do katerega bo čakalo na izvedbo dokaza. Pred odločitvijo sodišča o določitvi roka je treba dati nasprotni stranki možnost, da se o predlogu izjavi. Če se izteče določeni rok, se nadaljuje obravnava ne glede na to, da dovoljeni dokaz ni bil izveden (§ 335 aZPO).

Pričo se pred zaslišanjem zapriseže (§ 337 aZPO), razen če nobena od strank pričine zaprisege ne predlaga (drugi odstavek § 336 aZPO). Ni dovoljeno zapriseči prič, ki so mlajše od 14 let ali niso duševno zrele ali so bile obsojene na kaznivo dejanje krive izpovedbe (§ 336 aZPO). Sodišče pouči pričo, v katerih primerih lahko odreče odgovor na postavljeno vprašanje (§ 339 aZPO).

Priče se zaslišijo vsaka zase in brez navzočnosti prič, ki bodo zaslišane pozneje. Vrstni red pričanj določi sodišče. Priče se smejo soočiti, če se njihove izpovedbe ne ujemajo glede pomembnih dejstev. Priče ne smejo zapustiti sodišča, dokler jim sodnik tega ne dovoli (§ 339 in 340 aZPO). Stranka, ki je predlagala zaslišanje priče, se lahko temu odpove, nasprotna stranka pa lahko v takem primeru zahteva zaslišanje priče, če je priča pristopila na narok (§ 345 aZPO).

Sodišče izvede dokaz z izvedencem ali izvedenci, če je za ugotovitev ali za razjasnitev kakšnega dejstva potrebno strokovno znanje, s katerim sodišče ne razpolaga. Izvedensko delo opravijo izvedenci, ki jih določi pravdno sodišče potem, ko da strankama možnost, da se o tem izjavijo, razen če bi to nesorazmerno zavleklo postopek. Sodišče lahko namesto določenega izvedenca vselej določi drugega izvedenca (§ 351 in 352 aZPO).

Kdor je uradno določen za izvedenca, se je dolžan odzvati vabilu in dati svoj izvid in mnenje. Sodišče oprosti izvedenca na njegovo zahtevo te dolžnosti iz razlogov, iz katerih sme priča odreči pričanje ali odgovor na posamezna vprašanja. Oprostitev lahko zahteva tudi nadrejeni iz organizacije, v kateri izvedenec, ki je javni uslužbenec, dela (§ 353 aZPO).

Sodišče izvedenca, ki ne pride na narok, čeprav je bil v redu povabljen, in svojega izostanka ne opraviči, izvedenca, ki brez upravičenega razloga noče opraviti izvedenskega dela, in izvedenca, ki brez upravičenega razloga ne opravi izvedenskega dela v roku, ki ga je določilo sodišče, denarno kaznuje in mu s sklepom naloži povrnitev vseh stroškov, ki so zaradi njegove zamude nastali. Tak izvedenec jamči strankama tudi za škodo, ki jo je s svojo zamudo povzročil. Sodišče lahko namesto neposlušnega izvedenca določi drugega izvedenca (§ 354 aZPO).

Izvedenec je lahko izločen iz istih razlogov, iz katerih je lahko izločen sodnik, za izvedenca pa se lahko vzame tudi tisti, ki je bil prej zaslišan kot priča. Stranka mora zahtevati izločitev izvedenca, takoj ko izve, da je podan razlog za izločitev, najpozneje pa do začetka dokazovanja z izvedencem. Če je izvedenec izdelal pisno izvedensko menjene, sme stranka zahtevati njegovo izločitev do trenutka, ko izvedenec vloži izvedensko mnenje pri sodišču. Pozneje se lahko zahteva izvedenčeva izločitev, če stranka izkaže za verjetno, da tega ni mogla uveljavljati prej. V zahtevi za izločitev izvedenca mora stranka navesti okoliščine, na katere opira svojo zahtevo za izločitev. O zahtevi za izločitev odloči pravdno sodišče. Če zve stranka za razlog

izločitve šele potem, ko je izvedenec že opravil izvedensko delo, in zaradi tega ugovarja zoper izvedensko delo, ravna sodišče, kakor da bi bila izločitev izvedenca zahtevana, preden je izvedenec opravil svoje delo. Če sodišče predlogu za izločitev ugodi, postavi novega izvedenca (§ 355 in 356 aZPO).

Izvedenec razloge, zaradi katerih ne more (pravočasno) opraviti izvedenskega mnenja, sodišču sporočiti v 14 dneh, da lahko sodišče podaljša rok za izdelavo izvedenskega mnenja ali postavi drugega izvedenca (§ 357 aZPO).

Sodišče odloči, ali naj izvedenec da svoj izvid in mnenje samo ustno na obravnavi ali pa naj ju da tudi pisno pred obravnavo. Sodišče določi rok, v katerem mora izvedenec dati pisni izvid in mnenje. Če izvedenec v postavljenem roku izvedenskega mnenja ne more pripraviti, mora o tem v roku 14 dni od vročitve sklepa o postavitvi izvedenca obvestiti sodišče in sporočiti ali bo in v kakšnem roku bo izvedensko mnenje izdelal. Sodišče lahko izvedencu rok podaljša. Če je izvedenec izdelal svoje mnenje pisno, ga mora na zahtevo sodišča podati tudi ustno (§ 357 aZPO). Sodišče stranke obvesti, da je izvedenec dostavil izvedeniško mnenje, stranke pa lahko vanj pred narokom za glavno obravnavo vpogledajo (§ 360 in 286 aZPO). Če je določenih več izvedencev, lahko skupaj dajo izvid in mnenje, če se glede njiju strinjajo. Če pa se glede izvida in mnenja ne strinjajo, da vsak izvedenec svoj izvid in mnenje posebej (§ 361 aZPO).

Če se podatki izvedencev v njihovem izvidu bistveno razlikujejo ali če je izvid enega ali več izvedencev nejasen, nepopoln ali pa sam s seboj ali z raziskanimi okoliščinami v nasprotju, te pomanjkljivosti pa se ne dajo odpraviti z novim zaslišanjem izvedencev, se dokazovanje ponovi z istimi ali z drugimi izvedenci. Če so v mnenju enega ali več izvedencev nasprotja ali pomanjkljivosti ali če nastane utemeljen dvom o pravilnosti podanega mnenja, te pomanjkljivosti ali dvom pa se ne dajo odpraviti z novim zaslišanjem, se zahteva mnenje drugih izvedencev (§ 362 aZPO). Stranka, ki je predlagala dokaz z izvedencem, se lahko temu odpove, vendar lahko nasprotna stranka kljub temu zahteva izvedbo tega dokaza, če se je izvedba dokaza z izvedencem že začela ali če je izvedenec pristopil na narok (§ 363 aZPO). Sodišče lahko v primerih, ko je za odločanje v zadevi treba uporabiti strokovno znanje ali je treba presojati obstoj poslovnih običajev, odloči brez pritegnitve izvedenca, če sodnik sam razpolaga z ustreznim strokovnim znanjem in se stranki s tem strinjata (§ 364 aZPO).

Sodišče odredi, da mora stranka, ki je predlagala postavitev izvedenca, založiti predujem za stroške izvedenca. Če stranka predujma ne založi, sodišče nadaljuje s postopkom (§ 365, 332 aZPO). O sklepih procesnega vodstva v zvezi z izvedenci ni posebne pritožbe (npr. zoper sklep o zavrženju predloga za izločitev izvedenca) ali sploh ni pritožbe (npr. zoper sklep o številu izvedencev, sklep o podaljšanju roka za izvedenca ipd.) (§ 366 aZPO).

Dokazno sredstvo je tudi ogled. Ogled se lahko opravi tudi ob sodelovanju izvedencev (§ 368 aZPO).

Sporna dejstva, ki so pomembna za odločbo, lahko ugotovi sodišče tudi z zaslišanjem strank (§ 371 aZPO). Določbe o dokazovanju s pričami načeloma veljajo tudi pri dokazovanju z zaslišanjem strank (prvi odstavek § 382 aZPO). Sodišče lahko odloči, da zasliši samo eno stranko, če druga stranka noče izpovedati ali če se ne odzove sodnemu vabilu (drugi odstavek § 382 aZPO). Nobeni prisilni ukrepi niso dovoljeni zoper stranko, ki se ni odzvala sodnemu vabilu na zaslišanje; prav tako se stranka ne more prisiliti k izpovedbi (tretji odstavek § 382 aZPO). Sodišče presodi glede na vse okoliščine, kakšen pomen ima to, da stranka ni prišla na zaslišanje ali da ni hotela izpovedati (§ 381 aZPO). Stranke se lahko zasliši tudi pod zaprisego (§ 376 aZPO), če rezultat nezapriseženega pričanja ne prepriča sodišča o resničnosti ali

neresničnosti izpovedanega (§ 377 aZPO). Stranke ni dovoljeno zaslišati, če obstajajo razlogi za nedovoljenost zaslišanja priče (§ 372 aZPO).

Zavarovanje dokazov

V § 384 do 389 aZPO je urejeno zavarovanje dokazov. Če je utemeljena bojazen, da se dokaz z ogledom, izvedencem ali zaslišanjem priče pozneje ne bo mogel izvesti ali da bo njegova izvedba pozneje težja, se lahko med pravdo ali pred pravdo predlaga, naj se ta dokaz izvede. Če se predlaga zavarovanje dokazov med pravdnim postopkom, je za zavarovanje pristojno sodišče, pred katerim teče postopek. Če se zahteva zavarovanje dokazov pred uvedbo postopka kakor tudi v nujnih primerih, ko postopek že teče, je pristojno okrajno sodišče, na območju katerega so stvari, ki si jih je treba ogledati, predmet izvedenskega mnenja, oziroma okrajno sodišče, na območju katerega prebiva tisti, ki ga je treba zaslišati. (§ 384 aZPO). Stroške postopka za zavarovanje dokazov krije stranka, ki je predlagala zavarovanje. Ta stranka mora povrniti stroške tudi nasprotni stranki oziroma postavljenemu začasnemu zastopniku (tretji odstavek § 388 aZPO).

Sodba

Ko sodišče na podlagi obravnavanja spora in izvedbe dokazov ugotovi, da je stvar zrela za razsojo, izda končno sodbo (Endurteil, § 390 aZPO). Če so od več tožbenih zahtevkov zaradi prepoznave ali na podlagi obravnavanja samo nekateri od njih zreli za končno odločbo ali je samo del posameznega zahtevka zrel za končno odločbo, lahko sodišče glede zrelih zahtevkov oziroma dela zahtevka konča obravnavo in izda delno sodbo. Delno sodbo sme izdati sodišče tudi takrat, ko je bila vložena nasprotna tožba, če je zrel za odločbo samo zahtevek tožbe ali samo zahtevek nasprotne tožbe. Glede pravnih sredstev in izvršitve se šteje delna sodba za samostojno sodbo (§ 391 aZPO).

Če je tožena stranka izpodbijala tako podlago kakor tudi višino tožbenega zahtevka, pa je glede podlage stvar zrela za odločbo, lahko izda sodišče, če je to smotrno, najprej vmesno sodbo samo o podlagi tožbenega zahtevka, tudi če ostaja sporno, ali je tožbeni zahtevek po višini sploh utemeljen. Z vmesno sodbo lahko sodišče odloči tudi, če je katera od strank na podlagi § 236 in 259 aZPO postavila vmesni ugotovitveni zahtevek, s katerim naj se ugotovi obstoj ali neobstoj pravice ali pravnega razmerja. Vmesna sodba se glede pravnih sredstev šteje za končno sodbo. Dokler ne postane vmesna sodba o podlagi tožbenega zahtevka pravnomočna, sodišče ne sme nadaljevati obravnave glede višine tožbenega zahtevka. Če pa je sodišče z vmesno sodbo odločilo o vmesnem ugotovitvenem zahtevku, lahko pred pravnomočnostjo vmesne sodbe nadaljuje z obravnavanjem zadeve, razen če odredi prekinitev postopka, ker je pri odločanju o vmesnem ugotovitvenem zahtevku ugotovilo, da pravica ali pravno razmerje ne obstaja. Zoper odredbo o prekinitvi postopka ni pravnega sredstva (§ 393 aZPO). Sodišče lahko na predlog ali po uradni dolžnosti z vmesno sodbo odloči tudi o ugovoru zastaranja, razen če je treba ugovoru ugoditi in tožbeni zahtevek zaradi zastaranja zavrniti (§ 393a. aZPO).

Če se tožnik do konca glavne obravnave odpove tožbenemu zahtevku, izda sodišče brez nadaljnjega obravnavanja sodbo, s katero zavrne tožbeni zahtevek, t.j sodbo na podlagi odpovedi. Če se toženec odpove enemu od več uveljavljanih tožbenih zahtevkov ali če če odpove delu tožbenega zahtevka, sodišče izda delno sodbo na podlagi odpovedi (§ 394 aZPO). Če tožena stranka do konca glavne obravnave pripozna tožbeni zahtevek, izda sodišče brez nadaljnjega obravnavanja sodbo, s katero tožbenemu zahtevku ugodi, tj. sodbo na podlagi pripoznave (§ 395 aZPO).

Sodišče izda zamudno sodbo na predlog stranke, in sicer v dveh primerih: a) če toženec pravočasno ne odgovori na tožbo in b) če toženec, ki je pravočasno odgovoril na tožbo, ne pristopi na narok in se še ni spustil v obravnavanje glavne stvari. Sodišče pri izdaji zamudne sodbe šteje, da so dejstva, ki jih je navajal tožnik, resnična, razen če so v nasprotju z dokazi, ki jih je predložil sam tožnik (§ 396 aZPO). Zamudno sodbo je dovoljeno izdati le, če je bil toženec pravilno vabljen in je neopravičeno izostal (§ 402 aZPO). Proti zamudni sodbi, ki jo je sodišče izdalo zaradi nepravočasnega odgovora na tožbo, lahko teženec v roku 14 dni v obliki pripravljalne vloge vloži ugovor (Widerspruch). Ugovor mora imeti vsebino odgovora na tožbo. V primeru pravočasno vloženega ugovora, ki se šteje za odgovor na tožbo, sodišče prve stopnje razpiše pripravljalni narok, na katerem razveljavi zamudno sodbo. Vlagatelj ugovora nosi vse stroške, ki so nastali zaradi njegove zamude pri vlaganju odgovora na tožbo (§ 397a. aZPO).

Vsebina sodbe. S sodbo odloči sodišče o zahtevku, ki se nanaša na glavno stvar. Če je več zahtevkov, se odloči praviloma o vseh zahtevkih z eno sodbo. Če je bilo več pravd združenih v skupno obravnavanje, pa je za razsojo zrela ena sama pravda, se lahko izda sodba samo glede te pravde (§ 404 aZPO). Sodišče odloča v mejah postavljenih zahtevkov (§ 405 aZPO). Sodišče sme naložiti toženi stranki, naj opravi določeno dajatev, le tedaj, če je ta zapadla do konca glavne obravnave. Če sodišče ugodi zahtevku za preživnino, lahko obsodi toženo stranko tudi na dajatve, ki še niso zapadle (§ 406 aZPO). Če sodišče spozna, da je poražena stranka zlonamerno (nem. mutwillig) vodila postopek, lahko na predlog sodišče stranki, ki je v pravdi uspela, prisodi primerno odškodnino, ki se določi po prostem preudarku (§ 408 aZPO).

Kadar se v sodbi naloži kakšna dajatev, se določi tudi rok, v katerem se mora izpolniti. Če ni v posebnih predpisih drugače določeno, znaša rok za izpolnitev dajatve štirinajst dni. Sodišče lahko za izpolnitev nedenarnih terjatev določi primeren rok. Rok za izpolnitev dajatve začne teči prvi dan po trenutku od katerega učinkuje sodba zoper stranko, ki ji je naložena izpolnitev, če ta stranka ni vložila pravnega sredstva ali je pravno sredstvo umaknila. Sodba začne praviloma učinkovati proti stranki z njeno vročitvijo (§ 409, 416 aZPO). Če je stranka vložila pravno sredstvo, začne rok za izpolnitev dajatve teči prvi dan po nastopu (formalne)[66] pravnomočnosti sodbe (§ 409 aZPO).

Če je tožeča stranka v tožbi zahtevala, naj se ji prisodi določena nedenarna dajatev, hkrati pa je v tožbi ali do konca glavne obravnave izjavila, da je pripravljena namesto nedenarne dajatve sprejeti denarno dajatev, izreče sodišče v sodbi, s katero ugodi tožbenemu zahtevku, da toženi stranki ni treba izpolniti nedenarne dajatve, če izpolni denarno (§ 410 aZPO).

Sodba, ki se ne more več izpodbijati s pravnim sredstvom, postane pravnomočna, kolikor je v njej odločeno o zahtevku tožbe ali nasprotne tožbe. Če je v sodbi odločeno o terjatvi, ki jo je tožena stranka uveljavljala z ugovorom zaradi pobota, postane odločba o obstoju ali neobstoju take terjatve pravnomočna le do višine pobotanega zahtevka. Sodišče mora med postopkom ves čas po uradni dolžnosti paziti, ali je stvar že pravnomočno razsojena (§ 411 aZPO).

Sodbo lahko izda le sodnik, ki je vodil ustno obravnavo. Če se pred izdajo sodbe spremeni sestava senata, se mora glavna obravnava pred spremenjenim senatom znova začeti (§ 412 aZPO). Senat sprejema odločbe po posvetovanju in glasovanjem, ki ni javno. V zapletenih zadevah lahko predsednik senata določi sodnika poročevalca (§ 413 aZPO).

Če je le mogoče, je treba izdati in razglasiti sodbo takoj po koncu ustne glavne obravnave in navesti bistvene razloge sodbe. Nenavzočnost strank ni ovira za razglasitev sodbe. Ob razglasitvi sodbe se lahko sporoči, da je sodišče sklenilo, da bo o odmeri stroškov odločilo

[66] W.H. Rechberger, D.A. Simotta, Zivilprozessrecht – Erkenntnisverfahren, 7. izdaja, Manz, Dunaj 2009, str. 450, 485.

pozneje in se odločitev o stroških prenese na člana senata. Na naroku, na katerem je razglašena sodba, je treba strankama, ki nista zastopani po odvetniku, izročiti izvod listine, ki vsebuje izrek sodbe in pravni pouk, da je treba napovedati pritožbo (to zahtevo vsebuje § 461/2 aZPO). Sodba mora biti pisno izdelana v štirih tednih od razglasitve (§ 414 aZPO).

Če se sodba ne izda takoj po zaključku glavne obravnave, jo je treba pisno izdelati v roku štirih tednov od zaključka glavne obravnave. V takem primeru se sodba ne razglasi (§ 415 aZPO).

Sodišče je vezano na svojo sodbo, ko je sodba razglašena, če ni bila razglašena, pa ko je odpravljena. Sodba začne učinkovati nasproti stranki, ko ji je vročen prepis sodbe, razen če je bila sodba na podlagi odpovedi ali sodba na podlagi pripoznave razglašena v navzočnosti obeh strank. Zamudna sodba, s katero sodišče ugodi tožbenemu zahtevku, začne učinkovati proti tožniku z dnem njene razglasitve (§ 416 aZPO).

Pisna sodba mora vsebovati navedbo sodišča, ime in priimek predsednika in članov senata, ime in priimek, poklic in prebivališče strank, njihovih zastopnikov in pooblaščencev, izrek in obrazložitev. V obrazložitvi sodbe sodišče povzame zahtevke strank in njihove navedbe o dejstvih, navede med strankama nesporna dejstva, ugotovljena dejstva, presojo dokazov in pravno presojo. Sodišče v obrazložitvi prav tako navede, katerih dejstev in dokazov ni upoštevalo iz razloga, ker jih je stranka navajala prepozno. Obrazložitev zamudne sodbe, sodbe na podlagi pripoznave in sodbe na podlagi odpovedi je lahko zapisana v skrajšani obliki (§ 417 aZPO).

Če je sodišče razglasilo v navzočnosti obeh strank in ni nobena od strank pravočasno napovedala pritožbe, lahko sodišče izdela sodbo v skrajšani obliki, ki vsebuje bistevene navedbe strank, njihovih zahtevkov in ugovorov. Sodbo s skrajšano obrazložitvijo je dovoljeno izdati le v roku 14 dni, ki začne teči, ko je za obe stranki rok za napoved pritožbe potekel (§ 417a. aZPO).

Izvirnik sodbe podpišeta predsednik senata in zapisničar (§ 418 aZPO). Sodišče lahko kadar koli popravi napake v imenih in številkah ter druge očitne pisne in računske pomote, pomanjkljivosti glede oblike in neskladnost prepisa sodbe z izvirnikom. O popravi sodbe lahko odloči sodišče brez ustnega obravnave. Zoper sklep, s katerim sodišče zavrne predlog za popravo, ni posebnega pravnega sredstva. Poprava se priloži izvirniku sodbe. Popravo sodbe lahko naloži tudi instančno sodišče (§ 419 aZPO).

Če sodišče ni odločilo o vseh zahtevkih, o katerih bi moralo odločiti s sodbo, ali ni odločilo o stroških postopka, lahko stranka v štirinajstih dneh od prejema sodbe predlaga pravdnemu sodišču, naj se sodba dopolni. Sodišče pred odločitvijo o dopolnitvi sodbe opravi ustno obravnavo le, če oceni, da je to potrebno. Takšna obravnava je omejena le na nerešen del spora. O zavženju predloga dopolnitev sodbe odloči sodišče s sklepom (§ 423 aZPO). Usta obravnava o dopolnitvi sodbe nima vpliva na tek rokov za pravna sredstva zoper sodbo (§ 424 aZPO).

Kadar sodišče ne odloči s sodbo, odloči s sklepom. Na svoj sklep je sodišče vezano, razen če gre za sklep procesnega vodstva (§ 425 aZPO). Sklep, ki je bil razglašen na naroku, se vroči strankam v overjenem prepisu samo tedaj, če je zoper ta sklep dovoljena posebna pritožba, če se lahko na podlagi sklepa takoj zahteva izvršba ali če to zahteva vodstvo pravde. Če stranka ni prisotna na obravnavi, se ji vroči pisni odpravek sklepa. Kadar sklepa strankam ni treba vročiti, ima nasproti strankam učinek takoj, ko je razglašen (§ 426 aZPO). Sklepi, ki jih izda sodišče zunaj naroka, se sporočijo strankam z vročitvijo overjenega prepisa. Če se s sklepom zavrne predlog ene stranke brez prejšnjega zaslišanja nasprotne stranke, se tej stranki sklep vroči le,

če to predlaga predlagatelj (§ 427 aZPO). Sklep mora biti obrazložen, če se z njim zavrača predlog stranke ali če se z njim odloča o predlogih strank, ki si med seboj nasprotujejo. V obrazložitvi sklepa mora sodišče navesti predloge strank in dejansko stanje le v tolikšni meri, kolikor je potrebno za razumevanje izreka sklepa, razen če so predlogi strank in dejansko stanje razvidni iz vlog strank ali zapisnika. V slednjem primeru ni treba, da bi obrazložitev sklepa vsebovala predloge strank in opis dejansko stanja, temveč zadošča le pravna presoja (§ 428 aZPO).

Posebnosti postopka pred okrajnimi sodišči

Zanimivo, v Avstriji in Nemčiji ne poznajo posebnega postopka v sporih majhne vrednosti,[67] temveč veljajo v teh postopkih nekatere izjeme (npr. v Nemčiji v sporih do 600,00 EUR sodnik odloča po diskreciji in ni pritožbe).[68]

V postopku pred okrajnimi sodišči (nem. Bezirksgerichte) veljajo nekatere posebnosti v primerjavi z rednim postopkom. Sodi sodnik posameznik (§ 431 aZPO). Stranko, ki ni zastopana po odvetniku in ki iz nevednosti ne uporablja procesnih pravic, opozori sodišče, katera pravdna dejanja lahko opravi in kakšne so posledice oprave ali opustitve procesnih dejanj. Še posebej jo sodišče ob razglasitvi odločitve opozori na rok, v katerem lahko vložiti pravno sredstvo in da lahko pravno sredstvo vloži le po pooblaščencu, ki je odvetnik (kajti v sporih do 5.000,00 EUR velja izjema od obveznega zastopanja po odvetniku). Stranki, ki se v pisni vlogi nerazumljivo izraža, lahko sodišče postavi rok, v katerem lahko vlogo ponovno vloži po pooblaščencu, če je mogoče po odvetniku, sicer se šteje, da vloga ni bila vložena (§ 432 aZPO).

Postopek pred okrajnimi sodišče (§ 431 in naslednji aZPO). Kdor namerava vložiti tožbo, lahko pri okrajnem sodišču, na območju katerega ima nasprotna stranka prebivališče, predlaga, da sodišče povabi na narok nasprotno stranko z namenom, da se poskuša doseči sodna poravnava. Zoper odločitev o takem predlogu ni pravnega sredstva (§ 433 aZPO). Če sta stranki v postopku mediacije dosegle dogovor, lahko pred okrajnim sodiščem vsebino dogovora skleneta tudi v obliki sodne poravnave (mediacijska poravnava, § 433a. aZPO). Pred okrajnimi sodišči lahko stranke, ki niso zastopane po odvetnikih, tožbo in druge vloge vložijo ustno na zapisnik (§ 434 aZPO). Če stranka ali njen zakoniti zastopnik, ki nima pooblaščenca, vloži nerazumljivo tožbo ali tožbo s pomanjkljivimi navedbami, jo sodnik pozove, naj jo v določenem roku dopolni (§ 435 aZPO). V nujnih primerih, še posebej v tožbah zaradi motenja posesti, lahko sodišče razpiše narok za glavno obravnavo že isti dan, ko je bila vložena tožba (§ 436 aZPO). Sodišče povabi tožnika na ustno obravnavo z vročitvijo vabila ter ga pozove, naj na narok prinese predmete in listine, na katere se sklicuje (§ 437 aZPO). Sodišče vroči toženca skupaj z vabilom na ustno obravnavo tudi tožbo in ga pozove, naj s seboj prinese listine, ki se nahajajo v njegovi posesti, naj pred izvedbo naroka predlaga izvedbo listinskih dokazov, ki se nahajajo v posesti nasprotne stranke ali tretjega. Sodišče toženca tudi opozori na posledice izostanka z naroka (§ 438 aZPO).

Če je le mogoče, se v postopku pred okrajnim sodišče dokazi izvedejo že na pripravljalnem naroku. Pred okrajnimi sodišči se ne uporabljajo predpisi o dolžnosti toženca, da odgovori na tožbo. Če sta stranki zastopani po odvetnikih, lahko sodišče odredi izmenjavo pripravljalnih vlog (§ 440 aZPO). Sodišče se lahko izreče za krajevno nepristojno na ugovor tožene stranke, ki ga lahko ta poda preden se spusti v obravnavanje glavne stvari (§ 441 aZPO). Če se naroka ne

[67] Koller v A. Uzelac (ed.), Goals of Civil Justice and Civil Procedure in the Contemporary World, Springer International Publishing, Switzerland 2014, str. 49-50.
[68] Koller v A. Uzelac (ed.), Goals of Civil Justice and Civil Procedure in the Contemporary World, Springer International Publishing, Switzerland 2014, str. 50.

udeleži ena stranka in se ta stranka še ni z ustnimi navajanju spustila v spor, lahko sodišče na predlog stranke, ki se je udeležila naroka, pod pogoji iz § 396 aZPO izda zamudno sodbo (§ 442 aZPO). Sodišče v pravnem pouku stranko opozori, da mora pravno sredstvo vložiti po odvetniku in da je lahko v postopku s pravnim sredstvom zastopana le po odvetniku (§ 447 aZPO). Pred okrajnimi sodišči lahko toženec v opominjevalnem postopku (nem. Mahnverfahren) ugovor zoper plačilni nalog vloži brez zastopanja po odvetniku, sodišče pa lahko na podlagi ugovora razpiše pripravljalni narok, na katerem izvaja dokaze (§ 448 aZPO).

Opominjevalni postopek (plačilni nalog)

Če tožnik vloži tožbo na plačilo 75.000 EUR ali manj, sodišče v enostranskem postopku izda plačilni nalog, če je tožba sklepčna, če biva toženec v Avstriji in če tožba ni za zavreči (opominjevalni postopek, Mahnverfahren, § 244 aZPO). Če kdo opominjevalni postopek zlorabi, se ga denarno kaznuje. Če sodišče sumi na zlorabo opominjevalnega postopka, plačilnega naloga ne izda, temveč vrne opominjevalno tožbo v popravo, da poda tožnik dodatna pojasnila (§ 245 aZPO). Plačilni nalog izdan v opominjevalnem postopku (ki ni povsem isti kot mandatni postopek po 431. do 441. členu ZPP), se izda v obliki sklepa, v katerem je navedeno, da gre za pogojni plačilni nalog; nalog tožencu, naj poravna tožnikovo terjatev v roku 14 dni ali v roku 4 tednov vloži (neobrazložen) ugovor; navedbo, da z vložitvijo ugovora plačilni nalog izgubi svoj učinek; pravni pouk, da mora imeti ugovor vsebino odgovora na tožbo in mora biti vložen po odvetniku; opozorilo, da se bo v primeru vložitve ugovora začel redni pravdni postopek (§ 246 aZPO). Plačilni nalog se vroči tožencu skupaj s tožbo, odločitev o stroških lahko toženec izpodbija z rekurzom, tj. pritožbo zoper sklep (§ 247 aZPO). Proti plačilnemu nalogu lahko vloži toženec ugovor, ki povzroči, da plačilni nalog izgubi učinek, razen če je ugovor vložen le proti delu plačilnega naloga. Prepozen ugovor se zavrže (§ 249 aZPO). Plačilni nalogi se lahko izdajajo tudi v avtomatiziranem postopku (§ 250 aZPO), v katerem tožbe ni treba vročati tožencu skupaj s plačilnim nalogom, če je v samem plačilnem nalogu povzeta vsebina tožbe, ki se vloži na predpisanem obrazcu (§ 251 aZPO).

Spori zaradi motenja posesti

V postopku v sporih zaradi motenju posesti je treba tožbo vložiti v 30 dneh, odkar je tožnik zvedel za motenje. Tožbeni zahtevek se lahko nanaša le na varstvo in vzpostavitev zadnjega posestnega stanja. Tožbo je treba nasloviti kot tožbo zaradi motenja posesti (§ 454 aZPO). V pravdah zaradi motenja posesti mora sodišče pri določanju rokov in narokov vselej posebno paziti na to, da je treba zadevo po naravi vsakega posameznega primera hitro rešiti (§ 455 aZPO). Obravnavanje tožbe zaradi motenja posesti se omeji samo na ugotavljanje in dokazovanje dejstev zadnjega posestnega stanja in nastalega motenja. Izključeno je odločanje o pravici do posesti, o pravni podlagi, poštenosti ali nepoštenosti posesti ali odškodninskih zahtevkih (§ 457 aZPO). V pravdah o motenju posesti lahko sodišče na predlog izda začasne odredbe, če je odredba potrebna, da se prepreči uporaba sile ali nastanek težko nadomestljive škode. Sodišče lahko pogojuje izdajo začasne odredbe s položitvijo varščine (§ 458 aZPO). V pravdah zaradi motenja posesti odloči sodišče o tožbenem zahtevku s sklepom takoj po zaključku glavne obravnave. Sklep o motenju posesti ni ovira za vložitev tožbe o pravici do posesti. V obrazložitvi sklepa sodnik na kratko povzame dejansko stanje. Rok za prostovoljno izpolnitev obveznosti določi sodnik glede na okoliščine primera (§ 459 aZPO).

Postopek v zakonskih sporih

V postopku v zakonskih sporih veljajo nekatere posebnosti. Sodnik lahko stranke pozove, da se naroka osebno udeležijo, razen če obstajajo tehtni razlogi proti temu. Naroki so tajni, prekluzuje glede navajanja novot ni. Če na narok ne pristopi tožnik, sodišče na predlog nasprotne stranke

šteje, da je tožnik umaknil tožbo. Če ena od strank ni zastopana po odvetniku, lahko sodišče preloži narok, da ima stranka možnost poiskati ustrezno zastopanje ali seznaniti s morebitnimi posledicami spora. Sodišče si mora ves čas postopka prizadevati za spravo med strankama. Če ena od strank umre pred pravnomočnostjo sodbe, se šteje zadeva za rešeno, sodba sodišča prve stopnje nima pravnih učinkov, postopek pa je mogoče nadaljevati le glede odločitve o stroških. Na prošnjo stranke sodišče izda odpravek sodbe o razvezi zakonske zveze, ki ne vsebuje obrazložitve. V postopku v zakonskih sporih ni dovoljena sodba na podlagi pripoznave, sodba na podlagi odpovedi in sklenitev sodne poravnave. Če se je postopek za razvezo zakonske zveze začel s tožbo, pozneje pa oba zakonca vložita predlog za sporazumno razvezo (§ 55.a Ehegesetz[69] - EheG), se prej začeta razvezna pravda prekine. Če sodišče predlogu obeh zakoncev ugodi, se šteje tožba za umaknjeno, vsaka stranka pa krije svoje stroške postopka. Če sodišče pravnomočno zavrne predlog obeh zakoncev za razvezo ali zakonca tak predlog umakneta, se razvezna pravda nadaljuje. Če zaradi razveze zakonske zveze eden od zakoncev izgubi pravico do socialnega zavarovanja, sodišče o tem obvesti Zvezo nosilcev socialnega zavarovanja (nem. Hauptverbandes der o□sterreichischen Sozialversicherungstra□ger, § 460 aZPO).

Pravna sredstva

Pritožba[70]

Splošno

V avstrijskem pravu poznajo dva inštituta, ki sta v slovenskem pravu primerljiva s pritožbo. Prvi inštitut je Berufung (§ 461 – 501 aZPO), t.j. pritožba zoper sodbo. Drugi inštitut je Rekurs (po SSKJ rekurz), tj. pritožba zoper sklep (§ 514 in nasl. ZPO).

Zoper sodbo sodišča prve stopnje je dovoljeno vložiti pritožbo (Berufung, prvi odstavek § 461 aZPO). Če je bila na naroku sodba razglašena v prisotnosti obeh strank, morata stranki napovedati vložitev pritožbe ustno na samem naroku ali pisno v roku 14 dni (drugi odstavek § 461 aZPO). Pritožbo je treba vložiti po odvetniku (omejitev postulacijske sposobnosti stranke, § 463 aZPO). Skladno s § 462 aZPO pritožbeno sodišče preverja sodbo sodišča prve stopnje v mejah izpodbijanega dela.

Pritoz□ba je redno pravno sredstvo zoper sodbe, ki prepreči nastop pravnomočnosti in izvršljivosti (§ 466 aZPO). Pritožbeni rok znaša štiri tedne, v primeru predloga za dodelitev brezplac□ne pravne pomoc□i zac□ne tec□i s□ele od odločitve o tem predlogu (§ 464 aZPO). Pritoz□bo se vloz□i pri sodis□c□u prve stopnje (§ 465 ZPO), ki zavrz□e prepozne pritožbe ali pritožbe, ki niso bile napovedane, če je napoved potrebna (prvi odstavek § 468 ZPO). Pritoz□ba je dvostransko pravno sredstvo, kajti sodišče prve stopnje dopustno pritožbo vroc□i nasprotni stranki v odgovor (prvi odstavek § 468 ZPO). Po prejemu odgovora na pritožbo se spis predloz□i sodis□c□u druge stopnje (§ 469 ZPO).

Sodis□c□e druge stopnje je bodisi deželno sodišče (Landgericht), ki odloča o pritožbah zoper sodbe okrajnih sodišč (Bezirksgericht), ali višje deželno sodišče (Oberlandesgericht), ki odloča o pritožbah zoper sodbe deželnih sodišč.

[69] Objavljen v dRGBl. I S 807/1938, nazadnje spremenjen BGBl. I Nr. 15/2013.
[70] Opis pritožbenega postopka v Avstriji je v pretežni meri povzet po Poročevalcu DZ 21/2008 z dne 15.02.2008 k noveli ZPP-D, str. 53 in naslednje (dne 28.6.2016 dosegljivo na: http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C12573EE003377BF&db=kon_zak&mandat=IV&tip=doc).

Pritoz□beni razlogi so enaki kot v 338. členu ZPP (zmotna ugotovitev dejanskega stanja, kršitev pravil postopka, napačna uporaba materialnega prava). Glede krs□itve materialnega prava je pomembno, da mora pritoz□nik domnevne krs□itve v pritoz□bi doloc□no opredeliti, zgolj pavs□alno zatrjevanje, da je "materialno pravo napačno uporabljeno", ne zadošča. Takšna pritožba je nepopolna in sodišče jo, če je pritožnik ne popravi, zavrže.[71]

Preizkus pritožbe na senatu

Pritožbo najprej pregleda sodnik posameznik (§ 470 ZPO). Ta jo predloži senatu v takojšnjo odločitev na nejavni seji v naslednjih primerih (§ 471 ZPO):
- če kaže, da pritožbeno sodišče ni pristojno za odločanje o pritožbi;
- če kaže, da je pritožba prepozna ali da ni dovoljena,
- če kaže, da pritožba ne vsebuje vseh potrebnih pritožbenega predloga (sprememba ali razveljavitev sodbe) ali pritožbeni razlogi niso posamezno opredeljeni (pri slednjem je sicer treba dati pritožniku možnost poprave);
- če gre za pritožbo zoper zamudno sodbo z uveljavljanjem razloga, da zamuda ni nastopila;
- če se uveljavlja ničnostni razlog glede postopka (v slovenskem pravu: absolutno bistvena kršitev postopka) kot tudi če teh razlogov pritožnik ne uveljavlja, pa obstajajo po mnenju sodnika posameznika, ki mu je poverjen preliminarni preizkus pritožbe;
- če gre za ugovor sodne, mednarodne, stvarne ali krajevne nepristojnosti sodišča prve stopnje ali če je sodišče prve stopnje, spregledalo, da gre za sojenje o isti stvari (ne bis in idej) ali litispendenco.

C□e je senatu zadeva predloz□ena v zgoraj omenjenih primerih, senat o pritoz□bi odloc□i na nejavni seji s sklepom (prvi odstavek § 473 aZPO). Glede procesnih krs□itev lahko opravi sam ali po zapros□enem sodniku ali po sodniku sodis□c□a prve stopnje poizvedbe (drugi odstavek § 473 aZPO). Senat lahko odloc□i, da se izrec□e za nepristojnega in odstopi zadevo pristojnemu sodis□c□u (v primeru nepristojnosti pritoz□benega sodis□c□a, prvi odstavek § 474 aZPO). Pritožbeno sodišče zavrz□e pritoz□bo kot nedopustno, če je prepozna, nedovoljena ali če ne vsebuje vseh pritožbenega predloga (sprememba ali razveljavitev sodbe) oziroma pritožbeni razlogi niso posamezno opredeljeni (drugi odstavek § 474 aZPO). Če gre za pritoz□bo zoper zamudno sodbo z uveljavljanjem razloga, da zamuda ni nastopila, pritožbeno sodišče razveljavi sodbo in a) c□e je sodis□c□e prve stopnje toz□bo zavrglo po opravljeni obravnavi, sodis□c□e druge stopnje zadevo sodis□c□u prve stopnje vrne le v novo izdelavo sodbe; ali b) če pa vsebinske obravnave zadeve pred sodis□c□em prve stopnje sploh ni bilo, vis□je sodis□c□e zadevo sodis□c□u prve stopnje vrne v nov postopek (tretji odstavek § 474 aZPO).

Do odloc□itve na nejavni seji lahko pride tudi v primeru t.i. nic□nostnih razlogov (po terminologiji slovenskega ZPP absolutno bistvenih krs□itev postopka). Te utemeljujejo razveljavitev sodbe in kolikor se nic□nost nanas□a tudi na postopek s□e razveljavitev postopka. Nic□nostni razlogi po § 477 aZPO so:
1. če je pri izdaji sodbe sodeloval sodnik ali sodnik porotnik, ki bi moral biti po zakonu izločen (1. do 5. točka prvega odstavka 70. člena) oziroma ki je bil s sklepom predsednika sodišča izločen;
2. nepravilna sestava sodis□c□a (ne velja za primer, c□e je sodil senat namesto posameznika),
3. pomanjkanje mednarodne pristojnosti in pomanjkanje stvarne ali krajevne pristojnosti pod pogojem, da stranki taks□ne pristojnosti tudi ne bi mogli dogovoriti bodisi molc□e bodisi izrecno;

[71] Fasching, Lehrbuch des Österreichischen Zivilprozessrechts, Manz, Wien, 1992, str. 897.

4. če kakšni stranki z nezakonitim postopanjem, zlasti pa z opustitvijo vročitve, ni bila dana možnost obravnavanja pred sodiščem;
5. če se je postopka udeleževal kot tožnik ali toženec nekdo, ki ne more biti pravdna stranka, ali če stranke, ni zastopal tisti, ki jo je po zakonu upravičen zastopati, če so bila pravdna dejanja pozneje odobrena;
6. če je bilo odločeno o zahtevku v sporu, ki ne spada v sodno pristojnost;
7. če je javnost neutemeljeno izključena;
8. če je sodišče na naroku strankam dovolilo, da vložijo pisne vloge na zapisnik;
9. c□e je izdelava sodbe tako pomanjkljiva, da se je z gotovostjo ne da preizkusiti, c□e je sodba sama s seboj v nasprotju, c□e nima razlogov o odloc□ilnih dejstvih in teh pomanjkljivosti ni mogoc□e odpraviti z nalogom, da sodis□c□e prve stopnje izda popravo sodbe.

Sodna praksa in teorija sta si enotni, da ne gre za taksativno nas□tete nic□nostne razloge. Poleg nas□tetih so nic□nostni razlogi lahko tudi v krs□itvi drugih procesnih predpostavk (npr. sposobnosti biti stranka, procesne sposobnosti, res iudicata, litispendenca...).[72]

V primeru nic□nostnih razlogov pritoz□beno sodis□c□e izpodbijano sodbo razveljavi ter:
- zavrz□e toz□bo, c□e se je postopka udeleževal kot nekdo, ki ne more biti pravdna stranka, ali če je bilo odločeno o zahtevku v sporu, ki ne spada v sodno pristojnost (5. In 6. točka § 477 aZPO, prvi odstavek § 478 aZPO);
- vrne zadevo sodis□c□u prve sodbe, će je treba opraviti novo obravnavo (drugi odstavek § 478 ZPO).

Pomembna je doloc□ba, da sodis□c□e sodbe ne sme spremeniti ali izrec□i, da se toz□ba zavrz□e (namesto zavrnitve – kar je za toz□enca slabs□e zaradi pomanjkanja uc□inka ne bis in idem) na podlagi dejstev, ugotovljenih pred sodis□c□em prve stopnje, ne da bi nasprotni stranki predhodno dalo moz□nost, da se o tem izjavi (§ 473a ZPO, preprečitev izdaje sodba presenečenja). Smisel te doloc□be je v sledec□em: c□e je bila sodba sodis□c□a prve stopnje za npr. toz□enca ugodna, toz□enec nima interesa, da ugovarja ugotovljenim dejstvom. C□e pa ima sodis□c□e druge stopnje namen na podlagi teh dejstev izrec□i drugac□no odloc□itev, je toz□encu treba omogoc□iti, da ugotovljenim dejstvom ugovarja (razen c□e gre za dejstva, ki jih je v postopku prve stopnje priznal ali za procesne ugovore, ki jih je tudi sam uveljavljal).

Posebno pravno sredstvo zoper sklep o razveljavitvi sodbe in vrnitvi v nov postopek

Pomembno je, da v primeru razveljavitve sodbe in vrnitve zadeve sodis□c□u prve stopnje, sodis□c□e druge stopnje lahko odloc□i, da se zoper to odloc□itev dopusti posebno pravno sredstvo – rekurz (§ 479 aZPO). Po § 519 ZPO sodis□c□e druge stopnje to pravno sredstvo dopusti, c□e gre za pomembno pravno vpras□anje, katerega res□itev je bistvena za zagotovitev razvoja prava ali enotnosti sodne prakse. V taks□nem primeru je torej vrhovnemu sodis□c□u prepus□c□ena konc□na beseda o tem, ali je vis□je sodis□c□e ravnalo prav, ko je razveljavilo sodbo sodis□c□a prve stopnje in zadevo vrnilo v nov postopek. Do odloc□itve vrhovnega sodis□c□a sodis□c□e prve stopnje ne more razpisati nove obravnave (§ 479 ZPO).

Odloc□anje na pritoz□beni obravnavi

C□e pritoz□be ni mogoc□e res□iti na zgoraj predstavljene nac□ine na nejavni seji senata, pritoz□beno sodis□c□e razpis□e pritoz□beno obravnavo, na katero povabi stranke (§ 480 aZPO). Na pritoz□beni obravnavi se izvajajo tudi dokazi – to velja tako za ponovitev z□e izvedenih dokazov, za njihovo dopolnitev, kot tudi za izvedbo novih, na prvi stopnji sicer

[72] Fasching, nav. delo, str. 890 in sledeče.

predlaganih, vendar ne izvedenih dokazov (§ 481 in § 488 ZPO). V ta namen se na obravnavo povabijo tudi pric□e, lahko tudi izvedenci, ki so pred sodis□c□em prve stopnje podali izvid in mnenje. Moz□no je torej izvajanje novih dokazov in ugotavljanje novih dejstev, vendar pod pogojem, da so ti bili predlagani oziroma zatrjevani z□e pred sodis□c□em prve stopnje (pa jih sodis□c□e prve stopnje ni izvedlo oz. ugotavljalo, c□eprav bi to moralo storiti). Predlaganje novih dokazov in navajanje novih dejstev pa je pred sodis□c□em druge stopnje strogo izkljuc□eno, razen c□e gre za dejstva in dokaze, ki izkazujejo zatrjevane (procesne) krs□itve (drugi odstavek § 482 aZPO). Gre za enega od najučinkovitejših ukrepov za pospešitev postopka, saj spodbuja stranke k pravočasnemu navajanju dejstev in predlaganju dokazov in k skrajšanju postopka na drugi stopnji.[73]

Glede novih dejstev ločujemo med nova reperta in nova producta. Nova reperta so nova dejstva, ki so obstajale že pred zaključkom glavne obravnave na sodišču prve stopnje, vendar jih stranke pred sodišče prve stopnje niso uveljavljale. Če stranka nekega dejstva ali pa dokaza brez svoje krivde ni mogla uveljavljati postopka pred sodiščem prve stopnje, je to v Avstriji razlog za tožbo na obnovo postopka (7. točka prvega odstavka in drugi odstavek § 530 aZPO). Po drugi strani pa so nova producta dejstva, ki so nastala šele po zaključku glavne obravnave in se lahko uveljavljajo v izvršbi kot opozicijski ugovorni razlogi. V Avstriji v skladu s § 482 aZPO velja, da v pritožbi ni več dovoljeno uveljavljati novih dejstev. Z novimi dejstvi, ki jih ni dovoljeno uveljavljati v pritožbi, so mišljene tako nova producta kakor tudi nova reperta.[74]

Pritoz□bena obravnava se zac□ne s poroc□ilom sodnika poroc□evalca, ki predstavi dosedanji tok postopka, kolikor je to potrebno za odloc□anje o pritoz□bi, navedbe strank v pritoz□benem postopku in odprta sporna vpras□anja. Ne sme pa podati svojega mnenja o utemeljenosti pritoz□be (§ 486 ZPO). Po potrebi nato zapisnikar prebere pritoz□bene zahtevke strank, sporne dele sodbe in relevantne dele zapisnikov. Nato lahko stranke predstavijo in utemeljijo svoje zahtevke. Odsotnost ene izmed strank ni ovira za opravo pritožbene obravnave, zamudna sodba ne pride v pos□tev (§ 491 aZPO). Pac□ pa ob odsotnosti ene izmed strank pritoz□beno sodis□c□e po oceni vseh okolis□c□in primera odloc□i, ali pasivnost stranke pomeni, da se strinja z novimi navedbami nasprotne stranke (te se lahko nanas□ajo le na zatrjevane procesne krs□itve).

Glede izvajanja dokazov veljajo ista pravila kot za sodis□c□e prve stopnje, vkljuc□no z moz□nostjo izvedbe dokazov, npr. ogleda po zapros□enem sodniku (§ 463, drugi odstavek § 488 aZPO). Pritoz□beno sodis□c□e lahko ponovno izvede dokaze, izvedene pred sodis□c□em prve stopnje (ponovitev dokaznega postopka), ali izvede dokaze, ki so bili pred sodiščem prve stopnje sicer predlagani, pa niso bili izvedeni (dopolnitev dokaznega postopka) in na podlagi tega tudi izvede drugac□ne dejanske zakljuc□ke, kot jih je ugotovilo sodis□c□e prve stopnje. Iz nac□ela neposrednosti pa izhaja, da vis□je sodis□c□e ne sme zgolj na podlagi zapisnikov iz postopka pred sodis□c□em prve stopnje drugac□e oceniti pred sodis□c□em prve stopnje neposredno izvedenih dokazov, razen če je stranki o tem obvestilo in jima dalo možnost, da predlagata neposredno izvedbo dokaza pred sodiščem druge stopnje, stranki pa te možnosti nista izkoristili (četrti odstavek § 488 ZPO). To pomeni, da če ima sodis□c□e druge stopnje na podlagi zapisnikov pomisleke o pravilnosti dokazne ocene (neposredno izvedenih dokazov pred sodis□c□em prve stopnje) in namerava izrec□i drugac□no dokazno oceno, mora stranki na to opozoriti in jima dati moz□nost, da predlagata ponovno izvedbo dokazov pred sodis□c□em druge stopnje. Za zagotovitev nac□ela neposrednosti je torej potreben ustrezen

[73] Walter H. Rechberger, Die Ideen Franz Kleins und ihre Bedeutung fur die Entwicklung des Zivilprozessrechts in Europa, Ritsumeikan Law Review 2008, str. 104; Peter G. Mayr v de. Freitas (ur.), Beweisrecht in Der Europäischen Union, Kluwer Law International, 2004, str. 37-38; Oberhammer v van Rhee, str. 228.

[74] Rehberger, Simotta, Zivilprozessrecht, Manz, Dunaj 2009, stran 387, 531.

predlog stranke. C□e pa nobena stranka ponovne izvedbe dokaza ne predlaga, kljub temu, da jo je sodis□c□e druge stopnje opozorilo, da ima pomisleke o pravilnosti dokazne ocene sodis□c□a prve stopnje, ni ovire, da pritoz□beno sodis□c□e zgolj na podlagi zapisnikov izrec□e drugac□no dokazno oceno glede dokazov, ki so bili pred sodis□c□em prve stopnje izvedeni neposredno (četrti odstavek § 488 ZPO).

Glede ponovitve dokazov velja s□e dodati, da ni zahteve, da bi vis□je sodis□c□e ponovno izvedlo vse dokaze. Izvede lahko tudi le posamezne dokaze in glede posamezne dokazne teme.[75]

Izkus□nje v praksi dokazujejo, da pritoz□benih obravnav (kljub oc□itno drugac□nemu namenu zakonodajalca) ni veliko; redko se zgodi, da pritoz□bena sodis□c□a sama izvajajo dokaze, v primeru potrebe po ponovitvi ali dopolnitvi dokaznega postopka prevladujejo razveljavitve sodb in vrnitev v nov postopek (kar je zopet v oc□itnem nasprotju z namenom zakonodajalca, oz. celo vec□ – v oc□itnem nasprotju s prvim § 496 ZPO).[76] Teorija opaz□a, da so razlogi za taks□no postopanje, ki je v oc□itnem nasprotju z zakonom, v preobremenitvi pritoz□benih sodis□c□, v odklanjanju ukvarjanja z dokazi, pa tudi v strahu pred odloc□anjem, ki (pre)pogosto rezultira v razveljavitvi sodbe.[77]

Odloc□itve pritoz□benega sodis□c□a na podlagi izvedene obravnave

Pritoz□beno sodis□c□e v primeru, c□e ugotovi nic□nostne razloge (absolutno bistvene krs□itve postopka), sodbo razveljavi in vrne sodis□c□u prve stopnje v nov postopek oz. toz□bo zavrz□e (§ 494 ZPO). To bi sicer pritoz□beno sodis□c□e lahko storilo z□e na podlagi nejavne seje (glej zgoraj), lahko pa tudi na podlagi obravnave. Enako velja glede moz□nosti, da pritoz□beno sodis□c□e zavrz□e nedovoljeno pritoz□bo (§ 495 ZPO). C□e gre za nic□nostne razloge, je treba postopek pred sodis□c□em prve stopnje ponoviti v celoti (drugac□e kot pri "relativno bistvenih krs□itvah postopka" – glej naslednji odstavek).[78]

V primeru procesnih krs□itev, ki ne povzroc□ijo nic□nosti sodbe (v terminologiji slovenskega ZPP: relativno bistvene krs□itve doloc□be pravdnega postopka), v primeru, c□e sodis□c□e prve stopnje ni celovito odloc□ilo o zahtevkih (1. točka prvega odstavka § 496 aZPO), če gre za pomanjkljivosti postopka, ki onemogočajo celovito obravnavo zadeve (2. točka prvega odstavka § 496 a ZPO) in v primeru, c□e prvostopno sodis□c□e sploh ni razc□istilo dejstev, ki so po mnenju pritoz□benega sodis□c□a relevantna (3. točka prvega odstavka § 496 a ZPO), pritoz□beno sodis□c□e sodbo sodis□c□a prve stopnje razveljavi in zadevo vrne v nov postopek (prvi odstavek § 496/1 ZPO). Pri tem je bistveno, da se ponovljeni postopek pred sodis□c□em prve stopnje omeji le na okolis□c□ine, ki so narekovale razveljavitev sodbe. Ne gre torej za polno ponovitev postopka (drugi odstavek § 496 ZPO).

Vendar mora sodis□c□e druge stopnje samo opraviti obravnavo in popraviti krs□itve, ki jih je storilo sodis□c□e prve stopnje, in ne sme zadeve vrniti sodis□c□u prve stopnje v nov postopke, c□e se s tem bi bil postopek pred sodiščem druge stopnje hitrejši ali cenejši v primerjavi s ponovljenim postopkom pred sodiščem prve stopnje (tretji odstavek § 496 ZPO). Razpis obravnave in samostojna odloc□itev vis□jega sodis□c□a (namesto vrnitve sodis□c□u prve stopnje) je torej, pod pogojem, da je v korist pospes□itve postopka, nac□eloma obveznost (in ne stvar proste presoje) pritoz□benega sodis□c□a.[79] Ali je samostojna odloc□itev

[75] Strohanzl, Zivilprozessordnung – Taschenkommentar, Manz, Wien, 2003, str. 486
[76] Fasching, op. cit., str. 908.
[77] Fasching, op. cit., str. 915.
[78] Fasching, op. cit., str. 917.
[79] Strohanzl, op. cit., str. 490.

pritoz□benega sodis□c□a mogoc□a in v korist pospes□itve postopka pa je odvisno predvsem od tega, ali so procesne pomanjkljivosti taks□ne, da jih je mogoc□e popraviti loc□eno, le z obravnavo posameznega spornega vidika postopka in odloc□itve. C□e pa gre za pomanjkljivost taks□ne narave, ki je ni mogoc□e obravnavati in popraviti loc□eno od celotnega procesnega gradiva, je na mestu razveljavitev sodbe in vrnitev sodis□c□u prve stopnje v nov postopek.[80] Tudi v primeru krs□itev materialnega prava, kadar te povzroc□ijo da je dejansko stanje nepopolno ugotovljeno, praviloma pride v pos□tev sprememba sodbe (na podlagi morda dopolnjenega dokaznega postopka), razveljavitev in vrnitev v nov postopek pa le, kadar to narekujejo razlogi pospes□itve postopka.[81]

C□e pritoz□beno sodis□c□e zadevo vrne sodis□c□u prve stopnje v nov postopek, je sodis□c□e prve stopnje vezano na pravna naziranja vis□jega sodis□c□a (§ 499 ZPO). Ta pravna naziranja morajo iz obrazloz□itve sodbe sodis□c□a druge stopnje biti jasno razvidna in morajo biti bistvena za odloc□itev v zadevi.[82]

Temeljno o rekurzu kot pravnem sredstvu zoper sklepe

Rekurz je pravno sredstvo zoper sklepe sodis□c□ prve stopnje (v tem primeru odloc□a pritoz□beno sodis□c□e), v pos□tev pa pride tudi zoper nekatere sklepe sodis□c□a druge stopnje (v tem primeru odloc□a vrhovno sodis□c□e). Omenjeno je z□e bilo, da je rekurz lahko dovoljen tudi zoper sklep vis□jega sodis□c□a, da razveljavi sodbo sodis□c□a prve stopnje in mu vrne zadevo v nov postopek. O dopustnosti rekurza na vrhovno sodis□c□e v tem primeru odloc□i samo vis□je sodis□c□e. Rekurz na vrhovno sodis□c□e je v vsakem primeru dovoljen tudi zoper sklep vis□jega sodis□c□a, da zavrz□e pritoz□bo ali da (v primeru, ko ugotovi pomanjkanje procesnih predpostavk) zavrz□e toz□bo.
Zaradi spornosti tradicionalne ureditve, da je rekurz enostransko pravno sredstvo, je bil ZPO noveliran tako, da je glede najpomembnejs□ih sklepov (sklepi, s katerimi se postopek konc□a – predvsem z zavrz□enjem toz□be ter sklep v sporu zaradi motenja posesti, sklep, s katerim pritoz□beno sodis□c□e razveljavi sodbo in zadevo vrne v nov postopek, sklep glede stros□kov) rekurz dvostransko pravno sredstvo (§ 521a ZPO).

Revizija

V Avstriji je v začetku devetdesetih let prišlo do pomembne spremembe sistema revizije v smeri »dopuščene revizije«. Po § 502 aZPO je revizija dopustna, če je odločitev odvisna od rešitve pravnega vprašanja materialnega ali procesnega prava, ki ima občuten pomen za zagotovitev pravne enotnosti, pravne varnosti ali razvoja prava, med drugim v primeru, če je pritožbeno sodišče odstopilo od prakse Vrhovnega sodišča ali če prakse Vrhovnega sodišča ni ali ni enotna.[83] Pri tem velja, da revizija nikoli ni dopustna, če vrednost spornega predmeta ne presega 5.000 eurov (drugi odstavek § 502 aZPO). Če je vrednost spornega predmeta med 5.000 in 30.000 evrov o (ne)dopustnosti revizije odloči višje sodišče (tretji odstavek § 502 aZPO).[84] Zoper odločitev o nedopustnosti ima stranka možnost pravnega sredstva – predloga, naj višje sodišče ponovno odloči o vprašanju in izreče revizijo za dopustno. Ta predlog mora

[80] Strohanzl, op. cit., str. 490.
[81] Fasching, op. cit., str. 897.
[82] Fasching, op. cit., str. 918.
[83] Prvi odstavek § 502 aZPO se glasi: »Gegen das Urteil des Berufungsgerichts ist die Revision nur zula□ssig, wenn die Entscheidung von der Lo□sung einer Rechtsfrage des materiellen Rechts oder des Verfahrensrechts abha□ngt, der zur Wahrung der Rechtseinheit, Rechtssicherheit oder Rechtsentwicklung erhebliche Bedeutung zukommt, etwa weil das Berufungsgericht von der Rechtsprechung des Obersten Gerichtshofs abweicht oder eine solche Rechtsprechung fehlt oder uneinheitlich ist.«
[84] Posebna ureditev velja v družinskopravnih postopkih, postopkih v delovnih in socialnih sporih ter sporih iz stanovanjsko-najemnih razmerij (peti odstavek § 502 aZPO).

stranka utemeljiti in tudi priložiti (nameravano) revizijo (§ 508 ZPO). Če višje sodišče revizijo izreče za dopustno, je to pravno sredstvo suspenzivno (odloži možnost izvršbe) in vrhovno sodišče je na odločitev višjega sodišča vezano. Če je vrednost spornega predmeta nad 30.000 evrov je revizija tudi dopustna (v tem primeru gre torej za izključno kriterij vrednosti, ne kriterij "dopustitve"), vendar ima v tem primeru značaj nesuspenzivnega pravnega sredstva (četrti odstavek § 505 aZPO).[85]

V državah t.i. germanskega pravnega kroga je vloga državnega tožilca (Staatsanwalt) omejena le na sodelovanje v določenih postopkih iz družinsko pravnih razmerij, kjer se neposredno izraža javni interes; sodelovanje državnega tožilca bi izven teh primerov predstavljalo tujek v pravdnem postopku.[86]

Razširjeni senati

V Avstriji v Zakonu o vrhovnem sodišču (OGH Gesetz - OGHG)[87] poznajo inštitut tako imenovanih razširjenih senatov, ko je treba poenotiti sodno prakso Zveznega vrhovnega sodišča. Ožji senat lahko zadevo predloži v obravnavo razširjenemu senatu, če gre za vprašanje razvoja prava (nem. Rechtsfortbildung) ali za pravna vprašanja, ki odstopajo od ustaljene sodne prakse (§ 8 OGHG).

Razširjeni senati so v praksi živeli do leta 2005, ko sta se upokojila dva vrhovna sodnika. Od takrat dalje so razširjeni senati odločali zelo redko. Vrhovni sodniki v Avstriji trenutno niso naklonjeni razširjenim senatom, ker lahko senat petih sodnikov zadevo predloži v odločanje razširjenemu senatu enajstih sodnikov. To pomeni, da mora senat petih sodnikov, ki si je morda pravno stališče že izoblikoval, na svojo stran pridobiti le še enega sodnika iz kateregakoli drugega civilnega senata. Gre za strah pred preglasovanjem. V Avstriji poznajo na Vrhovnem sodišču enajst civilnih senatov, ki so sestavljeni iz petih sodnikov. Gre za stalne senate. V civilnih zadevah oz. civilnih senatih se odloča tudi o gospodarskih in delovnih zadevah. V Avstriji trenutno razmišljajo o reformi sistema senatov, in sicer v tej smeri, da bi en senat lahko predložil zadevo razširjenemu senatu, vendar bi v razširjenemu senatu sedel po en sodnik iz vsakega od 11 civilnih senatov. Na ta način bi se izognili preglasovanju.

Odvetniško zastopanje in nagrajevanje

[85] Iz navedene primerjave z ureditvijo v Nemčiji in Avstriji izhaja, da je neutemeljen pomislek, da bi uveljavitev dopuščene revizije vnesla v slovenski pravni red kontinentalnemu pravu tuje elemente, ki naj bi bili uveljavljeni le v državah anglosaškega pravnega kroga. Kontinentalnemu pravu naj bi bilo tuje, da lahko sodišče samostojno odloča o tem, o katerih zadevah naj bi odločalo. Zgornji pregled dokazuje, da je ta pripomba zgrešena in izhaja iz napačnih primerjalno pravnih predstav. Sistema pripuščene revizije ne prevzemamo (oz. ne bi prevzeli) iz ameriškega oz. angleškega prava, pač pa iz nemškega in avstrijskega prava – torej pravnih redov, ki so našemu tudi na področju ureditve civilnih sodnih postopkov najbližji. Res je, da je bila ureditev, da sodišče samo odloča o tem, ali bo obravnavalo določeno pravno sredstvo, najprej uveljavljena v anglosaškem pravnem krogu, vendar je danes sprejeta (v bistvu celo nadgrajena – glede na natančno opredelitev kriterijev) tudi v državah kontinentalnega pravnega kroga. Nenazadnje velja opozoriti, da tudi v slovenskem pravu takšen institut ne bi bil popolna novost. Podobna je namreč ureditev glede sprejema ustavne pritožbe po Zakonu o Ustavnem sodišču.

[86] Rosenberg, Schwab, Gottwald, Zivilprozessrecht, 15. Aufl., Muenchen, 1994, str. 141, Fasching, Lehrbuch des oesterreichischen Zivilprozessrechts, Wien, 1990, str. 1143.

[87] Bundesgesetz vom 19. Juni 1968 über den Obersten Gerichtshof, BGBl. Nr. 328/1968 (NR: GP XI RV 470 AB 912 S. 103.), zuletzt geändert BGBl. I Nr. 112/2007 (NR: GP XXIII RV 299 AB 335 S. 41. BR: 7802 AB 7851 S. 751.). Podrobneje Nina Betetto, Kako preprečiti, da Vrhovno sodišče postane vir neenotne sodne prakse, Dnevih pravnikov 2015, Podjetje in delo 6-7/2015, str. 986.

V Avstriji imajo podobno odvetniško tarifo, kot v Sloveniji,[88] kar pomeni, da je v načelu odvetnik nagrajen za vsako obrazloženo vlogo in za vsak narok. Še več, ker dobijo odvetniki za pripravljalno vlogo enako nagrado kot soudeležbo kot na pripravljalnem naroku, v pisni fazi postopka ponavadi sodišču dostavljajo dosti vlog. Na pravdah stranke praviloma zastopajo odvetniki. Odvetniki pripravljalne vloge vlagajo na sodišče preko informacijskega sistema in informacijski sistem avtomatsko vroči vlogo nasprotni stranki, ki je praviloma zopet zastopana po odvetniku, razen če gre za spore pred okrajnimi sodišči, pri katerih je vrednost spora nižja od 5.000,00 eurov.

5.2.2 Nemčija

Splošno

Nemški Zakon o pravdnem postopku (Zivilprozessordnung[89] - nZPO) je bil sprejet leta 1877 in je vstopil v veljavo leta 1879. Nazadnje je bil spremenjen leta 2015. Z navedenim zakonom je urejen tako pravdni kot tudi izvršilni postopek. Pravdni postopek se imenuje tudi spoznavni ali kognicijski postopek (nem Erkenntnisverfahren). Za razliko od slovenskega zakona v nemškem zakonu o pravdnem postopku procesna načela na začetku zakona niso posebej zapisana.

Pristojnost

V § 12 do 40 nZPO so določena pravila o pristojnosti. Na splošno je za vložitev tožbe pristojno tisto sodišče na območju katerega ima toženec prebivališče ali sedež (§ 13 nZPO), razen, če je določena izključna pristojnost kakšnega drugega sodišča (§ 12 nZPO). Če določena oseba nima prebivališča, potem se njeno kraj prebivanja določi kot zadnje prebivališče (§ 16 nZPO). Glede pravnih oseb velja, da imajo prebivališče tam, kjer se vodijo posli uprave, ne pa kjer ima pravna oseba registriran sedež (§ 17 nZPO). Možen je tudi dogovor o pristojnosti, bodisi v pisni obliki (§ 38 nZPO, proragatio fori), ali konkludentno s spustitev v postopek ne da bi stranka grajala pristojnost (§ 39 nZPO, proragatio tacita). V primeru, da je tožba vložena pred stvarno in krajevno nepristojnim sodiščem, mora sodišče toženca, preden se ta spusti v obravnavanje glavne stvari, na to opozoriti (§ 504 nZPO). Če takšno opozorilo ni dano, ki tih dogovor o pristojnosti ni veljaven (§ 39 nZPO). Dogovor o pristojnosti se mora nanašati na konkreten spor, ne sme biti v nasprotju s pravili o izključni pristojnosti in ne sme iti za spor o nepremoženjskih zahtevkih, ki ne glede na spornega predmeta spadajo v pristojnost okrajnega sodišča (Amtsgericht, § 40 nZPO).

Pred deželnimi (nem. Landgericht) in višjimi deželnimi sodišči (nem. Oberlandesgericht) morajo biti stranke zastopanje po odvetnikih. Odvetniki kot stranke postopka so lahko zastopajo sami (§ 78 nZPO). V ostalih postopkih se lahko stranke zastopajo same, se posebej v postopkih pred okrajnimi sodišči (nem. Amtsgericht, § 79 nZPO).

Pristojnost v potrošniških sporih

V Nemčiji veljajo v potrošniških sporih, ki se nanašajo na pogodbe, sklenjene zunaj poslovnih prostorov, omejitve glede pristojnosti.

---

[88] Glej Rechtsanwaltstarifgesetz (RATG), BGBl. Nr. 189/1969 (NR: GP XI RV 1175 AB 1293 S. 141. BR: S. 277.), nazadnje spremenjen BGBl. II Nr. 393/2015.

[89] Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. I S. 3202; 2006 I S. 431; 2007 I S. 1781), die zuletzt durch Artikel 6 des Gesetzes vom 20. November 2015 (BGBl. I S. 2018) gea□ndert worden ist.

Pogodba, sklenjena zunaj poslovnih prostorov, je pogodba med podjetjem in potrošnikom:
1. ki se sklene ob istočasni prisotnosti podjetja in potrošnika zunaj poslovnih prostorov podjetja;
2. za katero je potrošnik dal ponudbo za sklenitev v okoliščinah iz prejšnje točke;
3. ki je sklenjena v poslovnih prostorih podjetja ali z uporabo sredstev za komuniciranje na daljavo takoj za tem, ko je bil potrošnik s strani podjetja ob njuni istočasni prisotnosti osebno obravnavan v prostorih, ki niso poslovni prostori podjetja; ali
4. ki se sklene med izletom, ki ga organizira podjetje z namenom ali učinkom trženja in prodaje blaga ali storitev (§ 312b Bürgerliches Gesetzbuch[90] - BGB).

V skladu s prvim odstavkom § 29c nZPO (posebna pritojnost pri prodaji od vrat do vrat, nem. besonderer Gerichtsstand für Haustürgeschäfte) je za potrošniške tožbe v zvezi s pogodbami, sklenjenimi zunaj poslovnih prostorov podjetja (§ 312b BGB), pristojno tudi sodišče, na območju katerega ima potrošnik stalno ali običajno bivališče. Če je tožena stranka potrošnik, je to sodišče izključno pristojno (zaradi izključne pristojnosti je možnost sklepanja dogovorov o pristojnosti omejena). V skladu s tretjim odstavkom § 29c nZPO je mogoč dogovor o pristojnost, ki odstopa od pravila iz prvega odstavkom § 29c nZPO, le če je potrošnik po sklenitvi pogodbe spremenil stalno ali običajno bivališče ali je njegovo stalno ali običajno bivališče neznano.

Sposobnost biti stranka

Sposoben biti stranka je, kdor je pravno sposoben (prvi odstavek § 50 nZPO). V nemškem pravu sam zakon podeljuje sposobnost biti stranka društvom (korporacijam), ki nimajo pravne subjektivitete (drugi odstavek § 50 nZPO) ter skupnostim etažnih lastnikov[91] (šesti odstavek § 10 WEG)[92]

Stroški

Glede stroškov postopka velja načelo uspeha. Stranka, ki je v pravdi izgubila, mora sama kriti svoje stroške, nasprotniku pa mora povrniti tiste stroške postopka, ki so bili potrebni (§ 91 nZPO). Če so se stranki sporazumeli, da je odločitev o glavni stvari med njima rešena, in sta torej sklenili poravnavo, odloči sodišče o stroških postopka po prostem poudarku glede na dosedanji potek postopka in stanje spora (§ 91a nZPO). Če je vsaka stranka delno zmagala in delno izgubila, se stroški delijo ali pa se sorazmerno nosijo s strani vsake stranke. Sodišče pa lahko v takem primeru tudi eni stranki naloži plačila vseh stroškov postopka, če je zmagala v neznatnem delu spora ali pa če je bila višina terjatve nasprotne stranke odvisna od določitve po

90 Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das durch Artikel 3 des Gesetzes vom 24. Mai 2016 (BGBl. I S. 1190) geändert worden ist.
91 Podrobneje Anita Napotnik, Je skupnost etažnih lastnikov lahko stranka v postopku, Pravosodni bilten 2/2015, str. 11 in naslednje.
92 Wohnungseigentumsgesetz in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 403-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 5. Dezember 2014 (BGBl. I S. 1962) geändert worden ist.

prostem sodniškem poudarku, od ugotovitev izvedenca ali od vzajemnega obračuna (§ 92 nZPO). Če je toženec tožbeni zahtevek takoj pripoznal in ni dal povoda za vložitev tožbe, krije toženec sam svoje stroške postopka (§ 93 nZPO). Če ena stranka zamudi rok ali narok ali povzroči preložitev naroka mora nositi stroške, ki so z njenim ravnavnanjem nastali (separatni stroški, § 95 nZPO). Stranka, ki je neuspešno vlagala predloge in ugovore, nosi stroške teh predlogov in ugovorov, če tudi je zmagala v postopku o glavni stvari (§ 96 nZPO). V postopku s pravnimi sredstvi krije neuspešna stranka stroške postopka. Če tudi je stranka v postopku s pravnimi sredstvi uspela, mora sama kriti stroške postopka, če je zmagala na podlagi novih navajanj, ki bi jih sicer lahko uveljavljala v postopku na prvi stopnji (§ 97 nZPO). Pri sodni poravnavi načeloma vsaka stranka nosi svoje stroške postopka, razen, če se stranki dogovorita drugače (§ 98 nZPO). Odločitve o stroških ni dopustno izpodbijati, če ni proti odločitvi o glavni stvari vloženo pravno sredstvo (§ 99 nZPO). V primeru sosporništva se stroški delijo s številom sospornikov, razen, če so interesi ali vloge sospornikov različni. V takem primeru lahko sodišče določi razmerje po katerem krijejo sosporniki stroške. Če je eden sospornikov vlaga posebne procesne predloge ali ugovore, drugi sosporniki ne jamčijo za stroške teh ugovorov ali predlogov. Če so glede toženci toženi kot solidarni dolžniki, potem tudi jamčijo za stroške postopka kot solidarni tožniki (§ 100 nZPO). Stranka lahko zaprosi za povrnitev stroškov le na podlagi sodne odločbe, ki je izvršilni naslov. Ta vloga se vloži pri sodišču prve stopnje skupaj z obračunom stroškov pripisan za nasprotno stranko in z ustreznimi dokazili (Konstenfestsetzuingsantrag, § 103 nZPO). O predlogu za določitev višine stroškov odloča sodišče prve stopnje. Na predlog sodišče določi, da so stroški od dneva vložitve predloga za določitev njihove višine lahko obrestovani, in sicer s 5 odstotnimi točkami nad temeljno obrestno mero po § 247 BGB. Odločitev o stroških se, če bi bilo predlogu za vročitev stroškov v celoti ali delno ugodeno, vroči nasprotni stranki skupaj s prepisom obračuna stroškov. Odločitev o stroških se vroči vlagatelju le če je bil njegov predlog v celoti ali deloma zavrnjen, sicer se ga o tem obvesti neformalno. Proti sklepu o stroških je možno vložiti pritožbo (nem. sofortige Beschwerde). Pritožbeno sodišče lahko postopek prekine, dokler ni pravnomočno odločeno o odločbi, na katero se opira strankin predlog za določitev višine stroškov (Konstengrundendscheidung, § 91 nZPO; § 104 nZPO). Sklep o določitvi višine stroškov se lahko vnese tudi v sodno odločbo (sodbo oz. njen prepis), v kolikor še sodba pa ni bila izdana. Skupaj s sklepom o določitvi stroškov je treba nasprotniku vročiti tudi obračun stroškov, ki ga je pripravila stranka. Pisnega predloga za vročitev višine stroškov ni treba vložiti, če je stranka pred razglasitvijo sodbe vložila obračun svojih stroškov. V takem primeru je treba nasprotni stranki vročiti obračun stroškov po uradni dolžnosti (§ 105 nZPO). Če so bili pravdni stroški določeni po kvotah (npr. ena stranka nosi 40 % druga pa 60 % postopka) mora sodišče ob prejemu predloga za določitev višine stroškov pozvati nasprotno stranko naj v roku enega tedna vloži obračun svojih stroškov. V takem primeru se ne uporablja določba § 105 nZPO o pooenostavljenem sklepu o določitvi višine stroškov. Po neuspešnem izteku enotedenskega roka sodišče izda odločitev o stroških ne glede na višino stroškov nasprotne stranke, vendar stranka ne izgubi pravico naknadnega uveljavljanja povrnitve svojih stroškov. Vendar nasprotna stranka jamči za večje stroške, ki so nastale zaradi poznejšega postopka o določitvi višine stroškov (§ 106 nZPO).

V Nemčiji torej sodniku ni treba odločiti o stroških postopka, zemveč s sodbo odloči le o glavni stvari in od tem, v kakšnem deležu nosita stranki stroške (npr. 60 % : 40 %), višino stroškov pa izračunajo sodniški pomočniki (nem. Rechtspfleger) po pravnomočnosti sodbe. Gre za t.i. izolirane sklepe o stroških (nem. isolierte Kostenfestsetzungsbeschlusse), da se sodnike razbremeni opravljanja o nesodniških opravil. V Nemčiji sklepe o višini stroškov izdajajo sodniški pomočniki (nem. Rechtspfleger), ki niso pravniki, temveč imajo zgolj opravljeno triletno visoko strokovno šolo (nem. Fachhochschule), kjer je izobraževanje in usposabljanje sestavljeno iz teoretičnih in praktičnih vsebin. V Nemčiji so izolirani sklepi o stroških urejeni v § 103 in naslednjih nZPO, pristojnost sodniških pomočnikov pa je določena v prvem odstavku §

21 RPflG.[93] Pred odločitvijo o višini stroškov sodnik v sodbi odloči o tem, katera stranka mora nositi stroške pravdnega postopka oziroma in v kakšen deležu (praviloma glede na uspeh (Kostengrundentscheidung, § 91 nZPO). O tem odloči skupaj z odločitvijo o glavni stvari v sodbi. Izrek se npr. glasijo:

- »Stroške postopka nosi toženec.«
- »Vsaka stranka je nasprotni stranki dolžna povrniti polovico njenih stroškov.«
- »Tožniku se naloži plačilo 1/5 stroškov, tožencu pa plačilo 4/5 stroškov.«[94]

Po pravnomočnosti sodbe o glavni stvari lahko stranka zahteva, da sodišče odloči tudi o njihovi višini (§ 103 nZPO).

Varščina

Varščina se lahko da v obliki poroštva odvetniške inštitucije, s položitvijo denarja pri sodišču ali vrednostnega papirja pri sodišču (§ 108 nZPO). Varščina se določi po prostem preudarku (§ 108 nZPO). Varščino so dolžni položiti le tisti tožniki, ki nimajo svojega prebivališča ali sedeža v eni od držav članic Evropske Unije ali držav članic Evropskega gospodarskega prostora (EFTA). Varščina se položi na predlog toženca (§ 110 nZPO). Tako določbo bi bilo smiselno vnesti v naš Zakon o mednarodnem pravu, zasebnem pravu in postopku[95] (ZMZPP), na podlagi sodbe Sodišča EU.[96]

Vloge in naroki

V § 128 in naslednjih nZPO je urejen potek pravdnega postopka. Ena izmed temeljnih načel nemškega pravdnega postopka je načelo ustnosti in pisnosti (§ 128 nZPO). Na narokih pred sodiščem razpravljajo stranke ustno. S soglasjem sodišča lahko odloči sodišče tudi brez ustne obravnave. V takem primeru sodišče takoj določi rok, do katerega lahko stranki vložita pisne vloge. Odločitev sodišča brez ustne obravnave ni dopustna, če je od soglasja strank preteklo več kot 3 mesece. Če je treba odločiti zgolj o stroških, se lahko o tem odloči tudi brez ustne obravnave. Odločitve sodišča, ki niso sodbe, se lahko izdajo tudi brez ustne obravnave, če zakon ne določa drugače (§ 128 nZPO). Glavna obravnava se lahko izvede tudi s pomočjo video konference ali telekonference (§ 128a nZPO), če se stranki s tem strinjata. V soglasju s strankama lahko sodišče tudi s pomočjo videokonference zasliši stranke, izvedenca ali eno od strank (§ 128 a nZPO). Priprave na glavno obravnavo potekajo v postopku z odvetnikom (nem. Anwaltsprozess) pisno, to je preko pripravljalnih vlog. V ostalih postopkih, kjer zastopanje po odvetniku ni potrebno, lahko sodišče stranki naloži, naj pred glavno obravnavo vloži pisne vloge ali se o določenih dejstvih izjavi. Izjave se lahko dajo tudi ustno na zapisniku sodišča pri referentih (§ 129a nZPO). Vloge, ki so namenjene pripravam na narok za glavno obravnavo (tako imenovane pripravljalne vloge), morajo vsebovati: označbo strank in njihovih zakonitih zastopnikov, njihovo ime, stan oz. poklic, prebivališče in pa označbo, ali gre za tožnika ali toženca; označbo sodišča in število prilog; predloge strank in njihove ugovore; obrazložitev vlog z navedbo dejanskega stanja; izjavo o navedbah o dejanskem stanju nasprotne stranke; označbo dokaznih sredstev kakor tudi izjavo o dokaznih sredstvih nasprotne stranke in podpis strank (§ 130 nZPO). Vloge se lahko vlaga tudi v elektronski obliki (§ 130 a nZPO), če tako določijo zvezna ali deželne vlade. Sodno pisanje lahko zaposleni na sodišču (sodniki, referenti) podpišejo tudi elektronsko z varnim elektronskim podpisom. V takem primeru je varen elektronski podpis enakovreden lastnoročnemu podpisu (§ 130b nZPO). Stranka mora vsaki

[93] Rechtspflegergesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 14. April 2013 (BGBl. I S. 778, 2014 I S. 46), das zuletzt durch Artikel 9 des Gesetzes vom 4. April 2016 (BGBl. I S. 558) geändert worden ist.
[94] Primerjaj http://ipwiki.de/verfahrensrecht:kostengrundentscheidung (vpogled 10.6.2016).
[95] Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (Uradni list RS, št. 56/99 in 45/08 – ZArbit).
[96] Sodba Sodišča EU C-323/95 z dne 20.3.1997 v zadevi Hayes vs. Kronenberger GmbH.

vlogi priložiti listine, na katere se sama sklicuje, razen če so nasprotni stranki te listine že znane. Če za dokazne namene zadošča le izvleček ali pa izpisek iz posameznih listin, potem je dovolj predložiti le izvlečke ali izpiske (§ 131 nZPO). Pripravljalno vlogo, ki vsebuje nova dejstva in nove dokaze ali predloge, mora stranka vložiti dovolj zgodaj, da jo je mogoče vročiti nasprotni stranki vsaj en teden pred ustno obravnavo. Pripravljalno vlogo, ki predstavlja odgovor na novo uveljavljena dejstva ali dokaze, je treba vložiti dovolj hitro, da je mogoče vsaj 3 dni pred ustnim narokom vročiti nasprotni stranki (§ 132 nZPO). Stranka mora vlogo vložiti v tolikih izvodih kolikor je potrebno za sodišče in nasprotno stranko. To ne velja za elektronske dokumente, kakor tudi za priloge, ki se že nahajajo v posesti nasprotne stranke. V primeru vročanja med odvetniki (§ 195 nZPO) mora stranka takoj po vročitvi odvetniku vložiti vlogo oz. prepis vloge tudi pri sodišču skupaj s prilogami (§ 133 nZPO). Stranka mora, če jo sodišče k temu pozove, vse listine, ki se nahajajo v njeni posesti in na katere se je sklicevala v pripravljalni vlogi, pred glavno obravnavo položiti na vpisniku sodišča in o tem obvestiti nasprotno stranko. Nasprotna stranka ima pravico do vpogleda v te listine na sodišču v roku 3 dni. Ta rok lahko sodišče na predlog stranke podaljša ali skrajša (§ 134 nZPO). Odvetniki se lahko izmenjujejo listine tudi med seboj. Če je odvetnik listino vročil nasprotnemu odvetniku in le-ta listine pravočasno ne vrne, lahko na naroku zahteva, da sodišče pozove odvetnika nasprotne stranke k takojšnji vrnitvi listin (§ 135 nZPO).

Formalno procesno vodstvo

Sodnik izvaja formalno in materialno procesno vodstvo. Formalno procesno vodstvo se izvaja na ta način, da sodnik odpre in vodi glavno obravnavo, daje besedo strankam oziroma jo odvzema. Vsakemu članu senata lahko dovoli postavljati vprašanja. Sodnik mora skrbeti za to, da se zadeva celovito obravnava in da glavna obravnava do konca teče brez prekinitev. Po koncu vsakega naroka mora sodnik, če je le mogoče, določiti datum naslednjega naroka. Sodnik zaključi glavno obravnavo, če je po njegovem prepričanju zadeva celovito bila obravnavana in po zaključku obravnave tudi razglasi sodbo oz. sklep (§ 136 nZPO).

Glavna obravnava se začne na ta način, da stranki predstavita svoje predloge. Predlogi in navedbe strank ne smejo biti na glavni obravnavi brani, temveč je treba pred sodiščem razpravljati v prostem govoru. Predlogi in navedbe strank morajo celovito obravnavi spor tako s pravnega kakor dejanskega vidika. Sklicevanje na dokument oz. listino je dopustno, če nobena stranka ne ugovarja in če sodišče to šteje za ustrezno oz. primerno. Branje listin je potrebno le, če je to pomembno zaradi besednega zapisa. V postopkih, kjer je obvezno zastopanje po odvetniku, sodišče na predlog dovoli ne le odvetniku temveč tudi stranki, da navaja dejstva in predlaga dokaze (§ 137 nZPO).

Stranke so se dolžne izjaviti o dejanskih vidikih spora popolno in resnično. Vsaka stranka se mora izjaviti o navedbah nasprotne stranke. Dejstva, ki jih stranka izrecno ne prereka, se štejejo za priznana, razen, če je namen prerekanja dejstev razviden iz siceršnjih navedb stranke. Izjava o nevednosti je dopustna le o dejstvih, ki se ne nanašajo niti na lastna ravnanja niti niso predmet lastnih zaznav (§ 138 nZPO).

Zapisnik

Zapisnik se piše o obravnavi in izvajanju dokazov (prvi odstavek § 159 nZPO). O vsebini poravnalnega naroka (vsebini pogajanj med strankama) se ne piše zapisnik (glej drugi odstavek § 159 nZPO).

Zapisnik piše zapisničar le, če je to potrebno glede na pričakovan obseg zapisnika ali težavnost zadeve (glej drugi odstavek § 159 nZPO), sicer pa ga iše sodnik sam ali diktira na diktafon. V

Nemčiji, kjer postopki potekajo hitro in učinkovito, so na narokih pogosto prisotni le sodnik in stranki, udeležba zapisničarja je v praksi izjema (glej prvi odstavek § 159 nZPO). Sodnik sestavlja zapisnik na ta način, da si na papir zapisuje povzetek poteka naroka (glej § 160a nZPO) ali da dogajanje na naroku diktira na diktafon v strnjeni obliki, t.j. v obliki povzetka (glej prvi odstavek § 160a nZPO). Sodnik torej v zapisnik ne zapiše vsega dogajanja na naroku, niti dobesednega zapisa tistega, kar so stranke, priče in drugi udeleženci na naroku povedali, temveč le povzetek povedanega (glej drugi odstavek § 160 nZPO). Prisotnost zapisnikarja pa je glede na naravo spora v nekaterih primerih smiselna, še posebej če se predvideva velikega obseg zapisnika, težavnost zadev ali drugi upravičeni razlogi, npr. tehnična pomoč pri zvočnem snemanju glavne obravnave (za nemško pravo glej prvi odstavek § 159 nZPO).

Vročanje

V Nemčiji je vročanje urejeno v § 166 do 195 nZPO. Vročanje je seznanitev naslovnika z dokumentom na zakonsko predpisan način. Vročanje je praviloma akt državne oblasti (§ 166 nZPO), razen pri neposrednem vročanju med odvetniki.

Zakon loči vročanje po uradni dolžnosti (nem. Amtszustellung, § 166-190 nZPO) in vročanje z delovanjem strank (nem. Parteizustellung, § 191-195 nZPO). Sodbe se sicer vročajo po uradni dolžnosti, vendar lahko tudi stranka sama nasprotni stranki vroči sodbo in si s tem zagotovi možnost hitrejše izvršbe (prvi odstavek § 750 nZPO).

Vročanje je praviloma naloga vpisnjičarjev (referentov), ki za vročanje pooblastijo pošto ali sodnega uslužbenca. Za pošto se ne šteje le nemška pošta (Deutsche Post AG), pač pa vsako registrirano podjetje, ki opravlja (univerzalne) poštne storitve. Če je takšna oblika vročanja neuspešna, lahko predsednik senata za vročanje pooblasti sodnega izvršitelja (§ 168 nZPO).

Če ima fizična oseba zakonitega zastopnika, se vroča slednjemu. Pri pravnih osebah se vroča "vodji" (Leiter). Ta generičen pojem je širši od pojma zakonitega zastopnika (§ 170 nZPO). Vročitev procesno nesposobni osebi ni veljavna, čeprav morda sodišče za procesno nesposobnost v trenutku vročitve še ni vedelo (§ 170 ZPO). Če ima stranka pooblaščenca, ki jo je upravičen zastopati pri sklepanju poslov materialnega prava (npr. prokurista), se lahko vroča stranki ali pooblaščencu (§ 171 nZPO). Če ima stranka procesnega pooblaščenca, se vroča izključno pooblaščencu (§ 172 nZPO).

Vročitev se lahko opravi na sodišču, kjer naslovnik pisanje prevzame, na samem pisanju pa se zaznamuje izročitev v roke (§ 173 nZPO)

Odvetnikom, notarjem, izvršiteljem, davčnim svetovalcem in drugim osebam, pri katerih se na podlagi njihovega poklica lahko domneva večja zanesljivost, državnim organom ter osebam javnega prava, se vročitev po pošti opravi s podpisom o prejemu (§ 174 nZPO).

Vročitev po pošti se lahko opravi priporočeno s povratnico in potrdilom o prejemu (§ 175 nZPO).

Kraj vročanja: naslovniku je mogoče vročiti pisanje kjerkoli se najde (§ 177 nZPO).

Nadomestne vročitve: če osebna vročitev (t.j. izročitev pisana naslovniku v roke) ni mogoča, pride v poštev nadomestna vročitev. V stanovanju naslovnika je mogoče vročiti odraslemu članu družine, osebi, zaposleni pri družini ali odraslemu stalnemu sostanovalcu (1. točka prvega odstavka § 178 nZPO).

Če ima naslovnik, ki je fizična oseba, poslovne prostore (npr. notar, odvetnik, podjetnik posameznik), je vročitev tam mogoče opraviti tako, da se pisanje pusti kateri koli tam zaposleni osebi (2. točka prvega odstavka § 178 nZPO).

Če naslovnik živi v »skupnem nastanitvenem objektu«, ne glede na to, ali gre za privatno ali javno ustanovo (npr. bolnišnica, dom za ostarele, vojašnica, internat, delavski dom, zapor) je nadomestno vročitev možno opraviti tako, da se pisanje izroči vodji ustanove ali njegovemu pooblaščencu (3. točka prvega odstavka § 178 nZPO).

Če oseba neupravičeno zavrne sprejem pisanja, se pisanje pusti v stanovanju ali poslovnem prostoru naslovnika. Če naslovnik stanovanja ali poslovnega prostora nima, se pisanje vrne sodišču. Z odklonitvijo sprejema velja pisanje za vročeno (§ 179 nZPO).

Če nadomestna vročitev v stanovanju ali poslovnem prostoru ni mogoča, se vročitev opravi tako, da se pisanje pusti v poštnem nabiralniku na tem naslovu (§ 180 nZPO). Za čas vročitve se šteje čas, ko je bilo pisanje puščeno v nabiralniku. Ta ureditev nadomešča prejšnjo, po kateri je vročevalec v nabiralniku pustil le obvestilo, da je sodno pisanje puščeno na pošti. Do spremembe je prišlo zato, ker je zakonodajalec želel na ta način povečati verjetnost, da se bo naslovnik s pisanjem dejansko seznanil.[97] Le izjemoma še pride v poštev, da se pisanje vroči tako, da se ga pusti na pošti, naslovnika pa z navadnim pismom obvesti o tem (§ 181 nZPO).

Po varni elektronski pošti se pisanje, ki je varno elektronsko podpisano, in vsebine katerega tretje osebe ne morejo videti, vroča tudi odvetnikom, notarjem ipd., drugim osebam, pa le, če s takšnim načinom vročanja soglašajo (tretji odstavek § 174 ZPO).

Splošno velja, da se vročitev šteje za opravljeno kljub kršitvi določb o vročanju, če pisanje dejansko pride do naslovnika (§ 189 ZPO).

Javna vročitev (nem. öffentliche Zustellung): Zgoraj je bilo pojasnjeno, da nadomestne vročitve v stanovanju pridejo v poštev le, če gre za stanovanje, kjer naslovnik dejansko prebiva. Pač pa v primeru, ko kraj bivanja naslovnika ni znan (pa tudi ni mogoča vročitev pooblaščencu za sprejem pisanj ali zastopniku), pride v poštev t.i. javna vročitev oziroma vročitev prek javnega razglasa (§ 185 nZPO). Isto velja za primer, ko bi bilo treba vročitev opraviti v tujini, pa ta ni uspešna oz. nima izgledov za uspeh (3. točka § 185 nZPO). V bistvu gre za ureditev podobnega položaja, pri kakršnem v Sloveniji lahko pride do postavitve začasnega zastopnika. Kraj bivanja naslovnika mora biti splošno neznan (ni dovolj, da je neznan le nasprotni stranki in sodišču). Vendar pa načeloma zadošča, če sodišče opravi poizvedbe pri pristojnih organih (nem. Einwohnermeldeamt – Urad za prijavo prebivalcev) in pri pošti.[98] Nadaljnje poizvedbe pri družinskih članih, delodajalcih, sosedih načeloma niso potrebne. Ureditev želi zagotoviti učinkovito sodno varstvo upnika in temelji na postavki, da naj negativne posledice nosi tisti, ki se oddalji iz svojega dosedanjega življenjskega okolja, pa ne poskrbi za to, da bo znan njegov nov kraj bivanja.[99] Javno vročitev odredi sodišče s sklepom, lahko tudi po uradni dolžnosti brez predloga nasprotne stranke. Če sodišče zavrne predlog stranke, naj se opravi javna vročitev, je možna pritožba (§ 186 nZPO). Vročitev se opravi tako, da se obvestilo o pisanju objavi na sodni deski (§ 186 nZPO), sodišče pa lahko odredi tudi drug primeren način objave, npr. v dnevnih časopisih (§ 187 nZPO). Vročitev se šteje za opravljeno en mesec po objavi, sodišče pa lahko določi tudi daljši rok (§ 188 nZPO).

[97] Rosenberg, Schwab, Gottwald, Zivilprozessrecht, 16. Aufl., str. 465.
[98] Thomas, Putzo, ZPO-Kommentar, C.H. Beck, München 2002, str. 406.
[99] Stein, Jonas, ZPO-Kommentar, 22. Aufl., Band 3, str. 634.

Vročanje v tujino se opravi po mednarodnih pogodbah oziroma v skladu z uredbo EU št. 1393/20107 o vročanju.[100] Pri uspešni vročitvi v tujino lahko sodišče pozove naslovnika, da v Nemčiji imenuje pooblaščenca za sprejemanje pisanj. Če stranka kljub pozivu sodišča ne imenuje pooblaščenca za sprejem pisanj, sodišče odloči, da se vročitev v tujino opravi tako, da se pisanje z navadno poštno pošiljko pošlje na naslov v tujini. Vročitev se šteje za opravljeno dva tedna po oddaji na pošti (§ 184 ZPO). Ne gre za poseg v suverenost druge države, saj se kot akt vročitve šteje oddaja na pošto v domači državi – na ta trenutek se (z zamikom dveh tednov) tudi veže učinek vročitve.

Pri vročanju med strankami lahko ena stranka pooblasti sodnega izvršitelja, da pisanje vroči nasprotni stranki (§ 192 nZPO). Če sta stranki zastopani po odvetniku, sa lahko pisanja vročajo neposredno med odvetniki (§ 195 nZPO).

Materialno procesno vodstvo in koncentracija postopka

Sodišče je dolžno o strankah razpravljati o pravnih in dejanskih vidikih spora in postavljati vprašanja. Sodišče mora skrbeti, da se stranke pravočasno in popolnoma izjavijo o vseh pravno pomembnih dejstvih, še posebej da dopolnijo nepopolne navedbe glede dejstev, da navedejo dokazna sredstva in da pravočasno podajo procesne predloge (nem. richterliche Aufklärungspflicht, prvi odstavek § 139 nZPO). Če je določen vidik spora stranka spregledala ali ga je štela za nepomembnega, sme sodišče svojo odločitev na ta vidik spora temeljiti le, če je stranko pred tem na to opozoril in ji dal priložnost, da se o tem vidiku spora, ki ga je spregledala, izjavi. Enako velja za vidik spora, ki ga sodišče drugače presoja kot stranki (prepoved sodbe presenečenja, drugi odstavek 139 § nZPO). Če se stranka o nekem vprašanju sodišča ne more takoj izjaviti, ji sodišče na njen predlog določi rok, v katerem lahko poda izjavo pisno (peti odstavek §a 139 nZPO). Če smatra stranka ali udeleženec postopka (na primer: priča ali izvedenec) vprašanje ali procesne odredbe sodišča za nedopustne, mora to takoj grajati (takojšnje grajanje procesnih napak). O takem ugovoru odloči sodišče (§ 140 NZPO). Sodišče lahko odredi, da se morata stranki naroka osebno udeležiti, če je to primerno, da se vsestransko razčisti dejansko stanje. Sodišče odredbe ne izvrši, če za stranko predstavlja zaradi velike oddaljenosti ali iz drugih tehtnih razlogov veliko težavo, da se naroka osebno udeleži (§ 141 nZPO). Stranko sodišče povabi po uradni dolžnosti, četudi ima pooblaščenca. Če se stranka naroka ne udeleži, se ji lahko določi denarna kazen. Enako velja za pričo, ki brez opravičljivega razloga ne pristopi na narok. Določbe o denarni kazni se ne uporabijo, če stranka na narok pošlje zastopnika, ki lahko poda informacije v zvezi z razjasnitvijo dejanskega stanja, ali je pooblaščen za sklenitev sodne poravnave. Stranko je treba opozoriti na posledice izostanka iz naroka (drugi in tretji odstavek § 141 nZPO).

Vsaka stranka dolžna na ustni obravnavi svoje trditve in predloge dokazov pravočasno navesti, da je mogoče postopek izvesti čim prej (*Prozessfo□rderungspflicht*, § 282 nZPO).

Pripravljalni narok

Sodnik ima diskrecijo in lahko sam odloči, ali bo po prejemu odgovora na tožbo razpisal pripravljalni narok (*früher erste Termin*, § 275 nZPO), na katerem bi v soglasju strankama naredil načrt (časovni plan) poteka postopka in izvajanja dokazov (število pripravljalnih vlog, okviren čas za razpis narokov in druga procesna dejanja). Če pripravljalnega naroka ne razpiše, pred glavno obravnavo razpiše poravnalni narok (Güteverhandlung, § 278 nZPO).

[100] Uredba (ES) št. 1393/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. novembra 2007 o vročanju sodnih in izvensodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah v državah članicah (vročanje pisanj) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1348/2000, UL L 324, 10.12.2007.

V Nemčiji ima sodnik torej že od uveljavitve tako imenovane poenostavitvene novele iz leta 1976 (nem. *Vereinfachungsnovelle*) v skladu z drugim odstavkom § 272 nZPO pred izvedbo glavne obravnave možnost izbire med izvedbo "zgodnjega prvega naroka" (*früher erster Termin*, § 275 nZPO) in izvedbo predhodnega pisnega postopka (§ 276 nZPO). Odločitev o tem, katero izmed ponujenih možnosti bo izbral, je prepuščena njegovi presoji in tudi ni predmet sodnega (instančnega) preverjanja.[101]

V Nemčiji je pisni pripravljalni postopek v praksi prej izjema kot pravilo. Pisni pripravljalni postopek je bil značilnost Stutgartskega modela – das Stuttgarter Modell,[102] Stuttgartski model je bil eksperiment. Sodniki se namesto pisnega pripravljalnega postopka ponavadi odločijo za prvi zgodnji narok (früher erstrer Termin, § 275 nZPO), na katerem sodišče izvaja materialno procesno vodstvo, na katerem se lahko sklene sodna poravnava, in na katerem lahko stranke navajajo nova dejstva in predlagajo nove dokaze, bodisi ustno, bodisi v pisni obliki za vlaganje pripravljalnih vlog.

Vrnitev v prejšnje stanje

Stranka, ki je predlagala vrnitev v prejšnje stanje, mora ne glede na to, ali sodišče njenemu predlogu ugodi ali ga zavrne, povrniti nasprotni stranki stroške, ki jih je s svojim predlogom povzročila nasprotni stranki, razen če je šlo za neutemeljen ugovor nasprotne stranke (četrti odstavek § 238 nZPO).

Stopenjska tožba

Stopenjska tožba (nem. Stufenklage) je v Nemčiji urejena v § 254 nZPO. V poštev pride, ko tožnik ne more natančno določiti višine tožbenega zahtevka, ker z listinami, na podlagi katerih bi to višino lahko določil, razpolaga toženec. V tem primeru zadošča, da tožnik vloži tožbo v prvi vrsti brez določenega tožbenega predloga, če to tožbo poveže s tožbo na položitev računa ali tožbo na predložitev seznama premoženja. Gre za objektivno komulacijo zahtevkov. Podlaga za razkritje informacij ali položitev računa je v materialnem pravu (bodisi zakonu bodisi pogodbi). Prednosti povezave tožbenih zahtevkov v eni tožbi se kaže v tem, da je bila že v začetku pravočasno vložena dovoljena dajatvena tožba (kar je pomembno zaradi zadržanja zastaranja) in je mogoče celotno zadevo rešiti v enem postopku. Postopek se vodi v dveh stopnjah. V prvi stopnji se z delno sodbo odloči o položitvi računa oz. seznama premoženja. Če se tožbeni predlog za položitev seznama premoženja ali položitev računa zavrne, se zavrne celoten tožbeni zahtevek, torej tudi drugi tožbeni zahtevek, ki je še nedoločen. Če se prvemu tožbenemu predlogu na položitev računa ugodi in toženec prostovoljno položi račun oziroma razkrije seznam premoženja (ali se ta dajatev prisilno izvrši v izvršbi), se tožba nadaljuje po tem položitvi računa oz. predložitvi listine. V takem primeru mora tožnik pozneje navesti višino tožbenega zahtevka. Posebej pride v poštev stopenjska tožba na področju varstva intelektualne lastnine in na področju konkurenčnega prava. V Nemčiji se § 254 nZPO (Stufenklage) glasi: Če se s tožbo zahteva položitev računa, predložitev seznama premoženja ali oddaja prisege in je s to tožbo povezana tudi tožba na izročitev tega, kar je zahtevano v predložitvi premoženja, torej izročitev tistega kar izvira iz razmerja med strankama, lahko tožnik določeni dajatveni tožbeni zahtevek pridrži, dokler ni račun položen ali seznam premoženja ali oddana prisega.

[101] Urška Grm, Izbrani procesnopravni vidiki sodnikove oblasti in odgovornosti v slovenski ter nemški procesnopravni ureditvi, Podjetje in delo, 1/2015, str. 184 in naslednje.
[102] Podrobneje Dr. Wolfgang Lenneis , Das „Stuttgarter Modell", der Versuch einer Beschleunigung des Zivilprozesses, Anw. 2/1977, str. 58-61.

Umik tožbe

V nemškem pravu (§ 269 nZPO) lahko tožnik brez privolitve toženca umakne tožbo do začetka ustne obravnave (prvi odstavek § 269 nZPO), pozneje pa le še s privolitvijo toženca, in sicer vse do pravnomočnosti sodbe (tretji odstavek § 269 nZPO). Če je bila sodba izdana, pa še ni pravnomočna, tožnik pa umakne tožbo, izgubi sodba svoje učinke. Na predlog stranke izda sodišče o tem (ugotovitveni) sklep (četrti odstavek § 269 nZPO).

Prekluzije glede navajanja dejstev in predlaganja dokazov (omejitve novot)

Sistem prekluzij glede navajanja dejstev in predlaganja dokazov velja že v okviru postopka na prvi stopnji. Omejen sistem prekluzij je uveljavljen že v postopku pred izvedbo glavne obravnave. Sodišče lahko namreč v pripravljalnem pisnem postopku določi rok, v katerem mora stranka podati odgovore na navedbe nasprotne stranke in ustrezne predloge (§ 273 do 275 nZPO). Pisne vloge, ki jih stranka vloži po preteku roka, lahko sodišče upošteva le, če po prosti presoji oceni, da ne povzročajo zavlačevanja postopka ali če stranka zamudo zadostno opraviči (prvi odstavek § 296 nZPO). Za zavlačevanje postopka bi šlo, če je treba razpisati nov narok.

Predvsem mora v skladu s § 282 nZPO vsaka stranka na ustni obravnavi navesti vse zahtevke in obrambna sredstva (ugovore procesnega ali materialnega prava), predvsem dejanske navedbe, prerekanje dejstev, ugovore, dokazne predloge in dokazne ugovore, tako zgodaj, kot to ustreza skrbnemu in k pospešitvi naravnanemu vodenju postopka (drugi odstavek § 482 nZPO). Navedbe in predlogi, pri katerih ni mogoče pričakovati, da bi se nasprotna stranka o njih lahko takoj izjavila, je potrebno dostaviti pisno, tako da lahko nasprotnik pravočasno pripravi odgovor (drugi odstavek § 482 nZPO). Prepozne navedbe stranke na ustni obravnavi lahko sodišče zavrže, če bi njihova dopustitev povzročila zavlačevanje postopka in če zamuda temelji na veliki malomarnosti stranke (§ 282 nZPO).

Ravnanje stranke mora biti krivdno. Če pa stranka določenih dejstev ali dokazov ni navedla brez svoje krivde, ji je to potrebno omogočiti naknadno.[103] Nepoznavanje prava samo po sebi še ni opravičilo za ravnanje stranke, ki zaradi napačne pravne predstave določenim dejstvom ne daje pomena in jih zato pred sodiščem ne navede. Le če stranka kljub potrebni skrbnosti ni mogla računati na to, da bo sodišče uporabilo določeno pravno kvalifikacijo, je to opravičen razlog za naknadno navedbo določenih dejstev oz. tožbenih ali obrambnih sredstev.

Po zadnji noveli ZPO, ki velja od 1.1.2002 je sistem prekluzij uveden tudi za pritožbeni postopek (§ 531 nZPO), ki dopušča novote, ki jih stranka brez svoje krivde ni mogla uveljavljati v postopku pred sodiščem prve stopnje (glej 3. točko prvega odstavka § 531 nZPO).

Prekinitev, razdružitev in združitev pravd

Sodišče lahko tudi razdruži ali združi pravde (§ 145 in 147 nZPO). Sodišče lahko pri reševanju predhodnih vprašanj prekine postopek (§ 148 nZPO). Sodišče lahko prekine postopek tudi, če se tekom pravde ugotovi, da obstaja sum kaznivega dejanja in bi ugotavljanje suma kaznivega dejanja imelo vpliv na sodbo v pravdi. Sodišče na predlog stranke nadaljuje s pravdo, če je od prekinitve minilo več kot eno leto, razen če tehtni razlogi govorijo za nadaljevanje prekinitve postopka (§ 149 nZPO). Sodišče lahko svoje sklepe o razddružitvah, združitvah in prekinitvah postopka razveljavi (§ 150 nZPO). Če je odločitev o glavni stvari odvisna od tega, ali je zakonska zveza razvezana, in je ena od strank sprožila predlog za razvezo zakonske zveze,

[103] Sklep BVerfG z dne 7.10.1980, BVerfGE 55, str. 94.

sodišče na predlog stranke prekine pravdo. Če je razvezna pravda oz. razvezni postopek končan, se prekinjena pravda nadaljuje (§ 152 nZPO). Če odločitev v pravdi odvisna od tega, ali je mož, čigar očetovstvo je izpodbijano v izpodbojni pravdi, oče otroka, potem lahko sodišče prekine postopek odločanje o glavni stvari in počaka na izid pravde o izpodbijanju očetovstva (§ 153 nZPO). Če je tekom pravde sporno, ali med strankama obstaja zakonska zveza ali življenjska skupnost, in je odvisna odločitev o glavni stvari od tega vprašanja, prekine sodišče postopek o glavni stvari, dokler se o obstoju ali neobstoju zakonske zveze ali življenjske skupnosti ne reši. Ta ureditev velja tudi v primeru, če med pravdo postane sporno, ali obstaja med strankami razmerje med starši in otroki (§ 154 nZPO).

Edicijska dolžnost

Sodišče lahko odredi, da ena stranka ali tretji predloži listine in druge dokumente, ki so v njeni posesti, če so na te listine sklicevala ena stranka. Sodišče v odredbi določi rok in odredi, da bodo listine določen čas ostale na vpisniku sodišča. Tretji k predložitvi listin niso zavezani, če predložitve listine ni mogoče pričakovati od njih ali imajo pravico zavrniti pričanje oz. odkloniti odgovor na posamezno vprašanje. Glede listin v tujem jeziku lahko sodišče odredi, da jih je treba prevesti (§ 142 nZPO). Sodišče lahko stranke pozove tudi k temu, da predložijo spise, v katerih so listine, ki se nanašajo na predmet spora (§ 143 nZPO).

V § 142 nZPO je torej določeno, da sodišče na predlog pozove stranko k predložitvi določene listine, če je dejstvo, ki se dokazuje z listino, pravno odločilno (§ 421, 425 nZPO). Tak predlog mora vsebovati: označbo listine, navedbo dejstva, ki se bo z listino dokazovalo; kolikor gre natančen opis vsebine listine; navedbo dejstev, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da se listina nahaja v rokah nasprotne stranke; navedbo pravne podlage za izročitev listine (§ 424 nZPO).

Predvsem je pomembno, da stranka v dokaznem predlogu konkretizira listino, ki je v rokah nasprotne stranke, ter njeno vsebino, da je mogoče uporabiti domnevo o resničnosti vsebine listine iz § 427 nZPO. V skladu s § 427 nZPO je sankcija, če nasprotna stranka listine ne predloži, ali če je sodišče prepričano, da se listina nahaja pri nasprotni stranki kljub njenim nasprotnim zatrjevanjem, da se lahko šteje, da je prepis listine, ki ga je predložil predlagatelj dokaza, resničen. Če predlagatelj dokaza prepisa listine ni predložil, se lahko šteje, da so trditve predlagatelja dokaza o lastnostih in vsebini listine resnične.

Edicijska dolžnost tretjih je v Nemčiji urejena v § 142 in § 428 do 430 nZPO. Kot rečeno mora tretji predložiti listino praviloma vedno, razen če obstajajo razlogi, zaradi katerih lahko priča odreče pričanje ali če listine nima pri sebi (tretji odstavek § 142 nZPO).

Ogled in izvedenec

Sodišče lahko tudi odredi ogled ali postavitev izvedenca. V ta namen lahko eno stranko ali tretjega pozove k predložitvi predmetov, ki se nahajajo v njegovi posesti, in za to določi rok. Prav tako lahko določi, da mora stranka ali tretja oseba trpeti ogled, razen če gre za ogled v stanovanju. Tretji niso zavezani k predložitvi predmetov ali trpljenju ogleda predmetov, če tega od njih ni mogoče pričakovati, ali če imajo pravico zavrniti pričanje (§ 144 nZPO).

Samostojni dokazni postopek

V nemškem pravu je samostojni dokazni postopek urejen v drugem odstavku § 485 nZPO, ki določa:

»Pred začetkom postopka lahko sodišče na predlog stranke, ki ima pravni interes, izvedencu naloži izdelavo pisnega izvida in mnenja, da se ugotovi:

- stanje osebe oziroma stanje ali vrednost stvari,
- vzrok premoženjske ali nepremoženjske škode oziroma stvarnih napak,
- ukrepe za odpravo premoženjske ali nepremoženjske škode oziroma stvarnih napak.

Pravni interes stranke iz prejšnjega odstavka se domneva, če lahko ugotovitve izvedenca služijo izognitvi pravnemu sporu.«

Gre za predpravdno pridobivanje informacij (pre-trial discovery), ki služi temu, da do nekaterih pravd ne bi prišlo v primerih, ko je sporno dejansko stanje. Če do pravd že pride, se stranki lažje poravnata v zgodnji fazi postopka, poleg tega pa lahko tožnik lažje oceni višino tožbenega zahtevka ter se tudi v pravdi kasneje sklicuje na ugotovitve izvedenca.[104] V pravdi se nov izvedenec praviloma ne postavi, zato je mogoče prvega tudi zaslišati (tretji odstavek § 485 nZPO). Če po pridobitvi pisnega izvedenskega mnenja predlagatelj ne vloži tožbe v roku enega meseca, mora nasprotni stranki povrniti stroške postopka z izvedencem (§ 494a nZPO).

Sodba

Sodišče izda sodbo, ko je zadeva zrela za razsojo (§ 300 nZPO).

Začasna izvršljivost sodbe

V Nemčiji poznajo inštitut začasne izvršljivosti (nem. vorläufige Vollstreckbarkeit). V § 708 nZPO je določeno, da je sodba izvršljiva pred pravnomočnostjo brez položitve varščine, če gre za:

- sodbo na podlagi pripoznave ali odpovedi,
- zamudno sodbo in sodbo na podlagi stanja spisa,
- sodbe v meničnih in čekovnih sporih,
- sodbe, s katerimi se razveljavljajo predhodne in začasne odredbe,
- sodbe v najemnih razmerjih,
- preživninske sodbe,
- sodbe o motenju posesti,
- sodbe pritožbenega sodišča,
- vse sodbe, kjer vrednost spornega predmeta ne presega 1.250 EUR ali če odločitev o stroških ne presega 1.500 EUR.

Druge sodbe so izvršljive pred pravnomočnostjo proti položitvi varščine. V takem primeru sodišče določi višino varščine v ustreznem deležu od izvršljivega zahtevka (§ 709 nZPO).

Pritožba[105]

V nemškem pravu poznajo dva inštituta, ki ju v slovenščino prevajamo s pojmom pritožba. Prvi inštitut je Berufung, t.j. pritožba zoper sodbo. Drugi inštitut je Beschwerde, t.j. pritožba zoper sklep.

[104] Christian Wolf, Nicola Zeibig, Evidence in Civil Law – Germany, - El. knjiga. - Maribor : Institute for Local Self-Government and Public Procurement, 2015. - (Lex localis) (Book series Law & society), str. 18.
[105] Opis pritožbenega postopka v Nemčiji je v veliki meri povzet po Poročevalcu DZ 21/2008 z dne 15.02.2008 k noveli ZPP-D, str. 48 in naslednje (dne 29.6.2016 doseljiv na http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C12573EE003377BF&db=kon_zak&mandat=IV&tip=doc).

Pritožbeno sodišče je instanca za kontrolo in odpravo napak (nem. Fehlerkontrolle und Fehlerbeseitigung).[106] Pritoz□beni postopek urejen tako, da je omejen na preizkus zakonitosti uporabe (materialnega in procesnega) prava, ponoven preizkus dejanskega stanja pa je dopusten le v primeru, c□e navedbe v pritoz□bi utemeljujejo resen dvom v pravilnost in popolnost ugotovitev pred sodis□c□em prve stopnje ali če gre za dopustne pritožbene novote (prvi odstavek § 529 nZPO).

V postopku pred sodiščem druge stopnje se smiselno uporabljajo določbe zakona o postopku pred sodiščem prve stopnje (§ 525 nZPO).

Pritoz□ba se vloz□i pri pritoz□benemu sodis□c□u (§ 519 ZPO), tj. pri sodis□c□u druge stopnje. To je bodisi deželno sodišče (nem. Landgericht), ki odloča o pritožbah zoper sodbe okrajnih sodišč (Amtsgericht), ali višje deželno sodišče (nem. Oberlandesgericht), ki odloča o pritožbah zoper sodbe deželnih sodišč. Po prejemu pritoz□be pritoz□beno sodis□c□e od sodis□c□a prve stopnje pridobi celoten spis (prvi odstavek § 541 nZPO). Ta se po koncu pritoz□benega postopka vrne sodis□c□u prve stopnje (drugi odstavek § 541 nZPO).

Pritoz□ba je vedno dopustna, c□e je vrednost pritoz□benega spornega predmeta (nem. Beschwerdegegenstandswert) vis□ja od 600 evrov. V nasprotnem primeru pa je pritoz□ba dopustna le, c□e jo sodis□c□e prve stopnje dopusti (t.i. dopuščena pritožba – nem. Zulassungsberufung). Razlogi za doustitev pritoz□be so opredeljeni podobno: c□e ima zadeva temeljni pomen ali c□e je odloc□itev pritoz□benega sodis□c□a nujna za zagotovitev razvoja prava ali enotnosti sodne prakse (§ 511 nZPO).

Pomembna razlika med nems□ko in slovensko ureditvijo je v dolz□ini pritoz□benega roka. Po § 517 nZPO je rok za vloz□itev pritoz□be en mesec, nato pa ima stranka s□e nadaljnja dva meseca c□asa za obrazloz□itev pritoz□be, ta rok pa lahko sodis□c□e celo podaljs□a (§ 520 nZPO).

Stranki se lahko pravici do pritoz□be odpovesta (§ 515 nZPO). Tradicionalno stalis□c□e v Nemc□iji je, da to lahko storita tudi z□e pred izdajo sodbe sodis□c□a prve stopnje.[107] To izhaja tudi iz tretjega odstavka § 313a nZPO, ki med drugim doloc□a, da v tem primeru sodis□c□u ni treba izdelati obrazloz□itve sodbe.

Sumaren preizkus na nejavni seji in zavrz□enje ali zavrnitev pritoz□be s sklepom. Pritoz□beno sodis□c□e o pritoz□bi odloc□a na podlagi ustne obravnave (§ 523 nZPO). Vendar pa v korist pospes□itve in ekonomic□nosti postopka ter razbremenitve sodis□c□a lahko sodis□c□e pritoz□bo, c□e ni dopustna, zavrz□e brez razpisa ustne obravnave. Pomembno pa je, da isto velja tudi za primer, c□e senat soglasno ugotovi, da pritoz□ba nima moz□nosti za uspeh, poleg tega pa tudi ne odpira vpras□anj nac□elnega pomena in odloc□itev pritoz□benega sodis□c□a ni nujna za razvoj prava ali zagotovitev enotnosti sodne prakse (§ 522 nZPO). O nameravanem zavrz□enju oziroma zavrnitvi pritoz□be brez razpisa naroka mora sodis□c□e stranki vnaprej obvestiti in jima omogoc□iti, da v doloc□enem roku glede tega podata svoja naziranja. Poudariti je treba, da se s tem ne uvaja splos□en sistem dopus□c□ene pritoz□be. Odloc□itev namrec□ predpostavlja, da pritoz□beno sodis□c□e na seji pritoz□bo polno obravnava in ugotovi, da ni utemeljena (nima moz□nosti za uspeh, drugi odstavek § 522 nZPO), ni nujno, da je očitno brez izgledov za uspeh.

[106] Obrazložitev predloga ZPO-RG; BegrRegE/ZPO-RG, str. 64.
[107] Albers, Lauterbach, Baumbach, Hartmann, Zivilprozessordnung – Kommentar, 62. Aufl., Beck, Muenchen, 2003, str. 1604.

Dodelitev zadeve sodniku posamezniku v odloc□itev ali v pripravo obravnave. Senat lahko zadevo prepusti v odloc□anje sodniku posamezniku, če je z□e na prvi stopnji odloc□al sodnik posameznik in zadeva tudi ne odpira tez□kih dejanskih in pravnih vpras□anj ter obenem nima nac□elnega pomena (prvi odstavek § 526 nZPO). To mora senat storiti po zgoraj omenjenem preizkusu. C□e pa se naknadno izkaz□e, da pogoji za dodelitev zadeve sodniku posamezniku niso vec□ izpolnjeni, senat zopet prevzame zadevo v svoje odloc□anje (drugi odstavek § 526 nZPO).

Dodelitev zadeve sodniku posamezniku v odloc□itev je treba loc□iti od odloc□itve senata, da sodniku posamezniku prepusti le opravo doloc□enih pripravljalnih dejanj z namenom, da se pritoz□bena obravnava pripravi tako, da jo bo mogoc□e zakljuc□iti na enem naroku (prvi odstavek § 527 nZPO). V prid poenostavitve obravnave pred senatom lahko pripravljajoc□i sodnik izvede tudi posamezne dokaze, c□e je utemeljeno pric□akovati, da bo senat izvedbo dokazov lahko ustrezno ocenil tudi brez neposrednega vtisa pri dokazovanju. Pripravljajoc□i sodnik pa ob tem samostojno odloc□a tudi v primeru umika pritoz□be, pripoznave, odpovedi, zamude, stros□kih in nagradah ter vrednosti spornega predmeta (drugi in tretji odstavek § 527 nZPO).

Ustna obravnava pred pritoz□benim senatom. Praviloma pritoz□beno sodis□c□e o pritoz□bi odloc□a na podlagi ustne in javne obravnave. Veljajo smiselno enaka pravila kot za glavno obravnavo pred sodis□c□em prve stopnje (§ 525 nZPO).

Pritoz□beni razlogi

Pritožba se lahko vloži iz razloga kršitve (procesnega ali materialnega) prava ali iz razloga zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja (prvi odstavek § 513 nZPO). Pritožbe ni dovoljeno vložiti iz razloga, da je sodišče prve stopnje neutemeljeno štelo, da je pristojno (prvi odstavek § 513 nZPO). Sodba (stvarno ali krajevno) nepristojnega sodišča ni brez učinkov, saj so si sodišča med seboj enakovredna.[108]

Pritoz□beni postopek ne pomeni polnega novega preizkusa dejanskega stanja. Pritoz□beno sodis□c□e mora za podlago vzeti dejansko stanje, kakrs□nega je ugotovilo sodis□c□e prve stopnje, razen c□e so izkazane konkretne okolis□c□ine, ki vzbujajo dvom v pravilnost in popolnost ugotovljenega dejanskega stanja in zato nalagajo ponovno ugotavljanje (1. točka prvega odstavka § 529 nZPO), ali če gre za dopustne novote (2. točka prvega odstavka § 529 nZPO).

Nova dejstva in dokaze sme sodis□c□e druge stopnje upos□tevati le v izjemnih primerih (§ 531 nZPO). In sicer sme stranka v pritoz□benem postopku (tj. ne le v pritoz□bi, pac□ pa tudi na pritoz□beni obravnavi) navajati nova dejstva in dokaze, c□e: a) se ti nanas□ajo na vidike, ki jih je sodis□c□e prve stopnje oc□itno spregledalo ali jih je s□telo za nepomembne (1. točka drugega odstavka § 531 nZPO);[109] b) c□e je opustitev teh navedb pred sodis□c□em prve stopnje posledica kaks□ne procesne napake sodis□c□a prve stopnje (2. točka drugega

[108] Othmar Jauernig, Zivilprozessrecht, 29. izdaja, C.H. Beck, München 2007, str. 34-35.

[109] To je v zvezi z materialnim procesnim vodstvom in zahtevo § 139 nZPO, da mora sodis□c□e stranki opozoriti na pravne vidike, ki sta jih oc□itno spregledali ali jih s□teli za nerelevantne (z namenom, da strankama omogoc□i, da novim pravnim vidikom prilagodita svoje dejanske navedbe). To pa pride v pos□tev tudi pred sodis□c□em druge stopnje, ki zadevo lahko pravno oceni drugac□e, kot sodis□c□e prve stopnje. Z dopustitvijo novot v pritožbenem postopku se v takem primeru preprečuje izdaja sodbe presenečenja.

odstavka § 531 nZPO);[110] ali c) jih stranki brez svoje krivde predhodno nista mogli navajati (3. točka drugega odstavka § 531 nZPO).

Glede procesnih krs□itev je pomembna tudi ureditev, da je na procesne napake treba opozarjati z□e med postopkom pred sodis□c□em prve stopnje in to takoj na prvem naslednjem naroku (§ 295 nZPO) – v nasprotnem primeru je stranka prekludirana glede moz□nosti, da bi predmetno procesno napako uveljavljala kasneje – torej na kasnejs□ih narokih in tudi v pritoz□bi (§ 535 nZPO). To ne velja v primeru procesnih napak, ki so taks□nega pomena, da jih mora sodis□c□e (tudi pritoz□beno sodis□c□e) v javnem interesu upos□tevati po uradni dolz□nosti (drugi odstavek § 529 nZPO).

Krs□itve materialnega prava pritoz□beno sodis□c□e upos□teva tudi po uradni dolz□nosti (§ 529 nZPO), vendar le, c□e ugotovi, da napac□na odloc□itev sodis□c□a prve stopnje temelji na tej krs□itvi (ta pogoj pa ni izpolnjen, c□e je sodba sodis□c□a prve stopnje v rezultatu pravilna, le za napac□no pravno obrazloz□itvijo).[111] Pravilo *iura novit curia* pa ne pomeni, da zados□c□a, c□e pritoz□nik zgolj pavs□alno navede, da "oporeka pravilni uporabi materialnega prava". Nasprotno, na pritoz□niku je breme, da natanc□no pove, s katerimi pravnimi argumenti sodis□c□a prve stopnje se ne strinja in zakaj se ne strinja.[112] To izhaja tudi iz § 520 nZPO, ki pritoz□niku nalaga, da v obrazloz□itvi pritoz□be opis□e razloge, iz katerih izhaja krs□itev prava in pomen te krs□itve za konc□no odloc□itev sodis□c□a. Po ustaljeni praksi nems□kih sodis□c□ v primeru, ko sodis□c□e prve stopnje odloc□itev o zavrnitvi toz□benega zahtevka opre na vec□ medsebojno neodvisnih pravnih podlag (npr. pomanjkanje protipravnosti in zastaranje) pritoz□ba sploh ni dopustna, c□e pritoz□nik v pritoz□bi ne oporeka obema ugotovitvama – z□e v primeru, c□e je en izmed navedenih ugovorov utemeljen, je treba zahtevek zavrniti. C□e pa se odloc□itev o zavrnitvi zahtevka nanas□a na vec□ neodvisnih toz□benih podlag, pritoz□beno sodis□c□e ne more obravnavati pravilnosti odloc□itve o toz□beni podlagi, ki je toz□nik ni uveljavljal (c□e npr. toz□nik uveljavlja zahtevek za plac□ilo dolga zapustnika in zahtevek temelji na prevzemu dolga, na prevzemu premoz□enja ter na odgovornosti dedic□a, sodis□c□e prve stopnje nato ugotovi, da zahtevek iz nobenega od navedenih temeljev ni utemeljen, in nato pritoz□nik v pritoz□bi uveljavlja le razloge, ki se nanas□ajo na prevzem dolga in prevzem premoz□enja, pritoz□beno sodis□c□e vec□ ne more preizkus□ati, ali je toz□nikov zahtevek utemeljen po tretjem temelju – odgovornosti zapustnika.[113] Pritoz□nik na ta nac□in iz preizkusa pritoz□benega sodis□c□a lahko izkljuc□i (oziroma je prekludiran) posamezen neodvisen del podlage sodbe, ne more pa izkljuc□iti posameznega vidika iste podlage sodbe (npr. dosec□i, da se pritoz□beno sodis□c□e ob preizkusu predpostavk ods□kodninske obveznosti omeji le na pravilnost pravnih stalis□c□ glede krivde).[114]

Krs□itve procesnega prava pritoz□beno sodis□c□e upos□teva praviloma le na predlog stranke, le izjemoma se procesne krs□itve upos□tevajo po uradni dolz□nosti (§ 529 ZPO). Tudi pri procesnih krs□itvah pa je pogoj, da izpodbijana sodba temelji na tej krs□itvi. Vendar je uveljavljeno stalis□c□e, da ta pogoj ne pomeni, da mora pritoz□nik izkazati, da bi brez krs□itve vsebinska odloc□itev sodis□c□a bila drugac□na (taks□na zahteva bi bila praktic□no nedokazljiva – probatio diabolica). Zados□c□a z□e izkaz, da bi procesna krs□itev lahko

[110] Mis□ljeno je pomanjkljivo materialno procesno vodstvo in. primer, ko sodis□c□e ni opravilo svoje obveznosti, da stranki opozarja na pravne vidike, ki sta jih spregledali (Baumbach, Lauterbach, Albers, Hartmann, nav. delo, str. 1640.). Logika je s sledec□em: c□e bi sodis□c□e prve stopnje postopek vodilo pravilno, bi stranki z□e tedaj doloc□ena dejstva in dokaze navedli, zato jima napaka sodis□c□a prve stopnje ne sme iti v s□kodo.
[111] N. Doukoff, Die Zivilrechtliche Berufung nach neuem Recht, C.H. Beck, München, 2002, str. 48.
[112] Schellhammer, Zivilprozess, 6. Aufl., Mueller, Heidelberg, 1994, str. 460.
[113] Doukoff, nav. delo, str. 117.
[114] Baumbach, Lauterbach, Albers, Hartmann, nav. delo, str. 1621.

vplivala na odloc□itev sodis□c□a (tj. v smislu relativno bistvenih krs□itev postopka po slovenskem ZPP).[115] Poleg tega pa praksa s□teje, da pri doloc□enih procesnih krs□itvah – tistih, ki jih kot absolutne revizijske razloge opredeljuje § 547 nZPO v zvezi z revizijo – kakrs□ne koli vzroc□ne zveze med krs□itvijo in pravilnostjo odloc□itve sploh ni treba zatrjevati, zato gre za razloge, ki so v Sloveniji primerljivi z absolutnimi bistvenimi kršitvami postpopka po drugem odstaku 339. člena ZPP (krs□itve doloc□b o sestavi sodis□c□a, krs□itve pravil o izloc□itvi sodnika krs□itve pravil o zastopanju, krs□itev pravil o javnosti obravnave, krs□itev pravil o obveznosti obrazloz□itve sodbe).

Odloc□itve pritoz□benega sodis□c□a

Splos□no pravilo je, da mora pritoz□beno sodis□c□e izvesti potrebne dokaze in samo odloc□iti v zadevi (prvi odstavek § 538 nZPO). Z□e v pravdnem postopku je v Nemc□iji moc□no poudarjena zahteva, da vis□je sodis□c□e o zadevi – na podlagi nove javne obravnave samostojno in dokonc□no odloc□i o zadevi, vendar ZPO vendarle dopus□c□a doloc□ene moz□nosti, da vis□je sodis□c□e sodbo sodis□c□a prve stopnje razveljavi in zadevo vrne sodis□c□u prve stopnje v nov postopek. To lahko stori v taksativno nas□tetih primerih, med katerimi so za primerjavo najpomembnejs□i sledec□i:
- c□e gre za tako hudo procesno napako, ki narekuje obs□irno in celovito (ponovno) izvedbo dokaznega postopka;
- c□e gre za sodbo, s katero je bila toz□ba brez vsebinskega obravnavanja zahtevka zavrz□ena iz procesnih razlogov;
- c□e gre za zamudno sodbo (drugi odstavek § 538 nZPO).

Dodatni pogoj za razveljavitev sodbe in vrnitev v nov postopek je, da vsaj ena od strank to predlaga – v nasprotnem primeru mora vis□je sodis□c□e na podlagi opravljene obravnave samo res□iti zadevo.[116]

Obrazloz□itev sodbe pritoz□benega sodis□c□a

Zahteve po obrazloz□itvi sodbe pritoz□benega sodis□c□a so niz□je kot za sodis□c□a prve stopnje. Glede dejanskega stanja zados□c□a sklicevanje na ugotovitve sodis□c□a prve stopnje, z morebitnimi spremembami in dopolnitvami, glede uporabe (materialnega ali procesnega) prava pa zadošča, da sodba pritoz□benega sodis□c□a vsebuje kratko obrazloz□itev. C□e pritoz□beno sodis□c□e sodbo razglasi z□e na pritoz□beni obravnavi, je dopustno, da se zgoraj navedene zahteve vpis□ejo kar v zapisnik (prvi odstavek § 540 nZPO). V sodbo pritoz□benega sodis□c□a je treba zapisati tudi izrek o dopustitvi ali nedopustitvi revizije (1. točka prvega odstavka § 543 nZPO).

Posebno pravno sredstvo za varstvo pravice do kontradiktornega postopka

V sporih do 600,00 EUR, kjer pritožba ni dovoljena, je dovoljeno posebno pravno sredstvo za varstvo pravice do kontradiktornega postopka (§ 321a ZPO. Ta novost je namenjena razbremenitvi ustavnega sodis□c□a, saj je krs□itev nac□ela kontradiktornosti dalec□ najpogosteje uveljavljan razlog v ustavnih pritoz□bah.[117] Stranka lahko v primeru, c□e je sodis□c□e prve stopnje krs□ilo nac□elo kontradiktornosti na nac□in, ki je lahko vplival na pravilnost in zakonitost sodbe, vloz□i posebno pravno sredstvo, in dosez□e, da se postopek pred sodis□c□em prve stopnje ponovno odpre. O tem pravnem sredstvu odloc□i sodis□c□e prve stopnje. Za morebitne primerjave in z□eljo po prestavitvi podobnega instituta v slovenski

[115] Doukoff, nav. delo, str. 48, 49.
[116] Jauernig, 2007, str. 241.
[117] Baumbach, Lauterbach, Albers, Hartmann, nav. delo, str. 1266.

pravni red pa je bistvena sledec□a omejitev: to pravno sredstvo pride v pos□tev le v primeru, ko zoper sodbo sodis□c□a prve stopnje ni dopustna pritoz□ba (kot z□e omenjeno, je v zadevah z vrednostjo pod 600 evrov pritoz□ba v Nemc□iji nac□eloma izkljuc□ena – razen, c□e jo sodis□c□e prve stopnje posebej pripusti, drugi odstavek § 511 nZPO). Le v teh primerih pride v pos□tev omenjeno pravno sredstvo; s tem se preprec□i, da bi zoper sodbo sodis□c□a prve stopnje stranka lahko neposredno vloz□ila ustavno pritoz□bo.

Revizija

V nemškem pravu ne poznajo zahteve za varstvo zakonitosti, temveč le revizijo. Cilj revizije je zagotovitev enotnosti sodne prakse, za pravni red pomembna vprašanja. Nemško pravo pozna le dopuščeno revizijo (nem. Zulassungsrevision, § 542 in naslednji nZPO), vrednost spornega predmeta pri dostopu do Zveznega vrhovnega sodišča (nem. Bundesgerichtshof- BGH) pri dopustitvi revizije ne igra nobenega vloge. Revizijo dopusti pritožbeno sodišče v sodbi ali Zvezno vrhovno sodišče v sklepu, s katerim odloči o pritožbi (Beschwerde) zoper sklep pritožbenega sodišča o nedopustitvi revizije (prvi odstavek § 543 nZPO). Revizija je lahko dopuščena, če gre za pomembno vprašanje ali če bi odločitev najvišje instance služila enotnosti sodne prakse ali in razvoju prava (drugi odstavek § 543 nZPO). Revizija je lahko dopuščena tudi v primeru, če višje sodišče odloči drugače, kot odloča Zvezno vrhovno sodišče. Razlika med nemško in slovensko ureditvijo revizije je v tem, kdo to oceno dopustnostni opravi – po nemški ureditvi to oceno opravi višje sodišče (če višje sodišče po opisanih kriterijih dopusti revizijo, je zvezno sodišče na to odločitev vezano!), pri nas pa ta preizkus opravi vrhovno sodišče.

V Sloveniji bi ukinitev zahteve za varstvo zakonitosti (če obenem ne bi spremenili sistema revizije), bi onemogočili dostop do vrhovnega sodišča za zadeve, kjer revizija ni dovoljena (npr. izvršilni, insolvenčni in nepravdni postopki).

Razširjeni senati

V Nemčiji lahko ožji senat Zveznega Vrhovnega sodišča (Bundesgerichtshof - BGH) po četrtem odstavku § 132 GVG[118] zadevo predloži v obravnavo razširjenemu senatu, če gre za pomembno vprašanje za razvoj prava (Rechtsfortbildung).

5.2.3 Hrvaška

Pravdni postopek je na Hrvaškem urejen v Zakonu o pravdnem postopku (Zakon o parničnom postupku,[119] hrZPP). Trenutno je v pripravi obsežna novela omenjenega zakona.[120]

Temeljna načela

Glede na to, da hrZPP temelji na jugoslovanskem Zakonu o pravdnem postopku[121] iz leta 1977 (ZPP/77), so v njem temeljna načela postopka praktično enaka kot v določbah 1. do 16. člena ZPP, podobno velja za ostale določbe hrZPP v primerjavi z določbami ZPP. Edina izjema velja za 14. člen hrZPP, ki določa, da lahko v sporih majhne vrednosti vodijo postopek tudi sodniški

[118] Gerichtsverfassungsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 9. Mai 1975 (BGBl. I S. 1077), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 21. Dezember 2015 (BGBl. I S. 2525) geändert worden ist.
[119] NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14.
[120] Glej Nacrt prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=3184 (vpogled 21.6.2016).
[121] Uradni list SFRJ, št. 4/77, 36/77 – popr., 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 14/88 – popr., 57/89, 20/90 in 27/90.

pomočniki, sodnik pa sodbo le podpiše. Prav tako v temeljnih določbah hr ZPP ni najti določb, ki bi bile primerljive z 10. in 14. členom ZPP.

Pristojnost in sestava sodišča

Sodišče presodi po uradni dolžnosti takoj po prejemu tožbe, ali je sodišče pristojno in v kakšni sestavi je pristojno. Pristojnost se presodi na podlagi navedb v tožbi in na podlagi dejstev, ki so sodišču znana. Če se med postopkom spremenijo okoliščine, na katere se opira pristojnost sodišča, ostane sodišče, ki je bilo pristojno ob vložitvi tožbe, pristojno še naprej, čeprav bi bilo zaradi teh sprememb pristojno drugo sodišče iste vrste, razen če zakon ne določa drugače (ustalitev krajevne in stvarne pristojnosti, 15. člen hrZPP). V tem se hrvaška ureditev razlikuje od 17. člena ZPP.

Sodišče mora med postopkom ves čas po uradni dolžnosti paziti, ali spada odločitev o sporu v sodno pristojnost. Če sodišče med postopkom ugotovi, da za odločitev o sporu ni pristojno sodišče, temveč kakšen drug organ, se izreče za nepristojno, razveljavi opravljena pravdna dejanja in zavrže tožbo. Če sodišče med postopkom ugotovi, da za odločitev o sporu ni pristojno sodišče Republike Slovenije, se po uradni dolžnosti izreče za nepristojno, razveljavi opravljena pravdna dejanja in zavrže tožbo, razen v primerih, ko je pristojnost sodišča Republike Hrvaške odvisna od privolitve tožene stranke, ona pa je v to privolila (16. člen hrZPP).

Vsako sodišče se lahko po uradni dolžnosti izreče za stvarno nepristojno, dokler se toženec ne spusti v obravnavanje glavne stvari. Na ugovor tožene stranke se lahko sodišče izreče za stvarno nepristojno, če je ugovor podan do spustitve toženca v obravnavanja glavne stvari. Zoper sklep sodišča, s katerim se je izreklo za stvarno pristojno, in zoper sklep sodišča, s katerim se je izreklo za stvarno nepristojno in zadevo odstopilo v odločanje sodišču nižjemu sodišču prve stopnje iste vrste, ni pritožbe. Po toženčevi spustitvi v obravnavanje glavne stvari se lahko sodišče po uradni dolžnosti ali na ugovor toženca izreče za stvarno nepristojno za zadeve iz pristojnosti sodišča druge vrste le, če je to z zakonom izrecno določeno (17. člen hrZPP). V tem se hrvaška ureditev razlikuje od 19. člena ZPP.

Sodišče se lahko izreče za krajevno nepristojno na ugovor tožene stranke, ki ga ta poda do spustitve toženca v obravnavanje glavne stvari. Sodišče se lahko po uradni dolžnosti izreče za krajevno nepristojno le, kadar je kakšno drugo sodišče izključno krajevno pristojno, in sicer najpozneje do do spustitve toženca v obravnavanje glavne stvari (20. člen hrZPP, tih dogovor o pristojnosti – prorogatio tacita).

Sposobnost biti stranka

Pravdna stranka je lahko vsaka fizična in pravna oseba. S posebnimi predpisi se določa, kdo je poleg fizičnih in pravnih oseb lahko pravdna stranka. Pravdno sodišče sme izjemoma, s pravnim učinkom v določeni pravdi, priznati lastnost stranke tudi tistim oblikam združevanja, ki nimajo sposobnosti biti stranka po prvem in drugem odstavku tega člena, če ugotovi, da glede na sporno zadevo v bistvu izpolnjujejo glavne pogoje za pridobitev sposobnosti biti stranka, zlasti če imajo premoženje, na katero je mogoče seči z izvršbo. Zoper sklep iz tretjega odstavka tega člena, s katerim se prizna lastnost stranke v pravdi, ni posebne pritožbe (77. člen hrZPP).

Predložitev pooblastila

Stranke lahko v pravdi zastopajo tudi pooblaščenci. Pooblaščenec mora predložiti pooblastilo pri prvem pravdnem dejanju. Sodišče lahko dovoli, da opravlja pravdna dejanja za stranko

začasno oseba, ki ni predložila pooblastila, vendar pa ji hkrati naloži, da v določenem roku predloži pooblastilo ali izkaže odobritev stranke za opravljena pravdna dejanja. Dokler ne poteče rok za predložitev pooblastila, odloži sodišče izdajo odločbe; če pa preteče ta rok brez uspeha, nadaljuje postopek, ne da bi upoštevalo dejanja, ki jih je opravila oseba brez pooblastila. Sodišče mora med postopkom ves čas paziti, ali je tisti, ki nastopa kot pooblaščenec, upravičen za zastopanje. Če ugotovi, da tisti, ki nastopa kot pooblaščenec, ni upravičen za zastopanje, razveljavi opravljena pravdna dejanja, razen če jih je stranka pozneje odobrila (98. člen hrZPP).

Vrnitev v prejšnje stanje

Stranka, ki je predlagala vrnitev v prejšnje stanje, mora ne glede na rezultat odločitve o glavni stvari nasprotni stranki povrniti stroške, ki jih je s svojim predlogom povzročila nasprotni stranki. O zahtevi nasprotne stranke za povrnitev teh stroškov je sodišče dolžno odločiti brez odlašanja, neodvisno od odločitve o glavni stvari. Proti takemu sklepu o stroških posebna pritožba ni dovoljena, sklep postane izvršljiv pred pravnomočnostjo (122.a člen hrZPP).

Zapisnik

Zapisnik se sestavi o dejanjih, ki so bila opravljena na naroku. Zapisnik se sestavi tudi o pomembnejših izjavah ali sporočilih, ki jih dajo stranke ali drugi udeleženci zunaj naroka. O manj pomembnih izjavah ali sporočilih se ne sestavi zapisnik, temveč se naredi v spisu samo uradni zaznamek. Zapisnik piše zapisnikar (123. člen hrZPP).

V zapisnik se vpišejo: naslov in sestava sodišča, kraj, dan in ura dejanja, sporni predmet in imena navzočih strank ali drugih oseb ter njihovih zakonitih zastopnikov ali pooblaščencev. Zapisnik mora obsegati bistvene podatke o vsebini dejanja. V zapisnik o glavni obravnavi se vpišejo zlasti: ali je bila obravnava javna ali pa je bila javnost izključena, izjave strank, njihovi predlogi, dokazi, ki so jih ponudile, dokazi, ki so bili izvedeni, z navedbo izpovedb prič in izvedencev ter odločbe sodišča na naroku (124. člen hrZPP).

Zapisnik se mora pisati v redu; ne sme se nič izbrisati, dodati ali spremeniti. Prečrtana mesta morajo ostati čitljiva (125. člen hrZPP).

Zapisnik se sestavlja tako, da predsednik senata glasno narekuje zapisnikarju, kaj naj zapiše v zapisnik. Stranke imajo pravico prebrati zapisnik ali zahtevati, naj se jim prebere, in ugovarjati zoper vsebino zapisnika. To pravico imajo tudi druge osebe, katerih izjava je vpisana v zapisnik, vendar samo glede tistega dela zapisnika, v katerem je njihova izjava. Kar je treba v zapisniku popraviti ali dodati glede na ugovore strank ali drugih oseb ali po uradni dolžnosti, se zapiše na koncu zapisnika. Na zahtevo teh oseb se vpišejo v zapisnik tudi ugovori, ki jim ni bilo ugodeno (126. člen hrZPP).

Predsednik senata lahko s sklepom odredi, da se zapisnik zvočno snema. Zoper tak sklep ni pritožbe. Zvočni posnetek se vroči strankama (126.a člen hrZPP). Zvočni posnetek je del sodnega spisa (126.b člen hrZPP).

Prepis zvočnega posnetka mora biti izdelan v osmih dneh od dneva snemanja. Prepis mora vsebovati vse, kar je bilo posneto na naroku. Stranka ima v nadaljnjih treh dneh pravico do vpogleda v prepis zapisa in ugovarjati zoper morebitno nepravilnost prepisa. Stranka ima v 8 dneh pravico zaprositi za prepis zvočnega posnetka in v roku nadaljnjih 8 dni ugovarjati zoper morebitno nepravilnost prepisa. O ugovoru iz prejšnjega odstavka odloči sodišče v treh dneh.

Če ugovoru ugodi, prepis zapisnika spremeni, sicer ugovor zavrne. Proti zakemu sklepu ni pritožbe.

Zapisnik podpišejo predsednik senata, zapisnikar, stranke oziroma njihovi zakoniti zastopniki ali pooblaščenci in tolmač, priča in izvedenec. Če stranke oziroma njihovi zakoniti zastopniki ali pooblaščenci in tolmač, priča in izvedenec oddidejo z naroka pred podpisom zapisnika, se to v zapisniku zaznamuje (127. člen hr ZPP).

O posvetovanju in glasovanju se sestavi poseben zapisnik. Če je višje sodišče v postopku o pravnem sredstvu odločilo soglasno, se ne sestavi zapisnik, temveč se na izvirniku odločbe naredi zaznamek o posvetovanju in glasovanju. Zapisnik o posvetovanju in glasovanju obsega potek glasovanja in sprejeto odločbo. Posebna mnenja se priložijo zapisniku o posvetovanju in glasovanju, če niso vpisana v sam zapisnik. Zapisnik oziroma zaznamek o glasovanju podpišejo vsi člani senata in zapisnikar. Zapisnik o posvetovanju in glasovanju zapre v poseben ovitek. Ta zapisnik sme pregledati samo višje sodišče, ko odloča o pravnem sredstvu; v tem primeru mora višje sodišče zapisnik spet zapreti v poseben ovitek oziroma shraniti v posebno mapo in na ovitku oziroma mapi označiti, da je zapisnik pregledalo (128. člen hrZPP).

Vročanje

Pisanja se vročajo po pošti, po delavcu sodišča, po notarju, po upravnem organu, na sodišču ali po elektronski poti (133. člen hrZPP). Stroške vročitve po notarju nosi stranka, ki je takšno vročanje predlagala (133.a člen hrZPP).

Če se je toženec pred začetkom spora s tožnikom sporazumel, da se mu tožba in druga sodna pisanja v določenih sporih vročajo na določenem naslovu ali preko določene osebe, je na predlog tožnika mogoče opraviti vročitev na ta način. Če vročitve na ta način ni mogoče opraviti, se vroča z nabitjem na sodno desko (vročanje na dogovorjenem naslovu, 133.b člen hrZPP).

Sodišče odločči, da se med postopkom vloge in priloge vročajo neposredno med strnkami priporočeno po pošti s povratnico, če se stranke s tem stinjanjo. Namesto neposredne vročitve med strankama priporočeno po pošti s povratnico se lahko stranki, ki je pravna ali fizična oseba, ki opravlja dejavnost, vloge vročajo tudi na njenem sedežu s potrdilom o prejemu, ki je overjeno z naslovnikovim pečatom. Če obe stranki zastopajo odvetniki ali državni odvetniki, lahko sodišče brez soglasja strank odredi, da se vloge vročajo med njimi neposredno priporočeno po pošti s povratnico ali v (odvetniški) pisarni s potrdilom o prejemu (neposredno vročanje med strankama, 133.c člen hrZPP).

Državnim organom in pravnim osebam se vroča tako, da se pisanje izroči osebi, ki je pooblaščena za sprejem, ali delavcu, ki je v pisarni oziroma v poslovnem prostoru ali na sedežu (134. člen hrZPP).

Pravni osebi, ki se vpisuje v sodni ali drug register, se vroča na naslovu, ki je naveden v tožbi. Če vročitev na tem naslovu ni uspešna, se vroča na naslovu, ki je vpisan v register. Če je tudi ta vročitev neuspešna, se vročitev opravi z nabitjem na sodno desko (134.a člen hrZPP).

Določenim osebam se lahko na podlagi njihove zahteve in s soglasjem predsednika sodišča vročitev opravi s tem, da se pisanje vloži v njihov nabiralnik (predal) na sodišču. Obvezno vročanje odvetnikom in notarjem na območju sodišča lahko odredi predsednik sodišča (134.b člen hrZPP).

Kadar ima stranka zakonitega zastopnika ali pooblaščenca, se vročajo pisanja njemu, če ni v tem zakonu drugače določeno. Če ima stranka več zakonitih zastopnikov ali pooblaščencev, zadostuje, da se pisanje vroči enemu izmed njih (138. člen hrZPP).

Vročitev odvetniku kot pooblaščencu se lahko opravi tudi tako, da se pisanje izroči osebi, ki je zaposlena v njegovi odvetniški pisarni (139. člen hrZPP).

Vroča se delovni dan med 7. in 22. uro, razen če gre za vročanje po pošti ali notarju. Vroča se v stanovanju ali na delovnem mestu tistega, ki naj se mu vroči pisanje, in na sodišču, če je naslovnik tam. S soglasjem naslonika se vročitev opravi v drugem času ali na drugem kraju. Če oceni, da je to potrebno, lahko sodišče z obrazloženim sklepom odredi, da se vročitev naslovniku brez njegovega soglasja opravi v drugem času ali na drugem kraju (140. člen hrZPP).

Pisanje fizični osebi, ki ne opravlja dejavnosti, se opravi z izročitvijo pisana v stanovanju. Če se ne najde v stanovanju, se pisanje vroči tako, da se izroči kateremu od njegovih odraslih članov gospodinjstva, ki so ga dolžni sprejeti. Sicer se lahko pisanje izroči hišniku ali sosedu z njunim soglasjem. Če se vroča pisanje na delovnem mestu tistega, ki naj se mu vroči, pa tega ni najti tam, se vroči pisanje osebi, ki je zaposlena na tistem mestu, če v to privoli. Te osebe so dolžne izročiti pisanje naslovniku. Izročitev pisanja drugi osebi ni dovoljena, če je ta udeležena v pravdi kot nasprotnik tistega, ki naj se mu pisanje vroči (141. člen hrZPP).

Fizični osebi, ki ne opravlja dejavnosti, se tožba, plačilni nalog, sodna odločba, zoper katero je dovoljena posebna pritožba, pravno sredstvo vročajo osebno. Osebna vročitev je možna v roke stranke, njenega zakonitega zastopnika ali pooblaščenca. Druga pisanja se vročajo osebno samo, če tako določa zakon ali če sodišče oceni, da je potrebna zaradi listin, ki so priložene v izvirniku, ali iz kakšnega drugega razloga večja previdnost. Če se tisti, ki se mu mora pisanje osebno vročiti, ne najde tam, kjer naj bi se mu vročilo, poizve vročevalec, kdaj in na katerem mestu bi ga lahko našel, in mu pusti pri katerem od odraslih članov gospodinjstva ali drugi osebi pisno sporočilo, naj bo določen dan ob določeni uri v stanovanju oziroma na svojem delovnem mestu, da sprejme pisanje. Če osebne vročitve tudi pri drugem poskusu ni mogoče opraviti, se lahko opravi nadomestna vročitev v roke druge osebe (142. člen hrZPP).

Če vročitev pisanja po 141. in 142. členu hr ZPP ni možna, se vročitev opravi na naslovu, ki ga ima naslovnik prijavljenega pri Ministrstvu za notranje zadeve. Če je tudi ta vročitev neuspešna, se vročitev na istem naslovu ponovi v roku 30 dni. Če je tudi druga vročitev na prijavljenem naslovu neuspešna, se pisanje vroči z nabitjem na sodno desko (143. člen hrZPP).

Vsaka fizična oseba lahko na policijski postaji prijavi naslov za vročanje, na katerega se ji vročajo sodna pisanja, ali pooblasti osebo, kateri se naj sodna pisanja zanjo vročajo (143.a člen hrZPP).

Ob izkazanem pravnem interesu lahko se lahko zahteva podatek o prebivališču osebe, ki ji je treba vročiti sodno pisanje (143.b člen hrZPP). Če stranka teh podatkov ne pridobi, jih pridobi sodišče samo (148. člen hrZPP).

90. člen novele hrZPP 2016 predvideva, da se neposredno vročanje med strankami lahko opravi tudi po izvršitelju ali sodnem uradniku, če gre za evropske čezmejne postopke.[122]

Stopničasta tožba

[122] Glej Nacrt prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=3184 (vpogled 21.6.2016).

Na Hrvaškem je stopničasta tožba (Stufenklage) urejena v 186.b in 325.a členu hrZPP. Navedena določba omogoča tožniku, ki ob vložitvi tožbe ne more postaviti določenega tožbenega zahtevka na izplačilo denarja, izročitev določene količine generečnih stvari, določene stvari ali prenos pravice, dokler ne dobi od nasprotne položitev računa, seznam premoženja ali dolgov, da postavi v tožbi dva tožbena zahtevka. Prvi zahtevek na pridobitev informacij, ki ima svojo podlago v materialnem civilnem pravu, se lahko poveže z drugim dajatvenim zahtevkom na izplačilo denarja, izročitev stvari ali prenos pravic. Pri tem si tožnik lahko pridrži določitev višine, obsega ali količine denarja, stvari in pravic, ki jih zahteva z drugim tožbenim zahtevkom, dokler toženec ne položi računa ali razkrije seznama premoženja ali dolgov. Sodišče postavi rok, v katerem je treba drug tožbeni zahtevek določno postaviti. V takem primeru se tudi vrednost spornega predmeta določi po naknadno določenem dajatvenem tožbenem zahtevku (glej 186.b člen hrZPP)

Nasprotna tožba

Tožena stranka lahko vloži do konca predhodnega postopka pred sodiščem pri istem sodišču nasprotno tožbo, če je zahtevek nasprotne tožbe v zvezi s tožbenim zahtevkom ali če se zahtevek tožbe in zahtevek nasprotne tožbe lahko pobotata ali če se z nasprotno tožbo zahteva ugotovitev kakšne pravice ali pravnega razmerja, od katerih obstoja ali neobstoja je v celoti ali deloma odvisna odločba o tožbenem zahtevku. Nasprotna tožba se ne more vložiti, če je za zahtevek iz nasprotne tožbe stvarno pristojno višje ali drugo sodišče. Nasprotna tožba se lahko vloži tudi, če mora o zahtevku iz nasprotne tožbe soditi isto sodišče v drugi sestavi (189. člen hrZP).

Umik tožbe

Tožeča stranka lahko umakne tožbo brez privolitve tožene stranke, preden se tožena stranka z vložitvijo odgovora na tožbo spusti v obravnavanje glavne stvari (prvi odstavek 193. člena hrZPP).

Tožbo lahko umakne tudi pozneje, vse do konca glavne obravnave, če tožena stranka v to privoli. Če se tožena stranka o tem ne izjavi v 15 dneh od dneva, ko je obveščena o umiku tožbe, se šteje, da je privolila v umik (drugi odstavek 193. člena hrZPP).

Z izrecnim soglasjem tožene stranke lahko tožnik tožbo umakne tudi do konca glavne obravnave vse do pravnomočnosti odločbe, s katero se konča postopek na prvi stopnji. V takem primeru izda sodišče sklep, s katerim ugotovi umik tožbe. Če je sodišče prve stopnje že izdalo sodbo, razveljavi sodbo in izda sklep, s katerim ugotovi umik tožbe (tretji odstavek 193. člena hrZPP).

Če je zaradi vložene pritožbe zadeva na višjem sodišču in tožnik tožbo umakne, sodišče prve stopnje po telefonu, telekaksu in po elektronski poti nemudoma obvesti višje sodišče o umiku tožbe. Če sodišče druge stopnje še ni odločilo o pritožbi, razveljavi sodbo in izda sklep, s katerim ugotovi umik tožbe (četrti in peti odstavek 193. člena hrZPP).

Če je tožba umaknjena, se šteje, kakor da sploh ni bila vložena, in se lahko znova vloži (deveti odstavek 193. člena hrZPP).

Edicijska dolžnost stranke

Če se ena stranka sklicuje na listino in trdi, da je ta pri drugi stranki, zahteva sodišče od te stranke, naj listino predloži, in ji določi za to rok. Stranka ne sme odreči predložitve listine, če se je v pravdi sama sklicevala nanjo v dokaz svojih navedb ali če gre za listino, ki jo mora po zakonu izročiti ali pokazati, ali če velja listina po vsebini za skupno za obe stranki. Glede pravice stranke, da odreče predložitev drugih listin, velja, da lahko njihovo predložitev odkloni, če bi s tem kršila poklicno skrivnost ali bi s tem spravila v hudo sramoto, precejšnjo premoženjsko škodo ali pa v kazenski pregon sebe ali svoje sorodnike. Če stranka, od katere je sodišče zahtevalo, naj predloži listino, zanika, da bi bila listina pri njej, lahko sodišče izvede dokaze za ugotovitev tega dejstva. Sodišče presodi po prostem prepričanju, upoštevajoč vse okoliščine, kakšnega pomena je to, da stranka, ki ima listino, noče ugoditi sklepu, s katerim ji je naloženo, naj jo predloži, ali če proti prepričanju sodišča zanika, da bi bila listina pri njej. Zoper odločbo sodišča, s katerim naloži nasprotni stranki predložitev listine, ni posebne pritožbe (233. člen hrZPP).

Edicijska dolžnost tretje osebe

Tretji osebi sme sodišče naložiti, naj predloži listino, le tedaj, če jo mora ta po zakonu pokazati ali predložiti ali če gre za listino, ki je po svoji vsebini skupna zanjo in za stranko, ki se sklicuje na listino. Tretja oseba lahko predložitev listine odkloni, če bi s tem kršila poklicno skrivnost ali bi s tem spravila v hudo sramoto, precejšnjo premoženjsko škodo ali pa v kazenski pregon sebe ali svoje sorodnike. Pravnomočni sklep o tem, da mora tretja oseba predložiti listino, izvrši sodišče po uradni dolžnosti po pravilih izvršilnega postopka (234. člen hrZPP).

Prekinitev postopka

Predlog novele hrZPP 2016 predvideva spremembo 213. člena (povezano z novim vzorčnim postopkom (čl. 502.i in nasl.), ki ureja prekinitev postopka po odredbi sodišča. Noveliran člen omogoča, da sodišče prve stopnje prekine postopek, če ugotovi, da se je pred Vrhovnim sodiščem začel postopek za izdajo svetovalnega mnenja v vzorčnem postopku in če gre za vprašanje razlage istega pravnega vprašanja. O prekinitvi postopka po odredbi sodišča se je torej v primeru svetovalnih mnenj (advisory opinion), ki jih izdaja Vrhovno sodišče, razmišljajo torej na Hrvaškem ob pripravi novele zakona o pravdnem postopku iz leta 2016.[123]

Pripravljalni narok

Po prejemu tožbe se opravijo priprave za glavno obravnavo. Te priprave obsegajo predhoden preizkus tožbe, vročitev tožbe tožencu zaradi odgovora, razpis pripravljalnega naroka, zaključek predhodnega postopka (pre-trial procedure) in razpis glavne obravnave. Priprave za glavno obravnavo vodi predsednik senata. Med pripravami za glavno obravnavo lahko stranke pošiljajo vloge, v katerih navedejo dejstva, ki jih imajo namen zatrjevati na glavni obravnavi, in dokaze, ki jih nameravajo predlagati (pripravljalne vloge, 277. člen hrZPP).

Na Hrvaškem torej poznajo pripravljalni narok. Sodišče ga razpiše potem, ko po predhodnem preizkusu tožbe vroči tožbo toženi stranki, da nanjo odgovori v roku med 30 do 45 dnevi, ki ga določi sodišče. Izjemoma razpiše sodišče pripravljalni narok še pred vročitvijo tožbe toženi stranki, če posebne okoliščine primera to zahtevajo, npr. če je treba odločiti o izdaji začasne

[123] Glej poglavje «OGLEDNI POSTUPAK RADI RJEŠENJA PITANJA VAŽNOG ZA JEDINSTVENU PRIMJENU PRAVA i članci 502.i, 502.j, 502.k, 502.l, 502.lj, 502.m i 502.n», predlog novele ht ZPP iz leta 2016 (dne 27.5.2016 dosegljivo na: https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=3184).

odredbe. V takem primeru vroči sodišče toženi stranki vabilo na pripravljalni narok in tožbo skupaj (284. in 286. člen hrZPP).

Pripravljalni narok je treba določiti tako, da ostane strankam zadosti časa za pripravo, vendar najmanj 8 dni od prejema vabila. Sodišče pozove stranke, da na narok prineseta listine (286. člen hrZPP). Na začetku pripravljalnega naroka se razpravlja o procesnih ugovorih strank (288. člen hrZPP). Na pripravljanem naroku sodišče stranki opozori na možnost sklenitve sodne poravnave oziroma napotitve na mediacijo ter izvaja materialno procesno vodstvo ter s strankama po potrebi razpravlja tudi o pravnih vidikih spora. Procesni pobotni ugovor je mogoče uveljavljati le do konca predhodnega postopka, t.j. do praviloma do zaključka pripravljalnega naroka (288.a člen hrZPP).

Ko sodišče ugotovi, da ni ovir za nadaljevanje postopka, glede na rezultat razpravljanja na pripravljalnem naroku določi, katere priče in izvedence bo povabilo na narok za glavno obravnavo in katere druge dokaze bo izvedlo (289. člen hrZPP). Na pripravljalnem naroku sodišče sprejme dokazni sklep. Po zaključku pripravljalnega naroka sodišče s sklepom konča predhodni postopek. Če meni, da je to glede na okoliščine primera možno, sodišče takoj po zaključku pripravljalnega naroka nadaljuje z narokom za glavno obravnavo (292. člen hrZPP).

Sankcije za nepristop na pripravljalni narok

Če na pripravljalni narok ne pride ena stranka in ni pogojev za izdajo sodbe zaradi izostanka, sodišče razpravlja s stranko, ki je na narok pristopila, ali preloži pripravljalni narok, če meni, da je to smotrno. Do preložitve lahko pride le enkrat (291. člen hrZPP).

Glavna obravnava

Sodišče določi narok za glavno obravnavo v sklepu o končanju predhodnega postopka. Predsednik senata povabi na narok stranke ter priče in izvedence, za katere je odločil, da jih bo povabil na glavno obravnavo. Praviloma se izvede le en narok za glavno obvavnavo, na katerem se izvedejo vsi dokazi, za katere je tako določeno v dokaznem sklepu (293. člen hrZPP).

Če na narok za glavno obravnavo ne pride ena stranka, se narok opravi s stranko, ki je na narok pristopila. Če na narok za glavno obravnavo ne pride nobena stranka, se šteje, da je tožnik umaknil tožbo (295. člen hrZPP).

Prekluzije glede navajanja novot

Določba 299. člena hrZPP predpisuje, da so stranke o dolžne že v tožbi in odgovoru na tožbo, najpozneje pa na pripravljalnem naroku navesti vsa dejstva, ki so potrebna za utemeljitev njenih predlogov, ponuditi dokaze, ki so potrebni za ugotovitev njenih navedb, in se izjaviti o navedbah in ponujenih dokazih nasprotne stranke. Poznejše navajanje novot (t.j. na glavni obravnavi – po koncu pripravljalnega postopka) je dopustno le, če jih stranke pred tem brez svoje krivde niso mogle navesti.

Sodna poravnava

Stranki lahko do pravnomočnosti odločbe, s katero se konča postopek na prvi stopnji, skleneta sodno poravnavo. Če je bila sodba že izdana in je zaradi vložene pritožbe zadeva na višjem sodišču in stranki želita skleniti sodno poravnavo, sodišče prve stopnje po telefonu, telefaksu in po elektronski poti nemudoma obvesti višje sodišče o možnosti sklenitve sodne poravnave in

poizve, ali je bilo o pritožbi že odločeno. Če sodišče druge stopnje še ni odločilo o pritožbi in stranki skleneta sodno poravnavo (bodisi pred sodiščem prve ali druge stopnje), sodišče razveljavi sodbo in izda sklep, s katerim ugotovi umik tožbe, če se stranki v poravnavi ne dogovorita drugače (321. člena hrZPP).

Sodba zaradi izostanka

Če na pripravljalni narok ne pride tožena stranka, ki je sodišče ni pozvalo, naj odgovori na tožbo, izda sodišče na predlog tožnika ali po uradni dolžnosti sodbo, s katero ugodi tožbenemu zahtevku (sodba zaradi izostanka), če so izpolnjeni naslednji pogoji:
- da je toženi stranki pravilno vročena tožba v odgovor;
- da niso podane okoliščine, na podlagi katerih bi lahko sodišče sklepalo o opravičenih razlogih za izostanek z naroka;
- ni z vlogo nasprotoval tožbenemu zahtevku;
- ne gre za zahtevek, s katerim stranke ne morejo razpolagati;
- izhaja utemeljenost tožbenega zahtevka iz dejstev, ki so navedena v tožbi;
- dejstva, na katera se opira tožbeni zahtevek, niso v nasprotju z dokazi, ki jih je predložil sam tožnik, ali z dejstvi, ki so splošno znana (322. člen hrZPP).

Razglasitev in izdaja sodbe

Sodba mora biti razglašena, pisno izdelana, vročena oziroma odpravljena najpozneje v 45 dneh od zaključka glavne obravnave. Sodba je razglašena na posebnem naroku, kjer sodišče vroči strankama izvod sodbe s polno obrazložitvijo (335. in 338. člen hrZPP).

Pritožba

Zoper sodbo, izdano na prvi stopnji, se smejo stranke pritožiti v petnajstih dneh od vročitve prepisa sodbe, če z zakonom določen kakšen drug rok. V meničnih in čekovnih sporih znaša ta rok osem dni. Pravočasna pritožba ovira, da bi postala sodba pravnomočna v tistem delu, v katerem se s pritožbo izpodbija. O pritožbi zoper sodbo odloča sodišče druge stopnje (348. člen hrZPP).

V pritožbi sme pritožnik navajati nova dejstva in predlagati nove dokaze le, če se nanašajo na bistvene kršitve določb pravdnega postopka. Ugovor pobota ali zastaranja ali drug ugovor materialnega ali procesnega prava, ki ni bil uveljavljen pred sodiščem prve stopnje, se ne more uveljavljati v pritožbi (352. člen hrZPP).

Izvod pravočasne, popolne in dovoljene pritožbe vroči sodišče prve stopnje nasprotni stranki, ki sme nato v 8 dneh od njenega prejema podati pri tem sodišču odgovor na pritožbo. Prepozen odgovor na pritožbo se ne zavrže, temveč se dostavi sodišču druge stopnje, ki ga upošteva, če je to mogoče (359. člen hrZPP).

Senat sodišča druge stopnje odloča o pritožbi brez obravnave, in sicer na seji, na katero lahko povabi stranke, če meni, da je to potrebno (362. člen hrZPP).

Sodišče druge stopnje lahko na seji ali na podlagi opravljene obravnave zavrže pritožbo kot prepozno, nepopolno ali kot nedovoljeno ali jo zavrne kot neutemeljeno in potrdi sodbo sodišča prve stopnje ali razveljavi to sodbo in pošlje zadevo sodišču prve stopnje v novo sojenje ali razveljavi sodbo prve stopnje in zavrže tožbo ali spremeni sodbo prve stopnje. Sodišče druge stopnje lahko razveljavi sodbo tudi tedaj, če stranka zahteva spremembo, in lahko spremeni sodbo, čeprav stranka zahteva, naj se razveljavi (366. člen hrZPP).

Na Hrvaškem imajo težave zaporednimi razveljavitvami sodb na drugi stopnji in vračanjem zadev v novo sojenje na prvo stopnjo. Zato so z zakonsko novelo iz leta 2013 uvedli 366.a člen hrZPP, ki prepoveduje dvakratno razveljavitev sodb s strani sodišč druge stopnje.[124] V takem primeru se novo sojenje (*novum iudicium*) izvede pred sodišče druge stopnje po pravilih, ki veljajo za postopek pred sodišče prve stopnje. Izkušnje hrvaških sodišč drugo stopnje so, da je sodba po ponovnem sojenju pogosto še slabša kot prva, zato s to rešitvijo niso zadovoljni. Vendar je treba poudariti, da hrvaška sodišča druge stopnje nimajo reformatoričnih pooblastil v tem smislu, da bi lahko sama dopolnjevala postopek z odpravo procesnih pomanjkljivosti ozorima z na novo izvedenimi dokazi (t.j. takšnimi, ki so bili pred sodioščem prve predlagani, pa niso bili izvedeni), temveč lahko na pritožbeni obravnavi zgolj ponovijo že izvedene dokaze (373.c člen hr ZPP) in izvedejo posredno izvedene dokaze (373. in 373.a člen hrZPP) in na podlagi te ponovitve drugače presodijo dejansko stanje. Če sodišče druge stopnje na podlagi 373.a ali 373.b člena hrZPP ponovi dokaze, ki so bili izvedeni pred sodiščem prve stopnje in spremeni sodbo sodišča prve stopnje, je proti tej sodbi sodišča druge stopnje dovoljena revizija (382. člen hrZPP).

Zoper sklep sodišča prve stopnje je dovoljena pritožba, če ni v tem zakonu določeno, da ni pritožbe. Če ta zakon izrecno določa, da ni posebne pritožbe, se sme sklep sodišča prve stopnje izpodbijati samo v pritožbi zoper končno odločbo (378. člen hrZPP). Pravočasna pritožba zadrži izvršitev sklepa, če ni s tem zakonom drugače predpisano. Sklep, zoper katerega ni posebne pritožbe, se lahko takoj izvrši (378. člen hrZPP). V postopku s pritožbo zoper sklep se smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za pritožbo zoper sodbo, vključno z določbami o odgovoru na pritožbo in o obravnavi pred sodiščem druge stopnje (381. člen hrZPP).

Revizija

Na podlagi prvega odstavka 382. člena hrZPP lahko stranke zoper sodbo, izdano na drugi stopnji, vložijo revizijo, če:
- vrednost izpodbijanega dela sodbe presega 200.000 kun oziroma 500.000,00 kun v gospodarskih sporih (497.a člen hrZPP),
- če se revizija nanaša na vprašanje odpovedi delovnega razmerja ali
- če je sodišče druge stopnje na podlagi 366.a člena hrZPP opravilo glavno obravnavo in izdalo sodbo.

Če revizije ni mogoče vložiti pod pogoji iz prvega odstavka 382. člena hrZPP, se revizija lahko vloži, če je od odločitve vrhovnega sodišča mogoče pričakovati odločitev o pravnem vprašanju, ki je pomembno za zagotovitev pravne varnosti, enotne uporabe prava ali za razvoj prava preko sodne prakse, če gre za pravno vprašanje, glede katerega odločitev sodišča druge stopnje odstopa od sodne prakse vrhovnega sodišča, ali če gre za pravno vprašanje, glede katerega sodne prakse vrhovnega sodišča ni, še zlasti, če sodna praksa višjih sodišč ni enotna, ali če je

[124] Navedena določba 366.a člena hrZPP se glasi:
»Prvostupanjska se odluka u povodu žalbe može ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje najviše jedanput.
Ako drugostupanjski sud nađe da bi prvostupanjsku presudu trebalo ukinuti i nakon što je ona bila već jedanput ukinuta u povodu žalbe i predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, drugostupanjski će sud sam provesti postupak uz odgovarajuću primjenu odredaba o postupku pred prvostupanjskim sudom radi otklanjanja nedostataka zbog koji bi prvostupanjsku odluku trebalo ponovno ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.
U slučaju iz stavka 2. ovoga članka odredbe članka 373.a do 373.c ovoga Zakona primjenjuju se na odgovarajući način.«

sodna praksa vrhovnega sodišča v nasprotju s poznejšimi odločitvami ustavnega sodišča, Evropskega sodišča za človekove pravice ali Sodišča EU (drugi odstavek 382. člena hrZPP).

Vložena revizija ne zadrži izvršitve pravnomočne sodbe, zoper katero je vložena (384. člen hrZPP).

O reviziji odloča vrhovno sodišče brez obravnave (391. člen hrZPP).

Zahteve za varstvo zakonitosti na Hrvaškem ne poznajo več.

Spori majhne vrednosti

Spori majhne vrednosti so spori, v katerih se tožbeni zahtevek nanaša na denarno terjatev, ki ne presega 10.000 kun (458. člen hrZPP).

V postopku v sporih majhne vrednosti se tožba vedno vročit tožencu v odgovor. Tožeča stranka mora navajati vsa dejstva in predlagati vse dokaze v tožbi, tožena stranka pa v odgovoru na tožbo. Stranke lahko navajajo nova dejstva na pripravljalnem naroku, če jih brez svoje krivde niso mogle navajati v tožbi ali odgovoru na tožbo. Druge novote se ne upoštevajo (461.a člen hrZPP). Gre za podobno ureditev, ki velja v švicarskem rednem postopku (glej 229. člen šZPO).

Če na prvi narok ne pride tožnik, čeprav je bila v redu vabljen, se šteje, da je tožba umaknjena, razen če se je toženec spustil v obravnavanje glavne stvari. Če na nak poznejši narok ne prideta obe stranki, se narok preloži. Če ponovno obe stranki izostaneta, se šteje, da je tožba umaknjena (465. člen hrZPP).

Sodba v postopku v sporih majhne vrednosti se razglasi takoj po koncu glavne obravnave (466. člen hrZPP). Pritožiti se je mogoče v 8 dneh iz razloga napačne uporabe materialnega prava ali nekaterih absolutnih bistvenih kršitev določb pravdnega postopka (467. člen hrZPP).

Proti sodbi sodišča druge stopnje je dovoljena le revizija zaradi rešitve pomembnega pravnega vprašanja ali enotne uporabe prava (drugi odstavek 382. člena hrZPP), in sicer pod pogojem, da jo sodišče druge stopnje v izreku sodbe dovoli (467.a člen hrZPP).

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih ali poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki:

/

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo:

/

6.4 Presoja posledic za socialno področje:

/

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja:

/

6.6 Presoja posledic za druga področja:

/

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

a) Predstavitev sprejetega zakona Vlada Republike Slovenije oziroma pristojno ministrstvo –

b) Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona: /

7. Prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona:

8. Navedba, kateri predstavniki predlagatelja bodo sodelovali pri delu državnega zbora in delovnih teles:

– Mag. Goran KLEMENČIČ, minister za pravosodje
– Tina BRECELJ, državna sekretarka v Ministrstvu za pravosodje
– Darko STARE, državni sekretar v Ministrstvu za pravosodje
– Dr. Ciril Keršmanc, v. d. generalnega direktorja Direktorata za zakonodajo s področja pravosodja

II. BESEDILO ČLENOV ZAKONA

1. člen

V Zakonu o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US in 48/15 – odl. US) se 9. člen spremeni tako, da se glasi:

»**9. člen**

Stranke, njihovi zakoniti zastopniki in pooblaščenci ter udeleženci postopka morajo sodišču omogočiti, da ugotovi resnico, in pošteno uporabljati pravice, ki jih imajo po tem zakonu.«.

2. člen

Prvi odstavek 11. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Sodišče, stranke in drugi udeleženci si morajo prizadevati, da se opravi postopek brez zavlačevanja in s čim manjšimi stroški. Vsaka stranka je dolžna v postopku skrbno in pravočasno uresničevati svoje pravice, navajati dejstva in predlagati dokaze, da je mogoče postopek izvesti čim prej. Sodišče je dolžno onemogočiti vsako zlorabo pravic, ki jih imajo stranke v postopku.«.

3. člen

Drugi odstavek 19. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Sodišče prve stopnje se lahko po uradni dolžnosti izreče za stvarno nepristojno ob predhodnem preizkusu tožbe ali pozneje, če se kasneje spremenijo okoliščine, na katera se opira stvarna pristojnost sodišča, na ugovor tožene stranke, ki ga poda najkasneje v odgovoru na tožbo, pa do razpisa glavne obravnave.«.

4. člen

Za drugim odstavkom 38. člena se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Senat petih sodnikov lahko s sklepom odloči, da se zadeva predloži v reševanje razširjenemu senatu, v katerem je poleg njih še pet sodnikov, določenih z letnim razporedom dela, in predsednik vrhovnega sodišča. Tako lahko odloči, če bi lahko odločitev sodišča predstavljala odstop od ustaljene sodne prakse vrhovnega sodišča ali če gre za reševanje pomembnega pravnega vprašanja, glede katerega je sodna praksa vrhovnega sodišča neenotna.«.

5. člen

V prvem odstavku 39. člena se črta besedilo », pravice do revizije«.

6. člen

V tretjem odstavku 44. člena se črta besedilo “ali pravici do revizije”.

Drugi stavek tretjega odstavka 44. člena se spremeni tako, da se glasi:

“O tem takoj odloči na predlog ali po uradni dolžnosti s sklepom, zoper katerega ni posebne pritožbe.”

7. člen

V 45. členu se črta besedilo “ali pravica do revizije”.

8. člen

Za 51. členom se dodajo nova podnaslova ter nova 51.a in 51.b člen, ki se glasijo:

»**Pristojnost v sporih iz potrošniških pogodbenih razmerij**

51.a člen

Če je v sporu iz potrošniškega pogodbenega razmerja tožeča stranka potrošnik po zakonu, ki ureja varstvo potrošnikov, je za sojenje poleg sodišča splošne krajevne pristojnosti pristojno tudi sodišče, na območju katerega ima potrošnik stalno oziroma začasno prebivališče.

Če je v sporu iz potrošniškega pogodbenega razmerja tožeča stranka podjetje po zakonu, ki ureja varstvo potrošnikov, je za sojenje krajevno pristojno sodišče, kjer ima potrošnik stalno oziroma začasno prebivališče.

Drugačna krajevna pristojnost je mogoča samo po dogovoru, ki ga potrošnik in podjetje skleneta po tem, ko je prišlo do spora, ali po dogovoru, ki dodatno omogoča potrošniku, da začne postopek pred sodišči, ki niso navedena v tem členu.

Pristojnost v sporih iz zavarovalnih razmerij

51.b člen

V sporih iz zavarovalnih razmerij, v katerih je tožena stranka zavarovalnica, je za sojenje poleg sodišča splošne krajevne pristojnosti in sodišča, pristojnega po 60. členu tega zakona, pristojno tudi sodišče, na območju katerega ima tožeča stranka stalno oziroma začasno prebivališče ali sedež.

Glede zavarovanja odgovornosti ali zavarovanja nepremičnin je zavarovalnica lahko tožena tudi pred sodiščem v kraju, kjer je prišlo do škodnega dogodka. Enako velja, če premičnine in nepremičnine krije ista zavarovalna polica in jih je prizadel isti dogodek.

Zavarovalnica lahko v sporih iz zavarovalnih razmerij vloži tožbo samo pred sodiščem, na območju katerega ima tožena stranka, ki je zavarovalec, zavarovanec ali upravičenec iz zavarovanja, stalno oziroma začasno prebivališče ali sedež.

Drugačna krajevna pristojnost je mogoča samo po dogovoru, ki je sklenjen po tem, ko je prišlo do spora, ali po dogovoru, ki dodatno omogoča zavarovalcu, zavarovancu ali upravičencu iz zavarovanja, da začne postopek pred sodišči, ki niso navedena v tem členu.«.

9. člen

Drugi odstavek 76. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Ne glede na prvi odstavek tega člena je pravdna stranka tudi skupnost etažnih lastnikov, ki ima upravnika, v sporih, ki izvirajo iz upravljanja s skupnimi deli stavbe. Poleg tega se tudi s posebnimi predpisi določa, kdo je poleg fizičnih in pravnih oseb lahko pravdna stranka.«.

10. člen

V četrtem odstavku 82. člena se črta besedilo »notarji,«.

11. člen

Peti odstavek 98. člena se črta.

Dosedanji šesti odstavek postane peti odstavek.

12. člen

V drugem odstavku 105. člena se besedilo »ime ter stalno oziroma začasno prebivališče oziroma sedež« nadomesti z besedilom »identifikacijske podatke«. Doda se nov tretji stavek, ki se glasi: »Identifikacijski podatki za fizično osebo so osebno ime in stalno oziroma začasno prebivališče, za pravno osebo firma ali ime, sedež in poslovni naslov, za podjetnika in zasebnika pa osebno ime, firma, sedež in poslovni naslov.«.

Za četrtim odstavkom se dodata nova peti in šesti odstavek, ki se glasita:

»Če se stranka sklicuje na vlogo ali listino, ki je bila sodišču že predložena, ali na že opravljeno procesno dejanje, mora določno opredeliti, na katero vlogo, listino ali procesno dejanje se sklicuje, ter določno opredeliti mesto v vlogi ali listini, na katero se sklicuje.

Če ravna stranka v nasprotju s prejšnjim odstavkom, sodišče prve stopnje v okviru materialno procesnega vodstva stranko na to opozori.«.

13. člen

V prvem odstavku 105.a člena se za besedilom »nasprotne tožbe,« doda besedilo »ugovora zaradi pobota« in črta besedilo »vloge, ki vsebuje napoved pritožbe, pritožbe,«.

Za tretjim odstavkom se doda nov četrti odstavek, ki se glasi:

»Če sodišče stranki dovoli obročno plačilo sodne takse, mora takoj nadaljevati s postopkom na prvi stopnji, ne da bi čakalo, da je sodna taksa v celoti plačana. Če stranka posameznega

obroka sodne takse ne plača ob zapadlosti in postopek na prvi stopnji še ni končan, nastopijo posledice iz tretjega odstavka tega člena, na kar je treba stranko opozoriti.«.

14. člen

Prvi odstavek 107. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Listine, ki se priložijo vlogi, so lahko v izvirniku ali prepisu. Kot prepis listine v fizični obliki se šteje zajeta in hranjena mikrofilmska ali elektronska (skenirana) kopija, reprodukcija te kopije ali overjen prepis, lahko pa tudi navaden prepis ali mikrofilmska, elektronska (skenirana) kopija, fotokopija ali reprodukcija te kopije. Kot prepis elektronske priloge se šteje elektronska priloga, ki je pretvorjena v obliko, primerno za branje in izpis na papir.«.

15. člen

109. člen se spremeni tako, da se glasi:

»**109. člen**

Tistemu, ki v vlogi žali sodišče, stranko ali drugega udeleženca v postopku, lahko sodišče izreče denarno kazen po tretjem in četrtem odstavku 11. člena tega zakona.

Denarno kazen po prejšnjem odstavku izreče sodnik ali senat, ki naj o vlogi odloči.

Če se žaljiva izjava nanaša na sodnika ali senat, ki bi moral o vlogi odločiti, odloči o izreku denarne kazni predsednik sodišča. Če se žaljiva izjava nanaša na predsednika sodišča, ta določi sodnika, ki naj odloči.

Zoper sklep o izreku denarne kazni je dovoljena pritožba.

Če je sklep o izreku denarne kazni izdal senat vrhovnega sodišča, odloča o pritožbi drug senat, ki ga sestavlja pet sodnikov. O pritožbi zoper sklep o izreku denarne kazni, ki ga je izdal predsednik vrhovnega sodišča ali sodnik, ki ga je on določil, odloči vrhovno sodišče v senatu petih sodnikov, ki ne odločajo o vlogi, ki vsebuje žaljivo izjavo.

Če je bila izrečena denarna kazen odvetniku ali odvetniškemu kandidatu, se o tem obvesti odvetniška zbornica.

Denarna kazen, izrečena v skladu določbami tega člena, ni ovira za kaznovanje zaradi kaznivega dejanja ali prekrška.«.

16. člen

V tretjem odstavku 112. člena se za besedo »sistem« doda beseda »sodstva«. Doda se nov drugi stavek tretjega odstavka, ki se glasi: »Če je bila vloga poslana po varni elektronski poti s posredovanjem izvajalca varnega elektronskega vročanja, ki pošiljatelju izda elektronsko podpisano in s kvalificiranim potrdilom overjeno elektronsko potrdilo o poslani vlogi (varen elektronski časovni žig), se šteje dan oddaje vloge izvajalcu varnega elektronskega vročanja za dan vložitve pri informacijskem sistemu sodstva.«.

Osmi in deveti odstavek se spremenita tako, da se glasita:

»Če je bila tožba, ki je vezana na rok, izročena ali poslana nepristojnemu sodišču pred iztekom roka, se šteje, da je bila pravočasno vložena, če je bila vložena na nepristojno sodišče pred potekom roka, v katerem se mora po posebnih predpisih vložiti tožba, ali pred potekom zastaralnega roka.

Če je bila vloga, ki ni tožba, vezana na rok, izročena ali poslana nepristojnemu sodišču pred iztekom roka, pa prispe k pristojnemu sodišču po izteku roka, se šteje, da je bila pravočasno vložena, če je mogoče vložitev pri nepristojnemu sodišču pripisati nevednosti vložnika, ki nima pooblaščenca iz tretjega odstavka 86. člena oziroma iz tretjega odstavka 87. člena tega zakona, ali očitni pomoti vložnika.«.

17. člen

V drugem odstavku 113. člena se pika na koncu črta in doda besedilo »in predviden čas trajanja naroka.«.

18. člen

Drugi odstavek 114.a člena se spremeni tako, da se glasi:

»Pod pogoji iz prejšnjega odstavka lahko sodišče odloči, da se izvede tudi dokaz z ogledom, listinami, dokaz z zaslišanjem strank in prič ter dokaz z izvedencem.«.

19. člen

V drugem odstavku 115. člena se v tretjem stavku črta besedilo », če ista oseba dvakrat ali večkrat izostane z naroka zaradi zdravstvenih razlogov.«.

20. člen

V prvem odstavku 122. člena se pika nadomesti z vejico in doda besedilo »razen o vsebini poravnalnega naroka.«.

Tretji odstavek 122. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Zapisnik sestavi predsednik ali član senata. Izjemoma lahko pri sestavi zapisnika sodeluje zapisnikar, če je to potrebno zaradi predvidenega velikega obsega zapisnika, težavnosti zadeve ali drugih upravičenih razlogov.«.

21. člen

Tretji odstavek 123. člena se črta.

22. člen

Prvi odstavek 124. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Zapisnik se sestavlja tako, da predsednik senata ali z njegovim dovoljenjem stranka, njen pooblaščenec ali drug udeleženec v postopku glasno narekuje zapisnikarju, kaj naj zapiše v zapisnik, ali sam piše zapisnik.«.

23. člen

Prvi odstavek 125. člena, se spremeni tako, da se glasi:

»Predsednik senata lahko odredi, da se o naroku ali delu naroka vodi začasni zapis zapisnika s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev, da se piše osnutek zapisnika ali da se stenografira.«.

V drugem odstavku se beseda »zapisnika« nadomesti z besedilom »začasnega zapisa oziroma osnutka zapisnika ali stenograma«.

Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»V primeru iz prvega odstavka tega člena sodišče izdela zapisnik v petih delovnih dneh. Stranka ima pravico, da v petih delovnih dneh po vročitvi zapisnika ugovarja zoper vsebino zapisnika.«.

V petem odstavku se besedilo »Zvočni zapis zapisnika« nadomestijo z besedilom »Začasni zapis zapisnika, voden s pomočjo tehničnih sredstev«, besedi »točnosti prepisa« pa z besedama »vsebini zapisnika«.

24. člen

Prvi odstavek 125.a člena se spremeni tako, da se glasi:

»Predsednik senata lahko odredi zvočno ali zvočno-slikovno snemanje celotnega naroka ali dela naroka. O tem obvesti stranke in druge udeležence na naroku. Hkrati se lahko vodi tudi zapisnik po prvem odstavku 124. člena tega zakona ali začasni zapis oziroma osnutek zapisnika po prvem odstavku 125. člena tega zakona.«.

Tretji, četrti in peti odstavek se spremenijo tako, da se glasijo:

»Na podlagi posnetka sodišče v petih delovnih dneh izdela zapisnik, ki predstavlja strnjen povzetek dejanj in izjav na naroku. V zapisnik je treba zapisati, da je bil narok posnet z napravo za zvočno ali zvočno-slikovno snemanje, kdo je odredil snemanje, da so bile stranke in drugi udeleženci na naroku obveščeni o snemanju, kraj hrambe in način dostopa do posnetka.«.

Stranka ima pravico do dostopa do posnetka in pravico, da v petih delovnih dneh po vročitvi zapisnika ugovarja zoper vsebino zapisnika. O ugovoru odloči predsednik senata brez naroka.

Posnetek se samodejno evidentira in hrani v informacijskem sistemu. Posnetek se lahko izbriše po pravnomočnosti odločbe o glavni stvari.«.

25. člen

126. člen se spremeni tako, da se glasi:

»**126. člen**

Zapisnik, izdelan v fizični obliki, lastnoročno podpiše predsednik senata. Zapisnik, izdelan v elektronski obliki, podpiše predsednik senata s svojim varnim elektronskim podpisom, overjenim z digitalnim potrdilom. Zapisnikar podpiše zapisnik le, če je sodeloval pri njegovi sestavi. Podpisa nista obvezna, če se podatki o datumu zapisnika v elektronski obliki ter podatki o zapisnikarju, ki ga je sestavil, in o sodniku, ki je vodil zapisnik, samodejno evidentirajo v informacijskem sistemu.

V zapisniku, podpisanem po prejšnjem odstavku, se ne sme nič izbrisati, dodati ali spremeniti.«.

26. člen

Prvi odstavek 127. člena se spremeni tako, da se glasi:

»O posvetovanju in glasovanju se sestavi poseben zapisnik. V spisu, ki se vodi v elektronski obliki, se zapisnik o posvetovanju in glasovanju poveže z odločbo, na katero se nanaša. Če je višje sodišče v postopku o pravnem sredstvu odločilo soglasno in izdalo odločbo v fizični obliki, se zapisnik ne sestavi, temveč se na izvirniku odločbe naredi zaznamek o posvetovanju in glasovanju.«.

Četrti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Zapisnik oziroma zaznamek o posvetovanju in glasovanju, ki se izda v fizični obliki, podpišejo z lastnoročnim podpisom vsi člani senata in zapisnikar, če je sodeloval pri sestavi zapisnika ali zaznamka. Zapisnik o posvetovanju in glasovanju, ki se izda v elektronski obliki, podpišejo s svojim varnim elektronskim podpisom, overjenim z digitalnim potrdilom, vsi člani senata in zapisnikar, če je sodeloval pri sestavi zapisnika.«.

27. člen

132. člen se spremeni tako, da se glasi:

»132. člen

Pisanja se vročajo po pošti, po varni elektronski poti preko informacijskega sistema sodstva, po pravni ali fizični osebi, ki opravlja vročanje pisanj po varni elektronski poti v varen elektronski poštni predal kot registrirano dejavnost, po delavcu sodišča, na sodišču ali na drug način, določen z zakonom.

Sodišče lahko na predlog nasprotne stranke odredi, da se vročitev opravi po detektivu ali izvršitelju. Stroške takšne vročitve založi predlagatelj.

Vročanje vabil na narok v skladu z določbami tega poglavja ni potrebno, če je sodišče na prejšnjem naroku v isti zadevi ustno povabilo osebo, kadar je ta pred njim, na naslednji narok in jo pri tem poučilo o posledicah, če ne bi prišla. Na ta način opravljeno vabilo se zapiše v zapisniku naroka. Šteje se, da je vabilo s tem vročeno.

Minister, pristojen za pravosodje, določi pravila in nagrado za delovanje pravnih in fizičnih oseb, ki opravljajo vročanje v pravdnem postopku, kaj je varna elektronska pot, katere vloge se pošiljajo in vročajo po varni elektronski poti in v katerih postopkih.«.

28. člen

Za 132. členom se doda nov 132.a člen, ki se glasi:

»132.a člen

Stranki, ki v informacijskem sistemu sodstva registrira svoj varni elektronski poštni predal in v postopku v razmerju do sodišča že izvaja elektronska opravila, pri izvajanju katerih izkaže svojo istovetnost s svojim kvalificiranim digitalnim potrdilom, se pisanja vročajo po varni elektronski poti v varen elektronski poštni predal. Sodišče lahko taki stranki vroča pisanja po varni elektronski poti v njen varen elektronski poštni predal tudi v drugih postopkih, v katerih ta stranka v razmerju do sodišča še ne izvaja elektronskih opravil, če sodišče na podlagi podatkov o stranki, s katerimi razpolaga v postopku, lahko zanesljivo ugotovi, da ima ta stranka v informacijskem sistemu sodstva že registriran svoj varni elektronski poštni predal.

Če sodišče ugotovi, da vročitev v varen elektronski poštni predal, ki ga je stranka registrirala v informacijskem sistemu sodstva, ni mogoča, vroči pisanje v fizični obliki in navede razlog za tako vročitev.

Državnim organom, odvetnikom, notarjem, izvršiteljem, stečajnim upraviteljem in drugim osebam oziroma organom, za katere drug zakon tako določa, se vedno vroča po varni elektronski poti. Te osebe in organi morajo v informacijskem sistemu sodstva registrirati svoj varni elektronski poštni predal. Ne glede na določbo drugega odstavka se v primeru, da tem osebam ni mogoče opraviti elektronske vročitve, ker niso vključene v informacijski sistem za varno elektronsko vročanje v skladu s predpisi, ki urejajo elektronsko poslovanje v civilnih sodnih postopkih, ali ker njegov varni elektronski predal, ki ga je prijavil v tem sistemu, ne obstaja, velja, da je vročitev opravljena, ko poteče 15 dni od odprave pisanja v sistem elektronskega vročanja.

Vrhovno sodišče na svoji spletni strani objavi seznam oseb in organov iz prejšnjega odstavka ter njihovih varnih elektronskih poštnih predalov. Naslov, ki je objavljen na seznamu, se šteje za uradni naslov varnega elektronskega poštnega predala.«.

29. člen

Prvi odstavek 133. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Državnim organom, organom samoupravnih lokalnih skupnosti, pravnim osebam, podjetnikom posameznikom, odvetnikom in notarjem se vroča tako, da se pisanje izroči osebi, ki je pooblaščena za sprejem pošte, ali delavcu, ki je v pisarni oziroma v poslovnem prostoru ali na sedežu, ali zakonitemu zastopniku ali prokuristu.«

30. člen

Za tretjim odstavkom 137. člena se doda nov četrti odstavek, ki se glasi:

»Če je stranka na pošti pooblastila določeno osebo kot pooblaščenca za vročanje in je pooblastilo deponirano na pošti, se pisanje, naslovljeno na stranko, po pošti vroča neposredno takšnemu pooblaščencu za vročanje. Pooblaščenec za vročanje je pisanje dolžan sprejeti. Identificira se z osebnim dokumentom s fotografijo, na vročilnici poleg svojega podpisa pripiše besedi »po pooblastilu«.«.

31. člen

138. člen se črta.

32. člen

Drugi odstavek 139. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Vroča se v stanovanju ali na delovnem mestu tistega, ki naj se mu vroči pisanje, ali v poštni predal v skladu s 139.b členom tega zakona, na sodišču, če je naslovnik tam, ali pa v skladu s 132.a členom tega zakona po varni elektronski poti.«.

Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Državnim organom, pravnim in fizičnim osebam iz prvega odstavka 133. člena tega zakona in drugim osebam, ki opravljajo dejavnost in se vpisujejo v register, se vroča na naslovu, ki je vpisan v register.«.

V četrtem odstavku se pika nadomesti z vejico in doda besedilo: ”ali, da se vročitev opravi neposredno v roke naslovnika, kjerkoli se najde.”

33. člen

V prvem odstavku 139.a člena se črta beseda »lahko«. V drugem stavku se beseda »ali« nadomesti z vejico, in doda besedilo »ali po izvršitelju.«.

34. člen

Za 139.a členom se doda nov 139.b člen, ki se glasi:

»**139.b člen**

Če se naslovnik s pošto pisno dogovori, da se mu vroča v poštni predal, se mu pisanje vroča neposredno v poštni predal brez predhodnega poskusa vročitve na naslovu naslovnika. Naslovnik je dolžan redno prazniti poštni predal.

Osebna vročitev v poštni predal se opravi tako, da vročevalec v poštnem predalu pusti obvestilo, v katerem je navedeno, kje je pisanje, in rok 15 dni, v katerem mora naslovnik pisanje dvigniti. Na obvestilu in na pisanju, ki bi ga moral vročiti, vročevalec navede vzrok za takšno ravnanje in dan, ko je obvestilo pustil naslovniku, ter se podpiše.

Vročitev po prejšnjem odstavku se šteje za opravljeno z dnem, ko naslovnik pisanje dvigne. Če naslovnik pisanja ne dvigne v 15 dneh, se šteje, da je bila vročitev opravljena s potekom tega roka, na kar je treba naslovnika v obvestilu iz prejšnjega odstavka opozoriti. Po preteku tega roka vročevalec pusti pisanje iz prejšnjega odstavka v poštnem predalu naslovnika. Če je poštni predal poln, se pisanje vrne sodišču, na kar je treba naslovnika v obvestilu iz prejšnjega odstavka opozoriti.

Naslovnik je dolžan ob prevzemu enega obvestila o osebni vročitvi sodnega pisanja iz poštnega predala prevzeti vsa obvestila o osebni vročitvi sodnih pisanj, ki se v poštnem predalu nahajajo tisti dan. Uslužbenec pošte v informacijskem sistemu preveri, ali je naslovnik to storil. V

nasprotnem primeru uslužbenec pošte odpre poštni predal in iz njega vzame vsa obvestila o prispelih pošiljkah ter sodna pisanja, ki se vročajo osebno, izroči naslovniku. Če jih naslovnik noče sprejeti, se šteje, da je odklonil sprejem pisanja v skladu z določbo 144. člena tega zakona.

Če se osebno vroča osebam iz 133. člena tega zakona, znaša rok, določen v drugem in tretjem odstavku, 4 dni.

Navadna vročitev velja za opravljeno, ko je pisanje vloženo v poštni predal.«.

35. člen

Pred 141. členom se doda nov naslov:

»Fiktivna navadna vročitev s potrdilom o vročitvi«

Prvi odstavek 141. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Če vročitev po 133. ali 140. členu tega zakona ni možna, se vročitev pisanja, ki ni pisanje iz prvega ali drugega odstavka 142. člena tega zakona, opravi tako, da vročevalec pisanje pusti v hišnem ali izpostavljenem predalčniku na naslovu stanovanja ali na naslovu, ki je vpisan v register. Šteje se, da je bila vročitev opravljena na dan, ko je bilo pisanje puščeno v predalčniku, na kar je treba naslovnika na pisanju posebej opozoriti. Na vročilnici in na pisanju navede vročevalec vzrok za takšno ravnanje in dan, ko je pisanje pustil naslovniku, ter se podpiše.«

36. člen

»Osebno elektronsko vročanje
141.a člen

Prvi odstavek 141.a člena se spremeni tako, da se glasi:

»Vročitev pisanja, izdelanega v elektronski obliki, se lahko opravi z vročitvijo njegovega prepisa v fizični obliki ali z vročitvijo pisanja v elektronski obliki po varni elektronski poti.

Tretji odstavek 141.a člena se spremeni tako, da se glasi:

Po varni elektronski poti se vročitev pisanja opravi preko informacijskega sistema e-sodstvo ali s posredovanjem pravne ali fizične osebe, ki opravlja vročanje pisanj po varni elektronski poti kot registrirano dejavnost.

Četrti odstavek 141.a člena se spremeni tako, da se glasi:

»Vročitev pisanja iz prvega ali drugega odstavka 142. člena tega zakona, opravi tako, da informacijski sistem e-sodstvo samodejno pošlje naslovniku v njegov varni poštni predal pisanje, ki ga mora naslovnik prevzeti v 15 dneh, sicer nastopijo posledice iz sedmega odstavka tega člena.«

Šesti odstavek 141.a člena se spremeni tako, da se glasi:

Naslovnik elektronsko pošiljko prevzame iz varnega poštnega predala tako, da z uporabo kvalificiranega digitalnega potrdila dokaže svojo istovetnost, vpogleda v varen elektronski

predal, elektronsko podpiše vročilnico s svojim varnim elektronskim podpisom ter odpre / presname elektronsko pisanje. Naslovnik je dolžan ob prevzemu enega pisanja iz varnega elektronskega predala prevzeti vsa pisanja, ki se v varnem poštnem predalu nahajajo tisti dan. V nasprotnem primeru se šteje, da je odklonil sprejem pisanja v skladu z določbo 144. člena tega zakona.

Sedmi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Vročitev velja za opravljeno z dnem, ko naslovnik prevzame elektronsko pisanje. Če pisanja ne prevzame v 15 dneh, velja vročitev za opravljeno z dnem poteka tega roka, razen za osebe iz 133. člena tega zakona, kjer je rok za prevzem 4 dni in velja vročitev za opravljeno z dnem poteka tega roka. Po poteku roka iz prejšnjega stavka informacijski sistem pisanje pusti v varnem e-predalu naslovnika vsaj za 3 mesece.«.

V devetem odstavku se besedilo »opremljen z varnim elektronskim podpisom sodišča, overjenim s kvalificiranim potrdilom« nadomesti z besedilom »opremljen s kvalificiranim digitalnim potrdilom strežnika informacijskega sistema sodstva«.

37. člen

Doda se nov 141.b člen, ki se glasi:

“Navadno elektronsko vročanje
141.b člen

Ob upoštevanju prvega do tretjega odstavka ter devetega odstavka 141.a člena ZPP se pisanje, ki ni pisanje iz prvega ali drugega odstavka 142. člena tega zakona, lahko vroči po varni elektronski poti tako, da se pusti v varnem elektronskem predalu. Šteje se, da je bila vročitev opravljena na dan, ko je bilo elektronsko pisanje puščeno varnem elektronskem predalu, na kar je treba naslovnika v pisanju posebej opozoriti.

O vročitvi, ki je bila opravljena na način iz tega člena, se takoj obvesti sodišče, ki je vročitev odredilo.

Po določba tega člena se opravi elektronsko vročanje (med odvetniki ali strankami) po 139.a členu.

38. člen

Pred 142. členom se doda nov naslov, ki se glasi:

»Fikcija osebne vročitve«

Na koncu prvega odstavka 142. člena se doda nov stavek, ki se glasi:

»Ob vročitvi pisanja o začetku postopka sodišče obvesti naslovnika na posledice ne sporočitve spremembe naslova po 145. členu tega zakona.«.

V četrtem odstavku se besedi »po poteku« nadomestita z besedama »s potekom«.

Doda se nov zadnji stavek četrtega odstavka 142. člena, ki se glasi:

»Pri izteku roka iz četrtega odstavka 142. člena ZPP se določba četrtega odstavka 111. člena ne upošteva.«.

Šesti odstavek se spremeni tako, da se glasi:
»Če je treba vročiti pisanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena subjektom iz tretjega odstavka 139. člena tega zakona in vročitev po 133. členu tega zakona ni možna, se vročitev opravi tako, da vročevalec pisanje izroči sodišču, ki je vročitev odredilo, če gre za vročitev po pošti, pa pošti v kraju njegovega naslova, ki je vpisan v register, v izpostavljenem predalčniku oziroma na vratih pa pusti obvestilo, v katerem je navedeno, kje je pisanje, in rok 4 dni, v katerem mora naslovnik pisanje dvigniti. Na obvestilu in na pisanju, ki bi ga moral vročiti, vročevalec navede vzrok za takšno ravnanje in dan, ko je obvestilo pustil naslovniku, ter se podpiše. Vročitev po prejšnjem stavku se šteje za opravljeno z dnem, ko naslovnik pisanje dvigne. Če naslovnik pisanja ne dvigne v 4 dneh, se šteje, da je bila vročitev opravljena s potekom tega roka, na kar je treba naslovnika v obvestilu opozoriti. Po preteku tega roka vročevalec pusti pisanje v hišnem izpostavljenem predalčniku naslovnika. Če naslovnik nima predalčnika ali je ta neuporaben, se pisanje vrne sodišču, na kar je treba naslovnika v obvestilu opozoriti. Pri izteku 4-dnevnega roka se določba četrtega odstavka 111. člena ne upošteva.«

Za šestim odstavkom se doda nov sedmi odstavek, ki se glasi:

»Uslužbenec pošte ob dvigu pisanja preveri, ali je za naslovnika na pošti deponirano še kakšno sodno pisanje. V takem primeru uslužbenec pošte vsa deponirana sodna pisanja, ki se vročajo osebno, izroči naslovniku. Če jih naslovnik noče sprejeti, se šteje, da je odklonil sprejem pisanja.«

Dosedanji sedmi odstavek postane osmi odstavek.«

39. člen

143. člen se spremeni tako, da se glasi:

»143. člen

Če se ugotovi, da je tisti, ki naj se mu vroči pisanje, začasno odsoten in da mu osebe, navedene v prvem, drugem in tretjem odstavku 140. člena tega zakona, pisanja ne morejo pravočasno izročiti oziroma da se ne bo mogel pravočasno seznaniti s pisanjem, ki se vroča v skladu s 141. členom tega zakona, se pisanje vrne sodišču z navedbo, kje je naslovnik in kdaj se vrne.

Če se ugotovi, da je tisti, ki naj se mu vroči pisanje, začasno odsoten za več kot 15 dni in se ne bo mogel pravočasno seznaniti s pisanjem, ki se vroča v skladu s 142. členom tega zakona, se pisanje vrne sodišču z navedbo, kje je naslovnik in kdaj se vrne.

Če se ugotovi, da tisti, ki naj se mu vroči pisanje, dejansko ne prebiva na naslovu, na katerem naj bi se opravila vročitev, oziroma je naslovnik neznan ali se je preselil ali odselil v tujino za več kot šest mesece in vročevalec izve za njegov novi naslov, prepošlje pisanje na ta naslov in o tem obvesti sodišče. Če vročevalec pisanja ne sme vročiti na naslovnikov nov naslov, na primer, ker se naslovnik nahaja v tujini, mora pisanje vrniti sodišču in mu sporočiti nov naslov, če ga izve. Če vročevalec ne ve za naslovnikov nov naslov, pisanje vrne sodišču z navedbo, da naslovnik dejansko ne živi na naslovu, na katerem je bil opravljen poskus vročitve, oziroma da je neznan ali se je preselil ali odselil v tujino za več kot tri mesece.

Če vročitev po tretjem odstavku tega člena ni možna, sodišče po uradni dolžnosti z elektronskim vpogledom v centralni register prebivalstva pridobi podatke o tem, ali je naslov, na katerem je bil opravljen poskus vročitve, enak naslovu, ki je prijavljen v skladu z zakonom, ki ureja prijavo prebivališča. Sodišče vroči pisanje na naslov, ki izhaja iz centralnega registra prebivalstva, če vročitev ni bila opravljena na tem naslovu.

Če je v primeru iz prejšnjega odstavka tega člena vročitev neuspešna, sodišče pozove nasprotno stranko, naj v določenem roku sporoči naslov novega bivališča naslovnika, če zanj ve. Obenem sodišče zahteva sprožitev postopka ugotavljanja dejanskega stalnega prebivališča v skladu z zakonom, ki ureja prijavo in odjavo stalnega in začasnega prebivališča, ali opravi poizvedbe pri svojcih, članih gospodinjstva in sorodnikih, pri sosedih in hišniku z zadnjega znanega naslova, socialnih službah, pri zadnjem delodajalcu ali najemodajalcu, na policiji ali v bolnišnicah. Sodišče pisanje vroči na naslov, ki ga izve na način, določen v tem odstavku.

Če je vročitev po petem odstavku tega člena neuspešna, sodišče postopa po 82. členu tega zakona in vročitev opravi po začasnem zastopniku.

Določba petega odstavka tega člena se ne uporabi, če je bilo pisanje o začetku postopka že vročeno stranki in stranka ali njen zakoniti zastopnik tekom postopka spremeni svoj naslov in tega ne sporoči sodišču. V takem primeru sodišče postopa po 145. členu tega zakona.

Določba tega člena ne velja za državne organe, pravne in fizične osebe iz prvega odstavka 133. člena tega zakona.«.

40. člen

Doda se nov sedmi odstavek 146. člena, ki se glasi:

»Določbe tega člena se ne uporabljajo, če ima stranka bivališče ali sedež v državi članici EU.«.

41. člen

146.a člen se spremeni tako, da se glasi:

»146.a člen

Če je treba vlogo ali drugo sodno pisanje vročiti v tujino v tujem jeziku, sodišče pozove stranko, katere vloga se vroča ali v interesu katere je, da se sodno pisanje vroči, da založi stroške za prevod ali predloži overjeni prevod vloge ali sodnega pisanja v jezik, v katerem bo vloga lahko vročena. To velja tudi za priloge.

Stranka, v interesu katere je vročitev vloge ali drugega sodnega pisanja v tujino, mora na poziv sodišča založiti predujem za stroške vročanja v tujini.

Če tožeča stranka ne ravna v skladu s pozivom iz prejšnjih odstavkov, sodišče tožbo (alternativa: vlogo) zavrže. Če tožena stranka ne ravna v skladu s pozivom iz prejšnjih odstavkov, se šteje, da je njena vloga, ki jo je treba vročiti, ali vloga, ki je bila povod za izdajo sodnega pisanja, umaknjena.
Pred nastopom obstoja pravde (189. člena tega zakona) se glede stroškov vročanj v tujino smiselno uporablja peti odstavek 146. člena tega zakona.«.

42. člen

V prvem odstavku 150. člena se črta drugi stavek.

V drugem odstavku se beseda »opravičeno« nadomesti z besedo »upravičeno« in črta beseda »ta«.

Za drugim odstavkom se dodata nova tretji in četrti odstavek, ki se glasita:

»Spis, ki se vodi v fizični obliki, imajo stranke pravico prepisovati v fizični obliki, spis, ki se vodi v elektronski obliki, pa tudi v elektronski obliki.

Spis v elektronski obliki imajo stranke pravico pregledovati in prepisovati tudi v elektronski obliki v informacijskem sistemu, v katerem stranka svojo istovetnost dokaže s svojim kvalificiranim digitalnim potrdilom.«.

Dosedanji tretji odstavek postane peti odstavek.

43. člen

V tretjem odstavku 156. člena se za besedo »poravnalnega« dodata besedi »ali pripravljalnega«.

44. člen

V drugem odstavku 163. člena se za piko doda besedilo:

“Če je stranka zahtevala povrnitev stroškov v več vlogah oziroma ustno na več narokih, ji lahko sodišče naloži, da v določenem roku v eni vlogi opredeljeno navede vse stroške, za katere zahteva povračilo. Če stranka ne ravna v skladu s pozivom sodišča iz prejšnjega stavka, se šteje, da je zahteva za povrnitev stroškov umaknjena.”

V četrtem odstavku 163. člena se dodajo novi drugi, tretji in četrti stavek, ki se glasijo: »V sodbi ali sklepu, s katerim se konča postopek, lahko sodišče odloči le, katera stranka nosi stroške postopka in v kakšnem deležu. V takem primeru se sklep o višini stroškov izda po pravnomočnosti odločitve o glavni stvari. Sklep o višini stroškov lahko izda tudi strokovni sodelavec ali sodniški pomočnik.«.

45. člen

V prvem odstavku 180. člena se za besedilom »ugotavljajo,« doda besedilo »izjavo tožnika, ali bi bil pripravljen na napotitev na mediacijo,«. Dodata se nova stavka, ki se glasita: »Tožba mora poleg identifikacijskih podatkov strank iz 105. člena tega zakona obsegati tudi: za stranko, ki je fizična oseba, datum rojstva ali EMŠO ali davčno številko, za stranko, ki je pravna oseba ali podjetnik ali zasebnik, pa matično ali davčno številko. Če je stranka skupnost etažnih lastnikov, se kot identifikacijski znak te skupnosti šteje identifikacijska številka stavbe ali parcelna številka zemljiške parcele, na kateri stavba stoji.«.

V drugem odstavku se črta besedilo »ali pravica do revizije«.

Za četrtim odstavkom se doda nov peti odstavek, ki se glasi:

»Upravljalec zbirke podatkov je dolžan tožeči stranki, ki izkaže pravni interes, posredovati EMŠO ali davčno številko tožene stranke, ki je fizična oseba. Pravni interes se izkaže s potrdilom sodišča o vložitvi tožbe ali zahtevo sodišča za dopolnitev tožbe.«.

46. člen

Za 182. členom se dodata nov naslov in 182.a člen, ki se glasita:

»***Stopničasta tožba***

182.a člen

Če je pridobitev informacije, s katero razpolaga tožena stranka, nujna za uveljavljanje dajatvenega zahtevka tožeče stranke, lahko z eno tožbo uveljavlja dva tožbena zahtevka tako, da s prvim zahteva razkritje informacije, določitev dajatvenega zahtevka pa si pridrži do razkritja informacije.«.

47. člen

V prvem odstavku 183. člena se besedilo »do konca glavne obravnave« nadomesti z besedilom »do konca prvega naroka za glavno obravnavo«.

48. člen

V drugem odstavku 188. člena se besedilo »vse do konca glavne obravnave« nadomesti z besedilom »vse do pravnomočnosti odločbe«.

Za tretjim odstavkom se doda nov četrti odstavek, ki se glasi:

»Če je tožba umaknjena po izdaji sodbe, sodišče razveljavi sodbo in izda sklep o ustavitvi postopka.«

49. člen

V prvem odstavku 205. člena se v 4. točki podpičje nadomesti z vejico in doda besedilo »razen v primeru osebnega stečaja, če je predmet spora nedenarna terjatev, ki ne more vplivati na obseg stečajne mase;«.

50. člen

V prvem odstavku 206. člena se v 2. točki pika na koncu nadomesti s podpičjem in se doda nova 3. točka, ki se glasi:
»3. če se je začel postopek za popoln ali delni odvzem poslovne sposobnosti stranki.«.

Za drugim odstavkom se dodata nova tretji in četrti odstavek, ki se glasita:

»Sodišče lahko odredi prekinitev postopka, če je odločitev o tožbenem zahtevku odvisna odgovora na pravno vprašanje, glede katerega je vrhovno sodišče dopustilo revizijo po 367.a členu tega zakona.

Sodišče lahko odredi prekinitev postopka, če gre za pravno vprašanje, glede katerega sodna praksa višjih sodišč ni enotna, sodne prakse vrhovnega sodišča pa ni. V takem primeru predloži vrhovnemu sodišču zadevo v predhodno odločanje glede razlage pravnega pravila. Vrhovno sodišče odloča o predlogu za predhodno odločanje ob smiselni uporabi določb tega člena o dopuščeni reviziji. Če se Vrhovno sodišče s sklepom ugodi predlogu v obrazložitvi tega sklepa poda pravno razlago pravnega pravila. Sodišče nadaljuje s postopkom takoj ko prejme sklep Vrhovnega sodišča.«.

51. člen

V tretjem odstavku 217. člena se črta besedilo », razen če sta se temu odpovedali«.

52. člen

218. člen se spremeni tako, da se glasi:

»Predsednik senata ali zaprošeni sodnik, ki mu je zaupana izvedba kakšnega dokaza, sme na predlog stranke izvesti tudi druge dokaze, ki jih stranka ni mogla predlagati prej, ali to ne bi povzročilo zavlačevanja postopka.«.

53. člen

Za 219. členom se doda nov 219.a člen, ki se glasi:

»**219.a člen**

Če je bil dokaz, ki ga je predlagala stranka, že izveden v kakšnem drugem sodnem postopku, lahko sodišče na predlog stranke kot dokazno sredstvo uporabi zapisnik ali pisno izvedensko mnenje iz drugega sodnega postopka:
1. če sta bili obe stranki udeleženi v drugem sodnem postopku in
- ena od strank ni drugače predlagala ali
- dokaza ni mogoče več izvesti (npr. smrt priče) ali
2. če stranki, ki v drugem sodnem postopku nista sodelovali, če temu izrecno ne nasprotujeta.«.

54. člen

Za 219.a členom se dodata nov naslov in nov 219.b člen, ki se glasita:

»***Poslovne skrivnosti***

219.b člen

Sodišče lahko na predlog stranke s sklepom naloži nasprotni stranki, da razkrije podatke, ki so poslovna skrivnost, če presodi, da njihovo razkritje zaradi zagotovitve pravice do sodnega varstva stranke objektivno prevlada nad interesom nasprotne stranke po varovanju teh podatkov kot poslovne skrivnosti.

Sodišče lahko glede na okoliščine primera in upoštevaje sorazmernost posega naloži stranki razkritje poslovnih skrivnosti na način, da:

- pripravi in predloži različice listin ali dokumentov, ki ne vsebujejo poslovnih skrivnosti, če oceni, da bi bilo celotno razkritje listin ali dokumentov ni nujno,
- omogoči zgolj izvedencu ali tretji osebi, ki jo sporazumno določita obe stranki, da vpogleda v listine, ki so poslovna skrivnost, sodišče pa da navodila izvedencem ali tretji osebi za pripravo povzetkov informacij v obliki, ki ne vsebuje poslovnih skrivnosti,
- v celoti razkrije podatke, ki so poslovna skrivnost, če presodi, da njihovo razkritje zaradi zagotovitve pravice do sodnega varstva stranke objektivno prevlada nad interesom nasprotne stranke po varovanju teh podatkov kot poslovne skrivnosti.

Dokazno breme o obstoju poslovne skrivnosti nosi stranka, ki to zatrjuje.

55. člen

Za 219.b členom se dodata nov naslov in nov 219.c člen, ki se glasita:

»***Dokazi, pridobljeni na nedovoljen način***

219.c člen

Dokazi, pridobljeni na nedovoljen način, se ne smejo izvesti, razen če sodišče glede na okoliščine primera presodi, da njihovo razkritje prevlada nad interesi nasprotne stranke ali tretjih oseb.«.

56. člen

Za petim odstavkom 226. člena se doda nov šesti odstavek, ki se glasi:

»Listine, na katere se stranke sklicujejo, se na naroku preberejo le, če niso znane sodišču ali nasprotni stranki ali če je poudarek na dobesednem zapisu.«.

57. člen

Prvi odstavek 227. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Če se ena stranka sklicuje na listino in trdi, da je ta pri drugi stranki, lahko sodišče na predlog stranke zahteva od nasprotne stranke, naj listino predloži, in ji določi za to rok. Tak predlog mora vsebovati: označbo listine, navedbo dejstva, ki se bo z listino dokazovalo, kolikor mogoče natančen opis vsebine listine, navedbo dejstev, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da se listina nahaja v rokah nasprotne stranke, in navedbo pravne podlage za izročitev listine.«.

V tretjem odstavku se pika nadomesti z vejico in se doda besedilo »s tem da stranka ne sme odreči predložitve listine, četudi bi s tem sebe spravila v hudo sramoto ali precejšnjo premoženjsko škodo.«.

Peti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Če stranka, ki ima listino, noče ugoditi sklepu, s katerim ji je naloženo, naj jo predloži, ali če proti prepričanju sodišča zanika, da bi bila listina pri njej, lahko sodišče šteje, da listina obstaja in da je njena vsebina takšna, kot je zatrjevala nasprotna stranka.«.

58. člen

Prvi odstavek 228. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Sodišče sme na predlog stranke drugi osebi naložiti, naj predloži listino. Predlog stranke mora vsebovati označbo listine, navedbo dejstva, ki se bo z listino dokazovalo, kar se da natančen opis vsebine listine in navedbo dejstev, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da se listina nahaja v rokah druge osebe. Glede pravice druge osebe, da odreče predložitev listine, veljajo smiselno določbe 231. do 234. člena tega zakona.«.

59. člen

Za prvim odstavkom 237. člena se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Priča lahko pristopi na narok tudi na povabilo ene od strank.«.

Dosedanji drugi odstavek postane tretji odstavek.

60. člen

Tretji odstavek 238. člena se spremeni tako, da se glasi

»Pričo je treba nato vprašati za ime in priimek, ime staršev ali starša, poklic, prebivališče, rojstni kraj, starost, ali njen EMŠO in njeno razmerje do strank.«

61. člen

Za tretjim odstavkom 246. člena se doda nov četrti odstavek, ki se glasi:

»Obstoj okoliščin iz drugega ali tretjega odstavka tega člena mora izvedenec nemudoma sporočiti sodišču.«.

62. člen

V prvem odstavku 248. člena se za besedilom »noče opraviti izvedenskega dela,« doda besedilo »izvedenca, ki ne ravna v skladu s četrtim odstavkom 246. člena tega zakona,«.

63. člen

Za drugim odstavkom 252. člena se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Sodišče presodi glede na vse okoliščine, kakšen pomen ima to, da stranka ovira izvedenca pri njegovem delu.«.

64. člen

V drugem odstavku 253. člena se za besedilom »ter ga opozori na« doda besedilo »njegovo obveznost po četrtem odstavku 246. člena tega zakona, na«, za zaklepajem pa besedilo »ter na to, da mu bo za zamudo nagrada znižana v skladu z določbami zakona, ki ureja sodišča.«.

65. člen

Za 253. členom se dodata nov naslov in nov 253.a člen, ki se glasita:

»**Samostojni dokazni postopek z izvedencem**
253.a člen

Pred začetkom postopka lahko sodišče na predlog stranke, izvedencu naloži izdelavo pisnega izvida in mnenja, če lahko ugotovitve izvedenca služijo izognitvi pravnemu sporu, in sicer da izvedenec ugotovi:

- stanje osebe oziroma stanje ali vrednost stvari,
- vzrok premoženjske ali nepremoženjske škode oziroma stvarnih napak,
- ukrepe za odpravo premoženjske ali nepremoženjske škode oziroma stvarnih napak.

Glede vprašanj, ki v tem členu niso urejena, se smiselno uporabljajo določbe tega zakona o zavarovanju dokazov.

66. člen

Drugi odstavek 269. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Priprave na glavno obravnavo obsegajo preizkus tožbe, vročitev tožbe toženccu zaradi odgovora, po potrebi razpis pripravljalnega naroka ter razpis glavne obravnave.«.

V četrtem odstavku se črta pika in se doda besedilo »ter svoja pravna naziranja (pripravljalne vloge), če jih sodišče k temu pozove.«. Doda se nov drugi stavek, ki se glasi: »Brez poziva sodišča lahko vsaka stranka pošlje le eno pripravljalno vlogo. To lahko stori najkasneje 14 dni pred pripravljalnim narokom ali pred prvim narokom za glavno obravnavo, če pripravljalni narok ni bil razpisan, sicer sodišče pripravljalno vlogo zavrže.«.

67. člen

Drugi odstavek 270. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Opravila iz točk 1, 2, 3, 5, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17 in 18 lahko opravlja strokovni sodelavec. Opravila iz točk 9, 10, 12, 13, 14, 17 in 18 lahko opravlja sodniški pomočnik.«.

68. člen

V drugem odstavku 277. člena se doda nov drugi stavek, ki se glasi:

»V pozivu navede naziv in naslov sodišča, pri katerem je treba vložiti pisni odgovor na tožbo, in obvestilo, da zastopanje po odvetniku ni obvezno, če pa stranka opravlja pravdna dejanja po pooblaščencu, mora ta izpolnjevati pogoje iz 87. člena tega zakona.«.

Za drugim odstavkom se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Sodišče toženca ob vročitvi tožbe pozove, naj se izjavi, ali je pripravljen sodelovati v postopku mediacije. Če je tožnik v tožbi izjavil, da bi bil pripravljen na poravnavo spora v postopku mediacije, pa ga pozove, da se izjavi, ali se strinja z napotitvijo na mediacijo.«.

69. člen

Za 279.b členom se dodata nov naslov in 279.c člen, ki se glasita:

»***Pripravljalni narok***

279.c člen

»Sodišče lahko po prejemu odgovora na tožbo razpiše pripravljalni narok, na katerem ob izvajanju materialnega procesnega vodstva s strankami razpravlja o pravnih in dejanskih vidikih spora, stranke dopolnijo navedbe o dejstvih in dokazih ter svojih pravnih naziranjih, se o njih izjavijo ter poskusijo skleniti sodno poravnavo. Pripravljalni narok je namenjen tudi načrtovanju in sestavi programa vodenja postopka ter časovnega poteka glavne obravnave, ugotovitvi nespornih dejstev in sprejetju dokaznega sklepa.

V vabilu na pripravljalni narok sodišče obvesti tožnika, da mu bo v primeru sklenjene sodne poravnave vrnilo del sodne takse za tožbo v skladu z določili zakona, ki ureja sodne takse. V vabilu lahko naloži strankam, naj prinesejo na narok vse listine, ki naj se izvedejo kot dokaz, in vse predmete, ki jih je treba ogledati pri sodišču. Če stranka listino predloži kasneje, se ta upošteva samo, če je stranka brez svoje krivde ni mogla predložiti prej, ali če njihova dopustitev po presoji sodišča ne bi zavlekla reševanja spora.

Sodišče ima poleg pooblastil iz prvega odstavka 286.a člena tega zakona tudi pooblastilo, da določi rok in število pripravljalnih vlog, ki jih bo strankam dopustilo, da jih lahko vložita do začetka glavne obravnave, če se stranka ne more takoj izjaviti o navedbah in predlaganih dokazih, ki jih je nasprotna stranka podala na pripravljalnem naroku.

Na pripravljalnem naroku se lahko izvajajo listinski dokazi in odloča o procesnih ugovorih strank.

Če se pripravljalni narok ne zaključi s sklenitvijo sodne poravnave, lahko sodišče v soglasju s strankama začne glavno obravnavo.

Na zahtevo sodišča se mora stranka pripravljalnega naroka udeležiti osebno in osebno odgovarjati na vprašanja sodišča.«.

70. člen

Za 279.c členom se dodata nov naslov in 279.č člen, ki se glasita:

»***Program vodenja postopka***

279.č člen

Predsednik senata na pripravljalnem naroku ali najkasneje na prvem naroku za glavno obravnavo po razpravi s strankama izdela program vodenja postopka, ki vsebuje zlasti:
- pravno podlago, ki jo sodišče šteje za relevantno za odločitev o tožbenem zahtevku glede na podane navedbe strank,

- dokazni sklep glede dokazov, ki sta jih stranki že predlagali,
- število ali datume narokov za glavno obravnavo, na katerih bo sodišče izvajalo dokaze.

Če program vodenja postopka vsebuje datume narokov za glavno obravnavo, se s seznanitvijo strank s programom štejejo vabila za udeležbo na naroke, za vročena. Sodišče stranke opozori na posledice iz 282. člena tega zakona.

Predsednik senata lahko tekom postopka program vodenja postopka spremeni ali dopolni.«.

71. člen

282. člen se spremeni tako, da se glasi:

»**282. člen**

Če na pripravljalni narok ali na prvi narok za glavno obravnavo, če pripravljalni narok ni bil razpisan, stranka ne pride, se šteje, da je umaknila vse dokazne predloge, razen predlogov za izvedbo listinskih dokazov, ki so že v spisu ter izgubi pravico zahtevati povrnitev svojih stroškov postopka.

Če na poravnalni narok ne pride ena od strank, izgubi pravico zahtevati povrnitev stroškov postopka.

Če na kakšen poznejši narok ne pride nobena stranka, sodišče odloči glede na stanje spisa, če je že opravilo narok, na katerem so se izvajali dokazi, in je dejansko stanje dovolj pojasnjeno (sodba na podlagi stanja spisa). Tako ravna sodišče tudi v primeru, če na narok ne pride ena stranka, nasprotna stranka pa predlaga odločitev glede na stanje spisa. Zoper sklep, s katerim sodišče zavrne predlog za odločitev glede na stanje spisa, ni pritožbe.

Določbe prejšnjih odstavkov se uporabijo, če je bila stranka pravilno vabljena in ni izkazala upravičenih razlogov za izostanek oziroma ni splošno znanih okoliščin, iz katerih izhaja, da stranka iz upravičenih razlogov ni mogla priti na narok.

Sodišče stranko v vabilu na narok opozori na posledice izostanka z naroka.«.

72. člen

V 285. členu se v besedilu »za drug primeren način« beseda »za« nadomesti z besedo »na«.

73. člen

Prvi odstavek 286. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Stranka mora najkasneje na pripravljalnem naroku ali na prvem naroku za glavno obravnavo, če pripravljalni narok ni bil izveden, navesti vsa dejstva, ki so potrebna za utemeljitev njenih predlogov, ponuditi dokaze, ki so potrebni za ugotovitev njenih navedb, in se izjaviti o navedbah in ponujenih dokazih nasprotne stranke.«

V četrtem odstavku se pika nadomesti z vejico in doda besedilo »ali če njihova dopustitev po presoji sodišča ne bi zavlekla reševanja spora.«.

Peti odstavek se črta.

Dosedanji šesti odstavek postane peti odstavek.

74. člen

V tretjem odstavku 286.a člena se besedilo »osmih dni« nadomesti z besedilom »15 dni, razen če posebne okoliščine primera utemeljujejo določitev krajšega roka.«.

Četrti odstavek se črta.

V dosedanjem petem odstavku, ki postane četrti odstavek, se besedilo »in vloge, ki so predložene v nasprotju s prejšnjim odstavkom,« nadomesti z besedilom »in vloge, ki so po pripravljalnem naroku ali prvem naroku za glavno obravnavo, če ni bilo pripravljalnega naroka, predložene brez poziva sodišča,«.

Šesti odstavek postane peti odstavek.

75. člen

Prvi odstavek 291. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Ko senat misli, da je zadeva zrela za odločitev, da predsednik senata strankama možnost za podajo zaključnih besed. Beseda strank se sme omejiti na določen čas. Najprej govori tožeča stranka. Stranka v zaključni besedi poda presojo dokazov, ki so bili izvedeni na glavni obravnavi, in razloži svoje sklepe o dejstvih, ki so pomembna za odločitev. Po podanih zaključnih besedah predsednik senata naznani, da je glavna obravnava končana. Nato se senat umakne na posvetovanje in glasovanje, da izda odločbo.«.

76. člen

V prvem odstavku 294. člena se beseda »lahko« črta.

77. člen

Za drugim odstavkom 298. člena se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Stranke morajo na naroku pred sodiščem razpravljati v prostem govoru. Branje listin ter narekovanje prebranega na zapisnik na naroku ni dovoljeno, razen če je treba poudariti dobesedni zapis nekega besedila. Na naroku je prepovedano vlagati v spis pisne vloge.«.

Dosedanji tretji in četrti odstavek postaneta četrti in peti odstavek.

78. člen

V prvem odstavku 304. člena se črta besedilo »po tretjem odstavku 11. člena tega zakona«. Doda se nov drugi stavek, ki se glasi: »V primeru izreka denarne kazni se smiselno uporabljajo določbe 109. člena tega zakona.«.

79. člen

V prvem odstavku 305.a člena se za besedo »tožbo« doda beseda »lahko«.

Četrti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»V vabilu na poravnalni narok sodišče obvesti tožečo stranko, da ji bo v primeru sklenjene sodne poravnave vrnilo del sodne takse za tožbo v skladu z določili zakona, ki ureja sodne takse.«.

80. člen

Za drugim odstavkom 306. člena se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Če je sodna poravnava sklenjena po izdaji sodbe, sodišče, pred katerim je sodna poravnava sklenjena, sodbo razveljavi.«

Dosedanji tretji, četrti in peti odstavek postanejo četrti, peti in šesti odstavek.

81. člen

Za četrtim odstavkom 307. člena se doda nov peti odstavek, ki se glasi:

»Pooblaščenci strank lahko sklenejo sodno poravnavo pod pogojem, da sodne poravnave v roku, ki ga določi sodišče, ne prekličeta stranki (pogojna sodna poravnava). Če v sodnem roku stranki pogojne sodne poravnave ne prekličeta, predsednik senata potrdi pravnomočnost sodne poravnave in overjen prepis sodne poravnave pošlje strankam. Če ena od strank prekliče pogojno sodno poravnavo, jo sodišče razveljavi in nadaljuje s postopkom.«.

82. člen

Tretji odstavek 313. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Rok za izpolnitev dajatve začne teči prvi dan po vročitvi prepisa sodbe stranki, ki ji je naložena izpolnitev, če ta stranka ni vložila pravnega sredstva ali je pravno sredstvo umaknila. Če je stranka, ki ji je naložena izpolnitev, vložila pravno sredstvo, začne rok za izpolnitev dajatve teči prvi dan po vročitvi sodne odločbe o pravnem sredstvu.«.

Doda se nov četrti odstavek, ki se glasi:

»Zakonske zamudne obresti od stroškov postopka začnejo teči prvi dan po poteku roka za prostovoljno izpolnitev.«.

83. člen

Za 315. členom se dodata nov naslov in nov 315.a člen, ki se glasita:

»***Vmesna sodba o ugovoru zastaranja***

315.a člen

Sodišče lahko z vmesno sodbo odloči o ugovoru zastaranja.

Sodišče počaka z obravnavanjem tožbenega zahtevka, dokler ne postane vmesna sodba pravnomočna.«.

84. člen

V drugem odstavku 321. člena se za drugim stavkom doda novi tretji stavek, ki se glasi:

»Če sodišče po končani glavni obravnavi ne more izdati sodbe še isti dan, odloži izdajo in razglasitev sodbe za največ za pet delovnih dni in določi, kdaj in kje bo razglašena.«

85. člen

V drugem odstavku 322. člena se črta drugi stavek.

86. člen

323. člen se spremeni tako, da se glasi:

»**323. člen**

Sodba mora biti pisno izdelana v 30 dneh od izdaje.

Izvirnik sodbe, ki se izda v fizični obliki, podpiše predsednik senata lastnoročno.

Sodbo, ki se izda v elektronski obliki, podpiše predsednik senata s svojim varnim elektronskim podpisom.

Sodba se strankam vroči v overjenem prepisu ali v elektronski obliki.

Če je sodišče izdalo in razglasilo sodbo takoj po koncu glavne obravnave ali če jo razglasi skladno s tretjim odstavkom 321. člena tega zakona, v roku osmih dni od razglasitve izdelati izdela pisno sodbo brez obrazložitve, ki vsebuje pravni pouk in pouk o pravici do pritožbe ter navedbo, da bo sodba z obrazložitvijo po četrtem odstavku 324. člena tega zakona izdelana, če stranka napove pritožbo.

Stranka mora napovedati pritožbo v osmih dneh od prejema sodbe iz prejšnjega odstavka.

Če je stranka napovedala pritožbo že takoj po razglasitvi sodbe, sodišče izdela sodbo z obrazložitvijo po četrtem odstavku 324. člena tega zakona.«.

87. člen

V drugem odstavku 324. člena se za besedo »pooblaščencev« doda besedilo »ter EMŠO ali matično številko strank«.

88. člen

V 328. členu se doda nov peti odstavek, ki se glasi:

»Popravo sodbe lahko sodišču prve stopnje naloži tudi višje sodišče.«.

89. člen

Dodajo se novo štiriindvajseto a) poglavje in novi členi od 332. a do 332. f, ki se glasijo:

»Štiriindvajseto a) poglavje

RAVNANJE Z VLOGAMI, DOKAZI IN ODLOČBAMI, KI VSEBUJEJO TAJNE PODATKE

»332. a člen

»Če vloga ali dokaz vsebuje podatke, ki so v skladu z zakonom, ki ureja tajne podatke, označeni s stopnjo tajnosti (v nadaljevanju: tajni podatki), postopa sodišče, razen če ta zakon določa drugače, v skladu z zakonom, ki ureja tajne podatke.

332. b člen

Če vloga stranke vsebuje tajne podatke, mora stranka del vloge, ki vsebuje tajne podatke, ločiti od dela vloge, ki ne vsebuje tajnih podatkov, in ga pripeti vlogi v zaprti ovojnici.

Enako velja za listinske dokaze, ki jih stranka priloži vlogi.

Če stranka ne ravna v skladu s prejšnjima odstavkoma, se vloga stranke šteje za nepopolno.

Če sodišče med postopkom izve, da del vloge ali listine vsebuje tajne podatke, loči ta del vloge in ga hrani v skladu s petim odstavkom tega člena.

Sodišče del vloge, ki vsebuje tajne podatke, hrani posebej in dopusti vpogled pod pogoji 332.c in 332.d člena tega zakona.

332. c člen

Sodišče s sklepom odloči, ali se dopusti vpogled v vloge in listine, ki so jih stranke priložile vlogam, in ali se izvedejo dokazi, ki vsebujejo tajne podatke.

Sodišče odloči na podlagi skrbne presoje interesov po spoštovanju poštenega sodnega postopka in po varstvu tajnih podatkov. Pri tem upošteva pomen navedb in vsebine listine za postopek in lastnost tajnega podatka ter ali bi razkritje tajnega podatka lahko resno ogrozilo državno varnost.

Sodišče s sklepom določi tudi kraj in način seznanitve z vlogami in listinami, ki vsebujejo tajne podatke, in stranke opozori, da morajo podatke varovati v skladu z določbami zakona, ki ureja tajne podatke, ter na posledice morebitnega razkritja in njihovo odgovornost v primeru razkritja teh podatkov.

Zoper sklep iz prejšnjih odstavkov ni pritožbe.

332. č člen

Sodišče hrani in zagotovi strankam vpogled v vloge in listine, ki vsebujejo tajne podatke, v prostorih sodišča.

Če prostori sodišča ne izpolnjujejo varnostnih pogojev, kot jih določa zakon, ki ureja varovanje tajnih podatkov, lahko sodnik odloči, da se vloge in listine hranijo in vpogledajo v prostorih drugega sodišča na področju posameznega okrožja.

Sodnik lahko odloči, da glede na stopnjo varovanja tajnih podatkov in težav z zagotavljanjem primernih varnostnih pogojev, dopusti hrambo in vpogled v vloge in listine, ki vsebujejo tajne podatke, v prostorih sodišča, ki ne izpolnjujejo pogojev kot jih določa zakon, ki ureja varovanje tajnih podatkov, če je ob pregledu prisoten sodnik ali član sodnega osebja.

Ne glede na določbe zakon, ki ureja varovanje tajnih podatkov, se lahko stranke seznanijo s tajnimi podatki na glavni obravnavi ob prisotnosti sodnika.

Vpogled v vloge in listine, ki vsebujejo tajne podatke, se v skladu s pogoji iz prejšnjih odstavkom lahko dopusti tudi izvedencem, cenilcem, tolmačem in mediatorjem, če je seznanitev s to vsebino nujna za opravo njihovega dela in jih opozori, da morajo podatke varovati v skladu z določbami zakona, ki ureja tajne podatke in na posledice in njihovo odgovornost v primeru razkritja teh podatkov.

332.d člen

Sodba, ki vsebuje tajne podatke, se lahko vroči strankam in njunim pooblaščencem v skladu z določbami zakona, ki ureja tajne podatke.

Sodišče lahko ne glede na prvi odstavek tega člena vroči strankam sodbo, ki ne vsebuje obrazložitve, če obrazložitev vsebuje tajne podatke, in jo seznani, da lahko v pritožbenem roku vpogleda v sodbo z obrazložitvijo, ki vsebuje tajne podatke na sodišču pod pogoji iz 332.c in 332.č člena.

90. člen

V prvem odstavku 333. člena se beseda »petnajstih« nadomesti s številko »30«, beseda »osem« pa s številko »15«.

Za drugim odstavkom se doda novi tretji odstavek, ki se glasi:

»Pritožba ne zadrži izvršitve sodbe na podlagi pripoznave ali odpovedi, zamudne sodbe in sodbe na podlagi stanja spisa, sodbe v menični in čekovnih sporih, sodbe v sporih iz naslova zakonite preživnine, sodbe glede odpovedi najemnega razmerja, in sklepa o motenju posesti.«.

91. člen

Za besedilom 336. člena, ki postane prvi odstavek tega člena, se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Če stranka v postopku s pritožbo ravna v nasprotju s petim odstavkom 105. člena tega zakona, se šteje, da sklicevanja na vlogo, listino ali procesno dejanje sploh ni bilo.«.

92. člen

V prvem odstavku 337. člena se doda nov drugi stavek, ki se glasi:

»Pritožnik mora povrniti nasprotni stranki stroške, ki jih je s svojimi novimi dejstvi in dokazi v pritožbi povzročil nasprotni stranki, kakor tudi stroške, ki nastanejo zaradi morebitne razveljavitve sodne odločbe zaradi navajanja novih dejstev in dokazov.«.

Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Ugovor pobota ali zastaranja, ki nista bila uveljavljena pred sodiščem prve stopnje, se ne moreta uveljavljati v pritožbi.«.

93. člen

V drugem odstavku 339. člena se 4. točka spremeni tako, da se glasi:
»4. če je sodišče na ugovor stranke v odločbi, ki je bila vzeta v sodbo, nepravilno odločilo, da je stvarno pristojno ali krajevno pristojno;«.
V 15. točki se pika na koncu nadomesti s podpičjem in se doda nova 16. točka, ki se glasi:
»16. če je sodišče upoštevalo pisne vloge, ki sta jih stranki vložili v nasprotju z določbami tega zakona.«.

Za drugim odstavkom se doda novi tretji odstavek, ki se glasi:
»Ne gre za bistveno kršitev postopka iz 1. točke prejšnjega odstavka, če je namesto sodnika posameznika odločal senat.«.

94. člen

V četrtem odstavku 343. člena se za besedo »umaknila,« dodajo besede »ali je umaknila napoved pritožbe«.

95. člen

Za 343. členom se doda nov 343.a člen, ki se glasi:

»**343.a člen**

Če predsednik senata ugotovi, da je pritožba pravočasna, popolna in dovoljena in oceni, da je podana bistvena kršitev postopka iz 14. ali 15. točke drugega odstavka 339. člena tega zakona, ki jo stranka uveljavlja v pritožbi, lahko sodišče prve stopnje izda novo sodbo, ki nadomesti sodbo, ki se s pritožbo izpodbija in s katero odpravi to kršitev.

(2) Zoper novo sodbo ima stranka pravico do pritožbe. Ko sodišče prejme to pritožbo, se določba prejšnjega odstavka ne uporablja.«.

96. člen

Prvi odstavek 344. člena se spremeni tako da se glasi:

»Izvod pravočasne, popolne in dovoljene pritožbe vroči sodišče prve stopnje nasprotni stranki v odgovor na pritožbo. Odgovor na pritožbo se lahko vloži pri sodišču prve stopnje v enakem roku, kot je določen za vložitev pritožbe.«.

97. člen

Za 346.a členom se doda novi 346.b člen, ki se glasi:

»346.b člen

Če sodišče druge stopnje soglasno oceni, da pritožba nima možnosti za uspeh in zadeva ni pomembna za razvoj prava, za poenotenje sodne prakse in prav tako nima načelnega pomena, stranko o tem obvesti in jo pozove, da se v določenem roku izjavi, ali vztraja pri vloženi pritožbi ali pritožbo umika. Če stranka umakne pritožbo, ji sodišče vrne del sodne takse za pritožbo v skladu z določbami zakona, ki ureja sodne takse. Sodišče druge stopnje stranko v pozivu opozori na vračilo sodne takse v primeru umika pritožbe.«.

98. člen

V drugem odstavku 347. člena se za besedilom »druge stopnje« doda besedilo »dvomi v pravilnost dokazne ocene sodišča prve stopnje in«.

Za petim odstavkom se doda nov šesti odstavek, ki se glasi:

»Sodnik poročevalec lahko brez pooblastila senata opravi poravnalni narok in na zapisnik sprejme sodno poravnavo.«.

99. člen

349. člen se spremeni, tako da se glasi:

»349. člen

Če ni v 25. poglavju tega zakona drugače določeno, veljajo določbe tega zakona o postopku pred sodiščem prve stopnje smiselno tudi za postopek pred sodiščem druge stopnje.«.

100. člen

V prvem odstavku 354. člena se pika na koncu prvega stavka nadomesti z vejico in doda besedilo »razen če bi bila s tem kršena strankina pravica do sojenja v razumnem roku.«.

101. člen

V 355. členu se pika na koncu drugega stavka nadomesti z vejico in doda besedilo »razen če bi bila s tem kršena strankina pravica do sojenja v razumnem roku.«.

102. člen

Za 357. členom se doda nov 357.a člen, ki se glasi:

»357.a člen

»Zoper sklep sodišča druge stopnje, s katerim sodišče razveljavi sodbo sodišča prve stopnje in vrne zadevo sodišču prve stopnje v novo sojenje na podlagi prvega odstavka 354. in 355. člena tega zakona, je dovoljena pritožba. O pritožbi odloča senat treh sodnikov vrhovnega sodišče prednostno.

V tem postopku se smiselno uporabljajo določbe tega zakona, ki urejajo pritožbo zoper sklep sodišča prve stopnje.

Če sodišče pritožbo zavrne, zadošča, da se zgolj splošno sklicuje na neobstoj pogojev za izvedbo pritožbene obravnave na podlagi prvega odstavka 354. in 355. člena tega zakona.«.

103. člen

V prvem odstavku 366. člena se črtata vejica in besedilo »razen določb o odgovoru na pritožbo in o obravnavi pred sodiščem druge stopnje«.

Drugi odstavek se črta.

104. člen

V drugem odstavku 366.a člena se prva in druga alineja spremenita tako, da se glasita:

»- če gre za pritožbo zoper sklep, s katerim je sodišče odločilo o tožbenem zahtevku v sporu o motenju posesti;

- če gre za pritožbo zoper sklep, s katerim je sodišče zavrglo tožbo, ki je že bila vročena toženi stranki;«

Za drugo alinejo se dodajo nova tretja do sedma alineja, ki se glasijo:

»- če gre za pritožbo zoper sklep, s katerim je sodišče ločeno od glavne stvari zavrnilo ugovor glede pomanjkanja procesnih predpostavk (prvi odstavek 288. člena) in ni sklenilo, da takoj nadaljuje z obravnavanjem glavne stvari (tretji odstavek 288. člena);

- če gre za pritožbo zoper sklep o zavrnitvi ali ugoditvi predlogu za vrnitev v prejšnje stanje;

- če gre za pritožbo zoper sklep o zavrnitvi zahteve za izločitev višjega sodnika (peti odstavek 73. člena);

- če gre za pritožbo zoper sklep o prekinitvi postopka;

- če gre za pritožbo zoper sklep o stroških postopka, če vrednost izpodbijanega dela sklepa presega 800 eurov;«.

Dosedanji tretja in četrta alineja postaneta osma in deveta alineja.

Za deveto alinejo se doda nova deseta alineja, ki se glasi:

»- če se o pritožbi zoper sklep odloča skupaj s pritožbo zoper sodbo v isti zadevi ali skupaj s pritožbo zoper sklep, o kateri mora odločati, senat.«.

105. člen

V prvem odstavku 367. člena se besedilo »v 30 dneh od vročitve prepisa sodbe (dovoljena revizija) oziroma« in besedilo »(dopuščena revizija)« črtata.

Varianta spremembe prvega odstavka:

V prvem odstavku 367. člena se beseda »sodbo« nadomesti z besedilom »sodno odločbo, s katero se konča postopek« in besedilo »v 30 dneh od vročitve prepisa sodbe (dovoljena revizija) oziroma« in besedilo »(dopuščena revizija)« črtata.

Drugi in tretji odstavek se črtata.

Četrti odstavek, ki postane drugi odstavek, se spremeni tako, da se glasi:

»Če zakon določa, da revizije ni, sodišče revizije ne more dopustiti.«.

Peti odstavek se črta.

106. člen

Peti in šesti odstavek 367.b člena se spremenita tako, da se glasita:

»Če se predlagatelj revizije sklicuje na sodno prakso vrhovnega sodišča ali sodišč druge stopnje, mora navesti opravilne številke zadev, kopije sodnih odločb, na katere se sklicuje, pa mora predložiti, če te niso javno objavljene.

Če stranka ne ravna po četrtem odstavku tega člena ali v skladu s petim odstavkom tega člena ne navede opravilnih številk zadev sodb, na katere se sklicuje, se predlog za dopustitev revizije zavrže.«.

107. člen

Prvi odstavek 370. člena se spremeni tako da se glasi:

»Revizija se lahko vloži zaradi bistvene kršitve določb pravdnega postopka pred sodiščem prve ali druge stopnje ali zaradi zmotne uporabe materialnega prava.«.

Drugi odstavek se črta.

Dosedanji tretji odstavek postane drugi odstavek.

Četrti odstavek se črta.

108. člen

V prvem odstavku 371. člena se za besedo »delu« črta vejica, besedilo »v katerem se izpodbija z revizijo, in v mejah razlogov, ki so v njej navedeni« pa se nadomesti z besedilom »in glede tistih konkretnih pravnih vprašanj, glede katerih je bila revizija dopuščena«.

Drugi odstavek se črta.

109. člen

Drugi odstavek 373. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Reviziji mora biti priložen predlog za dopustitev revizije in sklep o dopustitvi revizije.«

V tretjem odstavku se črta beseda »dopuščene«.

110. člen

V drugem odstavku 374. člena se črta besedilo »v primerih, ko ni dovoljena že po samem zakonu,«.

V tretjem odstavku se črta beseda »Dopuščena«, beseda »revizija« pa se nadomesti z besedo »Revizija«.

111. člen

V prvem odstavku 375. člena se črta besedilo »dovoljene revizije oziroma izvod dopuščene«.

112. člen

376. člen se spremeni tako, da se glasi:

»376. člen

O reviziji odloča revizijsko sodišče na nejavni seji ali na javni obravnavi.

Javno obravnavo razpiše revizijsko sodišče na lastno pobudo, če pričakuje, da je odločitev pomembna za zagotovitev pravne varnosti ali za razvoj prava preko sodne prakse in oceni, da za izvedbo javne obravnave obstoji interes javnosti.«.

113. člen

Za 376. členom se dodata nova 376.a in 376. b člena, ki se glasita:

»376.a člen

Na javno obravnavo se povabijo stranke oziroma njihovi zakoniti zastopniki ali pooblaščenci.

Obravnava pred revizijskim sodiščem se začne s poročilom poročevalca, ki razloži stanje stvari, ne da bi dal svoje mnenje o utemeljenosti revizije, nato revident na kratko obrazloži svojo revizijo, nasprotna stranka pa odgovor na revizijo, če ga je vložila.

Revizijsko sodišče lahko v mejah preizkusa revizije strankam zastavlja vprašanja.

376.b člen

Po končani javni obravnavi lahko revizijsko sodišče svojo odločitev ustno razglasi ali odloči na nejavni seji z odločbo.«.

114. člen

Za 381. členom se doda novi 381.a člen, ki se glasi:

»381.a člen

Vrhovni sodnik, ki ne soglaša z izrekom ali z obrazložitvijo odločbe revizijskega sodišča, lahko napove ločeno mnenje.

Ločeno mnenje je namenjeno predstavitvi stališč, ki jih je vrhovni sodnik izrazil ob obravnavanju revizije oziroma ob odločanju o reviziji in ki so narekovala njegovo odločitev.

Vrhovni sodnik lahko da odklonilno ločeno mnenje, če se ne strinja z izrekom odločbe revizijskega sodišča, in pritrdilno ločeno mnenje, če se ne strinja z obrazložitvijo odločbe revizijskega sodišča. Ločeno mnenje lahko da več vrhovnih sodnikov skupaj, lahko pa se ločenemu mnenju vrhovnega sodnika pridruži drug vrhovni sodnik.

Ločeno mnenje lahko da le vrhovni sodnik, ki je to napovedal ob odločanju. Pridružitev k ločenemu mnenju je možna tudi brez predhodne napovedi.

Vrhovni sodnik izdela ločeno mnenje v sedmih dneh od dneva, ko dobi besedilo odločbe o reviziji. Senat, ki odloča o reviziji, lahko določi rok za izdelavo ločenega mnenja, ki je krajši ali daljši od sedmih dni, če to narekujejo narava ali okoliščine konkretne zadeve. O podaljšanju ali skrajšanju roka odloči senat takoj po končanem glasovanju z večino glasov članov senata.

Če ločeno mnenje ni izdelano v roku iz prejšnjega odstavka, se šteje, da se je vrhovni sodnik ločenemu mnenju odpovedal.

Ločeno mnenje se priloži odločbi o reviziji in se pošilja oziroma vroča skupaj z njo.«.

115. člen

V drugem odstavku 385. člena se črta besedilo », zoper katero sodišče ne more dopustiti revizije (četrti odstavek 367. člena)«

116. člen

V 391. členu se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Če je zahteva za varstvo zakonitosti vložena pod pogoji iz prvega odstavka 367.a člena tega zakona in vrhovno sodišče spozna, da je utemeljena, ugotovi le, da je bil zakon prekršen, ne da bi posegalo v pravnomočno odločbo.«.

117. člen

V prvem odstavku 394. člena se dodata nova 11. in 12. točka, ki se glasita:
11. če pridobi stranka možnost uporabiti pravnomočno odločbo kazenskega sodišča, ki temelji na istem dejanskem stanju kot tožbeni zahtevek, na podlagi katerega je že bilo odločeno v kazenskem postopku, je sodišče vezano na pravnomočno obsodilno sodbo, izdano v kazenskem postopku, samo glede obstoja kaznivega dejanja in kazenske odgovornosti storilca.
12. če je Evropsko sodišče za človekove pravice ugotovilo, da so bile v postopku kršene konvencijske pravice in odškodnina ni primerno zadoščenje za odpravo posledic in je obnova nujna, da kršitev odpravi.

118. člen

Na koncu drugega odstavka 410. člena se črta pika in doda besedilo »in vsebina razgovora ni vsebovana v obrazložitvi sodbe.«.

119. člen

V 419. členu se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Na predlog stranke sodišče izda prepis sodbe o razvezi zakonske zveze, ki ne vsebuje obrazložitve.«.

120. člen

V 425. členu se dodata nov drugi odstavek, ki se glasi:

»V nujnih primerih sme sodišče ne glede na določbo 276. člena tega zakona takoj po predhodnem preizkusu tožbe razpisati glavno obravnavo.«.

121. člen

Tretji odstavek 428. člena se črta.

122. člen

Doda se nov drugi odstavek 436. člena, ki se glasi:

“Če toženec vloži obrazložen ugovor, sodišče s sklepom razveljavi plačilni nalog in začne po pravnomočnosti tega sklepa z obravnavanjem glavne stvari.

Dosedanji drugi odstavek postane tretji odstavek 436. člena.

Dosedanji tretji odstavek 436. člena se črta.

123. člen

437. člen se črta.

124. člen

451. člen se črta.

125. člen

Tretji odstavek 454. člena se spremeni tako, da se glasi:

Ne glede na določbe prejšnjih odstavkov sodišče razpiše narok, če stranka to zahteva.

126. člen

Črta se 455. člen.

127. člen

V 457. členu se črta tretji odstavek.

128. člen

Za četrtim odstavkom v 458. členu se doda novi peti odstavek, ki se glasi:

»Pritožba zoper sodbo ali sklep v postopku v sporu majhne vrednosti ne zadrži njene izvršitve.«.

Dosedanji peti, šesti, sedmi, osmi in deveti odstavek postanejo šesti, sedmi, osmi, deveti in deseti odstavek.

129. člen

Doda se nov 486.a člen, ki se glasi:

»Sodnik posameznik lahko izjemoma predlaga predsedniku višjega sodišča, da se zadeva odstopi v odločitev senatu treh sodnikov, če gre za zapleteno zadevo glede pravnih ali dejanskih vprašanj. O predlogu sodnika posameznika odloči predsednik višjega sodišča s sklepom, zoper katerega ni pritožbe. Preostala sodnika člana senata se izbereta na podlagi pravil sodnega reda o dodelitvi zadev na dan, ko je predsednik višjega sodišča ugodil predlogu.«.

130. člen

490. člen in naslov »Pravna sredstva« se črtata.

131. člen

V prvem odstavku 495. člena se številka »4.000« nadomesti s številko »10.000«.

132. člen

Doda se nov 495.a člen, ki se glasi:

Sodišče lahko stranki odredi omejitev obsega vloge in omejitev časa za ustno podajanje navedb na naroku.

133. člen

496. člen se črta.

134. člen

Prehodna določba

Do ureditve v zakonu, ki ureja sodne takse, se za ugovor zaradi pobota plača sodna taksa v višini, kot jo Zakon o sodnih taksah (ZST-1, Uradni list RS, št. 37/08, 97/10, 63/13, 58/14 – odl. US, 19/15 – odl. US in 30/16) določa za tožbo.

135. člen

Ta zakon začne veljati šest mesecev po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu

Spremenjen 9. člen določa, da morajo stranke, njihovi zakoniti zastopniki in pooblaščenci ter udeleženci postopka morajo sodišču omogočiti, da ugotovi resnico, in pošteno uporabljati pravice, ki jih imajo po tem zakonu.

Po veljavni ureditvi iz 9. člena Zakona o pravdnem postopku[125] (ZPP) morajo pred sodiščem govoriti resnico le stranke, njihovi zakoniti zastopniki in pooblaščenci, ta dolžnost pa se ne razteza na druge udeležence v postopku (npr. sodne izvedence, priče, tretje, ki jih sodišče pozove k predložitvi listin). Te osebe morajo pred sodiščem govoriti resnico in pošteno uporabljati pravice, ki jim jih daje ZPP, ni pa njihova obveznost tako široka, da bi morali sodišču tudi drugače omogočiti, da ugotovi resnico.

S predlagano določbo se poudarja in dodaja načelo resnicoljubnosti oziroma načelo iskanja materialne resnice. V skladu z moderno tendenco v primerjalnem procesnem pravu morajo stranke popolno in resnicoljubno navajati pravno odločilna dejstva (npr. 21. člen nizozemskega zakona o pravdnem postopku, 160. člen švicarskega Zakona o pravdnem postopku[126] - šZPO), tudi če so v njihovo škodo. V ta namen so dolžne predložiti tudi listine, zaradi katerih bi lahko izgubile pravdo.

V § 142 nemškega zakona, ki ureja pravdni postopek (nZPO je tako določeno, da sodišče pozove stranko k predložitvi določene listine. Na predlog sodišče pozove stranko, naj določeno listino izroči nasprotni stranki, če je dejstvo, ki se dokazuje z listino, pravno odločilno (§ 421, 425 nZPO). Tak predlog mora vsebovati: označbo listine, navedbo dejstva, ki se bo z listino dokazovalo; kolikor gre za natančen opis vsebine listine; navedbo dejstev, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da se listina nahaja v rokah nasprotne stranke in navedbo pravne podlage za izročitev listine (§ 424 nZPO).

V švicarskem pravu so stranke in tretji dolžni sodelovati pri izvedbi dokazov (Mitwirkungspflicht, § 160 šZPO); predvsem so dolžni pred sodiščem govoriti resnico, trpeti ogled stvari ali oseb s strani sodnega izvedenca in izročiti listine, razen listin, ki se nanašajo na korespondenco med odvetnikom in stranko. Nadalje, v 52. členu šZPO je določeno, da morajo vsi udeleženci v postopku delovati v skladu z načelom vestnosti in poštenja.

Pri spremembi 9. člena ZPP gre torej za ukrep krepitve načela materialne resnice,[127] kar se konkretizira tudi preko novega 219.b člena (možnost razkritja poslovnih skrivnosti), spremenjenega 226. in 227. člena ZPP (edicijska dolžnost) in preko instituta stopenjske tožbe (nov 182.a člen ZPP).

---

[125] Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US in 48/15 – odl. US

[126] Schweizerische Zivilprozessordnung (Zivilprozessordnung, ZPO) vom 19. Dezember 2008.

[127] A. Galič, Disclosure of documents in civil procedure : the privilege against self-incrimination or a quest for procedural fairness and substantive justice. V: van RHEE, C. H. (ur.), UZELAC, Alan (ur.). Evidence in contemporary civil procedure : fundamental issues in a comparative perspective, (Ius Commune Europaeum, 139). Cambridge; Antwerp; Portland: Intersentia: Metro, 2015, str. 33-34, 44.

K 2. členu

Sedanji prvi odstavek 11. člen ZPP določa, da si mora sodišče prizadevati, da se opravi postopek brez zavlačevanja in s čim manjšimi stroški, in onemogočiti vsako zlorabo pravic, ki jih imajo stranke v postopku. Spremenjeno pravilo zavezuje k hitrosti in ekonomičnosti postopka ne le sodišče, temveč tudi stranke in druge udeležence postopka (zastopnike, pooblaščence, priče, izvedence).

Po drugi strani je v spremenjeni določbi prvega odstavka 11. člen ZPP po novem tudi zapisano, da je vsaka stranka dolžna v postopku skrbno ravnati in pravočasno uresničevati svoje pravice, navajati dejstva in predlagati dokaze, da je mogoče postopek izvesti čim prej. Gre za zapis dolžnosti strank, da so dolžne prispevati k hitrosti postopka s pravočasno dostavo procesnega gradiva. V Avstriji je vsaka stranka dolžna svoje trditve in predloge dokazov pravočasno in popolnoma navesti, da je mogoče postopek izvesti čim prej - *Prozessfo□rderungspflicht*, § 178 avstrijskega zakona, ki določa pravila pravdnega postopka (aZPO). Podobno je v Nemčiji (§ 282 nZPO).

V teoriji in praksi se vse bolj uveljavlja zavedanje, da ni le sodišče tisto, ki je odgovorno za hiter potek postopka, temveč tudi stranke in drugi udeleženci (npr. izvedenci). Odgovornost strank se nanaša predvsem na pravočasno dostavo procesnega gradiva, da ne prihaja do zastojev in nepotrebnih zavlačevanj postopka, odgovornost prič je, da se odzovejo vabilu na pričanje, odgovornost izvedencev pa se nanaša na pravočasno izdelavo izvida in mnenja. Vsak udeleženec v postopku mora ravnati z ustrezno skrbnostjo. Izvedenci in odvetnika morajo ravnati s povečano skrbnostjo, to je s skrbnostjo dobrega strokovnjaka.

Angleški Civil Procedure Rules (CPR) v 1. členu predvideva, da je glavni namen pravil pravdnega postopka omogočiti sodišču, da obravnava zadeve pravično, kar pomeni, da stranke enako obravnava, prihrani stroške, zadevi nameni pozornost sorazmerno vrednost spornega predmeta, pomembnosti zadeve, zapletenosti pravnih vprašanj in finančnemu stanju strank, zagotavlja hitro in pošteno odločanje in zagotavlja zadevi primeren delež pozornosti, upoštevajoč, da so v čakalni vrsti še druge zadeve, ki jih mora sodišče obravnavati. Gre za zapis načela sorazmernosti, saj je treba iskanje materialne resnice uravnotežiti s pravico do sojenja v razumnem roku. Načelo proporcionalnosti (sorazmernosti) v primerjalnem pravu postaja vodilno načelo pravdnega postopka.[128] Vsa ostala načela (hitrosti, materialne resnice, pravice do izjave, ekonomičnosti itd.) je treba meriti skozi prizmo sorazmernosti. Že v obstoječem besedilu ZPP je načelo sorazmernosti v veliki meri upoštevano, npr.: pisne izjave prič (236.a člen, odločitev glede višine odškodnine po prostem preudarku (prvi odstavek 216. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju[129] - ZIZ), opustitev dokaza v primeru nespornih dejstev, posebnosti v sporih majhne vrednosti (odločitev brez naroka, omejitev pripravljalnih vlog, prepoved pritožbenega razloga nepopolne ugotovitve dejanskega stanja ipd.). Načelo sorazmernosti je upoštevano tudi v evropskih uredbah, npr. v Uredbi (ES) št. 861/2007 o uvedbi evropskega postopka v sporih majhne vrednosti[130], kjer:

- sodišče izvede glavno obravnavo, če meni, da je to nujno, ali če stranka to zahteva. Sodišče lahko tako zahtevo zavrne, če meni, da z vidika okoliščin zadeve glavna obravnava očitno ni potrebna za pošteno vodenje postopka (5. člen),

[128] A. Uzelac v A. Uzelac (ed.), Goals of Civil Justice and Civil Procedure in the Contemporary World, Springer International Publishing, Switzerland 2014, str. 5.

[129] Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15 in 76/15 – odl. US

[130] OJ L 199, 31.7.2007, p. 1–22

- sodišče ne prisodi povračila stroškov stranki, ki v pravdi uspe, kolikor so ti nesorazmerni z zahtevkom (16. člen).

V 7. točki preambule k Uredbi (ES) št. 861/2007 je izrecno zapisano, da je treba v okviru evropskega postopka v sporih majhne vrednosti upoštevati načela enostavnosti, hitrosti in sorazmernosti. In nenazadnje je treba tudi upoštevati, da stranke spora niso edine, ki čakajo na odločitev sodišča, temveč so v čakalni vrsti še druge zadeve (primerjaj 1. člen CPR).
Cilj pravdnega postopka je poštena odločitev. Odločitev sodišča naj bo pravilna (načelo materialne resnice) in zakonita (načelo zakonitosti), vendar je treba pri zagotavljanju pravilnosti in zakonitosti sodnih odločb imeti v mislih, da mora biti postopek pravnomočno končan v razumnem času (justice delayed is justice denied) in s kar se da nizkimi stroški. Zahteva po sojenju v razumnem roku izhaja tudi iz 6. člena Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin[131] (EKČP). V povezavi z razširjenim načelom skrbnosti strank in drugih udeležencev v postopku, so predlagane spremembe določb ZPP, s katerimi se nalaga strankam bolj skrbno oblikovanje pripravljalnih vlog, sankcioniranje izvedenca v primeru njegove zamude z delom in sankcije povezane z neprihodom stranke na narok za glavno obravnavo, ter stroškovne sankcije v primerih poznega navajanja novot.

K 3. členu:

Obstoječi drugi odstavek 19. člena ZPP določa, da se lahko okrožno sodišče po uradni dolžnosti izreče za stvarno nepristojno za zadeve iz pristojnosti okrajnega sodišča ob predhodnem preizkusu tožbe, na ugovor tožene stranke, ki ga lahko ta poda najkasneje v odgovoru na tožbo, pa do razpisa glavne obravnave. Vdrugem odstavku 19. člena jepredlagano, da se lahko vsako sodišče prve stopnje (ne le okrožno) po uradni dolžnosti izreče za stvarno nepristojno ob predhodnem preizkusu tožbe, na ugovor tožene stranke, ki ga poda najkasneje v odgovoru na tožbo, pa do razpisa glavne obravnave, razen če se kasneje spremenijo okoliščine, na katere se opira stvarna pristojnost sodišča. Namreč, nespremenjen še vedno ostaja tretji odstavek 17. člena, ki določa ustalitev pristojnosti: »Če se med postopkom spremenijo okoliščine, na katere se opira pristojnost sodišča, ali če tožeča stranka zmanjša tožbeni zahtevek, ostane sodišče, ki je bilo pristojno ob vložitvi tožbe, pristojno še naprej, čeprav bi bilo zaradi teh sprememb pristojno drugo sodišče iste vrste.«.

Predlagana sprememba je ukrep racionalizacije in pospešitve postopka, v skladu s katerim naj se vsa sporna procesna vprašanja rešijo v zgodnji fazi postopka, da ne prihaja do nepotrebnega izvajanja dokazov. Glede na to, da tako na okrajnih kot okrožnih sodiščih sodijo sodniki posamezniki (prvi odstavek 15. člena ZPP) in glede na to, dapredlagatelj, načrtuje postopno vpeljavo enovitega prvostopenjskega sodnika,[132] je smiselno zmanjšati pomen kršitve stvarne pristojnosti sodišč. Gre za približevanje rešitvi glede krajevne pristojnosti sodišč in ustalitvi pristojnosti, ki je tudi uveljavljena v nemškem pravu (do leta 1974 sta se lahko stranki dogovorili tako za krajevno kot stvarno pristojnost). Če sodbo izda prvostopenjsko sodišče, ki ni niti krajevno niti stvarno pristojno, sodba ni brez učinkov, kajti sodišča so si med seboj enakovredna.[133]

---

[131] Uradni list RS(13.6.1994) MP, št.7-41/1994 (RS 33/1994).
[132] Primerjaj http://www.vlada.si/teme_in_projekti/1_leto_vlade_dr_mira_cerarja/dosezki_ministrstva_za_pravosodje_v_prvem_letu_vlade_dr_mira_cerarja/, http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/evidenca?mandat=VII&type=magdt&uid=EDFD52B184C1576FC1257D7A00406566 (vpogled dne 6.5.2016).
[133] Othmar Jauernig, Zivilprozessrecht, 29. izdaja, C.H. Beck, München 2007, str. 34-35.

V skladu s tretjim odstavkom 19. člena ZPP zoper sklep okrožnega sodišča o tem, da je pristojno, ni nobene pritožbe (niti posebne pritožbe), četudi bi se okrožno sodišče napačno odločilo (večja kvaliteta odločanja kot pred okrajnim sodiščem), zoper sklep okrajnega sodišča o tem, je pristojno, pa je *a contrario* dovoljena pritožba.

Če stranka stvarne pristojnosti pravočasno ne graja, pride do ustalitve pristojnosti, tudi če gre za zadevo iz pristojnosti specializiranega sodišča (npr. delovnega) ali okrožnega sodišča.[134]

K 4. členu:

Predlagatelj je dodal nov tretji odstavek 38. člena ZPP, ki določa, da lahko senat petih sodnikov vrhovnega sodišča s sklepom odloči, da se zadeva predloži v reševanje razširjenemu senatu, če bi lahko odločitev sodišča predstavljala odstop od ustaljene sodne prakse vrhovnega sodišča ali če gre za reševanje pomembnega pravnega vprašanja, glede katerega je sodna praksa vrhovnega sodišča neenotna.

Uveljavitev razširjenih senatov je smiselna v primeru neenotne prakse vrhovnega sodišča RS, da ne bi vrhovno sodišče tudi v prihodnje (p)ostajalo vir neenotne sodne prakse.[135] Nadalje je smiselno razširjene senate uvesti v primeru, ko gre za pravno vprašanje, ki zadeva več oddelkov, kar pomeni dopolnitev inštituta načelnih pravnih mnenj.

V Nemčiji lahko ožji senat po četrtem odstavku § 132/4 GVG[136] zadevo predloži v obravnavo razširjenemu senatu, če gre za vprašanje razvoja prava (Rechtsfortbildung). Podobno je v Avstriji, kjer razširjen senat enajstih vrhovnih sodnikov odloča o pomembnih vprašanjih za razvoj prava ali o vprašanjih, ki odstopajo od ustaljene sodne prakse (§ 8 OGHG).[137]

K 5. členu:

Glede na to, da se s predlagano novelo ukinja dovoljena revizija in ohranja le dopuščena revizija, ki je dovoljena ne glede na vrednost spornega predmeta, je bilo treba spremeniti prvi odstavek 39. člen ZPP tako, da vrednost spornega predmeta ni več odločilna za vložitev revizije.

K 6. členu:

Z novelo se v tretjem odstavku 44. člena , črta besedilo “pravici do revizije”. Gre za redakcijsko spremembo, saj predlagatelj ukinja dovoljeno revizijo in ohranja le še dopuščeno revizijo, ne glede na vrednost spornega predmeta. Zaradi tega je bilo treba ustrezno spremeniti 39., 44., 45 in 180. člen ZPP.

---

[134] Glej že do sedaj uveljavljeno stališče v pravni teoriji Jan Zobec v Ude, Galič, ZPP Komentar, 3. knjiga, Ljubljana 2009, str. 280.

[135] Glej Nina Betetto, Kako preprečiti, da Vrhovno sodišče postane vir neenotne sodne prakse,Dnevih pravnikov 2015, Podjetje in delo 6-7/2015, str. 970 in naslednje; sklep obče seje Vrhovnega sodišča iz leta 2015.

[136] Gerichtsverfassungsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 9. Mai 1975 (BGBl. I S. 1077), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 21. Dezember 2015 (BGBl. I S. 2525) geändert worden ist.

[137] Bundesgesetz vom 19. Juni 1968 über den Obersten Gerichtshof, BGBl. Nr. 328/1968 (NR: GP XI RV 470 AB 912 S. 103.), zuletzt geändert BGBl. I Nr. 112/2007 (NR: GP XXIII RV 299 AB 335 S. 41. BR: 7802 AB 7851 S. 751.). Podrobneje Nina Betetto, Kako preprečiti, da Vrhovno sodišče postane vir neenotne sodne prakse, Dnevih pravnikov 2015, Podjetje in delo 6-7/2015, str. 986.

Predlagatelj je drugi stavek tretjega odstavka 44. člena ZPP spremenil tako, da po novem sodišče v primeru, ko tožeča stranka navede očitno previsoko ali prenizko vrednost ali če tožeča stranka navede le skupno vrednost spornega predmeta, čeprav uveljavlja s tožbo zoper isto toženo stranko več zahtevkov, lahko ,odloči , po uradni dolžnosti (kot do sedaj) ali na predlog toženca (novost). Gre za rešitev iz tretjega odstavka 40. člena , in prvega odstavka 31. člena ZPP, ki omogočata pravno varstvo toženca v primerih, ko tožeča stranka navede očitno previsoko ali prenizko vrednost spornega predmeta, ali če tožeča stranka navede le skupno vrednost spornega predmeta, čeprav uveljavlja s tožbo zoper isto toženo stranko več zahtevkov.

K 7. členu:

V 45. členu se črta besedilo "pravica do revizije". Gre za redakcijsko spremembo, saj predlagatelj ukinja dovoljeno revizijo in ohranja le še dopuščeno revizijo, ne glede na vrednost spornega predmeta. Zaradi tega je bilo treba ustrezno spremeniti še 39., 44., 45 in 180. člen ZPP.

K 8. členu

Nova 51.a in 51.b člen ZPP omogočata, da je potrošnik kot šibkejša stranka v zvezi z zavarovalnimi ter potrošniškimi pogodbami zaščiten s pravili o pristojnosti, ki so za varstvo njegovih pravic ugodnejša od splošnih pravil o krajevni pristojnosti. Zaradi varstva šibkejših strank je pri zavarovalnih in potrošniških pogodbah avtonomija glede sklepanja dogovorov o krajevni pristojnosti dovoljena samo v omejenem obsegu. Zaradi tega je predlagatelj sledil ureditvi, ki velja že na evropski ravni za določene tipe potrošniških pogodb (glej 10.-15 in 18-19. člen **Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, Uredba (EU) št, 1215/2012**[138]). Navedena uredba EU določa tudi privilegirane pristojnosti in omejitve sklepanja dogovora o pristojnosti tudi v delovnih sporih. Vendar že Zakon o delovnih in socialnih sodiščih[139] (ZDSS-1) v 8. in 9. členu to problematiko ustrezno ureja, zato zaradi varstva pravic šibkejše stranke v ZPP ni bilo treba uvesti novega člena o pristojnosti v delovnih sporih.

Če je tožena stranka podjetje, lahko ne glede na drugi odstavek 51.a člena ZPP vloži nasprotno tožbo po splošnih pravilih (183. člen ZPP) pred sodiščem, kjer ima sedež podjetje.

Sklicevanje na Zakon o varstvu potrošnikov[140] (ZVPot) ima za posledico, da je lahko potrošnik zgolj fizična oseba. Zaradi tega je dokazno breme, da fizična oseba ni potrošnik, na nasprotni stranki. Sodišče se pa ob prejemu tožbe ne sme po uradni dolžnosti izreči za krajevno nepristojno, ker lahko pride do tihe prorogacije pristojnosti, temveč mora počakati na morebitni ugovor tožene stranke.

---

[138] OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32

[139] Uradni list RS, št. 2/04, 10/04 – popr., 45/08 – ZArbit, 45/08 – ZPP-D, 47/10 – odl. US in 43/12 – odl. US

[140] Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUE, 126/07, 86/09, 78/11, 38/14 in 19/15

Predlagatelj meni, da zapis opozorila iz drugega odstavka 26. člena[141] **Uredbe (EU) št, 1215/2012**, po kateren mora sodišče potrošnika opozoriti, da lahko ugovarja krajevni pristojnosti in tako prepreči nastop tihe prorogacije pristojnosti, v razmerjih z notranjim elementom ni potreben, ker slovensko ozemlje ni tako veliko kot ozemlje EU. Zatorej je tih dogovor o pristojnosti dopusten tudi v potrošniških in zavarovalnih sporih (kot to dopušča tudi drugi odstavek 26. člena **Uredbe (EU) št, 1215/2012**), ne glede na to, ali je sodišče potrošnika kot toženca opozorilo, da ni krajevno pristojno in da lahko potrošnik ugovarja krajevni pristojnosti.

Z novim 51.b členom se skladno s pravom EU urejapristojnost v zavarovalnih sporih (glej 10.-15. člen **Uredbe (EU) št, 1215/2012**). Podrobneje glej obrazložitev k novemu 51.a členu. Podružnice zavarovalnice (drugi odstavek 11. člena **Uredbe (EU) št, 1215/2012**) v tem členu ni treba omeniti, ker pristojnost po sedežu podružnice že ureja 60. člen ZPP.

K 9. členu:

Skupnost etažnih lastnikov predstavlja relativno trajno dejansko skupnost, ki ima premoženje (npr. sredstva rezervnega sklada), temelji na stvarnopravnih temeljih in je njene člane vedno mogoče identificirati glede na trenutna lastniška razmerja na delu stavbe. Sodna praksa je skupnostim etažnih lastnikov že večkrat podelila lastnost stranke v postopku.[142] Predlagatelj smatra za utemeljen predlog Odvetniške zbornice Slovenije (OZS), ki v svojem dopisu z dne 4.2.2016, naslovljenem na Ministrstvo za pravosodje,[143] poudarja potrebo po tem, da skupnostim etažnih lastnikov sam zakon podeli sposobnost biti stranka, saj podeljevanje sposobnosti biti stranka na podlagi sklepa sodišča po tretjem odstavku 76. člena ZPP zavlačuje in otežuje postopek.

Skupnost etažnih lastnikov, ki nima pravne subjektivitete, je v bistvenem podobna pravni osebi, saj ima premoženje in organe upravljanja (zbor lastnikov in nadzorni odbor, 34. člen in naslednji Stanovanjskega zakona[144] - SZ-1) in upravnika kot zakonitega zastopnika (48. člen SZ-1). Premoženje skupnosti etažnih lastnikov, ki ni ustanovljena kot pravna oseba, sestavljajo sredstva rezervnega sklada, na katera je sicer dovoljena izvršba samo za plačilo obveznosti iz pravnih poslov, sklenjenih v skladu s prvim odstavkom prejšnjega člena (45. člen SZ-1). Zaradi tega je smiselno po nemškem zgledu (šesti odstavek § 10 WEG)[145] skupnosti etažnih lastnikov po samem zakonu priznati sposobnost biti stranka.[146]

Register upravnikov za stanovanjske soseske obstaja, za poslovne stavbe pa ne. Ta člen je izjema od 180. člena ZPP, ki zahteva enolično identifikacijsko številko stranke, saj skupnost

---

[141]Navedena določba se glasi: «V zadevah iz oddelkov 3, 4 ali 5, v katerih je toženec zavarovalec, zavarovanec, upravičenec iz zavarovanja, oškodovanec, potrošnik ali delavec, sodišče pred prevzemom pristojnosti v skladu z odstavkom 1 zagotovi, da je bil tožencu zagotovljen pravni pouk o njegovi pravici, da ugovarja pristojnosti sodišča, in o posledicah spustitve ali nespustitve v postopek.».

[142] VSL sklep I Cp 2435/2015 z dne 11.11.2015; VSL III Cp 2685/2014 z dne 10.12.2014, VSL I Cpg 852/2010 z dne 14.09.2010.

[143] Dopis Odvetniške zbornice Slovenije (OZS) št. 178/2016 z dne 4.2.2016 (Predlog sprememb in dopolnitev Zakona o pravdnem postopku), str. 41 in naslednje.

[144] Uradni list RS, št. 69/03, 18/04 – ZVKSES, 47/06 – ZEN, 45/08 – ZVEtL, 57/08, 62/10 – ZUPJS, 56/11 – odl. US, 87/11 in 40/12 – ZUJF.

[145] Wohnungseigentumsgesetz in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 403-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 5. Dezember 2014 (BGBl. I S. 1962) geändert worden ist.

[146]Podrobneje Anita Napotnik, Je skupnost etažnih lastnikov lahko stranka v postopku, Pravosodni bilten 2/2015, str. 11 in naslednje.

etažnih lastnikov, ki ni ustanovljena kot pravna oseba (to možnost omogoča 72. člen SZ-1) nima enolične identifikacijske številke. Morda bi lahko ID stavbe uporabili kot enolično identifikacijsko številko skupnosti etažnih lastnikov.

Kot rečeno, tudi v nemškem pravu sam zakon podeljuje sposobnost biti stranka društvom, ki nimajo pravne subjektivitete (drugi odstavek § 50 nZPO) ter skupnostim etažnih lastnikov (šesti odstavek § 10 WEG).

Skupnosti etažnih lastnikov pa je podeljena sposobnost biti stranka samo v zvezi s spori, ki izvirajo iz upravljanja skupnih delov stavbe. Stvarnopravni zakonik[147] (SPZ) v 117. členu določa, da se za upravljanje skupnih delov smiselno uporabljajo določilaSPZ, ki urejajo solastnino, razen če pogodba o medsebojnih razmerjih določa drugače. To posledično pomeni, da se je treba primarno nasloniti na splošne določbe SPZ, ki urejajo solastnino. Spori v zvezi z upravljanjem skupnih delov stavbe so tako spori, ki izvirajo iz rednega upravljanja stavbe ali izrednega upravljanja stavbe. Torej, gre za spore, ki se nanašajo tako na obveznosti, ki temeljijo na obveznostih, povezanih tako z rednim kot izrednim upravljanjem. Enako stališče je zavzelo tudi nemško zvezno sodišče leta 2005 , ko se je postavilo na stran teoretikov (na čelu z Bärmannom), ki zagovarjajo stališče, da je skupnost etažnih lastnikov pravno sposobna, če gre za upravljanje solastnine v pravnem prometu, to je, ko gre za upravljanje skupnega premoženja (nemško sodišče takšno pravno sposobnost imenuje »Teilrechtsfähigkeit« ali delna pravna sposobnost).

Tudi v posebnem predpisu (7. člen Zakonu o agrarnih skupnostih[148], ZAgrS) je od leta 2015 že določeno, da je po samem zakonu pravdna stranka tudi agrarna skupnost, ki sicer nima pravne subjektivitete. ZPP pa sedaj še sam podeljuje sposobnost biti stranka skupnostim etažnih lastnikov. Agrarnim skupnostim so sodišča tudi že v preteklosti na podlagi določbe tretjega odstavka 76. člena ZPP podeljevala sposobnost biti stranka, z obrazložitvijo, da imajo premoženje, na katero je mogoče seči z izvršbo.[149] Vrhovno sodišče RS je že v sklepu II Ips 553/2001 dopustilo možnost, da agrarna skupnost nastopa kot stranka postopka po 10. členu Zakona o ponovni vzpostavitvi agrarnih skupnosti ter vrnitvi njihovega premoženja in pravic [150] (ZPVAS). Poudarilo je, da je po določilu 2. člena ZPVAS agrarna skupnost fizičnih in pravnih oseb, ki ni pravna oseba. Mora pa imeti svoj žiro račun pri poslovni banki, sporazum o ponovni vzpostavitvi agrarne skupnosti, članski imenik, svoja pravila in organe, vpisana pa mora biti tudi v register agrarnih skupnosti,[151] kar pomeni, da jo je mogoče brez težav identificirati.

K 10. členu:

ZPP v četrtem odstavku 82. člena določa, da če se med postopkom pred sodiščem prve stopnje pokaže, da bi redni postopek s postavitvijo zakonitega zastopnika toženi stranki predolgo trajal, tako da bi lahko zaradi tega nastale škodljive posledice za eno ali za obe stranki, postavi sodišče na predlog tožeče stranke toženi stranki začasnega zastopnika. Začasnega zastopnika postavi sodišče med notarji, odvetniki ali drugimi strokovno usposobljenimi osebami. Predlagatelj se strinja z mnenjem Notarske zbornice Slovenije, da ta določba ni v skladu s 5. členom Zakona o notariatu[152] (ZN) oziroma konceptom delovanja notarjev, saj gre v navedenem

[147] Uradni list RS, št. 87/02 in 91/13

[148] Uradni list RS, št. 74/15.

[149]Primerjaj VS RS sklep II Ips 553/2001 z dne 14.02.2002; VS RS sodbo in sklep II Ips 180/2013 z dne 28.08.2014 in VS RS sklep II Ips 73/2014 z dne 10.12.2015.

[150] Uradni list RS, št. 5/94, 38/94, 69/95, 22/97, 56/99, 72/00, 87/11, 14/15 – ZUUJFO in 74/15 – ZAgrS.

[151] Sklep II Ips 553/2001 z dne 14.02.2002.

[152] Uradni list RS, št. 2/07 – uradno prečiščeno besedilo, 33/07 – ZSReg-B, 45/08 in 91/13.

primeru za sporne zadeve, te pa izključujejo delovanje notarja. Zato z ozirom na to, da je v Sloveniji dovolj veliko število odvetnikov, predlaga, da se kot začasni zastopniki postavijo le osebe iz vrst odvetnikov.

K 11. členu:

Obstoječi peti odstavek 98. člena[153]je glede tožbe,[154]ugovora[155] in pritožbe[156] že razveljavilo Ustavno sodišče RS, glede izrednega pravnega sredstva revizije pa je bilo mnenja, da je sankcija takojšnjega zavrženja (brez poziva na predložitev pooblastila) v skladu z Ustavo Republike Slovenije [157]. S črtanjem petega odstavka 98. člena ZPP predlagatelj določa, da ima nepredložitev pooblastila odvetnika enake posledice kot ne predložitev pooblastila s strani pooblaščenca, ki ni odvetnik, tj. pozove pooblaščenca na predložitev pooblastila (drugi odstavek 98. člena ZPP) in po poteku roka tožbo ali pravno sredstvo zavrže, če pooblastilo ni predloženo (četrti odstavek 98. člena ZPP).

Predlagatelj meni, da je stališče OZS, po katerem predstavlja ne predložitev pooblastila pri vložitvi revizije ali pri vložitvi predloga za revizijo takšno formalno pomanjkljivost, ki se jo da hitro odpraviti, pravilno.[158] Sankcija zavrženja izrednega pravdnega sredstva zaradi malih pomot odvetnika ali njegovega osebja ni smiselna. Sankcija zavrženja revizije, za pripravo katere je odvetnik porabil precej časa in energije, zaradi ne predložitve pooblastila pri vložitvi bistveno ne pripomore k hitrejšemu poteku postopka, obenem pa gre za strog formalizem, ki načenja legitimnost sodnih odločb. S predlagano ureditvijo se spodbuja vsebinskega odločanja v postopku.

Predlagatelj meni, da strogost veljavne ureditve v zvezi z revizijo (ali drugim izrednim pravnim sredstvom) ne pripomore bistveno k pospešitvi postopka. Zaradi takšnih formalnih napak, ki so hitro odpravljive, je poseženo v strankino pravico do izrednega pravnega sredstva. Pretiran formalizem tudi načenja legitimnost sodnih odločb. Izkustveno pravilo pravi, da noben odvetnik ne bo vložil tožbe ali pravnega sredstva brez pooblastila, saj je odvetništvo pridobitna dejavnost, ki se opravlja na trgu. Možnosti zlorab so majhne.[159]Četudi odvetnik predloži pooblastilo, sodišče ne more vedno hitro in učinkovito preveriti, ali je pooblastilo res podpisal mandant. Poleg tega tudi v izvršilnih postopkih ni treba predložiti pooblastila, temveč zadostuje, da se stranka nanj sklicuje (deveti odstavek 29. člena in šesti odstavek 40. člena ZIZ).

K 12. členu:

Določba 105. člen ZPP povsem na splošno opredeljuje vsebino vloge. V drugem odstavku 105. člena ZPP je navedeno, kaj mora obsegati vloga. S predlagano spremembo drugega odstavka 105. člena ZPP se uvaja nov pojem »identifikacijski podatki«, v novem tretjem odstavku pa se ta pojem opredeli tako, da se določa, kateri so identifikacijski podatki za fizično osebo, za

[153] Navedena določba se glasi: “Ne glede na določbe prejšnjih odstavkov sodišče ne dovoli odvetniku, da začasno opravlja pravdna dejanja za stranko, če vlogi ni predložil pooblastila, ampak tožbo ali pravno sredstvo zavrže.”

[154] Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-74/12-6 z dne 13. 9. 2012.

[155] Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-48/11-10, Up-274/11-9 z dne 16. 1. 2014.

[156] Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-74/14-9 z dne 17. 6. 2015.

[157] Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-277/09, Up-1333/09, U-I-287/09, Up-1375/09 z dne 14.6.2011.

[158] Glej tudi Matija Testen, Ureditev dostopa do Vrhovnega sodišča z vidika odvetnika, Dnevi pravnikov 2015, v Podjetje in delo 607/2015, str. 994 in naslednje.

[159]V tem smislu 14. točka obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča RS, št. U-I-74/14-9 z dne 17. 6. 2015.

pravno osebo ter za podjetnika in zasebnika. Na tak način so sestavine vloge opredeljene natančneje in pregledneje.

Predlagatelj spreminja drugi odstavek 105. člena ZPP, ki določa vsebino vloge, in dodaja nov tretji odstavek, v katerem so natančneje opredeljeni identifikacijski podatki fizičnih in pravnih oseb.

Četrti odstavek 105. člena ZPP določa obveznost strank, katerih vloga vsebuje kakšno zahtevo, da v vlogi navedejo dejstva, na katera takšno zahtevo opirajo, ter dokaze, kadar je to potrebno (pravilo o trditvenem dokaznem bremenu, prvi odstavek 7. člena ZPP in 212. člen ZPP). Četrti odstavek 105. člena ZPP pa ne ureja položaja, v katerem se stranke sklicujejo na pretekle vloge, in na v njih že zatrjevana dejstva, dokaze (dokazna sredstva) ali opravljena procesna dejanja. Prav tako ne določa, kako naj ravnajo stranke, če vložijo pravno sredstvo. V teh primerih pravzaprav napadajo konkretno sodno odločbo, hkrati pa napadajo tudi postopanje sodišča, kakršno je bilo še pred izdajo sodne odločbe. Premalo natančni četrti odstavek 105. člena ZPP zgolj nalaga odvečno delo sodišč vseh stopenj, ki ga imajo z iskanjem vlog, trditev o dejstvih ali procesnih dejanjih. Če se vložnik vloge na nekaj sklicuje, bo sam najbolje vedel, na katerem mestu v spisu se to nahaja. Ni pretirano od njega pričakovati, da bo glede tega natančen. Nobenega razloga ni, da bi namesto njega sodišče ali druga stranka iskala tisto, na kar se sklicuje vložnik. Slednje pravilo konkretizira splošno načelo iz predlaganega 11. člena ZPP, ki jasno določa in od strank v postopku zahteva skrbnost ravnanja.

Zatorej je v primeru, ko se stranka v svoji vlogi sklicuje na kakšno listino, ki je že v spisu, smiselno na novo v ZPP določiti zahtevo vložnika, da opredeli, kje se določena listina v spisu nahaja ali kdaj je podal kakšno navedbo. Na primer: vloga z določenega dne ali pa pogodba z določenega dne, zapis na določeni strani. Če tega stranka ne stori, imajo sodišča zelo velike težave, da določeno navedbo v spisu najdejo, še posebej če gre za zelo obsežne spise. S tem se odločanje zavleče. V takem primeru sodišče na prvi stopnji izvaja materialno procesno vodstvo (285. in 286.a člen TPP), na drugi stopnji pa takšne vloge v tistem delu, v katerem je preveč splošna in sodišče z ugotavljanjem dejstev, na katera se je sklicevala stranka, izgubi preveč časa z brskanjem po spisu, ni smiselno upoštevati (glej nov drugi odstavek 336. člena ZPP).

Predlagana dopolnitev pomeni ukrep krepitve načela skrbnosti v postopku.

K 13. členu:

V prvem odstavku veljavnega 105.a člena so taksativno naštete vloge, ob vložitvi katerih mora biti plačana taksa. Po veljavni ureditvi je plačilo sodne takse procesna predpostavka, sodna taksa mora biti plačana v celoti. Po spremenjenem prvem odstavku 105.a člena ZPP sodna taksa ni več procesna predpostavka za vloge, ki vsebujejo napoved pritožbe, in pritožbe, novela pa uvaja nov primer, ko je sodna taksa predpostavka za obravnavanje, in sicer procesni ugovor pobota.

Namen opisanega pravila, ki je bilo v pravdni postopek vključeno z novele ZPP-D[160], je bil uresničevati načelo ekonomičnosti postopka in zagotavljati procesno disciplino. Vendar zaradi opisane določbe v praski prihaja do zastojev v postopku. Če je plačilo sodne takse procesna predpostavka, se podaljšuje odločanje o tožnikovem zahtevku ali strankinem pravnem sredstvu. Zaradi tega je smiselno sodno takso ohraniti kot procesno predpostavko le v tistih primerih, ko je taksni zavezanec zainteresiran za čimprejšnje plačilo sodne takse (npr. tožnik je zainteresiran

[160] Uradni list RS, št. 45/08

za čimprejšnje plačilo sodne takse, da bo sodišče začelo čimprej odločati o njegovem tožbenem (pravovarstvenem) zahtevku; nadalje vlagatelj revizije je zainteresiran, da vrhovno sodišče o njegovem pravnem sredstvu čimprej odloči, saj je sodna odločba sodišča druge stopnje že pravnomočna in se morda že izvršuje. V vseh tistih situacijah, ko taksni zavezanec ni zainteresiran za hitro plačilo sodne takse (npr. toženec, ki vloži pritožbo zoper sodbo sodišča prve stopnje, je zainteresiran, da sodišče druge stopnje čim pozneje odloči, saj bo pravnomočnost in izvršljivost sodbe zamaknjena in bo s tem nastopila pozneje),[161] je smiselno odpraviti sodno takso kot predpostavko za plačilo sodne takse. Sodišče naj pravno sredstvo obravnava vsebinsko in hkrati izda plačilni nalog za plačilo sodne takse (takšno rešitev pozna npr. ZIZ v zvezi s predlogom za odlog izvršbe). Poleg tega izterjava sodnih taks preko Finančne uprave Republike Slovenji (FURS) uspešno deluje. Po veljavni ureditvi je posledica neplačila sodne takse, da se vloga stranke (npr. pravno sredstvo) šteje za umaknjeno, zaradi česar stranka ne dobi vsebinskega odgovora, zakaj ni uspela, temveč le formalni odgovor. Pretiran formalizem pa načenja legitimnost sodnih odločb v očeh strank v javnosti.

Stranka bo v prihodnje v skladu s predlogom dobila vsebinski odločitev o svoji pritožbi. Četudi stranka s pritožbo ne bo uspela, bo dobila vsebinski odgovor, zakaj nima prav. Predlagana sprememba bo vplivala tudi na pospešitev postopkov, še posebej v primerih, ko stranka ni zainteresirana za hitro odločanje in z vlaganjem pravnih sredstev v taksnem postopku zavlačuje odločanje o glavni stvari. Za primerjavo, v Avstriji plačilo sodne takse ni procesna predpostavka, zato lahko avstrijska sodišča hitro vsebinsko odločajo o pravnih sredstvih, sodna taksa pa se izterja v davčnem postopku. Tudi zaradi tega so avstrijske sodne statistike z ozirom na trajanje sodnih postopkov tako dobre. Vsled navedenega je bila iz določbe prvega odstavka 105.a člena ZPP črtana sodna taksa kot procesna predpostavka za vloge, ki vsebujejo napoved pritožbe, in pritožbe.

Postopki odločanja o pritožbi bodo zaradi spremenjene določbe 105.a člena hitrejši, kljub temu, da se s predlagano novelo pritožbeni rok in rok za odgovor na pritožbo daljšata iz 15 na 30 dni. Odločanje o plačilu sodne takse, kot poteka sedaj, bistveno bolj zavleče postopek kot pa bi ga podaljšanje roka za vložitev pritožbe in odgovora na pritožbo.

---

[161] Pogosto se zgodi, da vlagatelj pravnega sredstva zavlačuje postopek po naslednjem scenariju:

- vloži pravno sredstvo in hkrati zaprosi za oprostitev plačila sodnih taks,
- prošnje za oprostitev plačila sodnih taks ne vloži na predpisanem obrazcu, zato ga sodišče pozove, naj vlogo dopolni,
- vlagatelj pravnega sredstva prošnje za taksno oprostitev po pozivu sodišča ustrezno ne dopolni, zato jo sodišče s sklepom zavrže,
- vlagatelj pravnega sredstva vloži pritožbo zoper sklep o zavrženju, ki jo sodišče druge stopnje zavrne in potrdi sklep o zavrženju sodišča prve stopnje,
- sodišče prve stopnje vroči vlagatelju sklep sodišča druge stopnje ter mu izda plačilni nalog za plačilo sodne takse,
- vlagatelj vloži očitno neutemeljen ugovor zoper plačilni nalog za plačilo sodne takse,
- sodišče zavrne njegov ugovor,
- vlagatelj vloži pritožbo zoper sklep o zavrnitvi ugovora zoper plačilni nalog za plačilo sodne takse (takšna pritožba je dopustna glede na VSRS sklep II Ips 87/2014 z dne 07.01.2016),
- višje sodišče vlagateljevo pritožbo zavrne,
- sodišče prve stopnje vroči vlagatelju sklep sodišča druge stopnje in mu naloži, naj v roku 8 dni sodno takso plača,
- če jo pravočasno plača, sodišče (druge stopnje) odloči o vlagateljevem pravnem sredstvu, če taksa ni plačana sodišče (prve stopnje) izda sklep, s katerim odloči, da se šteje pravno sredstvo za umaknjeno. Proti temu sklepu je možna pritožba.

Čeprav plačilo sodne takse ne bo več procesna predpostavka za pritožbo, ni pričakovati večjih izpadov v proračunu. Kajti, če po obstoječi ureditvi stranka sodne takse ne plača in se zato njena vloga šteje za umaknjeno, je treba izdati nov plačilni nalog za izterjavo 1/3 sodne takse. Takšnega 1/3 plačilnega naloga po predlagani ureditvi ne bo treba izdati, temveč se bo v primeru neplačila sodne takse za pritožbo sodna taksa izterjala v celotnem znesku (ne zgolj v 1/3). Na ta način bodo tudi prihodki v proračun iz naslova sodnih taks višji.

V primerih, ko sodišče s sklepom stranki dovoli obročno plačilo sodne takse, prihaja do zastojev v postopku, saj sodišče ne odloči o strankini vlogi, dokler sodna taksa ni plačana. Predlagatelj se strinja s predlogom Okrožnega sodišča v Kranju, da je v takem primeru smiselno takoj nadaljevati s postopkom, ne da bi sodišče čakalo, da je taksa (po obrokih) dokončno plačana. Po dosedanji ureditvi prihaja do neenotnega obravnavanja stranke, ki takse ne plača, in tiste, ki ji je dovoljeno obročno plačevanje sodne takse. Da bi zadostili ustavnemu načelu enakosti obravnavanja strank v postopkih, se predlaga, da se v zakonu nedvoumno doda, da velja domneva umika tožbe oziroma druge vloge v pravdnem postopku na prvi stopnji, ki je vezana na rok tudi v primeru, če stranka, kateri je bilo odobreno obročno odplačevanje sodne takse, in te ne plača.

Ko bo uvedeno elektronsko vlaganje tožb, sodišče odvetniku ne bo več pošiljalo pisnega plačilnega naloga za plačilo sodne takse, temveč se bo plačilni nalog za plačilo sodne takse avtomatsko izstavil v informacijskem sistemu sodstva, kot to velja v elektronskem postopku izvršbe na podlagi verodostojne listine.

Gre torej za ukrep pospešitve postopka, povečanje prilivov v proračun (če ne bo plačana sodna taksa v roku, se vloga ne bo štela za umaknjeno in se izterjala 1/3 sodne takse, temveč se bo izterjala taksa v celoti) in razbremenjevanja sodišč administrativnih opravil (ne bo treba izdajati 1/3 plačilnega naloga za plačilo sodne takse). Poleg tega se bo neplačana sodna taksa izterjala v davčnem postopku, terjatve po Zakonu o davčnem postopku[162] (ZDvaP-2) pa imajo prioriteto pri izvršbi na plačo in denarna sredstva na transakcijskem računu dolžnika (prvi odstavek 94. člena ZDvaP-2).

Povečan priliv sredstev v proračun pa bo zagotovila tudi nova pravna podlaga za odmero sodne takse za vložitev ugovora pobota, kot to predvideva predlagana sprememba prvega odstavka 105.a člena ZPP. Tožena stranka lahko navaja dejstva v zvezi s pobotnim ugovorom le toliko časa, kolikor lahko postavlja nove trditve o dejstvih in predlaga dokaze. Načeloma torej do konca prvega naroka za glavno obravnavo (prvi odstavek 286. člena ZPP). Veljalo pa bi to določiti posebej, v izogib dvomom. Odločitev o obstoju v pobot uveljavljane terjatve postane pravnomočna (tretji odstavek 319. člena ZPP). Tožena stranka lahko s pobotnim ugovorom uvede v postopek novo procesno gradivo, ki s procesnim gradivom, ki ga uvede v postopek tožeča stranka, nima nobene vsebinske povezave. To praktično pomeni, da mora isto sodišče odločiti v dveh sporih, za katera zakonodaja sploh ne določa, da bi bila medsebojno kakorkoli vsebinsko povezana. Pobotni ugovor je lahko tudi sredstvo za zavlačevanje postopka. Toženi stranki za pobotni ugovor de lege lata ni treba plačati posebne sodne takse, saj mora sodišče v sodbi odločiti o terjatvi, ki jo je tožena stranka uveljavljala z ugovorom zaradi pobota (tretji odstavek 319. člena ZPP). Prav nobenega razloga ni, da bi Republika Slovenija v primeru vloženega pobotnega ugovora ne mogla zahtevati sodne takse. Tudi ni razloga, da bi ne bila sodna taksa v tem primeru tudi procesna predpostavka. S tem bi se tudi zavirala zloraba pobotnega ugovora za zavlačevanje postopka, saj bi neutemeljeni pobotni ugovor toženo

[162] Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14 in 91/15.

stranko odslej udaril po žepu. V ta namen bo treba dopolniti Zakon o sodnih taksah[163] (ZST-1), do ustrezne dopolnitve pa je smiselno, da se za višino sodne takse za pobotni ugovor uporabljajo ista pravila kot za odmero sodne takse za vložitev nasprotne tožbe. Dopolnitev prvega odstavka 105. člena ZPP pojasnjuje, da je plačilo sodne takse procesna predpostavka za vložitev procesnega ugovora pobota.

K 14. členu:

V skladu z določbo prvega odstavka 107. člena ZPP se kot prepis listine v skladu z zakonom, ki ureja varstvo dokumentarnega gradiva, šteje: zajeta in hranjena mikrofilmska ali elektronska (skenirana) kopija, reprodukcija te kopije ali overjen prepis, lahko pa tudi navaden prepis ali mikrofilmska, elektronska (skenirana) kopija, fotokopija ali reprodukcija te kopije. Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih[164] (ZVDAGA) takšne izrecne določbe nima, saj ureja zgolj pojem "zajeto dokumentarno gradivo". To je dokumentarno gradivo, ki je nastalo ob pretvorbi izvirnega dokumentarnega gradiva v novo elektronsko obliko zapisa ali na mikrofilm (2. člen ZVDAGA). Upoštevaje slednje takšno sklicevanje ZPP na drug predpis ni niti smiselno niti potrebno, saj Pravilnik o elektronskem poslovanju v civilnih sodnih postopkih[165] to problematiko že ureja. Kot prepis elektronske vloge ali elektronskih prilog se šteje elektronska vloga ali priloga, ki je pretvorjena v obliko z vsebino, primerno za branje in izpis na papir (3. točka prvega odstavka 5. člena Pravilnika o elektronskem poslovanju v civilnih sodnih postopkih). S predlaganim členom se ZPP dopolnjuje z vsebinsko enako določbo.

K 15. členu:

Obstoječi 109. člen ZPP ureja situacijo, ko nekdo v vlogi žali sodišče, stranko ali drugega udeleženca v postopku. Ustavno sodišče RS je v zadevi U-I-145/03 (OdlUS XIV, 62) delno razveljavilo sistem sankcij iz 11. člena ZPP, ki se uporabljajo tudi za kaznovanje za žaljive vloge. Razveljavilo je možnost zaporne kazni in tudi zagroženo denarno kazen (odvetniku) je bistveno znižalo. Ustavno sodišče RS je s tem – sledeč judikaturi Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) – doseglo, da na kaznovanje v pravdnem postopku več ni mogoče gledati kot na »odločanje o kazenski obtožbi« (za kar bi morala biti izpolnjena vsa ustavna in konvencijska jamstva). To je skladno s stališči ESČP, da je treba pri razmejitvi med kazensko zadevo in zadevo, ki ima »disciplinsko« ali »procesno-vodstveno« naravo, (med drugim) upoštevati tudi višino zagrožene kazni.[166] Predlagatelj se strinja, da veljavni sistem denarnih kazni udeležencem ne predstavlja kaznovanja v smislu kazenske obtožbe, kar bi terjalo, da so izpolnjena vsa ustavna in konvencijska jamstva. Predlagatelj pa kljub temu ocenjuje, da je z vidika nepristranskosti sodnika v teh primerih primerno, da odločitev o izreku denarne kazni odloči drug sodnik. Upoštevaje odločitev ESČP v zadevi Kyprianou proti Cipru (št. 73797/01 z dne 15. 12. 2005), predlagatelj meni, da tudi v primerih izrekanja denarnih kazni, ki zapadejo standardu žalitve sodišča (angl. contempt of court), pa ravnanje stranke predstavlja takšno ravnanje, ki ima subjektivno noto, da je pomembno zadostiti tudi nepristranskosti, ki pa je širši koncept.[167] Tako se s spremembo zagotavlja, da sodnik oziroma senat, na katerega je naslovljena žalitev, ne bo sam odločal o takšni žaljivi izjavi, saj vedno obstaja tveganje, da bo

[163] Uradni list RS, št. 37/08, 97/10, 63/13, 58/14 – odl. US, 19/15 – odl. US in 30/16

[164] Uradni list RS, št. 30/06 in 51/14.

[165] Uradni list RS, št. 64/10, 23/11 in 67/15.

[166] A. Galič, Pravica do sodnega varstva v novejši praksi Evropskega sodišča za človekove pravice, Pravosodni bilten 4/2013, stran 83 in naslednje.

[167] Primerjaj tudi sklep Vrhovnega sodišča RS sklep Cp 13/2015 z dne 14.8.2015

sodnik svojo žalitev razumel ne le kot žalitev sodišča, temveč se bo čutil tudi osebno razžaljenega.[168]

Glede na navedeno je predvideno, da praviloma o žaljivi vlogi odloča sodnik ali senat, pred katerim je bila dana izjava oziroma, ki bi moral odločiti o vlogi (če je žaljiva izjava podana v vlogi). Kolikor se žaljiva izjava nanaša na tega sodnika ali senat, o njej odloči predsednik sodišča. Kolikor se žaljiva izjava nanaša na predsednika sodišča, pa bi on moral odločiti o njej (npr. če je podana v zahtevi za izločitev sodnika), potem on določi sodnika, ki bo odločil namesto njega (npr. sodnika, ki je za to določen z letnim razporedom dela). O pritožbi zoper sklep okrajnega ali okrožnega sodišča, odloča višje sodišče, o pritožbi zoper sklep višjega sodišča pa odloča Vrhovno sodišče RSv senatu treh sodnikov (prvi odstavek 38. člena ZPP). Glede na dejstvo, da zoper sklep Vrhovnega sodišča RSpo naravi stvari ni mogoča devolutivna pritožba in glede na dejstvo, da je Vrhovno Sodišče RS najvišje redno sodišče v državi, ki odloča le o najpomembnejših zadevah, je za odločanje tega sodišča v primerih žaljive izjave predviden poseben režim. Tako bo o žalitvah sodnika ali senata, podanih v vlogah na Vrhovno sodišče RS, odločal predsednik Vrhovnega sodišča RS (ali sodnik, ki ga bo on določil, če bo žalitev uperjena zoper njega), o pritožbi zoper ta sklep pa senat petih sodnikov.

Dodatna sankcija za odvetnika ali odvetniškega kandidata je, da se o izrečeni denarni kazni obvesti odvetniška zbornica.

K 16. členu:

S predlaganim členom se dodaja nov drugi odstavek 112. člena ZPP, ki ureja vlaganje elektronskih vlog, ki so opremljene s časovnim žigom. Smiselno je namreč poenotenje vlaganja papirnih in elektronskih vlog tudi glede vprašanja, kdaj je vloga pravočasno vložena. V skladu z drugim odstavkom 112. člena ZPP se v primeru, ko se pošlje vloga v fizični obliki po pošti priporočeno ali brzojavno, šteje dan oddaje na pošto za dan izročitve sodišču, na katero je naslovljena. Primerljive določbe glede elektronskega vlaganja ZPP ne pozna, temveč v tretjem odstavku 112. člena določa, da se v primeru pošiljanja vloge po elektronski poti šteje čas, ko jo je prejel informacijski sistem, za trenutek izročitve sodišču, na katero je naslovljena. To pomeni, da riziko morebitnih tehničnih težav pri vlaganju elektronskih vlog nosi vlagatelj.

Če se pošlje vloga po varni elektronski poti s posredovanjem izvajalca varnega elektronskega vročanja, ki pošiljatelju izda elektronsko podpisano in s kvalificiranim potrdilom overjeno elektronsko potrdilo o poslani vlogi (varen elektronski časovni žig), se šteje dan oddaje vloge pri izvajalcu varnega elektronskega vročanja za dan izročitve sodišču, na katero je naslovljena.

Varen elektronski časovni žig je v skladu s 5. točko 2. člena Zakona o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu[169] (ZEPEP) elektronsko podpisano potrdilo overitelja, ki izpolnjuje naslednje zahteve:
- da je povezan izključno s podpisnikom;
- da je iz njega mogoče zanesljivo ugotoviti podpisnika;
- da je ustvarjen s sredstvi za varno elektronsko podpisovanje, ki so izključno pod podpisnikovim nadzorom;
- da je povezan s podatki, na katere se nanaša, tako da je opazna vsaka kasnejša sprememba teh podatkov ali povezave z njimi.

[168] V tem smislu tudi A. Galič, Pravica do sodnega varstva v novejši praksi Evropskega sodišča za človekove pravice, Pravosodni bilten 4/2013, stran 83 in naslednje.
[169] Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZEPT in 46/14

Trenutno na podlagi določbe tretjega odstavka 112. člena ZPP pri vlaganju elektronske vloge prek portala e-sodstvo informacijski sistem e sodstvo zagotovi, da se vsaka prejeta elektronska vloga opremi s časovnim žigom časa prejema elektronske vloge, in da uporabniku posreduje elektronsko potrdilo o času prejema elektronske vloge (glej tretji odstavek 18. člena Pravilnik o elektronskem poslovanju v civilnih sodnih postopkih). To pomeni, da po obstoječi ureditvi elektronski časovni žig izda informacijski sistem e.sodstvo. Po dopolnjeni ureditvi tretjega odstavka 112. člena bo lahko vlagatelj s posredovanjem ponudnika storitev elektronskega vročanja, ki je pridobil status overitelja varnih elektronskih časovnih žigov (angl. time-stamping authority, kratica TSA) v skladu z ZEPEP, vložil elektronsko vlogo na sodišče pravočasno, če bo vloga pravočasno opremljena z varnim elektronskim časovnim žigom overitelja varnih elektronskih časovnih žigov (TSA), ne glede na to, kdaj jo bo prejel informacijski sistem e.sodstvo.

Predlagatelj spreminja tudi osmi in deveti odstavek 112. člena ZPP. Ocenjuje, da je utemeljen je predlog OZS, da za zastaralne in prekluzivne roke ne bi veljala določba osmega odstavka 112. člena ZPP[170]. Pri tem se OZS sklicuje na Odločbo Vrhovnega sodišča RS II Ips 183/2013 z dne 22.5.2014, ki je zavzelo stališče, da je zastaranje pretrgano tudi z vložitvijo tožbe na (stvarno, krajevno, funkcionalno in po vrsti) nepristojno sodišče, čeprav tožba na pristojno sodišče prispe po poteku zastaralnega roka. S takšno razlago je zagotovljena tudi enakost pred zakonom (drugi odstavek 14. člena Ustave Republike Slovenije (Ustava[171])), ki zavezuje vse tri veje oblasti. Namreč, če bi pravočasnost tožbe vezali na trenutek prispetja na pristojno sodišče, bi bila v mnogih primerih pravočasnost tožbe odvisna od tega, kako hitro bi se nepristojno sodišče s sklepom izreklo za nepristojno in odstopilo zadevo pristojnemu sodišču. To pa ni stvaren in razumen razlog, ki bi dovoljeval različno obravnavo tožnikov.

Treba je razlikovati med tožbo oziroma drugim pisanjem o začetku postopka ter nadaljnjimi vlogami v postopku. Eno izmed temeljnih procesnih vprašanj oziroma temeljnih procesnih predpostavk je, ali je bila tožba vložena pri pristojnem sodišču. Tega ni vedno lahko ugotoviti, zato se lahko zgodi, da stranka, četudi je zastopana po odvetniku, tožbo vloži pri nepristojnem sodišču. Glede na zgoraj navedno sodbo Vrhovnega sodišča RS ni primerno, da bi stranka zaradi zmote o tem, pri katerem sodišču se vloži tožbo ali drugo pisanje o začetku postopka, bila prikrajšana glede poteka zastaralnih ali prekluzivnih rokov. Drugačna je situacija, ko gre za vlogo, ki ni tožba ali pisanje o začetku postopka. V takih primerih se že ve, katero sodišče je pristojno in kakšna je opravilna številka zadeve. V takih primerih je mogoče pričakovati od strank in odvetnikov večjo skrbnost, zato za ostale vloge (torej vloge, ki niso tožbe ali pisanja o začetku postopka) velja določba, da se vloga, poslana nepristojnemu sodišču pred iztekom roka, ki prispe k pristojnemu sodišču po izteku roka, šteje za pravočasno le, če je mogoče vložitev pri nepristojnem sodišču pripisati nevednosti vložnika, ki nima pooblaščenca iz tretjega odstavka 86. člena oziroma iz tretjega odstavka 87. člena tega zakona, ali očitni pomoti vložnika. Če vlogo, ki ni pisanje o začetku postopka, na nepristojno sodišče vloži odvetnik ali druga oseba s pravniškim državnim izpitom in ta vloga prispe na pristojno sodišče po izteku roka, je očitno, da pooblaščenec ni dovolj skrbno ravnal, zato je sankcija zavrženje take vloge ustrezna.

---

[170] Navedena določba se glasi: «Če je bila vloga, ki je vezana na rok, izročena ali poslana nepristojnemu sodišču pred iztekom roka, pa prispe k pristojnemu sodišču po izteku roka, se šteje, da je bila pravočasno vložena, če je mogoče vložitev pri nepristojnem sodišču pripisati nevednosti vložnika, ki nima pooblaščenca iz tretjega odstavka 86. člena oziroma iz tretjega odstavka 87. člena tega zakona, ali očitni pomoti vložnika.»

[171] Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148 in 47/13 – UZ90,97,99

Ureditev vlog, ki so poslane na nepristojno sodišče, torej ostane ista kot prej, razen kadar greza pravočasno vložitev tožbe. Gre za odpravo golega formalizma, ki je omogočal sodišču, da se znebi spisa brez vsebinskega odločanja.

Teorija tudi poudarja, da če se na nevednost ne more sklicevati stranka, ki jo po pooblastilu zastopa odvetnik ali oseba s pravniškim državnim izpitom, se toliko manj lahko na nevednost sklicuje stranka (ali njen zakoniti zastopnik), ki je sama odvetnik ali oseba s pravniškim državnim izpitom.[172]

K 17. členu:

Kadar sodišče vabi na narok, ki je razpisan za obravnavo določene vloge (na primer predloga za vrnitev v prejšnje stanje), mora biti vabilu na narok ta vloga priložena. Če pa narok ni razpisan za obravnavo določene vloge, je v vabilu na narok treba navesti stranke, kratko označbo spornega predmeta in namen obravnave ter opravilno številko zadeve. S predlaganim členom se k naštetemu dodaja še predviden čas trajanja naroka. Ta dodatna zahteva predloga zakona, je po eni strani namenjena temu, da bo stranka lahko ocenila, koliko časa bo potrebovala za narok (stranki prijazno vabilo), po drugi strani pa bo sodnika spodbujala k temu, da bo skrbno načrtoval potek naroka, se nanj dobro pripravil in ga opravil v predvidenih časovnih okvirjih.

V zvezi z drugim odstavkom 113. člena odvetniki opozarjajo, da sodišča v vabilih na naroke ne zapišejo vsebine procesnih dejanj, ki se bodo opravila na naroku (npr. zaslišanje prič). Ministrstvo za pravosodje je že zaprosilo Vrhovno sodišče RS, da tipska vabila v PUND vpisniku prilagodi določbi drugega odstavka 113. člena ZPP.

K. 18. členu:

Veljavni ZPP možnost izvedbe videokonference omejuje le na taksativno našteta dokazna sredstva, to so dokaz z zaslišanjem strank in prič ter dokaz z izvedencem. Izvedba dokaza z ogledom ali z listinami je zato izključena. Predlagatelj meni, da bi bilo smotrno, da se v določbo vključi tudi možnost izvedbe videokonference za izvedbo dokaza z ogledom ali z listinami. Takšen način izvedbe dokaza se zdi primeren zlasti pri izvedbi dokaza z ogledom, saj videokonferenčna tehnologija že omogoča natančen prikaz listine, kar omogoča bolj ekonomično in hitro izvedbo postopka.

K 19. členu:

Po veljavni ureditvi sodišče lahko zahteva presojo upravičenosti izdaje zdravniškega opravičila pri imenovanem zdravniku Zavoda za zdravstveno zavarovanje v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo, če ista oseba dvakrat ali večkrat izostane z naroka zaradi zdravstvenih razlogov. S spremembo se predlaga, da bo to mogoče storiti že pri enkratnem izostanku z naroka zaradi zdravstvenih razlogov. Gre za ukrep pospešitve postopka in preprečevanja zlorab v zvezi z zdravniškimi opravičili.

Enaka ureditev se predlaga tudi glede možnosti (takojšnje) presoje utemeljenosti zdravniških opravičil v kazenskem postopku, v okviru predloga novele Zakona o kazenskem postopku.

K 20. členu:

[172] A. Galič v Ude, Galič, Komentar ZPP, 1. knjiga, Ljubljana 2005, str. 464.

Veljavna zakonodaja predvideva, da se zapisnik piše o vseh dejanjih, ki so bila opravljena na naroku (prvi odstavek 122. člena ZPP). Vendar ni primerno, da bi se zapisnik pisal tudi o vsebini poravnalnega naroka, na katerem se stranke pogajajo in kjer sodnik uporablja svoje mediacijske tehnike in metode. Poleg tega je na poravnalnem naroku javnost izključena (tretji odstavek 305.a člena ZPP). Zaradi tega je predlagatelj določil izjemo, da se o vsebini poravnalnega naroka (vsebini pogajanj med strankama) ne piše zapisnik. Takšno ureditev poznajo tudi v nemškem pravu (glej drugi odstavek § 159 nZPO).

Obstoječa določba tretjega odstavka 122. člena ZPP predvideva, da zapisnik piše zapisničar. Zgledi iz primerjalnega prava kažejo, da to ni vedno potrebno (glej prvi odstavek § 159 nZPO, tretji odstavek § 207 aZPO). V Avstriji in Nemčiji, kjer postopki potekajo hitro in učinkovito, so na narokih pogosto prisotni le sodnik in stranki, udeležba zapisnikarja je v praksi izjema (glej prvi odstavek § 159 nZPO, tretji odstavek § 207 aZPO). Sodnik sestavlja zapisnik na ta način, da si na papir zapisuje povzetek poteka naroka (glej § 160a nZPO, prvi odstavek § 209 aZPO), ali da dogajanje na naroku diktira na diktafon v strnjeni obliki, tj. v obliki povzetka (glej prvi odstavek § 160a nZPO, peti odstavek § 209 aZPO). Sodnik torej v Avstriji in Nemčiji v zapisnik ne zapiše vsega dogajanja na naroku, niti dobesednega zapisa tistega, kar so stranke, priče in drugi udeleženci na naroku povedali, temveč le povzetek povedanega (glej drugi odstavek § 160 nZPO, prvi odstavek § 209 aZPO). Prisotnost zapisnikarja pa je glede na naravo spora v nekaterih primerih smiselna, še posebej če se predvideva obsežen zapisnik, če to narekujejo težavnost zadev ali drugi upravičeni razlogi, npr. tehnična pomoč pri zvočnem snemanju glavne obravnave (za nemško pravo glej prvi odstavek § 159 nZPO).

V praksi slovenskih sodišč se uporabljajo tri tehnike za vodenje zapisnika:

- predsednik senata ali z njegovim dovoljenjem stranka ali njen pooblaščenec glasno narekuje zapisnikarju, kaj naj zapiše v zapisnik, ki se piše na računalnik in se po koncu naroka natisne, nato pa ga podpišeta sodnik in zapisnikar (prvi odstavek 124. člena ZPP, prvi odstavek 126. člena ZPP);
- predsednik senata odredi, da se narok zvočno ali slikovno snema (prvi odstavek 125.a člena ZPP). V takem primeru se zvočni posnetek naroka dobesedno prepiše v zapisnik (četrti odstavek 125.a člena ZPP). Podpisa zapisnikarja in sodnika nista obvezna, če se podatki o času in kraju zapisnika v elektronski obliki ter podatki o zapisnikarju, ki ga je sestavil, in o sodniku, ki je vodil zapisnik s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev, samodejno evidentirajo v informacijskem sistemu (126. člen ZPP);
- sodna praksa uporablja tudi kombinacijo obeh metod, in sicer da se določeni deli naroka zapisujejo neposredno v zapisnik, drugi deli naroka pa se po odredbi sodnika zvočno snemajo (npr. zaslišanje večjega števila prič) in se nato prepišejo v roku treh dni (četrti 125.a člena ZPP).

Prednost prve tehnike je, da imamo sumaren in pregleden zapisnik, v katerem so navedeni bistveni podatki o vsebini dejanj na naroku, kot to zahteva drugi odstavek 123. člena ZPP, saj sodnik na samem naroku napravi miselno operacijo ter povzame bistvo navedb in izjav strank in udeležencev, navzoči pa lahko takoj preverijo, ali je sodnikova sinteza pravilna. Slabost te tehnike vodenja naroka pa je, da narok poteka počasi, ker sodnik vedno znova narekuje zapisnikarju povzetek navedb strank ali izpovedi prič. Poleg tega se s tem prekinja miselni tok stranke ali priče, zaradi česar včasih ne more v enem mahu povedati vsega, kar je bistveno.

Prednost druge tehnike je, da narok poteka zelo hitro, ker ni vmesnih prekinitev zaradi sodnikovega narekovanja zapisnikarju, kaj naj zapiše v zapisnik. Pri zvočnem snemanju naroka se ne prekinja miselnega toka stranke ali priče, ki izpoveduje, zaradi česar lahko stranka ali priča v enem mahu pove, vse kar se ji zdi bistveno in obstaja manjša možnost, da bo kaj pomembnega pozabila povedati. Zvočno so opremljene vse razpravne dvorane v Sloveniji, kar

je izjemna pridobitev, ki jo velja ohraniti in vzdrževati ter na tem graditi. Običajno zvočno snemanje ima tudi to prednost, da so navzoči dosti bolj pozorni na to, kar povedo, saj se vsaka izrečena beseda zabeleži. Izkušnje kažejo, da ima zvočno snemanje tudi pozitiven psihološki učinek na udeležence naroka, ki se z začetkom snemanja umirijo, zaradi česar sodnik lažje zagotavlja red in disciplino na naroku. Nadalje lahko poslušanje zvočnega posnetka koristi tudi višjim sodnikom, ki ugotavljajo vsebino izpovedi priče, še posebej v primerih, ko priče ni mogoče ponovno zaslišati (npr. zaradi smrti ali bolezni). Poleg tega pri zvočnem snemanju asistenca zapisnikarja ni potrebna, če je sam sodnik dovolj tehnično usposobljen, saj se zvočni posnetek sproti shranjuje v informacijskem sistemu. Zaradi predlagane spremembe, ko zapisnikarjeva prisotnost na naroku ne bo več obvezna, bodo lahko optimalneje izrabljeni kadrovskih viri (zapisnikarji) na sodiščih. Zapisnikar pri zvočnem snemanju praviloma sploh ne piše, glede na zakonsko zahtevo (tretji odstavek 122. člena sedaj veljavnega ZPP) pa na naroku mora biti prisoten. To ni racionalno. Primerneje je, da zapisnikar pri zvočnem snemanju naroka ni prisoten, če je sodnik dovolj tehnično usposobljen za zvočno snemanje. Pri prepisovanju zvočnega posnetka je zapisnikarjev delovni čas skoraj 100 % izkoriščen. Zato bo črtanje zahteve po prisotnosti zapisnikarja na naroku prispevalo tudi k boljši izrabi kadrovskih virov na sodiščih. Slabost zvočnega snemanja je dobeseden zapis vsega, kar je bilo povedano na naroku, zaradi česar so takšni prepisi zapisnikov pogosto zelo obsežni in nepregledni, kar še posebej otežuje delo sodnikom druge stopnje, ki na naroku niso bili udeleženi, morajo pa prebrati vsebino pravdnega spisa. To slabost je mogoče omiliti na ta način, da bi zakon predvidel, da mora sodnik po opravljenem naroku naredil strnjen povzetek navedb na naroku, zaradi česar bi sodnik miselno operacijo povzemanja (sintezo) vendarle lahko opravil. Res je, da v takem primeru stranke ne morejo neposredno preverjati, ali je sodnikov povzetek pravilen, temveč lahko morebitnim nepravilnostim ugovarjajo v tridnevnem ugovornem roku. Smisel zvočnega snemanja ne sme biti v dobesednem prepisu zvočnega posnetka, temveč v tem, da lahko vsaka stranka preveri, ali je prepis pravilen (kontrolna funkcija). Zaradi tega se uvaja novost, da prepis zvočnega posnetka ni dobesedni zapis povedanega na naroku, temveč strnjen povzetek bistvenih dejanj in bistvenih izpovedb na naroku (glej spremenjeni 125.a člen ZPP).

Tretja tehnika je racionalna kombinacija obeh možnosti vodenja zapisnika in do neke mere izkorišča prednosti obeh prej omenjenih tehnik, tj. narekovanja zapisnikarju in zvočnega snemanja, Ta tehnika vodenja zapisnika , v zakonu sicer ni izrecno predvidena, temveč je rezultat prakse. Glede na to, da se je v praksi dobro prijela, jo je smiselno predvideti tudi v samem zakonu.

Zakon sicer predvideva, da se zapisnik lahko vodi tudi s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev (prvi odstavek 125. člena ZPP), ne pove pa, za kakšna tehnična sredstva gre. Zaradi jasnosti je zakonodajalec izrecno predvidel možnost diktiranja povzetka bistvenih navedb na diktafon (glej spremenjen prvi odstavek 125. člena ZPP). Ta tehnika vodenja zapisnika prevladuje v pravdnih postopkih v Nemčiji in Avstriji, ki sta znani po učinkovitem in hitrem vodenju sodnih postopkov. Diktiranje na zapisnik vsebuje »najboljše iz obeh svetov«, tj. prednosti sodnikovega narekovanja zapisnikarju in prednosti zvočnega snemanja. Njena prednost je, da po eni strani sodnik že na samem naroku napravi miselno operacijo sinteze in na diktafon povzame bistvo navedb in izjav strank in udeležencev (ne dobesednega zapisa povedanega), navzoči pa lahko takoj preverijo, ali je sodnikov povzetek bistvenih navedb pravilen in po potrebi temu ugovarjajo. Torej lahko stranke sodnika pri diktiranju na zapisnik že na samem naroku opozorijo na to, da je pri narekovanju morda izpustil kakšen bistven podatek vsebine izpovedi priče ali stranke ali strankine navedbe. Po drugi strani narok pri snemanju na diktafon poteka hitro, saj sodnik v diktafon zgolj ponovi ali v strnjeni obliki povzame, kar je stranka ali priča povedala, kar poteka neprimerljivo hitreje kot narekovanje zapisnikarju. Zaradi hitrosti diktiranja na diktafon se miselni tok stranke ali priče ne prekinja, po drugi strani pa je zapisnik sumaren in pregleden, saj ne

vsebuje dobesednega zapisa povedanega na naroku (tj. vsega pomembnega in nepomembnega), temveč le povzetek bistvenih navedb strank ali izpovedi prič. Pregleden zapisnik olajšuje delo sodnika na prvi stopnji, še posebej pa je dobrodošel sodnikom sodišča druge stopnje, ki morajo prebrati spis sodišča prve stopnje. Diktiranje na zapisnik vsebuje torej »najboljše iz obeh svetov« (tj. iz sveta narekovanja zapisnikarju in sveta zvočnega snemanja celotnega naroka), poleg tega pa gre za optimalno izrabo kadrovskih virov na sodišču. Zapisnikar pri prvi tehniki polovico časa ne piše, pri drugi tehniki praviloma sploh ne piše, medtem ko je pri diktiranju na diktafon njegov čas 100 % izkoriščen. Narok poteka hitro, saj sodnik zgolj v diktafon ponovi ali v strnjeni obliki povzame, kar je stranka povedala, kar poteka neprimerljivo hitreje kot narekovanje zapisnikarju. Diktiranje na diktafon je primerno predvsem pri vodenju pripravljalnih narokov.

K 21. členu:

Tretji odstavek 123. člena ZPP določa, da se mora zapisnik pisati v redu: ne sme se nič izbrisati, dodati ali spremeniti, prečrtana mesta morajo ostati čitljiva. Ta določba se po mnenju pravne teorije nanaša na podpisan zapisnik[173], zato je ta določba prestavljena v drugi odstavek 126. člena ZPP (glej spodaj obrazložitev k spremenjenem 126. členu ZPP).

Namen predlagatelja je, naj bodo zapisniki narokov pregledni in naj predstavljajo strnjen povzetek dogajanja na naroku ter izjav navzočih. Dobesedni zapis povedanega ni potreben, razen če je citiranje posameznih izjav pravno relevantno in je zato pomemben dobesedni zapis. Črtanje določbe tretjega odstavka 123. člena ZPP je še posebej pomembno zato, da prepisi zvočnih posnetkov narokov (125.a člen ZPP) ne bodo dobesedni, temveč bodo vsebovali strnjen povzetek dogajanja in izjav na naroku.

K 22. členu:

Veljavni prvi odstavek 124. člena določa, da se zapisnik sestavlja tako, da predsednik senata ali z njegovim dovoljenjem stranka ali njen pooblaščenec glasno narekuje zapisnikarju, kaj naj zapiše v zapisnik. V prvem odstavku 124. člena se glede na spremenjeno dikcijo 122. člena uvaja dodaten način vodenja zapisnika, in sicer da sodnik sam piše zapisnik. Poleg tega novela uvaja možnost, da z dovoljenjem predsednika senata poleg stranke ali njenega pooblaščenec tudi drug udeleženec postopka (npr. priča, izvedenec, stranski intervenient) glasno narekuje zapisnikarju, kaj naj zapiše v zapisnik. Ta sprememba omogoča večjo prožnost pri vodenju zapisnika, sodnik pa je tisti, ki izbere tehniko, ki mu v konkretnem primeru najbolj ustreza.

K 23. členu:

Veljavni 125. člen določa, da se zapisnik po odredbi sodnika vodi s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev ali da se stenografira. S predlaganimi spremembami in dopolnitvami 125. člena se določa možnost vodenja zapisnika s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev, da se piše osnutek zapisnika ali s stenografiranjem, in sicer za celotni narok ali pa le za njegov posamezni del (prožnost kot instrument za pospešitev postopka).

Glede na veljavno določbo prvega odstavka 125. člena ZPP se lahko zapisnik vodi tudi s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev (prvi odstavek 125. člena ZPP), ne pove pa, za kakšna tehnična sredstva gre. Predlagatelj meni, da gre predvsem za diktiranje povzetka bistvenih navedb na diktafon,[174] kar se že v dosedanji praksi pogosto uporablja pri vodenju zapisnikov na

[173] Jan Zobec k 123. členu ZPP, ZPP-komentar, 1. knjiga, Ljubljana 2005, str. 512.

[174] Glej Jan Zobec, ZPP Komentar, 1. knjiga, Ljubljana 2005, str. 518.

ogledih na terenu. Uporaba diktafona namreč zagotavlja večjo strnjenost in kontinuiranost odvijanja obravnave, saj so presledki pri narekovanju v diktafon krajši, kot če se narekuje zapisnikarju.

Pri tej obliki vodenja zapisnika sodnik na diktafon (ali drugo tehnično sredstvo, npr. zvočne naprave v sodni dvorani) zvočno posname bistvene izjave na naroku in povzame potek naroka. Glede na navedeno ne gre za pravi zapisnik, temveč za začasen zvočni ali papirni zapis zapisnika (osnutek), ki ga je treba prepisati in torej izdelati pravi (popolni) zapisnik (glej tudi peti odstavek § 212 aZPO). Proti prepisanemu zapisniku lahko stranki v roku petih delovnih dni ugovarjata (veljavni tretji odstavek 125. člena ZPP trenutno določa tridnevni rok). Rok petih delovnih dni je zaradi konsistentnosti ureditve vlaganja ugovorov zoper prepise usklajen s spremembo roka za ugovor iz 125.a člena ZPP.

Rok za izdelavo prepisa zapisnika in čas za vložitev ugovora zoper prepis se torej iz treh dni daljša na pet delovnih dni, kar je strankam prijaznejša ureditev, ki upošteva tudi sobote, nedelje in praznike.

K 24. členu:

Veljavni 125.a člen omogoča zvočno ali slikovno snemanje naroka. Zaradi povečanega elektronskega poslovanja s sodišči je Ministrstvo za pravosodje želelo omogočiti dostop do zvočnih posnetkov v elektronski obliki in se s tem izogniti prepisovanju posnetkov tudi odvetnikom, tožilcem, pravobranilcem in vsem drugim, ki jim sodnik dovoli in omogoči dostop. Obstoječi sistem zvočnega snemanja je zaradi izpolnjevanja pogojev za poznejšo e-hrambo zvočnih posnetkov, e-arhivov in varnosti posnetkov opremljen z digitalnim podpisom sodnika, ki obravnavo zvočno snema, ter s sistemom sledljivosti vseh dostopov do posnetkov. Zagotovljena je tudi možnost dostopa do posnetkov preko spletne strani,[175] ki za preverjanje identitete uporabnika uporablja kvalificirano digitalno potrdilo, in sledenje dostopom do posnetkov, saj se beleži vsako poslušanje posnetka preko spleta.

Dostop do posnetkov preko spleta tudi tožilcem, pravobranilcem, odvetnikom in vsem drugim, ki jim bo sodnik na obravnavi predhodno dal pravice do dostopa, omogoča, da izdelava prepisov posnetkov ni več potrebna, razen, če sodnik ne oceni drugače. Takšen dostop pomeni pospešitev sodnih postopkov, saj imajo uporabniki v vsakem trenutku dostop do posnetkov preko spleta. Zvočni posnetki so za vse uporabnike na voljo že naslednji dan. Sodnik tako na koncu snemanja le dodatno digitalno podpiše posnetek, tako da se zagotovi originalni posnetek v skladu z zahtevami Arhiva RS.[176] Dosedanje izkušnje s snemanjem so prinesle tako pozitivne kot tudi negativne ugotovitve o smotrnosti snemanja narokov.

V sodni praksi so se pokazale nekatere prednosti zvočnega snemanja narokov in sicer:
- glavna obravnava traja bistveno krajši čas, saj že povedanega ni treba še enkrat narekovati na zapisnik ali govorca prekinjati zaradi zapisovanja,
- sodnik ima med narokom možnost opazovati osebo, ki izpoveduje (pri klasičnem zapisniku običajno na računalniškem zaslonu spremlja izdelavo zapisnika) in se ji lažje posveti,
- ker izpovedi govorca ni treba prekinjati, je njegova izpovedba lažja in pristnejša,

[175] Naslov spletne strani je (vpogled dne 1.6.2016): http://obravnave.mp.gov.si/.
[176] Zvočno snemanje narokov in glavnih obravnava na sodiščih - stanje projekta (vpogled dne 1.6.2016): http://www.mpju.gov.si/si/novinarsko_sredisce/novica/select/sporocilo_za_javnost/article/12447/5887/bf5500c636f2321c42f88469b2401587/?tx_ttnews%5Byear%5D=2012&tx_ttnews%5Bmonth%5D=06.

- v primeru ugovora postavljenemu vprašanju je ravnanje lažje in preprostejše, saj se ugovor, razlogi zanj ter pojasnilo, zakaj je bilo konkretno vprašanje postavljeno, sproti beležijo v tonskem posnetku,
- načeloma je prepis posnetka precej bolj podoben dejansko izrečenemu, saj sodnik pri povzemanju povedanega izpoved pogosto nehote predrugači in jo interpretira po svoje, saj navaja dejstva, ki se njemu zdijo pomembna za zadevo, ne pa dejansko dobesedno izrečenega,
- zvočno snemanje in ustrezen prepis zagotavljata večjo preglednost poteka sodnih postopkov, saj gre pri prepisu zvočnega posnetka praviloma za dobesedni zapis vsega, kar je bilo povedno, ne pa za zapis samo, po sodnikovem mnenju in s soglasjem preostalih udeležencev, relevantnih delov izpovedi,
- možnost, da se posnetek pozneje pokaže drugim osebam, lahko nadomesti dokaz s soočenjem in
- instančno sodišče si lahko s poslušanjem posnetkov ustvari bolj neposreden vtis o izpovedi.

Nekatere opažene slabosti zvočnega snemanja v primerjavi s klasičnim "dajanjem na zapisnik" pa so sledeče:
- zapisnikar, ki mora biti načeloma tudi med snemanjem prisoten v sodni dvorani, ob svojem siceršnjem delu običajno ni sposoben izdelati prepisa v treh dneh,
- dejstvo, da zapisnik ni takoj izdelan, lahko vpliva na nadaljnje ravnanje v zadevi, saj je to običajno vezano na zapisnik,
- sodnik ima z izdelavo zapisnika pri zvočnem snemanju tudi bistveno več dela kot pri sprotni izdelavi klasičnega zapisnika, saj je zapis dolžan pregledati in potrditi, kar običajno ni mogoče brez dodatnega poslušanja zvočnega posnetka,
- obravnava sicer traja krajši čas, vendar sodnik porabi za obravnavo in zapisnik vsaj toliko časa oziroma še več, kot bi trajala obravnava s klasičnim narekovanjem na zapisnik,
- prepis je zaradi pogostih nedokončanih stavkov, omahovanja, vračanja in kopičenja pri govoru večinoma težko berljiv in nepregleden,
- pri prepisovanju se postavlja dilema, ali prepisati vse besedilo dobesedno, čeprav se potem lahko smisel povedanega izgubi ali celo predrugači, ali pa napraviti prepis tak, da bo po smislu ustrezal povedanemu,
- zaradi dejstva, da je zapisnik pri zvočnem snemanju bistveno daljši od klasičnega zapisnika, se je včasih v kopici informacij težko znajti in
- nekatera vprašanja, ki se na naroku razčistijo ob narekovanju na zapisnik, lahko ostanejo pri zvočnem snemanju nerazčiščena.[177]

Zvočno snemanje obravnav zelo pospeši potek obravnave, saj omogoča, da sodišče na enem naroku zasliši vse predlagane priče (ob zvočnem snemanju je mogoče zaslišati tudi 10 prič v enem dopoldnevu). S tem se tudi v veliki meri prepreči razkazovanje zapisnikov še nezaslišanim pričam in krepi načelo iskanja materialne resnice. Zvočno snemanje tudi zagotavlja višji nivo komunikacije, saj navzoči dobro premislijo, kaj povedo, kajti vedo, da bo vse zabeleženo.

Čeprav zvočno snemanje obravnav precej skrajša samo obravnavo, nesorazmerno obremeni sodno osebje (zapisnikarje), ki posnetke prepisuje cele dneve, saj se dobesedno zapiše vse, kar so udeleženci rekli na naroku. Zaradi tega na nekaterih sodiščih, kjer sodniki često zvočno snemajo glavne obravnave, prihaja do pomanjkanja pomožnega osebja (zapisnikaric). Zvočno snemanje obravnav nesorazmerno obremenjuje tudi sodnike in stranke, ki te prepise pregledujejo. Za sodnike na pritožbeni stopnji pa so prepisi zapisnikov največkrat skoraj neuporabni, saj niso razumljivi (gre za dobeseden prepis govora v različnih narečjih, slengu),

[177] Martina Šetinc - Tekavc, Izzivi zvočnega snemanja obravnav in transkribiranja posnetkov, Pravna praksa, 13/2011, str. 15.

predolgi (obsegajo tudi sto in več strani), nepregledni in pogosto vsebinsko prazni. Samo branje takšnega zapisnika terja včasih več ur ali kar dni. Zato je treba določila o zvočnem snemanju obravnav kombinirati z možnostjo, da se konsekutivno ali simultano vodi klasični zapisnik ali diktira na diktafon, prepis snemanja pa naj bo povzetek povedanega.

Zaradi opisanih težav v praksi predlagane spremembe prvega odstavka 125.a člena ZPP omogočajo kombiniranje različnih tehnik vodenja zapisnika, kar pomeni, da lahko sodnik:

- dele naroka zvočno snema, glede drugih delov naroka pa piše zapisnik v skladu s 124. členom (konsekutivno vodenje zapisnika);
- simultano zvočno snema narok in piše zapisnik v skladu s 124. členom oziroma narekuje strnjene povzetke dejanj in izjav na naroku na diktafon (po 125. členu ZPP).

V vsakem primeru zvočni posnetek naroka predstavlja le gradivo za izdelavo zapisnika. Spremenjen četrti odstavek sodniku omogoča, da na podlagi zvočnega posnetka naroka sestavi strnjen povzetek dejanj in izjav na naroku (sinteza dogajanja na naroku), da bo zapisnik pregleden. Ni potreben dobeseden prepis zvočnega posnetka. Zobec poudarja, da mora biti zapisnik korekten, razumljiv in čitljiv ter pregleden.[178] Tak ni, če se dobesedno prepisuje vse, kar je bilo na naroku povedano.

Brez dobesednega prepisa, s povzetkom bistvenih navedb, bodo lahko prepisi zvočnih posnetkov pregledni in zapisniki sumarni, saj bodo vsebovali le najpomembnejše izjave na naroku. V ta namen lahko sodnik že med zvočnim snemanjem pomembnejše izjave tudi diktira na diktafon ali zapisnikarju ali tekom zvočnega snemanja povzame bistvene izjave strank in drugih udeležencev postopka. Na ta način bodo tudi zapisnikarji optimalneje obremenjeni, torej le toliko, kot je za prepis povzetka dogajanja na naroku potrebno, in jim ne bo treba izdelovati dobesednih prepisov zvočnih posnetkov, ki bi bili dolgi 100 ali več strani.

Stranke lahko same preverijo skladnost prepisa in zvočnega posnetka. Od konca leta 2014 je v uporabi nov sistem za zvočno snemanje, kjer so sedaj posnetki digitalno podpisani s strani sodnika. Na sami obravnavi ali kasneje se lahko strankam in ostalim upravičenim v sistemu doda pravice do poslušanja posnetkov, ki pa so sedaj dostopni preko spletne strani *obravnave.mp.gov.si.* Identiteta uporabnika te storitve se preveri preko kvalificiranega digitalnega potrdila (certifikata), ki ga stranke lahko naročijo na upravnih enotah. Upravna enota certifikat posreduje po elektronski pošti in je brezplačen. Stranka lahko prav tako uporabi NLB digitalni certifikat ali HALCOM-CA ali POŠTAR-CA. Na spletni strani (*obravnave.mp.gov.si)* so navedena tudi vsa digitalna potrdila, ki jih lahko stranka uporabi. Na spletni strani je tudi navodilo, kako si naložiti predvajalnik za posnetke in elektronski naslov za posredovanje vprašanj, v primeru, da ima stranka težavo. Glede na to, da so posnetki občutljivo gradivo, ker je na njih glas, ki je bil z odločbo Ustavnega sodišča RS označen kot občutljiv podatek, je zagotovljena večjo varnost in zaščita posnetkov ter revizijska sled. Namreč, ko stranka prvič posluša posnetek, ga sistem prenese na računalnik. Naslednjič, ko ga želi poslušati, pa sistem prav tako zahteva identifikacijo z digitalnim kvalificiranim potrdilom in priskrbi ključ, s katerim se posnetek "odklene". Tako posnetek ne gre v roke osebam, ki nimajo pravic za poslušanje posnetkov oziroma se na tak način omeji možnost zlorabe posnetkov.

S predlaganim členom se črta zadnji stavek tretjega odstavka 125.a člena, ki določa, da se zapisnik o naroku vodi v elektronski obliki. Črtanje te določbe je vsebinsko povezano s predlagano spremembo 126. člena ZPP, po kateri je lahko zapisnik izdelan v fizični ali elektronski obliki. Zapisnik ali osnutek zapisnika se torej lahko piše tudi na papir, npr. če določen dan zmanjka elektrike na sodišču.

[178] Jan Zobec, 123. člen ZPP, ZPP-komentar, 1. knjiga, Ljubljana 2005, str. 512.

Predlagatelj meni, da je utemeljen predlog OZS, po katerem se tridnevni rok za ugovor zoper prepis zvočnega ali zvočno-slikovnega posnetka naroka podaljša na pet delovnih dni. V veljavnem 125.a členu določeni rok je prekratek, še zlasti takrat, ko gre za obsežnejše prepise narokov, ki imajo več kot 50 ali 100 strani, ali kadar je prepis stranke oz. pooblaščenca vročen na dan, ki mu sledita dva ali več dela prostih dni. Podaljšanje roka na pet delovnih dni nima negativnega vpliva na pospešitev postopka. Tridnevni rok za ugovor je namreč formalizem, ki k hitrosti in kakovosti postopka ne prispeva bistveno.

Posnetek se (konsistentno z določbo petega odstavka 125. člena) hrani do pravnomočnosti odločitve o glavni stvari. Drugače kot po petem odstavku 125. člena posnetka ni dovoljeno brisati po poteku roka za ugovor. Zvočni posnetek izjav strank, izvedencev ali prič lahko v pritožbenem postopku posluša tudi višje sodišče. Če bi bilo treba na drugi stopnji ponoviti dokaz z zaslišanjem priče in bi ta že pred zaslišanjem umrla, je smiselno, da lahko višje sodišče zvočni posnetek posluša, namesto da bere zapisnik o izpovedi priče.

Glej tudi obrazložitev k spremenjenemu 122. členu ZPP.

K 25. členu:

Veljavni 126. člen določa, da zapisnik podpišeta predsednik senata in zapisnikar. Podpisa nista obvezna, če se podatki o času in kraju zapisnika v elektronski obliki ter podatki o zapisnikarju, ki ga je sestavil, in o sodniku, ki je vodil zapisnik, s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev samodejno evidentirajo v informacijskem sistemu. V spremenjeni določbi 126. člena ZPP je pojasnjeno, da je lahko zapisnik izdelan v fizični ali elektronski obliki. Če je zapisnik izdelan v fizični obliki, ga lastnoročno podpiše predsednik senata. Če je pri sestavi zapisnika sodeloval tudi zapisnikar, podpiše zapisnik tudi on. Če je zapisnik izdelan v elektronski obliki, ga podpiše predsednik senata s svojim varnim elektronskim podpisom. Zapisnikar podpiše zapisnik le, če je sodeloval pri njegovi sestavi. Elektronska podpisa nista obvezna, če se podatki o datumu zapisnika v elektronski obliki ter podatki o zapisnikarju, ki ga je sestavil, in o sodniku, ki je vodil zapisnik s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev, samodejno evidentirajo v informacijskem sistemu.

Gre za način izdelave pisanj v e-obliki, ki se nanašajo na popoln zapisnik. Podpis ni potreben v primeru uporabe informacijske aplikacije iVpisnik, ki se uporablja v izvršilnih postopkih. Po tej aplikaciji po oblikovan tudi bodoči PUND vpisnik, ki se uporablja v pravdah (predvidoma leta 2018).

V nov drugi odstavek 126. člena ZPP je vnešeno besedilo, ki se je prej nahajalo v tretjem odstavku 123. člena ZPP, in sicer, da se v podpisanem zapisniku ne sme nič izbrisati, dodati ali spremeniti.[179] Gre torej za povzemanje stališča iz pravne teorije, da h korektnosti zapisnika spada zahteva, da se potem, ko je zapisnik končan in podpisan, v njem ne sme nič izbrisati, dodati ali spremeniti. [180]

Glej tudi komentar k spremenjenemu 323. členu ZPP, ki ureja izdajo in podpis sodb v pisni in elektronski obliki.

[179] Tako je določbo tretjega odstavka (sicer v nasprotju z njegovo dikcijo, vendar glede na namen določbe) tolmačila tudi pravna teorija (glej komentar Jana Zobca k 123. členu ZPP v Ude, Galič, ZPP-komentar, 1. knjiga, Ljubljana 2005, str. 512).

[180] Jan Zobec k 123. členu ZPP v Ude, Galič, ZPP-komentar, 1. knjiga, Ljubljana 2005, str. 512.

K 26. členu:

Veljavni 127. člen ZPP določa, da se o posvetovanju in glasovanju sestavi poseben zapisnik. V prvem odstavku navedenega člena je določeno, da če je višje sodišče v postopku o pravnem sredstvu odločilo soglasno, se zapisnik ne sestavi, temveč se na izvirniku odločbe naredi zaznamek o posvetovanju in glasovanju. V spisu, ki se vodi v elektronski obliki, se zaznamek o posvetovanju in glasovanju naredi v elektronski obliki v posebnem dokumentu, ki se neločljivo poveže z odločbo. Spremembe prvega 127. člena so bile potrebne, ker je le na odločbo, izdelano v fizični obliki, mogoče dodati zaznamek, ne pa na odločbo, ki je bila izvorno izdelana v elektronski obliki. Če je odločba izvorno izdelana v elektronski obliki, se vedno izdela zapisnik o posvetovanju in glasovanju, ker tehnično ni mogoče narediti zaznamka o posvetovanju in glasovanju »v elektronski obliki v posebnem dokumentu, ki se neločljivo poveže z odločbo«, kot to sedaj zahteva določba tretjega stavka prvega odstavka 127. člena ZPP.

V četrtem odstavku 127. člena ZPP pa je določeno, da zapisnik oziroma zaznamek o glasovanju, ki se izda v fizični obliki, podpišejo vsi člani senata in zapisnikar z lastnoročnim podpisom. Zapisnik oziroma zaznamek o glasovanju, ki se izda v elektronski obliki, podpišejo vsi člani senata in zapisnikar s svojimi varnimi elektronskimi podpisi in varnim elektronskim podpisom sodišča, overjenim s kvalificiranim potrdilom. Če je varen elektronski podpis člana senata oziroma zapisnikarja overjen s kvalificiranim potrdilom, ki vsebuje tudi navedbo sodišča, varen elektronski podpis sodišča ni potreben. Sprememba četrtega odstavka 127. člena ZPP je bila potrebna tudi zato, ker se varen elektronski podpis sodišča v pravdnih postopkih ne uporablja. Če sodno pisanje podpiše sodnik ali druga pristojna oseba (odvisno kdo je po procesnih predpisih oziroma določbah SR pristojen za podpisovanje določenih vrst pisanj) s svojim varnim elektronskim podpisom, kar mora biti na takem pisanju tudi posebej označeno z vizualizacijo elektronskega podpisa, elektronski podpis sodnika ali pristojne sodne osebe predstavlja zadostno zagotovilo glede pristnosti pisanja. To je zagotovilo, da je takšno pisanje izdelala pristojna oseba na sodišču. Dodatno podpisovanje teh pisanj z elektronskim podpisom sodišča je torej tudi nepotrebno. Poleg tega je označba sodišča vidna iz same glave sodnega pisanja. Takega pisanja zato ni potrebno še dodatno opremljati z odtisom sodnega pečata in lastnoročnim podpisom pristojne sodne osebe. Zunanjo manifestacijo elektronskega podpisa, ki je vidna tudi na (fizičnih in elektronskih) odpravkih tovrstnih pisanj, zagotavlja njegova vizualizacija. Smiselno je, da vizualizacija elektronskega podpisa vsebuje naslednje podatke: ime in priimek podpisnika, čas podpisa, izdajatelja, številko in veljavnost kvalificiranega digitalnega potrdila, s katerim je pisanje elektronsko podpisano ter sodišče, pri katerem je pisanje nastalo. Obstoječo vizualizacijo elektronskega podpisa bo zato potrebno dopolniti s podatkoma o veljavnosti kvalificiranega digitalnega potrdila in o sodišču, pri katerem je pisanje nastalo.

K 27. členu:

Predlagana je sprememba 132. člena ZPP, ki ureja način vročanja.

Vročanje je procesno dejanje, katerega namen je seznanitev naslovnika s pisanjem na način, predpisan v tem poglavju (takšno definicijo vročanja vsebuje § 166 nZPO). Namen vročanja je torej zagotoviti najboljšo možnost dejanske seznanitve s pisanjem, saj zgolj ta varuje pravico naslovnika do izjave v postopku in s to povezano pravico do sodnega varstva.

Čeprav je načelo dispozitivnosti temeljno načelo civilnega postopka in so stranke tiste, ki začnejo postopek in razpolagajo z zahtevkom (3. člen ZPP), je zaradi varstva šibkejše stranke in zaradi potrebe po zagotovitvi enakosti orožij (angl. equality of arms, nem. Chancengleichheit) v pravdnem postopku predpisano oficialno vročanje. Vročanje je oblastni akt in kot tako izraz

državne suverenosti. Vendar vročanje predstavlja tudi del sodnega postopka, ki služi kot sredstvo za seznanitev s procesnimi dejanji in zato nima narave samostojnega postopka. V oficialnem sistemu vročanja je sodišče tisto, ki odreja, katera pisanja se vročajo in na kakšen način. Pri tem je vezano na zakon, ki določa, kako se katera pisanja vročajo. Odstop od tega splošnega oficialnega načina predstavlja možnost neposrednega vročanja med pooblaščenci, pod pogoji, ki jih določa 139.a člen ZPP.

Določba veljavnega 132. člena določa način vročanja. Po prvem odstavku se pisanja vročajo po pošti, po varni elektronski poti, po delavcu sodišča ali na drug način, določen z zakonom. S predlagano spremembo se v prvem odstavku 132. člena urejajo vsi možni načini vročanja, razen vročanja po detektivu ali izvršitelju, ki je urejeno v drugem odstavku 132. člena ZPP, in vročanja v poštni predal, ki je urejeno v 139.c členu ZPP. V primerjavi s prejšnjo ureditvijo zakon uvaja dve novi obliki vročanja. Prva novost je vročanje po varni elektronski poti preko informacijskega sistema e-sodstvo brez posredovanja pravne ali fizične osebe, ki opravlja vročanje pisanj po varni elektronski poti kot registrirano dejavnost (ta način vročanja se bo začel uporabljati, ko bodo za to izpolnjeni tehnični pogoji). Druga novost novele je vročanje v poštni predal (nov 139.c člen), ki v ZPP do sedaj ni bilo urejeno, vendar ga je sodna praksa dopuščala.[181] V prvi odstavek 132. člena ZPP je sedaj vključena tudi oblika vročanja, ki jo je poznal dosedanji drugi odstavek 132. člena ZPP, tj. vročitev po pravni ali fizični osebi, ki opravlja vročanje pisanj po varni elektronski poti kot registrirano dejavnost.

Predlagatelj z novelo predlaga ukinitev možnosti vročanja, ki jo je poznal dosedanji drugi odstavek 132. člena ZPP, in sicer vročitev fizičnega pisanja po pravni ali fizični osebi, ki opravlja vročanje pisanj kot registrirano dejavnost. V to obliko vročanja, ki jo je poznal že ZPP iz leta 1999, je bila poseženo z novelo ZPP-C.[182] Navedena novela je v prehodnih določbah predvidevala, da pravne in fizične osebe, ki opravljajo vročanje na podlagi posebnega dovoljenja ministra, pristojnega za pravosodje, prenehajo za posamezno sodišče opravljati dejavnost vročanja v pravdnem postopku, ko posamezno sodišče zagotovi opravljanje dejavnosti vročanja v pravdnem postopku po pravnih in fizičnih osebah, izbranih v postopku javnega naročanja po zakonu, ki ureja javno naročanje (glej drugi odstavek 26. člena novele ZPP-C). Postopek javnega naročanja s strani sodišč ni bil nikoli izveden, zato je ta določba ostala mrtva črka na papirju. Vročitev fizičnega pisanja po pravni ali fizični osebi, ki opravlja vročanje pisanj kot registrirano dejavnost, je sedaj nadomeščena z možnostjo vročanja fizičnih pisanj po izvršiteljih in detektivih.

V drugem odstavku veljavnega 132. člena ZPP je nadalje določeno, da sodišče lahko na predlog nasprotne stranke odredi, da se vročitev opravi po pravni ali fizični osebi, ki opravlja vročanje pisanj v fizični obliki ali po varni elektronski poti kot registrirano dejavnost. V tretjem odstavku je določeno, da stroške vročitve založi predlagatelj take vročitve. V predlagani spremenjeni določbi drugega odstavka navedenega člena je izpuščena vročitev po pravni ali fizični osebi, ki opravlja vročanje pisanj po varni elektronski poti kot registrirano dejavnost, zato predlagatelj krije zgolj stroške vročitve po detektivu ali izvršitelju, stroške elektronskih vročitev po pravni ali fizični osebi, ki opravlja vročanje pisanj po varni elektronski poti kot registrirano dejavnost, pa krije sodišče. V spremenjeni določbi drugega odstavka 132. člena ZPP torej namenoma ni zapisano, da založi predlagatelj stroške vročitve po pravni ali fizični osebi, ki opravlja vročanje pisanj po varni elektronski poti kot registrirano dejavnost, ker je to že po uveljavljeni praksi v izvršilnih, insolvenčnih, registrskih in zemljiškoknjižnih postopkih strošek sodišč.

[181] Glej sklep II Ips 13/2010 z dne 20.05.2010; sklep III Ips 72/2015 z dne 29.09.2015.

[182] Uradni list RS, št. 52/2007 z dne 12. 6. 2007.

V tretjem odstavku 132. člena je na novo zapisano pravilo, ki je že uveljavljeno v sodni praksi, in sicer, da lahko vabilo na narok sodišče tudi ustno naznani osebi, kadar je ta pred njim, in jo pri tem pouči o posledicah, če ne bi prišla.[183] Na ta način opravljeno vabilo se zabeleži v zapisniku naroka. Šteje se, da je vabilo s tem veljavno vročeno. Ureditev je povzeta tudi po šestem odstavku 117. člena ZKP in drugem odstavku 13. člena Uredba (ES) št. 805/2004 evropskega parlamenta in sveta z dne 21. aprila 2004 o uvedbi evropskega naloga za izvršbo nespornih zahtevkov (Uredba 805/2004).[184]

Predlagano je črtanje četrtega do osmega odstavka 132. člena ZPP in določeno, da dosedanji deveti odstavek postane četrti odstavek 132. člena ZPP, ker se pravila, ki urejajo vročanje v varni elektronski predal, zaradi preglednosti vnesejo v nov 132.a člen ZPP. Nov četrti odstavek 132. člena ZPP je torej prepis prejšnjega devetega odstavka 132. člena ZPP, s to razliko, da lahko minister, pristojen za pravosodje, s podzakonskim aktom določi ne le pravila, temveč tudi nagrado za pravne in fizične osebe, ki opravljajo vročanje pisanj v fizični obliki ali po varni elektronski poti kot registrirano dejavnost. Vročanje je namreč oblastni akt, osebe, ki opravljajo vročanje kot registrirano dejavnost, so torej izvajalci javnih pooblastil. Zatorej je smiselno, da država določi nagrado za takšno obliko vročanja.

K 28. členu:

V novem 132.a členu ZPP je urejeno elektronsko vročanje. V varni elektronski predal se vročajo pisanja v elektronski obliki. To so bodisi pisanja, ki so izvorno nastala v fizični obliki in so bila nato digitalizirana (skenirana), bodisi pisanja, ki so izvorno nastala v elektronski obliki.

Predpogoj za vročanje stranki v njen varni elektronski predal (VEP) je, da stranka svoj VEP predhodno registrira v informacijskem sistemu sodstva. Ne more namreč zadoščati zgolj obvestilo stranke sodišču v konkretnem postopku, da želi vročanje v VEP, saj se podatki o VEP strank ne evidentirajo v vpisniku pri vsaki zadevi posebej, ampak se registrirajo na enem mestu – to je v varnostni shemi informacijskega sistema sodstva, kjer stranka lahko sama te podatke tudi ureja (spreminja). Od tod posamezni vpisniki (Dn, Ins, I, VL itd.) za potrebe vročanja v VEP tudi preberejo vsakokrat veljavni VEP naslov stranke, ki je evidentiran v varnostni shemi informacijskega sistema sodstva.

Iz povedanega tako izhaja, da zgolj registracija VEP v informacijskem sistemu sodstva sama po sebi še ni dovolj, da bi sodišče lahko učinkovito vročalo na ta naslov. Potrebno je še povezati stranko, kakor je označena v posameznem sodnem vpisniku, z njenimi podatki v varnostni shemi. Če je stranka v posameznem postopku že opravljala e-opravila, s tem ni težav. Težava pa lahko nastopi v tistih postopkih, kjer stranka še ni opravila nobenega e-opravila. V teh primerih pa zgolj na podlagi podatkov o stranki, s katerimi razpolagamo v sodnem postopku, ne bo mogoče vedno zanesljivo ugotoviti, ali ima ta stranka v varnostni shemi informacijskega sistema sodstva registriran VEP. To velja predvsem za tiste sodne postopke, v katerih sodstvo (še) ne razpolaga z davčno številko stranke, ki v varnostni shemi informacijskega sistema sodstva predstavlja glavno identifikacijsko oznako stranke. V teh postopkih zakon sodiščem nudi podlago vročanj v VEP, nikakor pa se v teh postopkih sodiščem ne nalaga dolžnosti, da vročanje opravljajo le po varni elektronski poti v VEP, temveč lahko vročajo tudi v fizični obliki.

---

[183] Glej npr. VSK sklep Cp 531/2012 z dne 16.08.2012. V navedeni zadevi je sodišče prve stopnje na naroku določilo datum naslednjega naroka, kar sta tožnik in njegov oče vzela na znanje, odpovedujoč se posebnemu pisnemu vabilu. Sodišče prve stopnje ju na naroku ni poučilo o posledicah izostanka z naroka skladno z določbo 282. člena ZPP. Višje sodišče je zavzelo stališče, da zaradi izostanka poučitve o posledicah izostanka z naroka ustno vabljenje na naslednji narok ni bilo pravilno.

[184] UL L 143, 30.4.2004, str. 15–39.

Drugi stavek prvega odstavka 132.a člena ZPP je zapis stališča iz sodne prakse[185],in sicer, da lahko sodišče stranki vroča pisanja po varni elektronski poti v njen varni elektronski poštni predal v vseh sodnih postopkih, tudi v tistih, v katerih stranka v razmerju do sodišča še ne izvaja elektronskih opravil, če sodišče na podlagi podatkov o stranki, s katerimi razpolaga v postopku (tj. na podlagi davčne številke), lahko zanesljivo ugotovi, da ima ta stranka v informacijskem sistemu sodstva že registriran svoj varni elektronski poštni predal. Takšna rešitev zagotavlja tako pravico stranke do izjave v postopku kot tudi večjo hitrost in ekonomičnost pravdnega postopka.

V primerjavi s prejšnjo ureditvijo je brisana določba, da se pisanja vročajo po varni elektronski poti v varen elektronski poštni predal, dokler stranka ne sporoči drugače. To pomeni, da se lahko pisanja vročajo po varni elektronski poti v varen elektronski poštni predal, dokler je varen elektronski poštni predal odprt oziroma registriran v informacijskem sistemu e-sodstvo. Posledica elektronskega vlaganja v mnogih postopkih je za 1/5 znižano plačilo sodne takse, ki je namenjeno spodbujanju uporabe e-opravil. Če je vloga vložena v elektronski obliki, jo bo sodišče lahko v tej obliki tudi obdelovalo in vročalo nasprotni stranki bodisi po elektronski poti bodisi po poštni cesti, ki pospešujeta proces vročanja in ki sta povezani z nižjimi izdatki sodišč za vročanje. Sodišče tudi ni obremenjeno z digitalizacijo (skeniranjem) pisnih vlog. Če bi stranka vložila v elektronski obliki le tožbo, pozneje pa izjavila, da želi prejemati pisanja v fizični obliki, kljub temu, da ima odprt varen elektronski predal, bi bili vsi učinki znižanega plačila sodne takse za tožbo izničeni, ker bi ji moralo sodišče vročati pisanja na klasičen zamudnejši in dražji način po pošti, prav tako pa bi bilo po potrebi treba tudi digitalizirati njene pisne vloge, zaradi česar bi bilo osebje na sodiščih bolj obremenjeno z administrativnimi opravili.

Nova ureditev tretjega odstavka 132.a člena ZPP temelji na določbi drugega odstavka 125.b člena Zakon o zemljiški knjigi[186] (ZZK-1), ki določa, da če notarju, odvetniku, nepremičninski družbi in pravobranilstvu ni mogoče opraviti elektronske vročitve, ker ni vključena v informacijski sistem za varno elektronsko vročanje v skladu s predpisi, ki urejajo elektronsko poslovanje v civilnih sodnih postopkih, ali ker njegov varni elektronski predal, ki ga je prijavil v tem sistemu ne obstaja, velja, da je vročitev opravljena, ko poteče 15 dni od odprave pisanja v sistem elektronskega vročanja.

K 29. členu:

Prvi odstavek veljavnega 133. člena določa, da se državnim organom, pravnim osebam in podjetnikom posameznikom vroča tako, da se pisanje izroči osebi, ki je pooblaščena za sprejem, ali delavcu, ki je v pisarni oziroma v poslovnem prostoru ali na sedežu. Spremenjeni prvi odstavek 133. člena v primerjavi z veljavno ureditvijo zaobsega tudi vročanje samoupravnim lokalnim skupnostim, odvetnikom in notarjem, in sicer po vzoru tretjega odstavka 91. člena Zakona o splošnem upravnem postopku[187](ZUP).[188] S spremembo so odvetniške pisarne in odvetniki posamezniki izenačene s pravnimi osebami in samostojnimi podjetniki. To stališče je v teoriji zastopano že dlje časa, pa tudi sicer ni videti nobenega razloga za to, da bi za odvetnike veljala drugačna (beri: milejša) ureditev, kot za odvetniške pisarne ali druge

[185] VSL sklep Ip 324/2016 z dne 9.3.2016. Drugače VSC sklep II Ip 190/2015 z dne 11.06.2015.

[186] Uradni list RS, št. 58/03, 37/08 – ZST-1, 45/08, 28/09, 25/11 in 14/15 – ZUUJFO.

[187] Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13

[188] Tretji odstavek 91. člena ZUP določa: «Če državni organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti, pravne in fizične osebe, registrirane za opravljanje dejavnosti nimajo varnih elektronskih predalov, se jim dokumenti fizično vročajo tako, da se izročijo uradni osebi oziroma osebi, ki je določena za sprejemanje dokumentov, če ni za posamezne primere določeno drugače.»

posameznike, ki so registrirani za opravljanje dejavnosti.[189] Odvetnik je prava vešča oseba, ki se poklicno ukvarja s pravnimi zadevami, kar med drugim vključuje tudi zastopanje strank na sodiščih in pred drugimi organi, zato mora poskrbeti za ustrezno poslovanje svoje pisarne ter nadomeščanje tudi v času svoje odsotnosti. Odvetnik mora odvetniški poklic opravljati dejansko in stalno (prvi odstavek 22. člena Zakona o odvetništvu[190] (ZOdv). V skladu z tretjim odstavkom 22. člena ZOdv se mora odvetnik, ki iz opravičenih razlogov dalj časa ne more opravljati odvetniškega poklica, dogovoriti z drugim odvetnikom za splošno substitucijo ali za začasen prevzem pisarne in o tem obvestiti OZS. Zaradi tega se odvetnik posameznik ne more sklicevati na svojo odsotnost, daljšo od 15 dni, zaradi katere po prvem odstavku 143. člena ZPP vročitve ne bi bilo mogoče opraviti. Toliko manj se lahko na odsotnost po prvem odstavku 143. člena ZPP sklicuje odvetniška družba, saj pravna oseba po naravi stvari ne more biti začasno odsotna.

Zaradi izenačitve odvetnika s pravnimi osebami odpade tudi potreba po posebni ureditvi vročanja odvetnikom po 138. členu ZPP, zaradi česar je potrebno njegovo črtanje. Za vse fizične osebe, ki so registrirane za opravljanje dejavnosti ali svobodnega poklica, je predvidena ista ureditev kot za pravne osebe, tj. da vročitev v roke pomeni izročitev osebam, ki delujejo pri naslovniku v poslovnem prostoru.

V Avstriji velja, da če ima stranka procesnega pooblaščenca, se pisanja vročajo njemu. V sporih, ki se nanašajo na podjetja, je mogoče vročitev opraviti tudi prokuristu (§ 93 aZPO). Ta rešitev je povzeta v spremenjenem 133. členu, ki omogoča tudi veljavno vročitev zakonitemu zastopniku (podobna je ureditev v Nemčiji, glej drugi odstavek § 170 nZPO).

K 30. členu:

Veljavni 137. člen določa, da se pisanje vroča zakonitemu zastopniku ali pooblaščencu stranke, kadar ga ta ima in v ZPP ni drugače določeno. Če ima stranka več zakonitih zastopnikov ali pooblaščencev, zadostuje, da se pisanje vroči enemu izmed njih. Navedeno velja tudi za pooblaščenca za sprejem pisanj in za začasnega zastopnika, upravičenega za sprejem pisanj. Šteje se, da je vloga stranki vročena, ko je vročena pooblaščencu za sprejem pisanj oziroma začasnemu zastopniku, upravičenemu za sprejem pisanj.

Pri novem četrtem odstavku 137. člena gre za prevzem ureditve iz drugega odstavka 89. člena ZUP. Nov odstavek posebej ureja vročanje, kadar ima naslovnik pooblaščenca, pa o tem ne obvesti sodišča, temveč le pošto in za dvigovanje poštnih pošiljk pooblasti določeno osebo.

S predlagano spremembami se v ureditev vročanja vključujejo tudi pooblastila, izdana oziroma overjena na pošti, na upravni enoti, pri notarju ali na slovenskem veleposlaništvu v tujini, in namenjena zastopanju na pošti. Upoštevaje, da je v Republiki Sloveniji trg poštnih storitev liberaliziran, se lahko s pojmom »pošta« označujejo vsi subjekti, ki izvajajo poštne storitve v skladu z zakonom. Pooblastila imajo na pošti izdelana in deponirana predvsem uporabniki poštnih predalov in tisti posamezniki, ki so v času vročanja večinoma odsotni, zato jim je s takšnim načinom olajšan prevzem pisanj na pošti ter hkrati povečano število vročenih pisanj.

[189] Glej A. Galič, Vročanje pravnim osebam, podjetnikom in odvetnikom, Pravna praksa, 2010, št. 5, str. 22 in naslednje, ki navaja: «Ne bi bilo logično, da bi od denimo samostojnega podjetnika mesarja pričakovali večjo skrbnost pri organizaciji poslovanja, ko gre za sprejem sodnih pisanj, kot od odvetnika.»

[190] Uradni list RS, št. 18/93, 24/96 – odl. US, 24/01, 54/08, 35/09, 97/14 in 8/16 – odl. US).

Kadar pooblastilo izda (overi) Pošta Slovenije d. o. o. po 22. členu Splošnih pogojev izvajanja univerzalne poštne storitve[191], poštni delavec ugotovi istovetnost pooblastitelja na podlagi njegovega veljavnega osebnega dokumenta, pooblastitelj pooblastilo lastnoročno podpiše v prisotnosti poštnega delavca, en izvod pooblastila prejme pooblastitelj, en izvod pa hrani pošta.

K 31. členu

Veljavni 138. člen ZPP določa, da se vročitev odvetniku kot pooblaščencu lahko opravi tudi tako, da se pisanje izroči osebi, ki je zaposlena v njegovi odvetniški pisarni. Glede na to, da je vročanje odvetnikom z novelo urejeno v 133. členu ZPP, je predlagano črtanje 138. člena ZPP. Glej tudi obrazložitev k spremenjenemu 133. členu ZPP.

K 32. členu:

V 139. členu ZPP je urejen čas in kraj vročanja.

V spremenjenem drugem odstavku 139. člena je v primerjavi s sedanjo ureditvijo glede kraja vročanja, ki določa, da se vroča v stanovanju ali na delovnem mestu tistega, ki naj se mu vroči pisanje, na sodišču, če je naslovnik tam, ali pa po elektronski pošti na ustrezen elektronski naslov, naveden tudi poštni predal (glej nov 139.b člen ZPP).

Sprememba tretjega odstavka 139. člena je zgolj redakcijske narave, povezana s predlogom za spremembo 133. člena ZPP, ki ureja vročanje pravnim osebam in fizičnim osebam, ki opravljajo dejavnost.

Spremenjen četrt odstavek 139. člena omogoča, da sodišče odredi vročitev neposredno v roke naslovnika, kjerkoli se najde (takšna je tudi ureditev v Nemčiji, s to razliko, da tam to omogoča že sam zakon in posebna odredba sodnika ni potrebna; glej § 177 nZPO). Gre za ukrep povečanja učinkovitosti vročanja.

K 33. členu

Veljavni 139.a člen uzakonja možnost neposrednega vročanja vlog in prilog med postopkom direktno med pooblaščenci. Namesto fakultativnega se v spremenjenem 139.a členu ZPP uvaja obvezno neposredno vročanje med odvetniki. Gre za ukrep pospešitve postopka po avstrijskem zgledu, kjer se pripravljalne vloge izmenjavajo med strankami in vložijo pri sodišču (§ 257, 180 a ZPO).

Odvetniki imajo po sedanji ureditvi 15 dni časa, da dvignejo pisanje, poslano priporočeno po pošti s povratnico v skladu z Zakonom o poštnih storitvah[192] (ZPSto-2), na pošti ali v varnem elektronskem predalu, kar prispeva k podaljšanju postopka, čeprav gre pri pripravljalnih vlogah za pisanja, pri katerih ni potrebna osebna vročitev in zadošča navadna vročitev. Zato je poleg vročanja priporočeno po pošti s povratnico pri obveznem vročanju med odvetniki po nemškem zgledu (§ 192 nZPO) uvedeno tudi vročanje po izvršitelju.

Z obveznim vorčanjem med odvetniki bodo sodišča prihranilačas in zmanjšala stroške, saj ne bodo več zgolj posrednik pripravljalnih vlog.

[191] http://www.posta.si/opis-storitve/495/Zakon-in-splosni-pogoji

[192]Uradni list RS, št. 51/09, 77/10, 40/14 – ZIN-B in 81/15.

Sodišču sicer pripravljalnih vlog nasprotni stranki ni treba vročati osebno, če od vročitve vloge ne teče noben rok (npr. pošiljanje vloge v vednost), temveč je možna navadna vročitev. Zaradi tega pri navadnem vročanju na vročilnico ni treba čakati dolgo, temveč bo prispela v nekaj dneh.

Odvetniki si lahko pisanja medsebojno vročajo po določbah ZPP tudi elektronsko. Trenutno sta na trgu dva ponudnika varnega elektronskega vročanja: Pošta Slovenije d. o. o. (s produktom *moja.posta.si*) in EUIS d.o.o. (s produktom *vep.si*). Navedena sistema vročanja žal nista kompatibilna, zato pošiljatelj, ki ima odprt varen elektronski naslov @*moja.posta.si* ne more poslati elektronskega sporočila naslovniku, ki ima odprt varen elektronski naslov @*vep.si,* in obratno. To pomanjkljivost bi bilo treba v bodoče odpraviti tako, da bi lahko pošiljatelj in naslovnik uporabljala le en elektronski predal (npr. @siol.net), za katerega bi pri SIGENCA ali kakšnem drugem ponudniku pridobila spletno digitalno potrdilo (ki omogoča uporabnikovo spletno identifikacijo z elektronskim podpisom), Pošta Slovenije d. o. o. in EIUS d.o.o. (ter morda še kak drug konkurent) pa bi bila zgolj posrednika pri vročanju elektronske poštne pošiljke.

Zasebni način vročitve je izjema od sicer splošno uveljavljenega oficialnega načina vročanja. Neposredno vročanje med pooblaščenci se opravi priporočeno po pošti s povratnico na način, kot to predpisuje zakon, ki določa izvajanje poštnih storitev, ali po varni elektronski poti, po dogovoru pa se lahko opravi tudi na drug način (139 a. člen ZPP).

Vročanje s povratnico pozna samo vročanje po ZPSto-2 glede priporočene poštne pošiljke, in sicer je opredeljeno v 18. členu Splošnih pogojih izvajanja drugih poštnih storitev Pošte Slovenije d. o. o.[193].

Pri neposrednem elektronskem vročanju med odvetniki bo lahko odvetnik izbiral med tem, ali bo želel
odvetniku nasprotne stranke elektronsko pisanje vročiti navadno elektronsko (141.b člen ZPP) ali osebno elektronsko (141.a člen ZPP). Časovno ugodnejša je seveda navadna elektronska vročitev. Od vročitve vlog, ki se vročajo neposredno med odvetniki, ne teče noben zakonski ali sodni rok. Ena stranka namreč drugi ne more postavljati rokov, saj sta obe stranki enakovredni. Zato je navadno elektronsko vročanje med odvetniki primerna oblika neposrednega vročanja.

K 34. členu:

Ureditev vročanja v poštne predale po 139.b členu bi lahko pomembno olajšala vročanje zlasti velikim pravnim osebam. Uporabniki poštnih predalov so večinoma tisti pravni subjekti, ki prejemajo največ tovrstnih pisanj in s pošto sklenejo dogovor o uporabi poštnega predala z namenom, da lahko pošiljke prevzamejo neposredno iz poštnega predala takoj zjutraj (brez predhodnega poskusa vročitve na uličnem naslovu) in ne šele tekom dneva, v skladu z obhodnim redom pismonoše ali kasneje na pošti, če so v času prihoda pismonoše odsotni. Glede na navedeno je uporaba poštnega predala glede dostopnosti in pravočasnosti vročitve pošiljke optimalnejša rešitev za naslovnike. Možnost vročitve prek poštnega predala pomeni veliko olajšanje vročanja, zlasti pravnim osebam, odvetnikom in notarjem. Prav tako iz judikature izhaja, da čeprav ZPP ne ureja vročanja v poštni predal, to ne pomeni, da vročanje v poštni predal sploh ni dovoljeno.[194]

[193] http://www.posta.si/opis-storitve/495/Zakon-in-splosni-pogoji

[194] Sklep II IPS 13/2010 z dne 20. 5. 2010.

Novela omogoča, da če se naslovnik (fizična ali pravna oseba) s pošto pisno dogovori, da se mu vroča v poštni predal, se mu pisanje vroča neposredno v poštni predal brez predhodnega poskusa vročitve na naslovu naslovnika. V takem primeru je naslovnik dolžan redno prazniti poštni predal.

Osebna vročitev v poštni predal se opravi tako, da vročevalec v poštnem predalu pusti obvestilo, v katerem je navedeno, kje je pisanje, in rok 15 dni, v katerem mora naslovnik pisanje dvigniti. Na obvestilu in na pisanju, ki bi ga moral vročiti, vročevalec navede vzrok za takšno ravnanje in dan, ko je obvestilo pustil naslovniku, ter se podpiše. Vročitev po prejšnjem odstavku se šteje za opravljeno z dnem, ko naslovnik pisanje dvigne. Če naslovnik pisanja ne dvigne v 15 dneh, se šteje, da je bila vročitev opravljena s potekom tega roka, na kar je treba naslovnika v obvestilu iz prejšnjega odstavka opozoriti. Po preteku tega roka vročevalec pusti pisanje v poštnem predalu naslovnika. Če je poštni predal poln, se pisanje vrne sodišču, na kar je treba naslovnika v obvestilu iz prejšnjega odstavka opozoriti.

Vzporedno z dolžnostjo rednega praznjenja poštnega predala je uvedena dolžnost naslovnika, da mora ob prevzemu enega obvestila o osebni vročitvi sodnega pisanja iz poštnega predala prevzeti vsa obvestila o osebni vročitvi sodnih pisanj, ki se v poštnem predalu nahajajo tisti dan. Uslužbenec pošte v takem primeru v informacijskem sistemu preveri, ali je naslovnik to storil. V nasprotnem primeru uslužbenec pošte odpre poštni predal in iz njega vzame vsa obvestila o prispelih pošiljkah ter sodna pisanja, ki se vročajo osebno, izroči naslovniku. Če jih naslovnik noče sprejeti, se šteje, da je odklonil sprejem pisanja v skladu z določbo 144. člena tega zakona. Gre za ukrep povečanja učinkovitosti vročanja.

Če se osebno vroča osebam iz 133. člena tega zakona, znaša rok za dvig deponirane sodne pošiljke, ki jo je treba osebno vročiti, štiri dni. Gre za ukrep pospešitve vročanja, ki je glede na povečano skrbnost pravnih oseb in fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost, upravičen.

Navadna vročitev v poštni predal velja za opravljeno takoj, ko je pisanje vloženo v poštni predal.

K 35. členu:

Prvi odstavek 141. člena ZPP ureja navadno vročitev fizičnim osebam.

Predlagatelj s spremembo prvega odstavka 141. člena ZPP, v katerem je črtana beseda »fizični«, izenačuje pravila fikcije navadne vročitve za fizične osebe s praviliza pravne osebe oziroma osebe, ki opravljajo dejavnost iz 133. člena ZPP (glej tudi spremenjen 142. člen ZPP, kjer je poenotena fikcija osebne vročitve za fizične in pravne osebe). Po novem se v primeru, ko vročitev v roke ni možna, vročitev pisanja, ki ga ni treba vročiti osebno, opravi tako, da vročevalec pisanje pusti v hišnem ali izpostavljenem predalčniku na naslovu stanovanja ali na naslovu, ki je vpisan v register. Šteje se, da je bila vročitev opravljena na dan, ko je bilo pisanje puščeno v predalčniku, na kar je treba naslovnika na pisanju posebej opozoriti.

Nadalje, predlagatelj z navedeno spremembo tudi poudarja razlikovanje med navadnim in osebnim vročanjem. Za obe obliki vročanja fizičnim osebam velja v prvi fazi enaka ureditev. V skladu s 140. členom ZPP, ki se s predlagano novelo ne spreminja, vročevalec najprej poskuša fizični osebi izročiti pisanje v roke. Če je ne najde v stanovanju, se pisanje vroči tako, da se izroči kateremu od njenih odraslih članov gospodinjstva, ki so ga dolžni sprejeti. Do te faze med osebnim in navadnim vročanjem fizičnim osebam ni razlik. Razlika nastane v nadaljevanju, če vročitev po 140. členu ni možna, in je odvisna od tega, ali je treba naslovniku vročiti pomembnejša sodna pisanja, vročitev katerih ima praviloma za posledico začetek teka roka (gre za pisanja iz prvega in drugega odstavka 142. člena ZPP, ki jih je treba vročiti osebno), ali

pa je treba naslovniku vročiti manj pomembna sodna pisanja (navadna vročitev). Če se vročajo manj pomembna pisanja, se v skladu s 141. členom navadna vročitev opravi tako, da vročevalec pisanje pusti v hišnem ali izpostavljenem predalčniku na naslovu stanovanja. Nastopi fikcija, da je bilo pisanje vročeno naslovniku takrat, ko ga je vročevalec pustil v hišnem ali izpostavljenem predalčniku na naslovu stanovanja, ne glede na to, kdaj se je naslovnik z njim dejansko seznanil (fikcija vročitve brez 15 - dnevnega dodatnega roka, v katerem lahko naslovnik pisanje sam dvigne). Če se vročajo bolj pomembna pisanja, je treba ta pisanja vročiti osebno v skladu s 142. členom ZPP, in sicer tako, da se naslovnika obvesti, da ga pisanje 15 dni čaka na pošti in da lahko v tem roku pisanje sam dvigne, sicer se s potekom tega roka šteje pisanje za vročeno (fikcija vročitve s pretekom 15 dnevnega roka).

Podobno velja za vročanje pravnim osebam oziroma osebam, ki opravljajo dejavnost (osebe iz 133. člena ZPP). Tudi tukaj razlikujemo med navadnim in osebnim vročanjem, tj. med vročanjem pomembnejših in manj pomembnih pisanj. Tudi pri vročanju pravnim osebam oziroma osebam, ki opravljajo dejavnost, v prvi fazi razlike med osebnim in navadnim vročanjem ni. Ne glede na to, ali se vročajo pisanja iz prvega in drugega odstavka 142. člena ZPP ali druga (manj pomembna) pisanja, mora vročevalec poskusiti opraviti vročitev pisanja v roke, in sicer v skladu s 133. členom ZPP, ki predvideva, da se pisanje izroči osebi, ki je pooblaščena za sprejem pošte, ali delavcu, ki je v pisarni oziroma v poslovnem prostoru ali na sedežu pravne osebe. Če vročitev v roke po 133. členu ni mogoča, je treba opraviti fikcijo vročitve brez teka 15 - dnevnega roka, na naslovu, kjer je državni organ ali oseba, ki opravlja dejavnost, vpisana v register (tretji odstavek 139. člena ZPP). Fikcija navadne vročitve nastopi potem, ko je vročevalec pisanje pustil v izpostavljenem predalčniku na registriranem naslovu, ne glede na to, kdaj se je naslovnik s pisanjem dejansko seznanil (fikcija vročitve brez štiridnevnega dodatnega roka, v katerem lahko naslovnik pisanje sam dvigne). Če se vročajo bolj pomembna pisanja, je treba ta pisanja subjektom iz 133. člena ZPP vročiti pod pogoji iz 142. člena ZPP (obvestilo o štiridnevnem roku za dvig pošiljke, s potekom tega roka nastopi fikcija vročitve).

Glede na navedeno je jasno, da je predlagatelj v veliki meri izenačil pravila fiktivnega navadnega in fiktivnega osebnega vročanja (potrdilo o vročitvi brez 15 oz. 4 - dnevnega roka in potrdilo o vročitvi s potekom 15 oz. 4 - dnevnega roka) tako za fizične osebe kot subjekte iz 133. člena ZPP.

K 36. členu:

Obstoječi 141.a člen ZPP po zgledu 142. člena ZPP ureja osebno elektronsko vročanje. Vseh sodnih pisanj ni treba vročati osebno, temveč le tista, za katera je to določeno v prvem odstavku 142. člena ZPP. Zaradi tega je smiselno uvesti tudi navadno elektronsko vročanje, pri katerem se pisanje šteje za vročeno v krajšem roku (glej nov 141.b člen).

Po mnenju predlagatelja je utemeljen predlog Vrhovnega sodišča RS, po katerem se črta zadnji stavek sedmega odstavka 141. a člena ZPP, ki določa, da v primeru vročitve v VEP s fikcijo vročitve informacijski sistem po poteku 15 - dnevnega roka pisanje izbriše in pošlje naslovniku in sodišču elektronsko sporočilo, da je pisanje izbrisano iz informacijskega sistema in ga naslovnik lahko prevzame pri sodišču, ki je odredilo vročitev. Zaradi zagotavljanja strankine pravice do izjave v postopku je bolje, da se pri fikciji vročitve po poteku roka pisanja pustijo v varnem e-predalu naslovnika. Tako je sistem e-vročanja bolj prijazen do končnega uporabnik, prejemnik pošiljke pri elektronski vročitvi pa je tudi v enakem položaju kot prejemnik fizične pošiljke, ki se mu jo pusti v hišnem ali izpostavljenem predalčniku, če je ta uporaben, kot to predvideva četrti odstavek 142. člena ZPP.

Prvi odstavek spremenjenega 141.a člena določa, da se vročitev pisanja, izdelanega v elektronski obliki, lahko opravi z vročitvijo njegovega prepisa v fizični obliki ali z vročitvijo pisanja v elektronski obliki po varni elektronski poti. Deveti odstavek 141.a člena ureja elektronsko vročitev pisanja, izdelanega v fizični obliki, ki se lahko opravi z vročitvijo njegovega prepisa v elektronski obliki (skenogram) po varni elektronski poti. Če je sodno pisanje izvorno izdelano v elektronski obliki in elektronsko podpisano, se vroča elektronsko (brez skeniranja).

Tretji odstavek 141.a člena omogoča, da se po varni elektronski poti vročitev pisanja opravi preko informacijskega sistema e-sodstvo (to je novost, ki bo uveljavljena, ko bodo za to na Vrhovnem sodišču RS izpolnjeni tehnični pogoji) ali s posredovanjem pravne ali fizične osebe, ki opravlja vročanje pisanj po varni elektronski poti kot registrirano dejavnost.

Četrti odstavek 141.a člena določa, da se vročitev pisanja iz prvega ali drugega odstavka 142. člena tega zakona, opravi tako, da informacijski sistem e-sodstvo samodejno pošlje naslovniku v njegov varni poštni predal pisanje, ki ga mora naslovnik prevzeti v 15 dneh, sicer nastopijo posledice iz sedmega odstavka tega člena.

Šesti odstavek 141.a člena določa, da naslovnik elektronsko pošiljko prevzame iz varnega poštnega predala tako, da z uporabo kvalificiranega digitalnega potrdila dokaže svojo istovetnost, vpogleda v varen elektronski predal, elektronsko podpiše vročilnico s svojim varnim elektronskim podpisom ter odpre (presname) elektronsko pisanje. Naslovnik je dolžan ob prevzemu enega pisanja iz varnega elektronskega predala prevzeti vsa pisanja, ki se v varnem poštnem predalu nahajajo tisti dan. V nasprotnem primeru se šteje, da je odklonil sprejem pisanja v skladu z določbo 144. člena tega zakona. Na ta način se bo povečala učinkovitost osebnega elektronskega vročanja.

27. člen Pravilnika o elektronskem poslovanju v civilnih sodnih postopkih določa pravilen vrstni red opravil pri elektronskem vročanju:[195] naslovnik najprej dokaže svojo istovetnost, presname elektronski dokument in šele nato elektronsko podpiše vročilnico s svojim varnim elektronskim podpisom. Zato obstoječa ureditev iz 141.a ZPP, ki predvideva najprej presnetje (odprtje) pisanja in nato podpis vročilnice, ni bila ustrezna je bilo treba šesti odstavek 141.a ZPP člena spremeniti, saj je napačno določal vrstni red, in sicer da naslovnik »z uporabo kvalificiranega potrdila za varen elektronski podpis dokaže svojo istovetnost, vpogleda v varni poštni predal in elektronsko podpiše vročilnico.«

Sedmi odstavek 141.a člena določa, da vročitev velja za opravljeno z dnem, ko naslovnik prevzame elektronsko pisanje. Če pisanja ne prevzame v 15 dneh, velja vročitev za opravljeno z dnem poteka tega roka. Za osebe iz 133. člena ZPP je rok za prevzem krajši, in sicer štiri dni, ter velja vročitev za opravljeno z dnem poteka tega roka Po poteku 15 oz. štiridnevnega roka informacijski sistem pisanje pusti v varnem e-predalu naslovnika vsaj za tri mesece.

V devetem odstavku se besedilo »opremljen z varnim elektronskim podpisom sodišča, overjenim s kvalificiranim potrdilom« nadomesti z besedilom »opremljen s kvalificiranim digitalnim potrdilom strežnika informacijskega sistema sodstva«, kar bo omogočilo hitrejše skeniranje fizičnih pisanj in njihovo vročanje naslovnikom v elektronski obliki.

K 37. členu:

Nov 141.b člen ZPP ureja navadno elektronsko vročanje. Ob upoštevanju prvega do tretjega odstavka ter devetega odstavka 141.a člena ZPP se pisanje, ki ni pisanje iz prvega ali drugega

[195] Uradni list RS, št. 64/10, 23/11 in 67/15.

odstavka 142. člena ZPP, lahko vroči po varni elektronski poti tako, da se pusti v varnem elektronskem predalu. Šteje se, da je bila vročitev opravljena na dan, ko je bilo elektronsko pisanje puščeno v varnem elektronskem predalu, na kar je treba naslovnika v pisanju posebej opozoriti.

O vročitvi, ki je bila opravljena na način iz tega člena, se takoj obvesti sodišče, ki je vročitev odredilo.

Po določba tega člena se opravi elektronsko vročanje (med odvetniki ali strankami) po 139.a členu, saj stranke druga drugi ne morejo vročati pisanj, od katerih bi lahko tekli roki. Stranki sta si med seboj enakovredni in si ne moreta postavljati rokov, ki bi bili zavezujoči v procesu. Takšne roke lahko postavlja le sodišče. Ker z navadno vročitvijo ne začnejo teči roki, se lahko pisanja med strankama vročajo navadno. Na ta način se vročanje pospeši in se zmanjšujejo možnosti za preložitev narokov zaradi poznih vlog strank, sodišču pa tudi ne nastajajo stroški z vročanjem.

K 38. členu:

Predlagano je, da se prvi odstavek 142. člena ZPP dopolni tako, da sodišče ob vročitvi pisanja o začetku postopka obvesti naslovnika na posledice nesporočitve spremembe naslova po 145. členu ZPP. V skladu z navedeno določbo mora stranka ali njen zakoniti zastopnik, ki do vročitve odločbe druge stopnje, s katero se konča postopek, spremeni svoj naslov, to takoj sporočiti sodišču. Če tega ne stori, odredi sodišče, da naj se vse nadaljnje vročitve v pravdi za to stranko opravljajo tako, da se pisanje (ki ni pisanje o začetku postopka) pritrdi na sodno desko. Vročitev velja za opravljeno po preteku osmih dni, odkar je bilo pisanje, ki ni pisanje o začetku postopka, pritrjeno na sodno desko. Pri vročanju z nabitjem na sodno desko gre za primer fiktivne vročitve. V skladu s sodno prakso ESČP[196] lahko fiktivna vročitev pisanja, ki ni pisanje o začetku postopka, predstavlja kršitev EKČP, četudi stranka sodišču spremembe svojega bivališča ni sporočila.[197] Sodišče t. i. fiktivnih vroc□itev osebam neznanega prebivališča sicer ni prepovedalo, je pa poudarilo, da se mora država prej »potruditi«, da bi naslovnika našla.[198] Zato opozorilo naslovniku ob pisanju o vročitvi postopka ni odveč.

Spremembo četrtega odstavka 142. členapredlagalo Okrajno sodišče v Mariboru zaradi jasnosti in zagotovitve pravne varnosti. V preteklosti so sodišča različno tolmačila iztek roka iz četrtega odstavka 142. člena ZPP, ki v primerih, ko naslovnik pisanja ne dvigne v 15 dneh, določa, da se šteje, da je bila vročitev opravljena po poteku tega roka. Del sodne prakse je štel, da se šteje, da je bila vročitev opravljena zadnji dan 15-dnevnega roka, drugi del sodne prakse pa je stal na stališču, da se izteče 16. dan. V zadnjih letih se je sodna praksa glede tega vprašanja ustalila in v skladu z ustaljeno sodno prakso se šteje, da fikcija vročitve v takem primeru nastopi s potekom zadnjega, 15. dne, odkar je bilo stranki puščeno obvestilo.[199] Na nastop fikcije pa tudi

[196] Sodba ESČP v zadevi Tsironis proti Grc□iji z dne 6. 12. 2002.

[197] Podrobneje Jerca Kramberger Škerl, Vročanje osebam z neznanim prebivalis□c□em de lege lata in de lege ferenda, Pravni letopis 2010, str. 81-82.

[198] Primerjaj ESC□P, Elyasin proti Grc□iji, 28. 5. 2009, HUDOC, in ESC□P, Popovitsi proti Grc□iji, 14. 1. 2010, HUDOC. Podrobneje Jerca Kramberger Škerl, Vročanje osebam z neznanim prebivalis□c□em de lege lata in de lege ferenda, Pravni letopis 2010, str. 81-82.

[199] Primerjaj judikate VS RS II Ips 39/2012 z dne 11. 4. 2012, I Up 214/2011 z dne 30. 5. 2012, I Up 725/2011 z dne 4. 7. 2012, II Ips 58/2011 z dne 24. 10. 2013, III Ips 3/2013 z dne 20. 3. 2013, X Ips 456/2014 z dne 17.2.2015.

ne vpliva sobota, nedelja, praznik, ki je dela prost dan, ali drug dela prost dan v RS.[200] Predlagatelj je stališče ustaljene sodne prakse upošteval in ga zaradi jasnosti in pravne varnosti izrecno zapisal v zakon.

V spremenjenem šestem odstavku 142. člena je pojasnjeno, da so pravila fiktivnega osebnega vročanja poenotena in veljajo tudi za pravne osebe ter fizične osebe, ki opravljajo dejavnost. Če tem osebam vročitev v roke ni možna, se vročitev opravi tako, da vročevalec pisanje izroči sodišču, ki je vročitev odredilo, če gre za vročitev po pošti, pa pošti v kraju njegovega naslova, ki je vpisan v register, v izpostavljenem predalčniku oziroma na vratih pa pusti obvestilo, v katerem je navedeno, kje je pisanje, in rok 4 dni, v katerem mora naslovnik pisanje dvigniti. Na obvestilu in na pisanju, ki bi ga moral vročiti, vročevalec navede vzrok za takšno ravnanje in dan, ko je obvestilo pustil naslovniku, ter se podpiše. Vročitev po prejšnjem stavku se šteje za opravljeno z dnem, ko naslovnik pisanje dvigne. Če naslovnik pisanja ne dvigne v 4 dneh, se šteje, da je bila vročitev opravljena s potekom tega roka, na kar je treba naslovnika v obvestilu opozoriti. Po preteku tega roka vročevalec pusti pisanje v hišnem izpostavljenem predalčniku naslovnika.

Nov sedmi odstavek določa, da uslužbenec pošte ob dvigu pisanja preveri, ali je za naslovnika na pošti deponirano še kakšno sodno pisanje. V takem primeru uslužbenec pošte vsa deponirana sodna pisanja, ki se vročajo osebno, izroči naslovniku. Če jih naslovnik noče sprejeti, se šteje, da je odklonil sprejem pisanja. Gre za ukrep povečanja učinkovitosti in pospešitve vročanja.

K 39. členu:

Predlagatelj s predlogom zakona spreminja 143. člen ZPP. Ustavno sodišče RS je z odločbo U-I-279/08 z dne 9.7.2009[201] razveljavilo četrti, peti in šesti odstavek 143. člena ZPP. V 22. točki je v skladu z drugim odstavkom 40. člena Zakona o Ustavnem sodišču[202] ((ZUstS) določilo način izvršitve svoje odločbe in sicer tako, da se do drugačne zakonske ureditve vročanje v primerih iz 143. člena opravlja na način, ki je za tovrstne primere veljal pred uveljavitvijo ZPP-D. To pomeni postopanje sodišč, kakršno se je v praksi uveljavilo glede na stališče Vrhovnega sodišča v sklepu št. II Ips 72/2002 z dne 27.6.2002.

Ustavno sodišče RS je v navedenem sklepu ugotovilo, da pravila ZPP po zadnji noveli ZPP-D sicer urejajo primere osebnih in nadomestnih vročanj, začasne odsotnosti naslovnika, neutemeljene odklonitve sodnega pisanja, spremembe naslova v času do vročitve odločbe sodišča druge stopnje, pri nadomestni vročitvi subjektu vpisa v sodni register (tudi društvu ali pravni osebi, ki se vpisuje v register) pa ZPP v četrtem odstavku 141. člena določa tudi način vročitve na naslov, ki je naveden v sodnem registru, čeprav naslovnika na tem naslovu ni več. Ta zadnja ureditev pomeni sankcijo za subjekt vpisa v sodni register, ker ni izpolnil svoje zakonske obveznosti, da dejansko posluje na naslovu sedeža, ki je vpisan v sodni register (29. in 30. člen Zakona o gospodarskih družbah[203] (ZGD-1)). ZPP podobne situacije v primeru preselitve fizične osebe pred vložitvijo tožbe ni uredil, zlasti pa ni določil podobne sankcije kot pri subjektu vpisa v sodni register. Kršitev zakonske obveznosti sporočiti spremembo naslova ima zato za fizično osebo lahko le tisto sankcijo, ki jo določa osnovni zakona, ZPPreb, ki pa

[200] Glej Načelno pravno mnenje, občna seja VS RS 14. 1. 2015 in odločbe Vrhovnega sodišča: I Up 540/2012 z dne 16. 1. 2013, I Up 519/2012 z dne 16. 10. 2013 in I Up 84/2014 z dne 13. 3. 2014.
[201] Uradni list RS, št. 57/09.
[202] Uradni list RS, št. 64/07 - uradno prečiščeno besedilo
[203] Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13 in 55/15

tako kršitev označuje kot prekršek. Ustavno sodišče RS je glede predstavljene problematike v sklepu predstavilo možnost, po kateri sodišče kot državni organ v smislu četrtega odstavka 18. člena ZPPreb, ki določa, da so med drugimi tudi upravni in drugi državni organi, ki ugotovijo, da posameznik stalno ali začasno ne prebiva na naslovu, ki ga je prijavil, zaradi zagotavljanja točnosti podatkov v registru stalnega prebivalstva dolžni o tem obvestiti pristojni organ, upravno enoto. V primeru obvestila sodišča kot drugega državnega organa pristojni upravni organ uvede na podlagi prvega odstavka 8. člena ZPPreb postopek za ugotavljanje dejanskega stalnega prebivališča. Rezultat tega postopka je lahko ugotovitev novega naslova posameznika ali celo izbris posameznika iz centralnega registra prebivalstva (šesti in sedmi odstavek 8. člena ZPPreb).

Spremenjen prvi odstavek 143. člena ZPP določa, da če se ugotovi, da je tisti, ki naj se mu vroči pisanje, začasno odsoten in da mu osebe, navedene v prvem, drugem in tretjem odstavku 140. členaZPP, pisanja ne morejo pravočasno izročiti oziroma da se ne bo mogel pravočasno seznaniti s pisanjem, ki se vroča v skladu s 141. členom ZPP, se pisanje vrne sodišču z navedbo, kje je naslovnik in kdaj se vrne. V skladu s spremenjenim drugim odstavkom 143. člena ZPP, se v primeru, ko se ugotovi, da je tisti, ki naj se mu vroči pisanje, začasno odsoten za več kot 15 dni in se ne bo mogel pravočasno seznaniti s pisanjem, ki se vroča v skladu s 142. členom tega zakona, se pisanje vrne sodišču z navedbo, kje je naslovnik in kdaj se vrne.

Če se ugotovi, da tisti, ki naj se mu vroči pisanje, dejansko ne prebiva na naslovu, na katerem naj bi se opravila vročitev, oziroma je naslovnik neznan ali se je preselil ali odselil v tujino za več kot šest mesece in vročevalec izve za njegov novi naslov, prepošlje pisanje na ta naslov in o tem obvesti sodišče. Če vročevalec pisanja ne sme vročiti na naslovnikov nov naslov, na primer, ker se naslovnik nahaja v tujini, mora pisanje vrniti sodišču in mu sporočiti nov naslov, če ga izve. Če vročevalec ne ve za naslovnikov nov naslov, pisanje vrne sodišču z navedbo, da naslovnik dejansko ne živi na naslovu, na katerem je bil opravljen poskus vročitve, oziroma da je neznan ali se je preselil ali odselil v tujino za več kot tri mesece (spremenjen tretji odstavek 143. člena ZPP).

V tretjem odstavku 143. člena je torej dodana možnost sporazuma o naslovu za vročanje – po ZPSto-2 lahko naslovnik vročevalcu sporoči naslov za prejemanje pošiljk, in sicer nov naslov, na katerega se prepošiljajo pošiljke (navedeno je sicer poleg pošiljk, ki se vročajo po ZPSto-2 omogočeno tudi za vročanje ZKP pisanj v skladu s 119.a členom ZKP). Naslovnik vročevalcu sporoči nov naslov tako, da s pošto sklene pisni dogovor za prepošiljanje pošiljk na nov naslov, poštni delavec ugotovi istovetnost naslovnika na podlagi njegovega veljavnega osebnega dokumenta. Ta naslov lahko sodišče ugotavlja tudi s pomočjo vročevalca (kot že sedaj). Gre za največji preskok k uspešnejšemu vročanju in pocenitvi vročanja, saj sme vročevalec preposlati pošiljko na nov naslov, če ga je o tem seznanil naslovnik, ali če to izhaja iz poštne evidence o naslovih za prepošiljanje. Z vidika varstva osebnih podatkov se že sedaj naslovnik, ki sklene dogovor za prepošiljanje, strinja, da lahko izvajalec poštnih storitev prepošilja pošiljke na nov naslov.

Možnost prepošiljanja na nov naslov, ki ga izvede sam vročevalec, je, kot rečeno, povzeta po vzoru 119.a člen ZKP, ki se v praksi dobro obnese. Dolžnost vročevalca, da obvesti sodišče o novem dolžnikovem naslovu, ki ga izve na kakršenkoli način, je prevzeta iz drugega odstavka 96. člena ZUP in bo prišla v poštev predvsem takrat, ko vročevalec vročitve ne sme opraviti na ozemlju Republike Slovenije, ker se naslovnik nahaja v tujini. V takem primeru bo vročitev, ki je oblastni akt, izvedlo sodišče bodisi ob uporabi Uredbe (ES) št. 1393/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. novembra 2007 o vročanju sodnih in izvensodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah v državah članicah (vročanje pisanj) in razveljavitvi Uredbe Sveta

(ES) št. 1348/2000[204](Uredba (ES) 1393/2007) bodisi ob uporabi diplomatskih ali konzularnih poti. Prepošiljanje na nov naslov oziroma sporočitev novega naslova sodišču je na mestu tudi zato, ker Pošta Slovenije d. o. o. ki opravi večino sodnih vročitev, vodi evidenco preseljenih oseb, v kateri so zapisani stari in novi naslovi. Marsikdo, ki se preseli, javi pošti naslov svojega novega bivališča, čeprav tega ne sporoči tudi upravni enoti, da bi bil njegov nov naslov razviden iz centralnega registra prebivalstva, do katerega imajo sodišča elektronski dostop preko internetne strani. Zaradi tega bo v praksi prišla vedno redkeje v poštev določba 148. člena ZPP, v skladu s katero je upravljalec zbirke podatkov (npr. upravna enota, ki vodi centralni register prebivalstva, ali Agencija RS za javnopravne evidence in storitve (AJPES), ki vodi poslovni register) dolžan stranki, ki izkaže pravni interes, sporočiti naslov osebe, ki ji je treba vročiti pisanje. Ta določba je bila še kako pomembna, dokler sodišča niso imela elektronskega dostopa do centralnega registra prebivalstva, sedaj pa zgublja pomen, saj sodišča na podlagi 148. člena ZPP vedno redkeje pozivajo stranko, naj sporoči nov naslov bivališča nasprotne stranke.

Spremenjen četrti odstavek 143. člena določa, da če vročitev s prepošiljanjem na nov naslov ni možna, sodišče po uradni dolžnosti z elektronskim vpogledom v centralni register prebivalstva pridobi podatke o tem, ali je naslov, na katerem je bil opravljen poskus vročitve, enak naslovu, ki je prijavljen v skladu z zakonom, ki ureja prijavo prebivališča (ZPreb-1). Na ta način lahko sodišče hitro preveri, kje ima naslovnik prijavljeno stalno ali začasno bivališče oziroma naslov za vročanje. Sodišče vroči pisanje na naslov, ki izhaja iz centralnega registra prebivalstva, če vročitev ni bila opravljena na tem naslovu.

Če je vročitev tudi po četrtem odstavku 143. člena ZPP neuspešna, sodis□c□e pozove nasprotno stranko, naj v določenem roku sporoči naslov novega bivališča naslovnika, če zanj ve. Obenem sodišče zahteva sproz□itev postopka ugotavljanja stalnega prebivalis□c□a v skladu z zakonom, ki ureja prijavo in odjavo stalnega in začasnega prebivališča, ali opravi poizvedbe pri svojcih, članih gospodinjstva in sorodnikih, pri sosedih in hišniku z zadnjega znanega naslova, socialnih službah, pri zadnjem delodajalcu ali najemodajalcu, na policiji ali v bolnišnicah. Sodišče pisanje vroči na naslov, ki ga izve na način, določen v tem odstavku (peti odstavek 143. člena ZPP).

Če bo v postopku ugotavljanja dejanskega prebivališča naslovnikovo bivališče ugotovljeno, bo lahko sodišče toženi stranki sodno pisanje vročilo na ta naslov. Če tožene stranke ne bo mogoče najti in bo zato izbrisana iz registra, ji bo sodišče na predlog tožeče stranke lahko v skladu s 4. točko drugega odstavka 82. člena ZPP, ki za primere, da je prebivališče ali sedež tožene stranke neznan, pa tožena stranka nima pooblaščenca, omogoča postavitev začasnega zastopnika, tega postavilo. Način izvršitve odločbe, ki jo je Ustavno sodišče RS kot možno ureditev navedlo v 22. točki odločbe, je implementiran v predlogu novele zakona. V skladu s petim odstavkom 143. člena pa sodišče ni zavezano, da sproži upravni postopek ugotavljanja dejanskega prebivališča. Namesto tega lahko opravi poizvedbe o bivališči naslovnika pri njegovih svojcih, članih gospodinjstva in sorodnikih, pri sosedih in hišniku z zadnjega znanega naslova, socialnih službah, pri zadnjem delodajalcu ali najemodajalcu, na policiji ali v bolnišnicah (peti odstavek 143. člena ZPP). Ta rešitev temelji na odločbi Ustavnega sodišča RS Up-921/14-20 z dne 12. 5. 2016.

Treba je ločevati med vročitvijo pisanja o začetku postopka in vročitvijo nadaljnjih pisanj v postopku. Če gre za vročanje pisanja naslovniku, ki je neznan ali preseljen in mu je že bilo vročeno pisanje o začetku postopka, je mogoče uporabiti določbe drugega odstavka 145. člena ZPP o vročanju z nabitjem na sodno desko. Sodišča sicer pred uporabo določbe drugega

[204] OJ L 324, 10.12.2007, str. 79–120.

odstavka 145. člena ZPP z elektronskim dostopom do Centralnega registra prebivalstva (CRP) preverijo, ali je naslovnik prijavil nov naslov svojega bivališča in pisanja vročajo tja. Šele, če tudi v takem primeru vročitev ni možna, postopajo po določbi drugega odstavka 145. člena ZPP.

Določbe drugega odstavka 145. člena ZPP o vročanju z nabitjem na sodno desko (dopis Pošte Slovenije z dne 16.3.2015, naslovljen na MP) ni mogoče uporabiti v primeru vročitve pisanja o začetku postopka. Navedene situacije ZPP ne ureja v celoti, saj so bili tretji do četrti odstavek 143. člena ZPP razveljavljeni z odločbo US RS št. U-I-279/08-14 z dne 9. 7. 2009. Sodišča sedaj postopajo na ta način, da preko elektronskega dostopa do centralnega registra prebivalstva preverijo naslov naslovnikovega bivališča in mu poskušajo vročiti na nov naslov. Če je prijavljen naslov isti kot naslov, na katerem je vročevalec neuspešno poskušal opraviti vročitev, ali tudi na novem naslovu naslovnik ne biva, sodišča v skladu s sklepom VS RS II Ips 72/2002 z dne 27. 6. 2002 zahtevajo sprožitev postopka ugotavljanja stalnega prebivališča (18. členZPPreb-1). Če je ta postopek neuspešen, se lahko stranki postavi začasnega zastopnika na podlagi 82. člena ZPP, nasprotna stranka pa mora založiti predujem za stroške začasnega zastopnika. ESČP t. i. fiktivnih vročitev osebam neznanega prebivališča sicer ni prepovedalo, je pa poudarilo, da se mora država prej »potruditi«, da bi naslovnika našla.[205] Zgoraj navedeno postopanje slovenskih sodišče temu kriteriju ustreza, enako velja za predlagano spremembo določbe 143. člena ZPP, ki je po vsebini praktično enaka 96. členu ZUP, ki ureja isto problematiko.

Določba 143. člena se ne uporablja za državne organe, pravne in fizične osebe iz prvega odstavka 133. člena tega zakona, saj je pri njih naslov razviden iz registrov, pri pravnih osebah pa je tudi po naravi stvari nemogoče, da bi bile začasno odsotne.

K 40. členu:

Sodišče EU je posredno odločilo, da postavitev pooblaščenca za sprejemanje pisanj ni dovoljena, če ima stranka bivališče ali sedež v EU.[206] Gre za zapis prepovedi diskriminacije glede na državljanstvo iz 18. člena Pogodba o delovanju Evropske unije[207]PDEU.[208] Zaradi jasnosti je potrebna dopolnitev 146. člena ZPP.

K 41. členu

Predlagatelj je bil s strani Okrožnega sodišča v Ljubljani obveščen o problematiki vročanj pisanj v tujino, ko je treba pisanje prevesti. Obstoječa dikcija 146.a člena ZPP se nanaša le na prevode vlog strank. V praksi se pogosto zgodi, da mora sodišče poleg vlog strank nasprotni stranki vročiti še svoja pisanja. Npr. ob vročitvi tožbe se toženi stranki vroči tudi poziv za odgovor na tožbo v 30 dneh in, če je tožena stranka v državi, ki ni članica EU, tudi sklep s pozivom, naj imenuje pooblaščenca za sprejemanje pisanj v Republiki Sloveniji po 146. členu ZPP. V takem primeru je treba, če naslovnik v skladu z 8. členom Uredbe (ES) 1393/2007zavrne sprejem neprevedenega sodnega pisanja, pisanje prevesti v jezik, ki ga naslovnik razume, ali uradni jezik zaprošene države članice EU. Kdo krije stroške prevoda, je

[205] Podrobneje Jerca Kramberger Škerl, Vročanje osebam z neznanim prebivalis□c□em de lege lata in de lege ferenda, Pravni letopis 2010, str. 80.

[206] Sodba Sodišča EU z dne 19. decembra 2012 v zadevi C-325/11 Krystyna Alder in Ewald Alder proti Sabina Orlowska in Czeslaw Orlowski.

[207] UL C 326, 26. 10. 2012.

[208] Tako sklepni predlogi generalnega pravobranilca Yvesa Bota, predstavljeni 20. septembra 2012 v zadevi C.325/11.

vprašanje, ki je predmet urejanja nacionalne zakonodaje. V Sloveniji je ta problematika urejena v 146.a členu ZPP.

Predlagatelj je v drugem odstavku na novo uredil problematiko, ki se pojavlja v zvezi z vročanjem v Francijo. Po točki a) četrtega odstavka 2. člena Uredbe (ES) 1393/2007so v Franciji organ za sprejem pisanj izvršitelji (huissier de Justice).[209] Francija je na podlagi drugega odstavka 11. člena Uredbe Evropski komisiji sporočila, da znaša fiksna taksa za storitve sodnega izvršitelja 50,00 EUR, ki jih je treba plačati ob posredovanju pisanj, razen če je prosilec deležen pravne pomoči.[210]

Sankcija zavrženja iz tretjega odstavka tožbe je prevzeta iz petega odstavka 82. člena in petega odstavka 146. člena ZPP, ki urejata podobno situacijo. Za toženca ostaja sankcija enaka kot prej (tj. umik vloge). Na novo je urejena situacija, ko strankine vloge ni treba vročati naslovniku, temveč se naslovniku vroča le pisanje sodišča (npr. sklep ali dopis), ki je bilo izdano na strankin predlog, npr. toženec predlaga izvedbo dokaza z zaslišanjem priče, ki živi v tujini. V takem primeru se lahko sodišče posluži (aktivne ali pasivne) mednarodno pravne pomoči po zaprošenem sodišču (npr. po Uredbi Sveta (ES) št. 1206/2001 z dne 28. maja 2001 o sodelovanju med sodišči držav članic pri pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah (Uredba Sveta (ES) št. 1206/2001))[211] ali povabi pričo na zaslišanje.[212] Če priča odkloni sprejem pisanja po 8. členu Uredbe (ES) 1393/2007, sodišče pozove toženca, naj založi stroške za prevod vabila. Če toženec tega ne stori, se šteje njegov predlog za izvedbo dokaza z zaslišanjem priče za umaknjenega.

Zakon ne ureja situacije, kako naj sodišče postopa v primeru, ko toženec vloži na sodišče tožbo v tujem jeziku in mu sodišče v tujino vroči popravni sklep, s katerim ga pozove, naj vloži tožbo v slovenskem jeziku, tožnik pa zavrne sprejem popravnega sklepa, ker ni v jeziku, ki ga razume oziroma v jeziku države, v kateri biva. Podobna situacija se lahko pojavi v primeru, ko tožnik iz tujine sicer vloži tožbo v slovenskem jeziku, nato pa zavrne sprejem plačilnega naloga za plačilo sodne takse, ker ni v jeziku, ki ga razume oziroma v jeziku države, v kateri biva. V takem primeru se zdi na voljo analogna uporaba petega odstavka 146. člena ZPP.

K 42. členu:

150. člen ZPP se glasi:
»Stranke imajo pravico pregledovati in prepisovati spise pravde, v kateri so udeležene. Spis v elektronski obliki imajo stranke pravico pregledovati in prepisovati tudi v elektronski obliki v informacijskem sistemu, v katerem stranka svojo istovetnost dokaže s svojim kvalificiranim potrdilom za elektronski podpis.

Drugim osebam, ki imajo opravičeno korist, se lahko dovoli ta pregled in prepis posameznih spisov. Dokler postopek teče, dovoli to predsednik senata, potem ko je končan, pa predsednik oziroma predstojnik sodišča oziroma delavec na sodišču, ki ga ta določi.

---

[209] Glej Evropski pravosodni atlas:
http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/ds_searchmunicipality_sl.jsp?countrySession=2&#statePage1 (19.2.2016).

[210] Primerjaj Evropski pravosodni atlas:
http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/ds_otherinfostate_fr_sl.jsp (19.2.2016).

[211] UL L 174, 27.6.2001, str. 1–24.

[212] Primerjaj sodbo Sodišča EU z dne 21 2. 2013 v zadevi C-332/11, ProRail BV v Xpedys NV and Others, ZOdl. 2013 -00000.

Stranke imajo pravico v informacijskem sistemu spremljati potek postopka.«.

V predlagani določbi postane drugi stavek prvega odstavka veljavnega 150. člena ZPP samostojen četrti odstavek tega člena. Doda se nov tretji odstavek, v katerem je določeno, da se elektronski prepis spisa lahko naredi le v primeru, če se sodni spis vodi v elektronski obliki.

Gre za predlog Vrhovnega sodišča RS, sprememba je zgolj redakcijske narave. Glede prepisov sodnih pisanj v fizični in elektronski obliki glej obrazložitev k spremenjenemu 323. členu ZPP.

K 43. členu:

Sprememba 156. člena je redakcijske narave, ker predlagatelj ponovno uvaja pripravljalni narok.

K 44. členu:

Predlagatelj z dopolnitvijo drugega odstavka 163. člena ZPP po vzoru 226. člena ZPP sodišču daje na voljo ukrep racionalizacije postopka v primeru, ko stranka v mnogih vlogah in na mnogih narokih priglaša stroške za posamezna procesna dejanja, zaradi česar je iskanje strankinih posameznih zahtev za povrnitev stroškov za sodišče zamudno. V takem primeru lahko sodišče stranko pozove, da v določenem roku v eni vlogi opredeljeno navede vse stroške, za katere zahteva povračilo. Če stranka ne ravna v skladu s pozivom sodišča, se šteje, da je zahteva za povrnitev stroškov umaknjena.

Četrti odstavek 163. člena ZPP določa, da sodišče o zahtevi za povrnitev stroškov odloči v sodbi ali v sklepu, s katerim se konča postopek pred njim. Sodišče torej o stroškovnem zahtevku praviloma odloči v vsaki sodbi oziroma sklepu, s katerim se konča postopek pred sodiščem (npr. končna sodba, končni sklep v postopku zaradi motenja posesti, sklep v postopku izdaje plačilnega naloga, sklep, s katerim sodišče zavrže tožbo). Po veljavni zakonodaji odločanje o stroškovnem zahtevku poteka v dveh fazah: najprej sodišče, upoštevaje temeljno merilo uspeha v postopku in dopolnilno merilo krivde, odloči o obveznosti povrniti stroške. Sledi odmera stroškov, v okviru katere se mora sodišče opredeliti do utemeljenosti stroškovnega zahtevka po temelju in višini. Zavzeti mora torej stališče, ali priglašeni stroški spadajo med pravdne stroške, in ali so bili potrebni, nato pa odmeriti njihovo višino. Že po veljavni ureditvi ima pravilo, da sodišče o povrnitvi stroškov odloči v končni sodbi ali v končnem sklepu, določene izjeme. Odmera stroškov je pogosto zamudno opravilo. Kadar sodišče ustno razglasi sodbo ali sklep, s katerim se nalaga povrnitev stroškov, zakon dopušča, da sodišče izreče le obveznost povračila stroškov, znesek stroškov pa odmeri v pisnem odpravku sodbe oziroma sklepa.

Že po veljavni ureditvi ZPP (osmi odstavek 163. člena) lahko sklep o odmeri stroškov izda strokovni sodelavec. S predlaganim členom se ta možnost razširja tudi na sodniškega pomočnika. V zvezi s pooblastili strokovnega sodelavca oziroma sodniškega pomočnika, da lahko izda sklep o odmeri stroškov, bi se lahko zastavilo vprašanje, ali je taka ureditev ustavno skladna. Namreč, funkcijo sojenja opravljajo sodniki. V izogib takšnim dilemam je Zakon o sodiščih[213] (ZS) določil, da je zoper odločitev, ki jo izda strokovni sodelavec, vselej dovoljeno pravno sredstvo. O pravnem sredstvu odloči sodnik istega sodišča, torej dokončno odločitev o

[213] Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13 in 17/15

procesnem dejanju, o katerem je odločil strokovni sodelavec, sprejme sodnik[214]. Predlagatelj meni, da ureditev, ki trenutno velja za strokovnega sodelavca, lahko velja tudi za sodniškega pomočnika.

Predlagatelj s spremembo 163. člena ZPP po nemškem zgledu omogoča sodniku, da s sodbo odloči le o glavni stvari in nekaterih stranskih terjatvah (obrestih in pogodbenih kaznih), ni mu pa treba odločiti o stroških postopka.

Gre za t.i. izolirane sklepe o stroških (nem. isolierte Kostenfestsetzungsbeschlusse), ki jih poznajo v nemškem pravu. Njihov namen je sodnike razbremeni opravljanja o nesodniških opravil. V Nemčiji sklepe o višini stroškov izdajajo sodniški pomočniki (nem. Rechtspfleger), ki niso pravniki, temveč imajo zgolj opravljeno triletno visoko strokovno šolo (nem. Fachhochschule), kjer je izobraževanje in usposabljanje sestavljeno iz teoretičnih in praktičnih vsebin. V Nemčiji so izolirani sklepi o stroških urejeni v § 103 nZPO in naslednjih, pristojnost sodniških pomočnikov pa je določena v prvem odstavku § 21 Rechtspflegergesetz **(**RPflG). Pred odločitvijo o višini stroškov sodnik v sodbi odloči o tem, katera stranka mora nositi stroške pravdnega postopka oziroma in v kakšen deležu (praviloma glede na uspeh, nem. Kostengrundentscheidung, § 91 nZPO). O tem odloči skupaj z odločitvijo o glavni stvari v sodbi. Izrek se npr. glasi:

- »Stroške postopka nosi toženec.«
- »Vsaka stranka je nasprotni stranki dolžna povrniti polovico njenih stroškov.«
- »Tožniku se naloži plačilo 1/5 stroškov, tožencu pa plačilo 4/5 stroškov.«[215]

Po pravnomočnosti sodbe o glavni stvari lahko stranka zahteva, da sodišče odloči tudi o njihovi višini (§ 103 nZPO).

K 45. členu:

Predlagatelj predlaga tudi spremembo 180. člena ZPP, ki ureja vsebino tožbe.

Prvi odstavek veljavnega 180. člena ZPP določa vsebino tožbe. Tožba je tožnikova zahteva za sodno varstvo proti konkretnemu tožencu, zato morata biti stranka v tožbi natančno in konkretno opredeljeni. Po veljavni zakonodaji se ta opredelitev zagotavlja z navedbo imena in priimka fizične osebe oziroma firme pravne osebe (105. člen ZPP). Po predlaganem členu se z namenom še učinkovitejšega zagotavljanja identičnosti tem podatkom dodajajo datum rojstva ali EMŠO ali davčna številka (za fizične osebe) in matična ali davčna številka (za pravne osebe, podjetnike ali zasebnike) ter identifikacijska številka ali parcelna številka pri skupnosti etažnih lastnikov. Upravljalec zbirke podatkov bo moral tožeči stranki, ki bo izkazala pravni interes, posredovati zahtevane podatke.

Tožbo bo torej treba izpolniti z enolično identifikacijsko številko stranke. Tako bo mogoče stranki natančno sporočiti, v koliko postopkih je udeležena. Poleg tega je to smiselno zaradi bodočega projekta COT (Centralna izterjava terjatev), da ne bi sodišča v enem postopku terjatve terjala, v drugem pa bi bila država stranki nekaj dolžna.

Predlagano črtanje besedne zveze »ali pravica do revizije« v drugem odstavku 180. člena je redakcijske narave, saj novela ukinja dovoljeno revizijo in ohranja zgolj še dopuščeno revizijo.

---

[214] N. Betetto v L. Ude, A. Galič, Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, Ljubljana 2006, str. 59 in 60.

[215] Primerjaj http://ipwiki.de/verfahrensrecht:kostengrundentscheidung (vpogled 10.6.2016).

Prvi odstavek 180. člena ZPP določa, kaj mora obsegati tožba (določen zahtevek glede glavne stvari in stranskih terjatev, dejstva, na katera tožnik opira zahtevek, dokaze, s katerimi se ta dejstva ugotavljajo, in druge podatke, ki jih mora v skladu s 105. členom ZPP imeti vsaka vloga). Predlagano je, da se tem sestavinam tožbe doda tudi izjavo tožnika, ali bi bil pripravljen na napotitev na mediacijo.

Po mnenju predlagatelja je smiselno, da tožnik že v sami tožbi izjavi, ali bi bil pripravljen, da sodišče stranke napoti na mediacijo. V takem primeru sodišče ob vročitvi tožbe toženca pozove, ali se strinja, da sodišče stranki napoti na postopek mediacije. Ta novost olajšuje triažiranje na sodiščih, saj bo po eni strani tako mogoče že na začetku tožbe stranke triažirati in jih ločiti na take, ki so primerne za mediacijo, take, kjer lahko pride v poštev pisni postopek, in take, ki se bodo obravnavale v rednem postopku. Po drugi strani pa se bo stranki že na samem začetku postopka za rešitev spora poleg klasične pravde ponudila tudi sodišču pridružena mediacija (multi-door dispute resolution oziroma multi-door court of justice). Poleg navedenega gre tudi za ukrep racionalizacije postopka, ko lahko sodišče na podlagi vlog strank še pred razpisom pripravljalnega ali poravnalnega naroka ugotovi obstoj interesa strank za mediacijo in jih na ta postopek tudi napoti. Če tožnik že v tožbi navede, da je pripravljen na poravnavo med postopkom mediacije, se tožnikova tožba pošlje tožencu hkrati z dopisom, v katerem piše, da se je tožnik pripravljen poravnati v postopku mediacije in da naj se o tem izjavi.

Mediacijo je treba tudi zakonsko vzpodbujati. Do sedaj je bilo vzpodbujanje mediacije predvsem v domeni posameznega sodnika, vodje oddelka ali predsednika sodišča. Zaradi tega se delež zadev, ki so napotene na mediacijo, precej razlikuje od sodišča do sodišča in je v veliki meri odvisen od dobre volje oziroma naklonjenosti sodnikov na posameznem sodišču. Zaradi tega se uvaja rešitev, da mora tožnik že v tožbi navesti, ali je pripravljen spor poravnati v mediaciji, na katero bi bil napoten s strani sodišča (sodišču pridružena mediacija). Ko bo informatizacija pravosodja napredovala, bo treba tožbo vložiti v elektronski obliki. Takrat bo treba izpolniti standardi obrazec, na katerem bo ena od rubrik tudi, ali je tožnik pripravljen spor rešiti v postopku sodišču pridružene mediacije. Standardi obrazec se bo določil s pravilnikom, v zakonu pa se že predvidi možnost, da bo vlaganje tožb elektronsko zaradi uvedbe elektronskega spisa, kar je tudi del dolgoročne strategije razvoja sodstva. Ko bo enkrat tožba vložena na standardnem obrazcu v elektronski obliki bo mogoče zmanjšati število nepopolnih vlog, saj informacijski sistem tožnika pri izpolnjevanju elektronskega obrazca ne bo spustil naprej, dokler ne bodo izpolnjene vse zahtevane rubrike. Poleg tega bo mogoče z izpolnitvijo vseh potrebnih rubrik že na začetku razvrščati spore po določenih kanalih, na primer: prvi kanal je spor, kjer je tožnik pripravljen na mediacijo; drugi kanal je spor, kjer je vrednost spornega predmeta pod 5.000,00 EUR in gre za spor majhne vrednosti; tretji kanal je spor, kjer stranke predlagajo izvedbo zgolj listinskih in posrednih dokazov in se postopek prednostno izvede (279.a člen ZPP). Tudi če tožnik v tožbi izjavi, da ni pripravljen poravnati spora v postopku sodišču pridružene mediacije, je smiselno, da sodišče toženca o tem povpraša, ko mu vroči tožbo. Kajti v praksi se pogosto zgodi, da je nasprotna stranka pripravljena na mediacijo šele takrat, ko ena od strank predlaga postopek mediacije. Zaradi tega naj v primeru, ko tožnik že v tožbi navede, da je pripravljen spor poravnati tudi v postopku mediacije, sodišče tožencu ob vročitvi tožbe tudi vroči dopis, s katerim ga pozove, naj v določenem roku (lahko je to tudi isti rok kot za odgovor na tožbo) odgovori, ali se strinja s predlogom tožneca za napotitev na mediacijo. Četudi tožnik takšnega predloga v tožbi ni podal, je smiselno, da sodišče toženca v pozivu na odgovor na tožbo pozove, naj pove, ali bi bil pripravljen poravnati spor v postopku mediacije. Zaradi tega je treba uvesti določbo, da mora tožnik že v tožbi navesti, ali je pripravljen spor poravnati v postopku mediacije. Če tega ne navede, gre za nepopolno vlogo, ki se vrne v popravo. V tožnikovem interesu je, da bo vlogo čimprej popravil, da se bo lahko postopek pravočasno nadaljeval. Ko bodo enkrat uvedeni standardni obrazci za vložitev tožbe v elektronski obliki, bo teh poprav vedno manj, saj informacijski sistem tožneca pri izpolnjevanju

obrazca ne bo spustil naprej, dokler ne bo izpolnil rubrike, ali je pripravljen poravnati svoj spor v postopku sodišču pridružene mediacije. Četudi tožnik te namere v tožbi ne navede, naj sodišče vzpodbuja mediacijo na ta način, da v vsakem primeru vpraša toženca v pozivu na odgovor na tožbo, ali je morda on pripravljen poravnati spor v postopku mediacije. V praksi se je izkazalo, da je stranka pripravljena na mediacijo, če je nasprotna stranka podala pobudo zanjo. Glede na to, da tožniki ob vložitvi tožbe pogosto počakajo, da jim sodišče pošlje pisni plačilni nalog za plačilo sodne takse, tudi vračanje tožb v popravo glede izjave, ali je tožnik pripravljen spor poravnati v postopku mediacije, ne bo posebej zavleklo postopkov, prav tako pa ne bodo nastajali dodatni stroški, saj se lahko plačilni nalog za plačilo sodne takse za tožbo in poziv za dopolnitev tožbe glede izjave o napotitvi na mediacijo vročita tožniku v isti kuverti oz. pošiljki, če gre za elektronsko vročanje.

K 46. členu

Predlagatelj uvaja v slovenski pravni red stopničasto (stopenjsko) tožbo (nem. Stufenklage), ki bo poslej urejena v 182.a členu ZPP, ki določa: »Če je pridobitev informacije, s katero razpolaga tožena stranka, nujna za uveljavljanje dajatvenega zahtevka tožeče stranke, lahko z eno tožbo uveljavlja dva tožbena zahtevka tako, da s prvim zahteva razkritje informacije, določitev dajatvenega zahtevka pa si pridrži do razkritja informacije.«.

Na problem asimetrije informacij in problematiko substanciranega navajanja dejstev in substanciranega predlaganja dokazov je opozorilo tako Višje sodišče v Ljubljani kakor tudi OZS. Asimetrija informacij se najpogosteje pojavlja v konkurenčnem pravu, do tega problema pa lahko pride tudi na nekaterih drugih področjih prava kot na primer: na področju avtorskega prava, družinskega prava ipd.. Tipičen primer asimetrije informacij bi bil v primeru, ko je sklenjena avtorska pogodba, s katero se založba zaveže avtorju plačevati določen odstotek zneska od prodanih knjig in mu polagati račun o prodanih knjigah vsako leto. V takem primeru, če želi avtor doseči uveljavitev svojega pravno varstvenega zahtevka, ne ve niti, koliko knjig oziroma avtorskih del je bilo prodanih, in za kakšno ceno. Torej ne more obrazloženo postaviti tožbenega zahtevka in ga tudi podkrepiti z obrazloženimi dejstvi in dokazi. Zato je v takem primeru po nemškem zgledu (paragraf 254 nZPO) in po avstrijskem zgledu (glej XLII. člen Uvodnega zakona k aZPO), ter po zgledu jugoslovanskega zakona (to je Zakona Kraljevine Jugoslavije o pravdnem postopku iz leta 1929) treba ponovno uvesti stopenjsko oziroma stopničasto tožbo. Z njo bo tožniku omogočeno, da v prvi fazi pridobi informacije, torej da toženec razkrije informacije, ki jih tožnik potrebuje za vzpostavitev dajatvenega tožbenega zahtevka, in v drugi fazi, po pridobitvi ustreznih informacij, da lahko postavi dajatveni tožbeni zahtevek ter obrazloženo navaja dejstva in predlaga dokaze. Na ta način bo zagotovljeno pravno varstvo strankam v primerih asimetrije informacij, kar se zlasti kaže na področje konkurenčnega prava. Razkritje informacij tudi zahteva Direktiva 2014/104/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. novembra 2014 o nekaterih pravilih, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitev določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske Unije[216] (Direktiva 2014/104/EU) . Navedeno direktivo je Slovenija zavezana prenesti v svoj pravni red do 27.12.2016. V zvezi s stopenjsko tožbo in razkrijem informacij v konkurenčnem pravu je treba v skladu z Direktivo 2014/104/EU urediti tudi problematiko poslovnih skrivnosti. Prav tako bo treba pozornost nameniti razkritju informacij tretjih oseb npr. družb s prevladujočim položajem, hčerinskih družb in podobno.

V Avstriji je stopenjska tožba je urejena v XLII. členu avstrijskega Uvodnega zakona k pravdnem postopku, poznana pa je bila tudi v Civilno pravnem postopniku (CPP) Kraljevine

[216] OJ L 349, 5.12.2014, p. 1–19

Jugoslavije iz leta 1929.[217] Prav tako navedeno tožbo pozna nemško pravo (glej paragraf 254 nZPO). Stopenjska tožba pride v poštev takrat, ko tožnik ne more natančno določiti višine tožbenega zahtevka, ker z listinami, na podlagi katerih bi to višino lahko določil, razpolaga toženec. V tem primeru zadošča, da tožnik vloži tožbo v prvi vrsti brez določenega tožbenega predloga, če to tožbo poveže s tožbo na položitev računa ali tožbo na predložitev seznama premoženja. Gre za objektivno kumulacijo zahtevkov. Prednost povezave tožb je v tem, da je bila že v začetku pravočasno vložena dovoljena dajatvena tožba (kar je pomembno zaradi zadržanja zastaranja) in je mogoče celotno zadevo rešiti v enem postopku. Postopek se vodi v dveh fazah. V prvi fazi se z delno sodbo odloči o predložitvi obračuna oziroma seznama premoženja. Če se tožbeni predlog za položitev seznama premoženja ali položitev računa zavrne, se zavrne celoten tožbeni zahtevek. Če sodišče temu predlogu ugodi in toženec predloži račune (ali pa je to treba prisilno izvršiti v izvršbi), se tožba nadaljuje po tem, ko toženec predloži račun oziroma listine. V takem primeru mora tožnik pozneje navesti višino tožbenega zahtevka. Enaka ureditev je v Avstriji in Nemčiji. Posebej pride v poštev stopenjska tožba na področju varstva intelektualne lastnine in na področju konkurenčnega prava. V Nemčiji se paragraf 254 nZPO (Stufenklage) glasi: »Če se s tožbo zahteva položitev računa, predložitev seznama premoženja ali oddaja prisege in je s to tožbo povezana tudi tožba na izročitev tega, kar je zahtevano v predložitvi premoženja, torej izročitev tistega kar izvira iz razmerja med strankama, lahko tožnik določeni dajatveni tožbeni zahtevek pridrži, dokler ni račun položen ali seznam premoženja ali oddana prisega.«.
V Avstriji je stopničasta tožba urejena v členu XLII uvodnega zakona k ZPO (Gesetz, betreffend die Einführung der Zivilprozeßordnung - EGZPO). Literatura poudarja, da se zahtevek na razkritje informacij (prva točka tožbenega zahtevka pri stopenjski tožbi) v izvršbi prisilno izsili na podlagi § 353 in 354 EO.[218] Pri nas § 353 in 354 EO ustrezata 225. in 226. člen ZIZ.

Pravna podlaga za razkritje informacij je lahko zakonska (npr. 771. člen Obligacijskega zakonika[219] (OZ), ki mandatarju nalaga obveznost mandantu položiti račun, nadalje 772., 719., 795., 796., 797, 815., 826. člen OZ, 122. in 194. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih[220] (ZZZDR), 97. člen Zakona o dedovanju[221] (ZD)) ali pogodbena.

V pravdnem postopku stranka včasih predlaga dokaz, ne da bi hkrati postavila trditev, ki naj bi jo dokaz potrjeval. Tako naj bi se s pomočjo dokaza, na primer z zaslišanjem priče, šele spoznalo dejstvo, pomembno za odločitev o tožbenem zahtevku. V opisanem primeru gre za informativni ali poizvedovalni dokaz, ki je načeloma je nedopusten.[222] Zaradi tega je smiselna uvedba stopničaste tožbe.

Informativni dokaz je v slovenski sodni praksi načeloma nedopusten. Kot splošno pravilo je tako stališče načeloma pravilno. Vendar pa ne vzdrži pri vseh procesnih situacijah. Pravdni stranki ni mogoče nalagati pretiranega bremena substanciranja njenih trditev, če gre za dejstva, ki so zunaj njenega zaznavnega območja. V takih primerih mora biti dovoljena uporaba informativnih dokazov. Prav tako ni videti razumnega razloga, da bi od strank zahtevali vedenje o vseh

---

[217] Službeni list Kraljevine SHS z dne 3. avgusta 1929, št. 179/LXXV/396.

[218] Fucik, Rechberger v Rechberger, ZPO Kommentar, 3. izdaja, Springer, Dunaj, New York 2006, str. 469.

[219] Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo

[220] Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US

[221] Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ in 31/13 – odl. US

[222] Mile Dolenc, Informativni dokaz v pravdnem postopku, Pravna praksa, letnik 2010, številka 31-32, stran 8.

podrobnostih dejanskega stanja, ki ga mora sicer zatrjevati. Poleg tega tudi nemška teorija in sodna praksa nista tako odklonilni do informativnih dokazov, kot je slovenska. Opirajoč se (predvsem) na odločbe nemškega vrhovnega sodišča (Bundesgerichtshof) BGH, literatura zagovarja dovoljenost informativnih dokazov predvsem tedaj, ko stranka ne more poznati dejstev, ki jih sicer mora zatrjevati na podlagi trditvenega bremena (na primer notranje dogajanje pri drugi osebi, kavzalni potek dogajanja, dogovori med tretjimi osebami). Za dovoljene se štejejo tudi dokazni predlogi, po katerih naj bi priča izpovedala o dogajanju, ki se ga stranka več ne spominja, pa tudi o dejstvih, o katerih stranka nima trdne predstave, ampak jih zgolj domneva. V splošnem velja, da je dovoljen dokaz, ki se opira na substancirane trditve, sega pa prek njih, tako da šele na njegovi podlagi stranka lahko oblikuje natančnejše navedbe ali predlaga nadaljnje dokaze. Ni pa dvoma, da stranka dokazov ne more opirati na trditve »tjavdan« ali take, ki jih navede »na slepo srečo«[223].

K 47. členu:

Predlagatelj spreminja 183. člen ZPP, ki ureja vložitev nasprotne tožbe. Po veljavni ureditvi se nasprotna tožba lahko glede na izrecno določbo prvega odstavka 183. člena ZPP vloži do konca glavne obravnave pred prvostopenjskim sodiščem. To pomeni, da lahko tožena stranka, ki vidi, da izgublja pravdo, prav do konca zadnjega naroka za glavno obravnavo še vloži nasprotno tožbo. S tem ima na razpolago sredstvo za zavlačevanje postopka. To lahko stori ne glede na sicer ostro prekluzijo glede navedb in dokazov, ki obstaja sicer za obe stranki (286. člen ZPP in naslednji). Ureditev nasprotne tožbe favorizira toženo stranko. Zaradi zagotovitve koncentracije in pospešitve postopka je smiselno pravico do vložitve nasprotne tožbe časovno omejiti tako, da bi jo bilo dopustno vložiti do konca prvega naroka za glavno obravnavo.

Tudi 8. člen Pravil arbitraže pri Mednarodni gospodarski zbornici v Parizu (ICC Rules of Arbitration) predvidevajo, da se možnost vložitve nasprotne tožbe dovoli zgolj do izdelave programa postopka oziroma izdelave programa nalog arbitražnega senata (angl. terms of reference).

K 48. členu:

Predlagatelj v 188. člen ZPP spreminja časovni rok, do katerega lahko tožeča stranka umakne tožbo.

Po veljavni zakonodaji je v rednem pravdnem postopku mogoče tožbo umakniti le do konca glavne obravnave, po vložitvi odgovora tožene stranke pa je za to potrebna njena privolitev. Pri sklepanju poravnav s pomočjo mediacije na sodišču druge stopnje se zaradi navedene določbe v praksi nemalokrat pojavijo težave.

Nasprotno se pri tožbah za razvezo zakonske zveze umik dopušča vse do pravnomočnosti končanega postopka, do konca glavne obravnave pa celo brez privolitve toženca (prvi odstavek 417. člena ZPP). V razveznih pravdah naj bi bil umik tožbe olajšan zato, da bi se zakonska zveza po možnosti obdržala. Če je namreč tožba za razvezo zakonske zveze umaknjena, sodišča zakonske zveze ne razveže in posledično tudi ne odloča o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok. Interes zakonodajalca je tako zagotoviti stabilnost skupnega življenja zakoncev oziroma zunajzakonskih partnerjev, če to ni mogoče, pa spodbujati razvezo zakonske zveze na podlagi sporazuma. V zasledovanju otrokove koristi naj bi se namreč na tak način ohranjalo spodbudnejše okolje za otrokovo vzgojo in varstvo.

[223] Mile Dolenc, Informativni dokaz v pravdnem postopku Pravna praksa, letnik 2010, številka 31-32, stran 8.

Podobno logiko, ki jo ZPP zasleduje pri razveznih pravdah, bi bilo z dopolnitvami 188. člena potrebno prenesti tudi na redni pravdni postopek. Tudi tu bi namreč moral prevladati interes, da strankam dopustimo, da v mejah zakonitega same urejajo svoje pravice in obveznosti (načelo dispozitivnosti). Ker umik tožbe učinka pravnomočnosti ne zagotavlja, tožeča stranka pa lahko kljub umiku ponovno vloži tožbo, se s predlagano dopolnitvijo navedene določbe tudi varuje položaj toženca. Umik tožbe je tako po vložitvi odgovora na tožbo do pravnomočnosti sodne odločbe dopusten le, če vanj privoli tožena stranka. Izjava o umiku in o privoljenju naj se tako kot v razveznih pravdah podata skupaj ali ločeno, vendar vedno pri sodišču prve stopnje, ki naj zahteva spis višjega sodišča, če je zadeva že pri njem. Sodišče prve stopnje nato izda sklep o umiku, zoper katerega je mogoča pritožba. V tem delu bi bilo treba doreči, kakšno bo postopanje sodišča druge stopnje v zvezi s pritožbo. Zaradi umika tožbe je namreč postopek potrebno ustaviti, pritožbo pa kot nedovoljeno zavreči. Avstrijski pravi red navedeni zaplet rešuje tako, da pritožbenemu sodišču daje pooblastilo, da samo ustavi postopek in s sklepom ugotovi, da je sodba zaradi umika tožbe prenehala učinkovati (tretji odstavek § 483 aZPO).

ZPP v prvem odstavku 319. člena določa, da postane sodba, ki se ne more več izpodbijati s pritožbo, pravnomočna, kolikor je v njej odločeno o zahtevku tožbe ali nasprotne tožbe. Po drugem odstavku 333. člena ZPP pa je pritožba ovira, da bi sodba postala pravnomočna v tistem delu, v katerem se s pritožbo izpodbija. Danes je v teoriji splošno sprejeto dejstvo, da postane prvostopenjska sodba proti kateri je mogoče vložiti pritožbo, pravnomočna takrat, ko je nobena od strank ne more več izpodbijati s pritožbo. Umik tožbe je sodišču prve stopnje tako potrebno podati pred nastopom pravnomočnosti. Če je spis zaradi pritožbe ene ali obeh pravdnih strank že predložen sodišču druge stopnje, mora biti umik tožbe sodišču prve stopnje vročen pred odpravo sodne odločbe sodišča druge stopnje, ki je odločalo o pritožbi. V skladu s sodno prakso namreč z dnem odprave drugostopenjske odločbe nastopi pravnomočnost odločbe, ki je bila izpodbijana s pritožbo.

Rok za umik tožbe se s predlagano spremembo 188. člena torej širi na čas do pravnomočnosti sodbe. Gre za ukrep razbremenitve sodnikov v primerih, ko tožeča stranka umakne tožbo po zaključku glavne obravnave in še pred pravnomočnostjo. Na ta način se širijo časovnih meje za umik tožbe, in sicer do pravnomočne odločitve namesto sedanje ureditve, ki predvideva, da se lahko tožba umakne do konca glavne obravnave. Podobno rešitev poznajo v nemškem pravu (§ 269 nZPO), kjer lahko brez privolitve toženca tožnik umakne tožbo do začetka ustne obravnave (prvi odstavek § 269 nZPO), pozneje pa le še s privolitvijo toženca, in sicer vse do pravnomočnosti sodbe (tretji odstavek § 269 nZPO). Če je bila sodba izdana, pa še ni pravnomočna, tožnik pa umakne tožbo, izgubi sodba svoje učinke. Na predlog stranke izda sodišče o tem (ugotovitveni) sklep (četrti odstavek § 269 nZPO).

Primerljivo avstrijsko pravo (prvi odstavek § 237 aZPO) določa, da lahko tožeča stranka brez privolitve tožene stranke tožbo umakne do zaključka glavne obravnave, če se hkrati odpove tožbenemu zahtevku. Tretji odstavek § 483 aZPO pa, kot rečeno, omogoča umik tožbe do konca pritožbene obravnave, če se tožena stranka s tem strinja ali če se tožeča stranka hkrati z umikom tudi odpove tožbenemu zahtevku. V obsegu umika tožbe postane izpodbijana sodba brez pravnih učinkov, kar ugotovi pritožbeno sodišče s sklepom.

Če je tožba umaknjena potem, ko je vložena pritožba in je zadeva v postopku na sodišču druge stopnje, lahko sklep o ustavitvi izda sodišče, pri katerem se spis nahaja.

K 49. členu:

205. člen veljavnega ZPP določa situacije, v katerih se pravdni postopek prekine, med drugim tudi, če nastanejo pravne posledice začetka stečajnega postopka. Predlagana je dopolnitev, po kateri navedeno ne velja v primeru osebnega stečaja, če je predmet spora nedenarna terjatev, ki ne more vplivati na obseg stečajne mase.

Dopolnjena določba 205. člena ZPP povzema stališča iz sodne prakse in pravne teorije, da ne pride do prekinitve pravde v primeru osebnega stečaja ene od strank, če je predmet spora nedenarna terjatev, ki ne more vplivati na obseg stečajne mase. Tak primer je razvezna pravda, postopek se lahko nadaljuje. Poslovna sposobnost stranke, kljub dejstvu, da je nad njo začet postopek osebnega stečaja, ni omejena v celoti (glej tudi 301. člen ZFPPIPP). To morajo upoštevati tudi procesna pravila, saj se procesna oziroma pravdna spodobnost stranke presoja v okviru njene poslovne sposobnosti.

Pravni teorija je zavzema naslednje stališče:[224] "Očitno je, da določbe ZPP o stečajnem postopku ne ustrezajo primerom osebnega stečaja. Res je, da je mogoča njihova smiselna uporaba (z večjimi ali manjšimi težavami), prav pa bi bilo, da bi se zakonodajalec odzval na to, da je ZFPPIPP uveljavil postopek osebnega stečaja, ki je v mnogih pomembnih stvareh precej drugačen od postopka stečaja proti pravni osebi, to pa zahteva tudi drugačno ureditev pravdnega postopka v primerih, če je stranka v njem pravna ali fizična oseba v stečaju.".

V sklepu II Ips 215/2011 z dne 23.6.2011 je Vrhovno sodišče RS odločilo, da zakonska določba o prekinitvi izvršilnega postopka s pričetkom postopka osebnega stečaja ne velja za izvršilne postopke, ki tečejo za uveljavitev upnikove nedenarne terjatve, ki ne more vplivati na obseg stečajne mase in ki je zato v postopku osebnega stečaja tudi ni treba prijaviti.

K 50. členu:

V skladu s prvim odstavkom 206. člena ZPP odredi sodišče prekinitev postopka v zakonsko določenih primerih: če sodišče sklene, da ne bo samo reševalo predhodnega vprašanja, ali če stranka živi na območju, ki je zaradi izrednih dogodkov odrezano od sodišča. Sodišče lahko odredi prekinitev postopka, če je odločba o tožbenem zahtevku odvisna od tega, ali je bilo storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, kdo je storilec, in ali je storilec odgovoren, zlasti še, kadar je podan sum, da sta priča ali izvedenec po krivem izpovedala ali da je listina, ki je bila uporabljena kot dokaz, ponarejena.

Spremembe 206. člena so namenjene prekinitvi postopka iz razloga smotrnosti.

V prvem odstavku 206. člena je dodana možnost, da se postopek prekine zaradi »kverulantov«, če je že začet postopke za odvzem poslovne sposobnosti. V takem primeru naj pravdno sodišče, ki posumi v poslovno sposobnost stranke, da nepravdnemu sodišču pobudo za začetek postopka za popolni ali delni odvzem poslovne sposobnosti stranki po 44. členu Zakona o nepravdnem postopku[225] (ZNP).

Po zgledu predloga novele Zakona o parnučnom postupku (hrZPP 2016)[226] je uvedena rešitev iz novega tretjega odstavka 206. člena, da lahko sodišče odredi prekinitev postopka, če je

[224] Vladimir Balažic, Vpliv stečajnega postopka na pravdni postopek , Odvetnik 59/2013, str. 11.

[225] Uradni list SRS, št. 30/86, 20/88 – popr., Uradni list RS, št. 87/02 – SPZ, 131/03 – odl. US in 77/08 – ZDZdr.

[226] Omenjena novela predvideva spremembo 213. člena hrZPP (povezano z novim vzorčnim postopkom (čl. 502.i in nasl.) ter določa: »Sud će (alt. može) u postupku koji ovisi o istom pravnom pitanju odrediti prekid postupka do zauzimanja pravnog shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske kad se na mrežnoj

odločitev o tožbenem zahtevku odvisna od odgovora na pravno vprašanje, glede katerega je vrhovno sodišče dopustilo revizijo po 367.a členu tega zakona.

Nov četrti odstavek 206. člena ZPP omogoča sodišču prekinitev postopka, če gre za pravno vprašanje, glede katerega sodna praksa višjih sodišč ni enotna, sodne prakse vrhovnega sodišča pa ni. V takem primeru predloži vrhovnemu sodišču zadevo v predhodno odločanje glede razlage določenega pravnega pravila. Vrhovno sodišče odloča o predlogu za predhodno odločanje ob smiselni uporabi določb tega člena o dopuščeni reviziji.

Gre za ukrep pospešitve postopka in krepitve pravne varnosti v situacijah, ko bi bili podani razlogi za dopuščeno revizijo po 367.a členu ZPP iz razloga, ker sodna praksa višjih sodišč ni enotna, sodne prakse vrhovnega sodišča pa ni. Na ta način bo Vrhovno sodišče RS imelo več možnosti za zagotavljanje večje usklajenosti sodne prakse,[227] katere cilj je dvig kakovosti delovanja sodstva in večja pravna varnost uporabnikov sodnih storitev.

Gre za prekinitev postopka v primeru svetovalnih mnenj (advisory opinion). Ta inštitut je poznan v Protokolu št. 16 k Evropski konvenciji o človekovih pravicah[228] (Advisory opinion Protocol No. 16 to the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms). V skladu s 1. členom tega protokola najvišja sodišča visoke pogodbenice, kot so določena v skladu z 10. členom, lahko zaprosijo ESČP za svetovalna mnenja o načelnih vprašanjih, ki se nanašajo na razlago ali uporabo pravic in svoboščin, opredeljenih v konvenciji ali njenih protokolih. Sodišče, ki je zaprosilo za svetovalno mnenje, tega lahko pridobi le v zvezi z zadevo, ki jo obravnava. Sodišče, ki je zaprosilo za svetovalno mnenje, navede razloge za svoje zaprosilo in zagotovi ustrezno pravno in dejansko ozadje obravnavane zadeve. V skladu s 5. členom svetovalna mnenja niso zavezujoča.

Pri tej prekinitvi postopka na podlagi sodne odločbe gre za postopek, ki je soroden postopku predhodnega odločanja v pravu EU (angl. preliminary ruling), podoben postopek pa priporoča tudi Svet Evrope, kot izhaja iz točke d. 7. člena Priporočil Sveta Evrope št. R (95) 5 (t.i. "leapfrog" procedure). T.i. leapfrog procedure je proizvod angleškega prava in se uporabi v primeru razlage prava.[229] Poznajo gaše na Irskem,[230] v Hong Kongu,[231]v Nemčiji (§ 566 nZPO, nem.Sprungrevision),[232] in na Madžarskem[233] ter omogoča, da se v postopku s pravnimi

---

stranici e-oglasna ploča sudova objavi rješenje kojim se dopušta prijedlog za zauzimanje pravnog shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske u oglednom postupku radi rješenja pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava.
Prije donošenja rješenja o prekidu postupka zbog provedbe oglednog postupka sud će omogućiti strankama i umješačima da se izjasne o prekidu postupka.
Protiv rješenja o prekidu postupka zbog provedbe oglednog postupka nije dopuštena žalba.«

[227] To je tudi eden izmed prioritetnih ukrepov Vrhovnega sodišča RS, kot izhaja iz dokumenta Otvoritev sodnega leta 2016, str. 24 (dne 9.3.2016 dosegljivo na http://www.sodisce.si/mma_bin.php?static_id=20160209122253).

[228] Glej Zakon o ratifikaciji Protokola št. 16 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (MPKVCP16), Uradni list RS, št. 1/2015 z dne 5. 1. 2015.

[229]Dne 27.5.2016 dosegljivo na: http://www.lawteacher.net/lecture-notes/english-legal-system/civil-appeals-notes.php, http://www.law-pedia.com/leapfrog-procedure.htm.

[230]Dne 27.5.2016 dosegljivo na: http://www.arthurcox.com/publications/irelands-new-court-appeal-september-2014/.

[231]Dne 27.5.2016 dosegljivo na: http://www.judiciary.gov.hk/tc/publications/pdf/2004/chapter2.pdf.

[232] Peter Gottwald, Review Appeal to the German Federal Supreme Court after the Reform of 2001, v: Los recursos ante los Tribunales Supremos en Europa [Appeals to Supreme Courts in Europe], (Barcelona: Difusión Jurídica y Temas de Actualidad, 2008), točka 3.

sredstvi preskoči ena instanca in se zadeva takoj predloži v odločanje najvišjemu sodišču v državi, če gre za vprašanje razlage (materialnega ali procesnega) prava.

Dodana vrednost tega inštituta je reševanje problema neenotne sodne prakse, ki je bil posebej izpostavljen kot eden glavnih vzrokov za zamude v sodnih postopkih glede na rezultate spletne ankete Ministrstva za pravosodje iz aprila 2016. Če bi vrhovno sodišče podalo mnenje o razlagi pravnega pravila, ki ga višja sodišča različno razlagajo, bi bilo mnenje oziroma obrazložitev vrhovnega sodišča nezavezujoča (ne bi bilo formalni pravni vir), temveč bi imelo kot ostale odločitve vrhovnega sodišča status neformalnega pravnega vira. Še posebej bi bil ta postopek primeren v postopkih, kjer dopuščene revizije ni in je dostop do vrhovnega sodišča zelo omejen (tj. le preko zahteve za varstvo zakonitosti), neenotne sodne prakse pa je veliko: npr. nepravdni, izvršilni in insolvenčni postopki. Neodvisnost sodnika pri uporabi tega inštituta ne bi bila z ničemer ogrožena, saj bi se za takšen postopek odločil sodnik sam, na mnenje vrhovnega sodišča pa ne bi bil formalno vezan (le na ustavo in zakon).

K 51. členu:

Predlagatelj se je odločil tudi za poseg v tretji odstavek 217. člena ZPP, ki ureja vročanje vabila na narok za izvedbo dokazov pred predsednikom senata ali zaprošenim sodnikom. Po veljavni ureditvi vročitev ni potrebna, če sta se stranki temu odpovedali.

Stranka ima pravico sodelovati v postopku na ta način, da se jo povabi in obvešča o procesnih dejanjih, še posebej o narokih za izvedbo dokazov. Odločitev stranke je, ali se bo naroka udeležila ali ne, v vsakem primeru pa mora biti o kraju in času naroka obveščena, da se ga lahko udeleži, če želi. Predlagatelj ocenjuje, da nevročanje vabila na narok v primeru odpovedi naroku nima nobenega bistvenega pozitivnega vpliva na pospešitev postopka ali na stroške sodišča. Enak predlog je posredovala tudi OZS. S tem se zagotavlja strankina pravica do izjave v postopku.

K 52. členu:

218. člen ZPP določa, da sme predsednik senata ali zaprošeni sodnik, ki mu je zaupana izvedba kakšnega dokaza, sme izvesti tudi druge dokaze, če misli, da je to smotrno.

Dosedanja določba 218. člena ZPP je obsoletna, ker sodišče dokazov po uradni dolžnosti ne sme več izvajati, saj ne velja Zakon o pravdnem postopku z leta 1977 (ZPP/77),[234] razen pod pogoji iz drugega odstavka 7. člena ZPP. Poleg tega iz vpogleda v bazo Ius Info izhaja, da

---

Dne 27.5.2016 dosegljivo na:
https://books.google.si/books?id=OwfFBAAAQBAJ&pg=PA143&lpg=PA143&dq=leapfrog+appeal+europe&source=bl&ots=LY2stutZvg&sig=mQRE81OYgNixm3pvWBuMpduWiek&hl=sl&sa=X&ved=0ahUKEwibwMyAnovMAhUGKywKHcQxA8MQ6AEITjAG#v=onepage&q=leapfrog%20appeal%20europe&f=false.
http://www.uv.es/coloquio/coloquio/ponencias/c4got.pdf

[233] Simona Grossi, The U.S. Supreme Court and the Modern Common Law Approach, Cambridge University Press, 2015, str. 297.
Dne 27.5.2016 dosegljivo na:
https://books.google.si/books?id=zj3WBQAAQBAJ&pg=PA297&lpg=PA297&dq=leapfrog+appeal+revision&source=bl&ots=hEuqwYAqqI&sig=CIIC2bzeBM-bt4rpJuWRDB5sRi4&hl=sl&sa=X&ved=0ahUKEwjCju_4novMAhULFywKHcKEDDMQ6AEIPzAF#v=onepage&q=leapfrog%20appeal%20revision&f=false.

[234] J. Zobec v L. Ude (in drugi), Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, Ljubljana 2006, str. 406.

sodišče tega določila praktično ne uporabljajo in je le mrtva črka na papirju. Trenutno določbo 218. člena ZPP bi kvečjemu bilo mogoče razlagati v skladu z razpravnim načelom in sicer, da bi lahko zaprošeni sodnik na predlog stranke izvedel dodaten dokaz, če to ne bi bilo v nasprotju s prekluzijami glede navajanja novot. Npr., stranka prinese na zaslišanje listino in jo predloži priči, naj se o njej izjavi. Ko so stranke zbrane na naroku in je mogoče dokaze izvesti brez dodatnih težav, ni razlogov, da dodatnega dokaza pred zaprošenim sodnikom ne bi izvedli, če ga stranka brez svoje krivde ni mogla predlagati prej ali če to ne bi zavleklo postopka.[235]

K 53. členu:

Upoštevanje dokaza iz drugega postopka je po sedanji ureditvi omejeno. Kot dokaz je mogoče obravnavati le takšno izvedensko mnenje, ki ustreza procesnim standardom načela neposrednosti in načela kontradiktornosti. Izvedeniško mnenje iz kazenskega postopka je kot dokaz mogoče uporabiti le s soglasjem pravdnih strank. Neposredne dokazne vrednosti tudi nima izvedensko mnenje, izdelano za potrebe predkazenskega postopka, če pravdni stranki nista soglašali, da se takšno mnenje uporabi kot dokaz.[236]

Zaradi racionalizacije postopka se z novim 219.a členom v slovenski pravni red uvaja rešitev iz avstrijskega prava (§ 281a. aZPO), ki širi možnost uporabe dokaza, ki je bil izveden v drugem postopku. V takem primeru sodišču ni potrebno izvesti dokaza v predmetnem pravdnem postopku.

K 54. členu:

Nov 219.b člen ureja razkritje poslovnih skrivnosti. Predlagani člen uvaja standard tehtanja med različnimi pravno zaščitenimi interesi. Vpogled v listine, ki so poslovna skrivnost, se lahko zaupa tudi izvedencu, ki naredi povzetek bistvenih ugotovitev. Ureditev je povzeta po vzoru 18. točka preambule ter 5. člena k Direktive 2014/104/EU evropskega parlamenta in sveta z dne 26. novembra 2014 o nekaterih pravilih, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske (Direktiva 2014/104/EU), ter po 18. členu ZPomK-1.[237] Uvaja se možnost, da se zaradi varstva poslovnih skrivnosti naloži izvedencu, da pregleda dokumentacijo pri stranki in naredi izpiske oziroma kopije, tako da ne bodo razkrite poslovne skrivnosti.

Gre za upoštevanje predlogov pravne teorije, ki je opozarjala na pravno praznino v zakonu. Ureditev razkritja poslovnih skrivnosti je nujna, saj sicer številnih vrst zahtevkov praktično ne bi bilo mogoče učinkovito uveljavljati (na primer glede producentske odgovornosti, glede odškodninske odgovornosti zdravnikov, glede izpodbijanja pravnih dejanj v stečaju ipd).[238]

Gre za udejanjanje načela sorazmernosti in za stopnjevanje ukrepov v zvezi z dokazi, ki vsebujejo poslovne skrivnost. Prva (najmilejša) stopnja je, da sodišče naloži stranki, da sama prilagodi občutljive dokumente (npr. tako, da jih potemni). Druga stopnja je, da sodišče naloži

---

[235] V. Rijavec in A. Galič, Assessment of Evidence Regulation, v Vesna Rijavec, Tjaša Ivanc, Tomaž Keresteš (ur.), Dimensions of Evidence in European Civil Procedure, Kluwer Law International, 2016, str. 373.

[236] Vesna Rijavec, Dokaz z izvedenci, Podjetje in delo, 2012, št. 6-7, str. 1394 in naslednje.

[237] Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence (Uradni list RS, št. 36/08, 40/09, 26/11, 87/11, 57/12, 39/13 – odl. US, 63/13 – ZS-K, 33/14 in 76/15).

[238] A. Galič, Razkritje dokazov med privilegijem zoper samoobtožbo in vsebinsko pravičnostjo. V: Dnevi slovenskih pravnikov 2011 od 13. do 15. oktobra, Portorož, (Podjetje in delo, ISSN 0353-6521, Letn. 37, št. 6/7). Ljubljana: GV Založba, 2011, str. 1465-1466.

izvedencu, da vpogleda v dokumente s poslovnimi skrivnostmi in naredi izvlečke. Tretja (najostrejša) stopnja je, da mora stranka po odredbi sodišča v celoti razkriti dokumente, ki vsebujejo poslovne skrivnosti, če interes nasprotne stranke po pravnem varstvu prevlada nad interesom stranke po varovanju poslovnih skrivnosti.

K 55. členu:

Nov 219.c člen ureja dokaze, pridobljene na nedovoljen način. Tudi tu je uveljavljen standard tehtanja med različnimi pravicami.

Zgrešeno je preslikavati logiko kazenskega postopka v pravdni postopek. To velja tako za privilegij zoper samoobtožbo[239] kakor tudi za okuženost z nedovoljenimi dokazi in prepoved uporabe nedovoljenih dokazov.

Ustavno sodišče RS je z odločbo Up-472/02-12 z dne 7. 10. 2004 zavzelo stališče, da je načeloma nedopusten dokaz s predvajanjem zvočnega posnetka pogovora s stranko, ki ni vedela, da se pogovor snema. Prednost je namreč dalo človekovi zasebnosti, katere nedotakljivost zagotavlja 35. člen Ustave, in se opredelilo, da je zagotovljeno varstvo pred (tajnim) snemanjem pogovorov brez dovoljenja vseh oseb, ki v pogovoru sodelujejo. Iz obrazložitve navedene ustavne odločbe jasno izhaja stališče, da je poseženo v izključno pravico osebe, da sama razpolaga s svojo besedo oziroma glasom, če je brez vednosti prizadete osebe pogovor posnet. To pa pomeni, da dokaza, pridobljenega s kršitvijo pravice do zasebnosti, ni dopustno izvesti, razen če bi izvedba dokaza imela poseben pomen za izvrševanje neke pravice, ki jo varuje Ustava. Sodišče mora v vsakem posameznem primeru upoštevati načelo sorazmernosti (tretji odstavek 15. člena in drugi odstavek 2. člena Ustave) in skrbno presoditi, kateri pravici je treba dati prednost (glej 13. in 14. točko odločbe Up-472/02-12 z dne 7. 10. 2004).[240] Ugotoviti je torej mogoče, da dokazi, pridobljeni na nedovoljen način, niso absolutno prepovedani v civilnem postopku niti ni mogoče uporabiti pravil iz kazenskega postopka o izključitvi nedovoljenih dokazov in okuženosti sodnikov. Uporabiti je treba test sorazmernosti.

Lahko si zamislimo primer, ko gre za snemanje kaznivega dejanja (npr. povzročitve hude telesne poškodbe v pretepu) in storilci kaznivega dejanja za (zvočno oz. slikovno) snemanje ne vedo. V takem primeru interes žrtve po pravični odškodnini prevlada nad interesi povzročiteljev škode. Morebitne sankcije za nedovoljeno snemanje naj se uveljavljajo v posebne civilnem (odškodnina) ali kazenskem postopku.[241]

V primerjalnem pravu poznamo tri sisteme glede izvajanja nedovoljenih dokazov. Prvi so pravni sistemi, kjer so v civilnih postopkih, dokazi, pridobljeni na nedovoljen način, absolutno prepovedani. Drugi so pravni sistemi, kjer so v civilnih postopkih dokazi, pridobljeni na nedovoljen način, vedno dovoljeni. Tretji so pravni sistemi, ki sledijo modernih tendencam v civilnem pravu, da je treba glede dokazov, pridobljenih na nedovoljen način, ubrati srednjo pot

[239] Galič, Razkritje dokazov med privilegijem zoper samoobtožbo in vsebinsko pravičnostjo. V: Dnevi slovenskih pravnikov 2011 od 13. do 15. oktobra, Portorož, (Podjetje in delo, ISSN 0353-6521, Letn. 37, št. 6/7). Ljubljana: GV Založba, 2011, str. 1465-1466.

[240] Primerjaj VSL sklep I Ip 152/2013 z dne 23.01.2013.

[241] Nunner-Krautgasser, Arzenberger, Inadmissible Evidence: Illegally Obtained Evidence and the Limits of the Judicial Establishment of the Truth, v RIJAVEC, Vesna (ur.), KERESTEŠ, Tomaž (ur.), IVANC, Tjaša (ur.). Dimensions of evidence in European civil procedure, (European monographs series, vol. 94). Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer: Kluwer Law International, cop. 2016, str. 209.

in pri odločanju, ali se njihova izvedba dovoli, tehtati nasprotujoče si interese strank (načelo sorazmernosti – balancing the interest analisys).[242]

Pravno mnenje VS RS z dne 16.06.1999[243] je postalo z odločbo Ustavnega sodišča RS Up-472/02-12 z dne 7. 10. 2004 obsoletno.

K 56. členu:

Sprememba 226. člena predvideva, da je branje listin je nepotrebno, če stranki poznata njihovo vsebino, razen če je treba poudariti dobesedni zapis. Dokaz z listinami se v osnovi izvaja z branjem listin na naroku za glavno obravnavo (načelo ustnosti; glej tudi prvi odstavek 217. člena, šesti odstavek 236.a člena in tretji odstavek 302. člena ZPP). V praksi si sodniki delo olajšajo tako, da na zapisnik zapišejo, da je sodišče v soglasju s strankami vpogledalo v listinske dokaze v spisu in jih štelo za prebrane. Gre za ukrep racionalizacije in pospešitve postopka, kjer pravna varnost strank ni ogrožena, poseg v načelo ustnosti pa ni nesorazmeren.

Podobno rešitev poznata avstrijsko in nemško pravo (§ 177/2 aZPO, § 137 nZPO). Branje listinskih dokazov, ki je potrebno za izvedbo listinskih dokazov po veljavnem zakonu, je nepotrebno, če sta obe stranki z listinami seznanjeni. Zaradi tega zadošča, da sodišče zgolj vpogleda v te listine oz. se z njimi seznani, branje pa je neekonomično in nesorazmerno ter povzroči zavlačevanje postopka, še posebej v sporih, kjer je ogromno listinskih dokazov.

K 57. členu:

V 227. členu ZPP je določena edicijska dolžnost nasprotne stranke. Ta pripomore k učinkovitosti postopka, tako časovno kot vsebinsko, in je zajeta v načelu resnicoljubnosti ter vestnosti in poštenja. Tudi, če je vsebina listine za stranko neugodna (ker dokazuje trditev nasprotne stranke), mora ta listino predložiti. Čeprav zakon tega izrecno ne določa, izhaja ta dolžnost iz prvega odstavka, ki predvideva izdajo posebnega sklepa, s katerim sodišče zahteva predložitev listine, v petem odstavku pa daje napotek za primer, če stranka ne ravna v skladu s tem sklepom.

Pri spremembi prvega odstavka 227. člena ZPP gre za podrobnejšo ureditev edicijske dolžnosti nasprotne stranke, ki je povzeta po nemškem pravu (§ 421-425 nZPO). Predvsem je pomembno, da stranka konkretizira listino, ki je v rokah nasprotne stranke, ter njeno vsebino, da je mogoče uporabiti domnevo o resničnosti vsebine listine iz petega odstavka 227. člena ZPP.

---

[242] V. Rijavec, T. Keresteš, Restrictions on the admissibility of evidence. V: RHEE, C. H. van (ur.), UZELAC, Alan (ur.). Evidence in contemporary civil procedure : fundamental issues in a comparative perspective, (Ius Commune Europaeum, 139). Cambridge; Antwerp; Portland: Intersentia: Metro, 2015, str. 100; Nunner-Krautgasser, Arzenberger, Inadmissible Evidence: Illegally Obtained Evidence and the Limits of the Judicial Establishment of the Truth, v RIJAVEC, Vesna (ur.), KERESTEŠ, Tomaž (ur.), IVANC, Tjaša (ur.). Dimensions of evidence in European civil procedure, (European monographs series, vol. 94). Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer: Kluwer Law International, cop. 2016, str. 209.

[243] Pravna mnenja 1/99 str.18: »V pravdnem postopku ni na splošno nedovoljeno pričanje o tem, kar naj bi priča vedela o telefonskem pogovoru pravdnih strank, ki ga je poslušala na povabilo ene izmed njiju, medtem ko druga ni vedela, da pogovor še kdo posluša.
Pravdna stranka se lahko upre izvedbi takega dokaza samo, če bi bila s tem izigrana njena pravica odkloniti zaradi razlogov iz 271. člena v zvezi s prvim odstavkom 238. člena ZPP izpoved o vsebini pogovora, ki ga je imela po telefonu z drugo pravdno stranko.«

Pri spremembi tretjega odstavka 227. člena gre za krepitev iskanja materialne resnice, ki se kaže v tem, da ima stranka manj možnosti odreči predložitev listine kot tretja oseba. Po novem mora stranka načeloma vselej predložiti listino tudi, če gre za primere, ko bi stranka z izročitvijo listine spravila sebe v hudo sramoto ali precejšnjo premoženjsko škodo. Možnost odreka predložitve listine ostaja, če bi stranka s tem sebe spravila v kazenski pregon, ali če bi s tem svoje sorodnike spravila v kazenski pregon, hudo sramoto ali precejšnjo premoženjsko škodo. Določba se zgleduje po 163. členu šZPO. V nasprotju z dosedanjo ureditvijo je smisel določbe v tem, da mora stranka predložiti tudi listino, ki je zanjo neugodna in zaradi katere lahko izgubi spor in tako utrpi precejšnjo premoženjsko škodo, ali listino, zaradi katere bi lahko sebe spravila v hudo sramoto ali pa v kazenski pregon. Ne gre za kršitev privilegija zoper samoobtožbo, ker je sankcija za nepredložitev listine zgolj civilnopravna, ne pa kazenskopravna. Če nasprotna stranka listine ne predloži, jo zadene zgolj civilnopravna sankcija iz petega odstavka 227. člena ZPP, po kateri velja vsebina listine za dokazano, ne pa kazenskopravna.[244] Nekritično presajanje inštitutov kazenskega prava na civilnopravno področje je zgrešeno.[245] Privilegij zoper samoobtožbo lahko velja le v zvezi z listinami, ki bi lahko povzročile pregon v kazenskem postopku, ne pa v zvezi z listinami, ki bi lahko povzročile neuspeh stranke v pravdi.[246]

Veljavna določba petega odstavka 227. člena ZPP določa postopanje sodišča v primeru, če stranka, ki ima listino, noče ugoditi sklepu, s katerim ji je naložena predložitev listine, ali če proti prepričanju sodišča zanika, da bi bila listina pri njej. V takem primeru se štejejo dejstva, ki jih je nasprotna stranka želela s to listino dokazati, za dokazana. Po predlagani ureditvi lahko sodišče v takih primerih šteje, da listina obstaja in da je njena vsebina takšna, kot jo je zatrjevala nasprotna stranka. Določba petega odstavka 227. člena ZPP je bila uvedena z novelo ZPP-D po vzoru § 427 nemškega ZPO.[247] Vendar je bil prevod § 427 nZPO napačen,[248] zato se s predmetno novelo vnaša doslednejši prevod navedene nemške pravne norme. Razlika med prejšnjim in novim besedilom je neznatna, pa vendar bistvena. Po eni strani je bilo določilo, da "se šteje dejstvo, ki ga je nasprotna stranka želela s to listino dokazati, za dokazano," če stranka, ki ima listino, te noče predložiti, togo formalno dokazno pravilo o neizpodbitnem dokazu resničnosti zatrjevanih dejstev. Po drugi strani pa obstaja razlika med tem, ali je zaključek ta, da listina obstaja in da v njej nekaj piše (tako § 427 nZPO), ali pa gre kar za zaključek o resničnosti določenega dejstva. Kajti ni nujno, da je ta listina edini dokaz glede določenega dejstva, v slovenskem pravu pa velja pravilo o prosti dokazni oceni. Možno je, da obstajajo drugi dokazi, ki

[244] A. Galič, Disclosure of documents in civil procedure : the privilege against self-incrimination or a quest for procedural fairness and substantive justice. V: van RHEE, C. H. (ur.), UZELAC, Alan (ur.). Evidence in contemporary civil procedure : fundamental issues in a comparative perspective, (Ius Commune Europaeum, 139). Cambridge; Antwerp; Portland: Intersentia: Metro, 2015, str. 46.

[245] A. Galič, Razkritje dokazov med privilegijem zoper samoobtožbo in vsebinsko pravičnostjo, Dnevi slovenskih pravnikov 2011 od 13. do 15. oktobra, Portorož, (Podjetje in delo, ISSN 0353-6521, Letn. 37, št. 6/7). Ljubljana: GV Založba, 2011, str. 1465-1466.

[246] Galič, Razkritje dokazov med privilegijem zoper samoobtožbo in vsebinsko pravičnostjo. V: Dnevi slovenskih pravnikov 2011 od 13. do 15. oktobra, Portorož, (Podjetje in delo, ISSN 0353-6521, Letn. 37, št. 6/7). Ljubljana: GV Založba, 2011, str. 1465-1466.

[247] Zobec v: Ude in drugi, Pravdni postopek - zakon s komentarjem, 4. knjiga, stran 177.

[248] Galič, Disclosure of documents in civil procedure : the privilege against self-incrimination or a quest for procedural fairness and substantive justice. V: van RHEE, C. H. (ur.), UZELAC, Alan (ur.). Evidence in contemporary civil procedure : fundamental issues in a comparative perspective, (Ius Commune Europaeum, 139). Cambridge; Antwerp; Portland: Intersentia: Metro, 2015, str. 41.

učinkujejo v nasprotno smer, in predvsem je tudi možno, da vsebina listine neposredno sploh ne potrjuje tistega, kar stranka želi dokazati, pač pa gre le za dokaz v smislu indica.[249]

V § 142 nZPO je določeno, da sodišče pozove stranko k predložitvi določene listine. Na predlog sodišče pozove stranko, naj določeno listino izroči nasprotni stranki, če je dejstvo, ki se dokazuje z listino, pravno odločilno (§ 421, 425 nZPO). Tak predlog mora vsebovati: označbo listine, navedbo dejstva, ki se bo z listino dokazovalo; kolikor gre natančen opis vsebine listine, navedbo dejstev, na podlagi katerih je mogoče sklepati, da se listina nahaja v rokah nasprotne stranke, in navedbo pravne podlage za izročitev listine (§ 424 nZPO).

K 58. členu:

V veljavnem 228. členu je urejena edicijska dolžnost drugih oseb (tj. tretjih oseb, ki niso stranke postopka). Drugi osebi sme sodišče naložiti, naj predloži listino, če jo mora ta po zakonu pokazati ali predložiti ali če gre za listino, ki je po svoji vsebini skupna zanjo in za stranko, ki se sklicuje na listino (prvi odstavek 228. člena ZPP).

Vendar, tudi če ne obstaja edicijska dolžnost po materialnem pravu (torej če ne gre za nobenega od primerov edicijske dolžnosti iz prvega odstavka 228. člena ZPP), namreč ni ovir, da osebe, pri kateri je listina, sodišče ne bi zaslišalo kot pričo. In če mora ta oseba izpovedati, kakšna je vsebina listine, ki je v njeni posesti, ni videti razlogov, zakaj ji te listine ne bi bilo treba predložiti oziroma omogočiti, da sodišče neposredno preveri njeno vsebino.[250]

S predlaganim členom se krepi načelo materialne resnice, saj mora po novem tretji predložiti listino praviloma vedno, razen če obstajajo razlogi, zaradi katerih lahko odreče pričanje. Podobne določbe poznajo v Nemčiji (§ 428 – 430 nZPO). Kot rečeno, je tak standard uveljavljen v ZPP tudi glede zaslišanja prič.

K 59. členu:

Nov drugi odstavek 237. člena ZPP omogoča, da priča na narok ne pristopi le na podlagi vabila sodišča (kot to predvideva prvi odstavek 237. člena ZPP), temveč tudi na povabilo ene od strank.

Predlagana določba bo prispevala h koncentraciji, ekonomičnosti in pospešitvi postopka. V nekaterih primerih ,postopek celo zahteva, da se vse priče zasliši na eni obravnavi, da sodnik dobi vtis o verodostojnosti posameznih prič in da se jih sooči, če je potrebno.

V avstrijskem pravu je določeno, da lahko stranka tudi brez vabila sodišča na narok pripelje pričo ali izvedenca, ki ga je predlagala (§ 288 aZPO).

Glede povrnitve stroškov priči, ki pristopi na narok na povabilo ene od strank, je predlagano, da se stroški priči priznajo, če sodišče dokaz z zaslišanjem priče na naroku dejansko izvede. Le v takem primeru izda sklep o stroških priče, ki jih je dolžan poravnati po splošnem pravilu

[249]Galič, Razkritje dokazov med privilegijem zoper samoobtožbo in vsebinsko pravičnostjo. V: Dnevi slovenskih pravnikov 2011 od 13. do 15. oktobra, Portorož, (Podjetje in delo, ISSN 0353-6521, Letn. 37, št. 6/7). Ljubljana: GV Založba, 2011, str. 1456 in naslednje.

[250] J. Zobec v L. Ude (in drugi), Pravdni postopek, zakon s komentarjem, 2. knjiga, Ljubljana 2006, str. 433.

predlagatelj. Če se dokaz na naroku ne izvede, tudi sklepa o stroških ni treba izdati, saj gre za zasebno razmerje stranke in priče.

K 60. členu:

Z novelo se tretji odstavek 238. člena spreminja tako, da omogoča natančnejšo identifikacijo priče. Po veljavnem tretjem odstavku 238. člena je pričo treba vprašati za ime in priimek, ime očeta, poklic, prebivališče, rojstni dan, starost in njeno razmerje do strank. S predlagano določbo se podatek o imenu očeta nadomešča s podatkom o imenu staršev oziroma enega od njih ter alternativno določa EMŠO,

K 61. členu:

Veljavni 246. člen določa obveznost izvedenca odzvati se vabilu in dati svoje mnenje in izvid. Sodišče oprosti izvedenca, če ta to zahteva iz razlogov, iz katerih sme priča odreči pričanje ali odgovor na posamezna vprašanja (231. – 234. člen), ali iz drugih upravičenih razlogov.

Nov četrti odstavek 246. člena ZPP zavezuje izvedenca k skrbnosti, saj mora izvedenec razloge, zaradi katerih ne more (pravočasno) opraviti izvedenskega mnenja, sodišču sporočiti nemudoma, da lahko sodišče hitro postavi drugega izvedenca. Takšno rešitev poznajo tudi v avstrijskem pravu (§ 357 aZPO).

K 62. členu:

Izvedenec ima po ZPP štiri dolžnosti: dolžnost sodišču nemudoma sporočiti razloge, zaradi katerih ne more (pravočasno)izdelati izvedenskega mnenja (nov četrti odstavek 246. člena), dolžnost prihoda na sodišče, dolžnost opraviti izvedensko delo in dolžnost podati izvid in mnenje nepristransko, po svoji vesti ter v skladu s pravili znanosti in strokovnega znanja. Sodišče po veljavnem 248. členu ZPP z denarno kaznijo kaznuje izvedenca, ki ne pride na narok, na katerega je bil v redu povabljen, in svojega izostanka ne opraviči, izvedenca, ki brez upravičenega razloga noče opraviti izvedenskega dela, in izvedenca, ki brez upravičenega razloga ne opravi izvedenskega dela v postavljenem roku. Tem primerom se z dopolnjenim prvim odstavkom 248. člena dodaja možnost, da sodišče izvedenca sankcionira tudi, če ne ravna v skladu s četrtim odstavkom 246. člena ZPP, to je, če sodišču nemudoma ne sporoči razlogov, zaradi katerih ne more (pravočasno) opraviti izvedenskega mnenja.

K 63. členu:

V novem tretjem odstavku 252. člena ZPP predlagatelj uvaja sankcije za primer, če stranka ovira izvedenca pri njegovem delu. O tem, kakšen pomen ima to, presodi sodišče glede na vse okoliščine primera. Sankcije za strankino oviranje izvedenca so predvidene že v izvršilnem pravu (glej prvi odstavek 33. člena ZIZ).

K 64. členu:

Predlagatelj v drugem odstavku 253. člena ZPP razširja dolžnost sodišč, da opozorijo izvedence na sankcije za nepravočasno izdelavo izvedenskega mnenja (denarna kazen do 1.300 EUR, znižanje nagrade v skladu z določbami zakona, ki ureja sodišča.

V praksi se pogosto dogaja, da morajo sodišče izvedence in cenilce po prekoračitvi roka pozivati, naj predložijo izvedensko mnenje ali cenitveno poročilo. Zaradi zamud izvedencev in

cenilcev se postopek včasih precej zavleče. Pri navedeni dopolnitvi gre za ekonomsko spodbudo izvedencem, da bodo svoja izvedenska mnenja pravočasno dostavili sodišču. Sodišče mora v skladu z določbami zakona, ki ureja sodišča, v primeru nepravočasne predložitve cenitvenega poročila znižati nagrado za opravljeno delo in stroške. Drugi odstavek 90. člena ZS določa: »Če sodni izvedenec izvida oziroma mnenja ne izdela v roku, ki mu ga določi sodišče ali drug državni organ, se mu nagrada zniža za en odstotek za vsak dan zamude, vendar skupno največ za 50 odstotkov, razen če sodni izvedenec izkaže, da je do prekoračitve roka prišlo iz upravičenih razlogov.«

K 65. členu:

Nov 253.a člen po nemškem zgledu ureja samostojni dokazni postopek. V nemškem pravu je samostojni dokazni postopek urejen v drugem odstavku § 485 nZPO, ki določa:
»Pred začetkom postopka lahko sodišče na predlog stranke, ki ima pravni interes, izvedencu naloži izdelavo pisnega izvida in mnenja, da se ugotovi:

- stanje osebe oziroma stanje ali vrednost stvari,
- vzrok premoženjske ali nepremoženjske škode oziroma stvarnih napak,
- ukrepe za odpravo premoženjske ali nepremoženjske škode oziroma stvarnih napak.

Pravni interes stranke iz prejšnjega odstavka se domneva, če lahko ugotovitve izvedenca služijo izognitvi pravnemu sporu.»

Gre za predpravdno pridobivanje informacij (izvajanje dokazov), ki služi temu, da do nekaterih pravd ne bi prišlo v primerih, ko je med strankama sporno dejansko stanje. Če bi do pravd prišlo, bi se stranki lažje poravnali v zgodnji fazi postopka, poleg tega pa bi tožnik lažje ocenil višino tožbenega zahtevka ter se tudi v pravdi kasneje skliceval na ugotovitve izvedenca.[251] V pravdi se nov izvedenec praviloma ne postavi, zato je mogoče prvega tudi zaslišati (primerjaj tretji odstavek § 485 nZPO).

V Nemčiji velja, da če po pridobitvi pisnega izvedenskega mnenja predlagatelj ne vloži tožbe v roku enega meseca, mora nasprotni stranki povrniti stroške postopka z izvedencem (§ 494a nZPO). Predlagana novela je ubrala drugačno rešitev, in sicer, da se glede vprašanj, ki v 253.a členu ZPP niso urejena, smiselno uporabljajo določbe ZPP o zavarovanju dokazov. To pomeni, da bo v skladu z drugim odstavkom 253.a člena v zvezi s 167. členom ZPP veljalo pravilo, da stroške samostojnega dokaznega postopka z izvedencem krije stranka, ki je predlagala izvedbo tega dokaza, in da mora ta stranka povrniti stroške tudi nasprotni stranki oziroma postavljenemu začasnemu zastopniku. Lahko pa stroške, nastale v samostojnem dokaznem postopku, stranka pozneje uveljavlja kot del pravdnih stroškov glede na uspeh v pravdi, če tožbo vloži.

K 66. členu:

Predlagatelj spreminja drugi odstavek 269. člena in pripravljalni postopek dopolnjuje z uvedbo pripravljalnega naroka.

V spremenjenem četrtem odstavku 269. člena predlagatelj uvaja omejitev števila pripravljenih vlog, ki jih stranke vložijo na lastno pobudo med pripravami za glavno obravnavo. Brez poziva sodišča stranka vloži le eno pripravljalno vlogo, in sicer najkasneje 14 dni pred pripravljalnim narokom ali pred prvim narokom za glavno obravnavo, če pripravljalni narok ni bil razpisan, sicer sodišče pripravljalno vlogo zavrže. Na ta način bo preprečeno prepozno vlaganje vlog, zaradi česar v praksi pogosto pride do preložitve narokov. Na poziv sodišča v okviru pisnega

[251] Christian Wolf, Nicola Zeibig, Evidence in Civil Law – Germany, - El. knjiga. - Maribor : Institute for Local Self-Government and Public Procurement, 2015. - (Lex localis) (Book series Law & society), str. 18.

materialnega procesnega vodstva (286.a člen ZPP) ali v okviru poprave ali dopolnitve vlog (108. člen ZPP) omejitve števila vlog strank med pripravami za glavno obravnavo ni.

Omejitev števila pripravljalnih vlog pozna tudi slovensko pravo v sporu majhne vrednosti, prav tako švicarsko pravo. Določitev roka (sedem dni) za vložitev zadnje pripravljalne vloge pozna avstrijsko pravo (§ 257 aZPO – pripravljalna vloga najpozneje en teden pred pripravljalnim narokom). Na ta način predlagatelj preprečuje navajanja novot (novih dejstev in dokazov) pred narokom v vlogah po kapljicah (piecemeal procedure).

Zaradi zasledovanja standarda skrbnosti, ki je že uveljavljen v pravnih razmerjih med strankami (glej 6. člen OZ), in zapisan med temeljnimi načeli zakona, je mogoče od strank zahtevati ustrezno skrbnost v postopku, da bo mogoče spor ob kvalitetno zbranem procesnem gradivu rešiti relativno hitro. H kvalitetno zbranemu procesnemu gradivu prispevajo stranke tako, da vloge podajo pravočasno, da so te jasne, kratke, razumljive in da vsebujejo vse, kar je potrebno: predloge strank, ugovore procesnega ali materialnega prava, dejstva, ki so odločilna v sporu, in predlagajo dokaze. Sodišče vpliva na kvaliteto zbranega procesnega gradiva z izvajanjem materialnega procesnega vodstva. Vse procesno gradivo je treba predlagati pravočasno in na skoncentriran način. V praksi se pogosto zgodi, da stranke vlagajo nepregledno število vlog, ki so lahko precej obsežne in se v prebijanju skozi spis lahko izgubi bodisi sodnik bodisi tudi nasprotna stranka. Vloge, ki niso omejene po obsegu in ki v praksi pogosto vsebujejo zgolj povzemanje tistega, kar je bilo v postopku že storjeno, ali kar je neka stranka v postopku že zapisala, ne prispevajo k večji kvaliteti odločanja v sodnem postopku. Od stranke je glede na ustrezno skrbnost, ki se od nje pričakuje (od odvetnika se pričakuje strožja skrbnost ravnanja v postopku, to je skrbnost profesionalca), mogoče pričakovati, da njenevloge vsebujejo zgolj sintezo vsega, kar bilo na zadevi že napravljeno in kar je potrebno na zadevi še napraviti, na primer: predlagati nove dokaze, navajati nova dejstva in uveljavljati ugovore procesnega ali materialnega prava. Zaradi tega zakonodajalec ob naslonitvi na izkušnje v sporu majhne vrednosti in na naslonitvi na švicarsko ureditev (Zakon o pravdnem postopku iz leta 2013) ter na ICC Rules of Arbitration predlaga rešitev, ki je delno kombinirana tudi s primesmi avstrijskega in nemškega prava, po kateri lahko vsaka stranka do razpisa pripravljalnega naroka ali prvega naroka za glavno obravnavo, če pripravljalni narok ni bil razpisan, vloži le eno pripravljalno vlogo, nadaljnjo pripravljalno vlogo pa lahko vloži le, če jo sodišče k temu pozove. To ne pomeni, da bi bile strank prekludirane z navajanjem dejstev ali dokazov ali s podajanjem predlogo v postopku oz. ugovorov procesnega ali materialnega prava na pripravljalnem naroku ali na prvem naroku za glavno obravnavo, če pripravljalni narok ni bil izveden, temveč zgolj to pomeni, da lahko stranke podajajo svoje predloge, navajajo nova dejstva in predlagajo dokaze na naroku ustno.

Če stranka vloži na pripravljalnem naroku vlogo v spis ali pred pripravljalnim narokom oziroma pred narokom za glavno obravnavo, če pripravljalni narok ni bil izveden, pozneje kot v roku 14 dni pred samim narokom, se takšna vloga zavrže kot prepozno. V praksi se pogosto dogaja, da od vložitve odgovora na tožbo pa do razpisa poravnalnega naroka oziroma prvega naroka za glavno obravnavo mine precej časa (nekje od 6 mesecev do enega leta, na nekaterih bolj obremenjenih sodiščih pa še več). Ko sodišče končno po enem letu razpiše narok, se stranke na veliko razpišejo v pripravljalnih vlogah, ki jih vložijo zelo pozno, včasih celo na samem poravnalnem naroku oziroma na naroku za glavno obravnavo, nato pa je zaradi zagotovitve strankine pravice do izjave treba narok preložiti. Preložitev narokov negativno vpliva na koncentracijo postopka. Zaradi tega je treba omejitev navajanja novih dejstev in dokazov v pisni obliki prestaviti na časovni termin pred pripravljalnem narokom.

K 67. členu:

V spremenjenem 270. členu se širijo pristojnosti strokovnih sodelavcev in sodniških pomočnikov. To velja po eni strani za fazo priprav na glavno obravnavo z namenom, da se sodnike razbremeni tistih opravil, ki jih lahko opravi sodno osebje na nižji stopnji. Po drugi strani se omogoča, da sodniški pomočniki po novem odločajo o višini stroškov v pravdnih postopkih, če sodnik o stroških odloči le po temelju. Nadalje, ta predlog v še večji meri omogoča triažiranje na sodiščih. Pooblastila sodniških pomočnikov se razširjajo glede na dobre izkušnje iz izvršilnih postopkov. Sodniku so tako pridržana zgolj tista opravila, ki predstavljajo odločanje o glavni zadevi. S predlagano spremembo se tako sodnika dodatno razbremeni opravil, ki ne predstavljajo sojenja (sodnega odločanja) v klasičnem pomenu. Na ta način se uveljavlja upravljavsko načelo prenosa nalog na najnižjo kompetenčno raven, ki ga v Otvoritvi sodnega leta 2016[252] poudarja Vrhovno sodišče RS.[253]

K 68. členu:

Pri predlogu za dopolnitev drugega odstavka 277. člena ZPP gre za dosledno implementacijo 17. člena Uredbe št. 805/2004 v slovenski pravni red. Delno je bilo to glede opozorila o plačilu stroškov postopka storjeno že z novelo ZPP-D, v celoti pa, kot kažejo kritike v teoriji, 17. člen Uredbe št. 805/2004 še ni bil implementiran v slovenskem pravnem redu.[254] Navedena zakonska sprememba bo omogočila, da bodo ,slovenske zamudne sodbe potrjene kot evropski izvršilni naslov. Na tak način bo njihova izvršitev v drugi državi članici EU pospešena, poenostavljena in cenejša .

Pri novem četrtem odstavku gre za določbo, ki dopolnjuje noveliran prvi odstavek 180. člena ZPP, in je namenjena zgodnjemu usmerjanju postopka, ki se kaže v tem, da stranki v kar najzgodnejši fazi postopka izrazita željo po napotitvi na mediacijo,zaradi česar ju lahko sodišče še pred razpisom naroka in brez posebnega povpraševanja napoti na mediacijo. S tem bo prihranjen čas, ki so ga sodišča doslej izgubljala s tem, da so po prejemu odgovora na tožbo obe stranki s posebnim pozivom povpraševala, ali bi se strinjali z napotitvijo na mediacijo.

K 69. členu:

Predlog OZS po razpisu pripravljalnega naroka je utemeljen in smiseln. Na pripravljalnem naroku naj sodišče s strankama odprto razpravlja o pravnih in dejanskih vprašanjih (odprto sojenje, izvaja materialno procesno vodstvo, da ne pride sodišče v spoznavno stisko, to je takrat, ko stranka ne navede vseh pravnih relevantnih dejstev in se sodišče ne more opredeliti dokončno glede utemeljenosti, neutemeljenosti tožbenega zahtevka), na naroku naj sodišče napravi tudi pisni načrt časovne izvedbe postopka (časovnica), in sprejme dokazni sklep, da lahko tudi opredeli datume narokov za izvedbo posameznih dokazov.

Z novim 279.c členom ZPP predlagatelj dopolnjuje pripravljalno fazo postopka s (ponovno) uvedbo pripravljalnega naroka (dvotirni - *two track procedure* - po izbiri sodnika). Sodnik naj ima diskrecijo in odloči, ali bo po prejemu odgovora na tožbo razpisal poravnalni narok (305.a člen ZPP) ali pripravljalni narok, na katerem bi v soglasju s strankama naredil načrt (časovni plan) o poteku postopka in izvajanju dokazov (rok in število pripravljalnih vlog, ki jih bo strankam dopustilo, da jih lahko vložita do začetka glavne obravnave, če se stranka ne more takoj izjaviti o navedbah in predlaganih dokazih, ki jih je nasprotna stranka podala na pripravljalnem naroku;

---

[252] Otvoritev sodnega leta 2016, str. 25 (dne 9.3.2016 dosegljivo na: http://www.sodisce.si/mma_bin.php?static_id=20160209122253).

[253] Otvoritev sodnega leta 2016, str. 24 (dne 9.3.2016 dosegljivo na: http://www.sodisce.si/mma_bin.php?static_id=20160209122253).

[254] Galič v Galič, Betetto, 2011, str. 146-147; Ekart, Rijavec, 2010, str. 201.

datume za razpis narokov in druga procesna dejanja). Večja prožnost bo omogočila, da sodnik postopek prilagodi posebnostim posameznega primera (prožnost kot sredstvo za pospešitev odločanja). Gre za moderen pristop k vodenju civilnih postopkov. V Nemčiji ima sodnik že od uveljavitve tako imenovane poenostavitvene novele iz leta 1976 (*Vereinfachungsnovelle*) dalje v skladu z drugim odstavkom 272. členom ZPO pred izvedbo glavne obravnave možnost izbire med izvedbo "zgodnjega prvega naroka" (*früher erste Termin*, § 275 nZPO) in izvedbo predhodnega pisnega postopka (§ 276 nZPO). Odločitev o tem, katero izmed ponujenih možnosti bo izbral, je prepuščena njegovi presoji in tudi ni predmet sodnega (instančnega) preverjanja.[255]

Za hiter potek postopka je ključno, da so sodnik in stranke dobro pripravljena na naroke, še posebej na pripravljani narok, na katerem se začrta nadaljnji potek postopka (opredelitev pravne podlage, izvajanje materialnega procesnega vodstva, program postopka, dokazni sklep, časovni potek postopka). Če sodnik ne ve, kam bi rad prišel, bo tja tudi prispel: izvedel bo vse dokaze, ki so jih stranke predlagale, pa kljub temu ne bo vedel, pri čem je in kako odločiti. Zato je nujno, da sodnik v razpravi s strankama opredeli, katero normo materialnega prava bo uporabil za odločanje o tožbenem zahtevku, da bo lahko kakovostno izjavljal materialno procesno vodstvo in stranke spodbujal ter usmerjal k temu, da bodo navajale le tista dejstva, ki so pravno relevantna (pravotvorna). S tem bo sodnik preprečil, da bi stranke navajale dejstva vse povprek, tj. vsa dejstva v zvezi s historičnim dogodkom, torej,od tistih, ki so pravotvorna, do tistih, ki nimajo na odločanje v pravdnem postopku nobenega vpliva.

Predlog OZS glede izdelave časovnega načrta poteka postopka je dobrodošel za dobro načrtovanje poteka postopka. Časovni načrt poteka postopka je že dobro uveljavljen v arbitražnem pravu (glej 24. člen ICC Arbitration Rules, 25. člen Ljubljanskih arbitražnih pravil). S časovnim načrtom poteka postopka senat določi roke za vložitev morebitnih nadaljnjih pisnih vlog (npr. glede vprašanj, glede katerih se stranka ali njen pooblaščenec na samem pripravljalnem naroku ne moreta takoj izjasniti), datum(e) narokov za glavno obravnavo, datum, do katerega bo senat izdal sodbo, oziroma druge sestavine, ki jih šteje za potrebne (glej tudi drugi odstavek 25. člena Ljubljanskih arbitražnih pravil).

Gre za uvajanje principa upravljanja postopka (case manegmenta), ki bo zahtevalo od sodišča, da se bo skrbno in strokovno pripravljalo na postopek, na ta način bo postopek preglednejši za stranke, določba pa bo zavezovala sodnika, da se bo na postopek skrbno pripravil, kar lahko prispeva k temu, da bo postopek hitreje zaključen. K pospešitvi postopka ne prispevajo nesorazmerno kratki roki, temveč k temu prispeva koncentracija glavne obravnave. Do nje lahko pride, če so na zadevo dobro pripravljeni sodnik in stranke, ki svojih pravic ne zlorabljajo in ne zavlačujejo postopka, torej če imamo opravka s strankami, ki ravnajo v dobri veri. Glede časovnega poteka postopka je smiselno, da sodnik na naroku v soglasju s strankami določi datume narokov za glavno obravnavo in katere dokaze bo potrebno v posameznih narokih izvesti. Na primer: sodnik se na pripravljalnem naroku s strankami dogovori za postavitev izvedenca, v kakšnem roku naj izvedenec izdela izvedeniško mnenje, v kakšnem roku naj sodišče izvedeniško mnenje strankama izroči, v kakšnem roku naj stranki podata pisne pripombe na izvedeniško mnenje ter v kakšnem roku naj sodišče izvedenca zasliši na naroku. Prav tako se na pripravljalnem naroku določijo datumi narokov, na katerih se bodo izvedli vsi ostali dokazi. To bo prispevalo k predvidljivosti in koncentraciji postopka. Dogovor bo sodnika in stranke zavezoval k skrbni pripravi na postopek. Poleg tega zaveza stranke,dana na sodišču, pomeni večjo verjetnost, da se bo stranka te zaveze držala, kot če bi roke določilo sodišče samo. Konsenzualnost pri poteku postopkov je bistvena za dobro komunikacijo med strankami

[255] Urška Grm, Izbrani procesnopravni vidiki sodnikove oblasti in odgovornosti v slovenski ter nemški procesnopravni ureditvi, Podjetje in delo, 1/2015, str. 184 in naslednje.

in sodiščem. Cij je konec koncev isti, tj. rešitev spora na pravičen in pošten način, torej da bo odločba pravilna in zakonita. Zaradi tega je sodišče že na pripravljalnem naroku dolžno izvajati materialno procesno vodstvo.

Po zgledu pravil mednarodnenarodne trgovinske zbornice v Parizu glede arbitraže (ICC Rules of Arbitration) lahko sodnik na naroku v gospodarskih sporih (nov 495.a člen ZPP) v okviru formalnega procesnega vodstva določi, koliko časa imajo stranke na voljo za navajanje novih dejstev in predlaganje novih dokazov, seveda ob upoštevanju vseh okoliščin primera in ob upoštevanju tega, ali se narok zvočno snema ali ne. Smiselno je, da se ta formalna procesna odredba (procedual order) dogovori med strankama na samem pripravljalnem naroku. Nadalje je smiselno, da se sodišče v gospodarskih sporih v primeru, ko pozove stranke naj podajo pripravljalno vlogo (bodisi pred narokom za glavno obravnavo, bodisi pred pripravljalnim narokom, bodisi pred prvim narokom za glavno obravnavo, bodisi tekom dokaznega postopka) na primer, naj se izjavijo o izvedeniškem mnenju, postavi omejitve glede obsega vloge. V praksi se namreč pogosto zgodi, da stranke v svojih pripravljalnih vlogah zgolj pozivajo tisto, kar je že navedel izvedenec, namesto da biizpostavile tisto, kar je bistveno. Bistveno pa ni prepisovanje tega, kar je izvedenec napisal, temveč ali se z izvedeniškim mnenjem strinjajo ali ne in v katerem delu se ne strinjajo ter zakaj se ne strinjajo. Torej, uveljavlja se standard skrbnosti, ki se kaže v jedrnati in obrazloženi vlogi. Zato lahko sodnik omeji bodisi čas navajanja novih dejstev na naroku, bodisi vseh posameznih pripravljalnih vlog. Bistvena ni kvantiteta samega navajanja na naroku in dolžina naroka, ampak kvaliteta tega, kar je bilo izrečeno.

Omejitve pri kvantiteti vlog ne vplivajo na pravico do navajanja novot oz. omejitve pri pisnosti ne omejujejo pravico do navajanja novot. Stranke lahko še na samem naroku navajajo nova dejstva, predlagajo nove dokaze, podajajo ugovore, vendar morajo to storiti ustno. Kajti načelo ustnosti bi bilo popolnoma izvotljeno, če bi stranka na naroku brala listine. Poleg tega je treba razmejiti bremena in odgovornosti sodišča in strank. Treba je vedeti, da sodišča niso strojepisni servis strank (na primer: odvetnikov), temveč je odgovornost strank in odvetnikov v tem, da vsa dejstva, ki so pomembna, pravočasno navajajo v pripravljalnih vlogah. Omejitev števila vlog (švicarsko pravo in ICC Rules of Arbitration) je kombinirana z rešitvijo, ki jo poznajo v avstrijskem in nemškem pravu, po kateri mora biti pripravljalna vloga vložena dovolj hitro, da v nasprotnem primeru ne odpade narok. Zaradi tega je treba ob avstrijskem zgledu postaviti standard, da lahko stranka vloži samo eno pripravljalno vlogo pred pripravljalnim narokom ali prvim narokom za glavno obravnavo, in to vsaj 14 dni preden se narok opravi ob hkratnem dokazilu, da je vlogo poslala tudi nasprotni stranki. Nobene potrebe ni, da je sodišče zgolj servis za vročanje vlog nasprotni stranki, če lahko odvetnik vlogo neposredno vroči odvetniku nasprotne stranke, kar zakonodaja že omogoča. Zaradi tega se uvaja tudi obvezno vročanje med odvetniki. Zakon uvaja torej dva reza: prvi rez je omejitev števila pripravljalnih vlog (po zgledu spora majhne vrednosti, švicarskem pravu in ICC Rules of Arbitration), druga omejitev, ki je poznana v avstrijskem in nemškem pravu in je bila v zelo omehčani obliki uvedena tudi pri nas, pa je omejitev, po kateri mora biti vloga vložena na sodišče v določenem roku, pred izvedbo samega naroka, torej v roku 14 dni pred tem. Na ta način bo imelo sodišče dovolj časa, da se kvalitetno pripravi na zadevo, ob enem pa bo tudi nasprotna stranka imela dovolj časa, da odgovori na navedbe nasprotne stranke. Res je, da nasprotna stranka potem ne bo mogla replike vložiti v pisni obliki, vendar se bo s samo vlogo pravočasno seznanila in bo podala lahko repliko na zgoščen in jedrnat način ustno na samem naroku. Če dopuščamo pisno vlaganje vlog na samem naroku, takšna praksa popolnoma izvotli načelo ustnosti, ki je eno izmed temeljnih načel pravdnega postopka. Treba se je zavedati, da je bila za Franca Kleina, utemeljitev avstrijskega ZPO, ustnost ena izmed ključnih orodij za pospešitev postopka. Res je, da konec 19. stoletja še ni bilo tipkalnih strojev, kaj šele računalnikov, zato so bile vse vloge pisane na roko in ker so bile pisane na roko so bile relativno zgoščene in vsebovale vse tisto, kar je bilo res nujno potrebno v postopek, zato niso bile posebej obsežne. Vendar je lahko sodnik na

samem naroku z izvajanjem materialnega procesnega vodstva strankam neposredno razložil, katera dejstva morajo dopolniti, postavljal vprašanja in podvprašanja ter na ta način lažje rešil spor. Res je, da je v določenih primerih pisno materialno procesno vodstvo dobrodošlo, še posebej v primerih, ko sta obe stranki zastopani po profesionalnih pooblaščencih (odvetnikih ali pravnikih z opravljenim pravnim pravosodnim izpitom, ki so zaposleni v določenih večjih gospodarskih družbah), vendar s pisnim materialnim vodstvom vedno ni mogoče stranki pojasniti oziroma dovolj uspešno pojasniti, kaj sodišče od stranke želi. Ko je vzpostavljena neposredna ustna komunikacija med strankama, je lažje opredeliti sporna vprašanja in strankam pojasniti, katere navedbe morajo dopolniti ali pa katere dokaze predlagati. Z omejitvijo števila vlog bo tudi sodišče razbremenjeno zamudnega računanja stroškov in zamudnega odločanja o tem ali je bila določena vloga potrebna v postopku ali ne. To bo prispevalo h koncentraciji postopka in njegovi pospešitvi.

Nadalje, ni videti posebnega razloga, da bi se spor majhne vrednosti do faze pripravljalnega naroka ali prvega naroka za glavno obravnavo bistveno razlikoval od rednega postopka. Izkušnje iz prakse kažejo, da je obseg spisa v sporih majhne vrednosti pogosto večji kot obseg spisov v rednem postopkov. To gre verjetno tudi na račun tega, da je v sporih majhne vrednosti uveljavljena eventualna maksimalna, s katero mora tožnik vsa dejstva in vse dokaze predlagati že v tožbi, toženec pa v odgovoru na tožbo, in da na samem naroku za glavno obravnavo ni mogoče navajati niti novih dejstev niti predlagati dokaze, niti ni sodišču omogočeno, da izvaja materialno procesno vodstvo oziroma je pri tem zelo omejeno. Materialno procesno vodstvo je temelj uspešnega vodenja postopka in temelj, da se zadeva reši relativno hitro na pravičen način. Pretirani formalizmi v sporih majhne vrednosti, ki se kažejo v prestrogih prekluzijah (eventualna maksima), načenjajo legitimnost sodnih odločitev, saj sodišče ne odloča vsebinsko, mapk zgolj formalno. Stranka v takem primeru ne dobi vsebinskega odgovora, čeprav bi bilo za rešitev spora v medsebojnih razmerij med strankama pogosto smiselno, da sodišče vsebinski odgovor poda, še posebej z oziroma, da stranke v pravnih razmerjih še naprej sodelujejo in bi bilo to preventivno delovalo na njuno poslovanje ali na njune odnose v prihodnosti.

Na samem pripravljalnem naroku sodišče vodi materialno procesno vodstvo, s sklepnim dogovorom s strankami naredi časovnico poteka postopka (načrt poteka postopka, glej tudi ICC Rules of Arbitration). Za koncentracijo postopka je izjemnega pomena, da se stranke, sodišče (in po možnosti tudi izvedenec) dogovorijo za časovni tek postopka. Izvedenčeva zaveza je trdnejša, če sam sodeluje pri sprejemu odločitve, do kdaj bo izvedensko mnenje izdelal.

Na pripravljalnem naroku lahko sodišče izvede tudi listinske dokaze. Zakon ne vsebuje več zahteve, da bi bilo treba vse listinske dokaze brati. V praksi že tako večinoma do branja vseh listin na naroku ni prihajalo, saj so se stranke temu odpovedale. Branje listinskih dokazov je bilo potrebno v preteklosti, ko so bili laični sodniki porotniki, sedaj ko imamo profesionalne sodnike, posebne potrebe po branju listinskih dokazov ni, še posebej pa ni smiselno brati listinskih dokazov, ki so lahko zelo obsežni, če so stranke in sodišče z vsebino listinskih dokazov seznanjeni. Torej, na pripravljalnem naroku sodišče poleg materialno procesnega vodstva in poleg izdelave načrta poteka postopka tudi že izvede listinske dokaze. Takoj po pripravljalnem naroku lahko sodišče tudi začne s prvim narokom za glavno obravnavo, če se stranki s tem strinjata, podobno kot je ta rešitev uveljavljena do sedaj v zvezi s poravnalnim narokom in nadaljevanjem prvega naroka za glavno obravnavo. Če takoj po pripravljalnem naroku sodišče začne z narokom za glavno obravnavo, na njem lahko zasliši , stranke, ki so na naroku prisotne. Prisotnost na pripravljalnem naroku oziroma na prvem naroku za glavno obravnavo je na zahtevo sodišča za stranke obveza. Stranko, ki se tega naroka ne udeleži, je treba sankcionirati ob zgledu ureditve tega vprašanjav postopku v sporih majhne vrednosti, in sicer s tem, da se šteje, da stranka, ki na pripravljalni narok oziroma na prvi narok za glavno obravnavo (če pripravljalni narok ni bil izveden) ni pristopila, umika vse dokaze z zaslišanjem prič, strank in

izvedencev (glej spremenjen 282. člen ZPP). Na ta način se išče ravnotežje med koncentracijo postopka in pospešitvijo postopka na eni strani in ugotavljanjem materialne resnice v postopku na drugi strani. Sankcioniranje strank zaradi neskrbnosti je nujno za hiter in koncentriran potek postopka. Poleg tega mora stranka, ki na pripravljalni narok ne pristopi, nasprotni stranki povrniti njene stroške za pristop na narok (glej spremenjen 282. člen ZPP). S tem je obrnjena logika, ki je uveljavljena do sedaj, da sodišče prisotni stranki separatne stroške, le če ta posebej zahteva (156. V zvezi s 163. členom ZPP). V praksi zaradi odvetniške lojalnosti odvetniki pogosto niso zahtevali separatnih stroškov, če na narok ni pristopil odvetnik nasprotne stranke.

Na pripravljalnem naroku naj sodišče sprejme dokazni sklep in v soglasju s strankami napravi načrt poteka postopka (časovnico). Na ta način bo sodnik zavezan, da se na narok dobro pripravi. Takoj po pripravljalnem naroku lahko sodišče nadaljuje s prvim narokom za glavno obravnavo. Smiselno je tudi uvesti možnost, da sodišče na naroku za glavno obravnavo zasliši pričo, ki je sicer ni vabila, je pa na narok pristopila, bodisi na lastno iniciativo bodisi na iniciativo ene od strank. To prispeva h koncentraciji postopka in k ekonomičnosti ter pospešitvi postopka. V nekaterih primerih postopek celo zahteva, da se vse priče zasliši na eni obravnavi, da sodnik dobi vtis o verodostojnosti posameznih prič in da se jih sooči, če je potrebno.

V Nemčiji je pisni pripravljalni postopek prej izjema (pisni pripravljalni postopek je bil značilnost Stuttgartskega modela – das Stuttgarter Modell) kot pravilo,[256]Stuttgartski model je bil eksperiment. Sodniki se namesto pisnega pripravljalnega postopka po navadi odločijo za prvi zgodnji narok (früher erstrer Termin, § 275 nZPO), na katerem sodišče izvaja materialno procesno vodstvo, na katerem se lahko sklene sodna poravnava, in na katerem lahko stranke navajajo nova dejstva in predlagajo nove dokaze, bodisi ustno, bodisi v pisni obliki za vlaganje pripravljalnih vlog.

Smiselno je uvesti podobno pravilo, kot je v 23. členu ICC Rules of Arbitration, ki govori o Terms of Reference (delovno področje arbitraže). Ta določba predvideva, da arbitražni senat skliče konferenco, na kateri s strankami ali pa brez konference na podlagi pisnih vlog strank določi področje delovanja arbitraže, predvsem sporna vprašanja (dejanska ali pravna), ki jih je treba razčistiti (Terms of Reference).

V Avstriji sodišče na pripravljalnem naroku določi program postopka (nem. Prozessprogram), kjer gre za opredelitev pravne podlage tožbenega zahtevka, ugotovitev nespornih in spornih dejstev med strankama in načrt izvedbe dokazov.[257] Reforma aZPO iz leta 2002 je namreč dokazni sklep odpravila in ga nadomestila s programom postopka.[258]

Omejitev števila pripravljalnih vlog in določitev časovnega trenutka, do katerega je pred pripravljalnim narokom dopustno vlagati pripravljalne vloge, bi utegnila poseči v strankino pravico do izjavljanja v postopku. Vendar je pomembna tudi hitrost postopka in koncentracija odločanja, ki se lahko dosežeta z omenjenima ukrepoma. Omejitve navajanj novot ostajajo iste kot po veljavni ureditvi, s to razliko, da bo mogoče novote na pripravljalnem naroku navajati zgolj ustno (ne več z vlaganjem pisnih vlog v spis na naroku). Strankini pravici do izjave je zadoščeno, če ima tekom postopka razumno moz□nost, da se o zadevi izjavi (glej tudi 21. člen Ljubljanskih arbitražnih pravil). Treba se je izogniti nepotrebni zamudi in stros□kom ter

[256] Podrobneje Dr. Wolfgang Lenneis , Das „Stuttgarter Modell", der Versuch einer Beschleunigung des Zivilprozesses, Anw. 2/1977, str. 58-61.

[257] W.H. Rechberger, D.A. Simotta, Zivilprozessrecht – Erkenntnisverfahren, 7. izdaja, Manz, Dunaj 2009, str. 309.

[258] W.H. Rechberger, D.A. Simotta, Zivilprozessrecht – Erkenntnisverfahren, 7. izdaja, Manz, Dunaj 2009, str. 439.

zagotoviti pravic□en in uc□inkovit postopek res□itve spora (primerjaj 21. člen Ljubljanskih arbitražnih pravil). Vsi udelez□enci postopka morajo ravnati v dobri veri in storiti vse potrebno, da postopek tec□e uc□inkovito in da ne prihaja do nepotrebnih stros□kov in zamud. Temu v praksi pogosto ni tako, saj se dogaja, da se izmenjata tožba in odgovor na tožbo, sodišče čez eno leto razpiše prvi narok za glavno obravnavo, nato pa stranka na narok prinese obsežno pripravljalno vlogo, zaradi česar je treba narok prestaviti, da se nasprotni stranki ne posega v pravico do izjave v postopku. Nova določba tretjega odstavka 279.c člena bo omogočila, da narokov ne bo treba prestavljati, temveč bo lahko sodišče ob pozni navedbi stranke (bodisi tik pred narokom pisno ali na naroku ustno) nasprotni stranki dalo rok za vložitev pripravljalne vloge, če se nasprotna stranka ne bo mogla takoj izjaviti o pozni navedbi stranke (podobno rešitev vsebuje tudi prvi odstavek 286.a člena ZPP). Kljub ustnosti na naroku ni prepovedano na naroku v spis vložiti listinskih dokazov, saj v takem primeru stranka podaja svoje trditve na naroku ustno ter predlaga listinski dokaz, ki ga vloži v spis.

Določbo 287. člena ZPP, ki ureja dokazni sklep, naj sodišča ne bi dosledno uporabljala, saj naj dokaznega sklepa ne bi konkretizirala (katera sporna dejstva se dokazujejo s posameznim dokazilom), temveč prepogosto pavšalno zapisala, da se izvedejo vsi dokazi, ki sta jih stranki predlagali, ne da bi konkretizirala, katera so sporna dejstva ter s katerimi dokazili se bodo posamezna sporna dejstva dokazovala. To pomanjkljivost pri uporabi prava bi bilo treba odpraviti z intenzivnim izobraževanjem sodnikov. Na podlagi konkretiziranega dokaznega sklepa stranka šele ve, v katero smer bo sodnik postopek peljal. Če sodnik ne ve, kam hoče priti v postopku, bo tja tudi prišel – npr. na petem naroku za glavno obravnavo ne bo vedel, kam je prišel, ali bo prišel do spoznanja, da neki priči ni postavil za zadevo pomembnega vprašanja.

V modernem civilnem procesnem pravu se vedno bolj uveljavlja spoznanje, da niso le stranke tiste, ki prispevajo procesno gradivo, temveč jim sodišče z izvajanjem materialnega procesnega vodstva in odprtega sojenja pri tem pomaga, da se odkrije materialna resnica v postopku in da se postopek koncentrirano izvede. Govorimo o delovni skupnosti sodišča in strank (nem. *Arbeitsgemeinschaft*, angl. *working partnership*) oziroma o kooperacijski maksimi (*Kooperationsmaxime*).[259] Slovensko Ustavno sodišče se je z vprašanjem izvajanja materialnega procesnega vodstva že izreklo v odločbi št. Up-133/04-17 z dne 1. 12. 2005, kjer je v 7. točki zapisalo: »*Sodišče mora dejansko stanje, ki so ga navedle stranke, preizkusiti s stališča vseh pravnih norm, ki bi utegnile priti v poštev. Če se pri tem izkaže, da je dejansko stanje navedeno pomanjkljivo, mora stranko opozoriti na možnost drugačne kvalifikacije in jo spodbuditi k dopolnitvi dejstev. Sodišče je dolžno samostojno ugotavljati, ali v tožbi zatrjevano dejansko stanje ustreza zakonskemu dejanskemu stanu katerekoli izmed za obravnavani primer v poštev prihajajočih pravnih norm. To velja tudi v primeru, če stranka kakšnega pravno relevantnega dejstva ne navede. Sodnik je namreč dolžan v okviru materialnega procesnega vodstva (285. člen Zakona o pravdnem postopku) s postavljanjem vprašanj vzpodbuditi stranko, da manjkajoča dejstva navede. Ta dolžnost velja ne glede na to, ali ima stranka v sporu pooblaščenca odvetnika*.«.

Navedbe Ustavnega sodišča RS so odraz tega, kako tesno so pri odločanju v pravdi povezana dejstva in pravo. Sodnik mora v okviru odprtega sojenja in materialnega procesnega vodstva razkriti svoje pravno naziranje. Če sodnik razkrije svoje pravno naziranje, ne moremo govoriti o njegovi pristranosti, kakor je odločilo že nemško vrhovno sodišče BGH. Po drugi strani je celo dobrodošlo, da sodnik razkrije svoje pravno nadziranje, saj nikakor ne velja uveljavljena formula

[259] Othmar Jauernig, Zivilprozessrecht, 29. Izdaja, C.H. Beck, München 2007, str. 78; Christian Wolf, Nicola Zeibig, The Judge's Case Management Powers regarding Evidence, v Vesna Rijavec, Tjaša Ivanc, Tomaž Keresteš (ur.), Dimensions of Evidence in European Civil Procedure, Kluwer Law International, 2016, str. 138-139.

iz rimskega prava, ki se glasi: *Da mihi factum, dabo tibi jus* (daj mi dejstva in jaz ti bom povedal, kakšno je pravo). Oziroma, kakor je navedel Wolf: »*The separation of the law finding process from the fact-finding process is a legal imagination*.«[260] Kajti navajanje dejstev je v neposredni povezavi s pravno podlago, gre torej za soodvisnost dejstev in prava. Stranka navaja tista dejstva, ki so pravno relevantna. Katera dejstva so pravno revelantna, pa pove pravno pravilo. Neko dejstvo torej postane pravno relevantno (pravotvorno), če ga pravna norma predvideva in zanj predpisuje pravne posledice. Zaradi tega je nujno potrebno, da sodnik razkrije pravno pravilo, ki ga namerava uporabiti (odprto sojenje), da bodo lahko stranke navajale ustrezna dejstva in predlagale ustrezna dokaze za dokazovanje teh dejstev.[261] Odprto sojenje in materialno procesno vodstvo preprečujeta izdajo sodbe presenečenja.[262]

K 70. členu:

Predlagatelj z novim 279.č členom uvaja program vodenja postopka, ki ga pozna tudi avstrijsko pravo (nem. Prozessprogramm), ter načrt poteka postopka na pripravljalnem naroku (4. točka § 258 aZPO). Podobno je tudi v arbitražnem pravu (terms of reference).

Če sodišče pripravljalnega naroka ne izvede, mora sodišče izvajati odprto sojenje in materialno procesno vodstvo in predstaviti časovni načrt postopka na prvem naroku za glavno obravnavo.

Načrt poteka postopka je smiseln tudi zato, ker ne bo večtreba pošiljati vabil strankam za vsak posamezen narok posebej, temveč bo termine posameznih narokov določilo že sodišče na pripravljalnem naroku. V takem primeru bo sodišče stranke opozorilo na posledice izostanka z naroka.[263]

Treba je sprejeti pravno politično odločitev med kvaliteto in kvantiteto. Podobno logiko je treba sprejeti tudi pri vlaganju vlog strank. Vprašanje je ali je smiselno vztrajati pri dosedanjem pristopu, ko lahko stranke neomejeno vlagajo vloge in s tem širijo obseg spisa, obenem pa je vprašljivo, ali večje število vlog dejansko prispeva h kvalitetnejšemu zbiranju procesnega gradiva. Pogosto je manj tudi več. Zato je treba uveljaviti zahtevo, ki je uveljavljena tudi v avstrijskem pravu, in sicer, da mora biti vloga jasna, jedrnata, relativno kratka in da mora stranka v njej navesti vse, kar je potrebno.

Ustnost prispeva tudi k temu, da se takoj na pripravljalnem naroku identificirajo dejstva, ki so med strankama nesporna, in po avstrijskem vzgledu tudi na pripravljalnem naroku izvedejo listinski dokazi. V švicarskem pravu je ustnost zelo poudarjena v sporih majhne vrednosti (do 30.000 EUR).

---

[260] Christian Wolf, Nicola Zeibig, The Judge's Case Management Powers regarding Evidence, v Vesna Rijavec, Tjaša Ivanc, Tomaž Keresteš (ur.), Dimensions of Evidence in European Civil Procedure, Kluwer Law International, 2016, str. 138. V tem smislu tudi VSL sodba II Cp 2477/2008 z dne 10.12.2008.

[261] Christian Wolf, Nicola Zeibig, The Judge's Case Management Powers Regarding Evidence, v Vesna Rijavec, Tjaša Ivanc, Tomaž Keresteš (ur.), Dimensions of Evidence in European Civil Procedure, Kluwer Law International, 2016, str. 138-139; Luigi Varanelli, Zavrnitev dokaznega predloga – Ali gre res za procesno kršitev, Odvetnik 59/2013, str. 13. Tako tudi VSL sodba II Cp 2477/2008 z dne 10.12.2008.

[262] Sklep BGH IX ZR 95/06 z dne 23.04.2009; VSL sodba II Cp 2477/2008 z dne 10.12.2008; W.H. Rechberger, D.A. Simotta, Zivilprozessrecht – Erkenntnisverfahren, 7. izdaja, Manz, Dunaj 2009, str. 309.

[263] Glej npr. VSK sklep Cp 531/2012 z dne 16.08.2012. V navedeni zadevi je sodišče prve stopnje na naroku določilo datum naslednjega naroka, kar sta tožnik in njegov oče vzela na znanje, odpovedujoč se posebnemu pisnemu vabilu. Sodišče prve stopnje ju na naroku ni poučilo o posledicah izostanka z naroka skladno z določbo 282. člena ZPP. Višje sodišče je zavzelo stališče, da zaradi izostanka poučitve o posledicah izostanka z naroka ustno vabljenje na naslednji narok ni bilo pravilno.

K 71. členu:

282. člen ZPP, ki ureja posledice nepristopa ene ali obeh strank na narok, je bil v precejšnji meri razveljavljen z odločbami Ustavnega sodišča RS.[264]

Sankcije za nepristop na narok se v rednem postopku približujejo sankcijam za nepristop na narok v sporu majhne vrednosti (dokazne predloge, razen predloge za izvedbo listinskih dokazov, ki so že v spisu). Sankcija za nepristop ene stranke na narok je umik njenih dokaznih predlogov in izguba pravice do povrnitve (vseh) stroškov postopka na prvi stopnji. Podobna ureditev je v Nemčiji, kjer je sankcija za nepristop za narok izdaja zamudne sodbe. Takšna zamudna sodba se sicer lahko izpodbija z ugovorom, vendar je v nadaljevanju postopka stranka, ki je narok zamudila, dolžna nositi vse stroške postopka.

Takšna sankcija (neupoštevanje določenih dokazov) in stroškovna sankcija za nepristop na narok je tudi v skladu z 9. členom ELI/UNIDROIT Rules of European Civil procedure. Navedeno pravilo sicer predvideva tudi denarne kazni kot sankcijo za neupoštevanje procesnih sklepov sodišča, vendar predlagatelj meni, da stranke ni smiselno kaznovati z denarnimi kaznimi zaradi nepristopa na narok. S sklepi o denarnih kaznih in pritožbami zoper te sklepe so same sitnosti, saj zanje sodnik porabi tisti čas, ki bi ga lahko namenil reševanju glavne stvari. Poleg tega izreki denarnih kazni zavlačujejo postopek.

K 72. členu:

Veljavna dikcija 285. člena ZPP določa, da predsednik senat »skrbi za drug primeren način«, da se med obravnavo navedejo vsa odločilna dejstva, čeprav bi se določba morala glasiti, da predsednik senat »skrbi na drug primeren način«, da se med obravnavo navedejo vsa odločilna dejstva. Gre zgolj za redakcijsko spremembo, ki na vsebino pravne norme ne vpliva.

K 73. členu

V prvem odstavku 286. člena se dodaja nov časovni trenutek, do katerega je mogoče novote neomenjeno navajati, t. j. pripravljalni narok, če je bil izveden. Poleg tega na naroku stranke ne bodo smele novot navajati pisno, temveč zgolj ustno (črtanje petega odstavka 286. člena).

Predlagatelj je v spremenjenem četrtem odstavku 286. člena ZPP povzel stališče iz sodne prakse,[265] da so novote, ki so predložene po prvem naroku za glavno obravnavo, še vedno mogoče, če njihova dopustitev po presoji sodišča ne bi zavlekla reševanja spora. Gre za pravni standard, ki je vedno podan, če je treba zaradi novih dejstev ali dokazov razpisati nov narok za glavno obravnavo (takšna je rešitev v avstrijskem pravu).

Zaradi dosledne izpeljave načela ustnosti na naroku (spremenjeni 298. člen ZPP, po novem je to tudi absolutna bistvena kršitev določb pravdnega postopka – glej spremenjeni 339. člen ZPP) je treba črtati peti odstavek 286 člena ZPP, ki strankam omogoča, da pod določenimi pogoji tudi

[264] Glej št. U-I-164/09-13 z dne 4. 2. 2010, U-I-161/10-12 z dne 9. 12. 2010 in U-I-290/12-9 z dne 25. 4. 2013, Uradni list RS št. 12/10 z dne 19. 2. 2010, št. 107/10 z dne 29. 12. 2010, št. 40/13 z dne 10. 5. 2013.

[265] Sodba III Ips 25/2013 z dne: 23.5.2014: »Na prvi pogled striktna prepoved upoštevanja (pre)poznih navedb je od novele ZPP-D med drugim omehčana z določbo petega odstavka 286.a člena ZPP. Ta določa, da sodišče lahko upošteva vloge in listine, ki so predložene po izteku določenega roka ter navedbe, dane (prepozno) na naroku, če njihova dopustitev po presoji sodišča ne bi zavlekla reševanja spora.«

med glavno obravnavo pošiljajo vloge, v katerih navajajo dejstva, ki jih nameravajo zatrjevati na naroku, in dokaze, ki jih nameravajo predlagati.

K 74. členu:

Predlagatelj je prvi odstavek 286.a člena na predlog OZS spremenil tako, da je osemdnevni rok v okviru pisnega materialnega procesnega vodstva podaljšal na 15 dni. Pripomba OZS, da je osemdnevni rok za odgovor na poziv sodišča, ki izvaja materialno procesno vodstvo v pisni obliki, prekratek, je utemeljena. Na ta način bo stranka imela več časa, da kvalitetno odgovori na poziv sodišča, kar lahko v končni fazi vpliva na kakovostnejšo pripravo oziroma dostavo procesnega gradiva. Kakovostne vloge strank vplivajo tudi na kakovost sojenja. Iz Otvoritve sodnega leta 2016 je razvidno, da sodni zaostanki niso več problem slovenskega sodstva. Zaradi tega je Vrhovno sodišče RS težišče svojih prizadevanj iz kvantitete (torej števila rešenih zadev) preusmerilo v kakovost reševanja zadev. Ta se bo povečala tudi tako, da bodo stranke imele več časa za pripravo kvalitetnih vlog rok. Podaljšanje roka za odgovor na poziv sodišča, ki izvaja pisno materialno procesno vodstvo, iz osem na 15 dni na trajanje postopka ne bo imelo bistvenega vpliva, lahko pa bo bistveno vplivalo na kakovost vlog in s tem tudi na kakovost sojenja sodišča. Osem dnevni roki so pogosto prekratki.

V primeru pisnega materialnega procesnega vodstva po tretjem odstavku 286. člena zatorej ne bi bilo nič narobe, če bi se osem dnevni rok razširil na 15 dnevnega, ki bi lahko bil v izjemnih primerih tudi krajši. Zelo pomembno: s kratkimi roki za stranke se postopek ne skrajša, skrajšanje je mogoče le, če sodnik koncentrirano vodi glavno obravnavo. Odkar na večini sodišč ni več sodnih zaostankov, večinoma ni veliko časovnega razmika o vložitve odgovora na tožbo do razpisa glavne obravnave. Izjema velja za večja obremenjena sodišča, na primer Ljubljano.

Pred novelo ZPP-D je bilo med odvetniki priljubljeno sredstvo za zavlačevanje postopka vlaganje pripravljalnih vlog tik pred narokom ali celo na samem naroku.[266] V praksi se pogosto dogaja, da mine leto dni od vložitve odgovora na tožbo preden sodišče razpiše poravnalni narok, stranke pa tik pred poravnalnim narokom vložijo obsežne vloge, o katerih se nasprotna stranka v kratkem času ne more izjaviti, zaradi česar je treba narok preložiti. Tudi po uveljavitvi novele ZPP-D ta praksa še naprej živi in je nova določba četrtega odstavka 286.a člena ZPP velikokrat mrtva črka na papirju, saj odvetniki z napadi iz zasede (ambush tactics) na samem naroku s pisnim navajanjem novot presenetijo nasprotno stranko in sodnika ter povzročijo preložitev naroka, da ima nasprotna stranka dovolj časa da odgovor na novo navajana dejstva ali predlagane dokaze.[267] Sedanja določba četrtega odstavka 286.a člena ZPP je mrtva črka na papirju, saj prvi naroki za glavno obravnavo še vedno ostanejo naroki za izmenjavo (včasih zelo obširnih) vlog strank, o katerih se nasprotna stranka ne more pravočasno izjaviti, zaradi česar pride do preložitve naroka. Ta situacija se delno rešuje že s predlaganim spremenjenim 269. členom ZPP, ki omejuje število pripravljalnih vlog in določa rok 14 dni pred pripravljalnim narokom ali pred prvim narokom za glavno obravnavo, če pripravljalni narok ni bil razpisan, ko je mogoče pripravljano vlogo še vložiti. Cilj novele je, da sodišče, če je le mogoče, na drugem naroku zaključi obravnavo in odloči v zadevi; prvi narok naj bo pripravljalni, drugi narok pa narok za izvajanje dokazov.[268]

---

[266] Nina Betetto, Vloga sodnika v postopku na prvi in drugi stopnji, Pravni letopis 2010, str. 12.

[267] Aleš Galič, (In)compatibility of Procedural Preclusions with the Goals of Civil Justice, v Alan Uzalac (ur.), Goals of Civil Justice and Civil Procedure in Contemporary Judicial Systems, Springer 2012, str. 236.

[268] Glej akt Sveta Evrope: Priporoc□ilo odbora Ministrov s□t. R (84)5 za izboljs□anje delovanja sodis□c□, Nac□elo s□t. 1.

Novela glede navajanja pravne podlage tožbenega zahtevka ostaja na dosedanjem stališču, da to ni obvezna sestavina tožbe. Vendar je v določenih primerih smiselno, da tožnik pravno podlago navede, da je mogoče kvalificirati tožbeni zahtevek. Tako se na primer v motenjskih in negatornih sporih tožbeni predlog glasi isto, iz navajanj dejstev v tožbi pa ni mogoče vedno ugotoviti, ali gre za motenjski tožbeni zahtevek, o katerem je treba odločiti s sklepom, ali za negatorni tožbeni zahtevek, o katerem je treba odločiti s sodbo. Za takšne izjemne primere novela ne spreminja prvega odstavka 286.a člena ZPP, ki omogoča sodišču, da pozove stranke, da se opredelijo glede svojih pravnih naziranj (to omogoča že veljavni prvi odstavek 286.a člena ZPP). Omenjena možnost, da sodišče pozove stranke, naj se izjavijo glede pravnih naziranj, je tudi v skladu z Evropskimi pravili pravdnega postopka (ELI-UNIDROIT Rules of European Civil Procedure), ki v pravilu št. 17 celo predvidevajo, da morajo stranke dovolj podrobno navajati pravno podlago svojih zahtevkov in ugovorov.

V novem četrtem odstavku je pojasnjeno, da velja za vloge pred prvim narokom za glavno obravnavo ali pred pripravljalnim narokom omejitev iz 269. člena ZPP (največ ena pripravljalna vloga 14 dni pred narokom); za vloge, ki so vložene po tem časovnem trenutku (t. j. po pripravljalnem naroku), pa je kriterij milejši – ne velja rok 14 dni, temveč kriterij, ali jih stranka predhodno brez svoje krivde ni mogla predložiti, ali če njihova dopustitev po presoji sodišča ne bi zavlekla reševanja spora. *Ratio* določbe je v tem, da bodo do pripravljalnega naroka stranke že morale navesti večino novot, zato v nadaljnjem poteku postopka večinoma ni pričakovati vlog, o katerih se nasprotna stranka ne bi mogla izjaviti relativno hitro.

K 75. členu:

Zaključne besede strank v spremenjenem prvem odstavku 291. člena ZPP so namenjene temu, da stranka poda svojo dokazno oceno in se izjavi glede uspeha dokazovanja. Stranka ima torej možnost, da se opravi presoja dokazov, ki so bili izvedeni na glavni obravnavi, da razloži svoja sklepanja o dejstvih, ki so pomembna za sodbo, ter obrazloži svoj pogled na določbe materialnega prava, ki naj se uporabijo. Zaključne besede strank so tudi v pomoč sodišču pri dokazni oceni, poleg tega pa sodišče potem ve, v kateri smeri bo treba še posebej obrazložiti sodbo.

Zaključne besede strank poznajo tudi v modernem švicarskem zakonu o pravdnem postopku iz leta 2009 (glej 232. člen šZPO).

Glede na moderne tendence v arbitražnem pravu je smiselno dati predsedniku senata diskrecijo, da omeji obseg časa za podajanje zaključnih besed (glej točki d. in e. ICC Arbitration Rules - Appendix IV – Case Management Techniques).

K 76. členu:

Predlagatelj je v 294. členu črtal besedo »lahko«, kar pomeni, da mora senat izključiti javnost vse glavne obravnave ali njenega dela, vedno ko to zahtevajo koristi uradne, poslovne ali osebne skrivnosti, koristi javnega reda ali razlogi morale. Senat mora v teh primerih tehtati pravico javnosti in pravico do varovanja skrivnosti.[269]

Termin »uradna skrivnost« obsega tudi obravnavanje tajnih podatkov, zato je tudi v teh primerih treba javnost glavne obravnave s sklepom izključiti.

[269] Glej 35. točko obrazložitve odločbe US RS o ugotovitvi, da je Zakon o pravdnem postopku v neskladju z Ustavo (Uradni list RS, št. 92/13) v zvezi z obravnavo tajnih podatkov, št. U-I-134/10-28 z dne 24. 10. 2013.

K 77. členu:

Zakonodajalec v novem tretjem odstavku 298. člena ZPP dosledneje uveljavlja načelo ustnosti.

Načelo ustnosti in pisnosti (16. člen ZPP) v obstoječi zakonodaji pozna izjeme (peti odstavek 286.a člena ZPP, 122. člen ZPP). V praksi se pogosto dogaja, da stranke vlagajo pisne vloge na naroku, kar jim dopušča peti odstavek 286.a člena ZPP, določba četrtega odstavka 286.a člena ZPP,[270] ki omejuje pravico stranke do poznega vlaganja vlog, pa v praksi žal pogosto ostaja mrtva črka na papirju. Zaradi poznega vlaganja vlog (tik pred prvim narokom za glavno obravnavo ali na njem) je zaradi zagotovitve pravice nasprotne stranke do izjavljanja treba preložiti narok, zaradi česar prihaja do podaljšanja postopka (to je pokazala spletna anketa Ministrstva za pravosodje iz aprila 2016). Poleg tega pa drugi odstavek 122. člena ZPP še vedno omogoča, da se zapisnik sestavi tudi o pomembnejših izjavah ali sporočilih, ki jih dajo stranke ali drugi udeleženci zunaj naroka.

Novela predvideva, da je na naroku nedovoljeno brati listine (razen če je poudarek na dobesednem zapisu), prav tako je nedovoljeno na naroku vlagati v spis vloge. Gre za dosledno izpeljavo načela ustnosti, ki je tudi eno od temeljnih načel pravdnega postopka. Temeljno načelo ustnosti in pisnosti je povsem izvodenelo s sedanjo določbo 286. b člena ZPP, ki določa, da lahko stranke tudi na naroku vlagajo v spis vloge. Vlogo je treba ločiti od listinskega dokaza. Zaradi tega je treba črtati določbo 286. b člena, ki vlaganje vlog na samem naroku omogoča. Treba je dosledno uveljaviti načelo ustnosti na narokih, zato lahko stranke na naroku navajajo dejstva in predlagajo dokaze zgolj ustno. To ne pomeni, da na narok stranka ne more prinesti listine, kajti listina (listinski dokaz) ni vloga, temveč je dokaz z listino. Take listine seveda lahko vloži stranka na naroku v spis, saj gre za dokazni predlog. Na naroku morajo stranke zgoščeno povedati tisto, kar je bistveno.

Predlog predvideva dosledno uveljavitev načela ustnosti na narokih na sodišču. Takšno rešitev poznajo tudi v avstrijskem (§ 177 aZPO) in nemškem pravu (§ 137 nZPO). Zaradi tega novela tudi predvideva črtanje dosedanjega petega odstavka 286. člena ZPP, ki se glasi: "Pod pogojem iz drugega in četrtega odstavka tega člena lahko stranke tudi med glavno obravnavo pošiljajo vloge, v katerih navajajo dejstva, ki jih nameravajo zatrjevati na naroku, in dokaze, ki jih nameravajo predlagati.".

Zahteva po ustnosti pravdnega postopka po mnenju Franza Kleina[271] bistveno prispeva k pospešitvi postopka, pod pogojem, da sodnik pride na narok pripravljen in izvaja tam materialno procesno vodstvo.[272] Pisnost postopka je primerna predvsem v zadevah, kjer so stranke

[270] Ki se glasi: »Določba prvega odstavka tega člena ne posega v pravico stranke, da tudi brez poziva sodišča predloži pripravljalne vloge. Te mora sodišču poslati dovolj zgodaj, da jih je mogoče vročiti nasprotni stranki pravočasno pred narokom, tako da zaradi zagotovitve pravice nasprotne stranke do izjavljanja ne bo potrebna preložitev naroka.«

[271] Glej Franz Klein, Pro futuro: Betrachtungen über Probleme der Civilproceßreform in Österreich, Deuticke, Leipzig, Wien 1891, str. 82. Na podlagi te knjige je bil sprejet avstrijski Zakon o pravdnem postopku iz leta 1895 (Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten, RGBl. Nr. 113/1895, nazadnje spremenjen z BGBl. I Nr. 94/2015 (NR: GP XXV IA 1210/A AB 721 S. 83. BR: AB 9424 S. 844), ki velja za enega najuspešnejših procesnih zakonov na svetu. Glej tudi Walter H. Rechberger, Die Ideen Franz Kleins und ihre Bedeutung fur die Entwicklung des Zivilprozessrechts in Europa, Ritsumeikan Law Review 2008, str. 102.

[272] Glej Franz Klein, Pro futuro: Betrachtungen über Probleme der Civilproceßreform in Österreich, Deuticke, Leipzig, Wien 1891, str. 82.

zastopane po kvalificiranih osebah (predvsem po odvetnikih ali pravnikih z opravljenim pravniškim državnim izpitom), ustnost postopka pa je primernejša tam, kjer stranke niso zastopane po odvetnikih ali kjer bi lahko sodišče z ustnim postavljanjem vprašanj in podajanjem svojih pravnih naziranj stranki lažje razložilo, kaj od nje hoče. Zaradi tega je smiselno razpis narokov in ustnost postopka vzpodbujati, saj ustnost postopka prispeva k pospešitvi in koncentraciji zadeve. Če stranka na primer nekega pisnega poziva sodišča ne razume, je po navadi potrebno roke podaljševati ali še dodatno pisno pojasnjevati stranki, kaj sodišče od nje želi. Če stranka na samem naroku kakšnega poziva sodišča ne razume, lahko postavi vprašanje oziroma podvprašanje in na ta način lahko sodnik na samem naroku v neposredni komunikaciji s stranko takoj razreši določena vprašanja.[273] Poleg tega je v primerih, ko na narok pristopita obe stranki, tudi večja možnost, da bo prišlo do poravnave med njima. Ustnost prispeva tudi k temu, da se takoj na pripravljalnem naroku identificirajo dejstva, ki so med strankama nesporna.

V Avstriji lahko sodnik na naroku izjemoma odredi, da poda stranka svoje navedbe v kratki pisni vlogi na samem naroku (§ 265 aZPO).

Sodišče tudi ni in ne sme biti strojepisni servis strank, zato morajo stranke navajati dejstva na naroku v obzirnem obsegu (načelo vestnosti in poštenja, načelo skrbnosti).

K 78. členu:

Pri spremembi 304. člena gre za ureditev situacije, ko nekdo na naroku žali stranke ali sodnika.

Sedanji prvi odstavek 304. člena tako določa: Če kdo, ki se udeležuje postopka, ali kdo, ki je kot poslušalec navzoč pri obravnavi, žali sodišče ali druge udeležence v postopku, ovira delo ali se ne pokori ukazom predsednika senata glede vzdrževanja reda, ga sme senat odstraniti iz sodne dvorane ali kaznovati z denarno kaznijo, lahko pa ga tudi odstrani in kaznuje z denarno kaznijo. V primeru izreka denarne kazni se smiselno uporabljajo določbe 109. člena tega zakona.

Bolj podrobno se ureja disciplinsko kaznovanje z denarno kaznijo, upoštevajoč sodbi ESČP Pečnik proti Sloveniji (št. 44901/05 z dne 27. 9. 2012) in Kyprianou proti Cipru (št. 73797/01 z dne 15. 12. 2005). Tako se s spremembo zagotavlja, da sodnik oziroma senat, na katerega je naslovljena žalitev, ne bo sam odločal o takšni žaljivi izjavi (kar bi bilo lahko v nasprotju s pravico do poštenega sojenja iz prvega odstavka 6. člena EKČP). Glede na navedeno je predvideno, da praviloma o žaljivi izjavi odloča sodnik ali senat, pred katerim je bila dana izjava. Kolikor se žaljiva izjava nanaša na tega sodnika ali senat, o njej odloči predsednik sodišča. Kolikor se žaljiva izjava nanaša na predsednika sodišča, pa bi on moral odločiti o njej (npr. če je podana v zahtevi za izločitev sodnika), potem on določi sodnika, ki bo odločil namesto njega (npr. sodnika, ki je za to določen z letnim razporedom dela). O pritožbi zoper sklep okrajnega ali okrožnega sodišča, odloča višje sodišče, o pritožbi zoper sklep višjega sodišča pa odloča vrhovno sodišče v senatu treh sodnikov. Glede na dejstvo, da zoper sklep vrhovnega sodišča po naravi stvari ni mogoča devolutivna pritožba in glede na dejstvo, da je vrhovno sodišče , najvišje redno sodišče v državi, ki odloča le o najpomembnejših zadevah, je za odločanje tega sodišča v primerih žaljive izjave predviden poseben režim. Tako bo o žalitvah, podanih v vlogah na vrhovno sodišče RS, odločal predsednik vrhovnega sodišča (ali sodnik, ki ga bo on določil – če bo žalitev uperjena zoper njega), o pritožbi zoper ta sklep pa senat treh sodnikov. Ni namreč smiselno, da bi na vrhovnem sodišču o žalitvi odločal kar senat, ki odloča o sami vlogi (saj bi bil to lahko tudi petčlanski ali sedemčlanski senat), kar pomeni, da bi bilo težko oblikovati senat, ki

[273] W.H. Rechberger, D.A. Simotta, Zivilprozessrecht – Erkenntnisverfahren, 7. izdaja, Manz, Dunaj 2009, str. 209.

bi glede na manjši pomen kaznovanja žaljivih izjav (z vidika drugih pristojnosti vrhovnega sodišča) odločal o pritožbi.

Glej tudi obrazložitev k spremenjenemu 109. členu ZPP.

K 79. členu:

Spremenjeni 305.a člen ukinja obvezen poravnalni narok. Glede na to, da novela ZPP-E uveljavlja zahtevo, da tožnik v sami tožbi navede, ali je pripravljen zadevo poravnati v postopku sodišče pridružene mediacije, in da sodišče toženca tudi poziva oz. vsako stranko poziva, da se o napotitvi na sodišču pridruženo mediacijo izjavi, in da pridružena mediacija dobro deluje, ter da je za večina zadev, ki se na sodišče poravnajo, poravnanih v postopku sodišču pridružene mediacije, je potreba po obvezni izvedbi poravnalnega naroka na nek način nepotrebna. Težišče poravnanja na sodiščih ni več na poravnalnem naroku, temveč na poravnavah, ki so dosežene v oz. sklenjene v postopku pridružene mediacije. Zaradi tega ni smiselno imeti poravnalnega naroka kot obvezne faze v postopku, še posebej z ozirom na to, da sodišče lahko izvede tudi pripravljalnem naroku, na katerem lahko stranki vzpodbuja k poravnanju in še posebej z ozirom na to, da se morajo stranke že same v svojih vlogah (v tožbi ali na odgovor na tožbo) izjaviti o tem, ali so pripravljene postopek rešiti s sodno poravnavo, postopku sodišču pridružene mediacije. Poravnalni narok postaja tako fakultativen.

Stranke je treba na zakonski ravni vzpodbujati k sklepanju mediacije tudi na ta način, da bodo za sklenitev sodne poravnave v postopku mediacije ali pa sicer v sodnem postopku tudi finančno motivirane in stimulirane. V ta namen je smiselno tožnika opozoriti, da se mu vrne 2/3 plačane sodne takse za tožbo, če je sodna poravnava sklenjena v postopku na prvi stopnji (glej tarifno številko 1112 ZST-1). Poleg tega je smiselno stranke opozarjati na to, da bodo finančno stimulirane za sklenitev sodne poravnave tudi na drugi stopnji, s tem da se pritožniku vrne ½ plačane sodne takse za pritožbo (glej tarifno številko 1112 ZST-1), ki ni zanemarljiva, če je sodna poravnava sklenjena v postopku mediacije na drugi stopnji ali sicer tudi izven postopka mediacije, če je bila opravljena pritožbena obravnava. Ratio znižanega plačila sodne takse v primeru sklenitve sodne poravnave na prvi ali drugi stopnji (vrnitve dela sodne takse) je v tem, da bo imelo sodišče dosti manj dela, če stranki skleneta poravnavo, saj mu ne bo treba spisati sodbe ali sklepa in bo na ta način prihranilo čas in energijo.

K 80 členu:

Glede možnosti sklepanja poravnav na drugi stopnji so stališča različna, saj ZPP izrecno ne določa, kaj se zgodi s sodbo sodišča prve stopnje, ki še ni pravnomočna, če je na drugi stopnji sklenjena sodna poravnava. Predlagatelj ocenjuje, da je smiselno omogočiti tudi sklenitev sodne poravnave pred sodiščem druge stopnje, torej vse do trenutka pravnomočnosti sodne odločbe. Zato se predlaga rešitev, da sodišče druge stopnje v primeru sklenitve sodne poravnave na drugi stopnji razveljavi sodbo sodišča prve stopnje v tistem delu, v katerem sta se stranki poravnali. Spremenjeni 306. člen ZPP torej po vzoru hrvaškega 321. člen ZPP omogoča, da stranki tudi po izdaji sodbe (vse do njene pravnomočnosti) skleneta sodno poravnavo in da se v takem primeru izdana sodba razveljavi.

K 81. členu:

Sodna poravnava je eden od načinov končanja postopka, ki pomeni sporazumno ureditev spornega predmeta za stranki, sodišče pa je razbremenjeno nadaljnjega procesiranja in pisanja sodne odločbe. Predlagatelj v osnovi ocenjuje ureditev iz 307. člena ZPP kot primerno, vendar pa glede na odzive iz prakse meni, da bi bilo primerno izrecno predpisati možnost sklepanja

pogojne sodne poravnave. Zato je predlagana možnost, po kateri pooblaščenci strank sklenejo sodno poravnavo pod pogojem, da se s predlogom sodne poravnave v roku, ki ga določi sodišče, strinjata stranki (pogojna sodna poravnava. S takšno dopolnitvijo bi se napravilo dosedanjo ureditev še bolj gibčno: pooblaščenci si včasih ne upajo skleniti sodne poravnave, ker ne vedo, ali s tem ne bodo posegli v koristi strank. S preciziranjem na opisan način+ bi se odstranil vsak dvom o dopustnosti pogojne sodne poravnave.

Pogojne sodne poravnave so zelo smiselne, saj so odvetniki oziroma drugi pooblaščenci strank na narokih pogosto pripravljeni skleniti sodno poravnavo, vendar ne vedo, kako se bodo odzvali na sklenjeno poravnavo njihovi mandanti. V obstoječi zakonodaji pogojne sodne poravnave (pri tem niso mišljene sodne poravnave v smislu pogojne in vzajemne obveznosti iz 26. člena ZIZ), niso urejene, zato se v praksi praviloma ne uporabljajo. Smiselno je uvesti takšno rešitev, v skladu s katero postane pogoja sodna poravnava pravomočna in učinkuje z dnem podpisa predsednika senata na sodni poravnavi. Pred tem sodno poravnavo podpišeta pooblaščenca obeh strank, obenem pa sodišče pozove sami stranki, da v določenem roku podasta soglasje k sklenjeni sodni poravnavi. Če v sodnem roku stranki soglasje podata, sodišče overjen prepis pošlje strankam.

S predlagano dopolnitvijo postane veljavna ureditev sodne poravnave še bolj prilagojena potrebam strank.

K 82. členu:

V sodni praksi je se je pojavilo vprašanje, kdaj začne teči paricijski rok, še posebej glede stroškov postopka. To problematiko načeloma urejata 313. člen ZPP in 19. člen ZIZ, ki določata, da začne teči rok za prostovoljno izpolnitev obveznosti (paricijski rok) naslednji dan od dneva, ko je bila dolžniku odločba vročena. Navedena predpisa ne urejata vprašanja, kdaj začne teči paricijski rok glede stroškov postopka v primerih, ko je zoper odločitev o njihovi odmeri vložena pritožba.

Od vprašanja poteka paricijskega roka, ki je procesno vprašanje, je treba ločevati začetek teka zamudnih obresti od stroškov postopka, kar predstavlja materialnopravno vprašanje. O tem vprašanju se je delno že opredelilo Vrhovno sodišče RS, ki je v načelnem pravnem mnenju, sprejetem na občni seji 13. decembra 2006, zavzelo naslednje stališče: »Zavezanec za povrnitev stroškov postopka, ki teče pred sodiščem, mora na zahtevo upravičenca plačati tudi zakonske zamudne obresti od stroškov postopka. Rok za prostovoljno povrnitev stroškov postopka, ki ga določi sodišče na podlagi 313. člena Zakona o pravdnem postopku (ZPP) ali drugega odstavka 21. člena ZIZ, je hkrati tudi rok za izpolnitev obveznosti iz prvega odstavka 299. člena OZ. Zakonske zamudne obresti od stroškov postopka začnejo teči prvi dan po poteku tega roka.« (tj. roka iz 299. člena OZ).

Navedeno načelno pravno mnenje Vrhovnega sodišča RS pa ni dalo odgovora na vprašanje, kdaj nastopi zamuda s plačilom stroškov postopka v primerih, ko je zoper odločitev o njihovi odmeri vložena pritožba. Del teorije[274] in sodna praksa[275] se zavzema za to, da začne paricijski rok za plačilo stroškov teči prvi dan po vročitvi odločbe pritožbenega sodišča dolžniku, isti dan pa začnejo teči tudi zakonske zamudne obresti od stroškov postopka. V novejšem času je del

[274] Tatjana Kamenšek Krajnc, Možni odgovori na vprašanja sodnikov in strokovnih sodelavcev, Izvršilna šola VII/2014, Čatež, 27.-28. november 2014; 15.-16. januar 2015, pisno gradivo.

[275] Glej judikate Vrhovnega sodišča RS: II Ips 12/2015 z dne 29. januarja 2015, II Ips 215/2013 z dne 12. februarja 2015, II Ips 195/2014 z dne 19. februarja 2015.

teorije[276] zavzel stališče, da če dolžnik vloži pritožbo zoper odločitev o stroških, je treba razlikovati dva položaja. Če sodišče druge stopnje potrdi ali zniža obveznost plačila stroškov, to na vprašanje zamude ne vpliva (v primeru znižanja je nižja le glavnica terjatve). Če sodišče druge stopnje spremeni stroškovno odločitev ali poveča obveznost plačila stroškov postopka, to vpliva na vprašanje zamude, saj šele takrat prvič nastane obveznost plačila stroškov in zakonskih zamudnih obresti (drugi stranki ali istemu dolžniku v povečanem obsegu - v zadnjem primeru imamo dve glavnici in različne datume zamude); tak dolžnik z vročitvijo te odločbe torej še ne bo v zamudi, čeprav bo slednja že pravnomočna; v tem primeru se (praviloma) v celoti pokrivata rok za izpolnitev obveznosti, ki ima lastnost zapadlosti (in posledično nastopa zamude), ter rok za izpolnitev obveznosti (paricijski rok), kot zadnja predpostavka izvršljivosti celotne obveznosti.

Predlagatelj ocenjuje, da je primerno glede na različna tolmačenja izrecno določiti začetek teka zamudnih obresti. Upoštevati je treba, da je odločitev o stroških postranska odločitev, zato je treba težiti k preglednosti, poenostavitvi in racionalizaciji postopka v tem delu. Zaradi tega je sodišče upoštevajoč načelno pravno mnenje Vrhovnega sodišča RS, sprejeto na občni seji 13. decembra 2006, in sodno prakso Vrhovnega sodišč RS,[277] in zgledujoč po rešitvi ,v avstrijskem pravu (glej § 409, 416 aZPO) vneslo nov četrti odstavek 313. člena ZPP.

K 83. členu:

Predlagatelj ocenjuje, da nova možnost odločitve z vmesno sodbo tudi o ugovoru zastaranja (po avstrijskem zgledu (§ 393.a aZPO), kot se predlaga v novem 315.a členu ZPP, omogoča racionalizacijo postopka, predvsem v primerih, ko je sporno, ali je tožbeni zahtevek zastaral ali ne, saj se s tem prepreči, da bi prišlo ddo nepotrebnega dragega in zamudnega izvajanja dokazov.

K 84. členu:

V 321. členu je urejena izdaja in razglasitev sodbe. Skladno z drugim odstavkom tega člena se sodba razglasi ustno po koncu glavne obravnave, le v bolj zapletenih zahtevah se sodba izda pisno. V praksi so redki primeri ustne razglasitve sodbe, večina sodba pa se izda pisno. S predlagano spremembo se spodbuja ustna razglasitev sodbe. Javna razglasitev sodbe ima namreč močan simbolni pomen in krepi avtoriteto sodne veje oblasti. Predlagatelj dopolnjuje drugi odstavek 321. člena z namenom spodbuditi ustno razglašanje sodb. Sodnik bo k temu motiviran, ker mu v takem primeru ne bo treba pisati obrazložitve sodbe, razen če stranka napove pritožbo.

Gre za rešitev iz avstrijskega prava (§ 417a. aZPO), ki spodbuja sodnike k temu, da bodo razglašali sodbe takoj po zaključku glavne obravnave. Sodbe s popolno obrazložitvijo jim ne bo treba pisati, temveč bodo lahko izdelali sodbe s skrajšano obrazložitvijo, če bodo sodbo ustno razglasili na naroku.

K 85. členu:

[276] Igor Strnad, Začetek teka zakonskih zamudnih obresti od stroškov sodnih postopkov, Pravna praksa, 2015, št. 18, str. 6-8. Glej tudi Damjan Orož, Odgovori na vprašanja, gradivo na Izvršilni šoli 2016.

[277] Primerjaj judikate Vrhovnega sodišča RS: II Ips 12/2015 z dne 29. januarja 2015, II Ips 215/2013 z dne 12. februarja 2015, II Ips 195/2014 z dne 19. februarja 2015.

Dosedanji drugi odstavek 322. člena določa, da se ob razglasitvi sodbe lahko sporoči, da je sodišče sklenilo, da bo o odmeri stroškov odločilo pozneje. V tem primeru odmeri stroške predsednik senata, odločba pa se vzame v pisni odpravek sodbe.

Predlagatelj je v spremenjenem 163. členu določil, da sodniku ni treba odločiti o višini stroškov, zaradi česar je bilo treba spremeniti drugi odstavek 322. člena ZPP.

K 86. členu:

323. člen ZPP določa, da mora biti sodba izdelana pisno in sicer v 30 dneh od njene izdaje. Nadalje člen določa kdo in na kakšen način podpiše sodbo v fizični obliki in sodbo v elektronski obliki, slednje pa določa še obliko, v kateri se sodba, izdelana v fizični ali elektronski obliki, vroči strankam. V spremenjenem 323. členu ZPP je urejena izdaja sodbe in sodba brez obrazložitve, ki jo je mogoče izdati v primeru ustne razglasitve sodbe.

Spremembe predmetnega člena so zasnovane tako, da bodo predstavljale podlago za urejanje sodnih pisanj glede na obliko njihovega nastanka, obliko njihovih izvirnikov, prepisov in odpravkov, način podpisovanja in opremljenost z žigom oziroma pečatom sodišča.

Uvodni odstavki spremenjenega 323. člena ZPP so namenjeni obliki izdaje sodbe. Sodna pisanja (npr. zapisnik, sodba, sklep) nastanejo bodisi v fizični ali elektronski obliki. Pri sodnih pisanjih, ki nastanejo v fizični obliki, ločimo med njihovimi izvirniki in prepisi. V skladi s 111. členom Sodnega reda[278] je izvirnik tisti izvod pisanja, ki je označen kot izvirnik in ki ga lastnoročno podpiše sodnik oziroma pristojna sodna oseba. Izvirnik pisanja, ki je nastalo v fizični obliki, ostane v sodnem spisu, ki se vodi v fizični obliki (113. člen). Glede na navedeno ureditev v SR je izvirnik tisti izvod pisanja, ki je vložen v sodni spis.

Ločimo dve obliki prepisa pisanja, nastalega v fizični obliki:

- prepis v elektronski obliki (skenogram) in
- prepis v fizični obliki.

Elektronski prepis takega pisanja (skenogram) je potrebno narediti, da se ga lahko vloži v elektronsko vodeni sodni spis. Odpravek tako narejenega elektronskega prepisa pisanja, izvorno nastalega v fizični obliki, se lahko vroča bodisi prek poštne ceste ali v varni elektronski poštni predal. Prav tako je mogoče uporabiti fizični natis tako narejenega prepisa za potrebe vročanja v fizični obliki.

Fizično obliko prepisa pisanja, nastalega v fizični obliki, potrebujemo za potrebe vročanja odpravkov takega pisanja strankam s fizičnimi pošiljkami. Fizičen prepis pisanja, izdelanega v fizični obliki, je glede na obstoječe odločbe SR opremljen s:

- sodnim pečatom,
- štampiljko z zaznamkom o točnosti prepisa in
- lastnoročnim podpisom pristojne sodne osebe.

V primerih, ko se izdela fizičen prepis pisanja, ki je izvorno nastalo v fizični obliki, za potrebe njegove uporabe v tujini, pa mora biti tudi prepis opremljen s pečatom sodišča in podpisom sodnika.

Elektronski prepis pisanja v fizični obliki se v fazi digitalizacije (skeniranja) opremi z:

[278] Uradni list RS, št. 17/95, 35/98, 91/98, 22/00, 113/00, 62/01, 88/01, 102/01, 22/02, 15/03, 75/04, 138/04, 74/05, 5/07, 82/07, 16/08, 93/08, 110/08, 117/08, 22/10, 48/11 in 15/15

- enolično oznako pisanja
- spletnim naslovom, na katerem je mogoče preveriti pristnost pisanja in
- podpisom s kvalificiranim digitalnim potrdilom strežnika informacijskega sistema sodstva, kar se na njem tudi posebej označi (vizualizacija elektronskega podpisa).

Tovrsten elektronski podpis zagotavlja verodostojno potrditev dejstva, da je prepis izdelan v informacijskem sistemu sodstva in je kot tak identičen izvirniku pisanja. Na spletnem naslovu, navedenem na elektronskem prepisu pisanja, lahko vsakdo, kdor prejme takšen elektronski prepis pisanja, preveri pristnost takega prepisa z vnosom enolične oznake pisanja in dodatnega podatka s pisanja (npr. opravilna številka ali datum). Tako opremljen elektronski prepis pisanja, ki je nastalo v fizični odliki, zagotavlja dovolj informacij o pristnosti tako izdelanega prepisa, zaradi česar takega prepisa ni potrebno še dodatno opremljati z odtisom sodnega pečata, odtisom štampiljke o točnosti prepisa in lastnoročnim podpisom pristojne sodne osebe.

Pisanja, ki nastanejo v elektronski obliki, ločimo na:

- pisanja, ki nastanejo s samodejno obdelavo v informacijskem sistemu, torej tista pisanja, za izdelavo katerih ne stoji nobena konkretna oseba (v nadaljevanju: e-pisanje tipa 1), npr. sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine, ki je sicer specialno urejen v ZIZ,
- pisanja, o katerih se podatki o datumu njihove izdelave ter podatki o osebi, ki je tako pisanje izdelala, s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev samodejno evidentirajo v informacijskem sistemu (v nadaljevanju: e-pisanje tipa 2), npr. zapisnik, odredba, uradni zaznamek in
- pisanja, ki jih s svojim kvalificiranim digitalnim potrdilom podpiše pristojna oseba (v nadaljevanju: e-pisanje tipa 3), npr. sodba.

E-pisanja tipa 1 se v postopku njihove izdelave samodejno podpišejo s kvalificiranim digitalnim potrdilom strežnika informacijskega sistema sodstva, kar se na tovrstnih pisanjih tudi posebej označi z vizualizacijo tega elektronskega podpisa. Elektronski podpis strežnika informacijskega sistema sodstva na tako nastalem pisanju predstavlja zadostno zagotovilo glede pristnosti tako izdelanega pisanja (to je zagotovilo, da je takšno pisanje izdelano s strani pristojnega sodišča samodejno z uporabo informacijskega sistema sodstva). Zunanjo manifestacijo elektronskega podpisa strežnika informacijskega sistema sodstva, ki bo vidna tudi na odpravkih tovrstnih pisanj, zagotavlja vizualizacija elektronskega podpisa.

Glede e-pisanj tipa 2 se uveljavlja ureditev, kakršna je v 126. členu ZPP trenutno predvidena le za zapisnik. Po omenjeni določbi ZPP podpisa predsednika senata in zapisnikarja nista obvezna, če se podatki o datumu zapisnika v elektronski obliki, o zapisnikarju, ki ga je sestavil ter o sodniku, ki je vodil zapisnik, s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev samodejno evidentirajo v informacijskem sistemu. Takšna ureditev je ustrezna tudi za druga tovrstna pisanja kot npr. odredbe in uradne zaznamke. Smiselno je, da se podatki o datumu izdelave in osebi, ki je izdelala pisanje, ki se sicer samodejno beležijo v informacijskem sistemu, izpišejo tudi na pisanju. To bo zagotavljalo naslovnikom teh pisanj ustrezno informacijo o načinu nastanka takega pisanja.

Glede e-pisanj tipa 3 smo bi morali predpisi določati, da tovrstna pisanja podpiše sodnik ali druga pristojna oseba (odvisno kdo je po procesnih predpisih oziroma določbah SR pristojen za podpisovanje določenih vrst pisanj) s svojim varnim elektronskim podpisom, overjenim s kvalificiranim digitalnim potrdilom, kar mora biti na takem pisanju tudi posebej označeno z vizualizacijo elektronskega podpisa. Dodatno podpisovanje teh pisanj z elektronskim podpisom sodišča ni potrebno, saj elektronski podpis sodnika ali pristojne sodne osebe predstavlja zadostno zagotovilo glede pristnosti pisanja. To je zagotovilo, da je takšno pisanje izdelala pristojna oseba na sodišču. Takega pisanja zato ni potrebno še dodatno opremljati z odtisom

sodnega pečata in lastnoročnim podpisom pristojne sodne osebe. Zunanjo manifestacijo elektronskega podpisa, ki bo vidna tudi na odpravkih tovrstnih pisanj, zagotavlja njegova vizualizacija. Poleg tega je naziv sodišča viden iz glave sodne odločbe.

Ker bodo vsi trije tipi e-pisanj nastali izvorno v elektronski obliki, bodo kot takšni tudi ustrezni za vložitev v sodni spis, ki se vodi v elektronski obliki (popolna informatizacija PUND vpisnika je predvidena za leto 2018), od koder bodo odpravki teh pisanj v elektronski obliki tudi odpravljeni naslovnikom (npr. z vročanjem v varne elektronske predale, odredbe do izvrševalcev odredb prek sistema za izdajanje in spremljanje izvrševanja odredb). V opisanih primerih izdelava posebnega prepisa takega pisanja ne bo potrebna, ker se bo naslovniku kot odpravek tega pisanja poslala kopija (izvod) elektronskega dokumenta. Zato v teh primerih ni potrebno dodatno opremljanje odpravkov pisanj v elektronski obliki z: odtisom pečata sodišča, odtisom štampiljke z zaznamkom o točnosti prepisa in z lastnoročnim ali nadaljnjim elektronskim podpisom pristojne sodne osebe, ki je odpravila e-pisanje.

V primerih, ko pisanja, izvorno nastalega v elektronski obliki, ne bo mogoče odpraviti s sodišča v elektronski obliki, ker npr. naslovnik sodnega pisanja nima odprtega varnega e-poštnega predala ali ker vsebino sodne pošiljke sestavljajo tudi pisanja, ki niso digitalizirana, bo potrebno izdelati fizičen odpravek pisanja, ki je nastalo v elektronski obliki. Tudi za fizične prepise pisanj, ki so izvorno nastala v elektronski obliki, ni treba, da se ti prepisi dodatno opremljajo z odtisom pečata sodišča, odtisom štampiljke z zaznamkom o točnosti prepisa in z lastnoročnim podpisom pristojne sodne osebe. Tudi v teh primerih izpis vizualizacije elektronskega podpisa, s katerim je pisanje izvorno podpisano, zagotavlja zadostno informacijo o pristnosti tako izdelanega pisanja (to je zagotovilo, da je takšno pisanje izdelala pristojna oseba na sodišču).

Glede na to, da bodo vsa sodna pisanja opremljena z enolično oznako in spletnim naslovom, na katerem se lahko preveri njihova pristnost, bodo ti podatki vsebovani tudi na prepisih teh pisanj. To bo vsakomur, ki bo razpolagal s prepisom pisanja omogočalo, da bo lahko sam preveril pristnost takega prepisa. Zoper dodatno opremljanje tovrstnih prepisov s pečatom sodišča in štampiljke z zaznamkom o točnosti prepisa ter njihovim dodatnim podpisovanjem s strani pristojne sodne osebe govori tudi način odprave sodnih pošiljk prek poštne ceste. V teh primerih se bodo v sodno pošiljko, ki bo odpravljena po poštni cesti vložili, fizični prepisi izvorno elektronskih pisanj. Vendar pa prepisi teh pisanj ne bodo izdelani na sodišču, temveč pri zunanjem izvajalcu, ki za sodišča tiska in odpravlja pisanja, ki mu jih sodišča posredujejo po poštni cesti.

Za uveljavitev predlagane sprememb in dopolnitev ZPP v zvezi s pisanji, ki nastanejo izvorno v elektronski obliki in so tudi elektronsko podpisana, je treba predvideti primerno dolg rok, potreben za uskladitev že obstoječih rešitev tem spremembam (npr. za izpis vizualizacije elektronskega podpisan na vseh pisanjih, ki nastajajo v elektronski obliki) oz. za pripravo rešitev, ki bodo omogočale realizacijo teh določb v praksi (npr. za vzpostavitev repozitorija sodnih pisanj in dodeljevanja enoličnih oznak tem pisanjem, ter vzpostavitev orodja za preverjanje pristnosti teh pisanj, vzpostavitev e-spisa v pravdnih zadevah predvidoma leta 2018 – prenovljen PUND vpisnik).

Sprememba drugega odstavka 323. člena ZPP je bila potrebna, ker se v pravdnih postopkih ne uporablja varen elektronski podpis sodišča, overjen s kvalificiranim potrdilom, temveč le varen elektronski podpis sodnika, ki je overjen s kvalificiranim potrdilom.

Spremenjena določba 323. člena ZPP uvaja v slovenski pravdni postopek sodbo brez obrazložitve. Sodniki Okrajnega sodišča v Mariboru in Okrožnega sodišča v Mariboru se zavzemajo za sodbo brez obrazložitve ali sodbo s skrajšano obrazložitvijo, v primerih, ko je

treba pritožbo napovedati. Za to so se zavzemali tudi številni anketiranci v (v uvodni obrazložitvi omenjeni) spletni anketi Ministrstva za pravosodje o zamudah v sodnih postopkih, ki je bila izvedena v aprilu 2016.

V Švici (239. člen šZPO) sodišče izda zgolj izrek sodbe, obrazložitev pa izda le na podlagi predloga strank. Če stranke predloga za obrazložitev ne podajo, se šteje, da so se odpovedale pravnemu sredstvu zoper sodbo. Smiselna je širitev napovedi pritožbe iz 496. člena ZPP, ki velja v gospodarskih postopkih, tudi na druge postopke. Smiselno je oblikovati določbo po vzoru rešitve kot jo poznajo v Avstriji, da je treba sodbo razglasiti na samem naroku in v takem primeru pisna obrazložitev sodbe ni potrebna. To bi bila spodbuda, da bi sodišča sodbe pogosteje razglašala na samem naroku.

Če je le mogoče, je treba izdati in razglasiti sodbo takoj po koncu ustne glavne obravnave in navesti bistvene razloge sodbe. Nenavzočnost strank ni ovira za razglasitev sodbe. Ob razglasitvi sodbe se lahko sporoči, da je sodišče sklenilo, da bo o odmeri stroškov odločilo pozneje in se odločitev o stroških prenese na člana senata. Na naroku, na katerem je razglašena sodba, je treba strankama, ki nista zastopani po odvetniku, izročiti izvod listine, ki vsebuje izrek sodbe in pravni pouk, da je treba napovedati pritožbo (to zahtevo vsebuje § 461/2 aZPO). Sodba mora biti pisno izdelana v štirih tednih od razglasitve (§ 414 aZPO). Če je sodišče sodbo razglasilo, lahko sodišče izdela sodbo brez obrazložitve in jo vroči strankama. Če nobena od strank pravočasno ne napove pritožbe, sodišče izda sodbo v skrajšani obliki, ki vsebuje bistvene navedbe strank, njihovih zahtevkov in ugovorov (§ 417.a ZPO). V primeru pravočasne napovedi pritožbe sodišče izdela sodbo s polno obrazložitvijo (kot v Sloveniji po četrtem odstavku 324. člena ZPP).

Sodba brez obrazložitve je poznana tudi v slovenskem kazenskem pravu, če upravičenec do pritožbe ne napove vložitve pritožbe (glej 368. člen Zakona o kazenskem postopku[279] - ZKP).

K 87. členu:

Zaradi lažje identifikacije strank, še posebej pozneje v izvršbi, se v spremenjenem drugem odstavku 324. člena doda zahteva po navedbi EMŠO ali matične številke strank v sodbi. Podobna je ureditev v izvršbi (glej 16.a člen ZIZ).

K 88. členu:

S predlaganim novim petim odstavkom 328. člena se po avstrijskem zgledu (§ 419 aZPO) določa, da lahko popravo sodbe sodišču prve stopnje naloži tudi višje sodišče. Predlagatelj ocenjuje takšno dopolnitev kot smiselno in predstavlja predvsem ukrep racionalizacije postopka.

K 89. členu:

V novih členih od 332.a do 332.d, ki so urejeni v novem štiriindvajsetem a) poglavju, je določeno ravnanje s tajnimi podatki.

Z odločbo U-I-134/10-28 (Uradni list RS, št. 92/13 z dne 8. 11. 2013) je Ustavno sodišče RS odločilo, da je ZPP v neskladju z Ustavo, in sicer iz razloga protiustavne pravne praznine, ki se nanaša na odsotnost (specialne) ureditve dostopa in ravnanja z vlogami in listinami, ki vsebujejo tajne podatke. Prav tako je odločilo, da mora Državni zbor ugotovljeno neskladje odpraviti v roku enega leta po objavi te odločbe ter določilo način izvršitve svoje odločitve.

[279] Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14 in 8/16 – odl. US

Bistvo sistema po Zakonu o tajnih podatkih[280] (ZTP) je, da lahko do tajnih podatkov določene stopnje tajnosti praviloma dostopajo le osebe, ki imajo dovoljenje za dostop do tajnih podatkov te stopnje tajnosti in se morajo s temi podatki seznaniti zaradi opravljanja funkcije ali delovnih nalog (prvi odstavek 31. člena ZTP). Osebam ali ustanovam, za katere ne obstaja pravna podlaga za seznanitev s tajnimi podatki, teh praviloma ni dopustno predložiti. Ustavno sodišče RS je odločilo, da obstoji protiustavna pravna praznina, saj sodnik zaradi učinkovanja ZTP in ob odsotnosti drugačne ureditve v ZPP nima pristojnosti za dokončno odločitev o tem, ali se bo in na kakšen način se bo stranka sodnega postopka seznanila z dokazi, ki jih je njen nasprotnik z oznako tajnosti predložil v sodni spis, in se opredelila do njih. Strankama se tako ne more zagotavljati pravice do izjave stranke kot emanacija načela zagotavljanja kontradiktornosti pravdnega postopka. Gre za opustitev dolžnosti zakonodajalca v primerih, ko je v sodnem postopku treba obravnavati tajne podatke, da se zagotovi učinkovito uveljavljanje človekove pravice iz prvega odstavka 23. člena Ustave. Tako stanje lahko sanira le nova in posebna zakonska podlaga, ki mora prilagoditi uporabo tajnih podatkov v sodnih postopkih, za katere se uporablja ZPP.

Ustavno sodišče RS je zakonodajalcu pustilo prosto presojo, v katerem zakonu bo s specialno ureditvijo protiustavno stanje ustrezno uredil, vendar je Ustavno sodišče RS z obrazložitvijo odločitve in vmesnim načinom izvršitve svoje odločbe jasno začrtalo smer pri urejanju te vsebine. Pravica do izjave v postopku kot temeljna človekova pravica iz 23. člena Ustave ne sme biti podvržena odločitvam drugih državnih organov, ampak mora o zagotavljanju te pravice v sodnem postopku odločati samo neodvisno in nepristransko sodišče.

K 332. a členu

Tudi v civilnih sodnih postopkih je treba varovati tajnost podatkov. Zato je po predlagani ureditvi treba upoštevati tudi določbe zakona, ki ureja tajne podatke (ZTP), razen če specialne določbe ZPP določajo drugače. V nadaljnjih členih je urejeno specialno ravnanje sodišča, ko ugotovi, da se obravnava gradivo ali se predlagajo dokazi, ki vsebujejo tajne podatke.

K 332. b členu:

S predlaganim členom se določa, da mora v primeru, ko vloga stranka vsebuje tajne podatke, stranka del vloge, ki vsebuje tajne podatke, ločiti od dela vloge, ki ne vsebuje tajnih podatkov, in ga pripeti vlogi v zaprti ovojnici. Dolžnost stranke je, da svojo vlogo pripravi tako, da jasno razmeji del, ki vsebuje tajne podatke, in del, ki tajnih podatkov ne vsebuje. Del vloge, ki vsebuje tajne podatke, mora ločiti na način, da ga zapre v posebno ovojnico, ki jo priloži (na primer pripne) vlogi, in jo sodišču pošlje skupaj z vlogo.

Če sodnik ob pregledu vloge ugotovi, da ta vsebuje tajne podatke, in da del vloge, ki vsebuje tajne podatke, ni ločen, takšno vlogo pošlje stranki v popravo.

Enako postopanje je določeno v primeru, ko so vlogi priloženi listinski dokazi, ki vsebujejo tajne podatke.

K 332. c členu:

S predlaganim členom se določa, da je odločitev, ali se dopusti vpogled v vlogo ali listino, ki vsebuje tajne podatke, pridržana sodišču, in sicer po zgledu vmesnega načina izvršitve odločbe

[280] Uradni list RS, št. 50/06 – uradno prečiščeno besedilo, 9/10 in 60/11

U-I-134/10-28. Sodnik tako pri odločitvi tehta pomen navedb in vsebine listine za postopek ter lastnost tajnega podatka in posledice razkritja tajnega podatka za državno varnost. Sodnik pri dopustitvi upošteva dokazno stisko stranke in pomen navedbe oziroma dokaza za materialnopravno utemeljenost njegovega zahtevka na eni strani, na drugi strani pa stopnjo tajnosti podatka in morebitne posledice, ki bi jih imelo njegovo razkritje.

K 332. č členu:

Predlagani člen ureja ravnanje sodišča z gradivom, ki vsebuje tajne podatke. V skladu s predlaganim 332. a členom ZPP je dolžnost sodišča, da skrbi, da se zagotovijo primerljivi varnostni standardi glede ravnanja s tem gradivom, kot jih določa krovni zakon, ki ureja tajne podatke – ZTP. Vendar pa predlagana določba glede na organizacijske in druge zmožnosti sodišča dopušča tudi drugačno ravnanje, še posebej v primerih, ko bi bilo lahko oteženo učinkovito uresničevanje pravice do sodnega varstva tožeče stranke. Na drugi strani pa mora sodišče skladno z 11. členom ZPP skrbeti tudi za ekonomičnost pravdnega postopka.

K 332. d členu:

Predlagatelj ocenjuje, da je v primerih, ko obrazložitev sodbe vsebuje tajne podatke, treba upoštevati tudi določbe ZTP o obdelavi in hranjenju tajnih podatkov in predvsem namen teh kogentnih pravil. Nemogoče je od strank in njihovih pooblaščenec pričakovati, da bodo pridobivali dovoljenje za seznanitev s tajnimi podatki, še manj pa, da bi v svojih domovih vzpostavljali varnostna območja ter izpolnjevali druge zahteve predpisov, ki urejajo področje ravnanja s tajnimi podatki. Zato je po mnenju predlagatelja primerna rešitev, po kateri se strankam v takšnih primerih vroči sodba, ki ne vsebuje tajnih podatkov, torej izrek sodbe brez obrazložitve, ki ne vsebuje tajnih podatkov, in poukom, da se izvirnik sodne odločbe s celotno obrazložitvijo nahaja v prostorih sodišča.

Navedeni člen ureja samo načine vročanja sodbe, ki v obrazložitvi vsebuje tajne podatke. Navedena določba ne vpliva na predhodno postopanje sodišča na podlagi spremenjenega 323. člena ZPP.

K 90. členu:

Predlagatelj ocenjuje predlog OZS za spremembo 333. člena, in sicer, da se pritožbeni rok iz 15 podaljšuje na 30 dni, kot utemeljen. Podobno dolžino pritožbenega roka imajo v Avstriji in Nemčiji. Gre za uskladitev s primerljivimi pravnimi redi. V Avstriji pritožbeni rok znaša 4 tedne (§ 464 aZPO), v Nemčiji 30 dni (§ 517 nZPO). Nadalje so v nekaterih zadevah obrazložitve sodb zelo dolge, zato v takih primerih kratki pritožbeni roki nesorazmerno posegajo v strankino pravico do pravnega sredstva. Zato se je strinjati s predlogi OZS, da 15 dnevni pritožbeni rok ni primeren v zapletenih zadevah glede pravnih ali dejanskih vprašanj na primer v gospodarskih sporih z visoko vrednostjo spornega predmeta, pri katerih je pogosto, da gre za zapletena pravna vprašanja in obsežno dejansko stanje, podprto z obsežnim listinskim gradivom, ki je ob izdaji prvostopenjske sodbe bistveno obsežnejše kot na začetku pravde. To npr. še posebej velja za nekatere vrste sporov, kot so npr. spori v zvezi z odškodninami zaradi kršitev konkurenčnega prava, gradbeni spori v zvezi z večjimi investicijskimi projekti, spori v zvezi z odškodninsko odgovornostjo članov organov vodenja in nadzora ipd. 30 dnevni rok za pritožbo bo prispeval h kakovostnejšemu uresničevanju pravic pravdnih strank do izjave in do pravnega sredstva (člena 22 in 25 Ustave , člen 6 EKČP), saj bo omogočal zadosti časa za analizo in pripravo pritožbenih argumentov ter posledično kakovostnejšo pripravo pritožbe. V primeru tujih strank, ki jim je treba sodbo še prevesti v jezik, ki ga razumejo (kar v primeru obsežnejših sodb

lahko traja več dni ali celo en teden), je 15-dnevni rok prekratek za učinkovito uresničevanje omenjenih pravic. Več časa za pripravo pritožbe (in odgovora nanjo) bi imelo koristne učinke tudi za pritožbeno sodišče, saj bi bila večja verjetnost, da bo sodišče v obravnavo prejelo pritožbo, v kateri bodo pritožbeni argumenti predstavljeni bolje in na jasnejši način, kar bo pritožbenemu sodišču omogočalo lažje in kakovostnejše odločanje. Določitev 30-dnevnega roka za vložitev pritožbe ne bi bila unikum v slovenskem pravnem redu. Prav zaradi kompleksnosti že peti odstavek 607. člena ZGD-1 predpisuje enomesečni rok za pritožbo in odgovor na pritožbo glede sodnih odločb, s katerimi sodišče odloči o predlogu za preizkus menjalnega razmerja. Podaljšanje pritožbenega roka za 15 dni bi ob trenutnem trajanju sodnih postopkov imelo zanemarljiv vpliv na skupno trajanje sodnega postopka.

Po mnenju predlagatelja bo predlagana spremembo prinesla večjo vsebinsko kakovostnejše pritožbe.

Predlagatelj ocenjuje, da do bistvenega podaljšanja pritožbenega postopka ne bo prišlo, ker taksa ni več procesna predpostavka za pritožbo in ne bo treba po vložitvi pritožbe čakati na plačilo sodne takse, hkrati pa se zaostrujejo tudi določbe glede vročanja, natančneje določbe, ki krajšajo fikcijo vročitve, v primerih vročitve v poštni predal ali v hišni nabiralnik.

Prav tako se s predlaganim tretji odstavkom predlaga, da je sodba izvršljiva, kljub vloženi pritožbi (torej pred pravnomočnostjo), če gre za sodbo ali sklep izdano v naslednjih postopkih oziroma zadevah:

- sodbo na podlagi pripoznave ali odpovedi
- zamudno sodbo in sodbo na podlagi stanja spisa,
- sodbo v menične in čekovnih sporih,
- sodbo v sporih iz naslova zakonite preživnine,
- sodbo glede odpovedi najemnega razmerja
- sklepa o motenju posesti

Gre v bistvu za inštitut začasne izvršljivosti (vorläufige Vollstreckbarkeit, § 708 in naslednji nZPO), ki je znan iz nemškega prava.

K 91. členu:

S predlaganim členom se dopolnjuje 336. člena ZPP. Po prevladujoči sodni praksi zadošča že, da pritožnik v pritožbi navede, da predlagana priča ni bila zaslišana, če je na primer pritožnik nezadovoljen s tem, da sodišče ni zaslišalo priče. Takšna navedba je zelo splošna (pavšalna), ker ne navaja ničesar o tem, kdaj in kje je bil takšen predlog podan. Pritožbeni sodnik seveda ne ve, ali je takšen dokazni predlog sploh kdajkoli bil podan. Posledica tega je, da mora brskati po pogosto zelo obsežnem spisu, da ga najde. Lahko pa si je stranka pritožbeno trditev izmislila, vsekakor pa to zahteva vsakokratno natančno pregledovanja obsežnega spisa. Šele če opisano navedbo sodnik najde, lahko začne presojati, ali je bil dokazni predlog utemeljen, ali ni bil, in nasploh, ali je bila storjena očitana procesna kršitev.

Skladno z dopolnjenim in poudarjenim načelom skrbnega ravnanja v postopku se to breme prenaša na stranko. Civilni spori se namreč vodijo v interesu strank, zato se praviloma od njih zahteva tudi določena procesna aktivnost in skrbnost. Jasen izraz tega je načelo, da mora stranka sama navesti dejstva in predlagati dokaze (212. člen ZPP). Ker je tako, od nje ni pretirano pričakovati, da bo tudi natančna. Če zahteva po konkretizacija navedb v vlogi (tudi pravnem sredstvu) ni izpolnjena, se vloga šteje za pavšalno in s tem, kot da sklicevanja na drugo vlogo, listino ali procesno dejanje sploh ni bilo.

K 92. členu:

Predlagatelj ugotavlja, da do razveljavitve sodb zaradi novih dokazov v praksi sicer ne prihaja pogosto, vendarle pa gre za situacijo, ki je nezaželena, saj podaljšuje in draži postopek. V avstrijskem pravu (drugi odstavek § 482 aZPO) poznajo rešitev, po kateri smejo stranke v pritožbi navajati nova dejstva in predlagati nove dokaze samo tedaj, če se nanašajo na bistvene kršitve določb pravdnega postopka in če so bila nova dejstva in dokazi nasprotni stranki sporočeni v obliki pritožbe ali odgovora na tožbo. Prav tako iz točke a. 2. člena in iz točke d. 5. člena Priporočil Sveta Evrope št. R (95) 5[281] izhaja, naj stranke vse svoje zahtevke, dejstva in dokaze uveljavljajo v postopku na prvi stopnji, pozneje pa zgolj v izjemnih primerih.

Glede novih dejstev ločujemo med nova reperta in nova producta. Nova reperta so nova dejstva, ki so obstajale že pred zaključkom glavne obravnave na sodišču prve stopnje, vendar jih stranke pred sodišče prve stopnje niso uveljavljale. Če stranka po zadnjem naroku za glavno obravnavo izve za nova dejstva ali nove dokaze, je to v Avstriji razlog za obnovo postopka po 7. točki prvega odstavka § 503 aZPO.[282] V Avstriji se lahko novote v pritožbi nanašajo zgolj za ponazoritev, da je prišlo do kršitve procesnih pravil.[283] Nova produkta pa so dejstva, ki so nastala šele po zaključku glavne obravnave in se lahko uveljavljajo tekom izvršilnega postopka z opozicijsko tožbo (§ 35 Exekutionsordnung,[284] EO). Z novimi dejstvi, ki jih ni dovoljeno navajati v pritožbi, so mišljena tako nova producta kakor tudi nova reperta.[285]

Predlagatelj se ni odločil za prevzem avstrijske ureditve, temveč se je pri dopolnitvi prvega odstavek 337. člena odločil, da mora stranka, v korist katere je navajanje novih dejstev ali predlaganje novih dokazov, nositi stroškovne posledice. Gre torej za odgovor na vprašanje, kdo nosi naključne stroške, oziroma, na kateri stranki je stroškovno breme naključja, ki se primeri v postopku zaradi nepravočasnega navajanja novot. Zakonska rešitev jasno govori v prid temu, da stroškovno breme v zvezi z nastalim naključjem nosi tisti, v čigar korist je navajanje novot, torej pritožnik. Gre za konkretizacijo ureditve separatnih stroškov iz prvega odstavka 156. člena ZPP, ki plačilo separatnih stroškov nalaga tisti stranki, ki je povzročila stroške po naključju, ki se je njej primerilo.

Podobna je ureditev na Hrvaškem, Avstriji in Nemčiji glede vprašanja, kdo krije stroške v zvezi s predlogom v vrnitev v prejšnje stanje. V teh ureditvah mora stranka, ki je predlagala vrnitev v prejšnje stanje, ne glede na rezultat odločitve o glavni stvari nasprotni stranki povrniti stroške, ki jih je s svojim predlogom povzročila nasprotni stranki (122.a člen hrZPP, § 154 aZPO, četrti odstavek 238. člena nZPO).

Glede pravice navajati novote v pritožbi, ostaja ureditev takšna kot doslej. V pritožbi je mogoče navajati dejstva in predlagati dokaze, ki so nastali do zaključka glavne obravnave v postopku na prvi stopnji. Če so dejstva in dokazi nastali pozneje, niso zajeti s časovnimi mejami

---

[281] Council of Europe Recommendation No. R. (95) 5 concerning the Introduction and Improvement of the Functioning of Appeal Systems and Procedures in Civil and Commercial Cases, (Adopted by the Committee of Ministers on 7 February 1995 at the 528th meeting of the Ministers' Deputies).

[282] Wolfgang Jelinek, Direct Evidence and the Review of the Trial Court's Findings of Fact by an Appellate Court: The Austrian Example, v Vesna Rijavec, Tjaša Ivanc, Tomaž Keresteš (ur.), Dimensions of Evidence in European Civil Procedure, Kluwer Law International, 2016, str. 88.

[283] Poročevalec DZ, novela ZPP-D, str. 55.

[284] Gesetz vom 27. Mai 1896, über das Exekutions- und Sicherungsverfahren (Exekutionsordnung – EO). StF: RGBl. Nr. 79/1896, nazadnje spremenjen BGBl. I Nr. 69/2014 (NR: GP XXV RV 180 AB 202 S. 37. BR: AB 9234 S. 832.)

[285] W.H. Rechberger, D.A. Simotta, Zivilprozessrecht, Erkentnnisverfahren, Manz, Dunaj 2009, str. 387, 531.

pravnomočnosti, in jih lahko dolžnik uveljavlja le v izvršbi z ugovorom zoper sklep o izvršbi ali z opozicijsko tožbo (tj. tožbo na ugotovitev nedopustnosti izvršbe po 59. členu ZIZ).

S predlagano dopolnitvijo tretjega odstavka 337. člena ZPP je predlagano, da se tudi ugovor zastaranja (poleg pobota), ki ni bil uveljavljen pred sodiščem prve stopnje, ne more uveljavljati v pritožbi. Institut zastaranja je urejen v OZ (Splošni del, IV. poglavje, 4. oddelek, 335.-370. člen). Zastaranje je opredeljeno kot prenehanje pravice zahtevati izpolnitev obveznosti. Pravni učinki nastanejo, če sta izpolnjena dva pogoja: da se dolžnik (toženec) na zastaranje sklicuje in da je pretekel čas, določen z zakonom.

ZPP-D je zaradi načel ekonomičnosti, kakovosti in zagotovitve sodnega varstva v razumnem roku uvedel nekatere rešitve, ki krepijo odgovornost in disciplino strank v postopku. Mednje spada ureditev sankcij prekluzije pri navajanju dejstev in predlaganju dokazov (ki je bila z novelo ZPP-D razširjena v fazo pred glavno obravnavo ali med njo - 286.a člen). Stranka mora najpozneje na prvem naroku za glavno obravnavo navesti vsa dejstva, ki so potrebna za utemeljitev njenih predlogov, ponuditi dokaze, ki so potrebni za ugotovitev njenih navedb, in se izjaviti o navedbah in ponujenih dokazih nasprotne stranke. Stranke lahko tudi na poznejših narokih za glavno obravnavo navajajo nova dejstva in predlagajo nove dokaze, vendar le, če jih brez svoje krivde niso mogle navesti na prvem naroku. Prepozno zatrjevanih dejstev in predlaganih dokazov sodišče ne sme upoštevati. V pritožbenem postopku velja enaka omejitev, saj so novote dovoljene samo, če pritožnik izkaže, da jih brez svoje krivde ni mogel navesti oziroma predložiti do prvega naroka za glavno obravnavo oziroma do konca glavne obravnave, če so izpolnjeni pogoji iz četrtega odstavka 286. člena ZPP.

Sodišča obravnavajo tudi primere, v katerih se toženec po prvem naroku za glavno obravnavo ali celo v pritožbenem postopku prvič sklicuje na zastaranje, kar pomeni, da morajo pred odločanjem o njegovi (ne)utemeljenosti najprej preizkusiti (ne)dopustnost (pravočasnost) takega ugovora.

Sodišče o ugovoru zastaranja odloča meritorno, torej s sodbo, zato ugovor zastaranja ni procesne narave. Ugovor zastaranja je torej materialnopravne narave in zanj veljajo sankcije prekluzije. Sklicevanje na zastaranje ima svojo dejansko podlago v jasni in nedvoumni izjavi toženca. Taka izjava je eno od odločilnih dejstev in tudi zanjo v celoti veljajo omejitve pravočasnosti navajanja dejstev, v skladu z 286. členom ZPP v postopku pred sodiščem prve stopnje, enako kot za tiste dejanske navedbe in dokaze, ki se nanašajo na začetek, zadržanje, pretrganje ali pretek zastaralnega roka.

Novejša sodna praksa in literatura sta enotni v razlagi, da če se dolžnik šele v pritožbi prvič sklicuje na zastaranje in ne gre za kakšen izjemen procesni položaj (na primer novo in nepričakovano stališče sodišča prve stopnje o pravni naravi terjatve), je tak ugovor dopusten, če so podane predpostavke iz 337. člena ZPP. Po tej razlagi je izjava, s katero se toženec sklicuje na zastaranje, ki je prvič podana v pritožbenem postopku, objektivno novo dejstvo, nastalo šele v tem trenutku, in ne prej, zato se nanj časovne meje pravnomočnosti ne morejo nanašati.

Predlagatelj meni, da je zato v tem delu nujen poseg zakonodajalca, po vzoru ureditve v hrvaškem procesnem pravu (in pravne teorije).[286] Hrvaški zakon o pravdnem postopku (Zakon o parničnom postupku) je namreč v drugem odstavku 352. člena določil, da stranka, ki ugovora zastaranja ni podala v postopku pred sodiščem prve stopnje, tega ne more podati v pritožbi.

[286] Igor Strnad, Procesno uveljavljanje zastaranja, Pravna praksa, 2015, št. 9, str. 9-11.

K 93. členu:

S predlagano določbo se dopolnjujejo oziroma spreminjajo primeri absolutnih bistvenih kršitev postopka iz drugega odstavka 339. člena ZPP. Tako je predlagana sprememba 4. točke, po kateri absolutna bistvena kršitev postopka vselej podana, če je sodišče odločilo o tožbenem zahtevku, za katerega je stvarno pristojno višje sodišče iste vrste ali sodišče druge vrste, ali če je na ugovor stranke v odločbi, ki je bila vzeta v sodbo, nepravilno odločilo, da je krajevno pristojno. Ureditev drugega odstavka 339. člena se dopolnjuje tudi z novo 16. točko.

Avstrijsko pravo (§ 477 aZPO) pozna devet ničnostnih razlogov (kar ustreza slovenskemu terminu absolutne bistvene kršitve postopka), nemško pravo pa le šest (§ 547 nZPO).

Posebej velja izpostaviti, da je ničnostni razlog po avstrijskem pravu tudi ta, da je sodišče na naroku strankam dovolilo, da vložijo pisne vloge na zapisnik (9. točka drugega odstavka § 477 ZPO). Ta rešitev je predlagana tudi v novi 16. točki 339. člena ZPP.

V nemškem pravu kršitev pravil o stvarni in krajevni pristojnosti ni pritožbeni razlog zoper sodbo (drugi odstavek § 513 nZPO). Sodba nepristojnega sodišča ni brez učinkov, saj so si vsa sodišča enakovredna.[287] Procesna vprašanja je treba rešiti v zgodnji fazi postopka, ko sodišče na ugovor stranke glede stvarne ali krajevne pristojnosti odloči s sklepom, proti kateremu je dovoljena pritožba.

Na podlagi navedenega je predlagatelj upoštevaje tudi predlagano spremembo drugega odstavka 19. člena ZPP, po kateri kršitev pravil o stvarni pristojnosti (če o njej ni bilo odločeno z odločbo) po vzoru kršitev pravil, ki določajo krajevno pristojnost, ne predstavlja več absolutne bistvene kršitve postopka. Kršitve pravil o stvarni in krajevni pristojnosti bo treba grajati v zgodnji fazi postopka. Če izda okrajno sodišče sklep, da ni stvarno ali krajevno pristojno, je zoper tak sklep možna pritožba (a contrario tretji odstavek 19. člena ZPP, 23. člen ZPP). Če se okrožno sodišče s sklepom izreče za pristojno, zoper tak sklep ni pritožbe (niti nesamostojne pritožbe), temveč pride do ustalitve pristojnosti okrožnega sodišča.

Z namenom doslednega uveljavljanja ustnosti na glavni obravnavi in koncentracije glavne obravnave ter doslednejšega izvajanja pravil, ki urejajo vlaganje pisnih (pripravljenih) vlog, se dodaja nova absolutna bistvena kršitev postopka, in sicer če je sodišče upoštevalo pisne vloge, ki sta jih stranki vložili v nasprotju z določbami tega zakona.

K 94. členu:

Sprememba 343. člena je povezana s predlagano uvedbo razširjenega instituta napovedi pritožbe v primerih ustne razglasitve sodbe, zato je treba ustrezno dopolniti določbo, ki ureja, kdaj je pritožba nedovoljena.

K 95. členu

Predlagani novi 343.a člen ZPP je oblikovan po vzoru 242. člena ZUP,[288] po katerem lahko upravni organ, ko prejme pritožbo, svojo odločbe nadomesti z novo odločbo. Proti novi odločbi

[287] Othmar Jauernig, Zivilprozessrecht, 29. Izdaja, C.H. Beck, München 2007, str. 35str.

[288] Določba 242. člena ZUP določa:

(1) Če organ, ki je izdal odločbo, spozna, da je pritožba utemeljena, pa ni potreben nov ugotovitveni postopek, reši zadevo drugače in z novo odločbo nadomesti odločbo, ki se s pritožbo izpodbija.

organa prve stopnje je dovoljeno vložiti novo pritožbo. Če je stranka ne vloži odločitev velja. Za razlike od ureditve po ZUP je ta možnost omejena zgolj na odpravo absolutnih bistvenih kršitev iz 14. in 15. točke prvega odstavka 337. člena ZPP.

S predlaganim členom se torej uvaja možnost sodišča prve stopnje, da izda novo sodbo, ki nadomesti sodbo, ki se s pritožbo izpodbija, in s katero odpravi to kršitev Glede na to, da je to dopustno le glede 14. in 15. točke 339. člena ZPP[289], bo pogosto šlo za dopolnitev obrazložitve, lahko pa tudi za popravo izreka. Te pomanjkljivosti lahko odpravi sodnik na prvi stopnji. Takšno rešitev določa tudi v insolvenčno pravo (glej drugi odstavek 128. člena ZFPPIPP).[290] To pravilo je bilo v insolvenčnem pravu sprejeto z namenom uresničevanja načela hitrosti postopka kot enega izmed temeljnih načel postopka zaradi insolventnosti.[291]

Namen predlagane določbe je v tem, da sodišče prve stopnje v primeru, da gre za kršitev iz 14. ali 15. točke 339. člena, pomanjkljivost samo odpravi in izda novo (nadomestno) sodbo. V takem primeru gre za posebno vrsto poprave, kjer sodišče prve stopnje odpravi pomanjkljivosti, zaradi katerih se sodba ne more preizkusiti: npr. če je izrek sodbe nerazumljiv, če nasprotuje samemu sebi ali razlogom sodbe, če sodba sploh nima razlogov ali v njej niso navedeni razlogi o odločilnih dejstvih ali so ti razlogi nejasni ali med seboj v nasprotju, bo moralo sodišče prve stopnje v postopku poprave na novo napisati obrazložitev sodbe (14. točka 339. člena ZPP). Podobno velja glede pritožbenega razloga protispisnosti (15. točka 339. člena ZPP).

V Švici poznajo podoben inštitut (Erla□uterung, 334. člen šZPO),[292] ki je kvalificirana oblika poprave sodbe (Berichtigung).[293]

K 96. členu:

S predlagano spremembo določba 344. člena ZPP se podaljšuje tudi rok za odgovor na pritožbo. Kajti, če se rok za vložitev pritožbe iz petnajst podaljša na trideset dni, je temu

---

(2) Zoper novo odločbo ima stranka pravico pritožbe. Ko organ prve stopnje prejme to pritožbo, mora takoj ravnati po prvem odstavku 245. člena tega zakona.

[289] V skladu s 14. točko drugega odstavka 339. člena ZPP je bistvena kršitev določb pravdnega postopka podana vselej, ko ima sodba pomanjkljivosti, zaradi katerih se ne more preizkusiti, zlasti pa, če je izrek sodbe nerazumljiv, če nasprotuje samemu sebi ali razlogom sodbe ali če sodba sploh nima razlogov ali v njej niso navedeni razlogi o odločilnih dejstvih ali so ti razlogi nejasni ali med seboj v nasprotju. Kršitev iz 15. točke drugega odstavka 339. člena ZPP pa je podana vedno, ko je o odločilnih dejstvih nasprotje med tem, kar se navaja v razlogih sodbe o vsebini listin, zapisnikov o izvedbi dokazov ali prepisov zvočnih posnetkov, in med samimi temi listinami, zapisniki oziroma prepisi.

[290]Drugi odstavek 128. člena ZFPPIPP določa: (2) Če sodišče prve stopnje ugotovi, da je pravočasna in dovoljena pritožba utemeljena, lahko z novim sklepom nadomesti sklep, ki se izpodbija s pritožbo.

[291] VSL Cst 348/2011 z dne 25.01.2012.

[292] Določba 334.člena šZPO se glasi:

»1 Ist das Dispositiv unklar, widerspru□chlich oder unvollsta□ndig oder steht es mit der Begru□ndung im Widerspruch, so nimmt das Gericht auf Gesuch einer Partei oder von Amtes wegen eine Erla□uterung oder Berichtigung des Entscheids vor. Im Gesuch sind die beanstandeten Stellen und die gewu□nschten A□nderungen anzugeben.

2 Die Artikel 330 und 331 gelten sinngema□ss. Bei der Berichtigung von Schreib- oder Rechnungsfehlern kann das Gericht auf eine Stellungnahme der Parteien ver- zichten.

3 Ein Entscheid u□ber das Erla□uterungs- oder Berichtigungsgesuch ist mit Beschwerde anfechtbar.

4 Der erla□uterte oder berichtigte Entscheid wird den Parteien ero□ffnet.«

[293] Karl Spühler, Annettte Dolge, Myriam Gehri, Schweizerisches Zivilprozessrecht, 9. Auflage, Stämpfli Verlag AG, Bern 2010, str. 397.

ustrezno treba podaljšati tudi rok za odgovor na pritožbo, in sicer se odgovor na pritožbo lahko vloži v enakem roku, kot je določen za vložitev pritožbe.

Glede na to, da se navedena določba uporablja tudi v tistih postopkih, kjer se ZPP uporablja smiselno (npr. v izvršilnem postopku, 15. člen ZIZ), bo predlagana ureditev odpravila sledečo anomalijo, v izvršilnem pravu: rok za vložitev pritožbe je 8 dni (glej 9. člen ZIZ), za vložitev odgovora na pritožbo pa 15 dni (344. člen ZPP v zvezi s 15. členom ZIZ).

K 97. členu:

V novem 346.b členu ZPP je predlaga možnost, da instančno sodišče soglasno oceni, da pritožba nima možnosti za uspeh in zadeva ni pomembna za razvoj prava, za poenotenje sodne prakse in prav tako nima načelnega pomena, stranko o tem obvesti in jo pozove, da se v določenem roku izjavi, ali vztraja pri vloženi pritožbi ali pritožbo umika.

V Nemčiji se pritožba vloži pri sodišču druge stopnje. V skladu s § 522 nZPO sodišče druge stopnje takoj preveri, ali je pritožba dopustna in pravočasna, ter jo v primeru, da ni niti pravočasna, niti dopustna, zavrže. Sodišče prav tako zavrne pritožbo (drugi odstavek 522 §a nZPO), če ta očitno nima možnosti za uspeh, zadeva ni pomembna za razvoj prava, za poenotenje sodne prakse ali nima načelnega pomena in ustna obravnava ni potrebna oziroma zapovedana. V takem primeru pritožbeno sodišče o nameravanem zavrženju pritožbe in o razlogih za to obvesti stranke in jim da rok, da se o predlogu oziroma nameri sodišča druge stopnje izjavijo. Če stranke zavrnitvi ne nasprotujejo, jim sodišče vrne del sodne takse za pritožbo, ker sodišču druge stopnje ni treba pisati obrazložitve.

Nemško civilno procesno pravo ima torej v § 522 nZPO določen zelo praktičen način, kako odločiti v pritožbeni zadevi. To sredstvo nemška instančna sodišča tudi rada uporabljajo. Če namreč senat pritožbenega sodišča soglasno meni, da pritožba nima nobenih možnosti za uspeh (je očitno neutemeljena), in če ustna obravnava ni potrebna, potem lahko pritožniku pošlje pisanje, v katerem ga opozori, da namerava zavrniti pritožbo. V pisanju pritožbeno sodišče zgolj kratko pojasni razloge za takšno odločitev. Opozori pa lahko tudi na to, da bo pritožnik prihranil sodno takso, če bo pritožbo umaknil.

Pritožnik ima potem priložnost, da se izjavi o nameri sodišča. Pritožnik se lahko izjavi tako, da mora pritožbeno sodišče izdati zavrnilni sklep (ne sodbo), ki mora biti praviloma obrazložen. Če pritožnik ravna tako, je pritožbeno sodišče v podobnem položaju, kot če bi moralo spisati pritožbeno sodbo že od samega začetka.

Izkustveno pravilo iz nemške sodne prakse kaže na to, da razmeroma visok delež pritožnikov potem, ko prejme pisanje pritožbenega sodišča, pritožbo preprosto umakne in torej sledi pravnemu mnenju pritožbenega sodišča. Tako je zlasti v zadevah, v katerih revizija ni dovoljena, in je torej pritožbena instanca zadnja. Sklepa o zavrnitvi pritožbe pritožbenemu sodišču ni treba pisati, saj je procesni položaj enak, kot če pritožba ne bi bila vložena. S tem si sodišča prihranijo najbolj zamuden del dela v zvezi s pritožbo, to je pisanje pritožbene odločbe. Pritožnik s tem tudi po nemškem pravu prihrani sodno takso.

Predlagana rešitev sledi ureditvi iz § 522 nZPO. Z umikom pritožbe sodišče pritožniku vrne polovico sodne takse.

K 98. členu:

Drugi odstavek 347. člena ZPP določa, kdaj mora senat sodišča druge stopnje, ki odloča o pritožbi, razpisati obravnavo. Tako mora ravnati, kadar spozna, da je treba za pravilno ugotovitev dejanskega stanja ponoviti vse ali le nekatere od že izvedenih dokazov pred sodiščem druge stopnje ali če je bistvene kršitve določb pravdnega postopka glede na njihovo naravo mogoče odpraviti z opravo procesnih dejanj pred sodiščem druge stopnje. Predlagatelj v spremenjenem drugem odstavku 347. člena ZPP poudarja, da lahko sodišče druge stopnje odstopi od ugotovitve dejanskega stanja, ki ga je ugotovilo sodišče prve stopnje, le, če dvomi v pravilnost ugotovitve dejanskega stanja pred sodiščem prve stopnje, sicer pa mora odločiti na podlagi dejanskega stanja, ki ga je ugotovilo sodišče druge stopnje. Dvom o dejanskem stanju je zapisan tudi v nemškem pravu (glej § 529 nZPO).

V skladu z določbo obstoječega petega odstavka 348. člena ZPP sodišče druge stopnje na obravnavi ponovi tiste dokaze, glede katerih dvomi v pravilnost dokazne ocene sodišča prve stopnje. Če katerega od teh dokazov, ki so pred sodiščem prve stopnje že bili izvedeni, ni več mogoče izvesti, ali če senat ali sodnik, ki je izdal izpodbijano sodbo, tega dokaza ni neposredno izvedel (217. in 218. člen, 236.a člen, tretji odstavek 302. člena), lahko sodišče druge stopnje sklene, da se prebere zapisnik o njegovi izvedbi oziroma pisna izjava priče.

Po drugi strani pa je na drugi stopnji že po obstoječi ureditvi možen tudi odstop od načela neposrednosti (tretji odstavek 302. člena v zvezi s 349. členom ZPP). Podobna rešitev kot v petem odstavku 348. člena ZPP je sprejeta tudi v avstrijskem pravu. Četrti odstavek § 488 aZPO namreč omogoča odstop od načela ‚neposrednosti na drugi stopnji, če stranki ne predlagata drugače, t.j. ponovne izvedbe neposrednih dokazov.[294] V tej smeri (soglasje namesto izjava stranke) bi bilo smiselno tudi spremeniti ZPP, tako glede postopka na prvi kot na drugi stopnji.

Predlagan je tudi nov šesti odstavek, ki sodniku poročevalcu omogoča, da brez pooblastila senata opravi poravnalni narok in na zapisnik sprejme sodno poravnavo. Na obravnavah pred sodiščem druge stopnje je načeloma predvideno senatno sojenje, z namenom racionalizacije postopka pa lahko senat ob razpisu obravnave odloči, da pooblastila, ki jih ima glede priprave in vodenja obravnave predsednik senata, preidejo na sodnika poročevalca (četrti odstavek 347. člena ZPP). Ta je namreč z zadevo najbolje seznanjen, zato je smiselno, da se nanj prenese tudi formalno vodstvo postopka. Pri manj zapletenih zadevah lahko senat nadalje pooblasti sodnika poročevalca, da o zadevi tudi odloči (peti odstavek 347. člena ZPP). Pooblastilo za odločanje velja tudi za vse stranske odločitve, ki bi jih na pritožbeni obravnavi sprejel senat.[295]

V praksi Višjega sodišča v Ljubljani se je določba četrtega odstavka 347. člena ZPP uporabljala tudi za pooblastilo sodnika, ki je po uspešno opravljeni mediaciji opravil poravnalni narok in na zapisnik sprejel sodno poravnavo. Postopanje v praksi je pokazalo, da je pridobivanje pooblastila celega senata nemalokrat zamudno in ne pripomore k ekonomičnosti izvajanja mediacij. Čakanje na pooblastilo senata namreč od strank in njihovih pooblaščencev pogosto zahteva, da na sodišče pristopijo ponovno. Strankam čakanje na podpis sodne poravnave nadalje nudi ponovni premislek, kar ima lahko za posledico odstop od osnutka sodne poravnave, dosežene v okviru postopka mediacije, in odstop zadeve na redni pritožbeni postopek. Z namenom racionalizacije postopka je zato predlagan nov šesti odstavek 347. člena

[294] Podrobneje Wolfgang Jelinek, Direct Evidence and the Review of the Trial Court's Findings of Fact by an Appellate Court: The Austrian Example, v Vesna Rijavec, Tjaša Ivanc, Tomaž Keresteš (ur.), Dimensions of Evidence in European Civil Procedure, Kluwer Law International, 2016, str. 102-103.

[295] L. Ude, A. Galič, Pravdni postopek, zakon s komentarjem, Ljubljana, Uradni list, GV Založba, 2009, 3. knjiga, stran 397.

ZPP, ki naj sodniku poročevalcu omogoči, da sam, brez pooblastila senata, opravi poravnalni narok in na zapisnik sprejeme sodno poravnavo.

K 99. členu:

S predlagano spremembo se 349. člen spreminja tako, da se določa uporabo določbe pred sodiščem prve stopnje smiselno tudi za postopek pred sodiščem druge stopnje, če ni v 25. poglavju tega zakona drugače določeno.Veljavnadoločba 349. člena ZPP je razmeroma ozka, saj ne zajema uporabe določb o dokazovanju v postopku na drugi stopnji, temveč le določbe o glavni obravnavi pred sodiščem prve stopnje (281. do 305. člen). Že iz besedil 355. in 358. člena ZPP je razvidno, da lahko tudi sodišče druge stopnje izvaja dokaze, bodisi posredno (druga alineja 358. člena ZPP) bodisi neposredno (prva alineja 358. člena ZPP). Nadalje, v praksi se pred sodišči druge stopnje tudi sklepajo sodne poravnave (306. člen ZPP), zato bo sedaj mogoče predlagane določbe uporabiti tudi v postopku na drugi stopnji. V vsakem primeru predlagana določba omogoča tudi smiselno uporabo tretjega odstavka 302. člena ZPP[296] pred sodiščem druge stopnje. To pomeni, da bo lahko sodišče druge stopnje neposredno izvajalo dokaze le, če bosta stranki pri tem vztrajali in se mu bo to zdelo primerno. V nasprotnem primeru bo lahko sodišče druge stopnje odločilo, da se priče, izvedenci in stranke ne zaslišijo znova in da se ne opravi nov ogled, temveč da se preberejo zapisniki o izvedbi teh dokazov. Nobenega razloga namreč ni, da bi sodišče druge stopnje moralo dokaze, ki so bili neposredno izvedeni pred sodiščem prve stopnje, samo neposredno izvesti, spremenjen senat sodišča prve stopnje pa bi se lahko zadovoljil zgolj z branjem zapisnikov in mu ne bi bilo treba ponovno neposredno izvesti dokazov.

Enaka kot predlagana je uveljavljena rešitev tudi v avstrijskem (prvi odstavek § 463 aZPO) in nemškem pravu (§ 525 nZPO), in sicer se tudi tam določbe o postopku pred sodiščem prve stopnje smiselno uporabljajo tudi za postopek pred sodiščem druge stopnje.

K 100. členu:

Predlagana sprememba 354. člen ZPP še dodatno zamejuje možnost kasacijska pooblastila sodišča druge stopnje v primeru bistvenih kršitev pravdnega postopka, ki jih je zagrešilo sodišče prve stopnje, vendar le v primeru, ko bi zaradi razveljavitve prišlo do kršitve strankine pravice do sojenja v razumnem roku.

EKČP v 6. členu (pravica do poštenega sojenja) določa, da ima vsakdo pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ali o kakršnihkoli kazenskih obtožbah zoper njega pravično in javno ter v razumen roku odloča neodvisno in nepristransko z zakonom ustanovljeno sodišče. Navedena določba torej postavlja državam pogodbenicam zahtevo po sojenju v razumnem roku. EKČP ne predvideva dvostopenjskega sojenja. Pravico do sojenja v razumnem roku (6. člen EKČP) je treba uravnotežiti s pravico do pritožbe ali drugega pravnega sredstva, ki jo predvideva 25. člen Ustave (pravica do dvostopenjskega sojenja). Gre za tehtanje interesov. Predlagatelj uvaja pravni standard, da se mora pravica do dvostopenjskega sojenja (pravica do pritožbe) umakniti pravici stranke do sojenja v razumnem roku, če bi zaradi razveljavitve sodbe prišlo do kršitve pravice do sojenja v razumnem roku. Gre torej za pravni standard, ki ga bo moralo uporabiti sodišče druge stopnje glede na vse okoliščine posameznega primera. V takem izjemnem primeru sodišče druge stopnje prevzame funkcijo sodišča prve stopnje in meritorno

[296] Navedena določba se glasi: «Če se opravi narok pred spremenjenim senatom, se mora glavna obravnava znova začeti; vendar pa sme senat potem, ko so se stranke o tem izjavile, odločiti, da se priče, izvedenci in stranke ne zaslišijo znova in da se ne opravi nov ogled, temveč da se preberejo zapisniki o izvedbi teh dokazov.»

odloči o tožbenem zahtevku. Proti odločitvi sodišča druge stopnje zaradi zagotavljanja pravice do sojenja v razumnem roku ni dovoljena nadaljnja pritožba.

Ustavno sodišče RS je že večkrat zavzelo stališče, da pravica do pritožbe iz 25. člena Ustave ni absolutna in jo je dopustno včasih tudi omejiti. Tako je že ocenilo, da je pravica do pritožbe spoštovana, če je zagotovljen preizkus pred višjim sodiščem in iz te pravice ne izhaja, da bi moralo v primeru, kadar instančno sodišče spremeni odločbo nižjega sodišča, biti zoper odločitev instančnega sodišča zagotovljeno nadaljnje pravno sredstvo[297]. V navedeni zadevi je Višje sodišče v Kopru s sodbo spremenilo sodbo sodišča prve stopnje, s katero je bilo tožničinemu zahtevku ugodeno, in njen tožbeni zahtevek zavrnilo. V neki drugi zadevi je Ustavno sodišče RS izpostavilo, da pravica do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave glede postranskih terjatev (stroškov postopka na drugi stopnji) sploh ne obstaja. Ustavno sodišče RS je poudarilo, da iz pravice do pravnega sredstva (25. člen Ustave) ne izhaja, da bi zoper odločitev o stroških, prvič sprejeto pred sodiščem druge stopnje, moralo biti dopustno pravno sredstvo[298]. Po stališču Ustavnega sodišča RS je ustavnim zahtevam iz 25. člena Ustave zadoščeno, če je v pravdnem postopku stranki s pritožbo zagotovljen preizkus pred višjim sodiščem. To je treba upoštevati tudi ob obravnavanju problematike pravnih sredstev zoper odločitev o stroških. Pravica do povračila stroškov je stranska terjatev, ki nastaja med postopkom in zaradi postopka, zato je nujno, da je odločanje sodišča na vsaki stopnji povezano tudi z nadaljnjimi stroški, o katerih mora to sodišče tudi odločiti. O stroških, ki nastanejo zaradi pravnega sredstva, logično vedno prvič odloči sodišče, ki o tem pravnem sredstvu odloča. Pa vendar to ne more pomeniti, da je zato zoper odločitev o stroških vedno mogoče novo pravno sredstvo. Sicer bi se lahko vlaganje pravnih sredstev zoper odločitve o stroških nadaljevalo v nedogled, saj bi vsako odločanje o pravnem sredstvu povzročilo novo – in prvo - odločitev o nadaljnjih stroških[299].

Tudi v Avstriji sodišče druge stopnje (zaradi ničnostnih razlogov – tj. absolutnih bistvenih kršitev postopka, ali zaradi napačne uporabe materialnega prava, zaradi česar je bilo dejansko stanje nepopolno ugotovljeno) ne sme razveljaviti sodbe, temveč mora samo opraviti pritožbeno obravnavo in popraviti kršitve, ki jih je storilo sodišče prve stopnje, če bi bil zato postopek pred sodiščem druge stopnje hitrejši ali cenejši v primerjavi s ponovljenim postopkom pred sodiščem prve stopnje (tretji odstavek § 496 ZPO). Razpis obravnave in samostojna odločitev višjega sodišča (namesto vrnitve sodišču prve stopnje) je torej, pod pogojem, da je v korist pospešitve postopka, načeloma obveznost (in ne stvar proste presoje) pritožbenega sodišča[300].

K 101. členu:

Tudi spremenjeni 355. člen ZPP omejuje kasacijska pooblastila sodišča druge stopnje, in sicer v primerih, ko je bilo dejansko stanje zmotno ali nepopolno ugotovljeno, torej ko sodišče druge stopnje na seji ali na obravnavi spozna, da je treba za pravilno ali popolno ugotovitev dejanskega stanja ugotoviti dejstva oziroma izvesti dokaze, ki jih je stranka pred sodiščem prve stopnje zatrjevala oziroma predlagala, vendar jih sodišče prve stopnje ni ugotavljalo, ali nova dejstva oziroma nove dokaze, ki jih je stranka pravočasno navedla v pritožbi, ali da je bilo zaradi zmotne uporabe materialnega prava dejansko stanje nepopolno ugotovljeno. Sprejet je isti pravni standard, kot pri spremembi 354. člena ZPP, in sicer se mora strankina pravica do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave umakniti pravici do sojenja v razumnem roku, če bi

[297] Odločba Ustavnega sodišča RS Up-395/00 z dne 20.2.2003.
[298] Sklep US RS Up-188/01 z dne 25. 3. 2002.
[299] Sklep US RS Up-188/01 z dne 25. 3. 2002.
[300] Strohanzl, op. cit., str. 490.

zaradi razveljavitve sodbe in vrnitve zadeve v sojenje na prvo stopnjo prišlo do kršitve te pravice.

Gre za uravnoteženje strankine pravice do pritožbe (25. člen Ustave) in njene pravice do sojenja v razumnem roku (6. člen EKČP), torej za sorazmeren poseg v strankino pravico do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave.

102. člen:

S predlagano določbo se po vzoru prej veljavne določbe ZDSS-1 ponovno uveljavlja možnost pritožbe na vrhovno sodišče , tudi zoper sklep sodišča druge stopnje, s katero razveljavi sodbo in vrne zadevo v ponovno sojenje. Ministrstvo za pravosodje je v aprilu 2016 opravilo spletno anketo med sodniki, sodnim osebjem, odvetniki in pravobranilci o vzrokih za zamude v sodnih postopkih. Rezultati ankete so pokazali, da je glavni vzrok za dolgotrajnost pravdnih postopkov neutemeljeno razveljavljanje sodb s strani sodišč druge stopnje in vrnitev zadev v novo sojenje na sodišče prve stopnje.

Sodišča prve stopnje (npr. Okrožno sodišče v Mariboru, Delovno in socialno sodišče v Ljubljani, Okrožno sodišče na Ptuju in Okrožno sodišče v Kranju) in OZS opozarjajo, da sodišča druge stopnje v zelo visokem odstotku razveljavljajo sodne odločbe nižjih sodišč in jih vračajo v novo sojenje, čeprav bi lahko sama izvedla dokaze ali odpravila postopkovne napake. V praksi torej ne gre za razveljavitve v izjemnih primerih, kot to sicer predvidevata 347. in 355. člen ZPP, temveč višja sodišča teh določb ne uporabljajo dosledno. Zelo visok delež razveljavitev sodnih odločb sodišč prve stopnje bistveno zmanjšuje ugled celotnega sodstva in zmanjšuje zaupanje državljanov v pravno državo. Pravna teorija je že ob uveljavitvi novele ZPP-D napovedovala, da se kljub krepitvi reformatoričnih pooblastil sodišča druge stopnje ne bo spremenilo prav veliko, ker bodo sodišča druge stopnje uporabila izjemo iz 355. člena ZPP[301], da pritožbena obravnava ne bo smotrna, če ne bo podvržena (kritični) instančni presoji[302]. Omenjena napoved se je glede na sporočila sodišč prve stopnje in OZS uresničila.

Poudariti velja, da je sklep sodišča druge stopnje iz prvega odstavka 354. člena in 355. člena ZPP, s katerim sodišče druge stopnje razveljavi sodbo sodišča prve stopnje in zadevo vrne v novo sojenje, edina sodna odločba sodišča druge stopnje, ki ni predmet nadzora, niti instančnega niti kakšnega drugega. Predlagatelj z namenom, da bodo odločitve sodišč druge stopnje glede razveljavitve sodb in vrnitve zadev sodiščem prve stopnje v novo sojenje podvržene (kritični) instančni presoji, uvaja rešitev, ki jo je vseboval že drugi odstavek 30. člena ZDSS-1. Podobno rešitev poznajo v nemških delovnih sporih, kjer je sodišču druge stopnje prepovedano vrniti zadevo sodišču prve stopnje v novo sojenje zaradi procesnih napak (glej § 68 nemškega Zakona o delovnih sodiščih, Arbeitsgerichtsgesetz[303] – ArbGG). Predlagatelj se je z namenom pospešitve postopka odločil, da o taki pritožbi odloča vrhovno sodišče prednostno. Poleg tega so pritožbeni razlogi zelo omejeni, zavrnitve pritožbe pa ni treba obrazložiti, kar omogoča hitro odločanje vrhovnega sodišča. In nenazadnje, vrhovno sodišče bo lahko z

[301] Drugi stavek 355. člena ZPP določa, da sodišče druge stopnje izjemoma lahko razveljavi sodbo prve stopnje in vrne zadevo sodišču prve stopnje v novo sojenje, če glede na naravo stvari in okoliščine primera oceni, da samo ne more dopolniti postopka oziroma odpraviti omenjene pomanjkljivosti.

[302] Aleš Galič, Novela Zakona o pravdnem postopku (ZPP-D), Pravna praksa, 2008, št. 22, priloga; Igor Strnad, O nekaterih novostih in vprašanjih pritožbenega postopka po noveli ZPP-D, Pravna praksa, 2008, št. 29-30, str. 15.

[303] Arbeitsgerichtsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Juli 1979 (BGBl. I S. 853, 1036), das zuletzt durch Artikel 170 der Verordnung vom 31. August 2015 (BGBl. I S. 1474) geändert worden ist.

odločitvami o pritožbah ustvarjalo enotno sodno prakso glede vprašanja, katere procesne kršitve lahko sanira sodišče druge stopnje ter v katerih primerih je smiselno, da sodišče druge stopnje ponovi dokaze, ki so bili izvedeni na prvi stopnji, in izvede dokaze, ki so bili na prvi stopnji predlagani, pa niso bili izvedeni.

Novela ZPP-D je razširila reformatorična pooblastila sodišča druge stopnje, ki poleg nadzorne (kontrolne) funkcije opravlja tudi kreativno funkcijo in spremeni sodbo sodišča prve stopnje ter dokončno odloči v sporu (347. in 351. člen ZPP), razen v izjemnih primerih, ki so navedeni v 355. členu ZPP. Kot izhaja iz dopisa Delovnega in socialnega sodišča v Ljubljani št. Su 35/2016 z dne 3.2.2016 sodišča druge stopnje praviloma uporabijo izjemo iz 355. člena ZPP, ki omogoča, da sodišče druge stopnje izjemoma razveljavi sodbo sodišča prve stopnje in vrne zadevo sodišču prve stopnje v novo sojenje, če je bilo zaradi zmotne uporabe materialnega prava dejansko stanje nepopolno ugotovljeno in sodišče glede na naravo stvari in okoliščine primera oceni, da samo ne more dopolniti postopka oziroma odpraviti omenjene pomanjkljivosti.

Na Hrvaškem imajo podobne težave z zaporednimi razveljavitvami sodb na drugi stopnji in vračanjem zadev v novo sojenje na prvo stopnjo. Zato so z zakonsko novelo iz leta 2013 uvedli 366.a člen hrZPP, ki prepoveduje dvakratno razveljavitev sodb s strani sodišč druge stopnje.[304]Izkušnje hrvaških sodišč drugo stopnje so, da je sodba po ponovnem sojenju pogosto še slabša kot prva. Vendar je treba poudariti, da hrvaška sodišča druge stopnje nimajo reformatoričnih pooblastil v tem smislu, da bi lahko sama dopolnjevala postopek z odpravo procesnih pomanjkljivosti oziroma z na novo izvedenimi dokazi (tj. takšnimi, ki so bili pred sodiščem prve predlagani, pa niso bili izvedeni), temveč lahko zgolj ponovijo že izvedene dokaze in izvedejo posredno izvedene dokaze in na podlagi te ponovitve drugače presodijo dejansko stanje.

Predlagatelj ugotavlja, da so slovenska višja sodišča v letih 2014 in 2015 razveljavila okoli 20 odstotkov zadev, spremenila pa okoli 14 odstotkov zadev, čeprav je procesna zakonodaja glede postopka s pritožbo zelo podobna nemški, kjer se razveljavi le 2,5 odstotkov zadev, o katerih je odločalo okrajno sodišče (Amtsgericht), odstotek potrjenih sodb pa je v Sloveniji in Nemčiji primerljiv (na drugi stopnji je potrjenih okoli dve tretjini prvostopenjskih sodb)[305]. Glede na to, da imamo od uveljavitve novele ZPP-D praktično isto zakonodajo glede reformatoričnih pooblastil pritožbenega sodišča kot v Nemčiji, določbe ZPP niso glavni problem za neizvajanje reformatoričnih pooblastil višjih sodišč. Višji sodniki očitno potrebujejo primerne vzpodbude, da zadev ne bi vračali v ponovno sojenje na prvo stopnjo, temveč bi postopek dopolnili z novimi dokazi v smislu 355. člena ZPP oziroma odpravili procesne pomanjkljivosti na podlagi 347. člena ZPP.

---

[304]Navedena določba 366.a člena hrZPP se glasi:

»Prvostupanjska se odluka u povodu žalbe može ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje najviše jedanput.

Ako drugostupanjski sud nađe da bi prvostupanjsku presudu trebalo ukinuti i nakon što je ona bila već jedanput ukinuta u povodu žalbe i predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, drugostupanjski će sud sam provesti postupak uz odgovarajuću primjenu odredaba o postupku pred prvostupanjskim sudom radi otklanjanja nedostataka zbog koji bi prvostupanjsku odluku trebalo ponovno ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

U slučaju iz stavka 2. ovoga članka odredbe članka 373.a do 373.c ovoga Zakona primjenjuju se na odgovarajući način.«

[305] Glej gradivo s predavanja predsednika Višjega sodišča v Ljubljani Antona Panjana na Civilnopravni šoli 2016 v Portorožu.

Ena od spodbud je gotovo ocena sodniške službe. Na podlagi prve alineje 3. člena Meril za kakovost dela sodnikov za oceno sodniške službe[306] predsednik sodišča oziroma vodja oddelka, na katerem ocenjevani sodnik opravlja sodniško službo, poda med drugim mnenje o tem, ali sodnik učinkovito vodi postopke, pri čemer upošteva povprečno število opravljenih narokov v zadevah, ki jih je sodnik rešil v ocenjevalnem obdobju.

Pravica do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave ni neomejena, temveč glede postranskih terjatev (stroškov postopka na drugi stopnji) sploh ne obstaja. Ustavno sodišče RS je poudarilo, da iz pravice do pravnega sredstva (25. člen Ustave) ne izhaja, da bi zoper odločitev o stroških, prvič sprejeto pred sodiščem druge stopnje, moralo biti dopustno pravno sredstvo[307]. Po stališču Ustavnega sodišča RS je ustavnim zahtevam iz 25. člena zadoščeno, če je v pravdnem postopku stranki s pritožbo zagotovljen preizkus pred višjim sodiščem. To je treba upoštevati tudi ob obravnavanju problematike pravnih sredstev zoper odločitev o stroških. Pravica do povračila stroškov je stranska terjatev, ki nastaja med postopkom in zaradi postopka, zato je nujno, da je odločanje sodišča na vsaki stopnji povezano tudi z nadaljnjimi stroški, o katerih mora to sodišče tudi odločiti. O stroških, ki nastanejo zaradi pravnega sredstva, logično vedno prvič odloči sodišče, ki o tem pravnem sredstvu odloča. Pa vendar to ne more pomeniti, da je zato zoper odločitev o stroških vedno mogoče novo pravno sredstvo. Sicer bi se lahko vlaganje pravnih sredstev zoper odločitve o stroških nadaljevalo v nedogled, saj bi vsako odločanje o pravnem sredstvu povzročilo novo – in prvo - odločitev o nadaljnjih stroških[308].

Z novelo ZPP-D je slovensko civilno procesno pravo odstopilo od atomističnega koncepta pravice do pritožbe, katerega bistvo je izražala zahteva, da lahko pritožbeno sodišče odloča samo na podlagi dejstvenega in dokaznega procesnega gradiva, ki je bilo predmet obravnavanja pred sodiščem prve stopnje; v nasprotnem bi se (po stališču zakonodajalca) spremenilo v sodišče prve stopnje, katerega ugotovitve o dejanskem stanju ne bi bilo več mogoče izpodbijati s pravnim sredstvom. Zato je bilo treba na podlagi atomističnega koncepta pravice do pritožbe zagotoviti pritožbeno kontrolo ugotovitve sodišča prve stopnje o dokazanosti slehernega elementa konkretnega dejanskega stanja in slehernega dokaznega sredstva, ki je bilo uporabljeno za zaključek o njegovi dokazanosti. Je pa lahko pritožbeno sodišče na podlagi istih dejstev drugače presodilo materialno pravo.[309] Strinjati se je mogoče s kritiko atomističnega pojmovanja pravice do pritožbe, ki pravi, da ni logično, da bi moralo biti dejansko stanje predmet iste presoje na dveh stopnjah (due conforme), materialno pravo pa zgolj predmet presoje na drugi stopnji v primerih, ko sodišče druge stopnje na podlagi istih dejstev drugače uporabi materialno pravo. Kajti dejstva niso bolj pomembna od materialnega prava, temveč gre za dva enakovredna pritožbena razloga.[310]

Glede na to, da pritožba zoper sklep sodišče druge stopnje, s katerim je sodišče razveljavilo sodbo in jo vrnilo v novo sojenje na prvo stopnjo, povzroči zastoj v postopku, je stranke verjetno ne bodo pogosto vlagale, še posebej ne v primeru, ko bodo računale s tem, da se bo zadeva hitreje rešila na prvi stopnji, kot če bi s pritožbo na vrhovno sodišče uspeli. Vrhovnemu sodišču je delo olajšano na ta način, da mu ne bo treba obrazložiti zavrnitve pritožbe.

K 103. členu:

[306] Številka: 4/15-17 z dne 17. decembra 2015.

[307] Sklep US RS Up-188/01 z dne 25. 3. 2002.

[308] Sklep US RS Up-188/01 z dne 25. 3. 2002.

[309] Jan Zobec, Prekluzije in sankcije v civilnih postopkih, Pravni letopis 2009, str. 26, 29.

[310] Aleš Galič, Ustavno civilno procesno pravo, GV Založba, Ljubljana, 2004, str. 408; Jan Zobec, Prekluzije in sankcije v civilnih postopkih, Pravni letopis 2009, str. 29-30.

Prvi odstavek 366. člena ZPP določa, da se v postopku s pritožbo zoper sklep smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za pritožbo zoper sodbo, razen določb o odgovoru na pritožbo in o obravnavi pred sodiščem druge stopnje. Ustavno sodišče RS je z odločbo št. U-I-55/04-10, Up-90/04-15 z dne 6. 4. 2006[311] odločilo, da se razveljavi 366. členZPP v delu, v katerem določa, da se v postopku s pritožbo zoper sklep ne uporabljajo določbe o odgovoru na pritožbo. Izpostavilo je, da je pravica do izjave v postopku eden od bistvenih elementov pravice do enakega varstva pravic (22. člen Ustave). Bistven predpogoj za uresničevanje pravice do izjave v postopku pa je pravica do informacije; stranka pravice do izjave v postopku ne more uresničiti, če ni zagotovljeno, da bo predhodno zvedela za procesna dejanja, glede katerih se ima pravico izjaviti. Zaradi tega je treba zagotoviti kontradiktornost tudi v postopku s pravnimi sredstvi. Pravica do izjave v postopku torej narekuje dvostranskost pravnih sredstev (tj. ureditev, da se pravno sredstvo pred odločitvijo instančnega sodišča vroči nasprotni stranki, ki lahko nanj odgovori). Načelo ekonomičnosti in pospešitve postopka ne more biti ustavno dopusten razlog za to, da se v postopku s pritožbo zoper sklep popolnoma izključi uporaba določb, ki stranki omogočajo odgovor na pritožbo. Takšna izključitev je še zlasti nesprejemljiva pri sklepih, s katerimi sodišče meritorno odloči o zadevi, pa tudi pri pomembnejših procesnih odločitvah.

Ustavno sodišče RS je v številnih drugih odločbah ponovilo svoje stališče o nujnosti, da so pravna sredstva dvostranska.[312] To je potrdilo tudi ESČP[313]. Predvsem je nujna dvostranskost pravnih sredstev v zadevah, ko sodišče pravnemu sredstvu ugodi in odločbo sodišča prve stopnje spremeni.[314] Zato je treba spremeniti ZPP in tudi na ta način omogočiti, da bo lahko sodišče druge stopnje spremenilo odločbo sodišča prve stopnje in bo sodna odločba postala pravnomočna na drugi stopnji (krepitev reformatoričnih pooblastil sodišča druge stopnje).

Na tem mestu je treba izpostaviti, da se 366. člen smiselno uporablja tudi v izvršilnih postopkih (glej 15. člen , ZIZ) in v nekaterih nepravdnih postopkih. Kljub temu v nekaterih primerih sodišče druge stopnje kljub vročitvi pritožbe v odgovor nasprotni stranki, ne bo smelo spremeniti odločbe sodišče prve stopnje. Za take primere bi šlo v enostranskih postopkih, kjer bi sodišče prve stopnje predlog (npr. predlog za izvršbo) zavrnilo. Vsled pritožbe sodišče druge stopnje ne sme spremeniti sklepa sodišča prve stopnje in dovoliti izvršbe, saj bi s tem nasprotni stranki (dolžniku) vzelo pravico do pravnega sredstva (tj. ugovora).

Predlagatelj tako ocenjuje, da je najbolj primerno, da se tudi v pritožbenem postopku zoper sklep smiselno uporabljajo vse določbe, ki veljajo za pritožbo zoper sodbo.

S spremembo prvega odstavka 366. člena ZPP postane drugi odstavek istega člena obsoleten.

K 104. členu:

Določba 366.a člena je bila vključena v ZPP z novelo ZPP-D in sicer z namenom razbremenitve višjih sodišč. Ne glede na določbo prvega odstavka navedenega člena, po kateri o pritožbah zoper sklep odloča sodnik posameznik, odloči o pritožbi zoper sklep senat v primeru pomembnejših odločitev, ki so alinejsko naštete v drugem odstavku. Ker se prva in druga alineja 366.a člena navezujeta na drugi odstavek 366. člena, ki v postopku s pritožbo zoper sklep določa smiselno uporabo določb o odgovoru na pritožbo, in za katerega se s tem

[311] Uradni list RS, št. 43/2006 z dne 21. 4. 2006.

[312] To npr. izhaja iz odločb Ustavnega sodišča RS št. Up-969/13-23 z dne 17. 9. 2015, Up-653/15-9 z dne 5.11.2015.

[313] Glej sodbo ESČP z dne 1. marca 2016v zadevi Perak Marko proti Sloveniji (pritožba št. 37903/09).

[314] Tak je bil primer v zadevah U-I-55/04-10, Up-90/04-15 z dne 6. 4. 2006, Up-969/13-23 z dne 17. 9. 2015, Up-90/04-15 z dne 6. 4. 2006 in Up-653/15-9 z dne 5.11.2015.

predlogom zakona predlaga črtanje, je treba prilagoditi besedilo 366.a člena tako, da se sklepe, navedene v drugem odstavku 366. člena veljavnega ZPP vključi v določbo drugega odstavka 366.a člena ZPP. Na ta način se zagotavlja kontradiktornost v vseh postopkih s pravnimi sredstvi (glej obrazložitev k predlogu 103. člena). V skladu s predlagano dopolnitvijo 366.a člena bo senat odločal o pritožbah zoper sklepe:

če bo šlo za pritožbo zoper sklep, s katerim je sodišče odločilo o tožbenem zahtevku v sporu o motenju posesti;

- če bo šlo za pritožbo zoper sklep, s katerim je sodišče zavrglo tožbo, ki je že bila vročena toženi stranki;

- če bo šlo za pritožbo zoper sklep, s katerim je sodišče ločeno od glavne stvari zavrnilo ugovor glede pomanjkanja procesnih predpostavk (prvi odstavek 288. člena) in ni sklenilo, da takoj nadaljuje z obravnavanjem glavne stvari (tretji odstavek 288. člena);

- če bo šlo za pritožbo zoper sklep o zavrnitvi ali ugoditvi predlogu za vrnitev v prejšnje stanje;

- če bo šlo za pritožbo zoper sklep o zavrnitvi zahteve za izločitev višjega sodnika (peti odstavek 73. člena);

- če bo šlo za pritožbo zoper sklep o prekinitvi postopka;

- če bo šlo za pritožbo zoper sklep o stroških postopka, če vrednost izpodbijanega dela sklepa presega 800 eurov;

- če bo šlo za pritožbo zoper klep senata sodišča prve stopnje;

- če bo šlo za pritožbo zoper sklep o kaznovanju stranke, zastopnika ali pooblaščenca;

- če se bo o pritožbi zoper sklep odločalo skupaj s pritožbo zoper sodbo v isti zadevi ali skupaj s pritožbo zoper sklep, o kateri mora odločati senat.

- če bo šlo za pritožbo zoper sklep o kaznovanju stranke, zastopnika ali pooblaščenca ali

- če se bo o pritožbi zoper sklep odločalo skupaj s pritožbo zoper sodbo v isti zadevi ali skupaj s pritožbo zoper sklep, o kateri mora odločati senat.

K 105. členu

S predlagano določbo se ukinja dovoljena revizija, s katero se večinoma zasleduje individualni interes strank, ostaja pa dopuščena revizija, ki služi javnemu interesu poenotenja sodne prakse in razvoju prava. Vrhovno sodišče ne more enako in v celoti uresničevati tako zasebni namen (pravilnost odločitve v vsakem posamičnem primeru) kot tudi javni namen (zagotavljanje enotne sodne prakse, razvoj prava skozi sodno prakso, usmerjanje nižjih sodišč). Takšne zahteve privedejo do preobremenjenosti vrhovnega sodišča in posledično do slabih odločitev brez dodane vrednosti za razvoj prava, predvidljivost pri njegovi uporabi in za enotnost sodne prakse. Po drugi strani pa se zaradi preobremenjenosti sodniki ne morejo posvetiti zadevam, ki so vsebinsko težavne in zadevajo nova pravna vprašanja. Vrhovno sodišče v takšni situaciji tudi samo ne zmore slediti svoji sodni praksi, kar nujno povzroča neenotnost prakse na vrhovnem sodišču samem. Posledica »široko odprtih vrat« je tudi spremenjena mentaliteta strank in njihovih odvetnikov, ki postopka na prvi stopnji ne jemljejo primerno resno.

Zato je novela ZPP-D leta 2008 uvedla bistveno spremenjeno ureditev revizije v pravdnem postopku. Nova ureditev, ki je predvidela dovoljeno in dopuščeno revizijo, je bila sprejeta predvsem zaradi preobremenjenosti Vrhovnega sodišča RS, ki jo je povzročil povečan pripad zadev. Cilj razbremenitve Vrhovnega sodišča RS je bil v letih od uveljavitve zadnje novele ZPP nedvomno dosežen, kar izkazujejo tudi aktualne statistike.

Veljavna ureditev revizije pa vendarle izkazuje določene pomanjkljivosti. Novela ZPP-D je uvedla institut dopuščene revizije, ki se je v sodni praksi izkazal za dobrega, pri čemer pa veljavna ureditev v praksi povzroča nekaj težav. Med njimi so tudi težave glede določanja vrednosti izpodbijanega dela odločbe. Novela ZPP-D je namreč pravnomočne odločbe glede reverzibilnosti razdelila glede na vrednost izpodbijanega dela odločbe. Po določbi 367. člena ZPP se vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe ne glede na drugi odstavek 41. člena ZPP ugotovi s seštevkom vrednosti posameznih zahtevkov oziroma delov teh zahtevkov, ki so še sporni, če je odločitev o reviziji odvisna od rešitve pravnih vprašanj, ki so skupna za vse navedene zahtevke, ali če so posamezni zahtevki med seboj tako povezani, da je odločitev o posameznem zahtevku odvisna od odločitve o drugem zahtevku.

Opisana določba je odločanje o dopustnosti revizije zapletla. Ne samo, da ni vedno jasno, kdaj so posamezni zahtevki med seboj tako povezani, da je odločitev o posameznem zahtevku odvisna od odločitve o drugem zahtevku, marveč že sam postopek odločanja o dopustitvi revizije pogosto ne daje zanesljive podlage za odločitev. Pravdne stranke namreč zahtevkov ne »cepijo« glede na različno dejansko in pravno podlago, ampak to naredi revizijsko sodišče, pri čemer se opira na podatke iz celotnega spisa, nemalokrat upoštevajoč tudi listinsko dokumentacijo. Ker revizijsko sodišče o dopustnosti revizije praviloma odloča le na podlagi predloga strank in drugostopenjske odločbe (drugi odstavek 367.b člena ZPP), včasih nima na voljo dovolj podatkov za odločanje . Poleg tega je bila na civilnem oddelku Vrhovnega sodišča RS v letu 2014 zavržena več kot tretjina vseh vloženih predlogov za dopustitev revizije, predvsem zaradi ratione valoris.

V izogib opisanim težavam se s predlogom zakona predlaga odprava dovoljene revizije, tako da bo vrhovno sodišče odločalo le še o dopuščenih revizijah, torej takih, ki jih je predhodno samo dopustilo.

Sprememba 367. člena temelji na pravno politični odločitvi med kvaliteto in kvantiteto na področju dostopa do vrhovnega sodišča. Vrhovnemu sodišču se tako priznava položaj najvišjega sodišča, ki je zadolžon za enotnost sodne prakse in razvoj prava skozi sodno prakso in ne predstavlja več tretje stopnje v sporih, ki so večje vrednosti. Hkrati pa se dopuščena revizija omogoča tudi v sporih, katerih vrednost ne dosega 2.000 EUR, saj predlagatelj meni, da pomembnost pravnega vprašanja ni vedno povezana z višino spornega predmeta. Namreč bolj pomembno kot število odločitev, ki jih sprejme Vrhovno sodišče na podlagi vloženih revizij ali zahtev za varstvo zakonitosti, je pomembna kvaliteta teh odločitev in kako pomembno te vplivajo za razvoj prava in poenotenje sodne prakse rednih sodišč.

S spremembo 367. člena ZPP predlagatelj odpravlja dovoljeno revizijo, ki jo je dovoljeno vložiti v sporih, kjer vrednost spornega predmeta presega 40.000,00 EUR (civilni spori) ali 200.000,00 EUR (gospodarski spori) in ki služi zasledovanju individualnega interesa strank. V zakonu ostaja le še dopuščena revizija, ki služi javnemu interesu poenotenja sodne prakse in razvoju prava. Navedena sprememba zakonodaje je bila močno podprta na Dnevih slovenskih pravnikov 2016, in sicer v sekciji, ki je obravnavala revizijo. Naopisani način bo imelo Vrhovno sodišče RS imelo več možnosti za zagotavljanje večje usklajenosti sodne prakse, katere cilj je dvig kakovosti delovanja sodstva in večja pravna varnost uporabnikov sodnih storitev. Poleg tega bo lahko Vrhovno sodišče RS kot najvišje sodišče v državi dejavno uveljavljalo tisto vlogo,

ki mu glede na status gre, tj. s svojimi precedenčnimi odločitvami vplivalo na razvoj prava in poenotilo sodno prakso.

V predlogu so upoštevane za moderne tendence iz primerjalnega prava, v skladu s katerimi v ospredje stopa javni (precedenčni) namen odločitev vrhovnega sodišča, varstvo individualnega interesa pa stopa v ozadje. Tudi v Avstriji in Nemčiji je za dostop do vrhovnega sodišča odločilno le vprašanje, kako pomembna je zadeva za razvoj prava in poenotenje sodne prakse (glej drugi odstavek § 543 nZPO, § 502 aZPO), vrednost spornega predmeta je v ozadju ali celo nepomembna. Dostop do vrhovnega sodišča je treba omejiti na tiste primere, ki zaslužijo pozornost in pregled najvišje sodne instance (primerjaj tudi točko D. CEPEJ Guidelines). [315]

K 106. členu:

Peti odstavek 367.b člena določata dolžnost predlagatelja revizije, da navede opravilne številke zadev, in da predloži kopije sodnih odločb sodišč druge stopnje, na katere se sklicuje. Šesti odstavek pa določa sankcijo zavrženja predloga za dopustitev revizije, če stranka krši to svojo dolžnost.

Predlagana sprememba 367.b člena je povezana z utemeljeno pripombo OZS, da obveznost predložitve kopij sodnih odločb sodišč druge stopnje (peti odstavek 367.b člena ZPP) v času, ko so te odločbe javno objavljene in tudi sodišču enostavno dostopne po elektronski poti, ni smiselna. Takšna obveznost je smiselna le v primeru, če gre za sodno odločbo, ki še ni javno objavljena. Poleg tega je, kot izhaja iz dokumenta Otvoritev sodnega leta 2016, redno in celovito objavljanje sodne prakse za Vrhovno sodišče RS pomemben dejavnik njenega usklajevanja ter zagotavljanja pravne varnosti ter da je to eden izmed prioritetnih ukrepov Vrhovnega sodišča RS v novem sodnem letu[316]. Zaradi tega se lahko pričakuje, da bo objavljenih vedno več sodnih odločb in bo potreba po predložitvi kopij neobjavljenih sodnih odločb vedno manjša.

Prav tako je na mestu nadaljnji predlog OZS, da je šesti odstavek 367.b neustrezen v delu, ko predvideva sankcijo zavrženja zaradi ne predložitve prilog (enako velja za ne predložitev pooblastila za vložitev revizije po petem odstavku 98. člena ZPP). Posledice določila šestega odstavka 367.b člena dejansko ne pripomorejo k pospešitvi postopka odločanja o reviziji, če se nanašajo na nepredložitev prilog. Če odvetnik predlog za dopustitev revizije ustrezno vsebinsko utemelji (kot zahteva četrti odstavek 367.b člena ZPP) in predlogu ne priloži v tem členu obveznih prilog in pooblastila, se predlog za dopustitev revizije zgolj zaradi postopkovnih določb (formalnih pomanjkljivosti) zavrže. Nepredložitev prilog (ob vsebinski utemeljitvi predloga za dopustitev)je lahko zgolj pomota (odvetnika ali njegovega osebja), saj noben odvetnik ne bo namenoma ravnal v nasprotju z določili 367.b člena ZPP in tvegal zavrženje vsebinsko utemeljenega predloga za dopustitev revizije. Obenem je ob javno objavljenih odločbah višjih sodišč zahteva po predložitvi odločb sodišč druge stopnje (peti odstavek 367.b člena ZPP) vsaj vprašljiva, če ne celo nesmiselna. Sodni postopek, ki na tretji stopnji traja tudi po 2 leti in več, nikakor ne bo bistveno zastal, v kolikor se v primeru nepredložitve obveznih prilog iz tretjega in petega odstavka 367.b člena ZPP odvetnika pozove, da pod pretnjo zavrženja predloga za dopustitev revizije v določenem roku (npr. 8 dni) predloži manjkajoče priloge.

---

[315] Compilation of CEPEJ Guidelines, Guidelines for legislators and policy makers, točka III. D., str. 22 (http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/textes/Guidelines_en.pdf, vpogled 30.5.2016).

[316] Otvoritev sodnega leta 2016, str. 25 (dne 9.3.2016 dosegljivo na: http://www.sodisce.si/mma_bin.php?static_id=20160209122253).

Po spremenjeni ureditvi 367.b člena ZPP, ki odpravlja nepotrebne formalizme in spodbuja vsebinsko odločanje, predlagatelju revizije ni treba predložiti kopij sodnih odločb sodišč druge stopnje, na katere se sklicuje, če so javno objavljene. Nadalje, sankcija za nepriložitev izvoda pravnomočne sodbe sodišča druge stopnje (tretji odstavek 367.b člena ZPP) in sankcija za nepriložitev kopij sodnih odločb sodišč druge stopnje, na katere se sklicuje in ki niso javno objavljene, ni več avtomatično zavrženje, temveč vrhovno sodišče v tem primeru ravna v skladu s 108. členom ZPP (glej spremenjen šesti odstavek 367.b člena ZPP).

K 107. členu:

Razlogi za revizijo iz dosedanjega 370. člena ZPP so se nanašali predvsem na dovoljeno revizijo, ki je s predmetno novelo zakona ukinjena. Zato je bilo po nemškem zgledu (§ 545 in 546 nZPO) treba urediti zgolj razloge za vložitev dopuščene revizije.

K 108. členu:

Predlagana sprememba 371. člena je redakcijske narave, ker jo je bilo treba prilagoditi ukinitvi dovoljene revizije. Spremenjena dikcija 371. člena se sedaj nanaša zgolj na obseg preizkusa dopuščene revizije, ki ostajaedina oblika revizije po predlogu zakona.

K 109. členu:

Sprememba 373. člena ZPP je redakcijske narave, saj predlog ukinja dovoljena revizijo in ohranja le še dopuščeno revizijo.

K 110. členu

Sprememba 374. člena ZPP je redakcijske narave, saj predlog ukinja dovoljena revizijo in ohranja le še dopuščeno revizijo.

K 111. členu:

Sprememba 375. člena ZPP je redakcijske narave, saj predlog ukinja dovoljena revizijo in ohranja le še dopuščeno revizijo.

K 112. členu:

376. člen ZPP določa, da revizijsko sodišče o reviziji odloča brez obravnave. Sprememba 376. člena omogoča vrhovnemu sodišču, da o reviziji odloči tudi na javni obravnavi, če tako odloči in če pričakuje, da je odločitev pomembna za zagotovitev pravne varnosti ali za razvoj prava preko sodne prakse ter oceni, da za izvedbo javne obravnave obstoji interes javnosti. Na ta način lahko pridobijo odločitve vrhovnega sodišča večjo avtoriteto.

Odločanje na nejavni seji ali na javni obravnavi je prevzeto po vzoru postopka pred Ustavnim sodiščem RS (glej 29. člen Zakona o ustavnem sodišču[317] - ZUstS).

K 113. členu:

[317] Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12.

Predlagana nova člena 376.a in 376.b člen sta posledica uvedbe možnostivrhovnega sodišča, da razpiše javno obravnavo.

K 114. členu:

Novi 381.a člen ZPP uvaja možnost pisanja ločenih mnenj na vrhovnem sodišču. Ločena mnenja (tako pritrdilna kot odklonilna) so pomembna za razvoj prava, še posebej v primerih, ko večina sodnikov ne upoštevala določenega vidika nekega primera[318]. Tudi z vidika zagotavljanja enotnosti sodne prakse je pomembno, da so odločbe čim bolj prepričljivo obrazložene (k čemur posredno pripomorejo ločena mnenja). Posledično se bo povečalo zaupanje v pravno varnost kot del ustavnega načela pravne države (2. člen Ustave). Nenazadnje možnost dajanja ločenih mnenj prispeva tudi k večji transparentnosti in javnosti sodnega odločanja. Ločena mnenja so tudi odraz neodvisnosti sodnikov (iz 12 člena Ustave), torej neodvisnosti, ki pripada vsakemu posameznemu sodniku (in se v tem delu razlikuje od »sistemske« neodvisnosti sodišč iz prvega odstavka 23. člena Ustave) ter, ki jo gre v kontekstu ločenih mnenj razumeti bolj kot vezanost sodnika na Ustavo in zakon (kar posledično pomeni, da sodnik ni »vezan« na strinjanje s stališčem senata, katerega del je, čeprav ga je seveda dolžan spoštovati). Institut ločenega mnenja hkrati daje sodniku tudi možnost, da ohrani svoje dostojanstvo, npr. ko bi večinsko mnenje nasprotovalo njegovemu prepričanju.[319]

K 115. členu:

V drugem odstavku 385. člena ZPP je določeno, da se zahteva za varstvo zakonitosti lahko vloži le zoper pravnomočno sodno odločbo, zoper katero sodišče ne more dopustiti revizije. Ker se s predlogom zakona ukinja dovoljena revizija, se predlaga črtanje besedila », zoper katero sodišče ne more dopustiti revizije (četrti odstavek 367. člena)«. Gre za redakcijsko spremembo.

K 116. členu:

Pri novem tretjem odstavku 391. člena ZPP je predlagatelj sledil utemeljenemu predlogu Vrhovnega državnega tožilstva, po katerem ne bi posegali v pravnomočno sodno odločbo tam, kjer se javni interes kaže v poenotenju sodne prakse ali odločanju o pomembnem pravnem vprašanju. Rešitev je povzeta po vzoru drugega odstavka 426. člena ZKP. Glede na to, da je zahteva za varstvo zakonitosti praviloma vložena v interesu poenotenja sodne prakse ali rešitve pomembnega pravnega vprašanja in torej zasleduje javni interes, naj ima odločba le ugotovitveni učinek, enako kot v državah romanskega kroga, npr. v Franciji in na Nizozemskem.[320]

Državno tožilstvo še opozarja, da je smiselno ohraniti zahtevo za varstvo zakonitosti v tistih primerih, ko gre za razpolaganja strank v nasprotju s kogentnimi pravili ali moralo, saj stranki v praksi pogosto skleneta sodno poravnavo ali izposlujeta zamudno sodbo, sodbo na podlagi izostanka ali sodbo na podlagi odpovedi, da bi izigrali prisilne predpise (npr. o prenosu

[318] Na primer, pred Vrhovnim sodiščem ZDA se je pogosto izkazalo, da je bilo stališče iz ločenega mnenja v poznejših odločitvah sprejeto.

[319] Podrobneje Anže Erbežnik,Smiselnost uvedbe ločenih mnenj pred Sodiščem Evropskih skupnosti, Revus 8/2008, str. 83-84.

[320] Glej A. Galiča, Reforma pravnih sredstev v pravdnem postopku, Podjetje in delo, 2002, št. 6-7, str. 1574 in naslednje.

lastninske pravice na kmetijskih zemljiščih, o ugotovitvi očetovstva, o pogrebni dejavnosti) ali na nedovoljen način škodili tretji osebi (koluzija, lat. collusio – skriven dogovor).[321]

Po veljavni ureditvi gre pri zahtevah za varstvo zakonitosti tudi za neenako obravnavanje strank, če so vložene pobude iz enakih razlogov. Ena stranka lahko preko zahteve za varstvo zakonitosti doseže razveljavitev ali spremembo sodne odločbe, druga pa ne, ker več ni izkazan pravni interes (v februarju 2016 je bila izjemoma vložena zahteva za varstvo zakonitosti glede stroškov nepravočasno preklicanega rubeža v dveh istih zadevah istih strank, da ne bi prišlo do neenakopravne obravnave zadev).

V državah romanskega pravnega kroga je uveljavljeno izredno pravno sredstvo, ki je podobno zahtevi za varstvo zakonitosti, in sicer:
- po merilu pomena zadeve za pravni red in njegovo enotnost državni tožilec ali temu podoben državni organ vloži posebno pravno sredstvo na najvišje sodišče (na primer v Italiji Il ricorso nell'interesse della legge, na Nizozemskem Cassatie in het belang der wet)
- namen teh pooblastil generalnega tožilca glede pravnih sredstev pred najvišjim sodiščem je zagotoviti pravilno in predvsem enotno uporabo prava; pri tem je pa treba poudariti, da lahko vrhovna instanca le ugotovi kršitev zakona, ne more pa razveljaviti ali spremeniti sodbe (odločitev sodišča ima torej pomen precedensa za bodoče ravnanje sodišč, ne koristi pa stranki v obravnavani zadevi)[322].

K 117. členu:

V 394. členu ZPP je v desetih točkah določeno, v katerih primerih lahko stranka predlaga obnovo pravnomočno končanega postopek. Predlagani sta dodatni nova 11. in 12. točka. Nova 11. točka omogoča obnovo postopka v primeru, če pridobi stranka možnost uporabiti pravnomočno odločbo kazenskega sodišča, ki temelji na istem dejanskem stanju kot tožbeni zahtevek, o katerim je že bilo pravnomočno razsojeno v civilnem postopku. Razlog je ta, da je možnost ugotoviti materialno resnico večja v kazenskem kot v civilnem postopku, saj ima v kazenskem postopku sodišče tudi preiskovalna pooblastila.

Uvedba novega razloga za obnovo postopka, t.j. izdaja sodbe ESČP, je povzeta po nemškem in švicarskem pravu (nova 12. točka 394. člena ZPP). Vendar je zaradi dejstva, da gre za pravnomočno sodbo in da nasprotna stranka v postopku pred ESČP ni mogla sodelovati, možnost obnove postopka omejena. Do obnove postopka ne pride vedno, ko je ESČP ugotovilo, da so bile v postopku kršene konvencijske pravice, temveč morata biti po švicarskem zgledu (drugi odstavek 328. člena šZPO) izpolnjeni še dve dodatni predpostavki: prvič, da odškodnina ni primerno zadoščenje za odpravo posledic, in drugič, da je obnova nujna, da kršitev odpravi.

K 118. členu:

Glede na dejstvo, da že veljavni drugi odstavek 410. člena ZPP določa, da zaradi varstva koristi otroka lahko sodišče odloči, da se staršem ne dovoli vpogled v zapisnik oziroma poslušanje posnetka, se dodatno določa, da vsebina razgovora tudi ni vsebovana v obrazložitvi sodbe. Predlagatelj je tako upošteva tudi stališče pravne teorije, dasodnik, kadar odloča o vzgoji in

[321] Glej sklep II Ips 256/2010 z dne 12.12.2013, sklep II Ips 211/2013 z dne 21.11.2013, Sklep II Ips 528/2006 z dne 25.1.2007, sklep II Ips 425/2000 z dne: 6.12.2000.
[322] A. Galič, Reforma pravnih sredstev v pravdnem postopku, Podjetje in delo, 2002, št. 6-7, str. 1574

varstvu otroka ter o stikih, otroka povabi na neformalni razgovor, in da vsebina razgovora ne sme biti predstavljena niti v sodbi.[323]

K 119. členu:

Predlagani nov drugi odstavek 419. člena omogoča, da sodišče na predlog stranke izda prepis sodbe o razvezi zakonske zveze, ki ne vsebuje obrazložitve. Gre za ukrep varovanja občutljivih osebnih podatkov in za prevzem ureditve iz avstrijskega prava (8.a točka § 460 aZPO).

K 120. členu:

Predlog spremembe novega drugega odstavka 425. člena ZPP pomeni širitev ureditve iz gospodarskih sporov (prvi odstavek 487. člena ZPP) na spore o motenju posesti (razpis pripravljalnega naroka brez vročitve tožbe v odgovor). Primerjalno pravno poznajo enako rešitev v Avstriji celo v rednem pravdnem postopku (§ 436 aZPO).

K 121. členu:

Predlaga črtanje tretjega odstavka 428. člena, ki določa, da iz tehtnih razlogov lahko sodišče odloči, da pritožba ne zadrži izvršitve sklepa, je povezano s predlagano dopolnitvijo 333. člena ZPP, ki bo urejal enako vsebino oziroma bo razširjal možnost izvršljivosti pred pravnomočnostjo v primeru drugih, omejeno določenih sodb.

K 122. členu:

Predlagatelj je dodal nov drugi odstavek 436. člena, ki določa ravnanje sodišča, če toženec vloži obrazložen ugovor zoper plačilni nalog. Po prejšnji ureditvi je v takem primeru sodišče nadaljevalo s postopkom in v odločbi o glavni stvari odločilo, ali ostane plačilni nalog v celoti ali deloma v veljavi ali pa se razveljavi (dosedanji tretji odstavek 436. člena ZPP). Če vsled pritožbe višje sodišče izrek sodbe sodišča prve stopnje spremeni, ima pogosto težave z oblikovanjem izreka, in sicer, v kolikšni meri se plačilni razveljavi. V takih primerih so torej izreki sodišč druge stopnje pogosto zelo zapleteni in stranke ter sodišča porabijo veliko časa, da ugotovijo, v kolikšnem obsegu je bil plačilni nalog razveljavljen.

Po novem v primeru obrazloženega ugovora zoper plačilni nalog, sodišče s sklepom razveljavi plačilni nalog in začne po pravnomočnosti tega sklepa z obravnavanjem glavne stvari (nov drugi odstavek 436. člena ZPP). Gre za ukrep racionalizacije postopka. Zaradi poenostavitve postopka predlagatelj uvaja rešitev iz nemškega in avstrijskega prava, da se vsled ugovora plačilni nalog razveljavi (v Avstriji in Nemčiji sicer izgubi učinke, ampak posledica je ista), sodišče pa nadaljuje z odločanjem o glavni stvari, tj. o tožbenem zahtevku, ki je vsebovan v mandatni tožbi (431. člen ZPP).

V tej smeri bo treba spremeniti tudi 62. člen ZIZ, kjer se (mnogo pogosteje) pojavlja ista (zgoraj opisana) problematika.

K 123. členu:

Glede na to, da je v spremenjenem 436. členu ZPP celovito urejeno ravnanje sodišča v primeru vložitve ugovora zoper plačilni nalog, je treba 437. člen ZPP črtati.

---

[323] V. Rijavec v Ude, Galič, ZPP komentar, 3. knjiga, stran 625.

K 124. členu:

Predlagatelj predlaga črtanje 451. člena, ki določa, da mora v postopku v sporih majhne vrednosti tožeča stranka navajati vsa dejstva in predlagati vse dokaze v tožbi, tožena stranka pa v odgovoru na tožbo.

Postopek v sporih majhne vrednosti naj do pripravljalnega naroka poteka enako kot redni postopek. Podobno ureditev poznajo v sporih majhne vrednosti tudi na Hrvaškem (glej tretji odstavek 461.a člena hrvaškega ZPP). Omejitve navajanj novot v tožbi in v odgovoru na tožbo pa ne poznajo niti v Avstriji niti v Nemčiji.

Postopek v sporih majhne vrednosti se torej do faze pripravljalnega naroka izenačuje z rednim postopkom.

Treba je izpostaviti, da avstrijsko in nemško pravo posebnega postopka v sporih majhne vrednosti ne poznata, temveč poznata v sporih majhne vrednosti zgolj določene postopkovne posebnosti, ki se kažejo v tem, da v sporih do 600 evrov pritožba ni dovoljena (nemško pravo) ali da v sporih do 5000 evrov ni potrebno zastopanje po odvetniku (avstrijsko pravo). Za Franza Kleina, avtorja izjemno uspešnega avstrijskega ZPO iz leta 1895, je bila ustnost postopka pravzaprav temeljno orodje za pospešitev postopka. Ko so v Kraljevini Jugoslaviji razmišljali, kateri model pravdnega postopka naj vzamejo kot temelj jugoslovanskega ZPP, je France Goršič, pravnik na Ministrstvu za pravosodje v Beogradu, utemeljeval prevzem avstrijskega modela s tem, da je večina zadev na prvi stopnji rešena v roku enega meseca in da je zadeva na vseh treh stopnjah, vključno z revizijo, rešena v roku enega leta. K hitrosti postopanja je v veliki meri prispevalo tudi načelo ustnosti v postopku, saj lahko sodnik na samem naroku v okviru materialno procesnega vodstva strankama ustno natančno pojasni, kaj od njih želi, stranke pa lahko takoj nato odgovorijo. Pisnost je posebej primerna v tistih primerih, ko so stranke zastopane po profesionalcih (odvetnikih ali pravnikih s pravosodnim izpitom), od katerih se lahko pričakuje povečana skrbnost in ki vedo oziroma lažje razumejo, kaj želi sodišče od njih, ko jim pošlje pisni poziv. Po drugi strani v sporih majhne vrednosti po navadi ne sodelujejo profesionalni pravniki ali pa pogosto stranke niso zastopane po profesionalnih pravnikih in stranke poziva sodišča, ki ga sodišče poda v okviru pisnega materialnega procesnega vodstva, pogosto ne razumejo. Strankam je lažje na naroku v okviru materialnega procesnega vodstva razložiti, kaj sodišče od njih pričakuje, poleg tega pa stranke v sporih majhne vrednosti sedaj na sam narok pogosto prinesejo listine, vendar so z navajanjem dejstev in predlaganih dokazov na samem naroku že prekludirane. Zaradi tega pogosto dobimo formalno odločitev, ki pa vsebinsko ni pravilna. To načenja pravičnost odločanja, torej pošten postopek in legitimnost sodnih odločb.

Glede na navedeno ni smiselno posebej ločevati oziroma delati velikih razlik med rednim postopkom in postopkom v sporih majhne vrednosti, saj gre za v bistvu isti način dela. Smiselne so nekatere omejitve glede pritožbenih razlogov, glede dolžine rokov ipd.. Vendar v prvi fazi postopka, v pripravljalnem postopku, nekih posebnih razlik v pripravi na narok ne bi smelo biti. Omejitev števila pripravljalnih vlog je tudi neke vrste odgovor na obstoječo odvetniško tarifo, ki je začela veljati januarja 2015, in ki je odvetnike vzpodbuja h kopičenju vlog in razpisovanju novih narokov in s tem zavlačevanju postopka. Nova odvetniška tarifa ne prispeva h koncentraciji postopka. Zaradi tega se obseg spisa veča in spis postaja vse bolj nepregleden.

V sporu majhne vrednosti se po švicarskem zgledu (vereinfachtes Verfahren, 243. člen in naslednji šZPO) daje večji poudarek ustnosti,[324] materialnemu procesnemu vodstvu sodnika na prvem naroku za glavno obravnavo (ali pripravljalnem naroku) in se določa (za stranko prijaznejša) omejitev neomejenega navajanja novot do prvega naroka za glavno obravnavo.

K 125. členu:

Predlagana je sprememba tretjega odstavka 454. členain sicer tako, da sodišče razpiše narok, če stranka to zahteva, četudi med strankami ni sporno dejansko stanje (prvi odstavek 454. člena ZPP) ali če je o spornem dejanskem stanju mogoče odločiti že na podlagi predloženih pisnih dokazov (drugi odstavek 454. člena ZPP). Sankcija za nepristop na narok je v takšnem primeru skladno z 282. členom stroškovna (nov tretji odstavek 454. člena ZPP).

Sprememba je utemeljena na pravici do javne obravnave, ki je del pravice do poštenega in javnega sojenja iz 6. člena EKČP[325] in na razlogovanju Ustavnega sodišča RS v odločbah, s katerimi je delno razveljavilo 282. člen ZPP.[326] Takšna je tudi rešitev po prvem odstavku 5. člena Uredbe (ES) št. 861/2007.

K 126. členu:

Predlagano je črtanje 455. člena ZPP, ki določasankcijo za nepristop na narok, ki ga je sodišče razpisalo, čeprav ga nobena stranka ni zahtevala. Če v takem primeru ne pride ena od pravilno vabljenih strank, se šteje, da umika vse dokazne predloge, razen listinskih dokazov, ki jih je predhodno že predložila sodišču. V takem primeru sodišče na predlog nasprotne stranke odloči na podlagi listinskih dokazov ali teh dokazov in drugih dokazov, ki jih je mogoče izvesti na naroku. Če pa na narok ni prišla nobena pravilno vabljena stranka, sodišče odloči na podlagi listinskih dokazov ali teh dokazov in drugih dokazov, ki jih je mogoče izvesti na anroku.

Pravne posledice neprihoda na narok celovito ureja 282. člen ZPP. Ureditev po 282. členu ZPP je povzeta po veljavni ureditvi 455. člena ZPP, z izjemo, da sodišče izvede le listinske dokaze, ki so v spisu, ostali dokazni predlogi stranke, ki na narok ni prišla, pa se štejejo za umaknjene. Za razliko od veljavnega besedila 455. člena ZPP navedena posledica nastane neodvisno od volje nasprotne stranke, ki je na narok pristopila.

K 127. členu:

V skladu s tretjim odstavkom 457. člena ZPP mora imeti sodba v postopku v sporih majhne vrednosti uvod, izrek in obrazložitev. Obrazložitev sodbe obsega samo kratek povzetek dejanskih ugotovitev, navedbo določb procesnega in materialnega prava, na podlagi katerih je bilo odločeno.

---

[324] Karl Spühler, Annettte Dolge, Myriam Gehri, Schweizerisches Zivilprozessrecht, 9. Auflage, Stämpfli Verlag AG, Bern 2010, str. 315.

[325] N. Betteto v Ude, Galič, ZPP komentar, 3. knjiga stran 722.

[326] Gre za naslednje odločbe:

- Odločba o razveljavitvi drugega odstavka 282. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 12/10 z dne 19. 2. 2010),
- Odločba o razveljavitvi prvega odstavka 282. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 107/10 z dne 29. 12. 2010),
- Odločba o razveljavitvi četrtega odstavka 282. člena Zakona o pravdnem postopku in o zavrženju zahteve za oceno ustavnosti petega odstavka 282. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 40/13 z dne 10. 5. 2013).

Sodniki prve stopnje navajajo, da nihče pravzaprav ne ve, kako izgleda sodba s skrajšano obrazložitvijo na podlagi tretjega odstavka 457. člena ZPP. Glede na to, da mora imeti vsaka sodba razlogo odločilnih dejstvih, da se da preizkusiti pred sodiščem druge stopnje (14. točka drugega odstavka 339. člena ZPP), je očitno, da je določba tretjega odstavka 457. člena ZPP v nasprotju s 14. točko drugega odstavka 339. člena ZPP.[327]

K 128. členu:

Nov peti odstavek 458. členu ZPP sledi ureditve iz prvega odstavka 15. člena Uredbe (ES) št. 861/2007, ki dopušča izvršljivost sodbe pred njeno pravnomočnostjo.

Izvršljivost pred pravnomočnostjo ni v nasprotju s 25. členom Ustave, ki zagotavlja pravico do pravnega sredstva.[328] Izvršljivost pred pravnomočnostjo je predvidena že v obstoječih sporih zaradi motenja posesti (glej tretji odstavek 428. člena ZPP). Nadalje, v sporih majhne vrednosti se smeta sodba in sklep, s katerim je končan spor v postopku v sporih majhne vrednosti, izpodbijati samo zaradi bistvene kršitve določb pravdnega postopka iz drugega odstavka 339. člena ZPP in zaradi zmotne uporabe materialnega prava (glej prvi odstavek 458. člena ZPP). Zaradi tega je možnost razveljavitve ali spremembe prvostopenjske sodne odločbe manjša, kot v postopkih, kjer lahko pritožnik uveljavlja vse pritožbene razloge (tudi zmotno ali nepopolno ugotovitve dejanskega stanja, glej prvi odstavek 338. člena ZPP). In nenazadnje, sodna statistika kaže, da je bilo v civilnih zadevah vsled pritožbe v letu 2015 na drugi stopnji potrjenih skoraj dve tretjini sodnih odločb, okoli 13 odstotkov je bilo spremenjenih in le okoli 20 odstotkov sodb je bilo razveljavljenih.[329] Podobna slika je na področju gospodarskih pravd.[330] Glede na to, da pritožba ni vložena v vseh pravdnih zadevah, temveč glede na podatke sodne statistike le zoper približno 50 odstotkov izdanih sodb na prvi stopnji, postane verjetno pravnomočnih več kot dobrih 80 odstotkov sodb, ki jih v pravdnih zadevah izdajo sodišča prve stopnje. Glede na to, da gre za terjatve manjše vrednosti s takojšnjo izvršljivostjo (tj. po poteku paricijskega roka, ne glede na pravnomočnost), ni pričakovati, da bi s tem poraženi stranki nastala nenadomestljiva ali težko nadomestljiva škoda. Poleg tega stranka, ki v pravdi na prvi stopnji ni bila uspešna, ne bo več motivirana za vlaganje pritožbe zgolj zato, da zadrži izvršljivost sodne odločbe.

Na tem mestu velja izpostaviti, da tudi priporočila točke c. 2. člena Priporočil Sveta Evrope št. R (95) 5 ne prepovedujejo izvršljivosti sodne odločbe pred njeno pravnomočnostjo. Navedena priporočila predlagajo začasno izvršljivost prvostopenjskih sodnih odločb v primernih zadevah, razen če bi začasna izvršljivost sodne odločbe neuspešni stranki povzročila nenadomestljivo ali resno škodo. Vendar je glede sporov majhne vrednosti treba upoštevati tudi 3. člen Priporočil Sveta Evrope št. R (95) 5, ki omogoča državam, da pravico do pritožbe izključijo v določenih tipih postopkov, npr. v sporih majhne vrednosti. Zaradi tega izvršljivost pred pravnomočnostjo, kot je predlagana, tudi ni v nasprotju z 2. in 3. členom Priporočil Sveta Evrope št. R (95) 5.

---

[327] Predavanje Antona Panjana na Civilnopravni šoli 2016 v Portorožu.

[328] V. Rijavec, R. van Rhee, Serbia, Compatibility Study, Council of Europe, 2012.

[329] Sodna statisitka za leto 2015, str. 61, dosegljiva na:http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/stvarno_premozenje/zakonodaja/160411_BILTEN_SODNA_STATISTIKA_2015.pdf (vpogled 27.5.2016).

[330] Sodna statisitka za leto 2015, str. 62, dosegljiva na:http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/stvarno_premozenje/zakonodaja/160411_BILTEN_SODNA_STATISTIKA_2015.pdf (vpogled 27.5.2016).

Tudi na Hrvaškem obstajajo predlogi, da pritožba zoper sodbo v (gospodarskih) sporih majhne vrednosti ne bi zadržala izvršitve.[331]

Gre v bistvu za inštitut začasne izvršljivosti (vorläufige Vollstreckbarkeit, § 708 in naslednji nZPO), ki je znan iz nemškega prava.

K 129. členu:

Nov 486.a člen določa, da lahko v gospodarskih sporih sodnik posameznik izjemoma predlaga predsedniku višjega sodišča, da se zadeva odstopi v odločitev senatu treh sodnikov, če oceni, da gre za zapleteno zadevo glede pravnih ali dejanskih vprašanj. O predlogu sodnika posameznika odloči predsednik sodišča s sklepom, zoper katerega ni pritožbe. Glede na dejstvo, da 23. člen Ustave zahteva, da posamezniku lahko sodi samo sodnik, ki je izbran po pravilih, vnaprej določenih z zakonom in s sodnim redom, se v primeru utemeljenosti zahteve sodnika ostala dva člana senata določita glede na časovni trenutek, ko je predsednik višjega sodišča o zahtevi odločil in temeljne kriterije, na podlagi katerih odloči, da o konkretni zadevi odloča senat in ne sodnik posameznik.

Senatno sojenje na prvi stopnji je smiselno, če gre za odločanje o zapletenih pravnih ali dejanskih vprašanjih, še posebej v gospodarskih sporih, ko se odloča o visokih zneskih in težkih pravnih, ekonomskih in dejanskih vprašanjih. Podobno je na sodišču druge stopnje (glej tretji odstavek 366.a člena ZPP; glede obratne situacije, ko senat prepusti odločanje sodniku posamezniku, glej peti odstavek 347. člena ZPP). O predlogu sodnika posameznika za senatno sojenje odloči predsednik višjega sodišča.

K 130. členu:

Veljavni490. člen ZPP določa, da je v gospodarskih sporih revizija dovoljena, če vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe presega 200.000 eurov. Predlagatelj je dovoljeno revizijo ukinil in ohranil le dopuščeno revizijo ne glede na vrednost spornega predmeta. Zato je treba 490. člen ZPP črtati.

K 131. členu:

V spremenjenem prvem odstavku 495. člena, je določeno, da so v postopku v gospodarskih sporih spori majhne vrednosti spori, v katerih se tožbeni zahtevek nanaša na denarno terjatev, ki ne presega 10.000 EUR (prej 4.000 eurov).

Po veljavni ureditvi je vrednost spornega predmeta v gospodarskih sporih majhne vrednosti dvakrat višja od vrednosti spornega predmeta v civilnih sporih majhne vrednosti, 4.000 oziroma 2.000 eurov (glej prvi odstavek 443. člena in prvi odstavek 495. člena ZPP). Predlagatelj ocenjuje, da je glede na naravo in subjekte v teh sporih primerno, da se pravila v gospodarskih sporih majhne vrednosti uporabljajo za vse vrednosti do vključno 10.000 eurov.

Navedena sprememba 495. člena ZPP bo imela pomembne učinke. Glede na predlagano spremembo tretjega odstavka 458. člena ZPP, po kateri pritožba ne bo zadržala izvršitve sodbe, bo treba isto pravilo uporabiti tudi v gospodarskih sporih. Poleg tega se v sporih majhne

[331] Predlog spremembe 495.b člena hrZPP (novela 2016, dosegljiva na: https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=3184) se glasi,:
U postupku pred trgovačkim sudovima žalba protiv presude ne odgađa ovrhu u sporovima male vrijednosti, osim ako sud koji donosi presudu odredi drugačije."

vrednosti sodba razglasi takoj po zaključku glavne obravnave (prvi odstavek 457. člena ZPP). To bo bistveno vplivalo na čas izvršitve pogodbe po sodni poti. Po raziskavi Svetovne banke Doing Business 2016[332] je treba v Sloveniji na izvršitev pogodbe po sodni pot v povprečju čakati 1.160 dni,[333] kar nas postavlja na 117 mesto med 189 državami, ki so bile obravnavane v raziskavi. Kot izpostavlja The Economist[334] smo po tem kriteriju med državami Evropske unije uvrščeni na predzadnje mesto (smo le pred Grčijo, prehiteva nas celo Italija (111. mesto), kjer sodni postopki notorično potekajo izredno počasi, Hrvaška pa zaseda celo 10. mesto).[335]

K 132. členu:

Nov 495.a člen uvaja v gospodarske spore možnost, ki je prevzeta iz arbitražnega prava, in sicer, da senat odredi strankama omejitev obsega vlog in omejitev časa za navajanje na naroku. Gre za ukrep pospešitve postopka, ki naj omogoči, da stranke vloge skrbno pišejo in na naroku skrbno ustno predstavijo le tisto, kar je za rešitev spora pomembno.

K 133. členu:

Utemeljeno je opozorilo OZS, da se peti odstavek 496. člena ZPP napačno sklicuje na črtani 497. člen ZPP.

Predlagano črtanje 496. člena ZPP je vsebinsko povezano z uvedbo predhodne napovedi pritožbe v vseh postopkih, ne le v gospodarskih sporih majhne vrednosti.

K 134. členu:

Prehodna določba je vezana na spremembo 105.a člena ZPP, ki uvaja pobotni ugovor kot razlog za plačilo sodne takse.

K 135. členu:

Končna določba predvideva, da novela ZPP-E veljati šest mesecev po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, saj gre za obsežno novelo.

---

[332] http://www.doingbusiness.org/~/media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf

[333] Doing Business 2016, Measuring Regulatory Quality and Efficiency, 13th edition, A World Bank Group Flagship Report, ISBN (electronic): 978-1-4648-0668-1, str. 233, dosegljivo na: http://www.doingbusiness.org/~/media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf (22.2.2016).

[334] Glej http://www.economist.com/news/europe/21693252-especially-southern-europe-not-exceedingly-fine-wheels-justice-grind-slow (22.2.2016).

[335] Doing Businnes 2016, str. 197.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO IN DOPOLNJUJEJO

9. člen

Stranke, njihovi zakoniti zastopniki in pooblaščenci morajo pred sodiščem govoriti resnico in pošteno uporabljati pravice, ki jih imajo po tem zakonu.

11. člen

Sodišče si mora prizadevati, da se opravi postopek brez zavlačevanja in s čim manjšimi stroški, in onemogočiti vsako zlorabo pravic, ki jih imajo stranke v postopku.

Če stranke, intervenienti, njihovi zakoniti zastopniki in pooblaščenci z namenom škodovati drugemu ali s ciljem, ki je v nasprotju z dobrimi običaji, vestnostjo in poštenjem, zlorabljajo pravice, ki jih imajo po tem zakonu, jim sodišče lahko izreče denarno kazen ali druge ukrepe, določene s tem zakonom.

Sodišče lahko ob zlorabi pravic izreče denarno kazen do 1.300 eurov.

Sodišče izreče denarno kazen s sklepom. V sklepu določi rok, v katerem je treba kazen plačati. Rok za plačilo kazni ne sme biti krajši od 15 dni in ne daljši od treh mesecev.

19. člen

Vsako sodišče mora med postopkom ves čas po uradni dolžnosti paziti na svojo stvarno pristojnost.

Okrožno sodišče se lahko po uradni dolžnosti izreče za stvarno nepristojno za zadeve iz pristojnosti okrajnega sodišča ob predhodnem preizkusu tožbe, na ugovor tožene stranke, ki ga lahko ta poda najkasneje v odgovoru na tožbo, pa do razpisa glavne obravnave.

Zoper sklep okrožnega sodišča, s katerim se je izreklo za stvarno pristojno, ni pritožbe.

38. člen

Vrhovno sodišče odloča o pritožbah zoper odločbe višjih sodišč in o predlogih za dopustitev revizije v senatu treh sodnikov.

Kadar odloča vrhovno sodišče o reviziji ali zahtevi za varstvo zakonitosti zoper pravnomočno odločbo sodišča nižje stopnje, odloča v senatu petih sodnikov.

39. člen

Če je za ugotovitev stvarne pristojnosti, pravice do revizije in v drugih primerih, ki so določeni v tem zakonu, odločilna vrednost spornega predmeta, se vzame kot vrednost spornega predmeta samo vrednost glavnega zahtevka.

Obresti, pravdni stroški, pogodbena kazen in druge postranske terjatve se ne upoštevajo, če se ne uveljavljajo kot glavni zahtevek.

44. člen

Če se tožbeni zahtevek ne nanaša na denarni znesek, pa tožeča stranka v tožbi navede, da je pripravljena namesto izpolnitve zahtevka sprejeti določen denarni znesek, se vzame kot vrednost spornega predmeta ta znesek.

V drugih primerih, ko se tožbeni zahtevek ne nanaša na denarni znesek, je odločilna vrednost spornega predmeta, ki jo je tožeča stranka navedla v tožbi.

Če v primeru iz drugega odstavka tega člena tožeča stranka navede očitno previsoko ali prenizko vrednost ali če tožeča stranka navede le skupno vrednost spornega predmeta, čeprav uveljavlja s tožbo zoper isto toženo stranko več zahtevkov, pa niso podani pogoji iz prvega odstavka 41. člena tega zakona, tako da nastane vprašanje o stvarni pristojnosti ali pravici do revizije, se mora sodišče najpozneje na glavni obravnavi pred začetkom obravnavanja glavne stvari na hiter in primeren način prepričati o pravilnosti navedene vrednosti. O tem takoj odloči s sklepom, zoper katerega ni posebne pritožbe.

45. člen

Če se tožbeni zahtevek ne nanaša na denarni znesek in je pristojnost ali pravica do revizije odvisna od vrednosti spornega predmeta, tožeča stranka pa v tožbi ne navede vrednosti spornega predmeta, ravna sodišče po določbah 108. člena tega zakona, ki veljajo za nepopolne vloge.

76. člen

Pravdna stranka je lahko vsaka fizična in pravna oseba.

S posebnimi predpisi se določa, kdo je poleg fizičnih in pravnih oseb lahko pravdna stranka.

Pravdno sodišče sme izjemoma, s pravnim učinkom v določeni pravdi, priznati lastnost stranke tudi tistim oblikam združevanja, ki nimajo sposobnosti biti stranka po prvem in drugem odstavku tega člena, če ugotovi, da glede na sporno zadevo v bistvu izpolnjujejo glavne pogoje za pridobitev sposobnosti biti stranka, zlasti če imajo premoženje, na katero je mogoče seči z izvršbo.

Zoper sklep iz tretjega odstavka tega člena, s katerim se prizna lastnost stranke v pravdi, ni posebne pritožbe.

82. člen

Če se med postopkom pred sodiščem prve stopnje pokaže, da bi redni postopek s postavitvijo zakonitega zastopnika toženi stranki predolgo trajal, tako da bi lahko zaradi tega nastale škodljive posledice za eno ali za obe stranki, postavi sodišče na predlog tožeče stranke toženi stranki začasnega zastopnika.

Ob pogoju iz prvega odstavka tega člena postavi sodišče toženi stranki začasnega zastopnika zlasti v tehle primerih:

1. če tožena stranka ni pravdno sposobna, pa nima zakonitega zastopnika;

2. če si koristi tožene stranke in njenega zakonitega zastopnika nasprotujejo;

3. če imata obe stranki istega zakonitega zastopnika;

4. če je prebivališče ali sedež tožene stranke neznan, pa tožena stranka nima pooblaščenca;

5. če je tožena stranka ali njen zakoniti zastopnik, ki nima pooblaščenca v Republiki Sloveniji, v tujini in se ni mogla opraviti vročitev.

O postavitvi začasnega zastopnika obvesti sodišče brez odlašanja organ, pristojen za socialne zadeve, če je to mogoče, pa tudi stranke.

Začasnega zastopnika postavi sodišče med notarji, odvetniki ali drugimi strokovno usposobljenimi osebami.

Stroške za postavitev začasnega zastopnika založi tožeča stranka. Če tožeča stranka ne založi stroškov za začasnega zastopnika, sodišče tožbo zavrže.

Če po vložitvi tožbe nastanejo okoliščine iz drugega odstavka tega člena na strani tožeče stranke, lahko sodišče na predlog in stroške tožene stranke postavi začasnega zastopnika tudi tožeči stranki.

98. člen

Pooblaščenec mora predložiti pooblastilo ali izkazati pooblastilo, dano pravni osebi, pri prvem pravdnem dejanju.

Sodišče lahko dovoli, da opravlja pravdna dejanja za stranko začasno oseba, ki ni predložila pooblastila, vendar pa ji hkrati naloži, da v določenem roku predloži pooblastilo ali izkaže odobritev stranke za opravljena pravdna dejanja.

Dokler ne poteče rok za predložitev pooblastila, odloži sodišče izdajo odločbe; če pa preteče ta rok brez uspeha, nadaljuje postopek, ne da bi upoštevalo dejanja, ki jih je opravila oseba brez pooblastila.

Če pooblaščenec v roku, ki ga je določilo sodišče, ne predloži pooblastila za vložitev tožbe ali pravnega sredstva, sodišče tožbo oziroma pravno sredstvo zavrže.

Ne glede na določbe prejšnjih odstavkov sodišče ne dovoli odvetniku, da začasno opravlja pravdna dejanja za stranko, če vlogi ni predložil pooblastila, ampak pravno sredstvo zavrže.

Sodišče mora med postopkom ves čas paziti, ali je tisti, ki nastopa kot pooblaščenec, upravičen za zastopanje. Če ugotovi, da tisti, ki nastopa kot pooblaščenec, ni upravičen za zastopanje, razveljavi opravljena pravdna dejanja, razen če jih je stranka pozneje odobrila.

105. člen

Z vlogo po tem zakonu so mišljeni tožba, odgovor na tožbo, pravno sredstvo in druge izjave, predlogi ali sporočila, ki se vlagajo zunaj obravnave.

Vloge morajo biti razumljive in obsegati vse, kar je treba, da se lahko obravnavajo. Predvsem morajo obsegati: navedbo sodišča, ime ter stalno oziroma začasno prebivališče oziroma sedež strank, morebitnih njihovih zakonitih zastopnikov in pooblaščencev, sporni predmet in vsebino izjave.

Vložnik mora vlogo podpisati, razen če to zaradi oblike vloge ni mogoče. Za izviren podpis vložnika se šteje njegov lastnoročni podpis kot tudi podpis z varnim elektronskim podpisom, overjenim s kvalificiranim potrdilom. Če vložnik ne zna pisati ali se ne more podpisati, pritisne na vlogo namesto podpisa odtis kazalca. Če sodišče dvomi o pristnosti take vloge, lahko s sklepom odredi, naj se predloži vloga z overjenim podpisom. Zoper tak sklep ni pritožbe.

Če vsebuje izjava kakšno zahtevo, mora stranka v vlogi navesti dejstva, na katera jo opira, in dokaze, kadar je to potrebno.

105.a člen

Ob vložitvi tožbe, nasprotne tožbe, predloga za sporazumno razvezo, tožbe, ki vsebuje predlog za izdajo plačilnega naloga, predloga za obnovo postopka, predloga za zavarovanje dokazov pred začetkom pravdnega postopka, predloga za poskus poravnave, vloge, ki vsebuje napoved pritožbe, pritožbe, predloga za dopustitev revizije in revizije mora biti plačana sodna taksa.

Sodna taksa mora biti plačana najkasneje v roku, ki ga določi sodišče v nalogu za plačilo sodne takse. V nalogu sodišče stranko opozori na posledice neplačila sodne takse iz tretjega odstavka tega člena.

Če v roku iz prejšnjega odstavka sodna taksa za vlogo iz prvega odstavka tega člena ni plačana in niso podani pogoji za oprostitev, odlog ali obročno plačilo sodnih taks, se šteje, da je vloga umaknjena.

107. člen

Listine, ki se priložijo vlogi, so lahko v izvirniku ali prepisu. Kot prepis listine se v skladu z zakonom, ki ureja varstvo dokumentarnega gradiva, šteje: zajeta in hranjena mikrofilmska ali elektronska (skenirana) kopija, reprodukcija te kopije ali overjen prepis, lahko pa tudi navaden prepis ali mikrofilmska, elektronska (skenirana) kopija, fotokopija ali reprodukcija te kopije.

Če priloži stranka listino v izvirniku, jo sodišče obdrži, nasprotni stranki pa dovoli, da jo pregleda. Ko sodišču listina ni več potrebna, jo na zahtevo vrne vložniku, vendar pa lahko zahteva, da priloži spisom njen prepis.

Če je listina priložena v prepisu, zahteva sodišče na predlog nasprotne stranke od vložnika, naj predloži listino v izvirniku, nasprotni stranki pa dovoli, da jo pregleda. Če je treba, določi sodišče

rok, v katerem je treba listino izročiti oziroma pregledati. Predložitev listine v izvirniku lahko zahteva sodišče od vložnika tudi po uradni dolžnosti.

Zoper te sklepe ni pritožbe.

109. člen

Pravdno sodišče kaznuje po določbah tretjega do sedmega odstavka 11. člena tega zakona tistega, ki v vlogi žali sodišče, stranko ali drugega udeleženca v postopku.

Kazen, izrečena po prvem odstavku tega člena, ni ovira za kaznovanje zaradi kaznivega dejanja.

112. člen

Če je vloga vezana na rok, se šteje, da je vložena pravočasno, če je izročena pristojnemu sodišču, preden se rok izteče.

Če se pošlje vloga po pošti priporočeno ali brzojavno, se šteje dan oddaje na pošto za dan izročitve sodišču, na katero je naslovljena.

Če se pošlje vloga po elektronski poti se šteje čas, ko jo je prejel informacijski sistem, za trenutek izročitve sodišču, na katero je naslovljena.

Če se vloga odda v sodni nabiralnik, se šteje čas, ko jo sodni nabiralnik prejme, za trenutek izročitve sodišču, na katerega je naslovljena.

Za osebe, ki so v obvezni vojaški službi, se šteje dan izročitve vloge pristojnemu vojaškemu poveljstvu za dan izročitve sodišču.

Določba petega odstavka tega člena velja tudi za druge osebe, ki službujejo v vojaških enotah oziroma v vojaških zavodih ali štabih v krajih, kjer ni redne pošte.

Za osebo, ki ji je odvzeta prostost, se šteje dan, ko izroči vlogo upravi zapora ali drugega zavoda, v katerem prestaja kazen ali ukrep odvzema prostosti, za dan izročitve sodišču.

Če je bila vloga, ki je vezana na rok, izročena ali poslana nepristojnemu sodišču pred iztekom roka, pa prispe k pristojnemu sodišču po izteku roka, se šteje, da je bila pravočasno vložena, če je mogoče vložitev pri nepristojnem sodišču pripisati nevednosti vložnika, ki nima pooblaščenca iz tretjega odstavka 86. člena oziroma iz tretjega odstavka 87. člena tega zakona, ali očitni pomoti vložnika.

Določbe prvega do osmega odstavka tega člena veljajo tudi za rok, v katerem se mora po posebnih predpisih vložiti tožba, in pa za rok zastaranja terjatve ali kakšne druge pravice.

113. člen

Narok določi sodišče, če je to z zakonom predpisano ali če je za postopek potrebno. Zoper sklep o določitvi naroka ni pritožbe.

Sodišče mora na narok pravočasno povabiti stranke in druge osebe, za katere misli, da je potrebna njihova navzočnost. Skupaj z vabilom pošlje stranki vlogo, ki je bila povod za določitev naroka, v vabilu pa navede kraj, prostor in čas naroka. Če se vloga ne pošlje skupaj z vabilom, se v vabilu navedejo stranke, sporni predmet in dejanje, ki se bo opravilo na naroku.
Sodišče opozori v vabilu posebej na zakonite posledice izostanka.

114.a člen

S soglasjem strank lahko sodišče strankam in njihovim pooblaščencem dovoli, da se v času naroka nahajajo na drugem mestu in tam opravljajo procesna dejanja, če je zagotovljen zvočni in slikovni prenos iz kraja, na katerem se opravlja narok, v kraj oziroma kraje, na katerem se nahaja oziroma se nahajajo stranke in pooblaščenci ter obratno (videokonferenca).
Pod pogoji iz prejšnjega odstavka lahko sodišče odloči, da se izvede tudi dokaz z zaslišanjem strank in prič ter dokaz z izvedencem.
Zoper sklep sodišča iz prvega in drugega odstavka tega člena ni pritožbe.

115. člen

Sodišče lahko preloži narok, če je to potrebno za izvedbo dokazov ali če so za to drugi upravičeni razlogi.

Če stranka, zakoniti zastopnik, pooblaščenec, priča ali izvedenec ne pride na narok zaradi zdravstvenih razlogov, lahko sodišče narok preloži le, če je bolezen ali poškodba nenadna in nepredvidljiva ter ji onemogoča prihod na sodišče ali sodelovanje na naroku. Oseba mora predložiti zdravniško opravičilo, izdano na obrazcu v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo. Sodišče lahko zahteva presojo upravičenosti izdaje zdravniškega opravičila pri imenovanem zdravniku Zavoda za zdravstveno zavarovanje v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo, če ista oseba dvakrat ali večkrat izostane z naroka zaradi zdravstvenih razlogov. Stroški, ki nastanejo zaradi presoje, v primeru upravičene izdaje zdravniškega opravičila bremenijo Zavod za zdravstveno zavarovanje, v primeru neupravičene izdaje pa gredo v breme osebe, za katero se je presojala upravičenost izdaje zdravniškega opravičila.

Če sodišče narok preloži, takoj naznani kraj in čas novega naroka.

Iz upravičenih razlogov lahko sodišče narok preloži za nedoločen čas.
V zapisniku o glavni obravnavi mora sodnik navesti razloge za preložitev naroka za glavno obravnavo.
Zoper sklep o preložitvi naroka ni pritožbe.

122. člen

Zapisnik se sestavi o dejanjih, ki so bila opravljena na naroku.

Zapisnik se sestavi tudi o pomembnejših izjavah ali sporočilih, ki jih dajo stranke ali drugi udeleženci zunaj naroka. O manj pomembnih izjavah ali sporočilih se ne sestavi zapisnik, temveč se naredi v spisu samo uradni zaznamek.

Zapisnik piše zapisnikar.

123. člen

V zapisnik se vpišejo: naslov in sestava sodišča, kraj, dan in ura dejanja, sporni predmet in imena navzočih strank ali drugih oseb ter njihovih zakonitih zastopnikov ali pooblaščencev.

Zapisnik mora obsegati bistvene podatke o vsebini dejanja. V zapisnik o glavni obravnavi se vpišejo zlasti: ali je bila obravnava javna ali pa je bila javnost izključena, izjave strank, njihovi predlogi, dokazi, ki so jih ponudile, dokazi, ki so bili izvedeni, z navedbo izpovedb prič in izvedencev ter odločbe sodišča na naroku.

Zapisnik se mora pisati v redu; ne sme se nič izbrisati, dodati ali spremeniti. Prečrtana mesta morajo ostati čitljiva.

124. člen

Zapisnik se sestavlja tako, da predsednik senata ali z njegovim dovoljenjem stranka ali njen pooblaščenec glasno narekuje zapisnikarju, kaj naj zapiše v zapisnik.

Stranke imajo pravico prebrati zapisnik ali zahtevati, naj se jim prebere, in ugovarjati zoper vsebino zapisnika.

To pravico imajo tudi druge osebe, katerih izjava je vpisana v zapisnik, vendar samo glede tistega dela zapisnika, v katerem je njihova izjava.

Kar je treba v zapisniku popraviti ali dodati glede na ugovore strank ali drugih oseb ali po uradni dolžnosti, se zapiše na koncu zapisnika. Na zahtevo teh oseb se vpišejo v zapisnik tudi ugovori, ki jim ni bilo ugodeno.

125. člen

Predsednik senata lahko odredi, da se zapisnik vodi s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev ali da se stenografira.

Glede ugovorov v zvezi z vsebino zapisnika se smiselno uporabljajo določbe drugega do četrtega odstavka prejšnjega člena.

Če zapisnik ni bil voden v pisni obliki, mora biti prepis zapisnika izdelan v treh dneh. Stranka ima v nadaljnjih treh dneh pravico do vpogleda v prepis zapisa in ugovarjati zoper morebitno nepravilnost prepisa.

O ugovoru iz prejšnjega odstavka odloči predsednik senata brez naroka.

Zvočni zapis zapisnika se lahko izbriše po preteku roka za ugovor, če je stranka ugovarjala točnosti prepisa, pa po pravnomočnosti odločbe o glavni stvari.

125.a člen

Predsednik senata lahko odredi zvočno ali slikovno snemanje naroka. O tem obvesti stranke in druge udeležence na naroku.

Posnetek mora vsebovati naslednje podatke: naslov in sestavo sodišča, kraj, datum in ura naroka, sporni predmet ter imena navzočih strank ali drugih oseb, njihovih zakonitih zastopnikov ali pooblaščencev. Poleg tega vsebuje posnetek podatke za identifikacijo tistega, čigar izjava se

snema, in podatek, v kakšni lastnosti daje to izjavo. Če se snema izjave več oseb, se mora iz posnetka jasno razpoznati, kdo je dal izjavo.

V zapisniku o naroku je treba zapisati, da je bil narok posnet z napravo za zvočno ali slikovno snemanje in kdo je odredil snemanje, da so bile stranke in drugi udeleženci na naroku obveščeni o snemanju, da je bil posnetek na zahtevo stranke reproduciran in kraj hrambe posnetka, če ni priložen zapisniku. Zapisnik o naroku se vodi v elektronski obliki.

Prepis zvočnega posnetka se izdela v treh dneh po njegovem nastanku. Prepis mora predsednik senata pregledati, potrditi in priključiti zapisniku o naroku. Stranka ima v treh dneh po izdelavi prepisa pravico do vpogleda v prepis in ugovora zoper morebitno nepravilnost prepisa. O ugovoru odloči predsednik senata brez naroka.

Zvočne in slikovne posnetke hrani sodišče, dokler se hrani spis. Obstoj in vsebina zapisnika se samodejno evidentira v informacijskem sistemu.

126. člen

Zapisnik podpišeta predsednik senata in zapisnikar. Podpisa nista obvezna, če se podatki o času in kraju zapisnika v elektronski obliki ter podatki o zapisnikarju, ki ga je sestavil, in o sodniku, ki je vodil zapisnik s pomočjo ustreznih tehničnih sredstev, samodejno evidentirajo v informacijskem sistemu.

127. člen

O posvetovanju in glasovanju se sestavi poseben zapisnik. Če je višje sodišče v postopku o pravnem sredstvu odločilo soglasno, se ne sestavi zapisnik, temveč se na izvirniku odločbe naredi zaznamek o posvetovanju in glasovanju. V spisu, ki se vodi v elektronski obliki, se zaznamek o posvetovanju in glasovanju naredi v elektronski obliki v posebnem dokumentu, ki se neločljivo poveže z odločbo.

Zapisnik o posvetovanju in glasovanju obsega potek glasovanja in sprejeto odločbo.

Posebna mnenja se priložijo zapisniku o posvetovanju in glasovanju, če niso vpisana v sam zapisnik.

Zapisnik oziroma zaznamek o glasovanju, ki se izda v fizični obliki, podpišejo vsi člani senata in zapisnikar z lastnoročnim podpisom. Zapisnik oziroma zaznamek o glasovanju, ki se izda v elektronski obliki, podpišejo vsi člani senata in zapisnikar s svojimi varnimi elektronskimi podpisi in varnim elektronskim podpisom sodišča, overjenim s kvalificiranim potrdilom. Če je varen elektronski podpis člana senata oziroma zapisnikarja overjen s kvalificiranim potrdilom, ki vsebuje tudi navedbo sodišča, varen elektronski podpis sodišča ni potreben.

Zapisnik o posvetovanju in glasovanju, ki se izda v fizični obliki, se zapre v poseben ovitek. Zapisnik oziroma zaznamek o glasovanju, ki se izda v elektronski obliki, se v informacijskem sistemu v posebni mapi vodi tako, da je dostopen v povezavi z obravnavano zadevo. Ta zapisnik sme pregledati samo višje sodišče, ko odloča o pravnem sredstvu; v tem primeru mora višje sodišče zapisnik spet zapreti v poseben ovitek oziroma shraniti v posebno mapo in na ovitku oziroma mapi označiti, da je zapisnik pregledalo.

Minister, pristojen za pravosodje, predpiše način hrambe in sledljivost zapisnika oziroma zaznamka o glasovanju, ki se izda v elektronski obliki.

132. člen

Pisanja se vročajo po pošti, po varni elektronski poti, po delavcu sodišča, na sodišču ali na drug način, določen z zakonom.

Sodišče lahko na predlog nasprotne stranke odredi, da se vročitev opravi po pravni ali fizični osebi, ki opravlja vročanje pisanj v fizični obliki ali po varni elektronski poti kot registrirano dejavnost.

Stroške vročitve iz prejšnjega odstavka založi predlagatelj take vročitve.

Stranka lahko sodišču sporoči, da želi vročitev pisanj po elektronski poti v varen poštni predal, katerega naslov navede v vlogi. Navedeni naslov varnega poštnega predala je enakovreden naslovu prebivališča oziroma sedežu stranke. Če stranka pisanje pošlje po varni elektronski poti, se šteje, dokler ne sporoči drugače, da želi vročanje po varni elektronski poti.

Če sodišče ugotovi, da vročitev v varen poštni predal ni mogoča, vroči pisanje v fizični obliki in navede razlog za tako vročitev.

Minister, pristojen za pravosodje, predpiše, kaj je varna elektronska pot in katere vloge se pošiljajo in vročajo po varni elektronski poti.

Ne glede na četrti odstavek tega člena se državnim organom, odvetnikom, notarjem, izvršiteljem, sodnim izvedencem, sodnim cenilcem, sodnim tolmačem, stečajnim upraviteljem in drugim osebam oziroma organom, pri katerih se zaradi njihove narave dela lahko domneva večja zanesljivost, vedno vroča po elektronski poti v varen poštni predal.

Seznam oseb in organov iz prejšnjega odstavka določi in objavi Vrhovno sodišče Republike Slovenije na svoji spletni strani. Osebe in organi iz seznama morajo odpreti varen poštni predal in Vrhovnemu sodišču Republike Slovenije sporočiti naslov in vsakokratno spremembo naslova varnega poštnega predala. Za uradni naslov varnega poštnega predala iz prejšnjega odstavka se šteje naslov, ki je objavljen na seznamu.

Minister, pristojen za pravosodje, določi pravila za delovanje pravnih in fizičnih oseb, ki opravljajo vročanje v pravdnem postopku.

133. člen

Državnim organom, pravnim osebam in podjetnikom posameznikom se vroča tako, da se pisanje izroči osebi, ki je pooblaščena za sprejem, ali delavcu, ki je v pisarni oziroma v poslovnem prostoru ali na sedežu.

Po prvem odstavku tega člena se vročajo pisanja tudi, kadar so v tem odstavku navedene stranke določile za svojega pooblaščenca osebo, ki je njihov delavec.

137. člen

Kadar ima stranka zakonitega zastopnika ali pooblaščenca, se vročajo pisanja njemu, če ni v tem zakonu drugače določeno.

Če ima stranka več zakonitih zastopnikov ali pooblaščencev, zadostuje, da se pisanje vroči enemu izmed njih.
Določbe prejšnjih odstavkov veljajo tudi za pooblaščenca za sprejem pisanj in za začasnega zastopnika, upravičenega za sprejem pisanj. Šteje se, da je vloga stranki vročena, ko je vročena pooblaščencu za sprejem pisanj oziroma začasnemu zastopniku, upravičenemu za sprejem pisanj.

138. člen

Vročitev odvetniku kot pooblaščencu se lahko opravi tudi tako, da se pisanje izroči osebi, ki je zaposlena v njegovi odvetniški pisarni.

139. člen

Vroča se podnevi od 6. do 22. ure, po elektronski poti pa 24 ur na dan.
Vroča se v stanovanju ali na delovnem mestu tistega, ki naj se mu vroči pisanje, na sodišču, če je naslovnik tam, ali pa v skladu s četrtim in sedmim odstavkom 132. člena tega zakona po elektronski poti na ustrezen elektronski naslov.
Subjektu vpisa v sodni register, samostojnemu podjetniku posamezniku ali pravni osebi, ki se vpisuje v register, se vroča na naslovu, ki je vpisan v register.
Če vročitev po prvem ali po drugem odstavku tega člena ni mogoča, sodišče odloči, da se vročitev opravi v drugem času ali na drugem kraju.
Odločbe o vročitvi iz prejšnjega odstavka ni treba obrazložiti. Zoper to odločbo ni pritožbe.

Na kršitev pravil o vročanju se ni mogoče sklicevati, če naslovnik kljub kršitvi prejme pisanje. V tem primeru se šteje, da je bila vročitev opravljena v trenutku, ko je naslovnik pisanje dejansko prejel.

139.a člen

Če imajo vse stranke v postopku pooblaščence, ki so odvetniki, se lahko med postopkom vloge in priloge vročajo neposredno med pooblaščenci. Neposredno vročanje med pooblaščenci se opravi priporočeno po pošti s povratnico ali po elektronski poti v varen poštni predal.

Vročanje se po dogovoru lahko opravi tudi na drug način.

En izvod vloge in dokazilo o vročitvi je treba poslati tudi sodišču.

S soglasjem strank se lahko vročanje opravi na način iz tega člena tudi, če strank ne zastopajo pooblaščenci, ki so odvetniki.

141. člen

Če vročitev po 140. členu tega zakona ni možna, se vročitev fizični osebi opravi tako, da vročevalec pisanje pusti v hišnem ali izpostavljenem predalčniku na naslovu stanovanja. Šteje se, da je bila vročitev opravljena na dan, ko je bilo pisanje puščeno v predalčniku, na kar je treba naslovnika na pisanju posebej opozoriti. Na vročilnici in na pisanju navede vročevalec vzrok za takšno ravnanje in dan, ko je pisanje pustil naslovniku, ter se podpiše.

Če naslovnik nima predalčnika ali je ta neuporaben, se pisanje izroči sodišču, ki je vročitev odredilo, če gre za vročitev po pošti, pa pošti v kraju njegovega stanovanja, na vratih stanovanja pa pusti obvestilo o vročitvi, v katerem je navedeno, kje je pisanje. Šteje se, da je

bila vročitev opravljena na dan, ko je bilo obvestilo o vročitvi pritrjeno na vratih, na kar je treba naslovnika na obvestilu o vročitvi posebej opozoriti. Na obvestilu o vročitvi in na pisanju, ki bi ga moral vročiti, navede vročevalec vzrok za takšno ravnanje in dan, ko je obvestilo o vročitvi pustil naslovniku, ter se podpiše. Pošta hrani pisanje 30 dni. Če v tem roku naslovnik pisanja ne dvigne, se pisanje vrne sodišču.

O vročitvi, ki je bila opravljena na način iz tega člena, se takoj obvesti sodišče, ki je vročitev odredilo.

Če subjektu iz tretjega odstavka 139. člena tega zakona ni možno vročiti pisanja na naslovu, ki je vpisan v register, se vročitev opravi na način iz tega člena, s tem da se pisanje iz prvega odstavka tega člena oziroma obvestilo o vročitvi iz drugega odstavka tega člena pusti na naslovu, ki je vpisan v register.

141.a člen

Vročitev pisanja v elektronski obliki se lahko opravi z vročitvijo pisanja v fizični obliki ali po varni elektronski poti.

V fizični obliki se vročitev overjenega prepisa pisanja opravi v skladu z določbami tega zakona, ki urejajo vročanje pisanj v fizični obliki.

Po varni elektronski poti se vročitev pisanja opravi po informacijskem sistemu, s posredovanjem organizacije, ki opravlja dejavnost elektronskega vročanja.

Informacijski sistem samodejno pošlje naslovniku v njegov varni poštni predal pisanje, ki ga mora naslovnik prevzeti v 15 dneh, sicer nastopijo posledice iz sedmega odstavka tega člena.

Informacijski sistem istočasno z vročitvijo pisanja po prejšnjem odstavku naslovniku, ki je sodišču sporočil elektronski naslov, pošlje samodejno na elektronski naslov tudi informativno sporočilo, v katerem navede, da je v informacijskem sistemu pisanje, ki ga mora naslovnik prevzeti v 15 dneh od dne, ko mu je bilo poslano v njegov varni poštni predal. V sporočilu se naslovnika izrecno opozori na pravne posledice iz sedmega odstavka tega člena.

Naslovnik pisanje prevzame iz informacijskega sistema iz prvega odstavka tega člena tako, da z uporabo kvalificiranega potrdila za varen elektronski podpis dokaže svojo istovetnost, vpogleda v varni poštni predal in elektronsko podpiše vročilnico.

Vročitev po tretjem odstavku tega člena velja za opravljeno z dnem, ko naslovnik prevzame pisanje. Če pisanja ne prevzame v 15 dneh, velja vročitev za opravljeno z dnem poteka tega roka. Po poteku 15 dnevnega roka informacijski sistem pisanje izbriše in pošlje naslovniku in sodišču elektronsko sporočilo, da je pisanje izbrisano iz informacijskega sistema in ga naslovnik lahko prevzame pri sodišču, ki je odredilo vročitev.

Informacijski sistem o vročitvi obvesti sodišče, ki je vročitev odredilo, z vročilnico v elektronski obliki.

Na način, določen v tem členu, se po varni elektronski poti lahko vročajo tudi tista pisanja, ki imajo izvirnike v fizični obliki, če je elektronski (skeniran) prepis, ki je izdelan na podlagi izvirnika v fizični obliki, opremljen z varnim elektronskim podpisom sodišča, overjenim s kvalificiranim potrdilom.

142. člen

Tožba, sodna odločba, zoper katero je dovoljena posebna pritožba, izredno pravno sredstvo in nalog za plačilo sodne takse za vlogo iz prvega odstavka 105.a člena tega zakona in vabilo stranki na poravnalni narok ali prvi narok za glavno obravnavo, če poravnalni narok ni bil razpisan, se vročajo osebno stranki, pri čemer se za osebno vročitev šteje tudi vročitev v skladu s 141.a členom tega zakona.

Druga pisanja se vročajo osebno samo, če tako določa zakon ali če sodišče oceni, da je potrebna zaradi listin, ki so priložene v izvirniku, ali iz kakšnega drugega razloga večja previdnost.

Če vročitev po 140. členu tega zakona ni možna, se osebna vročitev fizični osebi opravi tako, da vročevalec pisanje izroči sodišču, ki je vročitev odredilo, če gre za vročitev po pošti, pa pošti v kraju njegovega stanovanja, v hišnem ali izpostavljenem predalčniku oziroma na vratih stanovanja pa pusti obvestilo, v katerem je navedeno, kje je pisanje, in rok 15 dni, v katerem mora naslovnik pisanje dvigniti. Na obvestilu in na pisanju, ki bi ga moral vročiti, vročevalec navede vzrok za takšno ravnanje in dan, ko je obvestilo pustil naslovniku, ter se podpiše.

Vročitev po prejšnjem odstavku se šteje za opravljeno z dnem, ko naslovnik pisanje dvigne. Če naslovnik pisanja ne dvigne v 15 dneh, se šteje, da je bila vročitev opravljena po poteku tega roka, na kar je treba naslovnika v obvestilu iz prejšnjega odstavka opozoriti. Po preteku tega roka vročevalec pusti pisanje iz prejšnjega odstavka v hišnem oziroma izpostavljenem predalčniku naslovnika. Če naslovnik nima predalčnika ali je ta neuporaben, se pisanje vrne sodišču, na kar je treba naslovnika v obvestilu iz prejšnjega odstavka opozoriti.

O vročitvi, ki je bila opravljena na način iz tega člena, se takoj obvesti sodišče, ki je vročitev odredilo.

Če je treba vročiti pisanje iz prvega odstavka tega člena državnim organom in subjektom iz tretjega odstavka 139. člena tega zakona, se opravi vročitev po 133. členu tega zakona.

Šteje se, da je vročitev opravljena osebno stranki, če je pisanje vročeno zakonitemu zastopniku ali pooblaščencu.

143. člen

Če se ugotovi, da je tisti, ki naj se mu vroči pisanje, začasno odsoten in da mu osebe, navedene v prvem, drugem in tretjem odstavku 140. člena tega zakona, pisanja ne morejo pravočasno izročiti oziroma da se ne bo mogel pravočasno seznaniti s pisanjem, ki se vroča v skladu s 141. in 142. členom tega zakona, se pisanje vrne sodišču z navedbo, kje je naslovnik in kdaj se vrne.

Če se ugotovi, da tisti, ki naj se mu vroči pisanje, dejansko ne prebiva na naslovu, na katerem naj bi se opravila vročitev, oziroma je naslovnik neznan ali se je preselil ali odselil v tujino za več kot tri mesece, se pisanje vrne sodišču z navedbo, da naslovnik dejansko ne živi na naslovu, na katerem je bil opravljen poskus vročitve, oziroma da je neznan ali se je preselil ali odselil v tujino za več kot tri mesece.

Sodišče pridobi podatke o tem, ali je naslov, na katerem je bil opravljen poskus vročitve, enak naslovu za vročanje, ki je prijavljen v skladu z zakonom, ki ureja prijavo prebivališča (v nadaljnjem besedilu: naslov za vročanje).

146. člen

Tožeča stranka ali njen zakoniti zastopnik, ki je v tujini, pa nima pooblaščenca v Republiki Sloveniji, mora ob vložitvi tožbe imenovati pooblaščenca za sprejemanje pisanj v Republiki Sloveniji. Če tožeča stranka ali njen zakoniti zastopnik ne imenuje pooblaščenca ob vložitvi tožbe, imenuje sodišče na njegove stroške začasnega zastopnika, upravičenega za sprejemanje pisanj, ter po njem naloži tožeči stranki ali njenemu zakonitemu zastopniku, da v določenem roku imenuje pooblaščenca za sprejemanje pisanj. Če tožeča stranka ali njen zakoniti zastopnik v določenem roku ne imenuje pooblaščenca za sprejemanje pisanj, sodišče tožbo zavrže. Sklep o zavrženju tožbe se vroči tožeči stranki ali njenemu zakonitemu zastopniku po začasnem zastopniku, upravičenem za sprejemanje pisanj, ki ga je imenovalo sodišče.

Toženi stranki ali njenemu zakonitemu zastopniku, ki je v tujini, pa nima pooblaščenca v Republiki Sloveniji, naloži sodišče ob prvi vročitvi pisanj, da imenuje pooblaščenca za sprejemanje pisanj v Republiki Sloveniji. Če tožena stranka ali njen zakoniti zastopnik ne imenuje pooblaščenca za sprejemanje pisanj, imenuje sodišče na njene stroške začasnega zastopnika, upravičenega za sprejemanje pisanj, ter toženo stranko ali njenega zakonitega zastopnika po imenovanem začasnem zastopniku obvesti o tem imenovanju.

Če stranka pooblaščencu za sprejemanje pisanj prekliče pooblastilo in ne imenuje drugega pooblaščenca za sprejemanje pisanj, se pisanja vročajo s pritrditvijo na sodno desko.

Če pooblaščenec za sprejemanje pisanj odpove pooblastilo, pa stranka ne imenuje novega pooblaščenca za sprejemanje pisanj v roku, ki ga določi sodišče, imenuje sodišče začasnega zastopnika, upravičenega za sprejemanje pisanj, na njene stroške ter po tako imenovanem začasnem zastopniku naloži stranki, da imenuje pooblaščenca za sprejemanje pisanj. Dokler stranka ne imenuje pooblaščenca, se vročitve opravljajo po začasnem zastopniku, ki ga je imenovalo sodišče.

Stroški začasnega zastopnika, upravičenega za sprejemanje pisanj, imenovanega za tožečo stranko, se založijo iz sredstev sodišča, stroške začasnega zastopnika, upravičenega za sprejemanje pisanj, imenovanega za toženo stranko, pa mora založiti tožeča stranka. Če tožeča stranka ne založi stroškov, potrebnih za začasnega zastopnika za sprejemanje pisanj, imenovanega za toženo stranko, sodišče tožbo zavrže.

Določbe o imenovanju pooblaščenca za sprejemanje pisanj za toženo stranko se smiselno uporabljajo za obvestilo drugega o pravdi in za imenovanje prednika.

146.a člen

Če je treba vlogo vročiti v tujino v tujem jeziku, sodišče pozove stranko, katere vloga se vroča, da založi stroške za prevod ali predloži overjeni prevod vloge v jezik, v katerem bo vloga lahko vročena. To velja tudi za priloge.

Če stranka ne ravna v skladu z navodilom iz prejšnjega odstavka, se šteje, da je vloga umaknjena.

150. člen

Stranke imajo pravico pregledovati in prepisovati spise pravde, v kateri so udeležene. Spis v elektronski obliki imajo stranke pravico pregledovati in prepisovati tudi v elektronski obliki v informacijskem sistemu, v katerem stranka svojo istovetnost dokaže s svojim kvalificiranim potrdilom za elektronski podpis.

Drugim osebam, ki imajo opravičeno korist, se lahko dovoli ta pregled in prepis posameznih spisov. Dokler postopek teče, dovoli to predsednik senata, potem ko je končan, pa predsednik oziroma predstojnik sodišča oziroma delavec na sodišču, ki ga ta določi.

Stranke imajo pravico v informacijskem sistemu spremljati potek postopka.

156. člen

Stranka mora ne glede na izid pravde povrniti nasprotni stranki stroške, ki jih je povzročila po svoji krivdi ali po naključju, ki se je njej primerilo.

Sodišče lahko odloči, da mora zakoniti zastopnik ali pooblaščenec stranke povrniti nasprotni stranki stroške, ki jih je povzročil po svoji krivdi.

Stranka, ki se ni udeležila poravnalnega naroka, mora nasprotni stranki povrniti stroške tega naroka.

163. člen

O povrnitvi stroškov odloči sodišče na določeno zahtevo stranke brez obravnavanja.

Stranka mora v zahtevi opredeljeno navesti stroške, za katere zahteva povračilo.

Povrnitev stroškov mora stranka zahtevati najpozneje do konca obravnave, ki je bila pred odločitvijo o stroških; če pa gre za odločbo brez poprejšnjega obravnavanja, mora stranka zahtevati povrnitev stroškov v predlogu, o katerem naj odloči sodišče.

O zahtevi za povrnitev stroškov odloči sodišče v sodbi ali v sklepu, s katerim se konča postopek pred njim.

Kadar sodišče ustno razglasi sodbo ali sklep, s katerim se nalaga povrnitev stroškov, lahko odloči, da bo znesek stroškov odmerilo v pisnem odpravku sodbe oziroma sklepa, če je treba sklep vročiti strankam.

Med postopkom odloči sodišče s posebnim sklepom o stroških le tedaj, kadar pravica do povračila stroškov ni odvisna od odločbe o glavni stvari.

Če sodišče izda sklep o ustavitvi postopka zaradi umika tožbe, umika pravnega sredstva ali drugih okoliščin, ki povzročijo konec postopka zunaj obravnave, se lahko zahteva povrnitev stroškov v petnajstih dneh od prejema sklepa o ustavitvi postopka.

Sklep o odmeri stroškov iz prejšnjega odstavka lahko izda strokovni sodelavec.

180. člen

Tožba mora obsegati določen zahtevek glede glavne stvari in stranskih terjatev, dejstva, na katera tožnik opira zahtevek, dokaze, s katerimi se ta dejstva ugotavljajo, in druge podatke, ki jih mora imeti vsaka vloga (105. člen).

Če je pristojnost sodišča ali pravica do revizije odvisna od vrednosti spornega predmeta, pa predmet tožbenega zahtevka ni denarni znesek, mora tožeča stranka v tožbi navesti tudi vrednost spornega predmeta.

Sodnik vzame tožbo v postopek tudi tedaj, če tožeča stranka ni navedla pravne podlage tožbenega zahtevka, če pa jo je navedla, sodnik ni vezan nanjo.

Če tožeča stranka ob vložitvi tožbe predlaga oprostitev, odlog ali obročno plačilo sodnih taks, sodnik o predlogu odloči takoj, najpozneje pa v 15 dneh.

183. člen

Tožena stranka lahko vloži do konca glavne obravnave pred sodiščem pri istem sodišču nasprotno tožbo:

1. če je zahtevek nasprotne tožbe v zvezi s tožbenim zahtevkom ali

2. če se zahtevek tožbe in zahtevek nasprotne tožbe lahko pobotata ali

3. če se z nasprotno tožbo zahteva ugotovitev kakšne pravice ali pravnega razmerja, od katerih obstoja ali neobstoja je v celoti ali deloma odvisna odločba o tožbenem zahtevku.

Nasprotna tožba se ne more vložiti, če je za zahtevek iz nasprotne tožbe stvarno pristojno drugo sodišče ali če je za odločanje o zahtevku nasprotne tožbe predpisana druga vrsta postopka.

Nasprotna tožba se lahko vloži tudi, če mora o zahtevku iz nasprotne tožbe soditi isto sodišče v drugi sestavi.

188. člen

Tožeča stranka lahko umakne tožbo brez privolitve tožene stranke, preden se tožena stranka z vložitvijo odgovora na tožbo spusti v obravnavanje glavne stvari.

Tožbo lahko umakne tudi pozneje, vse do konca glavne obravnave, če tožena stranka v to privoli. Če se tožena stranka o tem ne izjavi v 15 dneh od dneva, ko je obveščena o umiku tožbe, se šteje, da je privolila v umik.

Če je tožba umaknjena, izda sodišče sklep o ustavitvi postopka. Ta sklep se vroči toženi stranki samo, če ji je bila predhodno vročena tožba.

Če je tožba umaknjena, se šteje, kakor da sploh ni bila vložena, in se lahko znova vloži.

205. člen

Postopek se prekine:

1. če stranka umre ali izgubi pravdno sposobnost, pa v pravdi nima pooblaščenca;

2. če zakoniti zastopnik stranke umre ali preneha njegova pravica za zastopanje, pa stranka nima pooblaščenca v pravdi;

3. če stranka, ki je pravna oseba, preneha obstajati oziroma če ji pristojni organ pravnomočno prepove delovanje;

4. če nastanejo pravne posledice začetka stečajnega postopka;

5. če zaradi vojne ali iz drugih vzrokov sodišče preneha delati;

6. če drug zakon tako določa.

Sklep o prekinitvi postopka izda sodišče prve stopnje.

206. člen

Sodišče odredi prekinitev postopka:

1. če sklene, da ne bo samo reševalo predhodnega vprašanja (13. člen);

2. če živi stranka na območju, ki je zaradi izrednih dogodkov (poplave in podobno) odrezano od sodišča.

Sodišče lahko odredi prekinitev postopka, če je odločba o tožbenem zahtevku odvisna od tega, ali je bilo storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, kdo je storilec in ali je storilec odgovoren, zlasti še, kadar je podan sum, da sta priča ali izvedenec po krivem izpovedala ali da je listina, ki je bila uporabljena kot dokaz, ponarejena.

217. člen

Dokazi na glavni obravnavi se izvajajo pred senatom, vendar pa lahko senat iz tehtnih razlogov sklene, da se posamezni dokazi izvedejo pred predsednikom senata ali sodnikom zaprošenega sodišča (zaprošenim sodnikom). V tem primeru se zapisniki o izvedbi dokazov preberejo na glavni obravnavi.

Če senat sklene, naj se kakšen dokaz izvede pred zaprošenim sodnikom, se v zaprosilu za izvedbo dokaza opiše stanje stvari po poteku glavne obravnave in se posebej navede, na katere okoliščine je treba posebno paziti pri izvedbi dokaza.

O naroku za izvedbo dokazov pred predsednikom senata ali zaprošenim sodnikom se obvestita tudi stranki, razen če sta se temu odpovedali.

Predsednik senata ali zaprošeni sodnik ima pri izvedbi dokazov vse pravice, ki jih ima senat oziroma predsednik senata, kadar se izvajajo dokazi na glavni obravnavi.

Zoper sklep senata, s katerim se prepusti izvedba dokaza predsedniku senata ali zaprošenemu sodniku, ni posebne pritožbe.

218. člen

Predsednik senata ali zaprošeni sodnik, ki mu je zaupana izvedba kakšnega dokaza, sme izvesti tudi druge dokaze, če misli, da je to smotrno.

226. člen

Stranka mora sama predložiti listino, na katero se sklicuje v dokaz svojih navedb.

Listini, sestavljeni v tujem jeziku, mora biti priložen tudi overjen prevod.

Če je listina pri državnem organu ali pri osebi, ki ji je poverjeno izvrševanje javnega pooblastila, pa sama stranka ne more doseči, da se listina izroči ali pokaže, si jo sodišče preskrbi po uradni dolžnosti.

Če stranka sodišču kot dokaz predloži obsežno listinsko dokumentacijo, ji lahko sodišče naloži, da v določenem roku poda pisni povzetek najbolj bistvenih navedb in podatkov v priloženih listinah, vključno z navedbo strani, na katerih se te navedbe oziroma podatki v predloženi dokumentaciji nahajajo. Tako lahko sodišče ravna zlasti v primeru, če je predložena dokumentacija zaradi obsega ali vsebine nepregledna ali je glede na naravo dokumentacije utemeljeno pričakovanje, da so le navedbe in podatki v njenih posameznih delih pomembni za ugotovitev zatrjevanih dejstev.

Če stranka ne ravna v skladu z navodilom sodišča iz prejšnjega odstavka, se šteje, da je dokaz umaknjen.

227. člen

Če se ena stranka sklicuje na listino in trdi, da je ta pri drugi stranki, zahteva sodišče od te stranke, naj listino predloži, in ji določi za to rok.

Stranka ne sme odreči predložitve listine, če se je v pravdi sama sklicevala nanjo v dokaz svojih navedb ali če gre za listino, ki jo mora po zakonu izročiti ali pokazati, ali če velja listina po vsebini za skupno za obe stranki.

Glede pravice stranke, da odreče predložitev drugih listin, veljajo smiselno določbe 231. do 234. člena tega zakona.

Če stranka, od katere je sodišče zahtevalo, naj predloži listino, zanika, da bi bila listina pri njej, lahko sodišče izvede dokaze za ugotovitev tega dejstva.

Če stranka, ki ima listino, noče ugoditi sklepu, s katerim ji je naloženo, naj jo predloži, ali če proti prepričanju sodišča zanika, da bi bila listina pri njej, se šteje dejstvo, ki ga je nasprotna stranka želela s to listino dokazati, za dokazano.

Zoper odločbo sodišča iz prvega odstavka tega člena ni posebne pritožbe.

228. člen

Drugi osebi sme sodišče naložiti, naj predloži listino, le tedaj, če jo mora ta po zakonu pokazati ali predložiti ali če gre za listino, ki je po svoji vsebini skupna zanjo in za stranko, ki se sklicuje na listino.

Preden izda sodišče odločbo, s katero naloži drugi osebi, naj predloži listino, jo povabi, naj se o tem izjavi.

Če druga oseba zanika, da bi morala predložiti listino, ki je pri njej, odloči pravdno sodišče, ali je druga oseba dolžna predložiti listino.

Če druga oseba zanika, da bi bila listina pri njej, lahko izvede sodišče dokaze za ugotovitev tega dejstva.

Pravnomočni sklep o tem, da mora druga oseba predložiti listino, izvrši sodišče po uradni dolžnosti po pravilih izvršilnega postopka.

Druga oseba ima pravico do povračila stroškov, ki jih je imela v zvezi s predložitvijo listine. Določbe 242. člena tega zakona veljajo smiselno tudi v tem primeru.

237. člen

Priče se vabijo s pisnim vabilom, v katerem se navedejo: ime in priimek, poklic povabljenega, kdaj in kam naj pride, zadeva, zaradi katere je vabljen, in da se vabi kot priča. V vabilu se priča opozori na posledice neopravičenega izostanka (241. člen) in na pravico do povračila stroškov (242. člen).

Priče, ki se zaradi starosti, bolezni ali hudih telesnih napak ne morejo odzvati vabilu, se zaslišijo v svojem stanovanju.

238. člen

Priče se zaslišijo vsaka zase in brez navzočnosti prič, ki bodo zaslišane pozneje. Priča mora odgovarjati ustno.

Pričo je treba najprej opomniti, da je dolžna govoriti resnico in da ne sme ničesar zamolčati, nato pa jo opozoriti na posledice krive izpovedbe.

Pričo je treba nato vprašati za ime in priimek, ime očeta, poklic, prebivališče, rojstni kraj, starost in njeno razmerje do strank.

246. člen

Kdor je določen za izvedenca, se je dolžan odzvati vabilu in dati svoj izvid in mnenje.

Sodišče oprosti izvedenca na njegovo zahtevo te dolžnosti iz razlogov, iz katerih sme priča odreči pričanje ali odgovor na posamezna vprašanja.

Sodišče lahko oprosti izvedenca na njegovo zahtevo te dolžnosti tudi iz drugih upravičenih razlogov. Oprostitev lahko zahteva tudi pooblaščeni delavec organa ali organizacije, v kateri izvedenec dela.

248. člen

Sodišče lahko kaznuje v denarju do 1.300 eurov izvedenca, ki ne pride na narok, čeprav je bil v redu povabljen, in svojega izostanka ne opraviči, izvedenca, ki brez upravičenega razloga noče

opraviti izvedenskega dela, in izvedenca, ki brez upravičenega razloga ne opravi izvedenskega dela v roku, ki ga je določilo sodišče.

Sklep o kazni lahko sodišče prekliče ob pogojih iz petega odstavka 241. člena tega zakona.

Na zahtevo stranke lahko sodišče s sklepom naloži izvedencu, da mora povrniti stroške, ki jih je povzročil, s tem da je neupravičeno izostal, neupravičeno odklonil izvedensko delo ali neupravičeno prekoračil rok za izdelavo izvedenskega dela.

252. člen

Sodišče vodi dokazovanje z izvedenci, označi izvedencu predmet, ki naj ga pregleda, mu postavlja vprašanja in zahteva po potrebi pojasnila glede danega izvida in mnenja.

Izvedencu se lahko dajejo pojasnila, lahko pa se mu dovoli tudi pregled spisov. Na zahtevo izvedenca se lahko izvedejo v skladu s 7. členom tega zakona tudi dodatni dokazi, da se ugotovijo okoliščine, ki so pomembne, da bi si mogel izvedenec ustvariti mnenje.

269. člen

Po prejemu tožbe se opravijo priprave za glavno obravnavo.

Te priprave obsegajo predhoden preizkus tožbe, vročitev tožbe toženca zaradi odgovora in razpis glavne obravnave.

Priprave za glavno obravnavo vodi predsednik senata.

Med pripravami za glavno obravnavo lahko stranke pošiljajo vloge, v katerih navedejo dejstva, ki jih imajo namen zatrjevati na glavni obravnavi, in dokaze, ki jih nameravajo predlagati.

270. člen

Med pripravami za glavno obravnavo do naroka za glavno obravnavo ima predsednik senata pravico odločati:

1. o vstopu prednika v pravdo;

2. o intervenciji;

3. o zavarovanju dokazov;

4. o spremembi tožbe;

5. o ustavitvi postopka zaradi umika tožbe;

6. o prekinitvi ali mirovanju postopka;

7. o začasnih odredbah;

8. o združitvi pravd in o razločitvi postopka;

9. o določitvi ali podaljšanju sodnih rokov;

10. o razpisu ali preložitvi narokov;

11. o vrnitvi v prejšnje stanje zaradi zamude roka ali naroka;

12. o oprostitvi, odlogu ali obročnem plačilu sodnih taks;

13. o varščini za pravdne stroške;

14. o položitvi predujma za stroške posameznih pravdnih dejanj;

15. o postavitvi izvedenca;

16. o postavitvi začasnega zastopnika;

17. o vročitvi sodnih pisanj;

18. o ukrepih za popravo vlog;

19. o pravilnosti pooblastila;

20. o vseh vprašanjih, ki se nanašajo na vodstvo postopka.

Opravila iz točk 3, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17 in 18 lahko opravlja strokovni sodelavec.

Zoper odločbe, izdane med pripravami za glavno obravnavo in se nanašajo na vodstvo postopka, ni pritožbe.

277. člen

Tožena stranka mora odgovoriti na tožbo v 30 dneh od njene vročitve, razen če ta zakon ne določa drugače.

Sodišče opozori toženo stranko, da bo v primeru, če v roku iz prvega odstavka tega člena ne bo odgovorila na tožbo, ali če odgovor na tožbo ne bo obrazložen (prvi odstavek 278. člena), izdalo sodbo, s katero bo tožbenemu zahtevku ugodilo (zamudna sodba) in da bo tožena stranka v primeru izdaje zamudne sodbe nosila vse stroške postopka.

282. člen

Če na poravnalni narok ali na prvi narok za glavno obravnavo, če poravnalni narok ni bil razpisan, ne pride nobena stranka, se šteje, da je tožeča stranka tožbo umaknila.

Če na kakšen poznejši narok ne pride nobena stranka, sodišče odloči glede na stanje spisa, če je že opravilo narok, na katerem so se izvajali dokazi, in je dejansko stanje dovolj pojasnjeno (sodba na podlagi stanja spisa). Tako ravna sodišče tudi v primeru, če na narok ne pride ena stranka, nasprotna stranka pa predlaga odločitev glede na stanje spisa. Zoper sklep, s katerim sodišče zavrne predlog za odločitev glede na stanje spisa, ni pritožbe.

Določbe prejšnjih odstavkov se uporabijo, če je bila stranka pravilno vabljena in ni izkazala upravičenih razlogov za izostanek oziroma ni splošno znanih okoliščin, iz katerih izhaja, da stranka iz upravičenih razlogov ni mogla priti na narok.

Sodišče stranko v vabilu na narok opozori na posledice izostanka z naroka.

285. člen

Predsednik senata postavlja vprašanja in skrbi za drug primeren način, da se med obravnavo navedejo vsa odločilna dejstva, da se dopolnijo nepopolne navedbe strank o pomembnih dejstvih, da se ponudijo ali dopolnijo dokazila, ki se nanašajo na navedbe strank, in sploh da se dajo vsa potrebna pojasnila, da se ugotovita sporno dejansko stanje in sporno pravno razmerje, ki sta pomembni za odločbo.

286. člen

Stranka mora najkasneje na prvem naroku za glavno obravnavo navesti vsa dejstva, ki so potrebna za utemeljitev njenih predlogov, ponuditi dokaze, ki so potrebni za ugotovitev njenih navedb, in se izjaviti o navedbah in ponujenih dokazih nasprotne stranke.

Če je sodišče stranko v pisnem pozivu pred razpisom obravnave (prvi odstavek 286.a člena) pozvalo, naj se v pripravljalni vlogi izjavi o določenih dejstvih oziroma glede katerih okoliščin naj dopolni navedbe o dejstvih ali dopolni svoje dokazne predloge ali naj predloži pisne dokaze, na katere se je sklicevala, stranka pa tega ni storila, lahko stranka na prvem naroku za glavno obravnavo takšna dejstva in dokaze navaja le pod pogojem, da jih predhodno brez svoje krivde ni mogla navesti, ali če njihova dopustitev po presoji sodišča ne bi zavlekla reševanja spora. Na to posledico je treba stranko v pozivu opozoriti.

Določba prejšnjega odstavka se smiselno uporablja tudi v primeru, če sodišče takšen poziv stranki poda na poravnalnem naroku v primeru, ko se prvi narok za glavno obravnavo ne izvede takoj po poravnalnem naroku.

Stranke lahko tudi na poznejših narokih za glavno obravnavo navajajo nova dejstva in predlagajo nove dokaze, vendar le, če jih brez svoje krivde niso mogle navesti na prvem naroku.

Pod pogojem iz drugega in četrtega odstavka tega člena lahko stranke tudi med glavno obravnavo pošiljajo vloge, v katerih navajajo dejstva, ki jih nameravajo zatrjevati na naroku, in dokaze, ki jih nameravajo predlagati.

Dejstva in dokazi, ki so navedeni v nasprotju z drugim do petim odstavkom tega člena, se ne upoštevajo.

286.a člen

Sodišče lahko strankam pred ali med glavno obravnavo s pisnim pozivom ali ustno na naroku naloži, da v roku, ki ga določi, odgovorijo na posamezna vprašanja glede okoliščin, ki so pomembne za odločitev, da dopolnijo ali dodatno obrazložijo svoje predhodne navedbe, predlagajo dodatne dokaze, predložijo listine, na katere so se sklicevale, se izjavijo o izvedenskem mnenju ali drugih izvedenih dokazih, podajo pisne izjave prič, se izjavijo o

navedbah nasprotne stranke, podajo svoja pravna naziranja ali predložijo sodne odločbe glede sodne prakse, na katere se sklicujejo.

Po prejemu odgovora na tožbo, pripravljalne vloge ali izvedbi naroka lahko sodišče strankam določi rok, v katerem lahko predložijo naslednjo pripravljalno vlogo.

Sodišče določi rok iz prejšnjih odstavkov glede na zahtevnost dejanja, ki ga je treba opraviti, tako da stranki ostane dovolj časa, da se v postopku izjavi. Ta rok ne sme biti krajši od osmih dni.

Določba prvega odstavka tega člena ne posega v pravico stranke, da tudi brez poziva sodišča predloži pripravljalne vloge. Te mora sodišču poslati dovolj zgodaj, da jih je mogoče vročiti nasprotni stranki pravočasno pred narokom, tako da zaradi zagotovitve pravice nasprotne stranke do izjavljanja ne bo potrebna preložitev naroka.

Vloge in listine, posredovane na poziv sodišča po prvem ali drugem odstavku tega člena, ki se predložijo po poteku roka, ki ga je določilo sodišče, in vloge, ki so predložene v nasprotju s prejšnjim odstavkom, se upoštevajo le, če jih stranka predhodno brez svoje krivde ni mogla predložiti, ali če njihova dopustitev po presoji sodišča ne bi zavlekla reševanja spora. Enako velja za strankine navedbe na naroku.

Sodišče stranko v pozivu za predložitev vlog in listin opozori na posledice zamude.

291. člen

Ko senat misli, da je zadeva obravnavana, tako da se lahko izda odločba, naznani predsednik senata, da je glavna obravnava končana. Nato se senat umakne na posvetovanje in glasovanje, da izda odločbo.

Senat lahko sklene, da konča glavno obravnavo tudi tedaj, če je treba, da se preskrbijo še kakšni spisi, v katerih so dokazi, potrebni za odločitev, ali če je treba počakati na zapisnik o dokazih, ki jih je izvedel zaprošeni sodnik, pa se stranke odpovejo obravnavanju teh dokazov.

294. člen

Senat lahko izključi javnost vse glavne obravnave ali njenega dela, če to zahtevajo koristi uradne, poslovne ali osebne skrivnosti, koristi javnega reda ali razlogi morale.

Senat lahko izključi javnost tudi tedaj, če se z ukrepi za vzdrževanje reda, ki so določeni v tem zakonu, ne more zagotoviti neoviran potek obravnave.

298. člen

Predsednik senata vodi glavno obravnavo, izprašuje stranke, izvaja dokaze, daje besedo članom senata, strankam ter njihovim zakonitim zastopnikom in pooblaščencem in razglaša odločbe senata.

Dolžnost predsednika senata je skrbeti za to, da se sporni predmet vsestransko razišče, da pa se vendar pri tem postopek ne zavlačuje, tako da se obravnava, če je mogoče, dokonča na enem naroku.

Sodišče ni vezano na svoj sklep, ki se nanaša na vodstvo obravnave.

Zoper sklepe, ki se nanašajo na vodstvo obravnave, ni posebne pritožbe.

304. člen

Če kdo, ki se udeležuje postopka, ali kdo, ki je kot poslušalec navzoč pri obravnavi, žali sodišče ali druge udeležence v postopku, ovira delo ali se ne pokori ukazom predsednika senata glede vzdrževanja reda, ga sme senat odstraniti iz sodne dvorane ali kaznovati z denarno kaznijo po tretjem odstavku 11. člena tega zakona, lahko pa ga tudi odstrani in kaznuje z denarno kaznijo.

Če je stranka odstranjena iz sodne dvorane, se opravi narok tudi brez njene navzočnosti.

Če je iz sodne dvorane odstranjen pooblaščenec, preloži senat na zahtevo stranke narok, če pa stranka ni bila navzoča na naroku, preloži senat vselej narok in obvesti stranko, da je bil njen pooblaščenec odstranjen z naroka zaradi motenja reda.

Če kaznuje sodišče z denarno kaznijo ali odstrani iz sodne dvorane kot pooblaščenca odvetnika, odvetniškega kandidata ali odvetniškega pripravnika, obvesti o tem odvetniško zbornico.

Pritožba zoper sklep o denarni kazni ali o odstranitvi iz sodne dvorane ne zadrži izvršitve sklepa.

305.a člen

Po prejemu odgovora na tožbo sodišče pred glavno obravnavo razpiše poravnalni narok.

Na poravnalnem naroku mora sodišče s strankami odprto razpravljati o dejanskih in pravnih vidikih spora, da se opredelijo sporna in bistvena vprašanja in proučiti možnosti za sodno poravnavo ter si prizadevati za njeno sklenitev.

Na poravnalnem naroku je javnost izključena.

Sodišče lahko odloči, da se poravnalni narok ne razpiše, če so stranke predhodno že brezuspešno izvedle postopek mirnega reševanja spora ali če sodišče oceni, da ni možnosti za sklenitev sodne poravnave ali da ta ne predstavlja primernega načina rešitve spora.

306. člen

Stranke lahko med postopkom pred pravdnim sodiščem kadar koli sklenejo poravnavo o spornem predmetu (sodna poravnava).

Poravnava lahko obsega ves tožbeni zahtevek ali njegov del, vsebuje lahko tudi ureditev drugih spornih vprašanj med strankama, v poravnavo pa se lahko poleg strank vključi tudi oseba, ki ni stranka postopka.

Sodišče mora ves čas postopka paziti na možnost za sklenitev sodne poravnave, stranke mora na to možnost opozarjati in jim pomagati, da se poravnajo.

Pred sodiščem se ne more skleniti poravnava glede zahtevkov, s katerimi stranke ne morejo razpolagati (tretji odstavek 3. člena).

Če sodišče izda sklep, s katerim ne dovoli sodne poravnave, počaka s postopkom, dokler sklep ne postane pravnomočen.

307. člen

Sporazum strank o poravnavi se vpiše v zapisnik.

Sodna poravnava je sklenjena, ko stranki, potem ko prebereta zapisnik o poravnavi, podpišeta ta zapisnik.

Strankam se izda na njihovo zahtevo overjen prepis zapisnika, v katerem je vpisana poravnava.

Sodno poravnavo je mogoče skleniti tudi tako, da stranki podpišeta pisni predlog poravnave, ki ga pripravi in strankam pošlje sodnik.

313. člen

Kadar se v sodbi naloži kakšna dajatev, se določi tudi rok, v katerem se mora izpolniti.

Če ni v posebnih predpisih drugače določeno, znaša rok za izpolnitev dajatve petnajst dni, vendar pa lahko določi sodišče za dajatve, ki niso denarne, daljši rok. V menični in čekovnih sporih znaša ta rok osem dni.

Rok za izpolnitev dajatve začne teči prvi dan po vročitvi prepisa sodbe stranki, ki ji je naložena izpolnitev.

321. člen

Sodba se izda in razglasi v imenu ljudstva.

Kadar se opravi glavna obravnava pred senatom, izdajo sodbo predsednik senata in člani senata, ki so sodelovali na naroku, na katerem je bila glavna obravnava končana. Takoj po koncu glavne obravnave izda senat sodbo, ki jo razglasi predsednik senata.

V bolj zapletenih zadevah lahko sodišče odloči, da bo sodbo izdalo pisno. V takem primeru se sodba ne razglasi, temveč se vroči strankam v tridesetih dneh od dneva, ko je bila glavna obravnava končana.

V primeru iz drugega odstavka 291. člena tega zakona izda sodišče sodbo in jo vroči strankam najpozneje v tridesetih dneh od dneva, ko prejme spise, listine, druge podatke oziroma zapisnik. Ta sodba se ne razglasi.

322. člen

Kadar se sodba razglasi, prebere predsednik senata javno izrek sodbe in sporoči na kratko razloge sodbe.

Ob razglasitvi sodbe se lahko sporoči, da je sodišče sklenilo, da bo o odmeri stroškov odločilo pozneje. V tem primeru odmeri stroške predsednik senata, odločba pa se vzame v pisni odpravek sodbe.

Če je bila javnost glavne obravnave izključena, se izrek sodbe vselej javno prebere, sodišče pa odloči, ali in koliko naj se izključi javnost pri razglasitvi razlogov sodbe.

Vsi navzoči poslušajo branje izreka sodbe stoje.

Pisna izdelava in vročitev sodbe

323. člen

Sodba mora biti pisno izdelana v tridesetih dneh od izdaje.

Izvirnik sodbe, ki se izda v fizični obliki, podpiše predsednik senata z lastnoročnim podpisom. Sodbo, ki se izda v elektronski obliki, podpiše predsednik senata s svojim varnim elektronskim podpisom in varnim elektronskim podpisom sodišča, overjenim s kvalificiranim potrdilom. Če je varen elektronski podpis predsednika senata overjen s kvalificiranim potrdilom, ki vsebuje tudi navedbo sodišča, varen elektronski podpis sodišča ni potreben. Sodbe, ki se obdelajo v informacijskem sistemu samodejno, imajo lahko namesto podpisa in žiga faksimile.

Sodba, ki je bila izdana v fizični ali elektronski obliki, se strankam lahko vroči v overjenem prepisu oziroma v elektronskem (skeniranem) prepisu ali v elektronski obliki.

324. člen

Pisna sodba mora imeti uvod, izrek in obrazložitev ter pravni pouk o pritožbi.

Uvod sodbe obsega: navedbo, da se sodba izreka v imenu ljudstva, naslov sodišča, ime in priimek predsednika in članov senata, ime in priimek in stalno oziroma začasno prebivališče strank, njihovih zastopnikov in pooblaščencev, kratko navedbo spornega predmeta, dan, ko je bila končana glavna obravnava, in dan, ko je bila sodba izdana.

Izrek sodbe obsega odločbo, s katero je sodišče ugodilo posameznim zahtevkom, ki se nanašajo na glavno stvar in stranske terjatve, ali jih je zavrnilo, in odločbo o obstoju ali neobstoju terjatve, ki je bila uveljavljena zaradi pobota (tretji odstavek 319. člena).

V obrazložitvi navede sodišče zahtevke strank in njihove navedbe o dejstvih, na katera se ti zahtevki opirajo, dokaze ter predpise, na katere je oprlo sodbo.

V obrazložitvi zamudne sodbe, sodbe na podlagi pripoznave, sodbe na podlagi odpovedi ali vmesne sodbe na podlagi sporazuma strank, se navedejo samo razlogi, ki upravičujejo tako sodbo.

V pravnem pouku o pritožbi sodišče navede rok za vložitev pritožbe, sestavine pritožbe po 335. členu tega zakona, opozorilo, da se v postopku s pritožbo ne uporabljajo določbe 108. člena tega zakona, opozorilo na posledice neplačila sodne takse, pri katerem sodišču se pritožba vloži v izvirniku in v koliko izvodih.

328. člen

Predsednik senata kadar koli popravi napake v imenih in številkah ter druge očitne pisne in računske pomote, pomanjkljivosti glede oblike in neskladnost prepisa sodbe z izvirnikom.

O popravi se izda poseben sklep, ki se zapiše na koncu izvirnika, strankam pa se vroči prepis sklepa.

Če se izvirnik in prepis sodbe ne ujemata glede kakšne odločitve, ki je vsebovana v izreku sodbe, se vročijo strankam popravljeni prepisi sodbe s pripombo, da se s tem prepisom nadomešča prejšnji prepis. V takšnem primeru teče rok za pravno sredstvo glede popravljenega dela sodbe od dneva, ko je bil strankam vročen popravljeni prepis sodbe.

O popravi sodbe lahko odloči sodišče brez zaslišanja strank.

333. člen

Zoper sodbo, izdano na prvi stopnji, se smejo stranke pritožiti v petnajstih dneh od vročitve prepisa sodbe, če ni v tem zakonu določen kakšen drug rok. V menični in čekovnih sporih znaša ta rok osem dni.

Pravočasna pritožba ovira, da bi postala sodba pravnomočna v tistem delu, v katerem se s pritožbo izpodbija.

O pritožbi zoper sodbo odloča sodišče druge stopnje.

336. člen

V postopku s pritožbo se ne uporabljajo določbe 108. člena tega zakona o vračanju nepopolnih vlog v dopolnitev.

337. člen

V pritožbi sme pritožnik navajati nova dejstva in predlagati nove dokaze le, če izkaže, da jih brez svoje krivde ni mogel navesti oziroma predložiti do prvega naroka za glavno obravnavo oziroma do konca glavne obravnave, če so izpolnjeni pogoji iz četrtega odstavka 286. člena tega zakona.

Predsednik senata sodišča prve stopnje po potrebi sam ali na zahtevo sodnika poročevalca sodišča druge stopnje s poizvedbami ali na naroku preveri resničnost pritožnikovih navedb.

Ugovor pobota, ki ni bil uveljavljen pred sodiščem prve stopnje, se ne more uveljavljati v pritožbi.

Razlogi, iz katerih se sme sodba izpodbijati

339. člen

Bistvena kršitev določb pravdnega postopka je podana, če sodišče med postopkom ni uporabilo kakšne določbe tega zakona ali jo je uporabilo nepravilno, pa bi lahko to vplivalo na zakonitost in pravilnost sodbe.

Bistvena kršitev določb pravdnega postopka je vselej podana:

1. če je bilo sodišče nepravilno sestavljeno ali če je pri izdaji sodbe sodeloval sodnik ali sodnik porotnik, ki ni sodeloval na glavni obravnavi;

2. če je pri izdaji sodbe sodeloval sodnik ali sodnik porotnik, ki bi moral biti po zakonu izločen (1. do 5. točka prvega odstavka 70. člena) oziroma ki je bil s sklepom predsednika sodišča izločen;

3. če je bilo odločeno o zahtevku v sporu, ki ne spada v sodno pristojnost (18. člen);

4. če je sodišče odločilo o tožbenem zahtevku, za katerega je stvarno pristojno višje sodišče iste vrste ali sodišče druge vrste, ali če je na ugovor stranke v odločbi, ki je bila vzeta v sodbo, nepravilno odločilo, da je krajevno pristojno;

5. če je sodišče na ugovor stranke, da gre za spor, glede katerega je bil sklenjen arbitražni dogovor, v odločbi, ki je bila vzeta v sodbo, nepravilno odločilo, da je pristojno;

6. če je sodišče v nasprotju z določbami tega zakona oprlo svojo odločbo na nedovoljena razpolaganja strank (tretji odstavek 3. člena);

7. če je sodišče v nasprotju z določbami tega zakona izdalo zamudno sodbo, sodbo na podlagi pripoznave, sodbo na podlagi odpovedi ali vmesno sodbo na podlagi sporazuma strank;

8. če kakšni stranki z nezakonitim postopanjem, zlasti pa z opustitvijo vročitve, ni bila dana možnost obravnavanja pred sodiščem;

9. če je sodišče v nasprotju z določbami tega zakona zavrnilo zahtevo stranke, da bi uporabljala v postopku svoj jezik in v svojem jeziku spremljala postopek;

10. če je sodišče izdalo sodbo brez glavne obravnave, pa bi bilo moralo opraviti glavno obravnavo;

11. če se je postopka udeleževal kot tožnik ali toženec nekdo, ki ne more biti pravdna stranka, ali če stranke, ki je pravna oseba, ni zastopal tisti, ki jo je po zakonu upravičen zastopati, ali če pravdno nesposobne stranke ni zastopal zakoniti zastopnik ali če zakoniti zastopnik ni imel potrebnega dovoljenja za pravdo ali za posamezna pravdna dejanja ali če stranke ni zastopal pooblaščenec v skladu z določbami tega zakona ali če pooblaščenec stranke ni imel pooblastila, razen če je bila pravda oziroma če so bila posamezna pravdna dejanja pozneje odobrena;

12. če je bilo odločeno o zahtevku, o katerem že teče pravda ali o katerem je bilo že prej pravnomočno razsojeno ali o katerem je bila že sklenjena sodna poravnava;

13. če je bila v nasprotju z zakonom izključena javnost glavne obravnave;

14. če ima sodba pomanjkljivosti, zaradi katerih se ne more preizkusiti, zlasti pa, če je izrek sodbe nerazumljiv, če nasprotuje samemu sebi ali razlogom sodbe ali če sodba sploh nima razlogov ali v njej niso navedeni razlogi o odločilnih dejstvih ali so ti razlogi nejasni ali med seboj v nasprotju;

15. če je o odločilnih dejstvih nasprotje med tem, kar se navaja v razlogih sodbe o vsebini listin, zapisnikov o izvedbi dokazov ali prepisov zvočnih posnetkov, in med samimi temi listinami, zapisniki oziroma prepisi.

343. člen

Prepozno, nepopolno ali nedovoljeno pritožbo zavrže s sklepom predsednik senata sodišča prve stopnje brez naroka.

Pritožba je prepozna, če je bila vložena po preteku zakonskega roka zanjo.

Pritožba je nepopolna, če ne vsebuje sestavin iz 1. in 4. točke 335. člena tega zakona.

Pritožba je nedovoljena, če jo je vložila oseba, ki ni imela te pravice, ali oseba, ki se je pritožbi odpovedala ali jo umaknila, ali če pritožnik ni imel pravnega interesa za pritožbo.

344. člen

Izvod pravočasne, popolne in dovoljene pritožbe vroči sodišče prve stopnje nasprotni stranki, ki sme nato v 15 dneh od njenega prejema podati pri tem sodišču odgovor na pritožbo.

Prepozen odgovor na pritožbo se ne upošteva.

347. člen

Sodišče druge stopnje odloča o pritožbi brez obravnave, kadar oceni, da ta za odločitev v zadevi ni potrebna.

Če senat sodišča druge stopnje spozna, da je treba za pravilno ugotovitev dejanskega stanja ponoviti vse ali le nekatere od že izvedenih dokazov pred sodiščem druge stopnje ali če je bistvene kršitve določb pravdnega postopka glede na njihovo naravo mogoče odpraviti z opravo procesnih dejanj pred sodiščem druge stopnje, mora razpisati obravnavo.

Sodišče druge stopnje razpiše obravnavo, tudi če je:

- za popolno ugotovitev dejanskega stanja treba ugotoviti tudi dejstva, ki so jih stranke pred sodiščem prve stopnje zatrjevale, vendar jih sodišče prve stopnje ni ugotavljalo, ali dejstva, ki jih je pod pogojem iz 337. člena tega zakona stranka navedla v pritožbi;

- za pravilno ugotovitev dejanskega stanja treba izvesti posamezne dokaze, ki jih sodišče prve stopnje ni izvedlo, kljub temu, da jih je stranka pred sodiščem prve stopnje predlagala, ali dokaze, ki jih je pod pogojem iz 337. člena tega zakona predlagala v pritožbi.

Senat sodišča druge stopnje lahko ob razpisu obravnave odloči, da pooblastila, ki jih ima glede priprave in vodenja obravnave predsednik senata, preidejo na sodnika poročevalca.

Če senat sodišča druge stopnje oceni, da ne gre za zapleteno zadevo glede pravnih ali dejanskih vprašanj in če od odločitve o pritožbi ni mogoče pričakovati rešitev pomembnega pravnega vprašanja, lahko ob razpisu obravnave odloči, da bo o zadevi odločil sodnik poročevalec kot sodnik posameznik. Sodnik poročevalec ne more o zadevi odločati kot sodnik posameznik, če delo na mestu višjega sodnika opravlja manj kot leto dni.

349. člen

Če ni v 347. in 348. členu tega zakona drugače določeno, veljajo določbe o glavni obravnavi pred sodiščem prve stopnje (281. do 305. člen) smiselno tudi za obravnavo pred sodiščem druge stopnje.

354. člen

Sodišče druge stopnje razveljavi s sklepom sodbo prve stopnje, če ugotovi, da je podana bistvena kršitev določb pravdnega postopka (339. člen), in vrne zadevo istemu sodišču prve stopnje ali pa jo odstopi pristojnemu sodišču prve stopnje v novo sojenje, če kršitve postopka glede na njeno naravo ne more samo odpraviti. V tem sklepu odloči sodišče druge stopnje tudi o tem, katera dejanja, ki jih zajema bistvena kršitev določb pravdnega postopka, se razveljavijo.

Če so bile v postopku pred sodiščem prve stopnje prekršene določbe 3., 5. in 12. točke drugega odstavka 339. člena tega zakona, razveljavi sodišče druge stopnje sodbo prve stopnje in zavrže tožbo.

Če je bila v postopku pred sodiščem prve stopnje prekršena določba 11. točke drugega odstavka 339. člena tega zakona, razveljavi sodišče druge stopnje glede na naravo kršitve sodbo prve stopnje in vrne zadevo pristojnemu sodišču prve stopnje ali pa razveljavi sodbo prve stopnje in zavrže tožbo.

355. člen

Če sodišče druge stopnje na seji ali na obravnavi spozna, da je treba za pravilno ali popolno ugotovitev dejanskega stanja ugotoviti dejstva oziroma izvesti dokaze, ki jih je stranka pred sodiščem prve stopnje zatrjevala oziroma predlagala, vendar jih sodišče prve stopnje ni ugotavljalo, ali dejstva oziroma dokaze, ki jih je pod pogojem iz 337. člena tega zakona stranka navedla v pritožbi ali da je bilo zaradi zmotne uporabe materialnega prava dejansko stanje nepopolno ugotovljeno, dopolni postopek oziroma odpravi omenjene pomanjkljivosti in s sodbo odloči v zadevi. Če je bilo zaradi zmotne uporabe materialnega prava dejansko stanje nepopolno ugotovljeno in sodišče glede na naravo stvari in okoliščine primera oceni, da samo ne more dopolniti postopka oziroma odpraviti omenjene pomanjkljivosti, izjemoma razveljavi sodbo prve stopnje in vrne zadevo sodišču prve stopnje v novo sojenje.

366. člen

V postopku s pritožbo zoper sklep se uporabljajo smiselno določbe, ki veljajo za pritožbo zoper sodbo, razen določb o odgovoru na pritožbo in o obravnavi pred sodiščem druge stopnje.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka, se v postopku s pritožbo zoper sklep določbe o odgovoru na pritožbo smiselno uporabljajo le, če gre za sklep:

- s katerim je sodišče odločilo o tožbenem zahtevku v sporu o motenju posesti;

- s katerim je sodišče zavrglo tožbo, ki je že bila vročena toženi stranki;

- s katerim je sodišče ločeno od glavne stvari zavrnilo ugovor glede pomanjkanja procesnih predpostavk (prvi odstavek 288. člena) in ni sklenilo, da takoj nadaljuje z obravnavanjem glavne stvari (tretji odstavek 288. člena);

- o zavrnitvi ali ugoditvi predlogu za vrnitev v prejšnje stanje;

- o zavrnitvi zahteve za izločitev višjega sodnika (peti odstavek 73. člena);

- o prekinitvi postopka;

- o stroških postopka, če vrednost izpodbijanega dela sklepa presega 800 eurov.

366.a člen

O pritožbi zoper sklep odloči sodnik posameznik.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka odloči o pritožbi zoper sklep senat:

- če gre za pritožbo zoper sklep iz drugega odstavka 366. člena tega zakona;

- če se o pritožbi zoper sklep odloča skupaj s pritožbo zoper sklep iz drugega odstavka 366. člena tega zakona ali skupaj s pritožbo zoper sodbo v isti zadevi;

- če gre za pritožbo zoper sklep senata sodišča prve stopnje;

- če gre za pritožbo zoper sklep o kaznovanju stranke, zastopnika ali pooblaščenca.

Sodnik posameznik lahko s sklepom odstopi zadevo v odločitev senatu, če oceni, da gre za zapleteno zadevo glede pravnih ali dejanskih vprašanj ali če je od odločitve o pritožbi mogoče pričakovati rešitev pomembnega pravnega vprašanja, zlasti če gre za pravno vprašanje, glede katerega sodne prakse ni ali ni enotna.

Zadeva se v odločitev senatu odstopi tudi v primeru, če bi o njej kot sodnik posameznik odločal sodnik, ki delo na mestu višjega sodnika opravlja manj kot leto dni.

Če sodnik posameznik odstopi zadevo v odločitev senatu, sam postane sodnik poročevalec.

367. člen

Zoper pravnomočno sodbo, izdano na drugi stopnji, lahko stranke vložijo revizijo v 30 dneh od vročitve prepisa sodbe (dovoljena revizija) oziroma v 15 dneh po vročitvi sklepa vrhovnega sodišča o dopustitvi revizije (dopuščena revizija).

Revizija je dovoljena, če vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe presega 40.000 eurov (dovoljena revizija).

Če revizija po prejšnjem odstavku ni dovoljena, je dovoljena le, če jo v skladu s 367.a členom tega zakona dopusti sodišče (dopuščena revizija).

Če zakon določa, da revizije ni ali če vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe ne presega 2.000 eurov, sodišče revizije ne more dopustiti. Ne glede na prejšnjo določbo lahko sodišče revizijo dopusti, če vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe v delovnih in socialnih sporih ne presega 2.000 eurov.

Vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe se ne glede na drugi odstavek 41. člena tega zakona ugotovi s seštevkom vrednosti posameznih zahtevkov oziroma delov teh zahtevkov, ki so še sporni, če je odločitev o reviziji odvisna od rešitve pravnih vprašanj, ki so skupna za vse navedene zahtevke, ali če so posamezni zahtevki med seboj tako povezani, da je odločitev o posameznem zahtevku odvisna od odločitve o drugem zahtevku.

367.b člen

Predlog za dopustitev revizije mora stranka podati v 30 dneh po vročitvi pravnomočne sodbe sodišča druge stopnje.

Predlog za dopustitev revizije se vloži pri vrhovnem sodišču.

Predlogu za dopustitev revizije mora stranka priložiti izvod pravnomočne sodbe sodišča druge stopnje, lahko pa priloži tudi izvod sodbe sodišča prve stopnje in kopije drugih listin iz sodnega spisa, ki naj bi izkazovale obstoj kršitev pravdnega postopka, ki jih zatrjuje.

V predlogu za dopustitev revizije mora stranka natančno in konkretno navesti sporno pravno vprašanje in pravno pravilo, ki naj bi bilo prekršeno, okoliščine, ki kažejo na njegovo pomembnost, ter na kratko obrazložiti, zakaj je sodišče druge stopnje to vprašanje rešilo nezakonito; zatrjevane kršitve postopka mora opisati natančno in konkretno, na enak način pa mora izkazati tudi obstoj sodne prakse vrhovnega sodišča, od katere naj bi odločitev odstopala, oziroma neenotnost sodne prakse.

Če se predlagatelj revizije sklicuje na sodno prakso vrhovnega sodišča, mora navesti opravilne številke zadev, kopije sodnih odločb sodišč druge stopnje, na katere se sklicuje, pa mora predložiti.

Če stranka ne ravna po tretjem, četrtem in petem odstavku tega člena, se predlog za dopustitev revizije zavrže.

370. člen

Revizija se lahko vloži:

1. zaradi bistvene kršitve določb pravdnega postopka iz drugega odstavka 339. člena tega zakona, razen če se kršitev nanaša na krajevno pristojnost (4. točka drugega odstavka 339. člena) ali na pristojnost arbitraže (5. točka drugega odstavka 339. člena), če je sodnik sodišča prve stopnje izdal sodbo brez glavne obravnave, čeprav bi jo moral opraviti (10. točka drugega odstavka 339. člena), če je bilo odločeno o zahtevku, o katerem že teče pravda (12. točka drugega odstavka 339. člena) ali če je bila v nasprotju z zakonom izključena javnost glavne obravnave (13. točka drugega odstavka 339. člena);

2. zaradi bistvene kršitve določb pravdnega postopka iz prvega odstavka 339. člena tega zakona v postopku pred sodiščem druge stopnje;

3. zaradi zmotne uporabe materialnega prava.

Zaradi prekoračitve tožbenega zahtevka je revizija dopustna samo, če je bila ta kršitev storjena šele v postopku pred sodiščem druge stopnje.

Revizije ni mogoče vložiti zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja.

Zoper sodbo druge stopnje, s katero se potrjuje sodba na podlagi pripoznave, sodba na podlagi odpovedi ali vmesna sodba na podlagi sporazuma strank, je revizija dopustna samo zaradi razlogov iz 1. in 2. točke prvega odstavka in iz drugega odstavka tega člena.

371. člen

Revizijsko sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu, v katerem se izpodbija z revizijo, in v mejah razlogov, ki so v njej navedeni.

V primeru dopuščene revizije sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu in glede tistih konkretnih pravnih vprašanj, glede katerih je bila revizija dopuščena.

373. člen

Revizija se vloži pri sodišču, ki je izreklo sodbo prve stopnje, v zadostnem številu izvodov za sodišče in nasprotno stranko, v primeru vložitve revizije zoper sodno odločbo iz četrtega odstavka 385. člena tega zakona, pa tudi za Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: državno tožilstvo).

V primeru dopuščene revizije (tretji odstavek 367. člena) mora biti reviziji priložen predlog za dopustitev revizije in sklep o dopustitvi revizije.

Glede obrazloženosti dopuščene revizije veljajo določbe, ki se nanašajo na obrazložitev predloga za dopustitev revizije (tretji do peti odstavek 367.b člena).

374. člen

Prepozno, nepopolno ali nedovoljeno revizijo zavrže s sklepom sodnik sodišča prve stopnje brez naroka.

Revizija je nedovoljena, če jo vloži nekdo, ki nima te pravice, nekdo, ki jo je umaknil, ali nekdo, ki zanjo nima pravnega interesa, ali če je vložena zoper sodbo, zoper katero je po zakonu ni mogoče vložiti, ali če v primerih, ko ni dovoljena že po samem zakonu, ni bila dopuščena (tretji odstavek 367. člena).

Dopuščena revizija izven dela, glede katerega je bila dopuščena, oziroma izven konkretnih pravnih vprašanj, glede katerih je bila dopuščena, ni dovoljena.

375. člen

Izvod dovoljene revizije oziroma izvod dopuščene revizije skupaj s predlogom za dopustitev revizije in sklepom sodišča o dopustitvi revizije pošlje sodnik sodišča prve stopnje nasprotni stranki. Če je revizija vložena zoper sodno odločbo iz četrtega odstavka 385. člena tega zakona, se pošlje tudi državnemu tožilstvu skupaj s prepisom sodbe, zoper katero je revizija vložena.

Nasprotna stranka lahko v tridesetih dneh od vročitve revizije poda sodišču nanjo odgovor.

Ko dobi odgovor na revizijo ali ko poteče rok za odgovor, pošlje sodnik sodišča prve stopnje revizijo in morebitni odgovor nanjo z vsemi spisi po sodišču druge stopnje revizijskemu sodišču. Pri spisu v elektronski obliki, se to opravi po elektronski poti.

376. člen

O reviziji odloča revizijsko sodišče brez obravnave.

385. člen

Zoper pravnomočno sodno odločbo lahko vloži državno tožilstvo v treh mesecih zahtevo za varstvo zakonitosti.

Zahteva za varstvo zakonitosti se lahko vloži le zoper pravnomočno sodno odločbo, zoper katero sodišče ne more dopustiti revizije (četrti odstavek 367. člena).

Zahtevo za varstvo zakonitosti državno tožilstvo vloži, če so izpolnjeni pogoji iz prvega odstavka 367.a člena tega zakona.

Ne glede na določbe drugega in tretjega odstavka tega člena se lahko zahteva za varstvo zakonitosti zoper sodno poravnavo, zamudno sodbo, sodbo na podlagi odpovedi oziroma pripoznave in vmesno sodbo na podlagi sporazuma strank vloži tudi, če gre za razpolaganje v nasprotju s prisilnimi predpisi ali moralo.

Rok za vložitev zahteve za varstvo zakonitosti iz prvega odstavka tega člena se šteje:

1. zoper odločbo, izdano na prvi stopnji, zoper katero ni bila vložena pritožba – od dneva, od katerega odločbe ni bilo več mogoče izpodbijati s pritožbo;

2. zoper odločbo, izdano na drugi stopnji, zoper katero ni dopustna revizija ali ni bila vložena – od dneva, ko je bila odločba vročena tisti stranki, ki ji je bila vročena pozneje.

Zoper sodno odločbo iz četrtega odstavka tega člena, izdano na drugi stopnji, zoper katero so stranke vložile revizijo, lahko vloži državno tožilstvo zahtevo za varstvo zakonitosti v 30 dneh od dneva, ko mu je bila vročena revizija tiste stranke, katere revizija mu je bila vročena prej.

Zahteve za varstvo zakonitosti ni zoper odločbo, ki jo je na revizijo ali zahtevo za varstvo zakonitosti izdalo vrhovno sodišče.

391. člen

Pri odločanju o zahtevi za varstvo zakonitosti se omeji sodišče samo na preizkus kršitev, ki jih uveljavlja državno tožilstvo v svoji zahtevi.

Če ni v členih 385 do 390 tega zakona drugače določeno, se v postopku z zahtevo za varstvo zakonitosti uporabljajo smiselno določbe 369. člena, členov 372 do 380 ter 382. in 383. člena tega zakona.

394. člen

Postopek, ki je s sodno odločbo pravnomočno končan, se lahko na predlog stranke obnovi:

1. če je pri izdaji odločbe sodeloval sodnik oziroma sodnik porotnik, ki bi moral biti po zakonu izločen (1. do 5. točka prvega odstavka 70. člena) oziroma ki je bil s sklepom sodišča izločen;

2. če kakšni stranki z nezakonitim postopanjem, zlasti z opustitvijo vročitve, ni bila dana možnost obravnavanja pred sodiščem;

3. če je bila opravljena osebna vročitev prve vloge, ki se je vročala v postopku, po 142. členu tega zakona, ta način vročitve pa je bil uporabljen zaradi strankine odsotnosti v nepretrganem trajanju več kot šest mesecev;

4. če se je postopka udeleževal kot tožnik ali toženec nekdo, ki ne more biti pravdna stranka, ali če stranke, ki je pravna oseba, ni zastopal tisti, ki jo je po zakonu upravičen zastopati, ali če pravdno nesposobne stranke ni zastopal zakoniti zastopnik ali če zakoniti zastopnik ni imel potrebnega dovoljenja za pravdo ali za posamezna pravdna dejanja ali če stranke ni zastopal pooblaščenec v skladu s tem zakonom ali če pooblaščenec stranke ni imel pooblastila, razen če je bila pravda oziroma če so bila posamezna pravdna dejanja pozneje odobrena;

5. če se opira sodna odločba na krivo izpovedbo priče ali izvedenca;

6. če se opira sodna odločba na ponarejeno listino ali na listino, v kateri je bila potrjena neresnična vsebina;

7. če je prišlo do sodne odločbe zaradi kaznivega dejanja sodnika oziroma sodnika porotnika, zakonitega zastopnika ali pooblaščenca stranke, nasprotne stranke ali koga drugega;

8. če pridobi stranka možnost uporabiti pravnomočno odločbo sodišča, ki je bila prej izdana o istem zahtevku med istima strankama;

9. če se opira sodna odločba na drugo sodno odločbo ali na odločbo kakšnega drugega organa, pa je bila ta odločba pravnomočno spremenjena, razveljavljena oziroma odpravljena;

10. če zve stranka za nova dejstva ali pa najde ali pridobi možnost uporabiti nove dokaze, na podlagi katerih bi bila lahko izdana zanjo ugodnejša odločba, če bi bila ta dejstva oziroma če bi bili ti dokazi uporabljeni v prejšnjem postopku.

410. člen

Kadar sodišče odloča o vzgoji in varstvu otrok ter o stikih otrok s starši in drugimi osebami, mora otroka, ki je sposoben razumeti pomen postopka in posledice odločitve, na primeren način obvestiti o uvedbi postopka in o njegovi pravici, da izrazi svoje mnenje. Glede na starost otroka in druge okoliščine sodnik otroka povabi na neformalen razgovor na sodišču ali zunaj sodišča s posredovanjem centra za socialno delo ali šolskega svetovalnega delavca. Ob razgovoru je lahko navzoča oseba, ki ji otrok zaupa in jo sam izbere. Ta oseba lahko pomaga otroku izraziti njegovo mnenje.

O razgovoru sestavi sodnik zapisnik, lahko pa tudi odloči, da se razgovor zvočno snema. Zaradi varstva koristi otroka lahko sodišče odloči, da se staršem ne dovoli vpogled v zapisnik oziroma poslušanje posnetka.

Otroku, ki je že dopolnil 15 let in je v postopku izrazil svoje mnenje, sodišče vroči odločbo, proti kateri ima pravico vložiti pritožbo.

419. člen

Sodba, s katero se zakonska zveza razveže na podlagi predloga zakoncev za sporazumno razvezo, se lahko izpodbija samo zaradi bistvenih kršitev določb pravdnega postopka, zaradi tega, ker je stranka pristala na vložitev predloga v zmoti ali pod vplivom sile ali zvijače, ter v primeru, ko niso bili izpolnjeni zakonski pogoji za razvezo zakonske zveze na podlagi predloga za sporazumno razvezo.

425. člen

V pravdah zaradi motenja posesti mora sodišče pri določanju rokov in narokov vselej posebno paziti na to, da je treba zadevo po naravi vsakega posameznega primera hitro rešiti.

428. člen

Rok za izpolnitev obveznosti, ki se naložijo stranki, določi sodišče glede na okoliščine posameznega primera.

Rok za odgovor na tožbo in rok za pritožbo je osem dni.

Iz tehtnih razlogov lahko sodišče odloči, da pritožba ne zadrži izvršitve sklepa.

Zoper sklep, izdan v pravdah zaradi motenja posesti, ni revizije.

436. člen

Predsednik senata zavrže prepozne, nepopolne ali nedovoljene ugovore brez naroka.

Na prvem naroku za glavno obravnavo lahko navajajo stranke nova dejstva in predložijo nove dokaze, tožena stranka pa lahko uveljavlja tudi nove ugovore glede izpodbijanega dela plačilnega naloga.

V odločbi o glavni stvari odloči sodišče, ali ostane plačilni nalog v celoti ali deloma v veljavi ali pa se razveljavi.

437. člen

Če tožena stranka ugovarja, da ni bilo zakonskih pogojev za izdajo plačilnega naloga (431. in 432. člen) ali da so ovire za nadaljnji postopek, odloči sodišče najprej o takem ugovoru. Če spozna, da je ugovor utemeljen, razveljavi s sklepom plačilni nalog in začne po pravnomočnosti sklepa z obravnavanjem glavne stvari, če je treba, da se opravi obravnava.

Če sodišče ne ugodi takemu ugovoru, preide na obravnavanje glavne stvari, sklep pa se vzame v odločbo o glavni stvari.

Če sodišče na ugovor, da tožbeni zahtevek ni zapadel, spozna, da je ta zapadel po izdaji plačilnega naloga, toda pred koncem glavne obravnave, razveljavi s sodbo plačilni nalog in odloči o tožbenem zahtevku (prvi odstavek 311. člena).

451. člen

V postopku v sporih majhne vrednosti mora tožeča stranka navajati vsa dejstva in predlagati vse dokaze v tožbi, tožena stranka pa v odgovoru na tožbo.

454. člen

Če sodišče po prejemu odgovora na tožbo oziroma po prejemu pripravljalnih vlog ugotovi, da med strankami ni sporno dejansko stanje in da ni drugih ovir za izdajo odločbe, brez razpisa naroka izda odločbo o sporu.

Na način iz prejšnjega odstavka sodišče ravna tudi v primeru, če po prejemu odgovora na tožbo oziroma pripravljalnih vlog ugotovi, da je o spornem dejanskem stanju mogoče odločiti že na podlagi predloženih pisnih dokazov, nobena stranka pa izvedbe naroka v tožbi, odgovoru na tožbo oziroma v pripravljalnih vlogah iz 452. člena tega zakona ni zahtevala.

Če je tožeča stranka zahtevala izvedbo naroka, pa ne pride, čeprav je bila v redu vabljena, izda sodišče sodbo na podlagi odpovedi, če so izpolnjeni pogoji iz 317. člena tega zakona. Če je izvedbo naroka zahtevala tožena stranka, pa ne pride, čeprav je bila v redu vabljena, izda sodišče sodbo na podlagi pripoznave, če so izpolnjeni pogoji iz 316. člena tega zakona. Če sta obe stranki zahtevali izvedbo naroka, pa nobena ne pride, čeprav sta bili v redu vabljeni, se šteje, da je tožba umaknjena.

455. člen

Če je sodišče izvedlo narok, čeprav ga nobena stranka ni zahtevala, pa ena pravilno vabljena stranka ne pride, se šteje, da umika vse dokazne predloge, razen listinskih dokazov, ki jih je predhodno že predložila sodišču. V tem primeru sodišče na predlog nasprotne stranke odloči na podlagi listinskih dokazov ali teh dokazov in drugih dokazov, ki jih je mogoče izvesti na naroku.

Če je sodišče izvedlo narok, čeprav ga nobena stranka ni zahtevala, pa nobena pravilno vabljena stranka ne pride, sodišče odloči na podlagi listinskih dokazov ali teh dokazov in drugih dokazov, ki jih je mogoče izvesti na naroku.

457. člen

Sodba v postopku v sporih majhne vrednosti se razglasi takoj po koncu glavne obravnave.

Ob razglasitvi sodbe mora sodišče poučiti navzoče stranke, pod katerimi pogoji se lahko pritožijo.

Pisna sodba mora imeti uvod, izrek in obrazložitev. Obrazložitev sodbe obsega samo kratek povzetek dejanskih ugotovitev, navedbo določb procesnega in materialnega prava, na podlagi katerih je bilo odločeno (tretji odstavek 324. člena).

458. člen

Sodba in sklep, s katerim je končan spor v postopku v sporih majhne vrednosti, se smeta izpodbijati samo zaradi bistvene kršitve določb pravdnega postopka iz drugega odstavka 339. člena tega zakona in zaradi zmotne uporabe materialnega prava.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka tega člena senat sodišča druge stopnje razveljavi sodbo oziroma sklep sodišča prve stopnje in zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje, če ugotovi, da je zaradi zmotne uporabe materialnega prava dejansko stanje nepopolno ugotovljeno. V novem sojenju ne velja določba drugega odstavka 362. člena tega zakona.

Zoper sodbo prve stopnje oziroma sklep iz prvega odstavka tega člena se lahko stranke pritožijo v osmih dneh.

V postopku v sporih majhne vrednosti znaša rok iz drugega odstavka 313. člena in prvega odstavka 325. člena tega zakona osem dni.

O pritožbi zoper sodbo ali sklep v postopku v sporu majhne vrednosti odloči sodnik posameznik. Sodnik posameznik lahko s sklepom odstopi zadevo v odločitev senatu, če oceni, da gre za zapleteno zadevo glede pravnih ali dejanskih vprašanj ali če je od odločitve o pritožbi mogoče pričakovati rešitev pomembnega pravnega vprašanja, zlasti če gre za pravno vprašanje, glede katerega ni sodne prakse ali ni enotna.

Zadeva se v odločitev senatu odstopi tudi v primeru, če bi o njej kot sodnik posameznik odločal sodnik, ki delo na mestu višjega sodnika opravlja manj kot leto dni.

Če sodnik posameznik odstopi zadevo v odločitev senatu, sam postane sodnik poročevalec.

V sporih majhne vrednosti ni revizije.

V sporih majhne vrednosti obnova postopka ni dovoljena v primeru iz 10. točke 394. člena tega zakona.

490. člen

V gospodarskih sporih je revizija dovoljena, če vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe presega 200.000 eurov.

495. člen

V postopku v gospodarskih sporih so spori majhne vrednosti spori, v katerih se tožbeni zahtevek nanaša na denarno terjatev, ki ne presega 4.000 eurov.

Za spore majhne vrednosti se štejejo tudi spori, v katerih se tožbeni zahtevek ne nanaša na denarno terjatev, tožeča stranka pa je v tožbi navedla, da je pripravljena namesto izpolnitve določenega zahtevka sprejeti denarni znesek, ki ne presega zneska iz prvega odstavka tega člena (prvi odstavek 44. člena).

Za spore majhne vrednosti se štejejo tudi spori, v katerih predmet tožbenega zahtevka ni denarni znesek, temveč izročitev premične stvari, katere vrednost, ki jo je tožeča stranka navedla v tožbi, ne presega zneska iz prvega odstavka tega člena (drugi odstavek 44. člena).

496. člen

V postopkih v sporih majhne vrednosti in v postopkih za izdajo plačilnega naloga obsega obrazložitev sodbe samo navedbo tožbenih zahtevkov in dejstev, na katere stranke opirajo

zahtevke, pravni pouk pa pouk o pravici do pritožbe ter navedbo, da bo sodba z obrazložitvijo po četrtem odstavku 324. člena tega zakona izdelana, če stranka napove pritožbo.

Sodba iz prejšnjega odstavka mora biti pisno izdelana v osmih dneh od dneva izdaje.

Stranka mora napovedati pritožbo v osmih dneh od prejema sodbe iz prvega odstavka tega člena.

Če stranka napove pritožbo v roku iz prejšnjega odstavka, lahko vloži pritožbo zoper sodbo, ki vsebuje obrazložitev po četrtem odstavku 324. člena tega zakona. Rok za vložitev pritožbe začne teči od vročitve prepisa te sodbe.

Sodba iz prejšnjega odstavka mora biti pisno izdelana v petnajstih dneh od plačila sodne takse za pritožbo iz 497. člena tega zakona.

Stranka, ki je napovedala pritožbo, lahko umakne napoved pritožbe, dokler ji ni vročen prepis sodbe z obrazložitvijo iz četrtega odstavka 324. člena tega zakona. Umika napovedi pritožbe ni mogoče preklicati.

Zoper sodbo se lahko pritoži samo stranka, ki je napovedala pritožbo.

V zadevi, v kateri je ena stranka napovedala pritožbo, se prepis sodbe z obrazložitvijo po četrtem odstavku 324. člena tega zakona vroči tudi nasprotni stranki.